ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
1
MARDI
1er JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·602

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.602

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

— o —

Տասնեւվեց տարի անցաւ 1960 Մայիս 27ի յեղափոխութենէն ի վեր, երբ քանի մը տասնեակ երիտասարդ զինուորական– ներ առանց արիւնահեղութեան վերջ տուին դեմոկրատ կառավարութեան տաս– նամեայ կամայական վարչաձեւին: Ճչալ Պայարի տեղ Հանրապետութեան նախա– գահի աթոռին վրայ բազմեցուցին Զօր· Ճեմալ Կիւրսէլը, բանտարկեցին դեմոկ – րատ նախարարներն ու երեսփոխանները, արգիլեցին եւասը Ատայի դատավարութիւ– նը, կախաղանով պատժեցին ինքզինքին « յափենական վարչապետ »ի հովերը տուող Ատնան Մէնտէրէսն ու իր երկու նախարարները — Փոլաթքան եւ Զօրլու: 1961ին նոր Սահմանադրութիւն մը տուին երկրին, խորհրդարանական ընտրութիւն– ներ կատարեցին « ժողովրդավարական » դրութեամբ եւ իշխանութիւնը յանձնեցին « ոչ–զինուորական »ներու: Մխանական կառավարութեան վարչապետի պաշտօնին կոչուեցաւ ծեր աղուէսը՝ Զօր· Իսմէթ Ինէօնիւ:

Այդ թուականէն սկսեալ դահլիճները իրարու յաջորդեցին Անգարայի մէջ: Նոր Սահմանադրութեան ազատական տրա – մադրութիւններէն օգտուելով կեանքի կոչուեցան զանազան կուսակցութիւններ: Համալարաններու մէջ ծնունդ առին ա– ջակողմեան եւ ձախակողմեան հակամարտ խմբումներ: Գործարաններու մէջ կազ– մուեցան բանուորական եւ արհեստակցա– կան միութիւններ՝ ձախակողմեան, յա – ռաջդիմական տրամադրութիւններով:

Դեմոկրատ կուսակցութեան տեղը գրա– ւեց Ադալէթը: Սիւլէյման Տէմիրէլի իշ– խանութեան օրով խռովայոյզ վիճակ ստեղծուեցաւ երկրին մէջ: Ձախապաշտ, համայնավարամիտ տարրեր ամէն կողմ անիշխանական չարժումներ առաջ բերին, եղեռնափորձեր կատարեցին, գրամա – տուններ կողոպտեցին, պատանդներ ա– ռեւանդեցին, սպանութիւններ կատարե – ցին: Կառավարութիւնը անզօր էր առաջքն առնելու խռովարարական ձեռնարկնե – րուն:

Սակայն բանակը աչալուրջ կը հսկէր վարագոյրին ետեւ: 1971 Մարտ 12ի ծա– նօթ վերջնագրով զինուորականները տա– պալեցին Սիւլէյման Տէմիրէլի կառավա – րութիւնը: Նոր վարչապետ Նիհատ Էրիմի առաջին գործն եղաւ պաշարման վիճակ յայտարարել ամբողջ երկրին մէջ, իբրեւ թէ երկու ամսուան համար, սակայն տե– ւական երկարաձգումներով տարիներ տե– ւեց զինուորական խիստ վարչաձեւը: Բանտերը լեցուեցան հազարաւոր կասկա– ծելիներով, որոնց չարքին ծանօթ հրա – պարակագիրներ եւ մտաւորականներ: Պատերազմական տեսակները անգադար գործեցին, խիստ վճիռներ արձակելով:

1972 Մայիս 6ին Անգարայի պատերազ– մական տեսակը մահուամբ պատժեց երեք անիշխանական – յեղափոխականներ՝ Տէ– նիզ Կէմքիչ, Եուսուֆ Ասլան եւ Հիւսէյն Ինան, որոնք ամխներով հետապնդուելէ ետք ձերբակալուեր էին ոստիկան – զին– ուորներու կողմէ:

Անոնց ցանած սերմերը ծիլեր արձակած են ուսանողական եւ մտաւորական չրջա– նակներու մէջ, ուր անոնք ցարդ իբրեւ «նահատակ» պաշտամունքի առարկայ են: Մայիս 6ին Թուրքիոյ բազմաթիւ բար – ձրադոյն վարժարաններուն, Փաքիւլթէ – ներուն եւ ակադեմիաներուն մէջ անոնց յիշատակին սարքուեր են ոգեկոչումի հանդիսութիւններ, մասնակցութեամբ հազարաւոր ուսանողներու, որոնք բողոքի ցոյցեր կատարեր եւ դասադուլ հռչակեր են: Քոմանտոներն ալ փոխադարձութեան դիմելով հակացոյցեր ըրեր եւ ուժանակ– ներ պայթեցուցեր են Պոլսոյ առեւտրա – կան դիտութեանց ակադեմիային մէջ: Անգարայի մէջ նախակրթարանի ուսուցիչ մը այցի գացեր է Քարչըեաքայի դերեզ– մանատունը իր փոքրիկ աշակերտներով, որոնք երեք «հերոս»ներու գամբաններուն վրայ զաշտային ծաղիկներ սփռեր են:

Ոստիկանութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առեր էր այդ տարելիցին առթիւ, տեղե– կացած ըլլալով, որ «Թուրքիոյ ժողովըր– դային Ազատագրական Բանակ»ին պատ – կանող կարդ մը խռովարար տարրեր խա– փանարար ձեռնարկներ պիտի կատարեն երկրին մէջ, ուստի պիտի նեռեն Անգա– րայի կարդ մը չէնքերուն եւ մարդոց վրայ:

Թրքական թերթերը մանրամասնու – թիւններ կուտան Պոլսոյ եւ գաւառի մէջ պատահած ամէնօրեայ ընդհարումներուն մասին, որոնց զոհ կ'երթան ձախակողմ– եան եւ աջակողմեան ուսանողներ ու ոս– տիկաններ:

Կառավարութիւնը չի կրնար առաջքն առնել անընդհատ չարունակուող բախում– ներուն: Մ'յնքան խոր է տեղութիւնն ու հակառակութիւնը կողմերուն միջեւ:

Մայիս մկկը գարնան ոտն է Թուրքիոյ մէջ: Սակայն բանուորական կազմակեր – պութիւնները Պոլսոյ եւ գաւառի մէջ գայն ոտներ են իրրեւ աչխատաւորական նուաճումներ խորհրդանչող ոտն: Ձախա– կողմեան կազմակերպութիւնները զանա – զան նչանախօսքեր պարունակող հազա – րաւոր ցուցատախտակներով համախըմ– բուեր են Թաքսիմի հրապարակը եւ գնացք կատարեր են մինչեւ Պէչիկթաչ: Հրապա– րակային հաւաքոյթներուն մասնակցեր են ուսանողական եւ արհեստակցական կազմակերպութիւնները:

« Ընկերվարական » գաղափարականը հետզհետէ հող կը գրաւէ Թուրքիոյ մէջ, ուր մարդիկ կը ձգտին ամէն օր ստիճան մը աւելի կապկել արեւմուտքը, քաղա– քակիրթ ազգի հովեր առնելով:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՊԱՅԹՈՒՄԸ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան պայթու– մը երկուշաբթի օր արդէն դադրած էր վրաղեցնել տեղական մամուլը, այժ – մէկանութիւնը կորնցուցած ըլլալով: Քաթիտիէն տը Փարի քանի մը տողով մի– այն կ'անդրադառնար, ուր կ'ըսէր թէ Թերեւս տան պահակն է՝ Յակոբ Յակոբ– եան, որ մեռած է ռումբին պայթումէն, աւելցնելով «կը թուի թէ չուրջ 12 ազ– գայնական հայ երիտասարդներ հաւաք – ուած էին իր յարկաբաժինը, հաւանաբար հակաթուրք եղեռնափորձ մը պատրաս – տելու համար: Բոլորն ալ կրցած են փա– խիլ պայթումէն առաք»:

Շաբաթ իրիկուն, Մոնտ (Մայիս 30–31) նոյն լուրերը տալէ ետք, կ'ըսէր նաեւ թէ «քննիչները համոզուած են որ այդ մարդիկը (իմա՛ հոն հաւաքուածները) ահաբեկչական կազմակերպութեան մը կը պատկանին եւ կրնան մասնակցած ըլլալ Թուրք անձնաւորութեանց դէմ եղեռնա – փորձերու: Պայթումի վայրը, թուղթիկ– ները գտնուած են ստորագրուած «Հայկ· Յեղասպանութեան արդարադատները», պահանջելով Վիէննայի եւ Փարիզի Թուրք դեսպաններու սպանութիւնները անցեալ տարի եւ յայտարարելով ահաբեկչական երրորդ արարք մը: Իր կարգին Հայ Ազա– տագրական խմբակը, ծանօթ (??) մայ – րաքաղաքին հայկ· չրջանակներուն մէջ, հակառակ անոր որ օրինական կանոնա – կիր չունի կը յայտարարէ որ «յուսահա– տութեան արարքները չեն բաւեր: Ձայ – բացումը միայն երբեք ժողովուրդ մը չէ տարած յաղթանակի: Ժողովրդական եր– կարամեայ հակաչարհակալական պայ – քար մը, տարուած գրաւել հողերուն վրայ, չրջանի ժողովուրդներուն հետ, կրնայ միայն ազատագրել Հայաստանը»:

×

Այս դէպքը, պարզ է, բաւական յու– զած է մեր գաղութը, ինչպէս կը պարզուի մեր ստացած բազմաթիւ հեռաձայններէն: Անգամ մը եւս կը կրկնենք թէ ասիկա միայն հակակշռէ դուրս, ինքնագլուխ գործունէութիւն մը կրնայ ըլլալ:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱԽԱԼԻ

ԿԻՐԱԿԻ՝ 260 ՄԵՌԵԱԼ

— o —

ԿԱՐԳԸ՝ ՍՈԼ–ՍՈԼ ՀՐԹԻՌՆԵՐՈՒ ԵԿԱԾ Է

Լիբանանեան ողբերգութիւնը վերջ չի գտներ եւ Շաբաթ օր, կարգը եկած էր սոլ–սոլ խորհրդային հրթիռներու: Շա – բաթ եւ Կիրակի հրազունդերու տեղա – տարափը ցնցած է ամբողջ քաղաքը, ուր մեռեալները դիզուած են: Ցարդ այս սաստկութիւնը չէր ստացած կռիւներու ընոյթը, քանի առաջին անգամն է որ եղածին կողքին կ'աւելնայ նաեւ խորհրդային սոլ–սոլ հրթիռները: Միայն Կիրակի օր մեռեալներու թիւը 270 էր, աւելի քան 400 վիրաւորի մասին կը խօսուի: Կռիւ– ները տեղի ունեցած են Զահլէ (քրիստոն– եայ) բայց նաեւ Պէյրութի բոլոր թաղե– րը: Ամէնէն ծանր բախումները եղած են երկրին ծայրագոյն հիւսիսը Քոպէյաթ եւ Անտաքիէ քրիստոնեայ գիւղերը, որոնք պաշարուած են Լիբանանի արաբական բանակի կողմէ (մահմետական – յառաջ – դիմական ճակատի պատկանող): Այս խնդիրը բաւական մութ է: Կը կարծուի թէ հրամանատար Ահմէտ Մասմարիի գործն է, զոր կը դատապարտեն թէ՛ Ճումպլաթի կողմնակիցները եւ թէ Պա – ղեստինցիները եւ որու յետին նպատակը կը թուի ըլլալ՝ Սուրիոյ խաղը ընել, ա– ռիթ տալով նոր միջամտութեան մը:

Սարգիս միշտ կը չարունակէ իր չփոտ– ները ելք մը գտնելու համար, մինչ կի– րակի գիշեր օդակայանին հասած վնաս – ները այնքան մեծ էին, որ իշխանութիւն– ները կը ստիպուէին փակել գայն, գոնէ գիշերը: Միւղ–Իսք միշտ կը փորձէ ամէն գնով, չարունակել իր թռիչքները, ար– տաքին աչխարհի հետ կապը բոլորովին չկտրելու համար:

×

Լիբանանի ողբերգութիւնը այնքան մեծ է որ պատճառ կ'ըլլայ նաեւ «սեւ հու– մուր»ի: Այսպէս Լիպերասիոն, Երկուչաբ– թի առտու (Մայիս 31) «Լիբանանցիին խաղը» խորագրով դրութիւն մը լոյս կ'ընծայէր բացատրելով թէ ինչպէս կը խաղան այդ խաղը···:

ՏԱՔՈՒՆԻ–ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐՈՒՆԻ

Յաւուր կ'իմանանք «Հայրենիք»ի Մայիս 27ի թիւէն թէ Քալիֆորնիոյ մէջ, ուր կը բնակէր վերջին տարիները, իր մահ– կանացուն կնքած է ընկ· Սարգիս Սա – րունի: Ինկ Պարտիզակցի, Սարգիս Սա– րունի, չուրջ 85 տարեկան, աւարտած էր տեղւոյն ամերիկեան բարձրագոյն վար– ժարանը: Երիտասարդ տարիքէն նուիր – ուած էր ուսուցչական ասպարէզի եւ պաշ– տօնավարած է Պրուսայէն մինչեւ Պուք– րէշ, ուր հաստատուած էր Բ· աչխար– համարտէն առաջ: Ինչպէս Յուվ· Տէվէ– ճեան, որ մեռաւ հազիւ ամիս մը առաջ, ինք ալ մաս կը կազմէր այն խումբին (դաշնակցական եւ ոչ–դաշնակցական) որ աքսորուեցաւ 1944ին Պալքաններէն դէպի Սիլիը: Ազատագրումէն ետք, չրջան մը վերադարձաւ Ռումանիա, ապա Լիբանանի ճամբով անցաւ Ամերիկա հաստատուելու համար Լոս – Անճելըս: Աքսորէն հազիւ վերադարձած, իր եղբայրը՝ Զաւէն, որ նոյն ճակատագիրը վայելած էր, յան – կարծամահ կ'ըլլար:

Ողբացեալ Սարգիս Սարունի, որ կը սիրէր յիչել թէ կ'ուզէր միշտ մնալ «ա– չակերտ Զաւարեան»ի, եղած է նուիրեալ հանրային գործիչ մը «համարձակախօս ու խիզախ՝ երբ ըսելիք ունէր, բայց մա– նաւանդ խոնարհ՝ երբ ընելիք ունէր» ինքպէս կը գրէ Պոսթընի մեր պաշտօ – նակիցը:

Մեր ցաւակցութիւնները իր կնոջ եւ պաւակներուն, ու յարգանք՝ իր յիչա – տակին:

գնով, չարունակել իր թռիչքները, ար– տաքին աչխարհի հետ կապը բոլորովին չկտրելու համար:

×

Լիբանանի ողբերգութիւնը այնքան մեծ է որ պատճառ կ'ըլլայ նաեւ «սեւ հու– մուր»ի: Այսպէս Լիպերասիոն, Երկուչաբ– թի առտու (Մայիս 31) «Լիբանանցիին խաղը» խորագրով դրութիւն մը լոյս կ'ընծայէր բացատրելով թէ ինչպէս կը խաղան այդ խաղը···:

Քանի մը տողով

ՓԱՐԻԶԻ մէջ եղեռնափորձերը կը բազմանան: Շաբաթ գիշեր Փարիզի 15րդ թաղամասի ոստիկանատան առջեւ (Պուլ– վար Կարիպալտի) ուժանակ մը դրուած էր, որ նիւթական հսկայ վնասներու պատճառ եղած է: Ցաջորդ իրիկունն ալ, Ֆօպուռ Սէնթ – Օնորէի Ռոչիըլա դրա– մատան առջեւ է որ ռումբ մը կը պայ– թէր, մեծ վնասներ բերելով նաեւ դիմացը գտնուող Փէյէլ սրահին, որու ապակի – ները ջարդուփշուր կ'ըլլային:

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ ընտրապայքարը լար – ուած մթնոլորտ մը ստեղծած է եւ հա– մայնավար չարքայինի մը մահն ալ աւելի իւղ լեցուցած է կրակին վրայ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մամուլը կը ձաղկէ Մ'իթերանը, որ նախաձեռնարկ ե– ղած է կազմելու «Արեւմտեան Գերմանիոյ արհեստակցական եւ քաղաքային իրա –ւունքներու Պաշտպան Կոմիտէ» մը եւ խրատ կուտայ ընկերվարական քարտու – ղարին որ Արեւելեան Պերլին երթայ քիչ մը···:

ՄԵՐ ՀՈՂԵՐԸ 1976...

ԺԲ.

ԱՐԴՈՒԻՆ ԱՐՏԱՀԱՆ ԿԱՐՍ

Էրզրումէն դէպի Կարս 464 հազարա – մեթր ճամբուն համար, կարելի է տասը օր, ինչպէս նաեւ երկու օր տրամադրել, օրակարգի պարտադրութիւններու հա – մաձայն:

Շրջանը վայրենի գեղեցկութիւն մը ունի. ճանապարհը չատ մը տեղեր աւելի արահետի կը նմանի, որ կը հետեւի ձո– րոխի օճապտոյտ ընթացքին, չատ ան – դամ ժայռերու մէջէ փորուած:

Թորդումէն անդին, դէպի հիւսիս, ար– դէն կը դտնուինք Հայաստանի պատմա– կան նահանգներէն՝ Տայքի եւ Գուգարքի մէջ, ուր մինչեւ այսօր, հայ (երբեմն նաեւ վրացի) յուշարձաններու առատու– թիւնը — եկեղեցիներ, վանքեր եւ բեր– դեր — կենդանի վկաներն են եւ լուռ պահանջատէրերը անմեղ եւ անիրաւուած ժողովուրդի մը, որ մայր հայրենիքի թէ սփիւռքի բոլոր տարածքին վրայ, օրէ օր աւելի կը գիտակցի իր իրաւունքներուն, առնելով թէեւ երկչոտ, բայց դրական քայլեր, այդ ուղղութեամբ:

ՏԱՅՔ.— Պատմական Հայաստանի ա– մէնէն հիւսիս գտնուող նահանգն է, չուրջ Լիբանանի տարածութեամբ (10.279 հա– զարամեթր քառ.) եւ սահմանակից է ա– րեւելքէն՝ Գուգարքի եւ Արարատի, հա– րաւէն՝ Բարձր Հայքի, արեւմուտքէն՝ Պոնտական աշխարհին (Սեւ ծովի շրջան) եւ հիւսիսէն՝ Վրաստանի:

Վրացիները զայն կ'անուանեն Տաո: Հինէն ի վեր մաս կազմած է Հայաստանի, Սրչակունիներէն առաջ: Մինչեւ 8րդ դար կարուածն էր Մամիկոնեան տոհմին, ապա անցաւ Բագրատունիներու. Տայքի բնանիքին, հուսկ (10–11րդ դարերուն) վրացական Բագրատունիներու թագաւո – րութեան, բնակչութեան մեծագոյն մասը մնալով հայ:

15–16րդ դարերուն Տայքի Վրացիները Թրքացան (Կիւրճիները) բայց Հայերը դիմանալով ճնշումներուն, հաւատարիմ մնացին իրենց կրօնքին եւ հետեւաբար նաեւ իրենց ազգութեան:

Տայքը բաժնուած էր ութ գաւառներու — Կողմ (ուրարտական Քօլխան), Բեր – դացփոր, Պարխիզացփոր (Օլթի), Ճակք (վրացերէն՝ Ճակհէթի), Բողխա, Ոքազէ Աղորղացփոր, Ասեացփոր (վրացերէն Ախս–փորա):

ԳՈՒԳԱՐՔ

Երկար ժամանակ, այս նահանգը կըռ – ուախնձոր եղած է Հայերու եւ Վրացի– ներու միջեւ: Այսօր Գուգարքի նահանգը մեծ մասով յափշտակուած է Թուրքիա– յէն (Արդուինէն – Արտահան), կարեւոր մաս մըն ալ միացուած է Վրաստանի (Ախալցեխա – Ախալքալաք), պատառիկ մըն ալ բաժին ինկած է խորհրդա – յին Հայաստանի, հիւսիսային սահման – ներուն վրայ (Ստեփանաւանի եւ Նոյեմ– բերեանի շրջան):

Արտաշէս Ա.ին սկսեալ (2րդ դար Ն. Ք.), Գուգարք՝ Հայաստանի ամբող – ջական մաս կը կազմէր. Արշակունեաց շրջանին՝ աւելի եւս ամրացաւ այս միաս– նականութիւնը եւ մինչեւ չորրորդ դարու վերջերը, կը կազմէր Հայաստանի Հիւ– սիսային Բդեշխութիւնը. «Կարգեաց (Վա– ղարշակ Թագաւոր Հայոց) կողմնակալ հիւսիսոյ զմեծ եւ զհզօր ազգն, եւ Նա– հապետութեանն անուն կարդայ՝ Բդեշխ Գուգարացւոց» (Խորենացի):

Հայաստանի մայրաքաղաքէն կառա – վարուած եւ նշանակուած այդ Բդեշխը երբեմն կ'իյնէր նաեւ սահմանակից Վրա– ցիներուն վրայ, այդ պատճառով ալ, պատմիչներէն ամանք կոչած են Բդեշխ Վրաց իսկ երբեմն, երբ Վրաց արքաները պանուած են Հայոց իշխանութեան տակ, կատարած են նաեւ Բդեշխի դերը Գու– գարքի վրայ, ինչպէս պարագան էր Աշու– շա Բդեշխին, Տրդատ Թագաւորի առեն:

Արշակ երկրորդ, մինչ պատերազմի մէջ էր Պարսիկներու դէմ, տեղիք կուտայ Վրացիներուն եւ կը գրաւեն Գուգարքը. բայց իր որդին՝ Պապ Թագաւոր, ինչպէս կը պատմէ Փաւստոս Բիւզանդացին (Ե.– Ժե.) Վրացիներու դէմ կը դրկէ Մուշեղ Մամիկոնեան սպարապետը, որ դիւրու – թեամբ կը վերագրաւէ Գուգարքը, խաւտ– րէն պատժելով ապստամբները:

«Ապա խաղայր սպարապետն Մուշեղ ի վերայ Վրաց արքային, եւ նեղէր զնա մեծապէս, եւ հարկանէր զերկիրն, եւ վանէր զմեծագոյն աշխարհն Վրաց, եւ հանէր ընդ սուր զամենայն ազատս (ազ– նուական) եւ զազգս նախարարացն... եւ դրդեալն Գուգարաց՝ որ յառաջն ծառայ էր Թագաւորին Հայոց եւ ապստամբեաց, կալեալ դվնատէ... եւ Թափէր զամենայն գաւառն, եւ առնոյր պատանդս, եւ զմնացեալսն ի հարկի կացուցանէր, եւ դհին սահմանսն որ յառաջ ունէր լեալ ընդ երկրին Հայոց եւ ընդ երկրին Վրաց, որ է ինքն մեծ դեռն կուր, այնուհետեւ յինքն վտարեալ գառնայր անտի»:

Յետագային Վրացիները կրկին տիրե – ցին նահանգին, միայն արեւելեան եւ հարաւային մասերը զիջելով Անիի Թա – գաւորներուն: Ապա վրայ հասան Օսման– ցիները եւ աւելի ուշ Ռուսերը:

Գուգարքի պատմական նահանգին ամ– բողջական տարածութիւնն է, մօտաւորա– պէս 17.000 հազարամեթր քառակուսի:

Կը բաժնուի ինը գաւառներու.— Զորո– փոր, Ծորափոր, Կողբափոր, Թռիղք, Տաշիր (Լոռիի շրջան), Կանկառք, Ջա– ւախք (Ախալքալաքի շրջան), Արտահան, Կղարջք (Արտանուճի շրջան):

×

Պատմական այս համառօտ ծանօթու – թիւններէն վերջ, չարունակենք մեր ուղ– ւորութիւնը՝ նոր ճամբաներով, հին շրջաններու արահետէն:

Իրականին մէջ, որքան ալ հետեւէն դիտող մը եղած ըլլայ այս պատմական իրադարձութիւններուն, եւ այսօր, որ– քան ալ աճապարուած՝ այս տարի լեռ– ներուն ու ձորերուն մէջ, անբացատրելի է եւ խոր այն խռովքը, որ կը ծնի մէջս, ի տես ձորոխի պղտոր եւ խենթ ջուրե – րուն, ժայռի ծերպերուն վրայ թառած բերդերու եւ ամրոցներու աւերակներ պարիսպներուն, կիսակործան եւ քարու– քանդ վանքերու եւ տաճարներու աւե – րակներուն, որոնցմէ չատերը պահած են տակաւին իրենց ծնունդի թուականն ու կնունքի անունը... Կը դտամ թէ զգացա– կան հրաշքով մը, պատմութիւնը կ'ապ– րիմ, այդ պահուն, կը քալեմ Մուշեղի դօրքերուն հետ, կը սուրամ Արտաշէսի սուրհանդակին նման, ու կ'աղօթեմ Իշ– խան–վանքի ուխտաւորներուն երկիւղա – ծութեամբ եւ հաւատքով... Դժուարին է այս ամէնն զգալ եւ «օտար ըլլալ» այս հողերուն վրայ... մեր հողերը... 1976ին: Երկրագունդի ուրիշ ոչ մէկ մասին մէջ կրնամ տեղացի ըլլալ, հարազատ, եւ հոն ուր հարազատ եմ՝ «օտար» եմ... Հա – յո՞ւ ճակատագիրը... ես ճակատագրին չեմ հաւատար. կը հաւատամ Արդարութեան, Աստուծոյ, որ մեր միջոցով կը դործադրէ իր կամքը, իսկ մենք, ամէն կարելի մի– ջոց դործ կը դնե՞նք, յարմար առեներին, թէ «ճակատագրի» կոյր քայլերուն կը հետեւինք... Համակամ, դիտիկոր... Ընդվզումս Ծոյտի կը վերածուի, Հաւատք մը կը ծնի հոդիիս մէջ եւ լաւատես քայ– լերով կը չարունակեմ ուխտադնացու – թիւնս:

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԶՏԻԿԵԱՆ

(Շար. – 12)

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԸ 1000 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

— o —

Հայ մատենագրութիւնը հարուստ ար– ուեստներ կը բովանդակէ մարդանքի տար– բեր ձեւերու վերաբերեալ: Հակառակ ա– նոր որ այդ տուեալները աւելի տեղեկա– տուութիւններ են, քան մանրամասն նկա– րագրութիւններ, այդուհանդերձ անցեա – լէն մեզի հասած այդ փաստերը կրնան հիմք դառնալ կարդ մը եզրակացութիւն– ներու:

Մատենագիրներ Մատթէոս Ուռհայեցի եւ Սմբատ Սպարապետ, ներկայացնելով 10րդ դարու պատմական դէպքերը, յայտ– նած են 975ին տեղի ունեցած դնդակա – խաղի մը մասին: Ուռհայեցի կ'ըսէ. «Ապլղարիպը անչափ չատ կը ցաւէր Հա– յոց քաջազուն ռազմիկներու թափած ար– եան համար: Ան հարցաքննեց, ուզեց դիտնալ, թէ Թագաւորը Հէր քաղաքի իր բերդին մէջ բանտարկուա՞ծ է: Իրեն յայտնեցին, որ Ապլհաճ ամիրան Դեր– ենիկը կալանքէ ազատած է եւ չարունակ դինք կը տանի Հէր քաղաքէն դուրս գըտ– նուող դաշտը՝ դունդ խաղալու: Ապլղա– րիպ լսելով չատ ուրախացաւ: Գաղտնի կերպով մարդ դրկելով Դերենիկ Թագա– ւորի մօտ, յայտնեց անոր, թէ՝ ես այսինչ ժամուն այսինչ տեղը կ'ըլլամ: Դուն կա– տարեալ պատրաստութիւն տես, հեծիր ընտիր արագավազ ձի եւ աշխատէ, որ հասնիս ինծի: Օր մը Ապլհաճ գացած էր եւ իր բազմաթիւ ազատներով դունդ կը խաղար: Անոնց չուրջ կը դտնուէին հազար դինուած մարդ: Ապլղարիպը յիսուն հինդ դարան մտած էր: Դերենիկ իշխանաւոր– ներու առաջէն արագավազ ձի խնդրեց, անոր փոխարէն ունեցածը տալով: Ան դունդը հրեց դէպի այն կողմը, ուր Հէրի անտառախիտ թաւուտներուն մէջ, թաք– նուած էր Ապլղարիպ, ապա ուժգին ա– պտնդակելով ձին, դունդը թողած դուրս փախաւ: Ապլհաճ ամիրան եւ իր զինուոր– ները տեսնելով այդ, զայրացած նետուե– ցան անոր ետեւէն: Թագաւորը, ապաւի– նելով Աստուծոյ, աներկիւղ դնաց եւ հա– սաւ Ապլղարիպին: Այլազգի զինուորնե– րէն զօրաւոր եւ քաջ խափչիկ մը հետա– պնդեց եւ հասաւ Ապլղարիպին, իսկ Ապլ– ղարիպ առիւծի պէս գոչելով յարձակե – ցաւ խափչիկին վրայ, կատաղի հարուած իջեցուց... Այլազգիները, այս տեսնելով, փախուստի դիմեցին: Քաջ Ապլղարիպ ահա այսպէս ազատեց Դերենիկ Թագա – ւորը գերութենէ»:

Հոս յիշուած հայ զօրավար Ապլղարի– պը, Դերենիկ Արծրունեաց Թագաւորը, որ մասնակցած էր խաղին, ինչպէս նաեւ միւսները պատմական դէմքեր են: Գնդա– կախաղի վերաբերեալ մատենագրի խօս– քին մէջ յատկապէս ուշադրաւ է այն, որ (Ո՞վ սովորեցրեց մանչին, ի՞նչ լմացաւ, որ աշխարհում հաց ու հացանուն կայ..):

Ականջն ընկած խօսքը կամ հառնում էր մօր ուղեղին կամ ընկնում փչերի բե– րանը, աւազների մէջ: Եւ չլմացաւ թէ մանչը իր լեզուն՝ օդ ու գեանից հաւա– քած իր երկու բառը ե՞րբ առաւ – համ– բարձաւ երկինք... Մատիկս անշունչ մատիկնս սեղմեց կրծքին, ամո՛ւր, ամուր սեղմեց՝ առաջին անդամ: Եւ ճչաց ու լաց եղաւ ու լացի մէջից եղերդեց.

— Իմ էրեխին Թաղէ՛ք... կը խնդրեմ Թաղէ՛ք... Մեղքո՛ւկ է... անկո՛ւնք է... անո՛ւն չունի...

Եւ սեղմեց կրծքին, եւ կոծ ու պա– ղատանք արեց, եւ ճանկեց սառած գե– տինը, եւ ասաց եղերախաղ.

— ... Մեղքո՛ւկ է, Թաղէ՛ք...

Զանան մարէն գետակից առաւ պղտոնց ցեխ, խաչ արեց մանչի պորտ ու ճակա– տին, հողէ կնունք արեց, ու Մուրադ գե– տի ափին աւելացաւ մի փոքրի՛կ կնճիռ...

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՅԵԱՆ

(Շար. – 28)

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4.

«Ցարութ, բա քու մէջը ո՞ւր է, պառ, — Զորի Միրոյի չուրթերը դողդողացին, — հէչ կը յիշի՞ս... էղներ ու լար ու քեզ համբէր կուլ... Իմ աչքեր ցամաք աղ– բիւր է... Նարէ՛... Խութեկի հա՛րս... Ցարութի մէ՛ր... Լուսպոզի Նարէ, տղէն կուլ է կ'երթայ, — մաքում լաց եղաւ, — տղին պաշտպան էղի, Նարէ՛...»:

Ցետոյ Զորի Միրօն մաքում հա՛ կրկ– նեց՝ խութեկի հարս... Նարէ... Ցարու– թի մէր... Չկրկնելու համար Զորի Մի– րօն ճիղ պիտի թափէր, ելնէր սիրտ ու հոդու դէմ՝ չելաւ, եւ անունները թա – ւալուեցին ու բերան չբացած ականջն ըն– կաւ իր ձայնը՝ խոնաւ էր ու խոնաւ երդ: Անունները թաւալուեցի՛ն, թաւալուեցին ու լսեց Խութեկի հարսի ձայնը, Նարէի ձայնը, Ցարութի մօր ձայնը, մէկ ու նոյն ձայնն էր՝ խոնաւ էր ու խոնաւ երդ: Ցետոյ Զորի Միրօն պի՛նդ – պինդ նայեց Ցարութին ու տեսաւ Նարէի աչքերը, Նարէի չուրթերը եւ ճակատը ճերմակ, եւ անհնազանդ մազերը... պի՛նդ – պինդ նայեց ու սեղմուեց որդուն, քաչեց որ– դու դլուխը մօտ բերեց սեղմեց իր դէմ– քին ու ասաց.

— Ցարութ, քու հեռանալով... քու հե– ռանալով չատ բան է կը հեռանայ... Աչ– խարքն է կը մթնէ, Ցարութ:

«Դաղթի երկրորդ ամսի մէջ հանդիպայ Խութեկի հարսին...»:

Բոլորը Խութեկի հարս էին ասում: Ծոցուոր էր: Եւ ինչքան աչքը դիպչում էր Խութեկի հարսին, Խանդութին էր յի– չում... Երբ Մխէն դարձ տարաւ, Խան – դութը ծոցուոր էր ու դրկանոց ունէր: Խանդութը՝ ծոցուոր ու դրկանոցով՝ ա– ռաջնեկն էր՝ Ցարութ պապը իր անունով կնքեց:

(«Իմ օր մօտեցաւ, կը մօտենայ, իմ անուն կը բաշխիմ քու տղին, Միրօ»):

Սեւ սարի անտառում Խութեկի հարսը ունեցաւ տղայ: Ոչ ոք չտեսաւ մանչի աչխարհ գալը: Խութեկի հարսին աչքա– լուսանք տուող չեղաւ եւ ոչ մէկը միտք չունեցաւ անուն բաշխել մանչին:

Բղքտուած մասրենի էր Խութեկի հար– սը, ծունկ էր ծալում, ոսի եռեւից փո– խում ոտ, օրօրում ու մէկ – մէկ յիշում էր, որ ուսերից կախ ընկած կապ քրջերի մէջ չունչ ու չնչաւոր է: Ցիշում էր ու մտահան անում, օրօրում, գնում...

Զաօսկան էր Խութեկի հարսը: Կոտո – րում էր, գաղթ էր՝ հարնուրթիւն էր ա– նում: Խութեկու հարս էր՝ չաօսկան:

— Լաօ, — ասում էր իշխանձորցի կա – մէն, — քու հօր աւեր տան հետ աւրաւ քու հարնութիւն: Մեծ ու փոքր, հարս ու հարնատէր չկայ, հաւասար գաղթա– կան ենք... Խօսա, կը տրաքուի քու սիրտ:

Փչերից ծուխներ էին մնացել փչերի վրայ, հա՛, հա ծուխերաց պիտի մնար ու դրա համար ամաչում էր, ցուրտ ու քա– մուց, տօթ ու թոնից չորը վատրել էր՝ ամաչում էր. դլխաչորի ճոթերը կուրծք ու ծոցի վրայ էր պահում: Ցետոյ, վի– ճակին դերի, մտահան էր անում, որ չորը ճղճղուած է, որ դլխաչորի ճոթերը պլըս– տում էին, բացում կուրծք ու ծոց: Մէկ էլ դլխի էր ընկնում, ձեռքն ու դլխաչորի ճոթերը պահում էր կրծքի վրայ: Միայն այդ պահին էր ինքը նկատում, որ Խու– թեկի հարսը խորտ է եւ տեղն ու տեղը մոռանում էր:

Այդպէս, մինչեւ կոտորածի առաջին ձմեռը, մինչեւ ձմրան կէսը, մինչեւ դար– նանամուտ: Եւ Խութեկի հարսը չմո – ռաց, թէ ոտան ե՞րբ առաւ լեզու, ասաւ խօսք.

— Մալէ, հաց:

ՆԱՅԻՐԻ ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲԻՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

Հակառակ այն ուրախալի երեւոյթին, որ փարիզի մէջ կան 3 հայկ. երգչախումբեր (խօսքը ժողովրդականի մասին է), դժբախտաբար քիչ առիթ կը տրուի հանրութեան ունկնդրելու հայ երգը՝ կազմակերպուած համերգներու ընդմէջէն: Զինք կրնար բացատրել պատճառը եւ ոչ ալ կրնանք մխիթարել մեզ սալերու մէջոցով ունկնդրելով հայ երգը: Կենդանի համերգը ուրիշ տպաւորութիւն եւ հմայք ունի ունկնդրին վրայ: Ասիկա անհերքելի իրողութիւն մըն է:

Ահա ա՛յս իմաստով ալ, առաջին հերթին, գնահատելի էր Մայիս 23ի Կիրակի օրուան «Նայիրի» երգչախումբին տուած համերգը ղեկավարութեամբ Գէորգ Եանպէկեանի, Սեւրի Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի Մ. Պէչիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալեմշահ սրահին մէջ, հովանաւորու – թեամբ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի եւ նախագահութեամբ Հ. Խորէն Վրդ. Տիլիզեանի:

Լեցուն սրահ մը եւ առաջին իսկ ակնարիով՝ աչքի զարնող բոլորովին նոր հանրութիւն մը, որուն ճնշող մեծամասնութիւնը առաջին անգամ ըլլալով այդ օրուան համերգին կը մեհնուէր: Արդեօ՞ք « Նայիրի » երգչախումբի հանրութիւնն էր: Ա՛յս ալ երեւոյթ մը, արժանի՝ ուշադրութեան:

Ժամը 17ին կը բացուէր բեմին վարագոյրը եւ « Մաղթանք ազգային »ով կը սկսէր համերգը: Շուրջ 40 հոգիէ բաղկացած երգչախումբը, Գէորգ Եանպէկեանի հմուտ ղեկավարութեամբ, յայտագրին մէջ արձանագրուած երգերուն մեկ-

---

խաղը տեղի ունեցած է ճչդուած տեղ մը, այսինքն՝ Հէր (այժմ՝ Խոյ) քաղաքի խաղի դաշտին վրայ: Խաղին մասնակցած են բազմաթիւ անձեր, ուրեմն խաղը տեղի ունեցած է քանի մը մարզոցմով, որոնց թիւը, դժբախտաբար, չէ ճչդուած:

Այսպէսով հազար տարի առաջ, 975ին, Հայաստանի Հէր քաղաքի դաշտին վրայ տեղի ունեցած զնդակախաղին մասնակցած եւ դիտած են արեւելեան տարբեր ազգերու ներկայացուցիչները, որոնց շարքին նաեւ աշխարհահռչակ Փութպոլիստ Փելէի նախնիքները:

Հայ մատենագիր Մատթէոս Ուռհայեցիի ոտնագնդակի խաղի մասին գրութիւնը աքանչելի էզ մըն է արեւելեան ազգերու մարզանքներու պատմութեան:

ԿԱՐՕ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ

նաբանութեամբ՝ ունկնդիրին առջեւ կը պարզէր Հայոց պատմութիւնը: Զէ՞ որ հայ երգը հայելին է հայ ժողովուրդի կեանքին, անոր աշխատանքին ու ստեղծագործութեան, անոր ուրախութեան ու վիշտին, անոր սէրերուն եւ մէկ խօսքով՝ անոր մշակոյթին: Կը հնչէր հայ երգը եւ ունկնդիրը ինքզինք կը զգար ֆիւնախառն դարնան եղանակին երեւանի բաղերուն մէջ, ուր յանկարծ աւձրեւ կուգայ շաղակել, ուռռւ տերեւ դողալէն, մինչ կ'երեւայ չինարի եարը, գովական եարը, որուն այնքան տողեր նուիրած են հայ քնարերգուները: Հոս խուսափուն է որ պատկած է երեսը բաց, դլխուն տակ բմբուլ բարձ մը, մինչ հոն՝ արտերուն մէջ գութանն է որ կը հերկէ հողը: Բայց ո՛վ ճակատագիր, թշնամին կը տրորէ հայրենի դաշտերը, կը փճացնէ հայ դեղջուկին վարած արտերը, հերկն ու ցանը եւ իր օրհասական սուրը կը դնէ Հայու կուրծքին: Ու երգչախումբը՝ արձագանգելով Հայու յոյզերուն, կը թնդացնէ՝ Հ՛եմի՞ Էլ լռենք· ասացէ՛ք, եղբարք, Հայեր, ի՞նչ անենք: Երգին պատգամը կը ճեղքէ անջրպետը հասնելու համար անյաղթ Սիփան լերան վրայ թառած հայ կարիճներուն, որոնք կը սլանան դէպի դաշտ, ուր թշնամին կը սպասէ իրենց: Արիւնը կը հոսի, սուրը կը յոգնի ու Սիփանայ ֆալջերը սուրերը պատեան դնելով կը բարձրանան սէգ Սիփանն ի վեր: Սրահին մէջ անցեալն էր որ կը կենդանանար, ներկան կ'ամրապնդուէր եւ ապագայի հանդէպ վառ յոյսեր կը բոցկըլտային:

Համերգի առաջին բաժնի աւարտին, ներկաները կ'օգտուէին պատրաստուած պիւֆէէն:

Յայտագրի երկրորդ բաժնին՝ երգչուհի Աստղիկ Տէտէեան, կը մեկնաբանէր եօթը հայերէն երգեր: Երգչուհին օժտուած է հարուստ ձայնով, որ կը նպաստէ երգերու յայտող մեկնաբանութեան, ինչ որ սակայն կը պակսի իրեն բառերու յստակ առոգանութիւնն է, որ իր անդրադարձը կ'ունենայ ունկնդրի տպաւորութեան վրայ· այլապէս Աստղիկ Տէտէեան իր առջեւ ունի յաջողութեան լայն ասպարէզ մը: Մեներգիներուն յայտող մեկնաբանութեան մէջ իր զգալի դերը ունեցաւ դաշնակարուհի Ժանէթ Մաֆեան:

Դարձեալ երգչախումբը բեմին վրայ է: Այս անգամ երգացանկը առաւելաբար կը բաղկանար ղեկավարի յօրինած, դաշնաւորած կամ կնիքը կրող քառաձայն երգերէ, որոնք ցոյց կուտային Գէորգ Եանպէկեանի երաժշտական ճաշակը: Կիլի – կիա, Զէյթունցիներ, Իմ արմատները, Սարդարապատ, Երեւան – Էրեբունի երգերը իրենց բնագրային բովանդակութեամբ եւ մեղեդիական բազմազանութեամբ համճելի մթնոլորտ մը ստեղծեցին սրահին մէջ, ուր խանդաւած բազմութիւնը չինայեց ծափերը:

Խմբավար Գէորգ Եանպէկեան կրցած է հոմ տարբերէն ստեղծել ղեղեցիկ երգ-

ԴԱՂՈՒԹՔ ԴԱՂՈՒԹ

ԸՆԿ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՎԷՃԵԱՆԻ

ՅՈՒՂԱՐԿԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք « Յառաջ »ի Մայիս 7ի թիւով, Մայիս 3ին Պէյնուոս Այրէսի իր բնակարանին մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, մեռած է ընկեր Յովհաննէս Տէվէճեան: Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Մայիս 4ին: Առաւօտեան ժամը 10ին, Բարդէն Արք. Ասլանեան, շրջապատուած տեղւոյն քահանայ հայրերով, կատարած է Տան եւ Եկեղեցական կարգերը եւ խօսած է ղամբանական մը, վեր առնելով ողբացեալին հանրային գործիչի եւ կրթական մշակի հայրենասիրական ոգին, մատուցած ծառայութիւնները եւ նկարագրային առանձնայատկութիւնները: Նոյն օրը, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մայր տաճարին մէջ տեղի ունեցած է յուղարկաւորութեան կարգը, ներկայութեամբ մեծ թիւով ազգայիններու, բարեկամներու եւ ընկերներու: Աչակերտական պատուիրակութիւններ ղրկած են տեղւոյն Արիմեան, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եւ Մխիթարեան վարժարանները: Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտները պատուոյ

չախումբ մը որ կրցաւ այդ օր տալ իր լաւագոյնը:

Երեւոյթ մը որ վեր է ամէն գնահատանքէ: Սակայն ինչ որ թերի էր մեկնաբանութեանց մէջ այն է, որ չաճախ կտրատում մը կար ոչ թէ միայն նախադասութիւններու, այլեւ նոյնիսկ բառերու, ինչ որ կը խաթարէր այնքան գեղեցիկ երանգաւորումները երգերու, որոնք յատկանիշերէն մէկը կը կազմեն վարպետ խմբավար Եանպէկեանի: Կը յուսանք որ այլ ելոյթներու պարագային նկատի կ'առնուի այս թերին:

Համերգի վերջաւորութեան, խմբավարը շնորհակալութեան խօսք արտասանեց եւ հրաւիրեց Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակը արտայայտուելու օրուան առթիւ: Սերովբէ Արք. գնահատեց « Նայիրի » երգչախումբն ու խմբավար Գէորգ Եանպէկեանը, հայ երգի տարածման ասպարէզին մէջ իրենց բերած նպաստին համար:

Հաճելի համերգ մը, արդարեւ, որ կը տիպէ մեզի կրկին ունկնդրելու վստահութիւնը:

ՇԻՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

պահակ կեցած են եռագոյնով ծածկուած դագաղին չուրջ: Ներկայ եղած են նաեւ ազգային զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ: Կրօնական արարողութեան աւարտին դամբանական մը խօսած է Շաւարշ Քհնյ. Մեհրապեան եւ իր խօսքին վերջաւորութեան՝ Սարդարապատէն բերուած ափ մը հող ցեմերգած է ընկերոջ դագաղին մէջ: Դամբանական խօսած է Հայ Կեդրոնի Վարչութեան կողմէ ընկ. Զաքար Անմահունի, որմէ ետք ողբացեալ ընկերոջ դագաղը առաջնորդուած է դէպի Ազգ. գերեզմանատուն՝ ինքնաշարժներու երկար թափօրով մը:

Գերեզմանատան մէջ, յետ թաղմանական արարողութեանց, դամբանականներ խօսած են ընկերներ Յովսէփ Օղուլեան՝ յանուն Հարաւ. Ամերիկայի Հ. Ց. Դ. Կեդր. Կոմիտէի, Պետրոս Հաճեան՝ «Արմենիա» օրաթերթի եւ Նորայր Պահլաւունի Հ. Ց. Դ. Բիւրոյի: Այնուհետեւ «Վէրքերով լի» երգով ողբացեալ ընկերոջ դագաղը յանձնուած է հողին:

×

ՄՈՆԹՐԻԱԼԻ «Համազգային»ի նախաձեռնութեամբ, Մայիս 15ին տեղի ունեցած է հրապարակային դասախօսութիւն մը: Դասախօսած է Ուէդլիըն համալսարանի բաղդատական գրականութեան դասախօս Խաչիկ Թէօլէօլեան՝ «Ի՞նչպէս կազմակերպել Հիւսիսային Ամերիկեան հայ գաղութները» նիւթին շուրջ: Դասախօսը ներկայացուցած է այլ փոքրամասնութիւններու կողմէ իրագործուած միջոցներն ու կերպերը, ապա, հիմնուելով Հայութեան պայմաններուն ու պահանջներուն վրայ, պարզած է Միացեալ Նահանգներու եւ Քանատայի Հայութեան յատուկ կազմակերպումի կարելիութիւնները: Դասախօսութեան վերջաւորութեան՝ Խաչիկ Թէօլէօլեան պատասխանած է նաեւ հարցումներու:

×

ՄԱՑԻՍ 16ԻՆ ՄՈՆԹՐԻԱԼԻ «Պոն աւանթիւր» պանդոկին մէջ տեղի ունեցած է Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Կրթական Գործակցութիւնը Մարմնին կողմէ կազմակերպուած սեմինար մը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերած են Շաքէ Տէր–Մինասեան՝ «Քանատահայ եւ քանատական կրթական խնդիրներ», Յակոբ Փափազեան՝ «Հոգեբանական հարցեր», Զարեհ Սուրուճեան՝ «Ընկերային խնդիրներ», Գէորգ Այգունի՝ «Մշակութային հարցեր» եւ Վրէժ–Ար – մէն Արթինեան «Ազգային խնդիրներ» նիւթերու մասին խօսելով: Լրացուցիչ կէտերու մասին խօսած է Խաչիկ Թէօլէօլեան: Պարզաբանուած հարցերու չուրջ խմբական խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցած են՝ 47 հոգիէ բաղկացած հինգ անջատ խումբերու կողմէ եւ եզրակացութիւնները բանաձեւումներով ներկայացուած են ներկաներուն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (99)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիբայիճ, ընտանեկան կեանքէ

Ա. ՄԱՍ

ԱՐԱԹԻՄՈՍԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ

— Այս մարդը եղական ղէմք մըն է, իշխելու մեծ ուժ մը ունի, մտածեց Արաթիմոս իւրովի: Ես որ թշնամի մը կողմէ սպանուելէ ուրիշ ոչ մէկ բանէ կը վախնամ, զիս պաշտպանող այս մարդէն վախնալ սկսայ: Արդեօք ի՞նչ գործով եկած է Վենետիկ· միտքը ի՞նչ է: Ո՞վ է, ո՞ւր կ'երթայ...

Գլուխը վեր վերցնելով նշմարեց ձերմակ մազերով մարդը որ նստարանի մը վրայ հանգստանօրէն նստած էր...:

— Դո՞ւն ես իմ քովս ծառայ ըլլալ ուզող մարդը, բարեկամս, խօսք առաւ Արաթիմոս:

— Այո, տէր իմ, պատասխանեց Ռոլանի հետ եկողը:

— Ինդրանքդ ընդունուած է, բարեկամս: Այսօրուընէ սկսեալ հոս պիտի մնաս:

— Ուրեմն առանց ժամանակ կորսընդնելու սպասաւորի մը զգեստ չինել տուէք ինծի, տէր իմ, որովհետեւ վաղը չէ միւս օր պէտք պիտի ունենամ:

— Էմփերիայի սարքած խնջոյքի՞ն համար, հարցուց Արաթիմոս ցած ձայնով մը:

— Զեմ դիտեր թէ ինչու համար, տէր իմ: Ինծի տրուած հրամանն է որ կը հաղորդեմ ձեզ...: Սա ալ չմոռնամ ըսելու որ, ինծի համար զատ ննջասենեակ մը տալու էք... ձեր միւս սպասաւորներուն հետ չեմ կրնար պառկիլ...:

— Շատ լաւ, բարեկամս, զատ սենեակ մը պիտի տրուի քեզ:

— Եթէ ջրանցքին վրայ նայող սենեակ մը տաք, աւելի լաւ կ'ըլլայ:

— Եկուր որ քեզի ցոյց տամ, եթէ դիրքը գործիդ գայ, կ'առնես, իսկ եթէ ոչ, ուրիշ մը կուտամ:

Քանի մը վայրկեան յետոյ, Սքալապրինօ ջրանցքին վրայ նայող փոքր սենեակի մը մէջ տեղաւորուած էր արդէն:

Արաթիմոս անչուշտ չէր ճանչցած Սքալապրինօն, բայց մեր ընթերցողները որ Արաթիմոսէն շատ աւելի սրատես աչքեր ունին, անշուշտ գուշակեցին ճերմակ մազերով մարդուն ով ըլլալը:

Յաջորդ օրը Արաթիմոս, իր երկու քարտուղարներուն ներկայացուց երրորդ քարտուղար մը, որ այն օրէն սկսեալ իր տանը մէջ պիտի բնակէր միւսներուն պէս:

Արաթիմոս իր երկու քարտուղարներուն ըսաւ թէ այդ երրորդ քարտուղարը իր մեծ բարեկամին՝ Ժան Մէտիչիի կողմէ յանձնարարուած էր:

Նոր քարտուղարը Սքալապրինոյի պէս առանց որեւէ աղմուկի պալատին մէջ տեղաւորուեցաւ:

Միւս օրը, իրիկուան ժամը իննին, Արաթիմոս իր պալատին առջեւ սպասող ծիրանեզոյն վրանով դեղեցիկ տափարաւը մտաւ:

Նաւուն մէջ իր քովը իրենց տեղերը գրաւեցին նոր քարտուղարը, երեք սպասաւորներ եւ ճերմակ մազերով կորաքամակ հսկան:

Տափանաւը դանդաղօրէն սահիլ սկսաւ դէպի Մեծ Ջրանցքին երկայնքը:

Տասը վայրկեան յետոյ կանդ առաւ Էմփերիայի հոյակապ պալատին առջեւ:

Պալատին ճակատը ակնախտիղ լոյսերու մէջ կը փողփողար: Ներսէն նուագի ճայներ կուգային:

Քսանի մօտ սպասաւորներ, ծովեզերքէն մինչեւ պալատին սանդուխը երկու շարքի վրայ բարեւի կեցած, պերճազգեստ ճին հիւրերը կը մեծարէին:

Թաղին չքաւորները սպասաւորներուն եռին հաւաքուած, այս պերճաշուք ընդունելութիւնը կը դիտէին հիացման ակնարկներով:

Աղքատին համար հաճելի է հարուստին զուարճութիւնը դիտել: Ի՛նչ տխուր ու ցաւագին հաճոյք...

Սքալապրինօ Արաթիմոսի եռեւէն անցած միջոցին այդ չքաւորներէն մէկուն աննշմարելի նշան մը ըրաւ, որուն պատասխանը ստացաւ նոյնիսկ նշանով մը:

Արաթիմոս, կուսաթ մարքիզին նուիրած թաւիշէ վերարկուն հագած, իւրպէն դուքսին նուիրած ադամանդազարդ դէղխանոցը գլուխը անցուցած, էֆոն ժՈ. Պալին նուիրած ոսկի շղթան վիզէն անցուցած, պալատին սանդուխէն վեր ելաւ եւ ներքնազաւթէ մը անցնելով մտաւ մեծ սրահը ուր մեծահարուստ կիներէ եւ երիտասարդներէ կազմուած վայել – չազգեստ բազմութիւն մը դանդաղ – դանդաղ կը շրջագայէր:

ՄԻՇԷԼ ՋԻՎԱՔՕ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տէմիրճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Եարիմքէխս եւ զաւակը, այրի Տիկին Ապռամարաքեան եւ զաւակները (Լիբա – նան), Տիկին Մազմանեան լինչպէս նաեւ Քէչապեան, Մազմանեան, Խաչատուր – եան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ–հօր, քեռայրին եւ ազ– գականին՝

ՄԻՆԱՍ ԱՊՈՒՄԱՐԱՔԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 28ին, 81 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Յունիս 2, ժամը 10·30ին Սէն Թ'Իվ ափ Քաթը–Ռութ ը լա Քուռ– նէօվ եւ թաղումը կը կատարուի Քուր – նէօվի վերեզմանատունը։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ ընկատել։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ընկ· Խաչիկ Գալուստեան 100 ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ին ընկ Խաչիկ Մկրտիչ– եանի մահուան առթիւ։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի կեդրոնական Սանուց Միու – թեան տարեկան ընդհ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 12, Շաբաթ օր, ժամը 16ին, ԵԱՆ'Ց Գլիւպի մէջ

5, Avenue Reille, 75014 Paris

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցի – ները։

Գլխաւոր օրակարգ·— Վարչական ըն – տրութիւն։

Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի։

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

14 Սէնք Օնորիճ տէ Փէրը

Ծովեզերեայ կայանը կը բացուի Յունիս 2էն 6–13 տարեկան մանուկներու համար։

Արձանագրութեան համար դիմել Հայ կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝

15, Rue Jean-Goujon — 75008 Paris

Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10–12 կամ հեռաձայնել 985–36–53

Հ. Յ. Դ.

ԻՄԻ·— Հ· Յ· Դ· Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի, Յունիս 3, ժա– մը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգի Մուրատ Ու – սումնասիրացի ժողովը Շաբաթ, Յունիս 5, ժամը 15ին Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Օրակարգ·— Մխիթար Աբբահօր 300– ամեակ։

REPRESENTATION DE DANSES

de caractère arménien

Direction artistique :

EVA ARZOUIAN

Vendredi, 4 Juin, à 20 h. 30

6, Rue Albert de Lapparent

Paris 7, métro Ségur

Location de billets :

278-18-97

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

կ'երգէ

Լիւսի Քոշեան

Հայաստանէն եկած ժողովրդական ար– ուեստագիտուհի

Հինգշաբթի Յունիս 3 ժամը 20·30ին, Ալֆորվիլի հանդիսասրահը, 22 Ռիւ Վոլ– թէր։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՑՈՒԹԵԱՆ

Պատմագիրք յուշամատեանի

Ա· հատորը

Գինն 70 Ֆր· —Դիմել·—

Z. MINASSIAN

207, Rue Lafayette — Paris 10e

Tél. : 208-90-89

Ս· ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՈՒԽՏԻ ՕՐ

Նուիրուած՝ Ուխտի Օրուան Հաստատուա– տութեան տասնամեակին

Եկեղեցւոյ Ուխտի Օրը այս տարի կը զուգադիպի Յունիս 6ի Հոգեգալուստի օրուան, Նուիրուած օրուան Հաստատուա– թեան 10ամեակին։

Կը պատարագէ

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Ցետ պատարագի տեղի կ'ունենայ ա– ւանդական մատաղօրհնութիւն եւ կը սըր– ուի սիրոյ սեղան եկեղեցւոյ վազգէն Ա· սրահին մէջ։

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցե– լու եկեղեցւոյս տօնախմբութեան եւ ան– դամ մը եւս հաղորդուելու մեր ուխտա – գնացութեան ոգիով։

ՕՐ· ԵՍԹԵՐ ԷՍԿԻՃԵԱՆ
եւ
ԿԱՐՊԻՍ ՄԵԼԻՔԵԱՆ
Ամուսնացած

1976 Մայիս 22ին

Կնքահայրութեամբ
Վարդգէս Խոզեանի

եւ ձեռամբ Գազանճեան եպիսկոպոսի Աւետարանի առաջնորդ

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչիճեան հետեւեալ նուէրները կը– նեն·— « Յառաջ »ի բարգաւաճման 100 Ֆր·, Սէն Ժեռոմի Հ· Յ· Դ· Հայաստան խումբին 100 Ֆր·, Մար– սէյլի Մշակոյթի Տան 50 Ֆր·։

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Շաբաթ, Յունիս 12ին երեկոյեան ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Գեղեցիկ տեսարանի մը մէջ Պուա տը Պուլոնեի, Սէն գետին եզերքը, առագաստանաւ – ճաշարանի մէջ

LE VIEUX GALLION

40, Allée du Bord de l'Eau, face à l' hippodrome de Longchamp, Paris 16

Parking

Մասնակցութեամբ

ՊԷՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ

Նուագախումբ եւ երգիչ՝

ՄԱՐԹԷՆ ԵՈՒՐԿԱՆՍ

Սահմանափակ տեղերու պատճառաւ արձանագրուիլ անյապաղ, դիմելով երգչախումբի անդամներուն կամ հեռաձայնելով հետեւեալ անձերուն՝

JOSEPH BOGHOSSIAN — 720-90-13 (heures de bureau)
644-69-47

Mr et Mme ZAHREDJIAN — 738-27-92

Mlle KELEK — 878-93-00 (heures de bureau)

Mr SIKARCIAN — 985-27-44

Մուտք եւ ճաշագիր 200 ֆր·

ՄԱՐՍԷՅԼ Հ.Մ.Ը.Մ. Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ

Յունիս 5, 6 եւ 7 Հոգեգալստեան տօներուն առթիւ

Շաբաթ, Յունիս 5ին, ժամը 22էն մինչեւ լոյս, Մշակոյթի Տան «Վասպու– րական» սրահին մէջ։

12, Rue St Bazile

GRANDE NUITEE DANSANTE

Կիրակի, Յունիս 6 ժամը 10, առաւօտեան, Մարսէյլի Հայոց մայր եկեղեցւոյ մէջ, Հոգեգալստեան արարողութիւն, հովանաւորութեամբ Յակոբ Եպիսկ· Վար– դանեանի։

Նահատակաց Յուշարձանի առջեւ կը զետեղուի ծաղկեպսակ մը՝ Հ· Մ· Ը· Մ·էն ընդմիշտ բաժնուած եղբայրներու յիշատակին։ Վարչութիւնը մասնաւորապէս կը խնդրէ բոլոր մարզասէրներէն եւ Մարսէյլի հայ հին թէ նոր Հ·Մ·Ը·Մ·ականներէն՝ յարգել յիշատակը մեր կորուսեալներուն։

Կիրակի, Յունիս 6 ժամը 21ին «Վասպուրական» սրահին մէջ, Հ·Մ·Ը·Մ·ի Յիսնամեակին յիշատակութեան տօնակատարութիւն։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Կիրակի 6, Երկուշաբթի 7, Յիսնամեակի առթիւ բաժակի մեծ մրցումներ պըն– դակի, ժամը 15էն սկսեալ։

Մասնաւորապէս հրաւիրուած են

U. J. A. ALFORTVILLE — U. G. A. LYON-DECINES

U. S. J. O. A. VALENCE — U. G. A. ARDZIV, Marseille

Կը խնդրուի բոլոր հայ մարզասէրները քաջալերել այս ձեռնարկը, իրենց ներկայութեամբ։

LE COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE

présente en exclusivité le film

Les Dossiers du Génocide du Peuple Arménien et de sa culture

avec l'intervention de :

M. MAURICE DOLMADJIAN
Professeur agrégé de Philosophie
Membre du Comité de Défense de la Cause

M. GEORGES DRAGON
Secrétaire Fédéral du Parti Socialiste

Salle des Fêtes Municipale à Valence, Vendredi 4 Juin à 20 h. 30

ENTREE GRATUITE

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e

Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *կարսի տէօնէր*
Երեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիթապուր – մանթը*
Հինգշաբթի իրիկուն՝ *էջմիածնի էօֆթէ եւ պատուէրի վրայ՝ լահմաճուն ու չի–էօֆթէ*
Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու–պէօրէկ*
Եւ ամէն կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ – ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 27, Կիրակի

Կազմակերպուած վարժարանի Մնողաց Միութեան եւ նախկին աշակերտներու խանդավառ գործակցութեամբ։

ՕՐ ՄԸ ԱՄԲՈՂՋ

Երգ, պար, ուրախութիւն
Ազգ· հարազատ մթնոլորտ եւ խոհանոց
Յաջորդով մանրամասնութիւններ։

Հ· Բ· Ը· ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՏԻԿՆԱՆՑ ՕԺԱՆԴԱԿ ՄԱՐՄՆԻ կազմա – կերպութեամբ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Շաբաթ Յունիս 2 ժամը 16ին Ալեք Մանուկեան Մշակ· կեդրոնին մէջ, 118 Քուրսել փողոց, Փարիզ 17րդ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցու – թեամբ՝ Երգ ՝Պ· Միհրան Էլմայեանի, արտասանութիւն Դպրոցասէր եւ Սամուէլ Մուրատեան վարժարաններու աշակերտու– թեան, հայկական պարեր Միքի–Սօսիի։

Բոլոր հայ մայրերը սիրով կը հրաւիր– ուին իրենց պզտիկներով։

Կը խնդրուի նախապէս հեռաձայնել Հ· Բ· Ը· Մ·ի կեդրոնը՝

Հեռ· 924–86–71 *եւ* 227–12–26

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
2
MERCREDI
2 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

ՅԱՌԱՋ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·603

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51ᵉ ANNÉE — N° 13.603

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՊԱՅԹՈՒՄԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼԸ

Թրքական մամուլը սկսած է անշուշտ գրգռել Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան պայթումով։ Այսպէս *Թէրճիման* Մայիս 31ի եւ Յունիս 1ի իր թիւերուն մէջ եւ Փարիզի իր թղթակցին՝ Իլհամի Շիւֆթի փոլաթայի ստորագրութեամբ կ'անդրադառնայ պատահածին ու կը գրէ (տպագրենք իր յօդուածը ամբողջութեամբ)։—

«Ֆրանսական թերթերը՝ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ պայթած ռումբի հետ անմիջապէս եկած տուեալներուն անդրադառնալով, կը գրեն թէ թուրքերուն դէմ նոր եղեռնագործ մը կը պատրաստուէր եւ Մշակոյթի Տան մէջ գտնուած են զէնք եւ զինամթերք։ Մինչ դեռ, Փարիզի թրքական դեսպանատան մօտիկ աղբիւրը՝ Քամիւրան Թիւզէլ, դիմած է Ֆրանսայի Արտաքին Նախարարութեան, պահպանի երկու թուրք դեսպանները ընտանիքները ձերբակալէ եւ արդարու-թեան առեան յանձնէ։ Թիւզէլ այս առթիւ յայտնած է նաեւ անհասկնալի վստահու-թիւն ֆրանսական ոստիկանութեան վը-րայ։

«Թէրճիման», արձագանգելով փրան-սական մամուլին մէջ այս առթիւ լոյս տեսած գրութիւններուն, կը յիշէ որ Փարիզի վերջին դէպքերուն հետեւան-քով Փարիզ եկած են հարիւրաւոր Հայեր, որոնք տեսակ մը չփոթներ ունին Հայ Մշակոյթի Տան եւ Փարիզի Հայ եկեղեցւոյ դէմ։ Ու կ'աւելցնէ. «Արդէն գտնուած ռումբերը, փլասթիք եւ ժամացոյցով, detonateur-ներ են»։ Թուրք թերթը նաեւ Ֆրանսական մա-մուլի մէջ եղած յիշատակութիւններուն, որոնք կը վերաբերէին Վիէննայի եւ Փա-րիզի թուրք դեսպաններու սպանութեանց, որոնց առթիւ մահափորձը պահանջող յոյզերը ալ գտնուած են։

«Թէրճիման» Յունիս մէկի իր թիւով՝ Հայ կեդրոնին մէջ թուրք դեկավարնե-րուն նկարները գտնուեցան» խորագրին տակ կը գրէ. «Փարիզի ոստիկանութիւնը՝ Հայ Մշակոյթի Տան մէջ կատարած խու-զարկութիւններու ընթացքին, գտած է թուրք քաղաքական դէմքերու եւ կու-սակցական դեկավարներու լուսանկար-ները, որոնց վրայ հիմնուելով կ'ենթա-դրուի որ մեր քաղաքական դեկավարնե-րու դէմ ալ մահափորձեր կը ծրագրուի-ւին»։ Ապա դիտել կուտայ նաեւ որ տուեալ պայթումէն եօք Տունէն փա-խողները 15 հոգի են, որոնց ինքնութիւ-նը տակաւին երեան չէ եկած, սակայն կը կարծուի որ Լիբանանեան հպատակու-թիւն պէտք է ունեցած ըլլան»։

×

Երեքշաբթի առաւ, Ֆրանսական մա-մուլը (Ֆիկարօ) կը հաղորդէր թէ Գէորգ Փափազեան, 24 տարեկան, որ վիրաւոր գտնուած էր 17 Ռիւ Պլէօ եւ ձերբակալ-ուած, Սաֆթէի բանաը փոխադրուած է, պայթուցիկ ուժանակ չունենալու եւ ունենա-լու ամբաստանութեան տակ առնուելով։ Ֆիկարօ կը գրէ թէ Փափազեան Լիբա-նանէն Փարիզ եկած էր Մայիսի սկիզբը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ՈՒԺԵՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

— o —

Լիբանանի Չարդը որ սատկութեան զա-թը հասած էր կիրակի օր, «զաղար»ի նման բան մը ապրեցաւ երկուշաբթի։ Այս համեմատական հանդարտութիւնը արդիւնք է զինուորական բարձրագոյն կոմիտէի անդամ Գնդ· Նասիֆի մէջ-մտութեան։ Չէ յաջողած հրադադար մը ձեռք ձգել այլ միայն տէ ֆաքթօ ընդ-հատում մը յաջողցնել։

Մէա կողմէ Փիէր Ժէմայէլ Ֆալանժ-ներու պատասխանատուութեան մը դլուխը ան-ցած Դամասկոս կ'երթար մինչ ճնում-պլաթ կ'ամբաստանէր Մխացեալ Նահանդ-ները որ կ'ուզեն «պալքանացնել» Մեր-ձաւոր Արեւելքը։

14րդ ամսուան սկիզբն արդէն ընդհա-նուր հաշուեկշիռը հասած է 25 հազար մեռեալի եւ աւելի քան 50 հազար վիրա-ւորի, մեծ մասամբ քաղաքային։ Ակնկ-պատ կարմիր Խաչը կը յայտարարէր թէ աւելի քան 150 հազար հոգի տակաւրա-բար դեղի պէտք ունին եւ նաեւ սնունդի։

×

Քաղաքական ճակատի վրայ, կացու-թիւնը նոյնը կը մնայ եւ վերջին լուրերու համաձայն, Սուրիա նոր ուժեր ղրկած է հիւսիսային Լիբանան։ Ասիկա չուրջ 2000 զինուորէ բաղկացած է եւ դիրք բռնած է այն երկու քրիստոնեայ գիւղերուն դի-մաց, որոնք պաշարուած են ծախ ուժերու կողմէ։

Ներկայիս գործածուած զէնքերը չատ աւելի զարհուրելի են եւ իւրաքանչիւր կողմ միւսը կ'ամբաստանէ։ Ձախերը կ'ամբաստանեն քրիստոնեայ Ֆալանժը որ Ֆրանսական Էս-Էս 11 հրթիռներ կը դոր-ծածէ, մինչ քրիստոնեաները ալ կ'ամ-բաստանեն ձախերը որ խորհրդային հըր-թիռներ ունի։

×

ՀԱՑ ԶՈՀԵՐ

Պարզ է որ այսքան զոհերու մէջ չի կրնար Հայ չըլլալ, յաճախ «կորսուած» դնդակներէ որոնք անմեղներու մարմնին մէջ կը գտնուին։ Ագդակի վերջին թիւե-րէն (Մայիս 12–27) կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները հայ զոհերու վե-րաբերեալ։—

Մայիս 16ի Կիրակին մահափրկու օր մը եղաւ Հայութեան համար, մասնաւորա-պէս Պուրճ Համուտի մէջ, ուր ինկող հըր-թիռներուն պատճառով, հայ մեռնողնե-րուն թիւը երկու ժամուան ընթացքին հասաւ եօթնի, իսկ վիրաւորները անհա-մար էին։ Այսպէս, Ամանոսի չրջանի ռմբակոծումներու ընթացքին մեռան Սի-մոն Սեմէրճեան (30 տարեկան) եւ Կարա-պետ Պաղտասարեան (40 տարեկան), մինչ բազմաթիւ վիրաւորներ զանազան հիւան-դանոցներ փոխադրուեցան՝ չրջանի ա-կումբին ընկերներուն եւ երիտասարդ պա-հակներու կողմէ, որոնք ռումբերու տա-կին տակ, բոլոր վտանգները անձն առած, նետուեցան ամէն թաղ՝ փրկելու համար իրենց վիրաւոր քոյրերու, եղ-բայրներու, պարագաներու եւ ընկերնե-րու կեանքը։

Թրատներու չրջանին մէջ, նոյն տեսա-րանը կը պարզուէր։ Ռումբերով վիրա-ւորուողներուն կամ մեռնողներուն զու-գահեռ, արձակաձգիններու զոհեր ալ ին-կան հոս ու հոն։

Թիրօ–Սանճաք չրջանին մէջ ծանր հըր-թիռ մը եկաւ հարուածելու անմեղ ըն-տանիքի մը անդամները, որոնք իրենց բնակարանին մէջ կը գտնուէին։ Տիկին Անի Տօնէրեան եւ աղջիկը՝ Սալբի մահա-ցան, միւս զաւակը եւ տան մեծ մայրը վիրաւորուած փոխադրուեցան հիւանդա-նոց։

Թրատներու չրջանին մէջ, 155 միլի-մեթրնոց հրթիռ մը խլեց նոր զոհ մը։ Զորս տարեկան աղջնակ մը՝ Նորա Ղա-րիպեան, երբ հեռատեսիլի առջեւ նստած մանկական յայտագիրը մը կը դիտէր, հըր-թիռ մը զարնուեցաւ մարմնին եւ չպայ-թեցաւ, բայց աղջնակը մահացաւ։ Տորա-Անթիլիաս ճամբան վրայ մահացան եր-կու ընկերներ՝ Գօգօ Զիֆչեան եւ Յա-րութիւն Պուլտուքեան, զոհ երթալով հրթիռի մը որ ինկաւ ինքնաշարժին քով։ Մինչ Զիֆչեան ընտանիքը՝ կինը եւ երեք զաւակները վիրաւորուած փոխադրուե-ցան հիւանդանոց։

Պուրճ Համուտի «Արագած» չրջանի մօտ ինկող հրթիռի մը զոհ դացած է Յարու-թիւն Աբգարեան (18 տարեկան), իր բնա-կարանին մէջ։ Մեռած է նաեւ Կարպիս Պէքթաշեան (26 տարեկան) Պարթրուն-Թրիփոլի ճամբուն վրայ։

Քանի մը տող

ՄԱԿԱՐԻՈՍ մերժեց իբրեւ «ամբողջա-պէս անընդունելի եւ ոչ-իմաստուն» թուրք կիպրացիներու առաջարկները Կիպրոսի հարցին լուծման համար։

ԺԱՔ ՄՈՆՕ Նոպելեան բժշկական մըր-ցանակաւոր, մեծ գիտուն, դրագէտ եւ նաեւ քաղաքական դիրքաւորման տէր, մեռաւ 66 տարեկանին։

ԹՐՔԱԿԱՆ ռազմախորհներ, օդային, ցամաքային եւ ծովային, կը կատարուին Յունիս 3ին եւ 4ին Եգէականի մէջ։ Ա-նոնց նպատակն է եղեր սահմանել «թուրք դինեալ ուժերու կարողութիւնը կռուելու Եգէականի եւ արեւմտեան Անատոլուի մէջ» կ'ըսէ Անգարա լոյս տեսած վեկոյց մը։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 18–24)

ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆԻ ԳՈՒԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ ԳԻՐՔԵՐԸ

Հայ թատերագիր Գաբրիէլ Սունդուկ-եանի ծննդեան 150ամեակին առթիւ «Հա-յաստան» հրատարակչական տունը լոյս ընծայած է չարք մը հատորներ։ Լոյս տե-սած է թատերախաղերու հատընտիրը, ո-րուն մէջ ամփոփուած են՝ Պեպօ, Խաթա-բալա, Էլի մէկ զոհ կատակերդութիւն – ները։ Բանասէր Գրիգոր Սարգսեան, «Հայ մեծ դրամատուրգը» հատորով, ներկայա-ցուցած է թատերագիրի կեանքն ու ստեղ-ծագործութեան համառօտ ուրուագիծը։ Մուշեղ Նարեան, «Սունդուկեան եւ Սա-յաթ–Նովա» երկով, անդրադարձած է եր-կու Թիֆլիսահայերու ստեղծագործու-թիւններու ժողովրդականութեան։ Բախ-տիար Յովակիմեան առանձին դրքոյկով մը անդրադարձած է «Պեպօ»ի բեմադրու-թիւններուն հայ, ռուս վրացի եւ ադրբեջանական թատրոններուն մէջ։ Սու-րէն Յարութիւնեան, «Գաբրիէլ Սունդուկ-եանի» դրքոյկով, ներկայացուցած է հայ թատերագրին կեանքը, դրական – հանրա-յին գործունէութիւնը եւ այն միջավայ-րը, ուր ապրած եւ ստեղծագործած է ան։ Գրքոյկը լոյս տեսած է հայերէն եւ ռու-սերէն։ Ռուսերէն լոյս կը տեսնէ «Պեպօ» կատակերդութիւնը, ինչպէս նաեւ «Փո-մանակակիցները Սունդուկեանի մասին» հատորը, հայերէն։

×

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

Հայաստանի Գրողներու Միութեան, Ակադեմիայի, Թատերական Ընկերութեան եւ Պետական Համալսարանի կազմակեր-պութեամբ գիտական նստաշրջան մը տե-ղի ունեցած է, նուիրուած Գ· Սունդուկ-եանի։ Բացումը կատարած է Ակադ· Վ· Համբարձումեան, վեր առնելով Գ· Սուն-դուկեանի բացառիկ դերը հայ իրապաշտ թատրոնի ստեղծման եւ զարգացման գոր-ծին մէջ։ «Սունդուկեան հայ իրապաշտ թատրոնի հիմնադիր» նիւթին չուրջ խօ-սած է Սուրէն Յարութիւնեան, «Սուն-դուկեան եւ Սայաթ–Նովա» նիւթին մա-սին՝ Մուշեղ Նարեան։ Զեկուցում մը կարդացած է Թիֆլիսի պետական համա-լսարանի Վրաց նոր դրականութեան պատմութեան ամբիոնի փրոֆեսօր Ս· Խուցիշվիլի, Գ· Սունդուկեանի բերած նպաստին մասին՝ Վրաց իրապաշտ թա-տերական դրականութեան եւ թատրոնին կազմաւորման եւ զարգացման։ Նստա-շրջանին խօսք առած են նաեւ Հրաչ Բայ-րամեան, Յ· Յովհաննիսեան, Ա· Մխի-թարեան, Ի· Մեգրելիձէ, որոնք անդրա-դարձած են հայ թատերագիրի դրական-նութեան՝ արուեստի, բանաստեղծու-թեան, մարդասիրութեան եւ այլ տեսան-կիւնների։

×

ԱՐԱՔՍԻԱ ԲԱԲԱՅԵԱՆ
ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Քիմիագէտ գիտնական Արաքսիա Բա-բայեան, իր ծննդեան 70ամեակին առ-թիւ, պարգեւատրուած է ժողովուրդնե-րու բարեկամութեան շքանշանով, քի-միական գիտութեան զարգացման մարզին ներս իր ունեցած վաստակին ի գնահա-տութիւն։ Գիտնականի վերջին տարինե-րուն կատարած հետազօտութիւններուն արդիւնքները ամոփոփուած են հատորի մը մէջ, զոր հրատարակած է «Հայաս-տան» հրատարակչութիւնը։ Ակադեմա-կան Արաքսիա Բաբայեան 25 տարի ղե-կավարած է Երեւանի օրկանական քիմիա-յի հիմնարկութեան տարրալուծարաննե-րէն մէկը։ Ան դասախրատկած է մանա-ղէտներու սերունդ մը, որուն մէջ՝ գի-տութիւններու 30 դոկտորներ եւ թեկնա-ծուներ։

ՄԵՐ ՀՈՂԵՐԸ 1976...

ԺԳ.

ԱՐԴՈՒԻՆ ԱՐՏԱՀԱՆ ԿԱՐՍ

Թորդումի բերդին կռնակ զարձնելով, կը յառաջանամ դէպի հիւսիս հինգ հազարամեթր անդին, Գիշա գիւղի խաչաձեւումին՝ դէպի ձախ, ազդանշան մը կը յայտնէ թէ աւելի վերը, լեռներու մէջ որ «Վանիֆ–Տէրէսի» կը կոչուի, կան 11րդ դարէն մնացած հայկական եկեղեցիի մը մնացորդները, որ Թուրքերը « Էկէֆ » կ'անուանեն:

Խախուտ, ոչ շատ հեռու, 10 հազարա – մեթր աւելի հիւսիս, Շատոմք լեռներու ստորոտը, կը գտնուի Թրքական Հահուլ գիւղը, զուգահեռ հայկական Սպերին, որ լերան միւս կողմը կ'իյնայ:

Վրացական պատմիչներու մօտ Խախուլ կոչուած այս գիւղը, պահած է մինչեւ այսօր, սքանչելի մենաստանի մը աւերակները, որ ժամանակին եպիսկոպոսական աթոռ եղած է: Կանգուն մնացած սիւնի մը վրայ յատակօրէն կը կարդացուին Զաքէ հայկական Թուական մը (որ կ'ընէ 868). ներդաշնակ եւ քանդակազարդ եկեղեցի մըն է նուիրուած Ս. Աստուածածնին: Կ'ըսուի թէ եկեղեցին կառուցանել տուած է Վրաց Դաւիթ Թագաւորը: Վանքը շրջապատուած է ցած պարիսպ – ներով, որոնք տեղ–տեղ կանգուն են տակաւին:

Հարաւ. կողմը ունի սիւնազարդ պատիթ մը, իսկ մայր դուռին վրայ՝ զարդաքանդակներ եւ վրացերէն մաշած արձանագրութիւններ, վրձինով եղած: Քիչ մը անդին կեցած են մի քանի փոքր մատուռները, որոնք կանգուն պահուած են, որովհետեւ կը ծառայեն որպէս... ախոռ: Գլխաւոր եկեղեցին, ունի պեղեցիկ պատուհաններ, որ երկուքի բաժնուած են կամարակապ, քանդակազարդ եւ կամարներու բացուածքին միջեւ, կը տեսնուի վիթխարի արծիւ մը, լայնամասիլ ճի – բանաթաց, այծեամ մը ճանկած: Խաչ – քարերու հեռքեր կան որմերուն վրայ, բայց լրենք չկան... Իսկ գմբէթին բացուածքները կարկատած են անճառակո – բէն, որովհետեւ այս հոյակապ եկեղե – ցին կը ծառայէ որպէս պիւղին... մզկիթ:

Խախուլէն չորս հազարամեթր հեռու, դէպի ձախ, փոքրիկ արահետի մը հետեւելով, ինքնաթիռ գիւղ մը կը յայտնուի յանկարծ՝ Եուսուֆէլի կոչուած, որ շատ հաւանաբար պատմական Ընկուզեկ գիւղն է, որուն վրայ կ'իչխէ Ընկուզկոյ բերդը:

Շարունակելով աւելի հիւսիս, տասը վայրկեանէն կը գտնուիմ խաչաձեւումի մը առջեւ,, Թողով աջը, որ Ուզունգէրէ կ'առաջնորդէ, կը հետեւիմ ձախին, որ գիս Էօշէ գիւղը կը տանի, ուսկից հեռաւորութիւն, երկու ժամու ճամբայ պէտք է կորել, հասնելու համար ճարտարապետական գոհարի մը — Էօշէ Վանիֆ:

Էօշէ Վանիֆ, շատ պեղեցիկ վանական համալիր մը, որ ընդհանուր առմամբ կանգուն է տակաւին:

Դիրքը գեղեցիկ, բարձր լեռներու ստորոտը, սարատափ բլուրի մը վրայ, ճոխ բուսականութեամբ շրջապատուած. Աստուածամօր նուիրուած եկեղեցին է որ մնացած է կանգուն, գրեթէ ամբողջու – թեամբ, եւ ներկայիս կը ծառայէ որպէս... յարդանոց – չոեմարան: Խաչաձեւ է եւ ունի չուրջ 34 մեթր երկայնք եւ 22 մեթր լայնք: Կոնաձեւ գմբէթը, կանգնած է չորս մեծամեծ բոլորաձեւ սիւներու վրայ, եւ ծայրը փլած ըլլալով, Թուրքերը անչնորհքօրէն ծածկած են զայն, որպէսզի անձրեւները չվնասեն խոտերուն... Եկեղեցին ներսէն կամարներու չարքով մը վեր բռնած է ամբողջ ձեղունը:

Քանդակները շատ սիրուն են ու ճոխ, իսկ խորանին վրայ տակաւին կարելի է նշմարել որմնանկարի հետքեր: Դուրսի պատերուն վրայ, կարմիր ներկով արձանագրութիւններ կան, մեծ մասով վրացերէն:

Էօշէ – Վանիֆը կառուցողները եղած են Աբխազներէն Կիւրոպաղատ, Բագրատ իշխանաց իշխան եւ Դաւիթ Մագիստրոս, բոլորն ալ 10րդ դարու առաջին կէսին ապրած:

Ապա կ'եղերեմ Թորդումի լիճը, որ աւելի կապուտակ ջուրի երկայն երիզ մըն է, կանանչ անտառներով չրջապատուած. հիանալի է:

Երկրումէն 168 հազարամեթր հեռացած եմ արդէն. ձախին արահետ մը կը տանի Եուսուֆէլի փոքր աւանը, 2000 բնակչութեամբ, ձորակի հովիտին մէջ, ուսկից Սարիլիճի (Սարիկէօլ) ուղղութիւնն առնելով կը հասնիմ « Փարհալ » որ եռանաւ տաճար մըն է, 10րդ դարէն մնացած որմնանկարներով:

Տէօրթ – Քիլիսէն, միւսէն ոչ շատ հեռու, ձորակի հովիտին մէջ, ուրիշ տաճար մը, 10րդ դարէն նոյնպէս:

Տարակոյս չունիմ որ կը գտնուիմ Տայքի Թավուսկեար վիճակի, պատմական Իշխան գիւղին մէջ... ուր հազիւ քանի մը Թուրքեր կը բնակին:

«Հին ժամանակ մեծ չէն մ'էր, Իշխանաց գիւղ կոչուած, չի գիտցուիր ո՛ր իշխանաց բնակութեամբ կամ ծագմամբ: Ցայտնի է, թէ շատ հինէն գիւղս ազնուական բնակիչներ ունեցեր եւ այս անունը առեր է» (Էփրիկեան, Բ. էջ 70):

Գիւղը գոյութիւն չունի այսօր. բայց եկեղեցին, մեծ, չքնաղ եւ հոյակապ, կենդանի վկան է անոր ազնուականութեան:

Կառուցուած դեղնորակ սրբատաշ քարերով, բարձր սիւներու եւ կամարներու վրայ. խորանը կիսաբոլոր սիւներու սիւրուն չարք մը ունի, որուն վրայ դեռ տեսանելի են որմնանկարները:

Վայրագ ձեռքեր շատ բան աւրած են դիտումնաւոր:

Հիւսիսային որմին վրայ, վրացերէն երկար արձանագրութեան հետքեր մնացած են, եւ Թուական մը՝ 1006. քիչ անդին հայերէն Թուական մը՝ Ն (որ է 951). եկեղեցին նուիրուած էր Ս. Աստուածածնի. չորս կողմը աւերակոյտեր եւ վանական խուցերու հետքեր...:

Հարաւային դուռին դիմաց, կայ մատուռ մը, փոքր բայց սիրուն, որ ունի դուռ ու պատուհան... դիւղի դարբնոցն է:

Իշխան գիւղը, իշխանական հայրապետ մը տուած է Լուսաւորիչի Աթոռին, 7րդ դարուն, Ներսէս Գ. Շինող՝ կաթողիկոս Հայոց. այն որ Զուարթնոցը պիտի կառուցանէր...:

Կարեւոր մանրամասնութիւն մը, բոլոր անոնց համար, որոնք կը չարունակեն պնդել թէ Թուրքերը «որոնք դարերով յարդած ու սիրած են մեզ, միայն 1915ին է որ վարմունքնին փոխած են, պարզապէս « ինքնապաշպանուելու » համար «հայ քոմիտաճիներու» կազմակերպած ջարդերուն դէմ...

1700ի վերջին քառորդին, Մխիթարեան վարդապետի մը նկարագրութենէն կ'իմանանք որ, Իշխան – աւանի «մեծ մարմարիոնեայ գմբէթաւոր» եկեղեցիին վրայ «ի գլուխ գմբէթին կայ խաչ փայլուն» ուր Թուրքերը չկարենալով հանիլ «առ դժուարութեանն՝ ամբանգութեամբ կորացուցին չկարենալով...», իսկ հիմա որ ամբանգութեան միջոցներն ալ « յառաջացած » են, ինչո՞ւ զարմանալ որ, տարուէ տարի, պատմական Հայաստանի բիւրաւոր յուշարձանները կը տառնորդուին:

Հ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՏԻԿԵԱՆ

(Շար. – 13)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

— o —

ՄԱՐՍԷՅԼ (Ցառաջ).— Մշակոյթի Տան բացման հանդիսաւոր առիթով, յանձնախումբը կազմակերպած էր գանազան ձեռնարկներու յայտագիր մը, որուն մաս կը կազմէին երեք գեղարուեստական ձեռնարկներ:

ՄԱՑԻՍ 14, ԼԻԶ ՍԱՐԵԱՆ

Ֆրանսահայ երգչուհին իր զգայնութեամբ եւ չնորհիւ իր երիտասարդ հնչականութեան, դիտցաւ յուզել ներկաները, որոնք եկած էին վայելելու հայկական ժողովրդական եղանակներն ու երգերը:

Երգացանկը կը սկսէր երեք ֆրանսական կտորներով, ու ապա կը յաջորդէին հայկական երգերը, ի մէջ այլոց՝ «Աթի եար», «Երեւանի սիրուն աղջիկ», «Ծըլէ եաման», «Հասակդ բարձր», «Խրճուռնի», «Գարուն», «Օրօր»... իսկ վերջաւորութեան (պիս) Աշնաւուրի «Անոնք ինկան» ստեղծագործութիւնը:

Լիզ Սարեան անկասկած խանդավառեց ունկնդիրները որոնք պատրաստ էին չբարհրուելու:

Սակայն այս կտորներու մեկնարանութիւնը այնքան ալ հարազատ չէր հայկական տոհմիկ ոճին: Կը կրէին տարրեր տարրեր ազդեցութիւններ, կարդաղրութիւններ (որոնք հասկնալի են):

Ամէն պարագայի տակ Լիզ Սարեան ունի տաղանդ եւ ձիրք զգուշանալու եւ հեռու մնալու նմանութիւններէն, հաստատելի իր սեփական պատկերին:

Լիզ Սարեանին կ'ընկերանար ժան Պօնալ նուագախումբը: Ցայտագրի սկիզբը ժան Պօնալ կիթառով մեկնարանեց ճաշի քանի մը կտորներ:

ՄԱՑԻՍ 19 ԵՒ 20 ՔԱԹՐԱՑԻ ԵՐԵԿՈՆԵՐՈՒ

Առաջին անդամ ըլլալով Քաթրան կը ներկայանար Մարսէյլ: Գրիգոր Համբարձումեան, Քաթրայի անօրէնը եւ կեանքու ուժը չանգ չէր խնայած բարձրորակ յայտագիր մը կազմելու եւ Մշակոյթի Տան յանձնախումբն ալ կանգ չէր առած նիւթական զոհողութիւններու առջեւ:

Ցայտագրի առաջին բաժնին, դաշնակահարուհի Անի Աճէմեան նուագեց Սքարլաթիի երեք Սոնաթները եւ Շումանի Ապէկ վարիասիոն օփիւս 1: Ապա Բաֆֆի Պեարոսեան (դաշնակ) եւ Շարլ Ռիմոյ (թաւջուրթակ) նուագեցին Սէն Սանսի Սոնաթ Օփիւս 32ը, որուն յաջորդեց Ա. Խուդոյեանի թաւջուրթակի համար Սոնաթը, մեկնաբանութեամբ Շարլ Ռիմոյի,

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4.

Այդ օրը առաջին անգամ լսեցին Խութեցի հարսի ձայնը: Ցետոյ լեզու թրջեց իշխանձորցի կամէի հետ, յետոյ... փէ – չերը ծուէ՛ն–ծուէն կախուեցին, ծո՛ւէն – ծուէն ամօթ թափուեց սար ու քարերի մէջ, ծծի մէկը բաց էր, մէկը՝ լաթ ու մաթի մէջ, եւ Խութեցի հարսի գլխաչորն ու ձեռքը չեկան – չդղզացին կրծքի վրայ:

Եւ մի օր, օրը յերեկով, ոսքի տակ դցեց հարսնութիւնն էլ, կին արմատի ամօթն էլ հետը...

Քոլի ձորում էին, թաքստոցում՝ համբ ու գլխաքարչ: Մէկ էլ Խութեցու հարսը չարժուեց, թաքստոցից դուրս գալու փորձ արաւ: Կամէն զարմացաւ, հարց տուեց.

— Ի՞նչ միտք ունիս:

— Հասնիմ էնտեղ, գառնամ, — ձեռքը մեկնեց ձորի ծունկը:

— Խելա՞ք, լաւ:

— Իմ սիրտ կը խառնէ, — ասաց դուռնատ ու խեղճ:

— Սիրտ խառնելու պատճառով մեռնի՞նք. ամէն քարի տակ անօրէն կայ:

Խութեցի հարսի ծնկները դողում էին. բոլորը հասկացան, որ... աչքից հեռու տեղի պէտք ունի: Եւ չլսեց, քայլ արեց:

— Նատի՛... նատի՛ քու տեղ... անիծած, — խուլ ճչաց Իշխանձորցի կամէն:

— Ոտաց ճամբայ էրթալ կ'ուզիմ... — նոյն տոնով պատասխանեց Խութեցի հարսը: Ասաց, կարմրեց, աչքերի մէջ արցունք ցողեց, արցունքի մէջ եւ ցաւ, եւ զայրոյթ: Վճռական քայլ արեց.

— Կ'երթամ:

Քառասունհինգ – յիսուն աչք ոլորուեց Խութեցի հարսի վրայ, քառասունհինգ – յիսուն ձեռք մեկնուեց ծւծւած փէչը:

— Ինչ զալաթութիւն կ'անիս, հոս էրե, — կամէն ոսքի կանգնեց, — քու զալաթութեան պատճառով ամէնիս սրի՝ կը մատնի... օռսպի...

Խութեցի հարսը արցունքը ղրթացրեց, աչքերում մերկացաւ զայրոյթը՝ ուղղեց իշխանձորցի կամէին.

— Քեավթառ չուն:

Ապա եւ ամէնքի վրայ ճօճեց աչքերի մերկ թուրը.

— Անօրէններ, — ճչաց, կրճտացրեց ատամները, բերանը ծամռեց, արհամարհանքով ժպտաց՝ քիչ էր՝ ծիծաղեց՝ չատ բարձր էր, թաքստոցը արձագանգում էր ու նորէն չորչրուկ ձեռքեր կարկառեցին Խութեցի հարսին: Խութեցի հարսը սառած ժպտով նայեց ձեռքերին, իր զզզուած դէմքին, մերկացած տակի չորին, յետոյ տակի չորը... իջեցրեց եւ ինչ «զալաթութիւն» անում էր, արեց գաղթական – ների խմբի կենտրոնում...:

Զորի Միրօն աչքերը փակեց:

— Ամօթ էր, — մտածեց ճայնարկու:

— Ի՞նչ, հայրիկ, — հարց տուեց Ցարութ որդին:

— Հէչ, գառ:

— Մեզ էր ամօթ. չէ՝ Խութեցի հարսին»: — Եւ լռեց, եւ ափերով փակեց աչքերը, մնա՛ց, մնաց, դարձաւ Ցարութ որդուն.

— Ցարութ, ազամարդ մնաս... Լաչ ու մտահան չանիս՝ մնաս ազամարդ, — թունդ կրկնեց, — կռիւ է, նեղ վիճակ կը պատահի, մահի հետ համաձայնուիլ, այրուիլ կորցնելուն՝ չէ... Մերը կռիւ չէր, — ցածրացրեց ճայնը. էլ Ցարութի համար չէր, — մերն ուրի՛շ էր:

— Ցարութ, Գերմանացու էւելի անուն փաչի՞սա է, — հարկ համարեց սայլապան Աբօն:

— Աւել անուն չէ, քեռի Աբօ, փաչիսա նշանակում է... ինչպէս բացատրեմ, որ հասկանաս...

— Իմ հասկանալով էապէս է.ոնց որ մէկ մանի դեղ, հարց տայ. Աբտոյի տուն ո՞րն է: Ձեն իմանայ: Ասի՝ «Մակ գլուխ» Աբտոյի տուն՝ բոլոր կ'իմանան... Միրօ, մեր էրկիր մարդիկ էւելի անուն չունեն, ինչի՞ց էր...

«Էդ օր Խութեցի հարս լացաւ, լացաւ, լացաւ...», — Զորի Միրօյի ականջին – րում մանուեց սայլի ճռռոցը՝ «լացաւ, լացաւ, լացաւ...»:

Քաշուեց անճաւի խորքը հոնդուր–հոնդուր լաց եղաւ, կորցրած ամէն ինչի համար միեւնոյն գիշերը լաց եղաւ:

Գիշերը թաքստոցից ելան՝ խմբից բաժանուեց, գնաց: Եւ ոչ ոք չասեց, ինքն էլ, ինքն էլ չասեց.

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(Շար. – 29)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՍՈՎԵՏԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՍՈՎԵՏԸ

Ա. ՏԱՍՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՍՈՎԵՏԸ

Ա. ՏԱՍՆ

Ա. ՏԱՍՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՍՈՎԵՏԸ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Պ. կարապետ Քելէկեան եւ զաւակը՝ Տիգրան, Տէր եւ Տիկին Աստուր Օհաննէսեան, այրի Տիկին Գոհարիկ Օհաննէսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Երջանիկ Ուզունեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Ճընկըտրեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Ճընկըտրեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Եղսա Օհաննէսեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ժաք Թէրզեան եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, կիրակի, Ցունիս 6, Լիոնի Ս. Ցակոբ եկեղեցին, իրենց կնոջ, մօր, քրոջ, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ, մեծ-մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԱԶԱՏՈՒՀԻ ՔԵԼԷԿԵԱՆԻ
(ծնեալ Ճընկըտրեան)

մահուան տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պ. Լեւոն Քանարեան Օր. Հոխփսիմէ Ճեճագեանի կսկծալի մահուան առթիւ 200 Ֆր. կը նուիրէ Դպրոցասէր Տիկնոջ վարժարանին (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 50 Ֆր. «Ցառաջ ի։

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՈՒԽՏԻ ՕՐ

Նուիրուած՝ Ուխտի Օրուան Հաստատութեան տասնամեակին

Եկեղեցւոյ Ուխտի Օրը այս տարի կը զուգադիպի Ցունիս 6ի Հոգեգալուստի օրուան, նուիրուած օրուան Հաստատութեան 10ամեակին։

Կը պատարագէ
ՑԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Ցետ պատարագի տեղի կ'ունենայ աւանդական մատաղօրհնութիւն եւ կը սըրուի սիրոյ սեղան եկեղեցւոյ վազգէն Ա. սրահին մէջ։

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցելու եկեղեցւոյս ծնունդի տօնախմբութեան եւ անդամ մը եւս հաղորդուելու մեր ուխտատունացութեան ոգիով։

Հ. Ց. Դ.

ԻՄԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի, Ցունիս 3, ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ նահանգի Մուրատ Ռէսմնասիրացի ժողովը Շաբաթ, Ցունիս 5, ժամը 15ին Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Օրակարգ.— Մխիթար Աբբահօր 300-ամեակ։

REPRESENTATION DE DANSES

de caractère arménien

Direction artistique :

EVA ARZOUIAN

Vendredi, 4 Juin, à 20 h. 30
6, Rue Albert de Lapparent
Paris 7, métro Ségur

Location de billets :
278-18-97

Տոմսերու համար՝
Պագըրեեան, Բալուեան, Մասիս։

Un premier disque de chansons

aram

« A LA TERRASSE DU CAFE »

Un disque SARAVAH
Distribué par RCA

Chez tous les disquaires

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

LE COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE

présente en exclusivité le film

Les Dossiers du Génocide du Peuple Arménien et de sa culture

avec l'intervention de :

M. MAURICE DOLMADJIAN
Professeur agrégé de Philosophie
Membre du Comité de Défense de la Cause

M. GEORGES DRAGON
Secrétaire Fédéral du Parti Socialiste

Salle des Fêtes Municipale à Valence, Vendredi 4 Juin à 20 h. 30
ENTREE GRATUITE

OPTIMA Tours
Sonia Coumryantz

6, Rue des Halles (2ème étage) — 75001 Paris — Métro Châtelet
Tél. : 236-03-65 — 236-03-66 — 236-03-67
Lic. Corresp. No A. 300

Vous annonce son prochain départ pour

L'ARMENIE

du 26 Juillet au 8 Août
Prix Paris/Paris 2780 F.

COMPRENANT
— Logement à l'hôtel Ani ou Armenia en première classe.
— la Pension complète
— Toutes les excursions y compris GARNI — KEGHART, — SEVAN et SARDARABAD

VOYAGE SPECIAL JEUNES
de 16 à 35 ans
Hôtel première classe — Excursions quotidiennes
du 18 Août au 1er Septembre
Tout compris 2650 F.

N'hésitez pas à nous consulter
pour vos vacances d'été

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն
ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարսէյլէն 100 քիլոմեթր
SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES
(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)
Alt. 700 mètres

« LE RELAIS DES GOURMETS »
Հանգստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն
Parc-calme
Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքոյթի, սէմինէրի եւն.
Հարաւի արեւը, Ալպեանները շուրջը, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ
ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ Հ.Մ.Ը.Մ. Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ

Ցունիս 5, 6 եւ 7 Հոգեգալ ստեան տօներուն առթիւ

ՇԱԲԱԹ, ՑՈՒՆԻՍ 5ին, ժամը 22էն մինչեւ լոյս, Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ։

12, Rue St Bazile
GRANDE NUITEE DANSANTE

ԿԻՐԱԿԻ, ՑՈՒՆԻՍ 6 ժամը 10, առաւօտեան, Մարսէյլի Հայոց մայր եկեղեցւոյ մէջ, Հոգեգալստեան արարողութիւն, հովանաւորութեամբ Ցակոբ Եպիսկ. Վարդանեանի։

Նահատակաց Ցուշարձանի առջեւ կը դնեղուի ծաղկեպսակ մը՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ին ընդմիշտ բաժնուած եղբայրներու յիշատակին։ Վարչութիւնը մասնաւորապէս կը խնդրէ բոլոր մարզասէրներէն եւ Մարսէյլի հայ հին թէ նոր Հ.Մ.Ը.Մ.ականներէն՝ յարգել յիշատակը մեր կորուստներուն։

ԿԻՐԱԿԻ, ՑՈՒՆԻՍ 6 ժամը 21ին «Վասպուրական» սրահին մէջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ցիսնամեակին յիշատակութեան տօնական տարուբերութիւն։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

ԿԻՐԱԿԻ 6, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 7, Ցիսնամեակի առթիւ բաժակի մեծ մրցումներ գընդակի, ժամը 15էն սկսեալ։

Մասնաւորապէս հրաւիրուած են
U. J. A. ALFORTVILLE — U. G. A. LYON-DECINES
U. S. J. O. A. VALENCE — U. G. A. ARDZIV, Marseille

Կը խնդրուի բոլոր հայ մարզասէրներէն քաջալերել այս ձեռնարկը, իրենց ներկայութեամբ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզահայ Տիկնանց Մխիթեան Որբերու Օգն. Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է 100 Ֆր. Պ. Հայկ Աղապէկեանէ իր կնոջ՝ Վերթհայմ Աղապէկեանի մահուան տարելիցին առթիւ։

×

Լիոնի Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Ազգ. Մխիթեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները.

Եկեղեցւոյ.— Բժշկուհի Տընիզ Բէչալէն իր մօր Սրբուհի Բէչալեանի մահուան առթիւ 400 Ֆր, Տիկ Նապենի Զալըքեան իր թոռան Օր. Պրիժիթ Գասպարեանի Ֆաքիւլթէի քննութեանց յաջողութեան առթիւ 50, Պր. Հայկ Գասպարեան 50, Տիկ. Արաքսի Նաշատուրեան 20, Պր. Ցակոբ Բէլթէքեան 200, Տիկ. Վիքթոր Գապզեան 20, Տէր եւ Տիկ. Հրանդ Կարապետեան Օննիկ Այվազեանի մահուան Ս. տարելիցի հոգեհանգստեան առթիւ 100, Պր. Զաւէն Ստեփանեան Դունքացքին վարագոյր բանալուն առթիւ 30, Տիկ. Բըռլանթի Կարապետեան 50, Օր. Սիւզի Էճեան 25, Տիկ. Լուիզ Յովհաննէսեան 200, Տիկ. Արուսեակ Ապաճեան 100, Տէր եւ Տիկ. Նահապետեան 40, Պր. Մինաս Մկրտիչեան 100, Պր. Ցակոբ Պէրպէրեան իր ապաքինման առթիւ 50, Պր. Ցակոբ Թէրզեան 100, Պր. Արման Պահատուրեան 100, Սէն Շամոնէն Պր. Ալպէր Այանեան 300, Տիկ. Ազատուհի Պահատուրեան 100, Տիկ. Թագուհի Բազոմեան 20, Տէր եւ Տիկ. Ճ. Պահատուրեան փոքրիկն Արա Մալճեանի կսկծալի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 100, իսկ Ցարութիւն Տէր-Ահարոնեանի մահուան առթիւ դպրոցին 50, Տիկ. Ծուլիա Մխալճեան 100։

Տիկ. Խաչատեան Անահիտ Խաչատեանի մահուան առթիւ դպրոցին եւ Աղքատախնամին 20ական, Տիկ. Գոհար Ոսկեբիչեան եկեղեցւոյ եւ Աղքատախնամին 50ական, Տէր եւ Տիկ. Ց. Յովհաննէսեան Գեղամ Զարուկեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եկեղեցւոյ եւ դըպրոցին 100ական։

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՕԺԱՆԴԱԿ ՄԱՐՄՆԻ կազմակերպութեամբ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՑՐԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Զորեքշաբթի Ցունիս 2 ժամը 16ին Ալեմ Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ, 118 Ռուբսէլ փողոց, Փարիզ 17րդ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցութեամբ՝ Երգ. Պ. Միհրան Էլմայեանի, արտասանութիւն Դպրոցասէր եւ Սամուէլ Մուրատեան վարժարաններու աշակերտութեան, հայկական պարեր Միհի-Սօսիի։

Բոլոր հայ մայրերը սիրով կը հրաւիրուին իրենց պզտիկներով։

Կը խնդրուի նախապէս հեռաձայնել Հ. Բ. Ը. Մ.ի կեդրոնը՝
Հեռ. 924-86-71 եւ 227-12-26

Բարձրագոյն Մեծաւորաց հրահանգով եւ պատկան իշխանութեանց հաւանութեամբ՝ Հռոմի Լեւոնեան հայ վարժարանի կողմէ հիմնուած
Լիոնի

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սեպտեմբեր ամսոյն իր դռները պիտի բանայ այն հայ պատանիներուն որոնք կ'ուզեն օր մը օգտակար հանդիսանալ հայ ազգին եւ հայ եկեղեցւոյ։

Նարեկեան հիմնարկութեան նպատակն է՝ Ֆրանսայի դպրոցական յարատեւին առընթեր՝ ջամբել աշակերտներուն քրիստոնէական եւ հայեցի կրթութիւն մը։

Մանրամասնութեանց համար պիտի՝ Նարեկեան Հայ կաթողիկէ վարժարանի տեսուչ
ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ. ՋԱՊՊԱՐԵԱՆ
Père Georges Zabbarian
Collège St. Grégoire de Narek
38 route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Lyon — Tél. : 47-28-65

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
3
JEUDI
3 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·604

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.604

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ՈՒԺԵՐ ԼԻԲԱՆԱՆ ՄՏԱՆ

— o —

ՃՈՒՄՊԼԱՔ
ՖՐԱՆՍԱՆ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿՂ ԿԱՆՉԷ

— o —

Ինչպէս կը սպասուէր, սուրիական ուժերը խուռներամ Լիբանան մտած են երէքշաբթի օր։ 10·000 զինուոր, երկու տարիւր հրասայլ Պէքաայի դաշտէն անցած են, յետոյ երկուքի բաժնուելով, ուղղուած են մէկը՝ դէպի Շթօրա եւ Զահլէ, միւսը՝ դէպի Սայատ, որ ձախերու ուղքը եղած նաւահանգիստն է։

Ձախերու կարծիքով արդէն երկու քրիստոնեայ գիւղերու Անաքիթ եւ Քոպայիթի խնդիրը ամբողջ պատրաստուած նշ մըն էր, ճամբայ բանալու համար ուրիական ներխուժումին։

Եւ կացութիւնը այլեւս այնքան հակաական դարձած է, որ ձախ–մահմեական համալ ձումպլաթն է որ կոչ կ'ընէ Ֆրանսայի, որպէսզի դիւանագիտական եւ քաքական իր միջամտութեամբ ապահովէ Լիբանանի անկախութիւնը։ Իրեն համար այս եղածը մաս կը կազմէ «իսրայէլ – արաբ – ամերիկեան դաւի մը որ սահմանուած է պալքանացնելու շրջանը դաանական հիմ ունեցող բազմաթիւ փոքրիկ պետութիւններ ստեղծելու համար»։

Պաղեստինցիք եւ Լիբանանի մահմետական Ձախը եւ սպասուն դիմադրել եւ ջողուլ որ Սուրիան գրաւէ Լիբանանը եւ ի նշան բողոքի ընդհանուր գործադուլի կոչ ըրած են Հինգշաբթի օրուան համար։ Սկիզբը միայն մէկ ծանր միջադէպ պատահած է երբ պաղեստինեան միաւոր մը մերժած է անձնատուր ըլլալ սուրիական ուժերու, Շթօրայի մօտ։

Ձումպլաթ նամակ մը ղրկած է նաեւ Կոսիգինի որ Պաղատուէն Դամասկոս անցած էր առջի օր։

Գալով քրիստոնեայ շրջանակներուն, կը թուի թէ իրենց համաձայնութիւնը տուած են Սուրիոյ եւ ձախը կ'ամբաստանէ նախագահ Ֆրէնճիէին, որ իր հաւանութիւնը տուած է նախագահ Ասատի, սուրիական զինեալ ուժերուն մուտքին համար։

Շաբաթուան առաջ հասած լուրերը կը հաստատէին միայն սուրիական զօրքին յառաջապահոցմը դէպի Պէյրութ։ Նախորդ օրը, համեմատական հանդարտութիւն կը տիրէր բայց եւ այնպէս մօտ 50 մեռեալ կար։

Այժմէ մէջ ալ եասըր Արաֆաթ դատապարտած է «ֆրանքեամերիկեան ծրագիրը մը որ պատրաստութեան մէջ է, միջամտելու համար լիբանանեան եւ պաղեստինեան ներքին գործերուն»։

Ինչպէս կ'երեւի ամէն մարդ կը խառնուի լիբանանեան գործերուն՝ ռուս, ամերիկացի, սուրիացի, ֆրանսացի եւն., եւն. բացի... Լիբանանցիներէն, որոնք կը ըողոքեն այս օտար միջամտութեանց դէմ, չուզելով անդրադառնալ որ Լիբանանցիք իրենք է որ իրենց տունը չկըրցան կարգի դնել եւ թոյլ տուին որ երկիրը հոս հասնի։

—

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ, (Արմէնփրէս, Մայիս 31)

« ԱՐԱՐԱՏ » ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏԻ ՄԷՋ

Խորհ· Միութեան ռադիոդպակի ախոյենութեան մրցումներու ընթացքին, Ատրարատցիները երկու չաբթուան հանդիսի օրերը կ'անցընեն մարզանքով եւ բարեկամական հանդիպումներով։ Այսպէս, «Արարատ» Մայիս 30ին հանդիպում ունեցած է Ստեփանակերտի «Ղարաբաղ» խումբին հետ եւ յաղթած՝ 4–0 արդիւնքով։

×

Գ· ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 150ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒՄԱԾ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՆԻՍՏ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Թատերագիր Գաբրիէլ Սունդուկեանի ծննդեան 150ամեակին նուիրուած յոբե–

լենական հանդիսութիւններու գծով հանդիսաւոր նիստ մը գումարուած է Երեւանի Սպենդիարեան թատրոնին մէջ, ներկայութեամբ՝ Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան Ա· քարտուղար կարէն Դեմիրճեանի, նախագահ Բարկէն Սարգիսովի, վարչապետ Գրիգոր Արզումանեանի, կառավարութեան անդամներու եւ կուսակցական ղեկավարներու։ Ներկայ եղած են նաեւ Մոսկուայէ, Լենինգրադէ, Ուկրանիայէ, Վրաստանէ, Ադրբեջանէ, Դաղստանէ եկած հիւրերը, որոնց մէջ՝ գրողներ, պիտուքեան եւ մշակոյթի գործիչներ, ինչպէս նաեւ Սունդուկեանի թոռն ու ծոռները։ Հանդիսութեան բացումը կատարած է վարչապետ Գրիգոր Արզումանեան։ Օրուան առթիւ խօսած են Ռուբէն Զարեան, Վարդան Աճէմեան, Ի· Շտոկ Մոսկուայէն, Դ· Ալ՝ Լենինգրադէն, Հրաչեայ Յովհաննիսեան, Վրաստանի Մշակոյթի նախարար Օ· Թաքթաքիշվիլի, Մ· Մամեդով՝ Ադրբեջանէն, Ա· Սուլէյման՝ Դաղստանէն եւ ուրիշներ։ Հանդիսաւոր նիստի փակման խօսքը արտասանած է վարչապետը, որմէ ետք համերգով մը, որուն մասնակցած են Հայաստանի եւ Վրաստանի արուեստագէտները, վերջ գտած է յոբելենական նիստը։

×

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԾԱՆՕԹ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐ

Երեւանի պետական համալսարանի հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է «Հայ մշակոյթի ծանօթ գործիչները» հատորը, որ պատրաստած է հայագիտական հետազօտութիւններու կեդրոնը։ Հատորը կազմուած է 5–18րդ դարերու կարգ մը մշակներու՝ պատմիչներու, տաղերգուներու, մանրանկարիչներու, ճարտարապետներու, բժիշկներու, փիլիսոփաներու դիմանկարներէ։ Ընթերցողներուն ներկայացուած են Մեսրոպ Մաշտոց, Մովսէս Խորենացի, Եղնիկ Կողբացի, Անանիա Շիրակացի, Գրիգոր Նարեկացի, Թորոս Ռոսլինի, Սայաթ – Նովայի եւ ուրիշներու մասին գրուած յօդուածները եւ բազմաթիւ նկարներ։ Յօդուածները ստորագրած են Է· Ազայեան, Գ· Սարգսեան, Ա· Ղանալանեան, Ս· Աբեղեանեան, Պ· Յակոբեան եւ ուրիշներ։ Մինչեւ հիմա առանձին հատորներ նուիրուած են հայ մատենագիրներու, տաղերգուներու եւ մշակոյթի այլ մարզերու մշակներու մասին, սակայն այս նոր հատորը իր տեսակին մէջ առաջինն է որ ի մի կը հաւաքէ բազմաթիւ մշակներու ամփոփ դիմանկարները։

×

ՀԱԽԱՔՈՑԹ՝ Գ· ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ ՇՈՒՐՋ

Հազարաւոր Թիֆլիսցիներու ներկայութեամբ տեղի ունեցած է հաւաքոյթ մը Գարեգին Սունդուկեանի գերեզմանը։ Ներկայ եղած է նաեւ Հայաստանէն պատուիրակութիւն մը Համայնավար կուսակցութեան գլխաւորութեամբ կարէն Դալլաքեանի։ Վրաստանի Հանրապետութեան նախագահութեան եւ կառավարութեան, Հայաստանի Մշակոյթի նախարարութեան եւ ուրիշներու կողմէ ծաղկեպսակներ զետեղուած են հայ թատերագիրի գերեզմանին։ Հաւաքոյթը բացած է Թիֆլիսի քաղաքապետը Բ· Լորժանիձէ։ Խօսք առած են՝ վրացի արուեստագէտներ Մ· Զախաւա, Կ· Կալաձէ եւ Հայաստանի Գրողներու Միութեան վարչութեան քարտուղար Լ· Մկրտչեան։

×

ՅՈՒԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑ՝ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Թիֆլիսի Ռուսթաւելի թատրոնին մէջ տեղի ունեցած է յոբելենական երեկոյ մը, նուիրուած Գ· Սունդուկեանի ծննդեան 150ամեակին։ Ներկայ եղած են վրաստանի Համայնավար կուսակցութեան եւ կառավարութեան ղեկավարները, Հայաստանէն պատուիրակութիւն մը, գրողներ, արուեստագէտներ եւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։ Երեկոն բացած է յոբելենական յանձնախումբի նախագահը Դ· Ալեքսիձէ։ Հայ թատերագիրի կեանքի եւ ստեղծագործութեան մասին խօսած է փրոֆ· Գ· Ցիցիշուիլի։ Գ· Սունդուկեանի գրականութեան արժէքին մասին խօսած է կարլէն Դալլաքեան։ Յոբելենական երեկոն վերջ գտած է համերգով մը, որու ընթացքին երգիչներ մեկնաբանած են ազրբեջանական, հայկական եւ ռուսական մեղեդիները։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՊԱՅԹՈՒՄԻՆ ԱՌԹԻԻ

Հինգշաբթի, Մայիս 27ի գիշերը, Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ պատահած պայթումին զոհ գնաց հայ երիտասարդ մը, վիրաւորուեցաւ եւ ձերբակալուեցաւ ուրիշ մը։ Մեծ են նաեւ նիւթական վնասները։ Օրերէ ի վեր մեր գաղութը իր արդար յուզումն ու վրդովմունքը կը յայտնէ թերթիս խմբագրութեան։

«Յառաջ», առաջին օրէն իսկ, պարզեց իր յստակ տեսակէտը՝ այդ արարքը կրնայ միայն գործն ըլլալ հակակրօն դուրս տարրերու որոնք Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը օգտագործած են նպատակներու համար որոնք ոչ մէկ կապ ունին Հայ Մշակոյթի Տան մը կոչումին հետ։ Մշակոյթի մեր տուները օջախներ են, ուր հայկական կազմակերպութիւնները տեղ գտած են, ծառայելու համար հայ մշակոյթին եւ իրենց գործունէութիւնը կը սահմանափակուի մշակութային եւ բարեսիրական ձեռնարկներու մէջ։

Անընդունելի է, որ հայ մշակոյթի տուն մը օգտագործուի նպատակներու համար որոնք կրնան միայն վարկաբեկել մեր գաղութը յաչս երկրին իշխանութեանց։

Հայ Դատը լուրջ գործ է։ Անոր պէտք է դիտակցին բոլորը եւ նման անպատասխանատու արարքներով, չվտանգեն գաղութները։

«Յառաջ»ի խօսքը միայն ու միայն դատապարտութեան խօսք է։

«ՅԱՌԱՋ»

Քանի մը տողով

ԱԶԳԱՑԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ մէջ «առաւել – արժէք»ներու օրինագիծին չուրջ վիճաբանութիւնները չատ բուռն եղած են, առանց դիչեր։ Ընդդիմութիւնը կ'ընդդիմանայ (պարզ է···) առարկելով թէ այս կարգադրութիւնը կը վնասէ միայն փոքր սեփականատէրներու կամ խնայողներու եւ չի դպիր մեծերուն։

ԻՎՈՆ ՏԸ ՊՐԵՄՈՆ Տ'ԱՐՍ, հնագէտ եւ գրագիտուհի, մեռաւ առջի օր, 82 տարեկանին։ Խանութ մը ունէր Ֆօպուր Սէն Թ'Օնորէ որ մեծ համբաւ կը վայելէր։ Ֆրանսական Ակադեմիայի բանաստեղծութեան մրցանակաւոր եղած է 1952ին։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ հիւանդական երկու կեդրոն «ծախելը» Հարաւի Աֆրիկէի Հանրապետութեան, որ ծանօթ է ցեղային խըտրականութեան իր քաղաքականութեամբ, ժիսքարի Բ· կաֆը կը նկատուի, Լիբանան գինուոր ղրկել ուզելէն ետք։ Քննադատութիւնները չատ բուռն են այս համաձայնութեան առթիւ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆԻ Սպիտակ Տան բանբերը ըսաւ որ Ֆորտի առաջարկած արեւմտեան վեհաժողովը, հաւանաբար գումարուի Յունիս 28ին, Փորթօ–Ռիքօ։

ՖՐԱՆՔՖՈՐԹի ամերիկեան բանակի 5րդ զօրաբաժնի կեդրոնը երկու ռումբ պայթած է, 16 հոգի վիրաւորելով եւ բաւական մեծ վնաս պատճառելով։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է չորս կասկածելիները։

ԶՈՒՑԵՐԻՈՑ Արտաքին նախարարը Փարիզի մէջ հանդիպում մը ունեցաւ Սօլանարկի հետ։ Երկու նախարարները հաստատած են Եւրոպայի ապահովութեան եւ համագործակցութեան համաժողովի մասին, ինչպէս նաեւ Հիւսիս – Հարաւի եւ Զուիցերիոյ յարաբերութիւններու մասին Եւրոպայի Խորհուրդին հետ։

ՓԻԼԻՊՊԻՆԱՆ Հանրապետութեան նախագահը՝ Ֆերտինան Մարքոս, Մոսկուայի մէջ չերմ ընդունելութեան արժանացաւ։ Նախագահը Մոսկուայի ղեկավարներու հետ խօսակցութիւններ կ'ունենայ երկու երկիրներու յարաբերութեանց չուրջ։ Իբրեւ արդիւնք այս խօսակցութեանց, կը սպասուի որ երկու համաձայնագրեր ստորագրուին, մէկը՝ դիւանագիտական յարաբերութիւններու հաստատման եւ միւսը՝ առեւտրական։

ՄԵՐ ՀՈԳԵՒԸՐԸ 1976...

ԺԴ.

ԱՐԴՈՒԻՆ ԱՐՏԱՀԱՆ ԿԱՐՍ

ԱՐԴՈՒԻՆ

Իշխան գիւղէն կը բարձրանամ դէպի հիւսիս, Ճորոխի հովիտին ամբողջ հըմայքը ճաշակելով։

Կ'անցնիմ Զէյթինլիէ աւանը, որ մասնաւոր յիշատակութեան ոչինչ ունի եւ խաչաձեւումին, փոխանակ ուղղուելու դէպի Արտահան, Արտանուշ, կը թեքիմ ձախ՝ քանի մը հազարամեթր անդին Արդուինի առջեւ կանգ առնելու համար։ Իշխանէն Արդուին 81 հազարամեթր ճամբայ կտրած եմ։

Արդուին մինչեւ այսօր պահած է իր անուշութիւնը. փոքրիկ քաղաք մըն է, հազիւ 9·000 բնակչութեամբ, բլուրի մը կանանչութիւններու մէջ բոյն դրած, զոյգ ձորերու խաչաձեւումին, մին դէպի Սեւ ծով եւ միւսը Էրզրում ուղղուած։

Քաղաքի մուտքին, ժայռի մը կատարին կ'իյնէ հոյակապ դղեակ մը, աւերակ վիճակի մէջ։

×

Դարուս սկիզբը Արդուինի բնակչութիւնը 9·000ի մօտ էր, զրեթէ ամբողջութեամբ Հայ։ Թուրքերը հարիւր տուն էին եւ Վրացիները հազիւ տասներկու։

Մեծամասնութիւն կը կազմէին հայ կաթողիկէները, չուրջ 6·000, որոնք եբեմն ունէին եպիսկոպոսական աթոռ։

Արդուինի չորս հիմնական թաղամասերն էին՝ Միջնաքաղաք, Այգիէթ, Կոլոտս եւ Կորքուլ։ Իւրաքանչիւր թաղամասին մէջ կաթողիկէ Հայերը ունէին եկեղեցի եւ վարժարան, Ս։ Աստուածածին, Պօղոս – Պետրոս, Գրիգոր Լուսաւորիչ եւ Ս։ Խաչ, բոլորն ալ քարաշէն ու գեղեցիկ։

Հայ առաքելական համայնքը կը հաշուէր 250 տուն, ունէր Ս։ Աստուածածին եկեղեցին եւ վարժարան մը։

Էփրիկեան կը գրէ (էջ 296)։— «Արդուինցիք ընդհանրապէս անուանի են ճարպիկութեամբ եւ աշխուժութեամբ։ լաւ գիտեն ձեւանալ ազգասէր եւ ուսումնասէր, ինչպէս նաեւ չերմեռանդ եւ հոգեսէր։ Արտաքին յարաբերութեանց մէջ եւս խիստ քաղաքավար կը ձեւանան։ Հիւրասիրութեան կողմանէ չեն կարող այնչափ պարծենալ Արդուինցիք։ Զգես – տուց արտաքին զարդարանքները, թէ՛ արանց եւ թէ կանանց չլացուցիչ են։ Իգական սեռը կը գործածէ հին յունական տարազով զգեստներ (ծան։— Սեւ ծովէն հազիւ 70 հազարամեթր հեռու ենք) ճակատն եւ կուրծքը զարդարելով չարչարաչար ոսկիներով։ Արանց հագուստները ընդհանրապէս Լազերու տարազին նման են»։

Գաւառի կլիման բարեխառն է, զրեթէ միջերկրականեան։

Արդուինցի Հայերը պղտասաններու մշակութեան մէջ անուանի էին եւ այդ կը կազմէր իրենց հարստութեան գլխաւոր աղբիւրը։

Որքա՜ն տարբեր պիտի ըլլար, այսօր, եթէ ապրէինք մեր հողերուն վրայ։ մեր սեղանները պիտի ճոխանային ձորոխի հովիտին անուշահամ պտուղներով, պատերը զարդարուած կուտինայի յախճապակիներով, գետինը Վասպուրականի կապերտներով, մեր մայրերն ու քոյրերը պճնուած պիտի ըլլային վանեցի ոսկերիչներուն ստեղծագործութիւններով, փողոցները՝ Երեւանի կառքերով, բուխերիկներէն պիտի բարձրանային Սեբաստիոյ ոչխարներուն խորովածին համով բուրմունքը... Գաւառէ գաւառ, պիտի ունենայինք անմեղ, անապատ մրցակցութիւն մը, բարեառներու ճոխութիւն մը, իրենց զուարճալի հնչիւնաբանութեամբ եւ չէչերով... Աշխարհի վանազան երկիրներու եւ մեծ ոստաններու չուկաներուն եւ գործատուներուն մէջ կորսուած անտէր անուն Հայու երա՞նք...։

×

Արդուինի մերձակայքը կային վեց հայ գիւղեր՝ Տանճոտ, Նորաշէն, Սաթլէլ, Մամանէլիս, Փխիկուր եւ Օքրոբակէթ։

Հ։ Ղուկաս Ինճիճեան կը յիշատակէ նաեւ ուրիշ երեք գիւղերու անուններ՝ Պերդա, Օպիզա, Ֆորդա «յորս են բազում եկեղեցիք, վանորայք, հանդերձ զանգակատամբք, քարաշէնք, եւ մեծակառոյցք, լքեալք եւ ամայիք» (Աշխարհագրութիւն Հնոցից մասանց աշխարհի, Վենետիկ, 1806 էջ 130)։

×

Արդուինը ձգած՝ կ'ուղղուիմ դէպի արեւելք, բռնելով Արտահանի ճամբան։

Սեւ ծովէն (Հոբա) մինչեւ Արտանուշ, ճամբան լայնցնելու եւ ամրացնելու աշխատանքները յառաջ տարուած են, եւ համեմատաբար դժուարութիւններ չեն ներկայացներ։

Արտանուշէն անդին, դէպի Արտահան, կարս, Վան, առհասարակ յետամնաց են, վատնպաւոր բայց ոչ անտանելի։

Դէպի արեւելք 20 հազարամեթր հասիս յառաջացած, Տալիս Հանը կոչուած գիւղի նմանող տուներու կեդրոնը, ուշագրաւութիւնս կը գրաւէ, քարաշէն գմբէթաւոր հայկական ոճով սիրուն եկեղեցի մը, գրեթէ անվթար։ դուռ ու պատուհանի դոյութիւնը անմիջապէս զգացնել կուտան լինծի թէ մզկիթի վերածուած է ան ... կը յայտնիմ մի քանի, դեռ անաղարտ մնացած հայերէն ու վրացերէն գիրեր նշմարել... Ո՞վ գիտէ ո՛ր Մամիկոնեան կամ Բագրատունի իշխանին ձեռակերտն է այս, եւ ի՜նչ սկզբնական անուն կը կրէր։

Դէպի Շուշան վանդպաւոր արահետին հետեւելով, 11րդ հազարամեթրին, պէտք է կանգ առնել ու չուրջ ժամ մը խորհրդածել ճամբաներէ յառաջանալով, հասնիլ Օպիզա եւ Փէրթա վանական համալիրներուն, որոնց աւերակները մինչեւ այսօր այնքան տպաւորիչ են։

Օպիզա, ըստ աւանդութեան հիմնուած է 8րդ դարուն, վրացի վանական միաձներու կողմէ։

Եկեղեցին կառուցուած է 9րդ դարուն եւ վերանորոգուած 13րդին։ բազիլիկեան յատակագիծ մը յղացքն ունի։ խաչաձեւ գմբէթով որ արտաքնապէս վայլուն յախճապակիի չերտով պաշտպանուած է, ինչ որ հպարտութիւնը է հայ եւ վրացական ճարտարապետութեան համար։

Աւերակոյտերու ընդհանուր տեսքը չատ տպաւորիչ է եւ զարմանք կ'պղէ թէ ի՛նչպէս, գաւառի իշխանութիւնները ամենաանհնական խնամք մը չեն տանիր, գոնէ հետիոտն անցք մը բանալու, որպէսզի անցեալի սիրահարները կարենային մօտենալու անոնց...

Հարցումիս պատասխանը պիտի առնէի աւելի ուշ, երբ անհամեմատօրէն աւելի գեղեցիկ աշխարհի մը մէջ պիտի գտնուէի, անհամեմատօրէն աւելի լքուած ճամբաներով եւ յուսալքիչ վիճակով՝ Անիի աւերակներուն առջեւ...։

Անցնինք։

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԶՏԻԿԵԱՆ

(Շար. – 14)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՊՐԵԶԻՏԻՈՄԻ ՆԻՍՏԸ

— o —

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի պրեզիտիումը իր դումարած վերջին նիստին քննութեան առած է՝ Խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան 25րդ համագումարի որոշումներու լոյսին տակ, Հայաստանի երեսփոխանական ժողովի գործունէութեան յառաջիկայ միջոցառումները։ Այդ առթիւ, նախատեսուած են խորհրդային մարմիններու աշխատանքի ոճի եւ եղանակներու կատարելագործման, աշխատաւորներու նամակներուն ընթացք տալով անոնց ընդունելութեան գործի բարելաւման, կարգապահութեան ամրապնդումին եւ տրուած որոշումները ժամանակին կատարելու բազմաթիւ հարցեր։

Նիստի ընթացքին քննուած է Երեւանի բնակարանային փոնտի չահագործման, նորոգման ու պահպանման վիճակի եւ այդ առթիւ Հայաստանի օրէնսդրութեան կիրառման հարցը։ Այս հարցը ուսումնասիրուած եւ նախազահութեան քննութեան յանձնուած էր Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի «կոմունալ» տնտեսութեան ու բարեկարգման յանձնախումբի և շինարարութեան ու շինանիւթերու արդիւնաբերութեան յանձնախումբին կողմէ։ Զեկուցում տուած է Եւրի Զալոյեան։ Մխրքերու փոխանակութիւն ունեցած են Մ. Մուրադեան, «կոմունալ» տնտեսութեան նախարար Ն. Թուխիկեան, Վ. Աբազով, Երեւանի գործադիր Ռ. Կարապետեան, Վ. Ազատեան, Արդրութեան նախարար Ա. Գէորգեան, փոխվարչապետ Գ. Մարտիրոսեան։

Խօսողները նշած են որ Համայնավար կուսակցութեան ընկերային – տնտեսական ծրագրին համապատասխան իրականացող բնակարանային բուռն շինարարութիւնը, անկասկած, կ'ենթադրէ բնակարանային փոնտի չահագործման եւ պահպանման գործի օրինակելի, ծրագրային ճիշդ կազմակերպում։ Սակայն այդ աշխատանքի կազմակերպումը չատ կը մնայ բնակարանային շինարարութեան զարգացման թափին, կոմունալ-կենցաղային պայմաններու բարելաւման՝ բնակչութեան յարատեւ պահանջներէն։

Հակառակ անոր որ վերջերս Երեւանի քաղաքային Խորհուրդը միջոցներ կը գործադրէ բարելաւելու բնակարանային փոնտի չահագործման ու պահպանման աշխատանքները, կարգաւորելու այդ նպատակներով յատկացուած միջոցներու օգտագործումը, այդուհանդերձ, այդ մի-

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4.

— Խութեցի հարս, մենակ ո՞ւր, մի բաժանուի մեղնէ, մեռնինք – ապրինք՝ միասին։

Խութեցի հարսը առանձին գնաց։ Ուր։ Իրենք խմբով ձոր ու ձոր քայլեցին։ Ո՞ւր ... Ուղղութեան մասին մտածող կա՞ր. մութ էր, չար աչքին անտես, պիտի քայլէին։ Չէ, լկուած չան պէս քարշ պիտի պային. Թուր ու Թվանքից պահէին շինք, անէին կտոր հացի ճար. պահէին չունչ։

Այդ գիշեր մէկ Խութեցի հասին միս բերեց, տաս՝ Խանդութին, մէկ – մէկ՝ Խութեցի հարսին, հարիւր՝ Խանդութին՝ գրկանոցով ու ծոցուոր։ Այդ գիշեր էլի նոր գաղթականներ հանդիպեցին, էլի հարցուփորձ արեց.

— Ձեր մէջ Թաղավանքցի չկա՞յ... Խանդութ անուամբ հարս չէ՞ք տեսէ...

Թաղավանքի պղջիկ, Գործվարքի հարս ... Գրկանոցով.. Ծոցուոր...

Ցեղոյ, այդ գիշեր ինքն ու մտականցի Համայեակը մահն աչք առած իջան սեւ չուն ու սեւ քոլոզով լցուած գիւղ Ալթնի. մահն աչք առած փորձ արեցին երկու – երեք դուռ ու երդիքի վրայ՝ չեզաւ, ապա մտան մի գոմ՝ բեկի էր, հօտապին խեղդեցին... հա, խեղդեցին հօտապին, մէկական ոչխար չալակած գոմից ելան, տափէ–տափ, չների հետ կռիւ տալով գիւղից ելան, ծնկէծալ գնացին, չունչ առան, գնացին... Եւ ինքը մոռացաւ, որ Խանդութ կայ, Ցարութ գրկանոց կայ, որ... Մնացել էր մի ոչխար ու ոչխարը յօշոտելու կիրքը...

Այդ գիշեր ինքը գայլ ու գազան էր։

Հասաւ գաղթականների խմբին, ոչխարը չալակից ցած բերեց, ընչակատար նրան ու բաց չթողեց ոչխարի վիզը։ Ջթողեց՝ իր որսն էր, գաղթականներ բզիկ–բզիկ կ'անէին, իրեն բաժին չէր մնայ։

Զանան մարէն մօտեցաւ։

— Զալ է, հա՞, — ասաւ, — ո՞րձ է, — չօշափեց ու աչքերը կպցրեց ոչխարի ականջին, — եա՛, Ցխտուա, — խաչակնքեց, — Միրօ, իմ աչք լաւ չի ջոկէ, տես ալ ականջին խաչ–նշան կա՞յ։

Պատասխան չտուեց։

— Եա՛, — էլի զարմացաւ մարէն, — Աստուած է վկայ՝ իմ մատաղացուն է, Աստուած է վկայ՝ իմ մատաղացուն է, հէրու գարնան գլուխ, կոտորամից ամիս առաջ ծնուաւ, սուրբ Կարապետին մատաղ խոստացայ, ականջին խաչ – նշան արի... էհ, Մշոյ սուլթան սուրբ Կարապետ...

Մարէի մատաղացո՞ւն էր, չէ՞, մարէն տէր ու ներչնչուել էր, բացել ձեան–ճերմակ գլուխը եւ յուրտ երկնքի տակ աղօթք էր անում, արցունք էր թափում, գան – գատ էր անում «երկնային տիրոջը», որ իր անմեղ գառներին մոռացել է... Զէ՛, հաւատալու բան չէ, անօրէնների ճանկից փրկուած մատաղացուն վկայ՝ չէ։ Ապա եւ մարէն խնդրեց, որ մատաղը կտրուի դիմանալուսուն ու ափսոսաց, որ կէրակի չէ։ Ցեղոյ ինքը յանկարծ յիշեց Աստուած մարէին, յիշեց... յիշեց Յանդութին, յիշեց եւ բաց թողեց ոչխարի վիզը։

Իսկ գլուխն ափերի մէջ առած–նստած Համայեակը հայհոյեց երկնային տիրոջն էլ, Մշոյ սուլթան սուրբ Կարապետին էլ, Զանան մարէին էլ եւ խլեց մարէի «մատաղացուն» ու զարկեց գետին։ Մարէն Համայեակի փոխարէն մեղայ եկաւ, խընդրեց Աստծուն.

— Զլսիս, սիրտ էլած է։

Դարձաւ պատասխ Համայեակին.

— Գլուխ աղօթարան դարձու։

Համայեակը հրեց–գլորեց Զանան մարէն, մարէն լաց եղաւ երեխայի պէս։

Է՛, գաղթական... Շո՛ւն... Գա՛յլ... Գազա՛ն...

Կրակ չարեցին, չվար, լինէր՝ էլի չէին անի, կը մատնուէին թուր ու թվանքի։ Եւ բաժանեցին, հատ – հատ կերան միսը եւ լուսադեմի հետ մտան քարանձաւ։

Դարձել էին վայրենի՛, անանկ էին, քարանձաւի բնակիչ էին, վայրենի մարդ։ Շարժմունքի մէջ՝ վայրենութիւն, խօսքի ու զրոյցի մէջ վայրենութիւն, քնել–արթնանալու մէջ՝ վայրենութիւն, ուտելիք ճարել՝ վայրենու նման։ Էղկե՛ս էր, հա։ Ձոթ հացի համար ձեռնաչութիւն ելաւ, կռիւ–արիւն թափել եղաւ։ Եղաւ, բայց...

Բայց ձեռք պարզել – մուրալ՝ չէ։ Չեղա՛ւ։

Զորի Միրօն խորը չունէր քաշեց, ընչից մի տեսակ հանդիստ ու ցանկութեամբ ու այդ կամ ընչով իրեն ապրելու իրաւունք տուեց։

— Ցարութ, լսէ, կռիւ է։ կը պատսի գուրկ մնալ, անօթութիւն։ Ցարութ... Սովից մեռնելուն համաձայն եմ, ձեռք պարզել, հաց մուրալուն՝ չէ՛։

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՅԵԱՆ

(Շար. – 30)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՀԱՐՑԱԹԵՐԹ

ՊԵՏ ՀԱՅԿ

Նիրայիճ, ընտանիքից կեսանէ

Ա. ՊԱՍ

ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Եղբ. Նիրայիճ մահուան երրորդ տարելիցին առիթով ընկերներս եւ ծանօթներս հաւաքուեցանք Ս. Խաչ եկեղեցին մէջ, ուր Ս. Պատարագ մը մատուցուեցաւ հանգուցեալին հոգիին համար։ Ներկայ էին նաեւ Նիրայիճի ընտանիքի անդամները։

Ներկայ գտնուողներուն մեծ մասը ետքը հաւաքուեցաւ Նիրայիճի տան մէջ, ուր ընթրիք մը տրուեցաւ։ Ընթրիքի ընթացքին, Նիրայիճի հոգեհանգստեան արարողութեան առիթով, ներկաները յիշատակեցին հանգուցեալին առաքինի կեանքը, անոր ազնիւ գործերը եւ անոր ընտանիքին ցոյց տուած սէրն ու հոգատարութիւնը։

Ներկաները յիշատակեցին նաեւ Նիրայիճի հայրենասիրական գործունէութիւնը, որ ան ցոյց տուած էր մանաւանդ Ազգային Սահմանադրութեան շրջանին։ Ան Ազգային Ժողովի անդամ ընտրուած էր Պոլսոյ Ա. թաղէն։ Ան ներկայացուցած էր Ազգային Ժողովին մէջ Ս. Խաչ եկեղեցին, որ ինքն ալ հոգատարութեան տակ առած էր։

Ներկաները յիշատակեցին նաեւ Նիրայիճի ընտանիքին ցոյց տուած սէրն ու հոգատարութիւնը։ Նիրայիճ ունեցած էր երկու որդիներ, որոնք ալ ներկայ էին ընթրիքին։ Անոնք ալ իրենց հերթին ցոյց տուին հօրը հանդէպ ունեցած իրենց սէրն ու հոգատարութիւնը։

Ներկաները յիշատակեցին նաեւ Նիրայիճի ընտանիքին ցոյց տուած սէրն ու հոգատարութիւնը։ Նիրայիճ ունեցած էր երկու որդիներ, որոնք ալ ներկայ էին ընթրիքին։ Անոնք ալ իրենց հերթին ցոյց տուին հօրը հանդէպ ունեցած իրենց սէրն ու հոգատարութիւնը։

Ներկաները յիշատակեցին նաեւ Նիրայիճի ընտանիքին ցոյց տուած սէրն ու հոգատարութիւնը։ Նիրայիճ ունեցած էր երկու որդիներ, որոնք ալ ներկայ էին ընթրիքին։ Անոնք ալ իրենց հերթին ցոյց տուին հօրը հանդէպ ունեցած իրենց սէրն ու հոգատարութիւնը։

Ներկաները յիշատակեցին նաեւ Նիրայիճի ընտանիքին ցոյց տուած սէրն ու հոգատարութիւնը։ Նիրայիճ ունեցած էր երկու որդիներ, որոնք ալ ներկայ էին ընթրիքին։ Անոնք ալ իրենց հերթին ցոյց տուին հօրը հանդէպ ունեցած իրենց սէրն ու հոգատարութիւնը։

Ներկաները յիշատակեցին նաեւ Նիրայիճի ընտանիքին ցոյց տուած սէրն ու հոգատարութիւնը։ Նիրայիճ ունեցած էր երկու որդիներ, որոնք ալ ներկայ էին ընթրիքին։ Անոնք ալ իրենց հերթին ցոյց տուին հօրը հանդէպ ունեցած իրենց սէրն ու հոգատարութիւնը։

Ներկաները յիշատակեցին նաեւ Նիրայիճի ընտանիքին ցոյց տուած սէրն ու հոգատարութիւնը։ Նիրայիճ ունեցած էր երկու որդիներ, որոնք ալ ներկայ էին ընթրիքին։ Անոնք ալ իրենց հերթին ցոյց տուին հօրը հանդէպ ունեցած իրենց սէրն ու հոգատարութիւնը։

Ներկաները յիշատակեցին նաեւ Նիրայիճի ընտանիքին ցոյց տուած սէրն ու հոգատարութիւնը։ Նիրայիճ ունեցած էր երկու որդիներ, որոնք ալ ներկայ էին ընթրիքին։ Անոնք ալ իրենց հերթին ցոյց տուին հօրը հանդէպ ունեցած իրենց սէրն ու հոգատարութիւնը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՀԱՐՑԱԹԵՐԹ

Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻԼ

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ

Շաբիլի Ս· Գր· Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութեան կարգադրութեամբ եւ փարիզի մայր եկեղեցւոյ խորհրդով, Ցունիս 6ին Հոգեգալստեան օրը, պատարագի ընթացքին տեղւոյն հայ զպրոցի աշակերտներու Ս· Հաղորդութիւն կը տրուի: Այս առթիւ կը խնդրուի աշակերտներու ծնողքներէն, որ նոյն օրը ժամանակին ի-րենց զաւակները բերին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ նահանգի Մուրատ Ու-սումնասիրացի ժողովը Շաբաթ, Ցունիս 5, ժամը 15ին Իսիի Մշակոյթի Տունը: Օրակարգ·— Մխիթար Աբբահօր 300-ամեակ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԵՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Պարտէզներուն մէջ Ցունիս 13 կի-րակի ժամը 12-23:

ԿԷսօրուան ճաշ — Զանազան խաղեր Պարանցիկ երեկոյթ ժամը 1 7էն սկսեալ — Երեկոյեան ճաշ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Խանասորի դաշտահանդէսը կիրակի, Ցուլիս 4ին, Ս· Մօրիսի մէջ: Կազմա-կերպուած Լիոն – Տէսին – Ս· Մօրիսի խառն յանձնախումբին կողմէ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Հ. Ց. Դ.

ԻՍԻ·— Հ· Ց· Դ· Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի, Ցունիս 3, ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

×

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ Ս- Մօրիսի իր ընկերները, այս Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

REPRESENTATION DE DANSES

de caractère arménien

Direction artistique :

EVA ARZOUIAN

Vendredi, 4 Juin, à 20 h. 30
6, Rue Albert de Lapparent
Paris 7, métro Ségur

Location de billets :

278-18-97

Տոմսերու համար՝

Պագըրեեան, Բալուեան, Մասիս:

Ս· ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՈՒԽՏԻ ՕՐ

Նուիրուած՝ Ուխտի Օրուան Հաստատուտութեան տասնամեակին

Եկեղեցւոյ Ուխտի Օրը այս տարի կը զուգադիպի Ցունիս 6ի Հոգեգալուստի օրուան, Նուիրուած օրուան Հաստատուտութեան 10ամեակին:

Կը պատարագէ

ԴԱՐԵԳԻՆ ԵՊՍ· ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

(Առաջնորդ Աւստրալիոյ)

Ճեմ պատարագի տեղի կ'ունենայ ա-ւանդական մատաղօրհնութիւն եւ կը տըրուի սիրոյ սեղան եկեղեցւոյ Վազգէն Ա· սրահին մէջ:

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցելու եկեղեցւոյս ծօնախմբութեան եւ անդամ մը եւս հաղորդուելու մեր ուխտա-դնացութեան ոգիով:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Զուիցերական իրաւավիճակ

ԼՕԶԱՆ

Համեւրոպահայ բացառիկ օրեր Լօզանի եւ Ժընեւի մէջ՝ հայրենի հիւրերով

ՅՈՒՆԻՍ 18 ԵՒ 19

Միութեան Եւրոպայի Շրջանակին Պատգամաւորական Ժողովին առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ իր երկրորդ օրրանին՝ Լօզանի մէջ՝

Հովանաւորութեամբ Եւրոպայի Կաթ· Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Փարիզէն

Նախագահութեամբ Միութեան Նախագահ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Տէթրօյթէն

Պատուոյ ներկայութեամբ Ս.Բռտասահմանի հետ Մշակութային Կապի Նախագահ ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱՋԱՍՊԵԱՆԻ՝ Երեւանէն

Ա.- ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԻՆ՝ 1906-1976

Ուրբաթ երեկոյ, Ցունիս 18 ժամը 20·30ին Ժընեւի համալսարանին մեծ հանդիսասրահը

(UNIVERSITE II, 24 Rue du Général Dufour — GENEVE auditoire JEAN PIAGET)

Գեղարուեստական բաժնին պիտի մասնակցին անուանի արուեստագէտներ՝

Երեւանէն երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Մի-ւնիխէն երգիչ ԶԱԻԷՆ ԹԱՇՃԵԱՆ

Փարիզէն դաշնակահար ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

Կ'արտասանէ՝ Փարիզէն, Մատլէն Քարփանթիէ

Բ.- ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Լօզան – Փալաս պանդոկի շքեղ սրահներուն մէջ

(LAUSANNE-PALACE HOTEL, 9, Grand Chêne)

Շաբաթ, Ցունիս 19, ժամը 19·30էն մինչեւ առաւօտ

մասնակցութեամբ Փարիզի հայ անուանի ժողովրդ· երգչուհի ԼԻԶ ՍԱՐԵԱՆի

Պարահանդէսը պիտի ոգեւորէ Փարիզէն ժամանող

« THE ARMENIAN'S SUNSHINE »

ժիրայր ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ եւ Ռոպէր ՓՈՓՈՋԵԱՆ խանդավառ նուագախումբը՝ եւրոպական թէ հայկական կտորներով

Ճաշագիր՝ 50 Զ· Ֆ· առանց խմիչքի)

40 Զ· Ֆ· 20էն վար երկսեռ երիտասարդութեան համար

Այս հանդիսութիւններուն ներկայ պիտի ըլլան, պատգամաւորներէն զատ, հիւրեր Եւրոպայի բոլոր երկիրներէն, Մ.Իչին Արեւելքէն եւ Մ· Նահանգներէն: Փափաքողներ եւ սենեակ ապահովելու համար կը խնդրուի դիմել ուղղակի Միութեան Եւրոպայի Կեդր· Գրասենեակը՝ հեռաձայն (21) 28-20-86, ժամը 9-12 եւ 14-18, հեռագրի հասցէ՝

UGAB, Chemin Cap 3, LAUSANNE (SUISSE)

LE COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMENIENNE

présente en exclusivité le film

Les Dossiers du Génocide du Peuple Arménien et de sa culture

avec l'intervention de :

M. MAURICE DOLMADJIAN
Professeur agrégé de Philosophie
Membre du Comité de Défense de la Cause

M. GEORGES DRAGON
Secrétaire Fédéral du Parti Socialiste

Salle des Fêtes Municipale à Valence, Vendredi 4 Juin à 20 h. 30

ENTREE GRATUITE

Ա Ղ Ք Ա Տ Ա Հ Ն Ա Մ Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍ 6, Մոնմմրանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ

44 - 50, Ավընիւ Շարլ Տը Կոլ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

երգ - նուագ, մասնակցութեամբ

Օր· ԱՆԱՀԻՏ ՍՎԱՃԵԱՆԻ, ձեռնադաշնակ – երգչուհի

Պր· ՆՈՐԱՑՐ Ա.ԳՐԼԵԱՆԻ, երգիչ – յօրինող

Առնուվիլի կապոյտ Ծաչի պարախումբին եւ ԴԱՐՈՒՆ նուագախումբին

Աւանդական հայկական չամփուրով խորոված եւ ճոխ պիւֆէ

ԹՈՄՊՈԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով

Սեղանները ապահովելու համար դիմել Աղքատախնամի կեդրոնը, հեռ 878-02-99

Անճրեւի պարագային ապահովութիւններ ձեռք առնուած են:

Ծանօթ·— Մոնմորանսի երթալու համար հոգեկառք առնել կարելի է Նոռէ եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամուն), անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթոպիւսով կրնայէ կայարանը իջնել:

ԿԱՐԵՒՈՐ·— Կը յանձնարարուի ուտելիք չբերել եւ տեղւոյն վրայ ծախսել:

Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընել:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ

Ցունիս 5, 6 եւ 7 Հոգեգալ ստեան տօներուն առթիւ

ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 5ին, ժամը 22էն մինչեւ լոյս, Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ:

12, Rue St Bazile

GRANDE NUITEE DANSANTE

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 6 ժամը 10, առաւօտեան, Մարսէյլի Հայոց մայր եկեղեցւոյ մէջ, Հոգեգալստեան արարողութիւն, հովանաւորութեամբ Ցակոբ Եպիսկ· Վարդանեանի:

Նահատակաց Ցուշարձանի առջեւ կը զետեղուի ծաղկեպսակ մը՝ Հ·Մ·Ը·Մ·Էն ընդմիշտ բաժնուած եղբայրներու յիշատակին: Վարչութիւնը մասնաւորապէս կը խնդրէ բոլոր մարզասէրներէն եւ Մարսէյլի հայ հին թէ նոր Հ·Մ·Ը·Մ·ականներէն՝ յարգել յիշատակը մեր կորուստներուն:

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 6 ժամը 21ին «Վասպուրական» սրահին մէջ, Հ·Մ·Ը·Մ·Ի Ցիսնամեակին յիշատակութեան ոճնակատարութիւն:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

ԿԻՐԱԿԻ 6, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 7, Ցիսնամեա կի առթիւ բաժակի մեծ մրցումներ պըտղակի, ժամը 15էն սկսեալ:

Մասնաւորապէս հրաւիրուած են

U. J. A. ALFORTVILLE — U. G. A. LYON-DECINES

U. S. J. O. A. VALENCE — U. G. A. ARDZIV, Marseille

Կը խնդրուի բոլոր հայ մարզասէրներէն քաջարել այս ձեռնարկը, իրենց ներկայութեամբ:

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

Prix par personne au départ de MARSEILLE

PRIX 2950 F.

Ces prix comprennent :

- **Transport aérien Marseille — Erévan — Marseille**
- **Transferts aéroport — Hôtel et V. V.**
- **Logement en chambre double Hôtel 1ère classe**
- **Pension complète**
- **Visite Erévan — Etchmiadzin**
- **Excursions : Sardarabad — Garni — Kégart — Lac Sévan**

IMPORTANT : Inscriptions : minimum un mois et demi avant la date de départ

Renseignements et résérvations :

toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN

87 La Canebière

13001 MARSEILLE

Tél. : (91) 50-89-12 Lic. 97

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
4
VENDREDI
4 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՍԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ԵՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.605

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.605

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

"ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ" ԼՈՒԾՈՒՄ ՄԸ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— o —

ՊՅՐՈՒԹ ԱՌԱՆՑ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՄԵԾԵՐԸ՝ ԼՈՒՌ ԿԸ ԴԻՏԵՆ

Հաւանաբար ոչ մէկ բան այնքան ցայտուն դարձուցած էր մեծերու քաղաքականութեան բնոյթը որքան Լիբանան: Կը թուի թէ Ամերիկա եւ Խորհ. Միութիւն լրելեայն համաձայն են, որ «դէտ»ի դիրքի մէջ ըլլալու տպաւորութիւնը թողուն, մինչ իրականին մէջ, անկասկած իրենք է որ «չուանները կը քաշեն»: Հակասութիւնները հոն կը հասնին, որ Խորհ. Միութիւնը ձայն չի հաներ (ընդհակառակին հաւանաբար իր հաւանութիւնը տըւած է) երբ Սուրիա հսկայ ուժերով Լիբանան կը մտնէ օգնութեան հասնելու համար քրիստոնեայ աչին: Պարզ է, որ Սուրիա Ուաշինկթընի ալ օրհնութիւնը առած էր, մինչ Իսրայէլ, իր կարգին, ձայն չի հաներ: Հասկցողը կը հասկնայ անշուշտ, բայց հաւանական չէ որ բանակ կազմեն այդ «հասկցողները»:

Եղիպտոս բոլորովին դէմ կ'արտայայտուի սուրիական այս ներխուժումին, մինչ տեղւոյն վրայ, Սարգիս կը փորձէ օգտագործել այս « սուրիականացումը » հաստեցնելու համար կողմերը: Պաղես – տինցիք կը վախնան նոր Սեւ Սեպտեմբերէ մը (1970 Սեպտեմբերին էր որ Հիւսէյն Թագաւորը Պեդուինները բերաւ ու ջարդեց Յորդանանի պաղեստինցի փէտայիները): Պաղեստինցիներէն կը վախնան ոմանք, ուրիշներ կ'ատեն, բայց բոլորին կողմէ ալ – մէջն ըլլալով անոնք որ պաղեստինեան դատ կը պաշտպանեն — փորձանք կ'ատուած են:

Ձոմպլաթ տեսնուած է ձէմայէլի տըրուն՝ Պէյրը ձէմայէլի հետ, բայց չի թուիր թէ կը բաւէ լուծում մը դտնելու համար: Ի. Խտէէ ալ կ'ուզէ որ իրագործուի «Լիբանանցիներու սրբազան միութիւնը սուրիական ներխուժումին դէմ»: Գալով պաղեստինցի ռազմիկներու, չատ աւելի բուռն են եւ անոնցմէ մէկը կը վստահեցնէ թէ Սուրիացիք չեն հասնիր Այնթուրա «Ո՛չ, երբեք չեն հասնիր, ճամբան կը մաքրենք պիրենք: Կը կռուինք մեր բոլոր ուժերով: Պէտք է մարմնիս վրայէն անցնին Պէյրութ հասնելու համար: Աչխարհակալներ են, Ամերիկացիներուն պէս»:

×

Պէյրութի մէջ կացութիւնը աւելի ծանրացած է: Քաղաքը էլեկտրականու – թենէ ալ զրկուած է երբ վերջին հատ էլեկտրաթելն ալ փճացած է դէպքերու բերմամբ:

×

Սուրիոյ Արտաքին նախարարը Փարիզ կը հասնէր Հինդշաբթի, խօսելու համար Ֆրանսացի իր պաշտօնակիցին հետ:

×

Դամասկոսի մէջ, Կոսիգին իրեն ի պատիւ տրուած ճաշկն վերջաւորութեան յայտարարած է թէ իր երկիրը կողմնակից է Լիբանանի միասնականութեան եւ կ'ուզէ որ վերջ գրուի արիւնահոսութեան: Ոչ մէկ ակնարկութիւն ըրած է սուրիական պինեալ միջամտութեան:

ՍԱՐԳԻՍ ՊԱՐԱՃԱՆԵԱՆԻ ՊԱՐԱԳԱՆ

Պարաճանովի պարագան դարձեալ արծարծուած է չարժանկարի բեմադրիչնե – րու Ընկերութեան կողմէ: Ընկերութիւնը նոր կոչ մը ըրած է աչխարհի բոլոր բեմադրիչներուն միանալու եւ պահանջելու խորհրդային բեմադրիչ Սերգէյ Պարաճանովի ազատագրութիւնը: «Երկու տարիէ ի վեր, կ'ըսէ Ընկերութիւնը, այս մեծ բեմադրիչը, որ իր գործով պատուած է Խորհ. Միութիւնը, զրկուած է ազատութենէ... Ֆրանսացի բեմադրիչները ուղ – ղակի միջամտեցին Մոսկուայի իրենց պաշտօնակիցներու եւ Ընկերութեան մօտ ի նպաստ Պարաճանովի ազատ արձակ – ման. ամէն անգամ պատասխանուեցաւ, որ իր ազատ արձակումը մօտալուտ է, սակայն ոչ մէկ ներում կամ պայմաններու մեղմացում կատարուած է ցարդ:

Այսօր Պարաճանով հիւանդ է եւ վտանգի տակ:

Քաւի ար տող

ՓԱՐԻԶԻ դլխաւոր պողոտաներէն՝ Պուլվար Սեպաստոփոլի մէկ չէնքին մէջ պայթում մը տեղի ունեցած է Զորեք – չաբթիէն Հինդշաբթի լուսնալիք գիշերը եւ հրդեհ ծագած: Զօրս մեռեալ կայ: Քննութիւն բացուած է որովհետեւ կրնայ արկած չըլլալ:

ԲՐԵԺՆԵԻ Եուկոսլավիա կատարելիք այցելութիւնը յետաձգուեցաւ անորոշ թուականով: Նախատեսուած էր այս ամսուան համար:

ՓԱՐԻԶ ժամանեց էնրիքօ Պերլինկուէր, Իտալիոյ Համայնավար կուսակցութեան թիւ մէկը: Հինդշաբթի իրիկուն, Փորթ որ Փանթէն, Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութիւնը մեծ հաւաքոյթ մը կազմակերպած էր, Իւմանիթէ ալ նոյն օրը «լեզուն» փոխած էր, այսինքն Ֆրանսերէնի տեղ իր խորագիրը դրած էր իտալերէն «Լվվիվա լա Սոլիտառիէթա՛» բարի գալուստ մաղթելու համար Պերլինկուէրի:

ՊՈԼԻՎԻՈՑ նախկին նախագահը՝ ղօրավար Խուան Խոսէ Թորէս, որ երեք տարի է Արժանթինի կ'ապրի իբրեւ աքսորական, Երեքշաբթի առտու տունէն դուրս ելած տեղն անհետացած է: Զօրավարը իշխանութեան գլուխ անցած էր 1970 Հոկտեմբերին եւ արտաքսուած՝ 1971 Օգոստոս 21ին, զօրավար Իւկօ Պանզեռի պետական հարուածի հետեւանքով: Այս վերջինը ներկայիս կը դտնուի իշխանութեան գլուխը: Նախկին նախագահի «անհետացում»ը Արժանթինի մէջ կատարուող քաղաքական ապաստանեալներու սպանութեան եւ առեւանգումի չարքին կը պատկանի: Ինչպէս ծանօթ է, անցեալ ամիս Ուրուկուացի չորս ապաստանեալներ, որոնցմէ երկուքը խորհրդարանականներ, սպանուած դտնուեցան:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Արտաքին նախարարը Փարիզի մէջ տեսակցութիւն ունեցաւ Սօվանեարկի հետ: Երկու նախարարներու խօսակցութեան նիւթ դարձան Ֆրանքֆուրթերման հերթական վեհաժողովի պատրաստութիւնը որ տեղի պիտի ունենայ Յուլիսի սկիզբը Համպուրկի մէջ, Մերձաւոր Արեւելքի եւ Լիբանանի, ինչպէս նաեւ Միացեալ Նահանգներու կողմէ առաջարկուած տնտեսական համագումարին վերաբերող հարցերը:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 31)

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երեւանի արուեստասէր հանրութեան համար հաճելի անակնկալ մը եղած է Սփիւռքի Հայութեան հետ Մշակութային կապի Կոմիտէի սրահին մէջ բացուած ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են Երեւանի բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու մէջ ուսանող սփիւռքի հայ երիտասարդներու գործերը: Սուրիայէ, Լիբանանէ, Հնդկաստանէ, Թուրքիայէ, Եթովպիայէ եւ Յորդանանէ եկած 16 ուսանողներու գեղանկարչական, դրչական արուեստի եւ ճարտարապետական նախագիծերը գնահատուած են այցելուներու կողմէ: Ցուցահանդէսին բացումը կատարած է Վահագն Դաւթեան, յանուն Սփիւռքի Հայութեան հետ Մշակութային կապի Կոմիտէի: Խօսք առած է նաեւ նըկարիչ Վահրամ Խաչիկեան, դիտել տալով որ թէեւ ցուցադրուած գործերը արհեստավարժ նկարիչներու գործեր չեն, բայց անոնք լեցուն են լաւատեսութեամբ, կը խորհրդանշեն ուսանող երիտասարդներու կեանքի լիասուր եւ լրիւ էութեամբ հարազատ են այսօրուան մարդու հոգեբանութեան: Այցելուներ դիտած են Հրայր Փափազեանի նախագծած 500 տեղնոց դիւերօթիկի չէնքը, որ նախատեսուած է կառուցանել Սեւանի ափը, Դաւիթ Տեկիրմէճեանի նախագծած պանդոկի չէնքը, Յակոբ Քասապեանի գոյչուկայի եւ ուրիշներու նախագիծերը: Հետաքրքրութեան արժանացած են նաեւ Վարուժան Հեճինեանի « լինքնանկար », « Սպասում » դիմանկարները, Մինաս Գոճայեանի, Մեսրոպ Կարապետեանի, Փօլ Աղաջանեանի, Մարի Քէօրհաճեանի, Տիգրան Աբրահամեանի եւ ուրիշներու գործերը:

×

ՄԱԿ–Ի ՍԵՄԻՆԱՐԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի մէջ տեղի ունեցած է ճարտարապետներու սեմինարը, որ տեւած է հինգ օր: Սեմինարը կազմակերպած են ՄԱԿը եւ Մոսկուայի համալսարանը: Եւրոպա – յի, Ասիոյ եւ Ափրիկէի մասնագէտներու մեծ խումբ մը այցելած է Զարենցաւանի գործիքի չինութեան եւ հաստոցաշինական գործատուները եւ ծանօթացած անոնց աչխատանքներուն:

×

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱԼԱՅԵԱՆԻ ՋՐԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

Երեւանի դեղարուեստական – թատերական հիմնարկութեան դասախօսներէն Պետրոս Մալայեան Ջրանկարներու շարք մը նուիրած է Լեհաստանի քաղաքներուն եւ դիւղերուն: Անոր գործերը ցուցադրուած են Եւրոպայի, Ամերիկայի եւ Ասիոյ մէջ կազմակերպուած խորհրդային ջրանկարներու ցուցահանդէսներուն մէջ:

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ՏՌԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏՐՈՆԸ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ Է

Վրաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութիւնը պատուոյ պարգեւատրած է Երեւանի տըրամատիք թատրոնը, Թիֆլիսի մէջ ունեցած յաջող ներկայացումներու առթիւ:

×

ԻՏԱԼԱՑԻ ՆԿԱՐԻՉԻՆ ԳՈՐԾԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի պետական պատկերասրահի Արեւմտեան Եւրոպայի արուեստի ֆոնդը հարստացած է նոր նմոյշով մը: Սփիւռքի Հայերը նուիրած են 18րդ դարու խտալացի նկարիչ Անտոնի Դանալե – տոյի «Վենետիկի մեծ ջրանցքը» գործը, զոր վերականգնած է նկարիչ Վարդգէս Բաղդասարեանի արուեստանոցը: Վարդգէս Բաղդասարեան եւ պատկերասրահին մէջ աչխատող իր աչակերտները մինչեւ հիմա փրկած են 300է աւելի նկարներ, ինչպէս Յ. Այվազովսկի, Ի. Շիչկինի, Ս. Ռաֆիչչեւի թոռան՝ նկարիչ Ա. Բոգոլեւովի, եւրոպացի չատ մը նկարիչներու եւ անցեալի հայ վարպետներու գործերը: Ներկայիս վերականգնող նկարիչները կ'աչխատին 18րդ դարու անյայտ հայ նկարիչի մը գործին վրայ: Գէորգ Անյաղթի պատկերին տակ հետզհետէ կը նշմարուին բնագրին տառերը, որոնց ընթերցումը կրնայ բացայայտել հեղինակին անունը:

Կոսիգին Երեւանէն անցած դէպի Պաղտատ ճամբուն վրայ

— o —

Ինչպէս ծանօթ է, խորհրդային վարչապետը Պաղտատ, ապա Դամասկոս գնաց այս օրերս: Սովետական Հայաստան օրթոթերթի Մայիս 29ի թիւէն կ'իմանանք թէ Կոսիգին Երեւանէն անցած է Մայիս 28ին, Պաղտատի ճամբուն վրայ: Թերթը կուտայ նաեւ հետեւեալ մանրամասնութիւնները:

Երեւանի օդակայանը զարդարուած է եւ չէնքին ճակատը կը ծածանին Խորհ. Միութեան եւ Հայաստանի պետական դրօշակները: Խորհրդային վարչապետը դիմաւորած են կուսակցական եւ պետական ղեկավարներ՝ Անիսիմով, Գ. Արզումանեան, Կ. Դալլագեան, Կ. Դեմիրճեան, Վ. Ղալումեան, Գ. Մարտիրոսեան, Լ. Ներսիսեան, Ոսկանեան, Ս. Պոսանիկով, Բ. Սարգիսով, Ե. Աճեմեան, Մ. Արզումանեան, Մ. Մուրադեան, Լ. Սահակեան, Քոթանջեան, ինչպէս նաեւ այլ պաշտօնական անձնաւորութիւններ եւ մամուլի թղթակիցներ:

Կոսիգինի Իլ–62ը օդակայան էջք կատարած է Ուրբաթ, ժամը 18·45ին: Ներկաները բարի գալուստ մաղթած են խորհրդային վարչապետին, իրեն ընկերացողներուն, եւ կը դրէ խորհրդային օրաթերթը՝ « Ազգային տարազ հագած աղջիկներ ծաղկեփնջեր են նուիրում ՍՍՀՄ Մինիստրների Սովետի նախագահին եւ նրա ուղեկիցներին»:

Օդակայանի այս պաշտօնական ընդունելութենէն ետք, հիւրերը առաջնորդուած են քաղաք: Կոսիգին այցելած է հիւանդեղէնի, բիւրեղապակիի, ոսկերչական առարկաներու, կօշիկի, պարենային ապրանքներու ցուցահանդէսը: Ան ծանօթացած է «Նայիրի–4» էլեկտրոնիք հաչուիչ մեքենայի նմոյչին, որ պատրաստուած է Երեւանի ուսումնադիտական մեքենաներու գիտական հետազօտական հիմնարկութեան մասնագէտներու կողմէ: Վարչապետ Կոսիգին եւ իր ընկերակիցները այցելած են նաեւ Երեւանի կեդրոնական «Գաստրոնոմ» խանութը:

ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

— o —

Սփիւռքի Հայութեան դոյատեւման կարեւոր ազդակներէն մէկն է, եթէ ոչ կարեւորագոյնը, հայկական դպրոցը: Ֆրանսայի հայ գաղութը, այս մարզին մէջ կը դանուի վերջին պիծի վրայ: Մինչ Ամերիկայի Հայութիւնը, վերջին տարիներ – րուն արձանագրեց փայլուն յաղթանակներ, հիմնելով ամէնօրեայ հայկական վարժարաններ, Ֆրանսայի մէջ, ցաւօք – թենէն անդին չանցաւ ու մնաց պղեցիկ ծրագիրը:

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք այսօր, հայկական կրթական հաստատու – թեան մը հիմնադրութիւնը միջին Ֆրանսայի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հոմի Լեւոնեան հաստատութեան: Դպրոցը, որ կը դանուի Լիոնէն եօթը քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ, դեղեցիկ պուրակի մը մէջ, իր դռները պիտի բանայ յառաջիկայ (1976–77) տարեշրջանին: Կարդացով այս ուրախ աւետիսը, «Ցառաջ»ի յայտարարութեանց բաժնին մէջ, աւելի մօտէն ու մանրամասն տեղեակ ըլլալու համար այս խիստ շահեկան հարցին, նախապէս առնուած ժամադրութեան մը վրայ, բաւական փնտռտուքներէ վերջ, ներկայացայ դպրոցի հաստիքին ու ճամբուս ընթացքին հաճոյքով նկատեցի, որ արդէն շրջանի բնակչութիւնը տեղեակ էր ծրագրին: Երկու տեղացիներու երբ 38, Ռուք տը Գոլոնիժ հարցուցի, անմիջապէս յարեցին, — Ֆրանսահայ վարժարա՞նը կ'ուզէք երթալ: Այս դոհունակութիւնը աւելի արմատացաւ, երբ դպրոցի մեծ դռնէն ներս մտայ ու դէմ յանդիման դրան ունեցայ դեղեցիկ պուրակի մը, լեցուն ծառերով ու կանաչութեամբ, հանդարտ ու իսկապէս հաճելի վայր մը, օժտուած դպրոցի մը բոլոր յարմարութիւններով: Զորս յարկանի չէնքը, որ կը դանուէր մուտքէն ոչ հեռու, բոլորովին նորոգութեան մէջ էր: Հոս էր, որ դասյ վարժարանի տնօրէն Հայր Գէորգ վարդապետ Զապլարեանի բացակայութեան, Գերապայծառ Սէթեանը, որ մեծաւորն է Հոմի Լեւոնեան հաստատութեան:

Քանի մը վայրկեան վերջ, խօսակցութիւնս չարունակեցի Զապլարեան Վրդ.ի հետ. անշուշտ, մեր խօսակցութեան առանցքն էր Նարեկեան վարժարանը, այն պատճառները, որոնք մղած էին զիրենք դպրոց մը հիմնելու Ֆրանսայի մէջ ու ի մասնաւորի Լիոն. ի՞նչ էր նպատակը, քանի՞ դասարաններ դոյութիւն պիտի ունենային, ի՞նչ նիւթեր պիտի դասաւանդէին: Իմ այս բոլոր հարցումներուս հաճոյքով պատասխանեց՝ վարդապետը, տալով մանրամասն տեղեկութիւններ, որոնք կը հետաքրքրեն ամբողջ Ֆրանսայի Հայութիւնը եւ այդ պատճառով է, որ հանրութեան տեփականութիւնը կ'ուզեմ դարձնել զանոնք:

Հաստատութիւնը, որ իր դռները պիտի բանայ վերամուտին, կը կոչուի «Նարեկեան վարժարան»: Նախապատրաստութիւնը տրուած է Ֆրանսայի, որովհետեւ նկատուած է, որ Ֆրանսայի հայ գաղութը, բաղդատմամբ սփիւռքի միւս շրջաններուն, աւելի ենթակայ է ձուլման վտանգին ու անոր մօտ ազգային զգացումները նուազ վառ են քան այլուր, հակառակ անոր որ վերջին տարիներուն բարելաւում մը նշմարելի է, եթէ նկատի առնենք հայ երիտասարդութեան տարած աշխատանքները:

Ինչ կը վերաբերի Լիոն քաղաքի ընտրութեան, յարմարութեան հարց է: Տնօրէնութիւնը, քանի մը տարի է որ ձեռնարկած է յարմար կալուածի մը փնտռտուքին Լիոնի կամ Մարսէյլի շրջանին մէջ: Փարիզը նկատի չէ առնուած, նկատելով որ հոն կայ Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը:

Դպրոցը պիտի ունենայ երկու բաժին. մանկապարտէզ եւ միջնակարգ: Մանկապարտէզի բաժինը պիտի ըլլայ երկսեռ եւ ցերեկօթիկ, հայ կաթոդիկէ քոյրերու հսկողութեան ներքեւ: Փոքրիկները պիտի առնան ֆրանսական մանկապարտէզի դիտելիքները ու առաւել հայերէն: Մասնաւոր ինքնաշարժերով ու նախապէս ճշդուած կեդրոններէ փոքրիկները պիտի հաւաքուին առաւօտները ու դասաւանդութեան վերջ պիտի վերադարձուին ծնողքներուն: Նոյնը չէ պարագան միջնակարգ ուսման հետեւող աղոց: Պիտի ընդունուին նախակրթարան վերջացուցած հայ տղաք առական սեռէ. դպրոցը պիտի ըլլայ դիչերօթիկ, որպէսզի տղաքը կարելիութիւն ունենան առաւելագոյն չափով օգտուելու հոն առեղծուելիք հայկական մթնոլորտէն ու հայ ուսուցչական կազմի ներկայութենէն: Դպրոցը ներկայիս չունի նախակրթարանի եւ երկրորդական վարժարանի բաժինները. հոն պիտի ընդունուին 7րդ դասարանը վերջացուցած մանչեր, զանոնք պատրաստելու Պրեվէի քննութեանց:

Նկատի ունենալով, որ դպրոցը սկիզբի տարիներուն չի կրնար բաւականաչափ սակերաններ ունենալ եւ ոչ ալ ուսուցչական կազմ բոլոր դասընթացքները ապահովելու համար, համաձայնութիւն պայմած է շրջանի կաթոդիկէ երկրորդական վարժարանին հետ, ամէն օր հոն առաջնորդելու Նարեկեան վարժարանի աշակերտները, ընկերակցութեամբ իրենց տնօրէնն հար, հետեւելու համար Ֆրանսական պաշտօնական յայտագրին: Ազատ ժամերը, Ձորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը նուիրուած պիտի ըլլան հայերէնի ուսուցման: Պատանիներուն պիտի դասաւանդուին հայերէն լեզու, Հայոց պատմութիւն եւ կրօնագիտութիւն: Տղաքը երկու շաբաթը անգամ մը պիտի կարենան այցելել իրենց ծնողքներուն: Այս ձեւը որդեդրուած է լաւագոյնս օգտագործելու համար շաբաթավերջի արձակուրդի օրերը, հայերէն կրթութիւն տալու համար պատանիներուն:

Տնօրէնութիւնը պիտի ըլլայ խիստ իր ընտրութեան մէջ եւ երկրորդ տարեշրջանին պիտի ընդունուին այն աշակերտները, որ լրջօրէն աշխատած են ու տուած ցանկալի արդիւնք: Ի դին նիւթական եւ բարոյական անհամար զոհողութեանց է, որ տնօրէնութիւնը պիտի պահէ այս հաստատութիւնը ու կը փափաքի, որ հոն յաճախող աշակերտութիւնը արժանի ըլլայ այդ զոհողութեանց: Եռամսեայ թոշակը 1500 ֆրանք է, որ կ'ընէ տարեկան 4500 ֆրանք իւրաքանչիւր դիչերօթիկ պատանիի համար. այս դումարին մէջ չեն մտներ դրենական ծախքերը:

Քառամեայ ուսման շրջանի աւարտին, երբ պրեվէի դասարանը վերջացնէ, երկու կարելիութիւններ պիտի ընձայուին իրեն. շարունակել իր ուսումը իր նախընտրած երկրորդական վարժարանին մէջ կամ փափաք յայտնել ապագային վարդապետ ըլլալու. այդ պարագային պիտի կարենայ իր ուսումը շարունակել Նարեկեան վարժարանի մէջ ստանալու համար ապագայ կղերականի մը պէտք եղած դիտելիքները:

ՀՆԱԴԱՐԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ԵՒ ՀԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

— o —

ԽՄԲ.— «Ցառաջ»ի Մայիս 20ի թիւով տուած էինք լուրը հնադարեան մշակոյթի մասնագէտներու միջազգային համագումարին որ բացուած էր Երեւանի մէջ Մայիս 18ին: Համագումարը տեւած է վեց օր եւ ուր երկիրներու շուրջ 300 պատմաբաններ, հնագէտներ, փիլիսոփաներ, արուեստաբաններ, բանասէրներ ծնած են 250 զեկուցումներ: «Հնադարեան աշխարհը եւ հին Հայաստանը» նիւթին մասին զեկուցումներ կարդացած են պատմաբաններ Բարկէն Առաքելեան եւ Գագիկ Սարգսեան: Այս առթիւ Արմէնփրէսի թղթակիցներ հանդիպում ունեցած են յիշեալ պատմաբաններու հետ, որոնք համառօտ պատկերը տուած են հնադարեան մշակոյթի ունեցած ազդեցութեան՝ հին Հայաստանի իմացական մշակոյթին վրայ: Կուտանք պատմաբաններուն տեսակէտը, արեւմտահայերէն:

Հելլենական մշակոյթը, որ Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի մէջ տարածուած է Աղեքսանդր Մակեդոնացիի արշաւանքներու հետեւանքով, մարզկային պատմու – թեան ամէնէն բացառիկ երեւոյթներէն մէկն է: Ժամանակակից Թուրքիայէն մինչեւ Հնդկաստան լինած տարածութեան վրայ կը դոյանային զարգացմանման յունական քաղաքներ, ուր կ'ապրէին քաջայուած, ճգնաժամ ապրող Ցունաստանէն եկած հարիւր հազարաւոր մարդիկ: Զարգացած առեւտուրի եւ արհեստներու ափր այդ քաղաքները կը դառնային արեւելքի մէջ յունական մշակոյթի տարածման կեդրոններ:

Հելլենական պետութիւններու համակարգի մէջ կը մտնէր նաեւ հին Հայաստանը: Սակայն, ի տարբերութիւն միւս երկիրներու, հոս յունական մշակոյթը զերիշխող չէր, որովհետեւ հելլենական – նութիւնը Հայաստան հասաւ այն ժամանակ, երբ երկիրը ծաղկուն վիճակի մէջ էր: Արդէն երկու – երեք հարիւր տարի առաջ ձեւաւորուած էր հայկական առաջին պետութիւնը: Ցունական մշակոյթը, անշուշտ, մեծ դեր խաղացած է Հայաստանի իմացական կեանքին մէջ եւ որոշ հետք թողած անոր վրայ: Շուրջ վեց դար շարունակ Հայաստանի իմացական մշակոյթի շատ մը ճիւղեր, մասնաւորաբար լեզուն, գրականութիւնը, կրօնքը, պետութիւնը, կը դտնուէին հնադարեան մշակոյթի ազդեցութեան տակ:

Ցունարէնի Հայաստան թափանցելուն մասին ամէնէն հին վկայութիւնը այն արձանագրութիւններն են, որոնք յայտնաբերուած են Հայաստանի հին մայրաքաղաք Արմաւիրի մօտ: Քրիստոսէ առաջ Գ.–Բ. դարերուն վերագրուող այդ արձանագրութիւնները, որոնք փորագրուած են ժայռի բեկորներուն վրայ, հիացում կը պատճառեն իրենց բարձրազանութեամբ: Անոնցմէ քանի մը հատը կը վկայեն այն մասին, որ այդ ժամանակները յունարէնը արամերէնի հետ հաւասարապէս կը հանդիսանար Հայաստանի պետական լեզուն: Ցունարէնը վերջնապէս կորնչուց իր նշանակութիւնը Ե. դարու սկիզբները, երբ Մեսրոպ Մաշտոցի հանճարին շնորհիւ ծնունդ առին հայ դիրերը:

Հետաքրքրական է, որ հելլենականութիւնը Հայաստանի մէջ սկսած է տարածուիլ տակաւին Ա. դարուն (Ք. Ա.), Մեծն Տիգրանի թագաւորութեան օրով, երբ տեղի ունեցած է Ցոյներու զանգուածային դաղթը: Այդ տարիներուն Հայաստան ներգաղթած է մօտ կէս միլիոն մարդ:

Ցունական մշակոյթի տարածման ամէնէն ցայտուն օրինակը Հայաստանի թատրոնն է: Պլուտարքոսի վկայութեամբ, Մեծն Տիգրան՝ իր մայրաքաղաք Տիգրանակերտի մէջ կառուցած էր թատրոն մը եւ ներկայացումներու համար կը հրաւիրէր յոյն ողբերգակներ: Յոյն պատմիչ մը ուրիշ վկայութեան մը համաձայն, Տիգրանի որդին՝ Արտաւազդ երկրորդի թագաւորութեան տարիներուն, Հայաստանի մայրաքաղաք Արտաշատի մէջ բեմադրուած է Եվրիպիդեսի «Բագոսուհին», յունական թատերախումբին կողմէ: Պլուտարքոսի վկայութենէն կը պարզուի, որ Արտաշատ քաղաքը ունեցած է յունական կրթական կեդրոնի մը դեր, ուր կը գործէին յունական դպրոցներ, մարզարաններ, ուր կը կատարուէին յունական ողբերգութիւններ եւ կատակերգութիւններ:

Հելլենական մշակոյթի ազդեցութեան տակ էին նաեւ Հայաստանի դրամները, որոնց վրայ կը տեսնենք յունական աստուածներ, ինչպէս Արտեմիս, Հերակլէս, Նիկէ եւ ուրիշներ: Հայկական դրամներուն վրայ կը տեսնենք նաեւ յունական դիցաբանութենէ առնուած պատկերներ, ինչպէս Պրոմեթէոս, Անդրոմեդա, Պերսեւս եւ ուրիշներ:

Հելլենական մշակոյթի ազդեցութեան տակ էին նաեւ Հայաստանի մէջ գործող արուեստագէտները: Հայկական արուեստի մէջ կը տեսնենք յունական ոճի ազդեցութիւն, ինչպէս նաեւ հայկական ոճ, որ ունի իր ինքնուրոյն գիծերը: Հայկական արուեստի մէջ կը տեսնենք նաեւ պարսկական ոճի ազդեցութիւն, որ կը պարզուի Արտաշէսեան եւ Արշակունի թագաւորներու պատկերներուն մէջ:

Հելլենական մշակոյթը, որ Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի մէջ տարածուած է Աղեքսանդր Մակեդոնացիի արշաւանքներու հետեւանքով, մարզկային պատմու –

Քանի մը տարիէն երբ կարելիութիւնները ներկայանան հաւանական է, որ Նարեկեան վարժարանը ունենայ իր նախակրթարանի բաժինը ու հաւանաբար իր յատուկ ուսուցչական կազմը, դասաւանդութիւններն ալ կատարելու համար տեղւոյն վրայ:

Հրաժեշտէն առաջ, տնօրէն վարդապետը ցուցադրեց, որ Նարեկեան վարժարանի դռները բաց են բոլոր Հայերուն առջեւ ու յայտնեց, որ նոյնիսկ ոչ ուսանողներու համար պատրաստ են դիչերային դասընթացքներ հաստատելու:

Ահաւասիկ սեղմ գծերու մէջ գնահատելի գործ մը, որ պէտք է ամէն Հայու դուրգուրանքին առարկան ըլլայ: Կ'ուզեմ հաւատալ, որ հայ ծնողքները պիտի չվարանին իրենց զաւակները առաջնորդելու Նարեկեան վարժարան, ի սէր հայ ժողովուրդի դոյատեւման:

Լեւոնեան հայրերու նախաձեռնութիւնը պէտք է վարակիչ ըլլայ: Նորանոր ամէնօրեայ դպրոցներ պէտք է բացուին Ֆրանսայի բոլոր հայաշատ կեդրոններուն մէջ:

ԳԵՂԱՄ ԿԱՆԱՆԵԱՆ

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4·

— Միրօ, Անդրանիկ նամանապէս էզ կ'ասէր, — սայլապան Աբոյի խօսքը անցաւ հօր եւ որդու արանքով:

— Ես մուրալում չեմ դնում, — ներսրտեց Ցարութը:

— Հա, դառ... Պատերազմ է, զօրքից կտրուել կայ, դերութիւն կայ:

— Կը մեռնեմ, Ֆաչխաններին զերի չեմ յանձնուի, — նոյն խռովկան տոնով պատասխանեց որդին:

— Պատերազմ է, Ցարութ, — մռայլ կրկնեց Զորի Միրօն:

— Միրօ, լսեցիր իմ խօսք, զօրավար Անդրանիկ նամանապէս մուրալուն զէմ էր: Հաւատա, Անդրանիկի խօսք էս ականջով եմ լսէ: Եկաւ, կանգնեց մեր կենտրոն, հարց տուեց՝ սովա՞ծ էք: Մեր պլուխները կախեցինք: Ասաց. Հայեր, իմ աչք մահ չատ է տեսէ, էլի կը տեսնի, բայց ձեռք պարզող – մուրացող տեսնել չի՛ ուզէ... Միրօ, էս դաղրած օր վկայ՝ զօրավարի բերանի խօսքն է:

— Կը հաւատամ, Աբօ, կը հաւատամ: — Անցած ճանապարհին Զորի Միրօն առաջին անգամ լի բերան պատասխան տուեց սայլապան Աբոյին եւ չարունակեց մտքում.

«Անկէն ժողովուրդ՝ թուր ու թվանքի բերան, իշխանութիւն չկար, կար տաս կուսակցութիւն՝ տաս պիծ: Զօրավար Անդրանիկ կը զարկուէր էսառեղ – էնտեղ ... կեանք կուռի մէջ անցկացրեց ու...»:

— Զօրաւոր Անդրանիկ չվիրաւորուեց, — յիշեց եւ հարկ համարեց ասել որդուն, — կեանք կուռի մէջ անցկացրեց ու չվիրաւորուեց... Կ'իմանա՞ս ինչի, Ցարութ, ժողովուրդ փրկելու երդում ունէր, երդում պահելու համար բոլոր զաղթական Հայերի կամք առել էր իր հոգու մէջ ու էդ կամք չթողեց դնդակ մօտ դայ իրեն: Իմացա՞ր, դառ:

Ցարութը հետաքրքիր ու երկար նայեց հօրը, գլխով արեց, թէ՝ հա, հասկացայ, մինչեւ վերջ չհասկանալով սակայն հօր ասածը եւ հարցրեց.

— Զօրավար Անդրանիկը ի՞նչ կռւսակցութեան անդամ էր, հայրիկ:

— Զօրավար Անդրանիկ մարդ էր, — մռայլ պատասխանեց Զորի Միրօն:

— Անդրանի՞կ, — Աբօն էլի ձգեց՝ ոչ իր ձայնով:

«Գաղթականների երկնային ու երկրային տէր... Մարդ էր... Այր էր... իմ նա՞մն... ես... Սեպասարից յետոյ կլոր տարին էրեխի ու մօր հետ, պառաւ ու ծերունու հետ քըռքաչ տուի, զահրամար ճանկեցի – կերայ, իմ գլուխ պահեցի քարանձաւների մէ...»:

Զորի Միրօն ծամռեց դէմքը. էդ օրերի Միրոյի նկատմամբ արհամարհանք էր:

Եւ խոնաւ անձաւի ծաղկատոր դէմքից հեղնանք ու քմծիծաղ էր թափւում բոց դլխին եւ ականջներում ընկնում էր ձայն.

«Միրօ, քու կեանք էդքան թանկ է»:

Եւ փնչաւում էր, բռունցքների մէջ խեղդում բաղուկների կիսուած ուժը: Իրօք, պէ՞տք է այդքան սիրել սեփական չունչը եւ դողալ բրդոտուած մի չինչի համար...

— Ես կ'երթամ մեր քոչ դանելու, — խմբից բաժանուելու վճիռ արաւ:

Գնաց... Բնաւեր մարդկանց խմբերի հանդիպեց, հարց ու փորձ արեց. «Մուրթի Թաղաւանք դեղէն մարդ չկա՞յ ձեր մէջ ... Ծանդութ անունով հարս չէ՞ք տեսէ: Թաղաւանքի աղջիկ, Գործվարքի հարս... Անունով Ծանդութ... Գրկանոցով... Ծոցուր...»:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(Շար. – 31)

— Տիկին, սրանք ամենաանհամեստ խնդրանքներն են, որ ես երբևէ լսած եմ: Ես ձեզ ծանոթ չեմ, ինչպե՞ս համարձակվեցիք ինձ նման բաներ առաջարկել: Ես ամուսնացած եմ, ունեմ երեխաներ, ինչպե՞ս կարող եք կարծել, որ ես կհամաձայնեմ ձեր առաջարկին:

Ֆրանսուա Ռոսեթոսը ոտքի ելավ, ինքն էլ զայրացած էր, որ Ժանը չէր ընդունում իր առաջարկը:

— Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, — ասաց նա, — ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որովհետև ձեր ամուսինը ինձ մեծ ծառայություն է մատուցել, և ես ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու: Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու:

Ժանը ոտքի ելավ, նա ևս զայրացած էր:

— Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, — ասաց նա, — ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որովհետև ձեր ամուսինը ինձ մեծ ծառայություն է մատուցել, և ես ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու: Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու:

Ֆրանսուա Ռոսեթոսը ոտքի ելավ, նա ևս զայրացած էր:

— Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, — ասաց նա, — ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որովհետև ձեր ամուսինը ինձ մեծ ծառայություն է մատուցել, և ես ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու: Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու:

Ֆրանսուա Ռոսեթոսը ոտքի ելավ, նա ևս զայրացած էր:

— Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, — ասաց նա, — ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որովհետև ձեր ամուսինը ինձ մեծ ծառայություն է մատուցել, և ես ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու: Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու:

Ֆրանսուա Ռոսեթոսը ոտքի ելավ, նա ևս զայրացած էր:

— Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, — ասաց նա, — ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որովհետև ձեր ամուսինը ինձ մեծ ծառայություն է մատուցել, և ես ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու: Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու:

Ֆրանսուա Ռոսեթոսը ոտքի ելավ, նա ևս զայրացած էր:

— Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, — ասաց նա, — ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որովհետև ձեր ամուսինը ինձ մեծ ծառայություն է մատուցել, և ես ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու: Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու:

Ֆրանսուա Ռոսեթոսը ոտքի ելավ, նա ևս զայրացած էր:

— Ես ձեզ ոչինչ չեմ առաջարկել, — ասաց նա, — ես միայն ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որովհետև ձեր ամուսինը ինձ մեծ ծառայություն է մատուցել, և ես ուզում էի ձեզ հետ ծանոթանալ, որպեսզի կարողանայի ձեզ ասել, որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ արել, և որ ես ձեր ամուսնուն ոչ մի վատ բան չեմ անելու:

ՆՈՒԷՐ

ՆԻՍԷՆ Կ. ՍԿՄԿՐՃԵԱՆ 100 ֆր. կը նուիրէ Լիբանահայերուն եւ 100 ֆր. «Ծառաչ»ի բարգաւաճման:

ՍԷՆԹ-ԷԹԻԷՆԷՆ, Պ. Գրիգոր Ալանեան 200 ֆր. կը նուիրէ Լիբանահայերուն: (Ստանալ «Ծառաչ»էն):

Վալանսէն Մ. Պէզքեան Սարգարապատի հերոսներու յիշատակին կը նուիրէ 50 ֆր. տեղւոյն Հ. Ծ. Դ. Քրիստափոր կոմիտէին եւ 50 ֆր. «Ծառաչ»ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻ»

Լիոնի, Տէսինի եւ Վիէննի նուիրատուներու ցանկը

Տիկին Մաուլէն Բասմաճեան – Օվիկեան, Պ. Համազասպ – Եդուարդ Օհան – Նէսեան, Տէր եւ Տիկ. Խաչատուր Օհան–Նէսեան, Տէր եւ Տիկին Սերոբ Բարսեղեան, Տէր եւ Տիկ. Վարդան Խլոյեան, Տէր եւ Տիկ. Լէոն – Գարոլ Աբրահամեան, Տէր եւ Տիկ. Վազգէն Մուրատեան 500ական: Պ. Պաղտասար Հերփոյեան եւ զաւակները 300; Տէր եւ Տիկ. Սերոբ Ղազարեան, Տէր եւ Տիկ. Բարսեղ Բարսեղեան 250ական, Տէր եւ Տիկ. Համազասպ Մուրատեան, Տէր եւ Տիկ. Միհրան Մուրատեան, Տէր եւ Տիկ. Լուի – Դիչար Բարսեղեան, Տէր եւ Տիկ. Խաչիկ Տէրտէրեան, Տիկ. Քնարիկ Մուրատեան եւ զաւակները 100ական, Տիկ. Շողիկ Բարսեղեան, Տիկին Զարուհի Հիւսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Մարտիրոս Պասմաճեան, Տէր եւ Տիկ. Սահակ Բարսեղեան, մի ոմն (Փարիզ), Տիկ. Լուսընթագ Պանտիկեանի մահուան առթիւ 100ական:

Հ. Ծ. Դ.

ԼԻՈՆ.— Հ. Ծ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ Մ–Մօրիսի իր ընկերները, այս Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS
du 11 au 16 novembre
NEW YORK - WASHINGTON
2250 F
comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les excursions commémoratives.
Renseignements et inscriptions :
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ի նպաստ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

որ տեղի պիտի ունենայ Յունիս 12ին:

Երգչախումբին անդամները պիտի վերադարձնեն արձանագրուղներու կատարած վճարումները:

"ՅԱՌԱՉ" կը նուիրեւի

Մայրերու տօնին առթիւ Օր. Հոփսիմէ – Քլօտ կէօզիմեան մէկ տարեկան «Ծառաչ» կը նուիրէ իր մօր՝ Տիկին Կլա կէօզիմեանի (Լա Թուռ տ'Էկ):

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻԼ

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ

Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութեան կարգադրութեամբ եւ Փարիզի մայր եկեղեցւոյ խորհրդով, Ծնունդին 6ին Հոգեգալստեան օրը, պատարագի ընթացքին տեղւոյն հայ դպրոցի աշակերտներու Ս. Հաղորդութիւն կը տրուի: Այս առթիւ կը խնդրուի աշակերտներու ծնողքներէն, որ նոյն օրը ժամանակին իրենց զաւակները բերին:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան հետեւեալ հարցի համար կը խնդրուի հեռաձայնել նախագահուհիին՝ Տիկին Թաստուրեանի 989–07–97:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ

ՅՈՒՆԻՍ 12 ԵՒ 13

Հաւաքուիլ ժամը 7·30ին Շաթօ ու Վէննէն, Քաֆէ Թերմինիւս եւ 8ին կառուիս Նոռ Քաֆէ Քիւրվէօր: Մեկնում ժը-նեւ հարաւի կառուղիէն: Կիրակի պտոյտներ եւ վերադարձ Փարիզ ժամը 22 առեն-ները:

Մասնակցութիւն 195 ֆր.:

Կանխավճար 75 ֆր.:

Դիմել՝
RELATIONS TOURISTIQUES EDUCATIVES
12, Allée Léonide — 94 Le Perreux
Tél. 324-14-96
Association sans but lucratif régie par la loi du 1-7-1901
ԷՏՈՒԱՐ ՃԷՋԻՐԵԱՆ
Ընդհանուր Պատուիրակ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻ ԲԱՑՄԱՆ Ա. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Շաբաթ Յունիս 12էն մինչեւ Հինգշաբթի Յունիս 17

— du samedi 12 Juin au jeudi 17 Juin
EXPOSITION DE JEUNES ARTISTES ARMENIENS
chaque jour de 14 à 22 heures

— Samedi 12 Juin à 21 heures
SOIREE - CABARET

— Lundi 14 Juin à 20 h. 45
SOIREE CINEMA

— Mardi 15 Juin à 20 h. 45
DINER ANNIVERSAIRE, ORGANISE PAR LE COMITE DES DAMES

— Mercredi 16 Juin à 20 45
SOIREE « MUSIQUE ET POESIE »
avec la particiaption de la Chorale NAIRI

— Dimanche 20 Juin
RALLYE ORGANISE PAR LE COMITE DES JEUNES

Բոլոր ձեռնարկները տեղի կ'ունենան Ա. Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ, 118, Ռուսսէլ փողոց, Փարիզ 17

Տեղեկութեանց եւ տեղերու ապահովման համար դիմել Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդրոնը եւ կամ հեռաձայնել 924–86–71 եւ 227–12–26 թիւերուն:

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍ 6, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանիի մէջ
44 – 50, Ավընիւ Շարլ Տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ
երգ – նուագ, մասնակցութեամբ
Օր. ԱՆԱՀԻՏ ՍՎԱՃԵԱՆԻ, ձեռնաղաչնակ – երգչուհի
Պր. ՆՈՐԱՑՐ ԱԳԲԼԵԱՆԻ, երգիչ – յօրինող
Առնուվիլի կապոյտ Խաչի պարախումբին եւ ԳԱՐՈՒՆ նուագախումբին
Աւանդական հայկական շամփուրով խորոված եւ ճոխ պիւֆէ
ԹՈՄՊՈԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով
Սեղանները ապահովելու համար դիմել Աղքատախնամի կեդրոնը, հեռ 878–02–99
Անձրեւի պարագային ապահովութիւնները ձեռք առնուած են:
Ծանօթ.— Մոնմորանսի երթալու համար հոգեկառք առնել կառուիս Նոռէ եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամուն), անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթոպիւսով կրկէի կայարանը իջնել:
ԿԱՐԵՒՈՐ.— Կը յանձնարարուի ուտելիք չբերել եւ տեղւոյն վրայ ծախսել:
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22
Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի համելի օր մը անցընել:
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ

Յունիս 5, 6 եւ 7 Հոգեգալ ստեան տօներուն առթիւ

ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 5ին, ժամը 22էն մինչեւ լոյս, Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ:

12, Rue St Bazile
GRANDE NUITEE DANSANTE

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 6 ժամը 10, առաւօտեան, Մարսէյլի Հայոց մայր եկեղեցւոյ մէջ, Հոգեգալստեան արարողութիւն, հովանաւորութեամբ Յակոբ Եպիսկ. Վարդանեանի:

Նահատակաց Յուշարձանի առջեւ կը դնեղուի ծաղկեպսակ մը՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ին ընդմիշտ բաժնուած եղբայրներու յիշատակին: Վարչութիւնը մասնաւորապէս կը խնդրէ բոլոր մարզասէրներէն եւ Մարսէյլի հայ հին թէ նոր Հ.Մ.Ը.Մ.ականներէն՝ յարգել յիշատակը մեր կորուստներուն:

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 6 ժամը 21ին «Վասպուրական» սրահին մէջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Յիսնամեակին յիշատակութեան տօնակատարութիւն:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

ԿԻՐԱԿԻ 6, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 7, Յիսնամեակի առթիւ բաժակի մեծ մրցումներ գընդակի, ժամը 15էն սկսեալ:

Մասնաւորապէս հրաւիրուած են
U. J. A. ALFORTVILLE — U. G. A. LYON-DECINES
U. S. J. O. A. VALENCE — U. G. A. ARDZIV, Marseille
Կը խնդրուի բոլոր հայ մարզասէրներէն քաջալերել այս ձեռնարկը, իրենց ներկայութեամբ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԳԱՐՆԱՆ, ԱՄՐԱՆ ՈՒ ԱՇՈՒՆԻՆ

TRANSTOURS organise

Բ. ճամբորդութիւն՝ ՅՈՒԼԻՒՍ 10էն 25 ԼԵՆԻՆԿՐԱՏ – ՄՈՍԿՈՒԱ – ԵՐԵՒԱՆ
գին՝ 2900 ֆրանք

1976 ՕԳՈՍՏՈՍ 6էն 21, ՄՈՍԿՈՒԱ – ԵՐԵՒԱՆ — Գին՝ 2900 ֆրանք
1976 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 10էն 25 — ՄՈՍԿՈՒԱ–ԵՐԵՒԱՆ — Գին՝ 2850 ֆ.
1976 ՀՈԿՏ. 8էն 23 — ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ — Գին՝ 2450 ֆրանք

ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ և ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ԽՈՒՄԲԵՐ՝ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ ՄԱՐՍԷՅԼ

երթ-ուդարձ օդանաւով: «Արմենիա»յի կամ «Անի»ի մէջ, առաջին կարգի սպասարկութեամբ:

Կը գործադրուի հայրենի տեսարժան վայրերու այցելութեան լրիւ յայտագիրը

Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 22 rue du 4Septembre — 75002 PARIS — Tél. 742-77-40
ուր կարելի է ներկայանալ Կ. ՈՒՆՃԵԱՆի, ամէն երեքշաբթի եւ Ուրբաթ կէսօրէ եառ ժամը 15էն 18:
ՄԱՐՍԷՅԼ՝ դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի՝
11, rue du Bassin — SAINT-JULIEN — Tél. 93-04-90 et 08-31-55
ՎԱԼԱՆՍ՝ դիմել Ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆի —ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ դիմել Ց. ՊՕՑԱՃԵԱՆի

ՇԱԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
5
SAMEDI
5 JUIN
1976

LE NUMERO 1.20 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·606

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51ᵉ ANNÉE — N° 13.606

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՑՕՐԵԱՅԻՆ ԻՆՆԱՄԵԱԿԸ

— o —

Ինը տարի առաջ, 1967 Յունիս 5ին, Իսրայէլի բանակները յանկարծակի կը յարձակէին միաժամանակ Եգիպտոսի, Յորդանանի եւ Սուրիոյ վրայ՝ օդանաւերով, թնդանօթներով ու հրասայլերով։ Վեց մը ժամուան մէջ կը փճացնէին եգիպտական 17 օդակայաններու հարիւրաւոր օդանաւերը, որոնք ժամանակ չէին ունեցած օդ բարձրանալու։ Եգիպտացիք կը ճաշակէին պարտութեան դառնութիւնները։

Յորդանանի եւ Սուրիոյ ճակատներուն վրայ եւս Իսրայէլ «հարուածային» յաղթանակներ կ'ապահովէր, անակնկալի բերելով արաբական բանակները։

Աւելորդ արիւնահեղութենէ խուսափելու համար Հիւսէյն թագաւոր Յունիս 7ին ընդառաջ երթալով ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդի կոչին, զինադադար կը խնդրէր։ Քանի մը օր վերջ, Յունիս 10ին Եգիպտոս եւ Սուրիա պիտի հետեւէին իրեն։

Պատերազմը տեւած էր ընդամէնը վեց օր։

Եգիպտոսի նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասըր չարունակ ռազմաչունչ ճառեր կը խօսէր՝ սպառնալով բնաջնջել Իսրայէլը։ Յաքէն զործի անցնելով, ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար Ու Թանէն պահանջեց ճանաչել եւ քաշել ՄԱԿի Կապոյտ Գդակաւորները, որոնք 1956ի դժբախտ պատերազմէն ի վեր պահակի դեր կը կատարէին հակառակորդ կողմերու միջեւ։ Անոնց քաշուելէն անմիջապէս ետք եգիպտական զինուորները գրաւեցին Շարմ էլ Շեյխը, արգիլելու համար իսրայէլեան նաւերու մուտքը կարմիր ծովէն էյլաթի նաւահանգիստը՝ Ակաբայի ծոցին մէջ։

Եգիպտոս, Յորդանան եւ Սուրիա կոչուցին ընդարձակ տարածութիւններ, որոնք անցան Իսրայէլի ուիրապետութեան տակ։

ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդը 1967 Նոյ· 22ի թիւ 242 բանաձեւով պահանջեց Յունիսին Իսրայէլի կողմէ գրաւուած արաբական բոլոր հողերուն պարպումը եւ Պաղեստինի գաղթականներու ցաւոտ խնդրին պատշաճ կարգադրութիւնը։ Այս բանաձեւը եւ անկէ վերջ քուէարկուած նման բանաձեւեր մնացին ձայն բարբառոյ յանապատի։ Իսրայէլ ականջ չկախեց եւ ՄԱԿը չհամարձակեցաւ որեւէ պատժիչ միջոցի դիմելու։

Պարբերական փոքր ընդհարումները չարունակուեցան։

1970 Օգոստոս 7ին զինադադար կնքուեցաւ։ Կռիւները դադրեցան։ Սակայն չորքանը մնաց խռովայոյզ կացութեան մէջ։ Ո՛չ պատերազմ, ո՛չ խաղաղութիւն։ Անորոշ վիճակ։

Երկուստեք զինարշաւը չարունակուեցաւ՝ հովանաւորութեամբ հակամարտ երկու մեծերուն, որոնցմէ Մ· Նահանգները Իսրայէլի, Խ· Միութիւնը արաբական երկիրներուն կ'օժանդակէին բացէ ի բաց։

Արաբները չյաջողեցան թիզ մը հող իսկ եւս առնել Իսրայէլացիներէն։

Կացութեան մէջ հիմնական փոփոխութիւն առաջ եկաւ 1973 Հոկտեմբեր 6ին, երբ այս անգամ Եգիպտոս եւ Սուրիա միաժամանակ անակնկալ յարձակում գործեցին Իսրայէլի վրայ։

Նախագահ Անուար էլ Սատաթի հրաման արձակեց յաջողեցան Սուէզի ջրանցքը անցնելով կամրջաձեւուիս մը հաստատել Սինայի թերակղզիին վրայ, ուր գրաւեցին Իսրայէլի պաշտպանութեան առաջին գիծերը։

Սուրիացիք ալ կոլանի բարձունքին վրայ որոշ յառաջխաղացում արձանագրեցին։

Ժամանակաւոր այս յաղթանակները մեծապէս բարձրացուցին բարոյականը Արաբներուն, որոնք ապացոյցը տուին, որ անպարտելի չէին Իսրայէլի բանակը։ Այս վերջինները 48 ժամուան մէջ վերակազմուելով հակայարձակողանի անցան եւ որոշ յաջողութիւններ արձանագրեցին։ Իսրայելեան հրասայլեր եգիպտական հող մտան եւ սկսան յառաջանալ դէպի Սուէզի նաւահանգիստը։ Սինայի մէջ ալ եգիպտական երկրորդ բանակը պաշարուեցաւ։

Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ զինադադար կնքուեցաւ եգիպտական հողին վրայ — 101րդ քիլոմեթրի ծանօթ համաձայնագիրը, — որ դարձակէտ մը կազմեց արաբեւիսրայելեան վէճին մէջ։

Մ· Նահանգները որոշ դեր կատարեցին յետագային՝ Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ երեք տարուան զինադուլ հռչակելու համար։ Եգիպտոս որոշ հողամասեր, քարիւղի հորերու եւ ռազմավիտական կիրքերու տիրացաւ Սինայի մէջ։ Իսրայէլ երեք տարուան համար հանգիստի շրջան մը ապահովեց եգիպտական ճակատին վրայ։

Սուրիա հակառակեցաւ Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի համաձայնագրին։ Սակայն ի վերջոյ վեց ամսուան համար եւս երկարաձգեց Կապոյտ Գդակաւորներու հսկողութիւնը Կոլանի ճակատին վրայ։

Վեցօրեայէն ինը տարի ետք տակաւին չէ լուծուած արաբեւիսրայելեան վէճը եւ չէ կարգադրուած Պաղեստինի արաբ գաղթականներու, աւելի ճիշդ Պաղեստինի անկախ պետութեան բարդ հարցը։

Արաբ կարգադրութեան հեռանկարն ալ չի նշմարուիր հորիզոնին վրայ։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲՈՂՈՔՆԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԷՄ

— o —

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ՝ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ, 60 ՄԵՌԵԱԼ ԵՒ 100 ՎԻՐԱՒՈՐ

Աչխարհի զանազան կողմերը բողոքի բազմաթիւ ցոյցեր տեղի ունեցած են սուրիական ուժերու Լիբանան մուտքին դէմ։ Այսպէս արաբ ուսանողներ, առջի օր, գրաւեցին Գահիրէի սուրիական դեսպանատունը եւ պատռտեցին նախագահին նկարը, զայն որակելով վատ մը որ իր ուժերը պէտք է Իսրայէլի դէմ զօրակոչի ենթարկէ փոխանակ Լիբանանի։ Նման բողոքներ եղած են նաեւ Մոսկուայի եւ Ռապաթի սուրիական դեսպանատուներ – րու դէմ եւնաեւ Փարիզի Արաբական Լիկայի գրասենեակներուն։ Այս ամբողջ բողոքողները կ'ըսեն թէ Սուրիա լինքզինքը կը ներկայացնէ իբրեւ յառաջդիմա –

անցնելով կամրջաձեւուիս մը հաստատել Սինայի թերակղզիին վրայ, ուր գրաւեցին Իսրայէլի պաշտպանութեան առաջին գիծերը։

Սուրիացիք ալ կոլանի բարձունքին վրայ որոշ յառաջխաղացում արձանագրեցին։

Ժամանակաւոր այս յաղթանակները մեծապէս բարձրացուցին բարոյականը Արաբներուն, որոնք ապացոյցը տուին, որ անպարտելի չէին Իսրայէլի բանակը։ Այս վերջինները 48 ժամուան մէջ վերակազմուելով հակայարձակողանի անցան եւ որոշ յաջողութիւններ արձանագրեցին։ Իսրայելեան հրասայլեր եգիպտական հող մտան եւ սկսան յառաջանալ դէպի Սուէզի նաւահանգիստը։ Սինայի մէջ ալ եգիպտական երկրորդ բանակը պաշարուեցաւ։

Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ զինադադար կնքուեցաւ եգիպտական հողին վրայ — 101րդ քիլոմեթրի ծանօթ համաձայնագիրը, — որ դարձակէտ մը կազմեց արաբեւիսրայելեան վէճին մէջ։

Մ· Նահանգները որոշ դեր կատարեցին յետագային՝ Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ երեք տարուան զինադուլ հռչակելու համար։ Եգիպտոս որոշ հողամասեր, քարիւղի հորերու եւ ռազմավիտական կիրքերու տիրացաւ Սինայի մէջ։ Իսրայէլ երեք տարուան համար հանգիստի շրջան մը ապահովեց եգիպտական ճակատին վրայ։

Սուրիա հակառակեցաւ Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի համաձայնագրին։ Սակայն ի վերջոյ վեց ամսուան համար եւս երկարաձգեց Կապոյտ Գդակաւորներու հսկողութիւնը Կոլանի ճակատին վրայ։

Վեցօրեայէն ինը տարի ետք տակաւին չէ լուծուած արաբեւիսրայելեան վէճը եւ չէ կարգադրուած Պաղեստինի արաբ գաղթականներու, աւելի ճիշդ Պաղեստինի անկախ պետութեան բարդ հարցը։

Արաբ կարգադրութեան հեռանկարն ալ չի նշմարուիր հորիզոնին վրայ։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

կան երկիրը մը, բայց այս անգամ դիմակը վար առաւ եւ փաստեց որ ինք ամէնէն յետադիմական ուժն է արաբական աշխարհին մէջ։

Մոսկուայի մէջ արաբ ուսանողներ դիրք բռնած են սուրիական դեսպանատան դիմաց հսկայ ցուցատախտակով մը, ուր գրուած է.— «Զեռքերդ քաշէ Լիբանա – նէն»։ Ոստիկանութիւնը չէ միջամտած։

×

Պէյրութի մէջ գործադուլի հրահանգը զոր տուած էր մահմետական ճակը բաւական մեծ համեմատութեամբ գործադրուած է։ Հակառակ անոր որ բաւական խաղաղ եղած է մթնոլորտը 60 մեռեալ կայ եւ չուրջ 100 վիրաւոր։

× *Մարոնի պարագլուխներէն՝ Մալէք, Արտաքին նախկին նախարար, կ'ուզէ որ Ֆրանսան միջամտէ զինեալ ուժերով, մինչ, ինչպէս գրած էինք երէկ, Ճոմ – պլաթ կը փափաքէր Ֆրանսայէ քաղաքական եւ դիւանագիտական միջամտութիւնը։*

Պէյրութի քաղաքական շրջանակներու մէջ, կ'ըսուի թէ (ըստ Յունիս 2ի Օրիանը ժուռնի) որ Իլիաս Սարգիս իր պաշտօնին գլուխը կ'անցնի Յունիս 15ին։

× *Փարիզի մէջ, Սուրիոյ Արտաքին նախարարը տեսնուեցաւ Սօվանեարկի հետ եւ այս տեսակցութենէն պարզուեցաւ թէ երկու երկիրները նոյն տեսակէտն ունին Լիբանանի մասին։*

× *Մոնթէ – Քարլոյի ձայնասփիւռի կայանին տուած իր հարցազրոյցին ընթացքին Ճումպլաթ անգամ մը եւս ըսած է որ Ֆրանսան պէտք է օգնութեան հասնի։*

× *Բացի հիւանդանոցներէն, ձայնասփիւռի կայաններէն եւ օդակայանէն այլ վայրերէն որ իրենց իսկ հայթայթիչներն ունին, Պէյրութ միշտ առանց ելեկտրականութեան է։*

Քանի մը տող

ՓԱՐԻԶԵԱՆ մամուլի տաղնապը վերջ չի գտներ եւ Հինգշաբթի օր Ֆրանս – Սուար չկրցաւ լոյս տեսնել, Ուրբաթ ալ՝ Ֆիկարօ եւ Քոթիտիէն մը փարի։

ՊՈԼՍՈՅ թեքնիք համալսարանը փակուեցաւ ցնոր տնօրինութիւն։ Նախապէս հրացանաձգութեան մը փոխանակման ընթացքին երեք ուսանող եւ երկու անցորդ վիրաւորուած էին դրականութեան լսարանին առջեւ, անցեալ չաբաթ ալ ուսանող մը մեռած էր եւ երկու ուրիշներ ալ վիրաւորուած թեքնիք համալսարանի մէկ դասատնդութեան առեն։

ՊՈԼԻՎԻՈՅ նախկին նախագահը՝ զօրավար Խուան Խոսէ Թորէս, որ անհետացած էր, ինչպէս գրած էինք երէկ, սպանուած գտնուած է։

ՓԱՐԻԶ, փորթ որ փանթէն, հսկայ բազմութեան մը առջեւ է որ Պերլինկուէր եւ Մառչէ իրենց տեսակէտը պարզեցին եւ չեշտեցին թէ ընկերվարութեան որեւէ օրինակ չկայ, անոր հետեւելու համար եւ բոլորովին մերժեցին Արեւելեան Եւրոպայի կամ խորհրդային ձեւերը Արեւմտեան Եւրոպայի համար։ Գլխաւոր թեման ան է որ իւրաքանչիւր կուսակցութիւն ազատ է հետեւելու իր իսկ «ազգային» ուղիին ընկերվարութեան հասնելու համար։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ օրէ օր աւելի Արեւելեան Գերմանիոյ հաշուոյն աշխատող լրտեսներու նոր ցանցեր երեւան կ'ելլեն։ Արտաքին նախարարութեան քարտուղարուհիին ձերբակալութենէն ետք, 15 հոգի եւս ձերբակալուած է Միւնխէն, Պոն եւ Շթուտկարթ։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ՍՊԱՆԱՑԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՑ

Սպանացի բանաստեղծ – թատերագիր Գարսիա Լորկայի նուիրուած երեկոյ մը տեղի ունեցած է Երեւանի Բարեկամութեան Տունը, ուր հաւաքուած են օտար լեզուներու պետական մանկավարժական հիմնարկութեան ուսանողներն ու դասախօսները։ Դրողին կեանքի եւ ստեղծագործութեան մասին խօսած է Էլիոնորա Ղուկասեան։ Ուսանողներ Գայեանէ Մաթէոսեան, Ռոպէր Ծատուրեան, Ռուզաննա Գրիգորեան եւ Ստեփան Թորոսեան արտասանած են «Ծուան Ռամոն Հիմենէս» եւ «Գնչուական ռոմանսներ» գործերը։ Գարսիա Լորկայի կարգ մը գործերը թարգմանուած են հայերէնի։ Անոր «Պեռնարտայի տունը» թատերախաղը ներկայացուած է Գ· Սունդուկեան թատրոնին մէջ։ Լորկայի գործերը թարգմանած են Գէորգ Էմին, Յովհաննէս Գրիգորեան, Համօ Սահեան։

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՐԵՐԸ

Երկրաբաններու գնահատութեամբ Ա – րարատեան դաշտին մէջ կան 270 միլիոն խորանարդ մեթր թրիվոլեան քարեր։ Ամուր եւ պեղեցիկ քարի այս քանակով կարելի է պատել հարիւր հազարաւոր բարձր յարկանի չէնքեր։ Բնական տարբեր քարերու պաշարներով Հայաստան կը գրաւէ առաջին տեղը Խորհ· Միութեան մէջ։ Անոնցմէ կը սեպուին տուֆի, ֆելզիտի եւ պեղիտի հանքերը, որոնց մեծ պահանջը կայ շինարարութեան մէջ։ Առանձ թեթեւ են եւ տոկուն, օժտուած են տաքութիւնը եւ ձայնը մեկուսացնող յատկութիւններով։ Երկրի ընդերքի այս հարստութիւնը կը բացատրուի հազարամեակներ տեւած հրաբխային գործունէութեամբ, որ պայացուցած է հսկայ քարաբեկորներ։ Հայաստան այցելող հիւրերու ուշադրութիւնը կը գրաւեն տարբեր քաղաքներու մէջ բազմադոյն տուֆերով կառուցուած չէնքերը, Երեւանի վարչական կեդրոնի ճարտարապետական համակառոյցները, որոնք զարդարուած են ճերմակ ու դեղին ֆելզիտով։ Հայկական տուֆով եւ մարմարով ճեւաւորուած են Կրեմլինի համազումարներու պալատը, Մոսկուայի «Ռոսիա» պանդոկը, մեթրոյի կարգ մը կայարանները։ Մեծ քանակութեամբ տուֆ եւ պեղիտ գտնելու փափաք յայտնած են Ֆրանսայի, Պել – ժիոյ եւ Արեւելեան Գերմանիոյ կարգ մը շինարարական հիմնարկութիւնները։

×

ՀԱՅ ՁԵՌՆԱԾՈՒԻՆ ԳԻՐՔԸ

Ճարտարութիւն Ճակոբեանի անունը, իբրեւ ձեռնածու, ծանօթ է Խորհ· Միութեան մէջ։ Վերջերս լոյս տեսած է «Ֆոկուսներ» գիրքը, ուր հայ ձեռնածուն կը բացայայտէ իր չատ մը գաղտնիքները։ Յ· Ճակոբեանի մասին «Պրաւդա» գրած է· «Անոր ելոյթները կը չմեծցնեն։ Սկիզբը կը տարակուսինք· ի՞նչ պիտի ընէ բեմին վրայ մինակը։ Բուռն խանդավառութիւն կը դոյանայ, կը փորձեն դերասանը բեմին վրայ աւելի երկար պահել, կը պահանջեն ցուցադրել անոր դիտցած բոլոր ֆոկուսները»։ 1974ին, Դրեզդէնի մէջ տեղի ունեցած ձեռնածուներու, ամպարարներու եւ կախարդներու համաշխարհային հաւաքոյթին, Յար· Ճակոբեանի ձեռնածուական հնարքները մեծ ուշադրութիւն գրաւած են։ Ան Փարիզի, Քոլոմպիայի եւ Դրեզդէնի համաշխարհային մրցումներուն չահած է ոսկէ մեծատներ եւ առաջին մրցանակներ։

ՊԱՂԱՏԱՆՔ

ԱՌ ՋԱՔԱՐԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷ

— o —

«Դուներդ քաց ով Լիբանան, ու կրակը ֆու եղեւիններդ ուտէ: Մայր ծառը թող ողբայ»:

Մարգարէութիւն Զաքարիայ Գլ. Ժէ.:

Շատեր յիշեցուցին ինծի Սուրբ Գիրքի այս զարհուրելի հատուածը: Մարդա – բէութեան իրականացումը հաստատող արտայայտութիւններով անոնք կ'ուզէին լսելի դարձնել իրենց ձայնը, նոյն ատեն կ'որոնէին յաւելեալ մեկնաբանութիւն – ներ: Մեր տաղնապին այս երկար օրերուն ապաւէն, որ Սուրբ Գրոց հմուտ մէկը յանձն առնէր այս պարտականութիւնը եւ դիւանակութիւն տար հետաքրքիրներուն: Ժողովուրդը կ'ուզէր մխիթարական «երկու խօսք» լսել: Այդ «յանդգնութիւնը» ցուցաբերող մը չգտնուեցաւ, ու մարդիկ դիւացան խօսելով միայն տուներու անկիւններուն մէջ: Ամէն մարդ չէմած էր կրակէն, մուխէն, մոխիրէն, կործանող քաղաքին դղրդիւնէն: Աստուածաբանա – կան ոլորաներու մէջ մանելու ատենը չէր...

Արդեօք ինչո՞ւ դրած է Զաքարիա մարգարէն այսպիսի տողեր: Մեր օրերուն կատարուող ազէտի՞ն կ'ակնարկէ, թէ՝ այդ մարգարէութիւնը իրականացած է դարեր առաջ: Լիբանանի պատմութիւնը կ'ըսէ, թէ Լիբանան քանիցս կործանած է երկրաշարժէ, ջինուորական յարձակում – ներէ, եւայլն: Մարգարէն ինչո՞ւ այս – քան ծանր անէծքի ենթարկած է Լիբա – նանը: Արդեօք գայն չա՞տ սիրելուն հա – մար: Որովհետեւ կ'ըսեն թէ մարդ իր սիրածը կը կշտամբէ, իսկ բժիշկը ցաւ – ցնելով կը բուժէ հիւանդը: Հարցեր՝ ո – րոնք պատասխանի կը կարօտին: Իսկ չա – տեր ալ մեղի կը յիշեցնեն Աւետարանի մէկ ոսկեղէն խօսքը. «Մեղքին վարձքը մահ է»: (Ով որ ականջ ունի թող լսէ...): Այս խօսքէն հետեւցնելով կարելի է ենթադրել, թէ երբ մեղքը բազմացած է, երբ չարիքը ապականած է երկիրը, ու – րեմն, մահը կը սպառնայ այդ երկրին:

Ըսինք, թէ այս հարցերուն պատաս – խանելը մեր հասկողութեան սահմաննե – րուն մէջ չի մտներ: Շահագրգիռներուն հաշւոյն պատասխաններ ստանալու հա – մար փնտռեցի Վերապատուելի Շնորհօք – եանը, ու սպասեցի օր մը հանդիպիլ ի – րեն, տեղ մը, բայց այս օրերուս...

Շատեր բարկացած են Զաքարիա մար – գարէին դէմ ու կ'ըսեն. միայն մեր եր – կի՞րը մխրճած էր մեղքի ցեխին մէջ: Մենք ամէն ինչ սորվեցանք Աբեմաուա – քէն, ու այդ Աբեմաուքին մէջ տակաւին ճիւղ մը իսկ չէ այրած, ոչ թէ ծառեր... Ուրիշներ կը յիշեցնեն, թէ Զաքարիա մարգարէն երբ դրած է իր մարգարէու – թիւնները, անոր աշխարհագրական ծա – նօթութիւնը միայն միջին արեւելեան կարգ մը քաղաքներով կը սահմանափակ – ուէր, քաղաքներ, որոնք դրացի էին Պա – ղեստինի, Երուսաղէմի:

Սուրբ Գիրքի ախոյեանները կը պնդեն. պէտք էր իրականանար մարգարէին խօս – քը: Անոր թիւրախը Լիբանանն էր, ու – րեմն այս երկիրն ու անոր բնակիչները թող խուսափէին չարիքէն, օրինակ ըլ – լալով այլոց: Ուրիշներ կ'ըսեն թէ՝ մար – գարէն երբ մարգարէացած էր այս խօս – քերը, այն ատեն դեռ ծնած չէր Ամե – րիկան, ան տեղեակ չէր Եւրոպայի պո – յտութեան: Ան կը ճանչնար միայն Հրէաս – տանը եւ Փլեշկէն: Ապա թէ ոչ իր նչ պատիժներ կը սահմաներ անոնց: Ըստ ե – րեւոյթին, մարգարէն իրեն ծանօթ եր – կիրներուն մէջ դեղեցկագոյնը դատած է Լիբանանը, իսկ մենք պիտենք որ անէծք – ները ընդհանրապէս կը սահմանուին կեանքի թանկագին գոյութիւններու հաս – ցէին...:

Սողոմոն իմաստուն իսկ հմայուած է համբաւով Լիբանանի մայրիներուն, եւ հրահանգած իր տաճարը ամրացնել այդ ծառերուն չփոխող գերաններով:

Արդ՝

Քանի որ մարգարէին մարգարէութիւնը յօդս պիտի չցնդի, քաչելիք ունինք... Իսկ մէկ տարիէ ի վեր մեր տառապանքը բաւարար չէ՞: Այսքան աղօթք ու հսկում, այսքան ուխտ ու ղոլում բաւական չէ՞ն աղէտը հեռացնելու:

Մարգարէն չենք կրնար դաւել հիմա, որ մեղայի դանք իր ծունկերուն առնել: Բայց կրնանք ընել ուրիչ բան մը: Դի – մենք այս օրերուս մեր ղէմուն վերեւ սաւառնող անոր հոգիին, ու պաղատինք:

Ո՛վ մարգարէդ Զաքարիա, բա՛ւ հա – մարէ այսքան չարիք, սուգ ու չիւան, այսքան աղէտ ու արհաւիրք, այսքան որ – բեր ու այրիներ, այսքան արիւն ու նա – հատակ, փափկացուր սիրտը անսիրտ մարդոց, որոնք մարդը չփոթեցին ճան – ճին հետ: Դարձի բեր մոլորեալները, որ – պէսզի անոնք արժանան դութին խթանով:

Դիտենք, մարգարէ, յանցանքներ դոր – ծեցինք, եւ՝ չա՛ս... Եղանք անկուշտ, ցանկացինք միշտ, ամէ՛ն բանի, նաեւ՝ մեր զրացիին հարստութեան: Մեր ցան – կութիւնները դործի վերածելու համար ցատքեցինք արդիւնաւէտ ցանկապատերէն ներս, ուր անիրաւութեան հետ պինդ խը – մեցինք, ուր վրէժին հետ արբեցանք, ուր սիրոյ հետ խղեցինք ամէն ուխտ ու դա – չինք, ազեղցնելով դեղեցկութիւնները: Փոխանակ մերկերը հագուեցնելու, մեր – կացուցինք հագուածները: Փոխանակ կըշ – տացնելու անօթիները, անոնց ձեռքին պատառը խլեցինք: Մոռցանք ար – դարութեան համբաները ու քալեցինք լայծուն արահետներէ: Այո, մարգարէ, եղանք անպատկառ, անխիղ, փողոց հա – նեցինք մեր թանկագին դանձերը աճուր – դային ժամանութեամբ: Յոյժ տուինք բա – ներ զոր պէտք էր պահել պիտնայինք: Մեղի չուք տուող մայրիներուն դալար ատերը կտրեցինք: Եղանք մեծամիտ, դոռոզ, պատուիրանները ոտնակոխեցինք ու ծիծաղեցանք զանոնք բանաձեւողին վրայ: Օրէնքը ատեցինք եւ ծուռ նայե – ցանք երկինքին: Օրական եօթանասուն – եօթն անդամ մեղանչեցինք, բայց զղջա – լու ըլացանք: Շատ պարեցինք, քիչ ա – ղօթեցինք: Ծաչեցինք դիչերները, ամբչ – յուցինք ատղերը, արեւներուն ներքեւ քնացանք: Ծուլացանք չատ՝ աշխատե – ցանք քիչ, նոր կուռքեր չինեցինք մեղի, որոնք թէեւ չէին կոչուեր «Ոսկի Հորթ», բայց աւելի դէչ՝ անչունչ ինքնաչարժ, կամ՝ չէնք՝ կամ... կամ... ու պաչտե – ցինք զանոնք: Ու հիմա, վա՛յ մեզ, վա՛յ մեզ...

Հազա՛ր մեղայ մարգարէ, Ցարութեան սա ոտնին ներքի՛ այս ժողովուրդին մեռ – նող: Մեծերուն վայել է ներում: Տե՛ս, որքան կը զալարուինք այս անվերջ խա – չելութեամբ: Գողգոթաներն իսկ վերջ ու վախճան ունեցան:

Քանի որ կրակը կերաւ մայրիները, քանի որ կատարուեցաւ Խօսքդ, բարե – փոխէ՛ կեցուածքդ, ջնջէ՛ պատիժդ, մի՛ ըսեր «զոր ինչ դրեցի՝ դրեցի» ու այլեւս մի՛ այրեր Մայր Ծառը Լիբանանի...:

ՇԱՀԱՆԴՈՒԽՏ

«Ազդակ» (Մայիս 14)

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ

Փարիզի մէջ

— o —

Խաեան Սանուց Միութիւնը նախա – ձեռնարկը եղած էր այս տարի արժանա – ւոր կերպով տօնելու հայ մայրերու օրը Փարիզի 9րդ Թաղամասի քաղաքապե – տարանի Ռօսինի սրահին մէջ, Կիրակի Մայիս 30ին:

Ժամը 16ին, Տօքթ. Հելտա Գալֆայ – եան հանդէսը բացուած յայտարարեց, ա – րու խօսքերը հետեւեալ կերպով կարելի է ամփոփել.—

«Այսօր հաւաքուած ենք այստեղ միաս – նաբար կատարելու պարտականութիւն – ներու ամէնէն նուիրականը, որ է տօնել Մայրերու Օրը: Տարուան մէջ դոնէ մէկ օր յատկացնել մեր մայրերուն՝ մեր հո – դիներու ամբողջ սէրը, խանդաղատանքը, երախտադիտութիւնը յայտնելու այն թանկագին էակներուն, որոնք իրենց մարմնէն ու արիւնէն ծնունդ տուին մեզի: Իրենց անչահախնդիր սիրով ու նուիրու – մով չաղախեցին մեր հոդիները: Սիրել սորվեցուցին, զգալ սորվեցուցին:

«Նուիրումի եւ զոհողութեան մայրա – կան կոչումը յատուկ է ի հարկէ ա – խարհի բոլոր մայրերուն, սակայն չատ աւելի դժուար եղած է հայ մօր ճակատա – գիրը: Հայ մօր բաժին ինկած են տառա – պանքներ ու զառնութիւններ զոր չեն տեսած ուրիչ ազգի մայրեր:

«Իւրաքանչիւր հայ մայր մկկ սգի է հալարաւոր զարերու մեր անցեալէն գ – պի ապագան նետուող կամուրջին, որուն վրայէն կ'անցնի ազգը իր փառաւոր պատ – մութեամբ եւ մշակոյթով, հոգիի եւ արտի անչափելի հարստութիւններով բեռ – նաւոր: Սփիւռքի սա անընդհատ կացու – թեան մէջ յատկապէս կը չեչտուի հայ մօր դերը: Այս բոլոր պատճառներով կը մտածենք որ հայ մայրը բոլորէն աւելի արժանի է ունենալու իր տօնը, Մայրե – րու Օրը:

«Ահա թէ ինչո՛ւ անհրաժեչտ դանդ կազմակերպել յարդանքի այս հրապարա – կային արտայայտութիւնը»:

Ապա քեմ կը հրաւիրէ Խաեանի վա – տակաւոր անօրէնուհի Տօքթ. Հերմինէ Գալուստեանը՝ իր խօսքն ընելու: Տօքթ. Գալուստեան Պոլսոյ Խաեան վարժարանի մէջ կատարելէ չատոյ իր ուսումը եկած է Փարիզ եւ չրջանաւարտ եղած Լքրի Նորմալ Սիւփէրիէօրի ուսուցչութեան մաթեմա. թիքի ճիւղէն: Յետագային վերադառնալով Պոլիս, պատրաստած է իր Տօքթորան, տարիներով ուսուցչէ եղած է Խաեան եւ Կեդրոնական վարժարաններու, ինչ – պէս նաեւ Կալաթա–Սէրայ լիսէի մէջ, որմէ չատոյ ստանձնած է Խաեան լիսէի տնօրէնութիւնը եւ 25 տարի վարած այդ պաչտօնը: Եղած է նաեւ խնամակալ Գալ – ֆայեան աղջկանց որբանոցին: Հազարա – ւորներ անցած են իր ձեռքէն, ստանալով հայերէն կրթութիւն:

Ուրեմն, Խաեան տանուց անունով չ – նորհակալութիւն կը յայտնեմ իրեն որ ընդունելեցաւ խօսք առնել այսօր եւ բեմը կը թողում իրեն:

Տօքթ. Գալուստեան բեմ բարձրանալով խօսելեցաւ չատաստանից ճառ մը հայ մօր մասին եւ չեչտեց.—

ՄԱՅՐ... ուրախ ենք այսօր, գարունը կը խայտայ մեր մէջ ու մանկացած են այսօր մեր հոդիները, որովհետեւ եկած ենք քեզ ոգեկոչելու, քեզ գովաբանելու: Անհուն է մեր երախտիքը, մեր փառքը քեզի հանդէպ. անդին պարզուե մը տուր մեղի՝ մեր կեանքը... ու այս անծանօթ, վախազդեցիկ աչխարհին մէջ դուն եղար մեր ապաւէնը եւ առաջնորդը: Մեր առա – ջին սէրն ես դուն... քու գորովդ ու ժը – պիտդ հրաչալիքի մը վերածեցին մեր անզօր մանկութիւնը. քու չերմ գիրկդ մեր ապաստանը, մեր սիրափարանը եղաւ կեանքի առաջին վիչտերուն դէմ. քու սէրդ, քու անսահման, վճիտ, անայլայլ սէրդ մեր ուժը, մեր ներչնչարանը եղաւ: Դուն մեղի հետ եղար մեր ուրախութիւն – ներուն, վիզ չծռեիս, մահ չընդունիս կամօք: Կռուի քու մահուան դէմ. յաղթ էղար, կ'ապրիս, չէ՝ մեռնել կայ ու կայ: Քու ձեռք ու ոտք կը կապեն, սիրտ կապել չեղնի: Մահի դէմ կռուի ճար կը գտնի չհապաղ սիրտ... Ցարութ, էն մարդ կամօք կ'ընդունէ մահ, ով վրէժ ու փա – փաք չունէ:

— Ճչմարիտ է, Մխրօ, — Աբօն չտա – պեց ձայնակցել:

«Գարնանէից–գարուն փնտռեցին...»:

Եւ առաւ լուր.

— Խանդութ Զղնի ձորի քարափից մահ ընդունեց՝ անօրէններ անպատուել կ'ու – զեն:

Մէկն առաւ, տասը հատատեցին: Լսեց ու Սեւ սարի ամպն իջաւ դէմքին, ան – տառի կտրատուած ճիւղերի պէս կախ – ուեցին թեւերը, Աղոկա սարի մուխը լցուեց աչքերի մէջ:

Ցուչերը օճի պէս խայթեցին Ձորի Մի – րոյին, ցնցուեց, աւելի ամուր սեղմուեց որդուն ու քակուեց: Տնքոցի վրայ սայ – լապան Աբօն չուռ եկաւ ու տեսաւ Մի – րոյի փակ աչքերը:

Այն ժամանակ էլ, քանհինդ տարի առաջ, երբ իմացաւ կնոջ ու որդու հետ պատահածը՝ այդպէս ու աւելի սիր – քանդումով անքաց: Ցետոյ ձայն հանեց անբառ, գոռաց վայրենու պէս, գրկուեց մի ժայռաբեկորի, առամները սեղմեց, վիզ չծռեիս, մահ չընդունիս կամօք: Կռուի քու մահուան դէմ. յաղթ էղար, կ'ապրիս, չէ՝ մեռնել կայ ու կայ: Քու ձեռք ու ոտք կը կապեն, սիրտ կապել չեղնի: Մահի դէմ կռուի ճար կը գտնի չհապաղ սիրտ... Ցարութ, էն մարդ կամօք կ'ընդունէ մահ, ով վրէժ ու փա – փաք չունէ:

— Ճչմարիտ է, Մխրօ, — Աբօն չտա – պեց ձայնակցել:

«Գարնանէից–գարուն փնտռեցին...»:

Եւ առաւ լուր.

— Խանդութ Զղնի ձորի քարափից մահ ընդունեց՝ անօրէններ անպատուել կ'ու – զեն:

Մէկն առաւ, տասը հատատեցին: Լսեց ու Սեւ սարի ամպն իջաւ դէմքին, ան – տառի կտրատուած ճիւղերի պէս կախ – ուեցին թեւերը, Աղոկա սարի մուխը լցուեց աչքերի մէջ:

Ցուչերը օճի պէս խայթեցին Ձորի Մի – րոյին, ցնցուեց, աւելի ամուր սեղմուեց որդուն ու քակուեց: Տնքոցի վրայ սայ – լապան Աբօն չուռ եկաւ ու տեսաւ Մի – րոյի փակ աչքերը:

Այն ժամանակ էլ, քանհինդ տարի առաջ, երբ իմացաւ կնոջ ու որդու հետ պատահածը՝ այդպէս ու աւելի սիր – քանդումով անքաց: Ցետոյ ձայն հանեց անբառ, գոռաց վայրենու պէս, գրկուեց մի ժայռաբեկորի, առամները սեղմեց, չարժեց, տեղահան արաւ, գլորեց: Ձորը դղրդաց, հազար տեղից, հազար ձայնով արձագանգ տուեց ու առաւ, եւ հրապոյ – ներ պայթեցին ձորը լցուած որոտ – աղ – մուկի վրայ: Մեսրոպը մօտեցաւ, բռնեց թեւից.

— Աչխարքն է կրակ ընկէ– կը խառ – ուի, Մխրօ, տղամարդ մնա:

Թափով չուռ եկաւ, կրակուած աչքե – րով նայեց Մեսրոպին, չար ու խոժոռ ամէնքին նայեց, եւ ամէնքը թուացին օտար:

Ու ողջ գիչեր անքաց: Իսկ արեւբացի հետ թմրութիւն իջաւ ներվերին, հոգում լուռ թախիծ: Տունը յիչեց, տանեցինե – րին՝ մէկիկ – մէկիկ, տան ու տանեցու հանդիպելու յոյսը խլրտաց սրտում... Ախր, մեծ եղբայր Զարեհը, հօրեղբայր Նշանն ու հօրեղբայր Կիրակոսը էն ար – նոտ առաւօտ, կոտրածից առաջ, դնա – ցին կորեկի արտ: Պետրոսն ու Պողէն դառ ու հորթ առած եկան Ընկուզատար: Գուցէ... Գուցէ ազատուել են, ու կը հանդիպեն մի օր: Ցոյս էր, յայտնուեց՝ չեղած տեղից: Ու երբ հեռաւոր մի կրա – կոց լսեց, կուչ եկաւ, սեղմուեց քարին, յետոյ սրտապնդուեց խոմբ մարդկանց մօտիկութիւնից ու մնաց նրանց հետ:

Եւ գլուխը մչուշի մէջ էր, երբեմն թը – ւում էր, թէ Խանդութը իր կողքին է ու ոտքը կախ էր գցում. ախր, Խանդութը ծոցուր է: Ցետոյ ուչքի էր գալիս, բայց մոլ չաղախեցին մեր հոդիները: Սիրել սորվեցուցին, զգալ սորվեցուցին:

«Նուիրումի եւ զոհողութեան մայրա – կան կոչումը յատուկ է ի հարկէ ա – խարհի բոլոր մայրերուն, սակայն չատ աւելի դժուար եղած է հայ մօր ճակատա – գիրը: Հայ մօր բաժին ինկած են տառա – պանքներ ու զառնութիւններ զոր չեն տեսած ուրիչ ազգի մայրեր:

«Իւրաքանչիւր հայ մայր մկկ սգի է հալարաւոր զարերու մեր անցեալէն գ – պի ապագան նետուող կամուրջին, որուն վրայէն կ'անցնի ազգը իր փառաւոր պատ – մութեամբ եւ մշակոյթով, հոգիի եւ արտի անչափելի հարստութիւններով բեռ – նաւոր: Սփիւռքի սա անընդհատ կացու – թեան մէջ յատկապէս կը չեչտուի հայ մօր դերը: Այս բոլոր պատճառներով կը մտածենք որ հայ մայրը բոլորէն աւելի արժանի է ունենալու իր տօնը, Մայրե – րու Օրը:

«Ահա թէ ինչո՛ւ անհրաժեչտ դանդ կազմակերպել յարդանքի այս հրապարա – կային արտայայտութիւնը»:

Ապա քեմ կը հրաւիրէ Խաեանի վա – տակաւոր անօրէնուհի Տօքթ. Հերմինէ Գալուստեանը՝ իր խօսքն ընելու: Տօքթ. Գալուստեան Պոլսոյ Խաեան վարժարանի մէջ կատարելէ չատոյ իր ուսումը եկած է Փարիզ եւ չրջանաւարտ եղած Լքրի Նորմալ Սիւփէրիէօրի ուսուցչութեան մաթեմա. թիքի ճիւղէն: Յետագային վերադառնալով Պոլիս, պատրաստած է իր Տօքթորան, տարիներով ուսուցչէ եղած է Խաեան եւ Կեդրոնական վարժարաններու, ինչ – պէս նաեւ Կալաթա–Սէրայ լիսէի մէջ, որմէ չատոյ ստանձնած է Խաեան լիսէի տնօրէնութիւնը եւ 25 տարի վարած այդ պաչտօնը: Եղած է նաեւ խնամակալ Գալ – ֆայեան աղջկանց որբանոցին: Հազարա – ւորներ անցած են իր ձեռքէն, ստանալով հայերէն կրթութիւն:

Ուրեմն, Խաեան տանուց անունով չ – նորհակալութիւն կը յայտնեմ իրեն որ ընդունելեցաւ խօսք առնել այսօր եւ բեմը կը թողում իրեն:

Տօքթ. Գալուստեան բեմ բարձրանալով խօսելեցաւ չատաստանից ճառ մը հայ մօր մասին եւ չեչտեց.—

ՄԱՅՐ... ուրախ ենք այսօր, գարունը կը խայտայ մեր մէջ ու մանկացած են այսօր մեր հոդիները, որովհետեւ եկած ենք քեզ ոգեկոչելու, քեզ գովաբանելու: Անհուն է մեր երախտիքը, մեր փառքը քեզի հանդէպ. անդին պարզուե մը տուր մեղի՝ մեր կեանքը... ու այս անծանօթ, վախազդեցիկ աչխարհին մէջ դուն եղար մեր ապաւէնը եւ առաջնորդը: Մեր առա – ջին սէրն ես դուն... քու գորովդ ու ժը – պիտդ հրաչալիքի մը վերածեցին մեր անզօր մանկութիւնը. քու չերմ գիրկդ մեր ապաստանը, մեր սիրափարանը եղաւ կեանքի առաջին վիչտերուն դէմ. քու սէրդ, քու անսահման, վճիտ, անայլայլ սէրդ մեր ուժը, մեր ներչնչարանը եղաւ: Դուն մեղի հետ եղար մեր ուրախութիւն –

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4.

Հարց ու փորձ արեց, բաժանուեց, գը – նաց: Էլի հանդիպեց, բաժանուեց էլի, էլի ու էլի... Կլոր մէկ տարի որոնեց: Ամչ տուեց թուր ու թվանքից, երեքլով տա – րաւ իր անօթի ու մերկ մարմինը՝ որո – նեց: Ու փնտռտուքի տենդը մի անդամ ազատեց իրեն հաստատ մահից: Քսան հոդու պարանով կապկպեցին կողք – կողքի, մի չարք: Կապկպեցին, իանչալը դրեցին վիճակահանութիւնում չհաածի աչքը, միւսները նստեցին հացի: Ինքը չարքի ծայրում էր գոց չուրթ ու մչուշ – ուած գլխով, ինչպէս բոլորը: Ցետոյ հոդին ծառս եղաւ: Ձիպ արեց, բացեց պարանի հանդոյցը... Ետեւից կրակ բա – ցին, գոռգոռացին, հայհոյեցին... Ցե – տոյ, երբ ետ նայեց, տեսաւ, որ ծռած չինքները եաթաղանիմ ազատողներ էլի են եղել...:

— Ցարութ, գառ, լսէ ու մտհան չա –

(Շար. – 32)

— Այո, փաղաք է, զարմանալու է ու ծիծաղելի, առանձին զարմանալու չկա։ Իրա՞ւ։

Այդ է պատճառը, որ ինձ ուրիշ տեսակ կը նայես։ Ես... ես ինչ-որ ուրիշ բան եմ ինձ համար։ Ես ինձ համար ամենաթանկ եմ, ամենասիրելի եմ, ամենաանհրաժեշտ եմ։ Ես ինձ համար ամենաերջանիկ եմ։ Ես ինձ համար ամենաերեւելի եմ։ Ես ինձ համար ամենաերեւակայական

Այրի Տիկին Փան Պէնլեան, Տէր եւ Տիկին Համբարձում Համբարձումեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ալեքսանդր Համբարձումեան եւ զաւակները, Պ. Ալպէր Համբարձումեան, Պ. Ժաք Համբարձումեան, Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Համբարձումեան, Տէր եւ Տիկին Ժոզէֆ Համբարձումեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Գայինեան եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները յաւուր կը ծանուցանեն լրենց հօր, մեծ–հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ՅԱԿՈԲ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 2ին, 84 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երեքշաբթի Յունիս 8, ժամը 14ին Քրեմլէն–Պիսէթրի գերեզմանատունը։ Մարմինը կը փոխադրուի Քրէմլէնի հիւանդանոցի ամփիթատրոնէն ժամը 13·45ին (Ռիւ տը Վերտէօճ)։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Տիկին Արաքսի Պուլտուքեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Պուլտուքեան, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Պուլտուքեան, Տիկին Աչխէն Ռաֆայէլ Ոամուտեան, Տիկին Անահիտ Հրայր Տանճիկեան, այրի Տիկին Սարա Քէհեաեան, Տէր եւ Տիկին Լուբֆիկ Պուլտուքեան, Պր. Հայկ Պուլտուքեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Լ. Պուլտուքեան, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Պուլտուքեան, Տէր եւ Տիկին Նուպար Պուլտուքեան, այրի Տիկին Ցարուհի Պուլտուքեան (*), Պր. Եղիա Պուլտուքեան, Տէր եւ Տիկին Զաւէն Քէհեաեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Քէհեաեան, Տիկին Ժանէթ Անդրանիկ Պեհոյեան եւ զաւակները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն լրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ հօրեղբօր՝

ՑԱԿՈԲ ՄԿՐՏԻՉ ՊՈՒԼՏՈՒՔԵԱՆԻ
(1902–1976, ծնեալ Ատանա)

մահը, որ պատահեցաւ Զորեքշաբթի Մայիս 26, Լիբանան։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Հինգշաբթի Մայիս 27ին, Անթիլիասի մայր տաճարին մէջ։

Մկրտիչ Պուլտուքեան, հեռագրական հասցէ.—
c/0 LIBAFRANCE PARIS

(*) Ցարուհի Պուլտուքեան ալ մեռած է Մայիս 16ին։

ՎԱՄՆ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ա. Թոնկուրեանի մահուան երկրորդ տարելիցին, նաեւ Բ. Պաղտասարեանի (իր քեռայրը) մահուան տարելիցին ոխուր առթիւ, Թոնկուրեան եւ Պաղտասարեան ընտանիքները կ'ընեն հեռեւեալ նուէրները.— Լիբանանի աղէտեալներուն 200 ֆր., Պօմոնի եկեղեցիին պայծառութեան, Կապոյտ Խաչին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան, Մարսէյլի Աղքատախնամին 100ական ֆր.։ «Ցառաջ»ին 100 ֆր. (ստանալ «Ցառաջ»էն)։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի համար խոհարար մը կամ խոհարարուհի մը, ընտանեկան ճաշ, օրական 50 հատ, Սապլը–տ'Օլոնի համար։ Բնակութիւն եւ ճաշ ապահովուած, նաեւ աշխատավարձ։

Հեռաձայնել երեկոները՝ Սերճանեան
957–39–97

15, Rue Raymond Counil
77500 CHELLES

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի կեդրոնական Սանուց Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 12, Շաբաթ օր, ժամը 16ին, ԵԱՆ'Յ Գլխաւոր մէջ

5, Avenue Reille, 75014 Paris

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցիները։

Գլխաւոր օրակարգ.— Վարչական ընտրութիւն։

Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Զուիցերական իրաւավիճակ

ԼՕԶԱՆ

Համեւրոպահայ բացառիկ օրեր Լօզանի եւ Ժընեւի մէջ՝ հայրենի հիւրերով
ՅՈՒՆԻՍ 18 ԵՒ 19
Միութեան Եւրոպայի Շրջանակին Պատգամաւորական ժողովին առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ իր երկրորդ օրրանին՝ Լօզանի մէջ՝
Հովանաւորութեամբ Եւրոպայի կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Փարիզէն
Նախագահութեամբ Միութեան նախագահ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Տիթրօյթէն
Պատուոյ ներկայութեամբ Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի նախագահ ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆԻ՝ Երեւանէն

Ա.- ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԻՆ՝ 1906–1976
Ուրբաթ երեկոյ, Յունիս 18 ժամը 20·30ին Ժընեւի համալսարանին մեծ հանդիսասրահը
(UNIVERSITE II, 24 Rue du Général Dufour — GENEVE auditoire JEAN PIAGET)
Գեղարուեստական բաժնին պիտի մասնակցին անուանի արուեստագէտներ՝
Երեւանէն երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ
Միւնիխէն երգիչ ԶԱՒԻՆ ԹԱՇՃԵԱՆ
Փարիզէն դաշնակահար ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ
Կ'արտասանէ՝ Փարիզէն, Մատլէն Քարփանթիէ

Բ.- ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Լօզան – Փալաս պուլտոկի շքեղ սրահներուն մէջ
(LAUSANNE-PALACE HOTEL, 9, Grand Chêne)
Շաբաթ, Յունիս 19, ժամը 19·30էն մինչեւ առաւօտ
մասնակցութեամբ Փարիզի հայ անուանի ժողովրդ. երգչուհի ԼԻԶ ՍԱՐԵԱՆի
Պարահանդէսը պիտի ոգեւորէ Փարիզէն ժամանող
« THE ARMENIAN'S SUNSHINE »
ժիրայր ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ եւ Ռոպէր ՓԱՓԱՋԵԱՆ խանդավառ նուագախումբը՝ եւրոպական թէ հայկական կտորներով
Ճաշագիր՝ 50 Զ. Ֆ. առանց խմիչքի)
40 Զ. Ֆ. 20էն վար երկսեռ երիտասարդութեան համար

Այս հանդիսութիւններուն ներկայ պիտի ըլլան, պատգամաւորներէն զատ, հիւրեր Եւրոպայի բոլոր երկիրներէն, Միջին Արեւելքէն եւ Մ. Նահանգներէն։ Փափաքողներ եւ սենեակ ապահովելու համար կը խնդրուի դիմել ուղղակի Միութեան Եւրոպայի կեդր. Գրասենեակը՝ հեռաձայն (21) 28–20–86, ժամը 9–12 եւ 14–18, հեռագրի հասցէ՝
UGAB, Chemin Cap 3, LAUSANNE (SUISSE)

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է
ՃԱՇ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ի նպաստ
ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲԻՆ
որ տեղի պիտի ունենայ Յունիս 12ին։
Երգչախումբին անդամները պիտի վերադարձնեն արձանագրուողներու կատարած վճարումները։

Pélerinage Exceptionnel
SAINTE ETCHMIADZINE
Bénédiction "Sourp Muron"

Festivités pour le 20ème Anniversaire de l'intronisation de Sa Sainteté le Catholicos de tous les Arméniens
DU 22 SEPTEMBRE AU 6 OCTOBRE
Renseignements et inscriptions dès maintenant auprès de :

A PARIS

mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

AU SECRETARIAT DE L'EGLISE ARMENIENNE, 15 Rue Jean-Goujon, 75008 PARIS — Tél. : 359-67-03

A LYON Varoujan Sarkissian
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

A MARSEILLE

CONCORDE VOYAGES
11, Ave. de Mazargues
13008 Marseille
Tél. : 53-53-61

PRADO VOYAGES
353, Ave. du Prado
13008 Marseille
Tél. : 76-21-80

Licence Voyages : A. 721.

Ա Ղ Ք Ա Տ Ա Հ Ն Ա Մ Ի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍ 6, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ
44 – 50, Ավընիւ Շարլ Տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
երգ – նուագ, մասնակցութեամբ
Օր. ԱՆԱՀԻՏ ՍՎԱՃԵԱՆԻ, ձեռնաղաչնակ – երգչուհի
Պր. ՆՈՐԱՑՐ ԱԳԼԼԵԱՆԻ, երգիչ – յօրինող
Առնուելիք կապոյտ Խաչի պարահանդէսին եւ ԳԱՐՈՒՆ նուագախումբին
Աւանդական հայկական չամփուրով խորոված եւ ճոխ պիւֆէ
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ՄԱՐՍԷՅԼ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ

Յունիս 5, 6 եւ 7 Հոգեգալստեան տօներուն առթիւ
ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 5ին, ժամը 22էն մինչեւ լոյս, Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ։

12, Rue St Bazile
GRANDE NUITEE DANSANTE

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 6 ժամը 10, առաւօտեան, Մարսէյլի Հայոց մայր եկեղեցւոյ մէջ, Հոգեգալստեան արարողութիւն, հովանաւորութեամբ Յակոբ Եպիսկ. Վարդանեանի։

Նահատակաց Յուշարձանի առջեւ կը դնուի ծաղկեպսակ մը՝ Հ.Մ.Ը.Մ.էն ընդմիշտ բաժնուած եղբայրներու յիշատակին։ Վարչութիւնը մասնաւորապէս կը խնդրէ բոլոր մարզասէրներէն եւ Մարսէյլի հայ հին թէ նոր Հ.Մ.Ը.Մ.ականներէն՝ յարգել յիշատակը մեր կորուստներուն։
ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 6 ժամը 21ին «Վասպուրական» սրահին մէջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Յիսնամեակին յիշատակութեան տօնական տարուբերութիւն։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

ԿԻՐԱԿԻ 6, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 7, Յիսնամեայ կլի առթիւ բաժակի մեծ մրցումներ գընդակի, ժամը 15էն սկսեալ։

Մասնաւորապէս հրաւիրուած են
U. J. A. ALFORTVILLE — U. G. A. LYON-DECINES
U. S. J. O. A. VALENCE — U. G. A. ARDZIV, Marseille

Կը խնդրուի բոլոր հայ մարզասէրներէն քաջալերել այս ձեռնարկը, իրենց ներկայութեամբ։

ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
6
DIMANCHE
6 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·607

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.607

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ ՖՐԱՆՍԱՑԻԻ ՄԸ ԱԿՆՈՑՈՎ

— o —

Ա·

Մինչդեռ մամուլը չատ քիչ կը զբաղի Թուրքիոյ ներքին կեանքով, իբրեւ զանցառելի քանակ» : Նոյնիսկ մեծ թերթերը օրը օրին լուր առնող մնայուն թղթակիցներ չեն պահեր Անգարայի եւ Պոլսոյ մէջ :

Ատոր բացառիկ պէտք է նկատել թղթակցութիւնը, որ լոյս տեսաւ վարիզեան Ֆրանս օրաթերթի Մայիս 19ի թիւին մէջ : Հեղինակը՝ Ֆրանսուա Ժոսք՝ իբրեւ իրազեկ՝ լայն քննութեան կ'ենթարկէ « Թուրքիան՝ ռազմադաշտ հակամարտ զաղափարախօսութեանց » խորագրով իր զրութեամբ :

Ըստ Լա Ֆրանսի, 1975 Մարտ 31ին՝ այսինքն Սիւլէյման Տէմիրէլի իշխանութեան զլուխ զալէն ի վեր՝ խռովութիւնները կրկին ծայր առեր են Թուրքիոյ համալսարաններուն մէջ եւ հեզհեզէ աւելի խիստ ու լայն ծաւալ առացան, անոնց դադրի, վարակելով վիսէները, ինքնակրկ դպրոցներն ու աղջկանց վարժարանները : Նմանապէս բանուորական զործադուլները :

Արեւելեան նահանգներու քաղաքներէն մէկուն մէջ երկու հարիւր դպրոցական աղջիկներ, դանակով ու պատառաքաղով զինուած, կատաղեալ ճակատամարտ մը զործ են իրարու դէմ վարժարանի ճաշարանին մէջ : Ոստիկաններու արագ եւ ազդու միջամտութեան չնորհիւ միայն վիրաւորներ ինկած են ռազմադաշտին վրայ... :

Թղթակիցը դիտել կուտայ, որ միշտ պէտք չի պատահիր· ոստիկանութիւնը աւելի յաճախ չատ ուշ կը հասնի նման ընդհարումներուն, ուր դանակն ու ատրճանակն է, որ դեր կը կատարեն : Առ այժմ սպանեալներու թիւը կը հաշուեն միայն, մեծ մասը ուսանող· կան նաեւ ոստիկաններ, բանուորներ, նոյնիսկ երկու տարեկան տղայ մը :

Գրեթէ բոլոր համալսարանները փակուած են կամ անգործութեան մատնուած : Հակառակ զաղափարականի պատկանող ներքին զերակշիռ կողմը կ'արգիլէ միւս ներու համալսարան մուտքը : Ամբողջ երկրին մէջ անկարելի դարձած են լուրջ դասաւանդութիւնները, որովհետեւ իւրաքանչիւր կրթական հիմնարկութիւն այս կամ այն զաղափարախօսութեան քաղաքական կեդրոն դարձած է :

Զաղափարախօսական ամէն մէկ խմբակ կ'ուզէ վայելել քաղաքական կուսակցութեան մը պաշտպանութիւնը : Հակառակ ծայրայեղ աջերու եւ ձախերու միջեւ կան չափաւորները, որոնք բռնի ուժի չեն դիմեր իրենց տեսակէտները պարտադրելու համար : Երկու կողմի ծայրայեղականներն ալ համերաշխ չեն իրարու հետ եւ տարակարծութիւնները ունին :

Ծայրայեղ աջակողմեանները անոնք են, որ կ'երազեն ջնջել Աթաթիւրքի 1922–1928 հաստատած բոլոր բարենորոգումները եւ վերահաստատել նախկին աստուածպետական վարչակարգը : Պարզ լեզուով՝ Շէրիաթը (իսլամական օրէնք՝ ըստ Քուրանի) : Ասոնք կրօնականէն զատ աշխարհիկ, իրապաշտ չահեր ալ կը հետապնդեն : Իսլամական յայտնի կամ զաղտնի զործակալներ ալ կան ասոնց մէջ, որոնք զործի վրայ են եւ կը

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՆՈՐՈՇ ԱՊԱԳԱՆ

— o —

Մինչ արաբական երկիրները, ընդհանրապէս կը զատապարտեն եւ խիստ կերպով, սուրիական զինեալ միջամտութիւնը, տեղւոյն վրայ կացութիւնը աւելի քան երբեք անորոշ է : Սուրիական բանակը կը շարունակէ իր դիրքերը ամրապնդել երկրին մէջ, եւ մէկ կողմէ ալ կը յառաջանայ դէպի Լեռնալիբանան, զօրագունդ մը Պեքքայի հովիտէն ճամբայ ելած է դէպի լեռները եւ դիրք բռնած Թարշիշ քաղաքին մօտ, Պէյրութի արեւելքը :

Լիբանանեան օդուժի զլխաւոր կայանին հրամանատարը յայտարարեց թէ զօրաւիգ կը կենայ սուրիական զինեալ միջամտութեան եւ ինք ու իր հրամանին տակ եղած 500 մարդիկը սուրիական ուժերը կ'ամրապնդեն վանդի ուրիշ ելք չկայ

Ջանան հետեւորդները որսալ : Ամէնէն ծանօթն է Նաւրեիններու (Լուսոյ որդիք) առաջնորդը, որուն հիմնադիրը՝ Պէտիւզզման Սայիտ Նաւրսի՝ մեռած է 1960ին, սակայն իր վարդապետութիւնը կը տարածուի : Առեն մը կառավարութիւնը խիստ հալածանքի ենթարկած էր Նաւրեի աղանդաւորները :

Աղանդաւորական չարժումները յաճախ կը քայքայերուին օտար, մասնաւորաբար արաբական երկիրներու կողմէ, որոնցմէ կը ստանան իրենց հրահանգները, երբեմն ալ՝ դրամ եւ կ'աչխատին անոնց հաչոյն : Զուտ թրքական չարժում չեն ասոնք, այլ արաբական : Նպատակն է աչխարհի բոլոր իսլամները հաւաքականութեան մը մէջ, առանց լեզուի եւ ցեղի խորութեան : Մէկ խօսքով համիսլամական է չարժումը, որուն հետեւողները չեն խնայեր նոյնիսկ Թուրքիոյ վարչակարգի պետին, — քիոյ Հանրապետութեան նախագահին, — որ զերագոյն պետն է Թուրք իսլամներուն — որովհետեւ անիկա Շէրիաթի վերահաստատման մասին բացէ ի բաց չարտայայտուիր :

Արաբական – համիսլամական այս չարժումին կողմնակից կարգ մը աչակողմեան խմբակցութեանց կողքին կան ուրիշներ, որ կրօնասէր ըլլալով հանդերձ, կ'ուզեն ճերբազատիլ օտար ազդեցութիւններէ : Անոնց ուզածը բացարձակօրէն եւ կատաղօրէն զուտ թրքական իսլամութիւն է : Սակայն Թրքական իսլամութիւնը պէտք չէ սահմանափակուի այսօրուան Թուրքիոյ մէջ, այլ պէտք է ծառայէ իրականքիոյ մէջ, նպատակ ունենալով համայն աչխարհի նացիոնալ միութիւնը բոլոր Թուրքերուն՝ Պալքաններէն մինչեւ Զինաստան, կազմելու համար Թուրք մեծ ազգը :

Լա Ֆրանսի թղթակիցը կը մատնանչէ այդ չարժումը, որ կը կոչուի համաթրքիզմ, աւելի ծանօթ Թուրանականութիւն անունով, որուն տեսաբանը՝ Զիա Կէօքալփ՝ կը յայտարարէր· « Ես հայրենիքդ ո՛չ Թուրքիան է, ո՛չ ալ՝ Թուրքիստանը, ես հայրենիքդ թուրանն է» :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

արդելք ըլլալու որ Լիբանանցիները վիրաւորեն :

Բայց Սուրիոյ նախագահը զիտակից է նաեւ թէ իր դիրքը այնքան ալ զօրաւոր եւ մանաւանդ ամուր չէ : Ճակատէ ճակատ՝ բախում մը պաղեստինեան ուժերու հետ վտանգաւոր է : Գալով արաբական աչխարհին, բոլորովին երկդիմի դիրք մըն է : Պէյրութի մէջ Սուրիացիք կը պնդեն որ արաբական հաւանութիւն ունին եւ իբրեւ փաստ կուտան որ ոչ դիւանագիտական յարաբերութեան խզում կայ, ոչ ալ զինեալ «հակամիջամտու – թիւն» : Ուրեմն Իրաք, Եգիպտոս առաւելաբար խօսքով է որ իրենց վրդովմունքը կը յայտնեն : Մոսկուայի դիրքը աւելի յստակ է : Սուրիա Լիբանան մտաւ երբ Կոսիկին Դամասկոս էր, թէեւ մեկնած առեն միացեալ զեկոյցով մը կը յայտնէին (Սուրիա եւ Մորհ· Միութիւն) որ « ձեռած են չարունակել իրենց ճիդերը, վերջ դնելու համար արիւնահոսութեան », (բայց անշուշտ կը չարունակեն նաեւ զէնք հայթայթել) :

Կարելի՞ է յուսալ որ սուրիական այս կարգադրութիւնը նպաստէ Լիբանանեան լուծումի մը, թերեւս : Բայց մանաւանդ Լիբանանի համար, ոչ մէկ մարգարէ կայ, նոյնիսկ Լիբանանէն դուրս :

× Միջերկրականի մէջ խորհրդային նաւատորմը վերջերս բաւական ամրապնդուած է, նոր ուժերու յաւելումով :

Քաւիի մը տոլով

ԱՐԺԱՆԹԻՆի նախկին նախագահուհին Տիկին Փերոն պաշտօնապէս ամբաստանութեան տակ առնուած է, Պետութեան ինչքերու չահագործման եւ պետական պաշտօնեաներու պարտականութեանց բռնաբարման յանցանքով :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ չրջանակները կը նախատեսեն, որ վէճ մը պիտի ծագի ի մօտոյ իրենց եւ Խորհ· Միութեան մէջեւ : Այս վերջինը Սեւ ծովի մէջ զործածութեան դրած է 40·000 Թոն տարողութեամբ « Կիեւ » օդանաւակիր ռազմանաւը, որ օժտուած է « Եակ–36 » օդանաւերով : Ատոնք ի վիճակի են ուղղահայեաց վեր բարձրանալու եւ վայրէջք կատարելու : Արդ, արեւմտեան չրջանակներու համաձայն Մոնթրէոյի դաչնագիրը կ'արգիլէ յարձակողական բնոյթի ռազմանաւերու անցքը Վոսփորէն, որով այս խմաստով վէճ մը կրնայ ծագիլ, եթէ « Կիեւ » ռազմանաւը փորձէ Սեւ ծովէն Միջերկրական անցնիլ :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ « Արտաքին Առեւտուր » պարբերաթերթին ներկայացուցած տուեալներուն համաձայն, Խորհ· Միութեան արտաքին առեւտուրը դրամատիրական երկիրներու հետ, Յունուարէն Մարտ, մէկ միլիառ երեք հարիւր միլիոն ռուբլիի բաց մը ստեղծած է : Այլ խօսքով՝ Խորհ· Միութիւնը Արեւմուտքէն չատ աւելի ապրանք գնած է, քան ծախած : Բացը անցեալ տարուան նոյն ժամանակաչրջանի համեմատութեամբ 20 առ հարիւր աւելի է :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ճամբորդական օդանաւ մը՝ Տիւպոլեւ–154 կործանած է Ֆերնանտօ կղզիին մօտերը : 45 հոգի կը գտնուէր օդանաւին մէջ : Կուամի օդակայանին մէջ փիլիպպեան օդանաւ մը պայթեցաւ թռիչքի պահուն : 46 ճամբորդ մեռաւ :

ԱՐԱՖ· ԼԻԿԱՑԻ հիմնադիրը՝ Ա· Ազամ, մեռած է Գահիրէի մէջ : 73 տարեկան էր : Լիկան հիմնած էր 1944ին եւ մինչեւ 1953 տարի ընդհանուր քարտուղարը եղած էր :

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏԻ տօնին առթիւ, « Յառաջ »ի յաջորդ թիւը լոյս կը տեսնէ երեքշաբթի (Զորեքշաբթի Յունիս 9ի թիւ) : Խմբագրատունը փակ է երկուշաբթի :

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ, Յունիս 2–3)

ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԸ

Աւելի քան 70·000 փոքր տարիքի ղեղեակոցականներ՝ Հայաստանի քաղաքներէ եւ զիւղերէ, այս ամառ իրենց արձակուրդը պիտի անցընեն պիոներական ճամբարներու մէջ :

Ներկայիս 74 ճամբարներ կը զործեն Կիրովականի, Դիլիջանի, Աղթամարի մէջ եւ Սեւանայ լիճի զեղատեսիլ ափերուն : Հայ զղրոցականներու կողքին իրենց արձակուրդը պիտի անցընեն նաեւ 1500 օտար զղրոցականներ Ռուսիայէ, Ուկրանիայէ, Ուզբեկիստանէ, Վրաստանէ եւ Մոլտավիայէ :

×

ԱԽՏՐԻՈՑ ԴԵՍՊԱՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Խորհ· Միութեան Աւստրիոյ դեսպանը՝ Հայնրիխ Շէմանտը, այցելած է Հայաստան եւ ընդունուած՝ Գերագոյն Խորհուրդի նախագահ Բարկէն Սարգիսովի կողմէ : Դեսպանը այցելած է Երեւանի էլեկտրական լամպերներու գործատունը, Գառնի եւ այլուր : Ան ընդունուած է վազդէն Ա· կաթողիկոսի եւ Հայաստանի Արտաքին նախարար Ջոն Կիրակոսեանի կողմէ :

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆՆԵՐԸ

Թալինի ժողովրդական թատրոնը, Գ· Սունդուկեանի ծննդեան 150ամեակին առթիւ, ներկայացուցած է հայ թատերական « Փիչերուան սաբրը խեր է » թատերախաղը : Այս օրերուն Գ· Սունդուկեանի կատակերգութիւնները կը բեմադրուին Էջմիածնի, Իջեւանի, Դիլիջանի եւ այլ չրջաններու ժողովրդական թատրոններու եւ թատերախումբերու կողմէ : Հայաստանի ժողովրդական առաջին թատրոնները ստեղծուած են 1959ին՝ Դիլիջանի, Էջմիածնի, Ստեփանաւանի, Աբովեանի, Ալավերդիի եւ Անիի մէջ : Ներկայիս Հայաստանի մէջ կան 24 ժողովրդական թատրոններ եւ 500է աւելի թատերախումբեր :

ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՅՈՒՆԻՍԻ ՎԵՐՋ

«ՅԱՌԱՋ» 50

Մաղկաքաղ չիսնամեայ հաւաքածոներէն եւ չիսնամեակին նուիրուած անտիպ գրութիւններ (Հրանտ – Սամուէլ, Հ· Վահան Յովհաննէսեան, Բաբգէն Գավէզ, Հ· Ներսէս Տէր–Ներսէսեան, Միհաս Թէոլէոլեան, Ուիլեըմ Սարոյեան, Ալեքսանդր Սարուխան, Փրոֆ· Ֆ· Ֆէյտի, Ենովք Լաչինեան, Միսաք Միրզէ, Կարօ Յովսէփեան)

ԿՈՂՔ՝

ԳԱՌԶԱՆ

ԱԶԴԱԿ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

Ա.

Լրացաւ մէկ տարին Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմին: Մանկակի ընդհատումները խաղաղութիւնը հաստատելու չծառայեցին, ընդհակառակն առիթ տուին որ կողմերը աւելի լայն ասպարէզի վրայ պատրաստուին տեսնեն, յաջորդ բախումներուն վճռական յաղթանակ մը ձեռք բերելու հեռանկարով: Եւ կողմերը ութքան խրեցան եղբայրասպան պատերազմի ճահճախուտին մէջ, քանդելով եւ դարձի բերը կամուրջները, այնքան անկարելի դարձան տեղ մը կանգ առնելու եւ իրատեսութեան գալու փորձերը: Երեսունէ աւելի պինդուլները մնացին մեռեալ խօսք, որովհետեւ կռիւը, արիւնը, քանդումի կիրքը աւելի ծանր կշռեցին կողմերու մտածողութեան մէջ, քան ստանձնուած յանձնառութիւնը յարգելու քաղաքականը, որովհետեւ կողմերը կուրցած էին եւ պարկեշտ չեղան աւելի հեռուն տեսնելու, ոչ ալ պայծառամտութիւնը՝ հարցերը իրենց իսկութեան մէջ քննելու:

Ամէն մէկ անցնող օր կռուի ճակատներուն վրայ եւ փողոցներուն մէջ ինկած հարիւրաւոր սպաննուածները, վիրաւորները, անհետացածները ոչ թէ զգաստութեան, այլ կրքերու հրահրման խթան հանդիսացան:

Կռիւը, երկրին մէկ ծայրէն միւսը երկու թշնամի ազգերու միջեւ չմղուեցաւ, այլ նոյն ազգին պատկանող զաւակնե-րուն միջեւ. այլ խօսքով՝ ժողովուրդ մը, որ ինքնասպան կ'ըլլար, ժողովուրդ մը, որ իր ձեռքերով իր զաւակները կը բնաջնջէր, դիակները ահռելիօրէն կը խոշտանգէր, կ'անգամահատէր. այսինքն արարքներ՝ որոնք պատերազմի օրէնքներով իսկ արդիլուած են: Բարբարոսութիւնը հասաւ անհերեակայելի չափերու. այդ պատճառով ալ դժուար է ըսել թէ հազարաւոր անմեղ անհետացածներէն քանի՞ն ողջ առողջ վերադարձան իրենց հարազատներուն: Քրիստոնեայ կամ մահմեական ըլլալը՝ իբրեւ ծանրագոյն եւ աններելի յանցանք, հազարաւորները դէպի մահ առաջնորդեց:

Ժողովուրդ մը, որ ոչ միայն ինքնասպանութեան կը մղուէր, այլեւ իր իսկ ձեռքերով կը կողոպտէր ու կրակի կուտար իր առեւտուրի կեդրոնները, իր պերճաշուք պանդոկները, իր զբօսատուները, աւելին՝ քաղաքներն ու գիւղերը, իր իսկ քաղաքացիներուն քնակարանները, նոյնիսկ չխնայելով պետական հաստատութիւններուն՝ աւարի ու հրդեհի տալով գոյքերն ու տոմարները:

Ինաքնջոմի զինքերը անբաւարար ըլլալով՝ կոչ եղաւ պաշարումի քաղաքականութեան. նոյն երկիրն էր, նոյն երկրին մայրաքաղաքը իր արեւելքով եւ արեւմուտքով, ուր աչխատանք չխնայուեցաւ իրարու սննդեղէնի եւ վառելանիւթի ճամբան կտրելու:

Բայց պաշարումն ալ անզօր եւ անբաւարար մնաց:

Լման տարի մը տեւած քաղաքացիական պատերազմին, կողմերուն ձեռք բերած յաջողութիւնները չուքի մէջ մնացին աւելի ու աւելի թանձրացող առեղծութեան, անյագ վրէժխնդրութեան, սպաննելու, յօշոտելու մոլուցքին դիմաց:

Այլ մանաւանդ կողոպտելու, անվերջ կողոպտելու դիմովութիւնը, քանդելու, կրակի տալու բարբարոսութիւնը, ահ ու սարսափ տարածելու հրէշային հաճոյքը զարանակալ արձակագէններու կողմէ, որոնց մէջ մեծ թիւ կազմեցին զուրկէն բերուած բազմազգի սեւամորթ թէ սպիտակամորթ արձակագէններ՝ մասնագիտացած քաղաքացիական կռիւներու մէջ, որոնք՝ ընկերային – քաղաքական պահանջներու անունին տակ մղուող յեղափոխութիւնը վերածեցին ջարդի եւ կողոպուտի յեղափոխութեան:

Բազմաթիւ առիթներով ըսուեցաւ եւ գրուեցաւ, թէ այս երկրին զաւակները քաջ կռուողներ են եղած եւ պատմութիւնը վկայագրած է բազմաթիւ հերոսական դրուագներ, սակայն ներկայ ժամանակներու սերունդները դրուագներուն ամէնէն վայրագն ու անմարդկայինը գործադրեցին իրենք իրենց վրայ, իրար ոչնչացնելու համար գործադրութեան դրած միջոցներով: Ոչ մէկ ժամանակ օտար յարձակողներու դէմ մղուած կռիւներուն այնքան թոյլ եւ տեւողութիւն ցուցադրած չեն, որքան ներքին ոչնչացնելու եւ իրենց սեփական հայրենիքը քանդելու իրենց ճիգին ու կատաղութեան մէջ:

Ամէն մէկ լուսցող առաւօտ հարիւրաւոր սպաննուածներու, վիրաւորներու, առեւանգուածներու վկայութիւնը բերաւ՝ աւելի հրահրելով կռտող կողմերու կրքուն բնազդը:

Ցերեկը արձակուած զնդակներու ու ինկած զոհերը անբաւարար եղան կոյր ախորժակները զոհացնելու, հարկ եղաւ դիշերներն ալ չարունակել եւ չատ յաճախ՝ աւելի սաստկութեամբ:

Հետզհետէ զարդացող ու ծաւալող կռիւներու ընթացքին ոչնչացման զինքերու տեսակն ու քանակը քիչ եղաւ: Նորերը, տեսակով եւ քանակով աւելի սարսափելիները կռուի մէջ նետեցին՝ աւելի մեծ թիւով զոհեր խլելու համար: Զինքերու որոտումներն ու խլացուցիչ ձայները երկինքը պատռելով՝ երկիրը քանդեցին քանդչէորս ժամի վրայ քանդչէորս ժամ որովհետեւ եղբայրասպան կիրքը այդպէս կը պահանջէր:

Մինչեւ իսկ հարկ եղաւ բանաերու դուռները բանալ, որպէսզի հազարէ աւելի ոճրագործներ, զողեր եւ այլ եւ այլ յանցանքներով դատապարտուածներն ալ անմասն չմնան եղբայրասպան կռիւէն:

Կարեւոր համարուեցաւ բանակն ու զինքերն ալ մասնակից դարձնել կռուին, քանի որ մինչ այդ անզօր, ձեռքերը ծալած նստած էր: Զօրանոցները դրաւուեցան, հազարաւոր զինուորներ իրենց հետ առնելով հրաձայլերը, զրահապատները եւ թնդանօթները՝ նետուեցան ասպարէզ՝ բազմացնելով կռտողներուն թիւը եւ ատակացնելով սպանութեան, քանդումի, հրդեհումի եւ կողոպուտի թափը:

Դիւրքային կռիւները աչխուժացնելու համար հարկ եղաւ թռուցիկ պատնէշներ հաստատել քաղաքներու հրապարակներուն, փողոցներուն եւ երկրին հազարդակցութեան մեծ ու փոքր ճամբաներուն վրայ: Առեւանգումները, մանաւանդ, իրենց գազանային անմարդկայնութեամբ ահ ու սարսափ սփռեցին ժողովուրդին մէջ, որ իր իսկ տուներէն, իր իսկ հայրենիքէն խուճապահար փախչելու մասին մտածեց, ինչպէս մարդիկ կը փախչին մահասփիւռ ժանտախտէն:

Դիւղեր, քնակավայրեր հիմնայատակ կորսուեցան, հարիւր հազարներով մարդիկ իրենց հայրենիքին մէջ գաղթական եղան եւ հարիւր հազարաւորներով՝ խեղկատոր բազմութիւններ հեռացան, այո, հեռացան իրենց հայրենիքէն դէպի օտար մօտիկ ու հեռաւոր երկիրներ եւ չգտնուեցաւ ուժ մը, որ կեցնէր կամ չափ մը դնէր աղէտին:

Մեռնողները մեռան, ապաստեցան, իսկ իրենց չար բախտէն չմեռնողները եղան ողբ, եղան խեղանդամ, եղան հիւանդ, անբուժելի հիւանդ, եղան խելագար՝ փողոցներուն մէջ բարձրաղաղակ պոռալու համար իրենց խելագարութիւնը, իրեւ նուէրը եղբայրասպան կռիւին:

Աւելցաւ այրիներուն, որբերուն թիւը, երկիրը հարիւրաւոր որբանոցներու պահանջը ունեցաւ, բայց կարելի չեղաւ. արդէն գոյութիւն ունեցող որբանոցներուն մէջ՝ որբեր եւ հոգատարներ ոտքերու տակ մահացած էին: Խելակորոյս, բազմութիւններ իրրեւ վերջին ապաւէն եկեղեցիներու, աղօթատեղիներու մէջ ապաստանեցան, բայց չփրկուեցան, որովհետեւ վրէժխնդրութեան ատաւածը այդպէս կը պահանջէր: Պակսեցաւ ջուրը, պակսեցաւ հանապազօրեայ հացը, այո՛ հացը: Ամբողջական թաղեր չաքթներով մնացին անհաց եւ մուրացիկներու նման՝ հայրեր – մայրեր՝ փուռերու առջեւ պոչ բռնեցին ժամերով՝ կոր մը հաց տանելու համար տունը սպասող սովահար փոքրիկներուն. եւ հացը պակսեցաւ, որովհետեւ կռտող կողմերը չըհացան զէնքով խլուած զոհերէն, որոնցմէն սովն ալ մասնակից դարձնել:

Թղթակիցներ եւ լուսանկարիչներ մեծ թիւով Լիբանան փութացին, որովհետեւ այս երկրին մէջ եղբայրասպանութեան, կողոպուտի, քանդումի եւ հրդեհումի հարուստ նիւթ կար մարդոց հետաքրքրութիւնը գոհացնող: Շատեր այդ թղթակիցներէն եւ նկարիչներէն իրենց յանդգնութեան զոհերը եղան՝ համարձակած ըլլալով մօտենալ կռուի ամէնէն տաք կէտերուն:

Եւ երկրագունդի մէկ ծայրէն միւսը բազմամիլիոն մարդիկ պահեր ականջալուր եւ ականատես եղան փոքրիկ Լիբանանի արիւնաքամ հոգեվարքին, ծուխի ամպերու տակ, բոցերու ճարակ դարձող ամբողջ անտեսութեան մը, կողոպտիչներու կարաւաններու, իրենց հայրենիքէն խելակորոյս փախչող բազմութիւններուն: Տեսան ու ցաւեցան: Անշուշտ խորո՞ւնկ ցաւ ղգացին նաեւ այս փոքրիկ երկրին փոքր ու մեծ բարեկամները, ցաւեցան եւ իրենց խիղճը հանդարտեցնելու համար նուիրակներ ղրկեցին, հաշտարարներ ղրկեցին, որոնք մեծ սրտցաւութեամբ տեսնուեցան աջին ու ձախին, աչխարհականին ու հոգեւորականին հետ, աւելի լսեցին, քան խօսեցան եւ խղճի մեծ հանդարտութեամբ հաստատեցին, որ եղածը ներքին խնդիր է եւ հետեւաբար որեւէ միջամտութիւն աւելորդ եւ նոյնիսկ վտանգաւոր համարեցան, վախնալով որ խնդիրը կրնայ աւելի բարդանալ:

Եւ մանաւանդ մեծերը որոշեցին ոչ միայն չմիջամտել, այլ ծանր ազդարարութիւններ ընել բոլոր անոնց, որոնք կրնային Լիբանանը իր ապրած ողբերգութենէն դուրս բերել: Իսկ միւս կողմէն մօտ թէ հեռու գտնուող պետութիւններ կռիւին չարունակութիւնը ապահովելու համար առատ դէնք ու ռազմամթերք ղրկեցին կամ ծախեցին:

Զոհերու թիւը օրէ օր աւելցաւ հասնելու համար հազարէն հինգ հազարի, տասը հազարի, տասնըհինգ հազարի եւ ըսողներ կան՝ քսան հազարի, վիրաւորներու եւ անհետացածներու թիւը ըսողներ կան՝ քառասուն, յիսուն, վաթսուն հազարի, որոնց մէջ դեռ յայտնի չէ, թէ ինչ թիւ կը կազմեն հաչմանդամները, խելագարածները:

Կը կարծեմ՝ Տանթէի գժոխքը հազիւ մանրանկար մը կրնայ համարուիլ Լիբանանեան իրական, կենդանի աչքով տեսանելի եւ ձեռքով չօշափելի դժոխքին հետ համեմատած:

Գ. ԲԱՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԶՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4.

Սողոն նայեց չար ու տարօրինակ: Սովալուկ խմբում, փուչ ու քարերի արանքից, աղաւաղուած աչքեր հանդիպեցին իրար՝ յոյս ու կռիւ տուեցին, ապա կանգ առան մէկ իր, մէկ էլ Սողոյի վրայ: Սողոն զարանակալ չտապեց: Ինքը թռաւ տեղից, կանգնեց դիմացը: Ճակատ ու աչքով կռիւ տուեցին: Իսկ կովը հեռանում էր· գուցէ բաժին դառնար եաթաղանակիրների կամ զաղթականների մի ուրիշ խմբի: Ու Սողոն, աչք չկտրելով կովից, գոռաց·

— Միրօ, քաչուի իմ ճամբից:

— Կը զարկուիմ, բայց ծանրած անասունին մօտ չես էրթայ:

Սողոյի աչքերի փայլը դիպաւ խանչալի չեզրին, խանչալը՝ իր աչ ուսին:

Երկու օր յետոյ, երբ աչք բացեց, մշուշի միջից երեացին Սողոյի տխուր աչքերը: Ծունկի եկաւ, բան ասաց իրեն, թէ ինչ՝ դժուի չընկաւ: Իսկ երբ ոտքի վրայ էր արդէն, նկատեց, որ հազին նոր տրեխներ կան: Հանեց, չպրտեց մի կողմ, հադաւ ծակ տրեխները, խմբից հեռացաւ՝ կաղին տալով, վիրաւոր ուս ու ձեռքով եւ խռովայոյզ ուխտ ու պայմանով...

Էլ մօտ չգնաց զաղթական ոչ մի խմբի, մնաց մուժ ու ծխով լցուած ձորերի հետ, դժնիերին փուչի մաղած սարերի, փչմատած աղբիւրների, մնաց սեւազարթ անտառների հետ, գայլի ձագ ցնկնող չների հետ ... Մնաց մենակ զաղթական, թափառեց, թափառեց, թափառեց... լջաւ Զղնի ձորը՝ աչքերը ծակծկեց փչերի վրայ, ծանրը – ծանր բարձրացաւ, մտաւ Սեւ սարի անտառը, վիրաւոր արջի պէս թգթոտեց, արջի պէս ընկոյզ ջարդեց, կերաւ: Մօտմտեց Խութի չուրջբոլոր, մօտ – մօտ արեց Ծովասարին, եւ Մարաթուկին, եւ Սեպասարին, գնաց Ընկուզատարի կողմ եւ Ֆիդասարի, եւ Մասրաճորի, մօտ – մտեց գիւղ Գործվարքի չուրջբոլոր, փչաքաղուեց, դարձաւ... Եւ Շերոյին յիշեց ... յիշեց Խութեցի հարսին՝ հա՞ յիշեց: Ինչո՞ւ էր յիշում... Աւեր երկրի զաղթականներից թէ կար մէկը, որի հետ ուղում էր ոտք փոխէր՝ Շերօն էր... Մէկ էլ Խութեցի հարսն էր թէ կար: Մենակ լինէր հանդիպէր Խութեցի հարսը, հանդիպէր, լինքը գլուխկախ կանդնէր դէմը, գլուխկախ՝ ասէր·

«Խութեցի հարս... քու առաջ մեղք ունիմ, ամօ՛թ, ամօթ մեղք ունիմ, կը խնդրիմ ներես...»:

Ասէր· «Խութեցի հարս, քու անուն ի՞նչպէս է»:

Ասէր· «Իրար հետ թափառական էղ – նինք մեր աւեր երկրի մէջ, Խութեցի... — անուն ի՞նչպէս է, — մեռնինք – ապրինք՝ իրար հետ»:

Երկու զարուն ու երկու ձմեռ զաղթական ոչ մի խմբի մօտ չգնաց, տեսաւ՝ մօտ չգնաց, հանդիպեց՝ ճամբէն թեքեց, թափառեց սար ու ձորի թափառական ջրերի հետ, ընկերացաւ անընկեր մնացած սարերին, անընկեր մնացած ձորերին, անընկեր մնացած արտ ու անտառներին:

Գաղթականներից ով ապրեց՝ կորցրեց յոյսը, աւեր տան ու տեղին դառնալու յոյսը կորցրեց՝ թողեց անցաւ Արաքսն էս կողմ, ու... երկիրը զարձաւ որբ:

Ապա եւ ինքը երկիրը թողեց որբութեան հետ, անցաւ Արաքսն էս կողմ: Երկրի սար ու ձորերում ոլորած, խճճած կածանի ծայր թողեց Մարզպարայի կամուրջի պռնկին, անցաւ Արաքսն էս կողմ: Անցաւ ու մէկէն կարօտեց դէնը մնացածին, նրանց, որ արդէն յողնեցրել էին, ախորութեան չափ կարօտեց նայե՛ց, նայե՛ց, խաչակնքեց տամուկ աչքերով ու երկու սեւ կէտ լջաւ ոտքերի մօտ, տաք փոշու մէջ: Անցաւ...

Աւելի վտարուած էր, աւելի զաղթական էր, աւելի անտուն: Սար չկար, ոտքերի տակ դուրան էր, երկրի բանջար ու արմատիքից չկար, ոչ՝ անտառ ու վայրի պտուղ: Քչեց հասուն մի արտի վրայ· հասկ փչրեց-կերաւ, փչրեց՝ լցրեց պարկը:

— Է՛յ, վայրենի զաղթական, — մէկը չէր, խումբ էր՝ մանգաղ ու գերանդով, քսան աչք կար իր քծծուած չորերին, բայց կուրծք ու սրունքներին եւ ճակատ ու շինք ծածկած, եւ աչք ու բերան լցուած մաղ ու մօրուքին:

— Քեզ հետ ենք, էյ, վայրենի զաղթական, արտը մի փչացրու:

Զնայեց, չպատասխանեց, բուռ – բուռ հասկ փչրեց լցրեց բերանը, փչրեց՝ լցրեց պարկը:

— Դէ չո՛ւտ դուրս արի–գնա:

Զնայեց ու մտքում պատասխան տուեց·

«Ո՞ւր էրթամ, հայ, կամօք ու կարո՛ւոր հասայ ձեր չէն ու մտայ ձեր արտ»:

— Գաղթական, արտից դուրս արի, թէ չէ պերանդին կը դցեմ վիզդ:

Զնայեց ու մտքում պատասխան տուեց·

«Իմ ահն ու մահն անցել է, հայ, քու պերնդին առ գնա»:

— Հա՛լաա՛, կրակին ենք ընկել էս զաղթականների ձեռքը:

Էլ չհամբերեց·

— Քու սրտէ՞ն կը խօսիս, հայ, քու պապու պառեկ...

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱՎԾՈՑԵԱՆ

(33 – Շար.)

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

— o —

ՄԱՐՍԷՅԼ (Յառաջ).— Միշա Մշակոյթի Տան բացման հանդիսաւոր արարողութեամբ կազմակերպած էր նաեւ Մշակութային յայտագիր մը:

Առաջին ձեռնարկը նուիրուած էր հայ նարտարապետութեան, երեքշաբթի Մարտ 11ին: Կը դասախօսէր Փրոֆ. Ալփակօ Նալէօ:

Ճաշօրդաբար Կ. Փօլատեան եւ Հ. Սեբուլէ Ապէլեան՝ ներառակալ Մխիթարեան Միաբանութեան, որ յատկապէս այս առիթով յետաձգած էր իր մեկնումը, ներկայացուցին դասախօսը որ Մխլանոյի Գեղարուեստից վարժարանի ճարտարապետական պատմութեան փրոֆեսէօր է: Նշմարեց Ա. Նալէօ նախապատմութիւնը առնձնած է Մխլանոյի Հայ Մշակոյթի Ընկերութեան: Ուսում մեծ դէմք մը, գործունեօրէն մասնաւորական, հայասէր, հայ արուեստը բարձրացնող, համաշխարհային արժէքով անձնաւորութիւն մը:

Դասախօսը երեք գլուխներու բաժնեց իր նիւթը:

Առաջին մասը՝ հինաւուրց քարերը, առինքն հին ճարտարապետութիւնը: Հայկական ոճը, եղանակը, զարդարանքը, յատկանիշները, յիշատակարաններու աշխարհագրական դիրքը եւ երկրաբանական տուեալները կրած են յատկապէս պզեցութիւնները Հայոց հեթանոսական աստուածներուն եւ քրիստոնէական ծիսքին, նոյնպէս երկրի պատմութեան, ժողովուրդի նկարագրին եւ մանաւանդ երկրի բնագիտական աշխարհագրութեան: Դասախօսը գիտականօրէն ապացուցանեց այս վերջին յատկանիշը իր լուսարձակ գեղեցիկ նկարներով, ուր բացատրեց եւ բնութեան եւ ճարտարապետական զոյգը, խօսակցութիւնը: Արտասովոր յարաբերութիւն մը կայ յիշատակարաններու եւ երկրին բնավայրերուն միջեւ, ուր եկեղեցին միշտ նշանակէտ մըն է: Լեռները կը պաշտպանեն ճարտարապետութիւնը, նոյն քարերը, նոյն նիւթերն են որ կը կազմեն եւ՛ բնութիւնը եւ՛ ճարտարապետական գործերը: Ա. Նալէօ, որ 1965էն ի վեր, ամէն տարի կայցելէ Հայաստան, ներկայացուց, իր սլայտներով եղած, տողանոյք մը Հայ ճարտարապետական կոթողներու՝ Գեղեցէ, խաչքար եւայլն, որոնք իսկապէս կը կազմեն հայ արուեստի արժէքաւոր մէկ բնագաւառը:

Դասախօսութեան երկրորդ գլուխը կը ներկայացնէր ժամանակակից Հայաստանի արդիական շինութիւնները, նոր ոճը, նոր նիւթերու գործածութիւնը եւ մանաւանդ Երեւանի կեդրոնի տարածումը, ինչպէս նաեւ ջրլակայքի յարաճուն ընդլայնումը: Փրոֆեսէօրը նաեւ հպանցիկ ակնարկ մը ըրաւ Հայաստանի նկարիչներու մասին յատկապէս ընդգծելով Յովսէփեանի, Մինաս Աւետիսեանի, Յակոբ Յակոբեանի եւ այլ արուեստագէտներու գործերը որոնց իւրաքանչիւրը, ըլլայ ժողովրդական աւանդութեանց, գոյներու կամ բնակավայրերու նկարչութեան մէջ ինքնատիպ դէմքեր են:

Իսկ երրորդ մասը դասախօսութեան, յարգելի հիւրը նուիրեց նոր Ջուլֆայի հայկական գաղութի բերած զեղարուեստական հարստութիւնը Պարսկաստանի: Տեսանք Սուրբ Փրկիչ, Սուրբ Գէորգ եւ Սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցիներու սքանչելիքները որոնք անշուշտ կը կրեն իսլամ ճարտարապետութեան ազդեցութիւնը, մանաւանդ արտաքինով, բայց ներքին զարդարանքները կը մնան հարազատօրէն հայկական:

Շատ չհեկան դասախօսութիւն մը տրուած իրապէս մասնագէտի մը կողմէ: Ա. Նալէօյի հայ ճարտարապետութեան նուիրուած ուժգ հատորները ամենախոր տեսութիւններու վրայ հիմնուած հրատարակութիւններ են:

Մեր մաղթանքն է որ Մշակոյթի Տան Ցանճնախումբը նաեւ ձեռնարկէ ցուցադրութեան մը որպէսզի հայկական ճարտարապետութիւնը ներկայացուած օտարի կողմէ հետաքրքրէ եւ սքանչացնէ նաեւ օտարները: Ինչ որ Մշակոյթի Տան ստանձնութիւններէն մէկն է:

×

Մայիս 17ին, տեղի ունեցաւ երկրորդ մշակութային ձեռնարկը: Փրոֆ. Ֆ. Ֆէյտի ներկայացուց համայնապատկեր մը հայ մշակոյթի:

Ֆ. Ֆէյտի դասախօս է Սորպոն, Արեւելեան Լեզուներու եւ Քաղաքակրթութիւններու բաժնին մէջ. եղած է աշակերտ հայերէնագէտ Ֆ. Մաքլէրի, որուն տեղը գրաւած է արժանաւորապէս: Ինչպէս չեշտեց իր բացման խօսքերուն մէջ Կ. Փօլատեան, օրուան դասախօսը նաեւ հեղինակ է զանազան հրատարակութիւններու, ինչպէս՝ «Տետրակ հայ բերականութեան», «Տետրակ հայ գրականութեան», «Առձեռն հայերէն լեզուի», թարգմանութիւններ՝ «Սասունցի Դաւիթ» ինչպէս նաեւ Ց. Պարոնեանէ եւ Ե. Օտեանէ: Ֆ. Ֆէյտի կը ներկայացնէ հայագիտութիւնը, հայերէն լեզուն բոլոր միջազգային համագումարներուն:

Յարգելի դասախօսը, նախ հայերէնով, շնորհաւորեց Մշակոյթի Տան Ցանճնախումբը որ ձեռնարկէ ցուցադրութեան մը որպէսզի հայկական ճարտարապետութիւնը ներկայացուած օտարի կողմէ հետաքրքրէ եւ սքանչացնէ նաեւ օտարները: Ինչ որ Մշակոյթի Տան առաքելութիւններէն մէկն է:

Ապա, Ֆրանսերէնով, բաժնեց իր համակրանքները զանազան բնագաւառներու:

— Աշխարհագրութիւն.— Քարէհանեքով գոյց տուաւ Հայաստան աշխարհի սահմանները դարերու ընթացքին, չեշտելով որ իր աշխարհագրական դիրքը կուտար կարեւորութիւններ երկրին ըլլալու նոյն ատեն մշակոյթի օրրան եւ նաեւ, դժբախտաբար, տեւական պատերազմներու եւ խուժումներու վայր:

— Ծագում.— Դասախօսը ներկայացուց հայ ժողովուրդի ծագումը ընդգծելով առաւելապէս Մեծամօրի յայտնութիւն — ներէն եկած յաւելեալ բացատրութիւն — ները, տուեալները:

— Պատմութիւն Հայոց.— Սկսելով Ա. Հարտատութենէն, Արտաշէսեան Հարտատութիւն եւ Ա. Թագաւորէն՝ Արտաշէս Ա. Ծանրացաւ մասնաւորապէս Մեծն Տիգրանի կայսրութեան, Տրդատ Գ.ի թագաւորութեան եւ Հայոց քրիստոնէութեան դարձի վրայ, ինչպէս նաեւ դրերու դիւտ, Աւարայրի դիւցազնամարտ եւ մարզպաններու շրջան: Ապա արագօրէն անցաւ պարսկական, արաբական եւ թրքական տիրապետութիւններուն վրայ մինչեւ Անիի եւ Բագրատունեաց թագաւորութեան անկումը: Ցետոյ Կիլիկեան շրջան, խաչակիրներ եւ ազգ. անկախութեան կորուստը, վեց դարերու խաւարը, տարկութիւնը մինչեւ 1918ի Հայաստանի անկախ Հանրապետութիւնը եւ Խորհ. Հայաստանը:

Դասախօսը մասնաւորապէս վեր առաւ Ի. Օրբի նախախնամական դէմքը եւ կատարած վիրկարար առաքելութիւնը:

— Գրականութիւն.— Ֆ. Ֆէյտի թուեց իւրաքանչիւր յատկանշական շրջանէն, գարէն գրականութեան բովանդակութիւնը, զանազան սեռերը եւ տիրապետող դէմքերը: Սասունցի Դաւիթի դիւցազներգութիւնը, Գողթան երգերը, Խորենացի հմուտ պատմագիրը, Մաշտոցեան գրականութիւնը, Եղնիկի լեզուն, չարականները, կրօնական բանաստեղծութիւնը, Շիրակացիի գիտական մատենագրութիւնը, Նարեկացիի մխիթարականութիւնը, Շնորհալիի քրիստոնէական չարժան վերանորոգումը, մեծ աշուղներու բանաստեղծութիւնը, Մխիթարեան հայրեր ու անոնց աշակերտներու գիտական գրականութիւնը եւ մեր մշակոյթի վերածնունդը, Աբովեան եւ «Վէրք Հայաստանի», Րաֆֆիի վէպերը, Շիրվանզադէ, արեւմտահայ գրականութիւն, եւն., եւն:

— Արուեստներ.— Անցնելով ճարտարապետութեան վրայ, որ յատուկ դասախօսութեան նիւթ եղած էր, յարգելի դասախօսը նկարներու լուսարձակումով մը խումբը իր կատարած գեղեցիկ գործին համար եւ ըսաւ. «Արժանի մշակոյթի տուն մը հիմնած էք, ուրախալի երեւոյթ մըն է, որովհետեւ հոս պիտի հաւաքուին բոլոր Հայերը պանծացնելու եւ շարունակելու համար իրենց մշակոյթը»:

Ապա, Ֆրանսերէնով, բաժնեց իր համակրանքները զանազան բնագաւառներու:

— Աշխարհագրութիւն.— Քարէհանեքով գոյց տուաւ Հայաստան աշխարհի սահմանները դարերու ընթացքին, չեշտելով որ իր աշխարհագրական դիրքը կուտար կարեւորութիւններ երկրին ըլլալու նոյն ատեն մշակոյթի օրրան եւ նաեւ, դժբախտաբար, տեւական պատերազմներու եւ խուժումներու վայր:

— Ծագում.— Դասախօսը ներկայացուց հայ ժողովուրդի ծագումը ընդգծելով առաւելապէս Մեծամօրի յայտնութիւն — ներէն եկած յաւելեալ բացատրութիւն — ները, տուեալները:

— Պատմութիւն Հայոց.— Սկսելով Ա. Հարտատութենէն, Արտաշէսեան Հարտատութիւն եւ Ա. Թագաւորէն՝ Արտաշէս Ա. Ծանրացաւ մասնաւորապէս Մեծն Տիգրանի կայսրութեան, Տրդատ Գ.ի թագաւորութեան եւ Հայոց քրիստոնէութեան դարձի վրայ, ինչպէս նաեւ դրերու դիւտ, Աւարայրի դիւցազնամարտ եւ մարզպաններու շրջան: Ապա արագօրէն անցաւ պարսկական, արաբական եւ թրքական տիրապետութիւններուն վրայ մինչեւ Անիի եւ Բագրատունեաց թագաւորութեան անկումը: Ցետոյ Կիլիկեան շրջան, խաչակիրներ եւ ազգ. անկախութեան կորուստը, վեց դարերու խաւարը, տարկութիւնը մինչեւ 1918ի Հայաստանի անկախ Հանրապետութիւնը եւ Խորհ. Հայաստանը:

Դասախօսը մասնաւորապէս վեր առաւ Ի. Օրբի նախախնամական դէմքը եւ կատարած վիրկարար առաքելութիւնը:

— Գրականութիւն.— Ֆ. Ֆէյտի թուեց իւրաքանչիւր յատկանշական շրջանէն, գարէն գրականութեան բովանդակութիւնը, զանազան սեռերը եւ տիրապետող դէմքերը: Սասունցի Դաւիթի դիւցազներգութիւնը, Գողթան երգերը, Խորենացի հմուտ պատմագիրը, Մաշտոցեան գրականութիւնը, Եղնիկի լեզուն, չարականները, կրօնական բանաստեղծութիւնը, Շիրակացիի գիտական մատենագրութիւնը, Նարեկացիի մխիթարականութիւնը, Շնորհալիի քրիստոնէական չարժան վերանորոգումը, մեծ աշուղներու բանաստեղծութիւնը, Մխիթարեան հայրեր ու անոնց աշակերտներու գիտական գրականութիւնը եւ մեր մշակոյթի վերածնունդը, Աբովեան եւ «Վէրք Հայաստանի», Րաֆֆիի վէպերը, Շիրվանզադէ, արեւմտահայ գրականութիւն, եւն., եւն:

— Արուեստներ.— Անցնելով ճարտարապետութեան վրայ, որ յատուկ դասախօսութեան նիւթ եղած էր, յարգելի դասախօսը նկարներու լուսարձակումով մը ցոյց տուաւ հայկ. մանրանկարչութեան սքանչելիքները եւ այլ երեսներ զանազան արուեստներու:

— Լեզուն.— Ֆ. Ֆէյտի վերջացուց իր շահեկան դասախօսութիւնը ընդգծելով հայ լեզուի յատկանիշները՝ պարզութիւն, յստակութիւն, ճշգրտութիւն, որամաբանութիւն, բնական դեղեցկութիւն, շարադասութեան հեշտ հիւսուածք, հարուստ եւ ճոխ բառամթերք, մշակոյթի սքանչելի գործիք...: Դասախօսին վերջին խօսքերն եղան՝ «հակառակ իր ներկայացուցիչներու փոքր թիւին, հակառակ իր կրած անաւոր աղերգութիւններուն, հայ ժողովուրդը ունի աշխարհի ամէնէն հարուստ մշակոյթներէն մէկը»:

×

Երրորդ դասախօսութիւնը տեւաւ Մայիս 24ին, Կ. Փօլատեան նիւթ առնելով հայ մշակոյթի նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան:

Կ. Փօլատեան, հեղինակ բազմաթիւ երկերու՝ Արեւելքի տղաքը, Կը հրաժարիմ Հայաստանէ, Արծիւներ անապատի մէջ, Վերադարձը, Լոյսերը, Հայկական սփիւռքը իր դերակատարութեամբ... եւ Զրոյցներու շարքին որ նոր սեռ մը կը ներմուծէ հայ գրականութեան մէջ, ընդհանուր ակնարկ մը նետեց հայ մշակոյթի զանազան բնագաւառներուն ընդգծելով յատկանշական եւ համաշխարհային տարողութիւն եւ արժէք ներկայացնող կէտերը, որոնք բոլոր դարերու համար հրաշալիքներ են մարդկութեան քաղաքակրթութեան մէջ:

Այսպէս՝ անկախութեան տենչը եւ ազատութեան սէրը (Հայկ եւ Բէլ) ճեռնարուեստ (մետաղագործութիւն եւ հանքագործութիւն), քրիստոնէութեան ընդունիլը, պատերազմ յանուն կրօնքի, ազգ. ազատութեան եւ անկախութեան (Վարդանանց), գրերու գիւտը, Ոսկեդար իր բանաստէղծներով, պատմիչներով, խմաստասէրներով, գրական գիրերու հաւանական գիւտը Մեսրոպի կողմէ (Հ. Ներսէս Ակինեան ուսումնասիրութիւն), հայկ. ճարտարապետութեան եզակի զեղեկութիւնը որ տուած է ռոման ճարտարապետական ոճը, համաշխարհային տուեալ ունեցող կարգ մը գիրքեր որոնց միայն հայկական թարգմանութիւնները կը մնան (Սերէոսի գիրքը), Գր. Նարեկացի բանաստեղծ, Ն. Շնորհալի՝ չարականագէտ, միջին դարերու բանաստեղծութիւն (Անտունիներ, Գուշակ, Երզնկացի), Հեթում թագաւոր՝ մեծ քաղաքականագէտ ըստ Ռ. Կրուսէի, խաչակիրներու մեր բերած օգնութիւնը, հայ կայսրերու շարքը որոնք բազմեցան Բիւզանդիոնի գահին վրայ, հիանալի մանրանկարչութիւնը, գունաւոր յախճապակի (Բագրատունեաց շրջանին իսկ), հայկ. երաժշտութիւն՝ Կոմիտաս եւ հայկական խազերը...:

Ցետոյ, Կ. Փօլատեան թուեց անունան եւ անհամար փաղանգը մեր բանաստեղծներու, արուեստագէտներու, գիտունե – րու, լեզուագէտներու, բանասէրներու, նկարիչներու, երաժիշտներու, հրապարակագիրներու, հերոսներու, քաղաքական դէմքերու եւայլն, որոնք վերջին հարիւր տարիներու ընթացքին անմահացան տեղ գրաւելով հայ գպրութեան, հայ մշակոյթի երկնակամարին վրայ:

Յարգելի դասախօսը, իր մէջ այլոց, ըսաւ. «Հայ ժողովուրդի կեանքն իսկ, իր ամենամեծ նպաստն է համաշխարհային քաղաքակրթութեան, որ կը շարունակ – ուի առանց խզումի սկիզբէն մինչեւ այսօր: Մշակոյթի ժողովուրդ ենք ու անով մեծ ենք: Այս աշխարհը կը պատկանի շինող, ստեղծագործ ժողովուրդներուն: Ես երգեցի մշակոյթի ա՛յս գեղեցկութիւնը, գեղեցկութիւնը «Ո՛վ մեծասքանչ դու լեզու»..»

×

Այս վերջին դասախօսութեամբ վերջ դրաւ Մշակոյթի Տան բացման առիթով կազմակերպուած ձեռնարկներու շարքը:

Նկատելի բազմութիւն մը, եւ յաճախ նորոգուած, հետեւեցաւ զանազան ե – լոյթներուն: Երիտասարդութիւնը մեծ թիւով ներկայ էր, ինչ որ միշտ խրա – խուսիչ երեւոյթ է:

Սրտարեւ, Մարսէյլի Մշակոյթի Տունը նոր կեանք մը կուտայ այս դաղութին:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (104)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ
ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ
Սիրային, ընտանեկան կեանքէ

Ա. ՄԱՍ

ԱՐԱԹԻՄՈՍԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ

Խմփերիա սենեակէն ներս մտաւ եւ երբ քանի մը վայրկեան յետոյ դուրս առնել, Արաթիմոսը իր քարտուղարին եւ երիտասարդին չալիկելով իր տափանաւը տարաւ հակայ սենեկապանին հետ հոն դասաւ: Պերճապուհը չափէն աւելի վրդոված կ'երեւէր. երբ դուրս ելաւ, ուղղակի Արաթիմոսի քարտուղարին քով վազելով գնաց.

— Պարոն Փաւլօ, դուք բժի՞շկ էք:

— Այո, տիկին, պատասխանեց քարտուղարը, եւ ձեր հրամանին տակն եմ:

Խմփերիա երբ անոր ձայնը լսեց սարսռաց, բայց ինքզինքը չուտ զսպեց:

— Եկէք, ըսաւ:

Եւ զայն ներս առնելով, քանի մը սենեակներէ անցընելէ յետոյ առաջնորդեց սենեակ մը ուր տասներկու տարեկան աղջնակ մը հագուած վիճակի մէջ մահճակալի մը վրայ երկնցած կը հեծկլտար:

Փաւլօ թէպէտ բժիշկ չէր, բայց պարզ նայուածքով մը համոզում գոյացուց թէ փոքրիկը որեւէ հիւանդութիւն չունէր:

Խմփերիա, վրդոված, աղջիկը զրկեց եւ անոր երեսները համբուրելով սկսաւ հարցումներ տեղացնել:

— Ո՞ւր տեղդ կը ցաւի, աղջիկս. ինչ մի ծածկեր, ըսէ: Տես, այս պարոնը մեծ բժիշկ մըն է, քեզ բժշկելու եկած է:

Տարօրինակ բան սակայն. փոքրիկ աղջիկը մօրը չրթունքներէն կերպով մը վախուստ տալով կը մրմնջէր.

— Բան մը չունիմ, մայրիկ, բան մը չունիմ, ո՛վ ըսաւ որ հիւանդ եմ:

— Փո՛րդ կը ցաւի, աղջիկս, ըսէ, ստամոքսի ցա՞ւ ունիս, հարցուց Խմփերիա մայրական մտահոգութեամբ:

— Ոչ, մայրիկ...:

— Սի՞րտդ կը խառնուի:

— Ոչ, մայրիկ...:

— Գլո՞ւխդ կը դառնայ:

— Ոչ, մայրիկ...:

Բժիշկ Փաւլօ ուշադրութեամբ մայրն ու աղջիկը պահ մը դիտելէ յետոյ, Խմփերիան անկիւն մը քաշելով ցած ձայնով հարցուց.

— Կը վախնաք որ աղջիկնիդ թունաւորա՞ծ կ'ըլլան, տիկին:

Խմփերիա երկիւղալի ճիչ մը արձակեց... բայց Փաւլոյի դուշակութիւնը չկրցաւ հերքել:

— Պարոն, խնդրեմ, ողորմեցէք մեր վրայ, անդամ մը քննեցէք աղջիկս, տեսէք հիւա՞նդ է, մրմնջեց ան պաղատական ձայնով մը:

— Հոգ մի ընէք, տիկին, բնաւ հոգ մի ընէք, պատասխանեց այս անգամ Իոլան: Ինծի ապաւինեցէք, միայն թէ վստահութիւն ունի՞ք իմ վրաս:

— Այո, պարոն, այո, հակառակ ձեզ չճանչնալուս, առաջին տեսնելուս վստահութիւն ներշնչեցիք ինծի:

— Քանի որ վստահութիւն ունիք, հաճեցէք ուրեմն դիս առանձին ձգել եւ հրամայել ձեր սպասուհիներուն որ դուրս ելլեն:

Խմփերիա վարանիլ սկսաւ:

— Տիկին, եթէ ուրիշ բժիշկ մը ունիք, կանչեցէք, ես իմ տեղս անոր ձգելու պատրաստ եմ, ըսաւ:

ՄԻՇԵԼ ԶԻՎԱՔՕ

(Շար.)

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Քեմանչիան Ռուբէն իր սիրելի բարեկամին՝ Յովհաննէս Տէվէճեանի մահուան տխուր առթիւ 20 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»-ին։

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՆԻՍ

Ընդառաջելով Վէրթէօնի ճակատամարտի նահանգային յանձնախումբի խնդրանքին, պատարագ եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի կիրակի, Յունիս 13, ժամը 10ին, Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, Վէրթէօնի վաթսունամեակի առթիւ։

Այս առթիւ թաղապետական խորհրդատու Լուի Պարելլի կը ներկայացնէ Ֆրանսական պետական իշխանութիւնները։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ՏԱՐՕՆ Վրդ. ՃԻՐԻՃՃԵԱՆ։

Հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի իր ներկայութեամբ յարգել Վէրթէօնի նահատակները։

ՅԱԻԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Շաւիլի Հ.Յ.Դ. Արշակ Չոպանեան խումբի եւ Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընկեր-ընկերուհիները՝ յաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր – ընկերուհի Յարութիւն եւ Վարդուհի Տէմիրճեանի եւ ընտանեկան պարագաններուն իրենց հօր Միհրան Ապուամրագեանի մահուան առթիւ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՃԱՇ

Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոնի բացման Ա. տարեդարձին առթիւ երեքշաբթի 15 Յունիս, ժամը 20·45ին Ա. Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ

118, Քուրսէլ փողոց — Փարիզ 17րդ
Գեղարուեստական բաժին –
Ընտանեկան իրաւախանք

Ճաշի մասնակցութիւն 100 ֆր.

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել Հ.Բ.Ը.Մ.ի կեդրոնը՝ հեռ. 924 86 71 կամ 227 12 26

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Պարտէզներուն մէջ Յունիս 13 կիրակի ժամը 12-23։

Կէսօրուան ճաշ — Զանազան խաղեր
Պարացիկ երեկոյթ ժամը 1 7էն
սկսեալ — Երեկոյեան ճաշ

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Շաբաթ, Յունիս 12, ժամը 18էն սկսեալ Ազգ. Տան սրահը, 295 Ռիւ Պուալօ, մասնակցութեամբ Սայաթ Նովա նուագախումբին։

Հայկական ժողովրդական երգեր Տիկին Ալիս Գալուստեան։ — Հայկ. պարեր Լիոնի Հազկազեան վարժարանի պարախումբին կողմէ։

Առատ կերուխում — ճոխ պուֆէ — Հայկական մթնոլորտ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԷՆ - ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Սէնթ Էթիէն – Սէն Շամոնի Անտուք – Վարուժան կոմիտէներու, Կիրակի Յունիս 13, ամբողջ օրը ժամը 11էն սկսեալ մինչեւ 24, Ռուք տը Քուէն, փարճ տէ Լալարիսք, Փոզ մարզադաշտէն եառք։ Մասնակցութեամբ Լիւտովիճ Հայկ. նուագախումբին

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։
Կը խօսի ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
Առատ կերուխում — չամփուրով խորոված — Թոմպոլա։

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS

du 11 au 16 novembre

NEW YORK - WASHINGTON

2250 F

comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les excursions commémoratives.

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze -- 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի մէջ, փալէ տէ Սփոր, Յունիս 19ին։ Նաւասարդ պարախումբը. նախաճեռնութեամբ Ալֆորվիլի Կապոյա Խաչի մասնաճիւղին։

×

Կապոյա Խաչի Վիէնի գաշտահանդէսը Յունիս 20ին կիրակի ամբողջ օրը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻ ԲԱՑՄԱՆ Ա. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Շաբաթ Յունիս 12էն մինչեւ Հինգշաբթի Յունիս 17

— du samedi 12 Juin au jeudi 17 Juin
EXPOSITION DE JEUNES ARTISTES ARMENIENS
chaque jour de 14 à 22 heures

— Samedi 12 Juin à 21 heures
SOIREE - CABARET
Organisée par le Comité des Jeunes

— Lundi 14 Juin à 20 h. 45
SOIREE CINEMA

— Film KARINÉ en version française.

— Mardi 15 Juin à 20 h. 45
DINER ANNIVERSAIRE, ORGANISE PAR LE COMITE DES DAMES

— Mercredi 16 Juin à 20 45
SOIREE « MUSIQUE ET POESIE »
avec la particiaption de la Chorale NAIRI

— Dimanche 20 Juin
RALLYE ORGANISE PAR LE COMITE DES JEUNES

Բոլոր ձեռնարկները տեղի կ'ունենան Ա. Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ, 118, Քուրսէլ փողոց, Փարիզ 17

Տեղեկութեանց եւ տեղերու ապահովման համար դիմել Հ. Բ. Ը. Մ իութեան կեդրոնը եւ կամ հեռաձայնել 924-86-71 եւ 227-12-26 թիւերուն։

OPTIMA Tours

Sonia Coumryantz

6, Rue des Halles (2ème étage) — 75001 Paris — Métro Châtelet
Tél. : 236-03-65 — 236-03-66 — 236-03-67
Lic. Corresp. No A. 300

Vous annonce son prochain départ pour

L'ARMENIE

du 26 Juillet au 8 Août
Prix Paris/Paris 2780 F.

COMPRENANT

— Logement à l'hôtel Ani ou Armenia en première classe.
— la Pension complète
— Toutes les excursions y compris GARNI — KEGHART, — SEVAN et SARDARABAD

VOYAGE SPECIAL JEUNES
de 16 à 35 ans
Hôtel première classe — Excursions quotidiennes
du 18 Août au 1er Septembre
Tout compris 2650 F.

N'hésitez pas à nous consulter
pour vos vacances d'été

Բարձրագոյն Մեծաւորաց հրահանգով եւ պատկան իշխանութեանց հաւանութեամբ՝ Հռոմի Լեւոնեան հայ վարժարանի կողմէ հիմնուած Լիոնի

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սեպտեմբեր ամսոյն իր դռները պիտի բանայ այն հայ պատանիներուն որոնք կ'ուզեն օր մը օգտակար հանդիսանալ հայ ազգին եւ հայ եկեղեցւոյ։

Նարեկեան հիմնարկութեան նպատակն է՝ Ֆրանսայի դպրոցական յայտագրին առընթեր՝ ջամբել աշակերտներուն քրիստոնէական եւ հայեցի կրթութիւն մը։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Նարեկեան Հայ Կաթողիկէ վարժարանի տեսուչ
ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ. ՋԱՊՊԱՐԵԱՆ
Père Georges Zabbarian
Collège St. Grégoire de Narek
38 route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Lyon — Tél. : 47-28-65

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Հայ Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանը արդիական նպատակին կը նուիրեն.—

Տէր եւ Տիկ. Մ. Ճիհանեան, Պր. Ս. Տամլամեան, Մկրեան եղբայրներ, Տիկ. Պարթիզպանեան (Փավիյոն սու Պուա), Պր. Գ. Զարկարեանց (Ալբռնչ), Տէր եւ Տիկ. Տ. Զոլաքեան, Պր. Ա. Տօնէլեան (Պուա Քոլոմպ), Տիկ. Հ. Կիւլպէնկեան (Կուբէնվիլ), Պր. Տէր-Դէորթօֆ, Տիկ. Բ. Էնքսէրեան, Տօքթ. Փ. Եազուպեան (Իսի), Տէր եւ Տիկ. Վարդերեսեան (Սէն Սաթիւրնէն), Տօքթ. Հ. Վէմեան, Պր. Ակապաեան (Ռուասի ան Պրի), Տիկ. Բ. Ճէվիզեան (Ժուան լէ Փէն), Պր. Բ. Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկ. Ս. Կարապետեան (Տրակլինեան), Պր. Ա. Յակոբճի, Տիկ. Հրանդ Հաստատութիւն (Միրիպել), Պր. Յովհ. Աւագեանց (Մոնթէրճի), Տէր եւ Տիկ. Մ. Աչըքեան (Ժանթիյի), Պր. Ս. Մխիթարեան, Տիկ. Ի. Մաթոսեան, Պր. Հ. Յովհաննէսեան (Մարսէյլ), Պր. Յ. Երանեան (Սարսէլ), Տիկ. Ն. Աչճեան (Պանեոլէ), Օր. Ժ. Գարբիէլեան (Մարսէյլ), Տիկ. Ս. Սահակեան (Նիս) 50 կան։ Պր. Ս. Գալանճեան 60, Պր. Ա. Իսբէնեան 100, ոմն (Տրակլինեան), Պր. Ս. Սարգիսեան (Մարսէյլ 150ական, Պ.Մ. Յակոբեան 200, Պր. Վ. Լորէնեան 200։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Պօսթոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները Ս. Զատկուան առթիւ.— Տիկ. Ազատի Պապայեան, Տիկ. Նուարդ Թլխեան, Տիկ. Ա. Ազարեան 10ական, Տէր Եւ Տիկ. Սէմիրճեան 50, Պետրոս Տօլպաճեանի քառ. հոգեհանգստեան առթիւ Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Պեհիկեան, Տիկ. Բիւրամ Րէխեան 50ական, Տիկ. Նուարդ Տօլպաչեան 30։ Յակոբ Մկրեանի քառ. հոգեհանգստին առթիւ Տէր եւ Տիկ. Վռամ Գրիգորեան 100։ Յարութիւն Զաքարեանի քառ. հոգեհանգիստին առթիւ Տիկ. Ա. Ղազարեան, Տօքթ. Ս. Հէքիմեան եւ Տիկ. 50ական։ Տիկ. Թուրիզի հոգեհանգիստին առթիւ Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Թաշճեան 25։ Տիկ. Լիւսի Փաճունեան 200 ֆ նպաստ դպրոցին։ Տիկ. Ազատի Մխրաքեան (Ամերիկա) 20 Ֆր.։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՐԱՏՍ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
9
MERCREDI
9 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ին ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·608

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.608

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ ՖՐԱՆՍԱՑԻԻ ՄԸ ԱԿՆՈՑՈՎ

— o —

Բ.

Իւ Քրուայլ Թղթակից Ֆրանսուա Ժոսթ տեղեակ է Թուրանական չարժման տեսարանին ու անոր նշանաբանին: Չի գիտեր սակայն, որ ղէպի Թուրան ճամբայ բանալու ցնորքէն տարուած է, որ ոչդարձ իթթիհատի կառավարութիւնը արմատախիլ ըրաւ Հայութիւնը իր ղա – բաւոր հայրենի բոյներէն: Դէպի կեդրոնական Ասիա իր խելայեղ վազքին մէջ անիկա վրայ տուաւ օսմանեան կայսրութեան հսկայ տարածութիւնները՝ Ադեքսանդրիայի ծոցէն մինչեւ Պարսից ծոց եւ Կարմիր ծով:

Թուրանական գաղափարախօսութեան տառնպորդ դարձած է գնդապետ Ալփասլան Թիւրքէշ, 1960 Մայիս 27ի յեղափոխական չարժման ղեկավարներէն, հիմնադիր «Ազգայնական չարժում» կուսակցութեան եւ պետական նախարար Սիւլէյման Տէմիրէլի ներկայ կառավարութեան մէջ: Ֆրանսուա Ժոսթ կը ղրէ, որ Թուրքիոյ բոլոր քաղաքներու պատերուն վրայ կարելի է կարդալ իրենց նշանաբանը՝ «Մեր առաջնորդն է Թուրանը, մեր նպատակը՝ Թուրան»: Մարդ պիտի փորձուէր ցնորք կամ «վիպականութիւն» նկատելու այս նշանախօսքը, սակայն կայ իրականութիւնը, ա՛յն՝ որ «Միլլի Հարքէք»ի անդամները բռնի եւ արիւնալի ոճիրներով կը ջանան իրականացնել իրենց երազը եւ խորտակել ընդդիմադիրները: Ծայրայեղօրէն ազգայնամոլ, անոնք վերջին ծայր օտարատեաց են եւ կը մերժեն ճանչնալ ինչ որ Թուրք եւ իսլամ չէ:

Այս մտայնութիւնը լայնօրէն տարած – ուած է Անատոլուի մէջ, ուր իբրեւ զրօաւչիկ այցելող օտար քրիստոնեաներ անխտիր կեղտուր մակդիրով կը մկըրտուին, ինչպէս քանիցս հաստատած ենք այդ պարագան անձնական չփումներով:

Ծայրայեղ ազգակողմեաններու միակ կազմակերպութիւնն է « գաղափարական բոյներ » կոչուածը, ուր կը տիրէ ահաբեկչութեան հանելու աստիճան զինուորական խիստ կարգապահութիւն: Ուրիշ ազգակողմեաններ համախմբուած են զանազան ուսանողական միութիւններու մէջ, որոնց իւրաքանչիւրը իրեն յատուկ նպատակ եւ գործելակերպ ունի: Ատոնք նոյն նպատակին կը ձգտին, սակայն իրենց ցրուածութեան, ու նաեւ որոշ մրցակցութեանց պատճառաւ հաւաքական ուժ մը չեն ներկայացներ: Այդ տկարութեան դարմանը տանելու համար ամէն մէկը իր միջոցներով զինեալ յարձակումներու, բռնութեան, սպառնալիքի եւ եղեռնագործութեան կը դիմէ:

Ծայրայեղ ազգակողմեաններուն դէմ ցցուած են ծայրայեղ ձախերը, իմա՛ համայնավարները, որոնք մեծ մասամբ կը յարին Ալպանիոյ եւ Չինաստանի տիպարներուն, ռուսականը խարդախուած, չբաւականացած արմատական գտնելով: Սակայն կան ալ, որ բացէ ի բաց կ'ենթարկուին ռուսական համայնավարութեան:

Ո՞րքան է անոնց թիւը: Կարելի չէ գիտնալ, որովհետեւ համայնավարութիւնը արգիլուած է Թուրքիոյ մէջ: Համայնավարները ստիպուած են գործել «դիմակային ընկերվարութիւն» կամ այլ անուններով կամ օրէնքով արգիլել – ուած գաղտնի կազմակերպութեանց մէջ: Այս խմբակցութեանց անդամները չատ ազդեցիկ եւ ազմկալից գործունէութիւն ցոյց կուտան՝ բաղդատմամբ իրենց թիւին:

Ֆրանսուա Ժոսթ դիտել կուտայ, որ իրապէս համայնավար այս խմբակցութեանց կողքին կան ձախակողմեան այլ խմբակներ, որոնք աւելի մեծ թիւ մը կը կազմեն եւ տարածուած են Թուրքիոյ մէջ· ընկերվարական գաղափարախօսութեան յարողներն են անոնք: Սակայն 1945էն ի վեր ատոնք ալ իրենց հակառակորդներուն կողմէ մկրտուած են « համայնավար » անունով, իբրեւ ազդեցիկ միջոց զանոնք վարկաբեկելու յաչս հանրային կարծիքին եւ արգելք հանդիսանալու անոնց գործունէութեան:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՀՐԱՑԱՅԵՐ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՌՋԵՒ

— o —

ԲԱԽՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՆՈՐ ՀՐԱԴՈՒԻ
ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ –
ՆԵՐՈՒ ԽԱԶՈՒՄ ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՒ ԴԱՄԱՍ –
ԿՈՍԻ ՄԻՋԵՒ

Հոգեզալուստի օրերուն սուրիական հրաձայլերը Պէյրութի դուռները հասած էին արդէն, երբ Դամասկոս եւ ապա պահեստինեան Ազատագրութեան ճակատի կեդրոնը հաղորդեցին, թէ հրադադար հաստատուած է: Մինչ այդ սուրիական ուժերը չարունակած էին իրենց յառաջխաղացումը եւ գրաւած էին « Դամասկոսի ճայն » կայանի, Սայտան, Պհամտունը ու մօտեցած էին Ալէյի, որ ճոմպլաթի գլխաւոր միջնաբերդը կը նկատուի:

Պէյրութի մէջ բուռն բախումներ տեղի ունեցած են Սայքալի եւ պաղեստինեան յառաջդիմական ուժերու միջեւ: Սուրիական օդանաւեր, համաճայն պաղես – տինեան աղբիւրներու, ռմբակոծած են Պէյրութի օդակայանը եւ պաղեստինեան երկու կայաններ մայրաքաղաքին արեւմուտքը: Պէյրութի օդակայանը փակուած է:

Մինչ սուրիական ուժերը աստիճանաբար կ'ամրապնդէին իրենց դիրքերը ու շղթայի մէջ կ'առնէին Լիբանանի մայրաքաղաքը, անդին Արաբական Լիկայի քարտուղարը՝ Մահմուտ Ռիատ արաբ 20 երկիրներու Արտաքին նախարարները Գահիրէ կը հրաւիրէր՝ Արաբ· Լիկայի արտակարգ նիստին: Քաղաքական շրջանակներու համաձայն, Լիկան պիտի փորձէ ճնշում բանեցնել Դամասկոսի վրայ, որպէսզի իր ուժերը քաշէ Լիբանանէն, մեղ անուններով կամ օրէնքով արգիլել – ուած գաղտնի կազմակերպութեանց մէջ: Այս խմբակցութեանց անդամները չատ ազդեցիկ եւ ազմկալից գործունէութիւն ցոյց կուտան՝ բաղդատմամբ իրենց թիւին:

Ֆրանսուա Ժոսթ դիտել կուտայ, որ իրապէս համայնավար այս խմբակցութեանց կողքին կան ձախակողմեան այլ խմբակներ, որոնք աւելի մեծ թիւ մը կը կազմեն եւ տարածուած են Թուրքիոյ մէջ· ընկերվարական գաղափարախօսութեան յարողներն են անոնք: Սակայն 1945էն ի վեր ատոնք ալ իրենց հակառակորդներուն կողմէ մկրտուած են « համայնավար » անունով, իբրեւ ազդեցիկ միջոց զանոնք վարկաբեկելու յաչս հանրային կարծիքին եւ արգելք հանդիսանալու անոնց գործունէութեան:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

— o —

Պայթուցիկի դժբախտ արկածով երիտասարդ մը կը մահանայ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան յարկին տակ:

Այս մահուան պատճառած տպաւորութիւնները խորապէս կը ցնցեն մեր համայնքը, որ իր Մշակոյթի Տուներուն ընդմէջէն, կ'ուզէ որ չարունակուի իր ինքնութիւնը:

Այս պատճառով Հայ Մշակոյթի Տան Ցանճնախումբս խորապէս կը ցաւի որ այս արկածը տեղի կ'ունենայ իր հիւրընկալ յարկին տակ ուր տեղ գտած են բազմաթիւ արուեստի եւ մշակութային միութիւններ:

Ցանճնախումբս համոզուած է որ մեր ժողովուրդի ջանքերով եւ օժանդակութեամբ, պիտի յաղթահարէ բոլոր դժուարութիւնները եւ մօտ ապագային, Մշակոյթի Տունը վերստին պիտի դնէ մեր ժողովուրդի տրամադրութեան տակ:

Ի դիմաց
Փարիզի Մշակոյթի Տան
Ցանճնախումբի
Նախագահ ԱՐԱ. ՊԻՊԻՐԵԱՆ
Գանձապահ ԱԶԱՏ ԽԱՉԻԿԵԱՆ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

— o —

Ներկայիս, ի դիտութիւն Ֆրանսահայ գաղութի բոլոր անդամներուն, կը յայտնենք թէ Լիբանանի հայ աղէտեալներուն ի նպաստ կատարուած հանգանակութեան ընդհանուր գումարը մինչեւ այժմ հասած է 910·779,00 Ֆրանսական Ֆրանքի:

Այս գումարէն 900·000,00 Ֆրանք չորս անդամով արդէն ուղարկուած է Ամենայն Հայոց Հայրապետին կողմէ կազմուած Պէյրութի Ցանճնախումբին:

Վերոյիշեալ գումարը գոյացած է հետեւեալ ընծայական հանգանակութիւններէն –

Փարիզ եւ շրջաններ	453·941 Ֆ·
Մարսէյլ եւ շրջաններ	230·000 Ֆ·
Լիոնի շրջան	118·562 Ֆր·
Վալանս	50·000 Ֆր·
Տէսին	20·000 Ֆ·
Սէն Շամոն եւ շրջաններ	12·800 Ֆ·
Նիս, Տրակինեան եւ շրջաններ	16·900 Ֆ·
Պորտօ	6·380 Ֆ·
Ֆրանքֆորթ (Գերմանիա)	2·196 Ֆ·
Ընդհ· գումար	910·779 Ֆ·

Ֆրանսահայ գաղութէն զատ այս ձեռնարկին իրենց մասնակցութիւնը բերած են նաեւ Զուիցերիոյ գաղութը 38·000 զուիցերական Ֆրանքով եւ Պելժիոյ գաղութը՝ 333·200 պելժիական Ֆրանքով:

Լիբանանի Հայ Աղէտեալներուն Օգնութեան Ցանճնախումբս, այս մանրամասնութիւնները հանրութեան հաղորդելով, կաթող· Պատուիրակ Սրբազանի յանձնարարութեամբ հանգանակութիւնը փակուած չի նկատեր, այլ սրտագին կոչ կ'ուղղէ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ ապրող բոլոր ազգայիններուն, մասնաւորաբար անոնց՝ որոնք ցարդ իրենց մասնակցութիւնը չեն բերած նուիրական եւ մարդասիրական այս ձեռնարկին, որպէսզի չարունակեն իրենց օժանդակութիւնը Լիբանանի մեր տառապեալ եղբայրներուն եւ քոյրերուն, որովհետեւ Լիբանանի հայ գաղութէն ներս կարիքը մեծ է, եւ թշուառութիւնը համատարած:

Ի դիմաց Լիբանանի Հայ Աղէտեալներուն
Օգնութեան Ցանճնախումբին
Ատենապետ ԳԷՈՐԳ ՊԱԳՐՃԵԱՆ
Գանձապահ ԿԱՐՊԻՍ ՋՐԲԱՇԵԱՆ

նատա, Պելժիա, Իտալիա, Ճափոն, Հոլանտա եւ Շուէյտ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Իտահօ նահանգի Թեթոն Ջրամբարի քանդումին հետեւանքով վեց հոգի մեռած եւ 135 հոգի ալ անհետացած են: 35·000 հոգի անապաստան մնացած են: Նեփալի մէջ 150 գիւղացիներ մեռած են, երբ իրենց գիւղին հողը սահած է:

ԱՆԿՈԼԱՑԻ ժողովրդական Հանրապետութիւնը 132րդ անդամը դարձաւ Ա. Խառնանքի Միջազգային Կազմակերպութեան:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետ Ինտիրա Կանտի Մոսկուա մեկնեցաւ հինգ օրուան պաշտօնական այցելութեամբ: Տարի մը առաջ արտակարգ վիճակ յայտարարելէ ետք առաջին ճամբորդութիւնն է այս, զոր կը կատարէ Հնդկաստանի վարչապետը: Մոսկուայի մէջ կանտի եւ խորհրդային ղեկավարներու միջեւ խօսակցութեանց նիւթ կը դառնայ երկու երկիրներու յարաբերութեան սերտացումը: Հնդկաստան զինուորական սարքեր կ'ուզէ գնել Խորհ· Միութենէն, յատկապէս հակաօդանաւային արդիական զէնքեր: Հիւլէական մարզէն ներս օգնութիւն կ'ուզէ ստանալ, որուան ըլլալով որ վերջերս Քանատա առկախ թողած էր Հնդկաստանի կատարելիք իր օժանդակութիւնը այս մարզէն ներս:

ԱԶԳԱԿ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ընողներ ըլլան հաւանաբար, թէ այս երկրի ժողովուրդը տէր չունի՞, իշխա – նութիւն չունի՞: Դէպքերու ամբողջ տեւողութեան բանէն դուրս եկաւ, որ այո՛, տէր չունի, որովհետեւ տէրերը զբաղած էին շա՛տ աւելի կարեւոր, ակադեմական վէճերով, իրարու մէջ պատասխանատուներ փնտռելով, պատասխանատուներ մատնացոյց ընելով, ջիրայ ամբաստանելով, սպառնալիքներ որոտալով եւ փողոցային մակարդակի լեզուով ու ոճով հին եւ նոր հաշիւներ մաքրելով: Աւելին. լեզուն, որ մարդկային մտածումներն ու զգացումները արտայայտելու գործիք է եւ բառերը, որոնք կապուած են որոշ իմաստներու, երկրի քաղաքական դէմքերու չրթունքին վրայ բոլորովին տարբեր իմաստներ ստացան: Խաթարուեցաւ լեզուին եւ բառերուն իմաստը, հին իմաստները վտարուեցան եւ նոր իմաստներ ամուր հաստատուեցան անոնց մէջ: Զինադուլներու համբանքը հասաւ երեսուն – հինգի, երեսունըհինգ անգամ կողմերը յանձնառու եղան կռիւը դադրեցնելու եւ երեսունըհինգ անգամ դրժեցին: Սուտը, կեղծիքը, նենգամտութիւնը, չուկայի ապրանքի վերածուեցան: Եղբայրութիւն, գործակցութիւն, հանդուրժողութիւն բառերը, այնքան դիւրութեամբ արտասանուած՝ հաւատք ընծայողներ չդտաւ երկրին մէջ, որովհետեւ այդ խօսքերը ըսողները իրենք ալ չէին հաւատար իրենց ըսածներուն:

Պետական ձայնասփիւռէն յուսախաբ՝ ժողովուրդը իր ականջը տուաւ օտար կայաններու, իր երկրին մէջ պատահածներուն աւելի մօտէն տեղեակ ըլլալու համար: Տեղական պատկերասփիւռը դէպքերու իրական պատկերը տալու դադափարէն սարսափահար՝ նախընտրեց լռութիւն պահել, մինչ անդին, օտար կայաններ յետին մանրամասնութիւններով օրը օրին տեղեակ պահեցին իրենց ունկնդիրները: Նիւ Եորքի, Լոնտոնի, Փարիզի եւ այլ երկիրներու ժողովուրդները շատ աւելին գիտցան այս երկրին մէջ պատահածներուն մասին, քան այս երկրին ժողովուրդը իր երկրին մէջ պատահածներուն:

Իրրեւ հետեւանք արհեստալի դէպքերուն, անիշխանութիւնը սանձարձակ տիրեց երկրին մէկ ծայրէն միւսը: Իշխանութեան բացարձակ բացակայութիւնը դուռ բացաւ չարաշահութիւններու, մթերքները անհետացան հրապարակէն՝ ժամանակ մը եռք չափազանցուած գիներով կրկին հրապարակ բերուելու համար: Անպատիժ կերպով սկսան գործել ամէն կարգի մաքսանենգները, կողոպտուած ապրանքնե – րու վաճառքը օր ցերեկով եւ բացօթեայ հրապարակներու վրայ դրական երեւոյթ համարուեցաւ, բազմայարկ դղեակները, որոնք ոչ միայն դիւջերները, այլ նաեւ ցերեկները, առանց վախի, չարունակեցին իրենց չհատասկութիւնները, քակահատները փոխեցին իրենց արհեստը՝ կողոպուտին մէջ աւելի մեծ չահեր տեսնելով:

Հարիւրաւոր բնակարաններ, որոնց տէրերը մեկնած էին աւելի ապահով վայրեր, նոր բնակիչներ, դուռները կոտրելով ներս մտան եւ տուն տեղ եղան բնակարաններուն մէջ տէրերը անկարող եղան իրենց բնակարաններուն վերստին տիրանալ:

Խախտեցաւ ժողովուրդին հաւատքը, անհետացաւ վստահութիւնը, սեւցաւ հայրենիքը իր զաւակներու աչքին եւ հարիւր հազարներ կազմեցին հայրենիքէն հեռացողները:

Կռուող կողմերը չվարանեցան պետութենէն խլուած զէնքերով պետական հաստատութիւններու վրայ յարձակում գործելու: Զօրանոցներու զբաւումէն եաք ամբակոծուեցաւ նախագահական ապարանքը, կողոպուտի եւ կրակի տրուեցան Վարչապետարանը, Արհրդարանը, Ընդհանուր Ապահովութեան Կեդրոնը, դպրոցները: Փակ մնացին զբամատուները, որոնցմէ տասնեակ մը կողոպուտէ վերծ չմնացին: Նաեւ՝ Սակարանը:

Երեսփոխանական ժողովը, որ դէպքերու ամբողջ տեւողութեան վայլած էր իր բացակայութեամբ, մեռաւ առանց երբեք ժողովատեղի մը փնտռեց ժողովդումարելու համար եւ դումարեց՝ ապահովութեան խիստ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուելէ ետք:

Պատակուած էր երկիրը զգալթէն մինչեւ ժողովրդային ամէնէն համեստ խաւերը: Այդ պատճառով ալ կողմերը յուսահատ սեղանի մը չուրջ բոլորուելու քաջութենէն, յուսահատ՝ արտաքին միջնորդութիւններէ, փրկութեան բանալին փնտռեցին դրացի Սուրիոյ մէջ: Դամասկոս զարձաւ աշի եւ ձախի իրար հրմըշտակող պատգամաւորութիւններու ուխտավայր: Ինչ որ իրարու հետ չէին կրցած, չէին ուզած ընել, ինդրեցին, որ Սուրիան ընէ: Սուրիան պատուիրակներ ղրկեց, ու փորձեց աշն ու ձախը քով քովի բերել– վնասդուլներ կնքուեցան, համակարգող մարմիններ ստեղծուեցան կռուող կողմերու ալ մասնակցութեամբ, պինդ դուլներ՝ որոնք չծնած մեռան եւ կռիւը չարունակուեցաւ:

Քանիերորդ անգամն ըլլալով կռիւը դադրեցնելու սրտայոյզ կոչեր եղան հոգեւորական եւ քաղաքական պետերու կողմէ, բայց լսող չեղաւ եւ կռիւը չարունակուեցաւ կատաղի թափով եւ արիւնը հոսեցաւ աւելի առատ քան երբեւիցէ, որովհետեւ վրէժխնդրութեան, ոխի եւ ատելութեան աստուածը դեռ չէր յագեցած: Արտաքին աշխարհը յուզումով դիտեց դէպի անդունդ դահավիժող այս վոքրիկ երկիրը, որ ինքզինք կը կործանէր:

Շատ ուշ, բայց վերջապէս հեռաւոր երկիրներէ նոր պատուիրակութիւններ եկան: Հանդիպումներ աչի եւ ձախի հետ, հանդիպումներ Դամասկոսի իշխանութիւններուն հետ: Մօտիկ թէ հեռաւոր երկիրներէ ազդարարութիւններ՝ չմիջամտելու, քանի որ եղածը «ներքին խնդիր» էր, բայց փաստերը հակառակը կոյս կուտային: Հակառակ եղած ազդարարութիւններուն՝ Սուրիան միջամտեց: Սուրիական ուժեր մտան Լիբանան: Դոհունակ արտայայտութիւններու դիմաց բարձրացան դժգոհ ձայներ: Ու քաղաքական պետերուն վերջացաւ թնդանօթներու որոտին տակ:

Ինչ որ գրուեցաւ հաղիւ թէ աղօտ մէկ ուրուագիծը ըլլայ պատահածներուն: Մուգքի ճերմակ, մաքուր էջի մը դիմաց, սեւով չրջապատուած ելքի ամբողջական էջեր՝ քանդումի, հրդեհի, կողոպուտի, առեւանգումի եւ դանապեղ ոճիրներու: Եւ քառասային այս պայմաններուն մէջ ո՞վ պիտի յաւակնէր լրիւ եւ ամբողջական պատկեր մը տալ, երբ շատ մը հարցեր մութի ծալքերու տակ կը մնան, երբ մանաւանդ պետական հաստատութիւններուն հետ տոմարներու փաստաթուղթերը մոխիրի վերածուած են:

Մէջտեղն է սակայն ահաւոր, անողոք եւ անջնջելի պատկերը, տեսանելի եւ շօշափելի: Աներեւոյթ վերածուած երկիր մը, աւերի ու կողոպուտի տրուած առեւտրական հրապարակ մը, քանդուած տներ, տեսութիւն մը, կողոպտուած հազարաւոր բնակարաններ, քանդուած ու կողոպտուած համալսարան, երաժշտանոց, Ազուեսից Ակադեմիա եւ հիւանդանոցներ, մինչեւ ուղն ու ծուծը պատակուած ժողովուրդ մը, հարիւր հազարաւոր թըշուառութեան մատնուած գործազուրկներ, հազի կարօտ ընտանիքներ, հարիւր հազարաւոր ուսումնազուրկ տղաք եւ աղջիկներ, տասնեակ հազարաւոր սեւազգեստ մայրեր, այրիներ, աւելի մեծ թիւով որբեր եւ դեռ բանակ մը խեղանդամներու եւ խելագարներու: Պատակ – ուած ու վարկաբեկուած: Բանակ մը պատակուած ու վարկաբեկուած, որ ամիսներ չարունակ ձեռնածալ նստելէ եաք, իր գոյութեան խմաստն ու իրա – ւունքը գտաւ գասալքութեամբ կռուող կողմերուն չարքերը ստուարացնելուն եւ քանդումի ու բնաջնջումի վատթարագոյն օրինակը տալուն մէջ: Պախարակուած, որ ամիսներ չարունակ պահպանողական կամ յառաջդիմական ճակատներու բաժնուած եւ համայնական պատնէշներու եաին դիրք գրաւած՝ յանուն ընկերային – քաղաքական պահանջներու թէ նախկին կարգերու պահպանման, ամբողջ ապրիմը երկիրը նետեց քաղաքացիական պատերազմի դիրկը:

Ստեղծուած անել կացութեան մէջ, կռիւը չարունակելով մէկեալէ՝ կը մտածուէր անելքէն դուրս գալու լուծումի մը մասին: Եւ թէ լուծումը ուրիշ բան չէր եթէ ոչ Սահմանադրութեան 7ՅրդՅոզուածին բարեփոխութիւնը, որուն պատասխանատուրհակը պիտի վճարէր Հանրապետութեան նախագահը, առանց վստահ ըլլալու, թէ իր հրաժարումէն եաք խաղաղութիւնը պիտի հաստատուի երկրին ներս:

Եւ սակայն կայ ու կը մնայ մեծ հարցը — Լիբանանի ճակատագիրը, Լիբանանի ապագան: Այն ու ձախը, որ ամբողջ տարի մը երկիրը քարուքանդ ընելու անխղճութիւնը ունեցան՝ պիտի կանգ առնեն տեղ մը, պիտի նստին եւ իրաւախոհութեան գան՝ լեցնելով բացուած վիհը հոդիներուն մէջ եւ երկրին վերադարձնելով սիրոյ, եղբայրութեան, համակեցութեան եւ հանդուրժողութեան աւանդական արժանիքները: Պիտի աշխատին հարիւր հազարաւոր կրակէն փախածներն ու բռնի տեղահանուածները վերադարձնել իրենց օճախները, փարատել վախ, կասկած, անվստահութեան մթնոլորտը, որ խորապէս նստած է հոդիներուն մէջ եւ ողմիտ իրատեսութեամբ քաղաքացիները, լինչ համայնքի ալ պատկանին անոնք, պատմականօրէն ճակատագրուած են միասին ապրելու այս երկրի ամէն մէկ թիզ հողին վրայ, միեւնոյն քաղաքին կամ գիւղին, միեւնոյն թաղին եւ միեւնոյն չէնքին վերի կամ վարի յարկին, նոյն առեւտրական հրապարակներուն, գործատուներուն եւ առօրեայ կեանքի բոլոր արտայայտութիւններուն մէջ:

Լիբանանցիք որքան բուռն եւ կրքոտ, իրարու չհնայելու չափ բիրտ ու ծայրայեղ, նոյն ատեն սակայն իրատես են, արթուն, գիտակից, ձեռներէց, եւ իրենց հարցերը իրարու մէջ լուծելու չափ ճարկուն, խելացի մարդիկ:

Տարուան մը փոթորիկը, որ չնայեցի կողմերէն ոչ մէկուն եւ արհաւիրքին ծանր հետեւանքները բաժին ինկան մէկուն եւ միւսին, անպայման պիտի փարատի եւ փարատի երկիրը բաղկացնող համայնքներուն հաւաքական ճիգերով, ներդաշնակ եւ համերաշխ աշխատանքով:

Ու մտնաւանդ հոդիներուն մէջ արմատացնել մէկ եւ անբաժանելի հայրենիքի, մէկ եւ անբաժանելի ժողովուրդի մը գաղափարը, վեր՝ համայնական ամէն նկատումներէ, գարձնել այս հողը պաշտելի բոլոր քաղաքացիներուն համար հաւասարապէս, միացեալ ճիգով վերակառուցել քանդումի ու բնաջնջումի վատթարագոյն օրինակը տալուն մէջ: Պախարակուած, որ ամիսներ չարունակ պահպանողական կամ յառաջդիմական ճակատներու բաժնուած եւ համայնական պատնէշներու եաին դիրք գրաւած՝ յանուն ընկերային – քաղաքական պահանջներու թէ նախկին կարգերու պահպանման, ամբողջ ապրիմը երկիրը նետեց քաղաքացիական պատերազմի դիրկը:

Ստեղծուած անել կացութեան մէջ, կռիւը չարունակելով մէկեալէ՝ կը մտածուէր անելքէն դուրս գալու լուծումի մը մասին: Եւ թէ լուծումը ուրիշ բան չէր եթէ ոչ Սահմանադրութեան 7ՅրդՅոզուածին բարեփոխութիւնը, որուն պատասխանատուրհակը պիտի վճարէր Հանրապետութեան նախագահը, առանց վստահ ըլլալու, թէ իր հրաժարումէն եաք խաղաղութիւնը պիտի հաստատուի երկրին ներս:

Եւ սակայն կայ ու կը մնայ մեծ հարցը — Լիբանանի ճակատագիրը, Լիբանանի ապագան: Այն ու ձախը, որ ամբողջ տարի մը երկիրը քարուքանդ ընելու անխղճութիւնը ունեցան՝ պիտի կանգ առնեն տեղ մը, պիտի նստին եւ իրաւախոհութեան գան՝ լեցնելով բացուած վիհը հոդիներուն մէջ եւ երկրին վերադարձնելով սիրոյ, եղբայրութեան, համակեցութեան եւ հանդուրժողութեան աւանդական արժանիքները: Պիտի աշխատին հարիւր հազարաւոր կրակէն փախածներն ու բռնի տեղահանուածները վերադարձնել իրենց օճախները, փարատել վախ, կասկած, անվստահութեան մթնոլորտը, որ խորապէս նստած է հոդիներուն մէջ եւ ողմիտ իրատեսութեամբ քաղաքացիները, լինչ համայնքի ալ պատկանին անոնք, պատմականօրէն ճակատագրուած են միասին ապրելու այս երկրի ամէն մէկ թիզ հողին վրայ, միեւնոյն քաղաքին կամ գիւղին, միեւնոյն թաղին եւ միեւնոյն չէնքին վերի կամ վարի յարկին, նոյն առեւտրական հրապարակներուն, գործատուներուն եւ առօրեայ կեանքի բոլոր արտայայտութիւններուն մէջ:

Լիբանանցիք որքան բուռն եւ կրքոտ, իրարու չհնայելու չափ բիրտ ու ծայրայեղ, նոյն ատեն սակայն իրատես են, արթուն, գիտակից, ձեռներէց, եւ իրենց հարցերը իրարու մէջ լուծելու չափ ճարկուն, խելացի մարդիկ:

Տարուան մը փոթորիկը, որ չնայեցի կողմերէն ոչ մէկուն եւ արհաւիրքին ծանր հետեւանքները բաժին ինկան մէկուն եւ միւսին, անպայման պիտի փարատի եւ փարատի երկիրը բաղկացնող համայնքներուն հաւաքական ճիգերով, ներդաշնակ եւ համերաշխ աշխատանքով:

Ու մտնաւանդ հոդիներուն մէջ արմատացնել մէկ եւ անբաժանելի հայրենիքի, մէկ եւ անբաժանելի ժողովուրդի մը գաղափարը, վեր՝ համայնական ամէն նկատումներէ, գարձնել այս հողը պաշտելի բոլոր քաղաքացիներուն համար հաւասարապէս, միացեալ ճիգով վերակա –

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4.

Ու քայլ արեց: Խումբը ետ–ետ գնաց: Յետոյ մէկը վերանդին ուսից վար բերեց ու ինքը այդ մէկի վրայ քշեց: Յետոյ մանգաղ ու գերանդաւորները փախան՝ «վայրենի գաղթականներին» հայհոյե – լով: Սրտը թողեցին իրեն, փախան...

Բուռ – բուռ հասկ փշրեց – լցրեց պարկը, ապա մտաւ դաշտի դիւղը, մտաւ մի դաշտեցու տուն, կանգնեց տան կենտրո – նում, թնդաց.

— Քոյրիկ, քու տաշտ առ–արի:

— Հայց չունենք... Էն Աստուածը՝ չունենք, — կինը ահ ունեցաւ:

— Քու էրկան կանչէ հոս:

— Գնացել ա էքի:

— Էքին ի՞նչ ասել է, — որոտաց, ձեռնափայտով խառնեց տան եղած – չեղածը, — գնացել ա էքի, — տնազ արեց, տակնուվրայ արեց տունը, չճարեց բան, — էքի... Քու պապու էքին... — կանգնեց, նայեց չուրջբոլոր՝ յատակին – պատերին, առաստաղին...

— Ճերմակ պատերո՛ւն մատի՛կ... Ծուխ չի՞ դիպչէ... Թունդիր չունի՞ն... օջա՞խ է...

Երկու տարի անձայն էր զրուցել սար ու ձորի հետ, թէ չուրթ էր չարժել՝ եղել էր խաղ՝ լմացած բոլոր տխուր խաղերը: Հիմա բերան էր բացել ու խօսելու կարիք ունէր: Եւ ինչ մատածելու բան էր, մատածում էր ձայնարկու.

— Առանց Թունդիր օջա՞խ... Առանց ծխոտ պատի օջա՞խ...

Ցետոյ աչքը դիպաւ պատի ժամացոյցին:

— Օհօ – հօ– հօ՛, սահաթին մատիկ էրէ՛, սահաթին, սահաթի՛ն...

Ու խոժոռուած նայեց – նայեց ժամացոյցին, թունոտ նայեց:

— Իմ կեանքի ժամե՞ր կը հաշուիս, քու պապու չխչխոց...

Եւ ձեռնափայտը բարձրացրած վրայ քշեց, չըրըխկ զարկեց – փշրեց ժամացոյցը, փշուրները տրորեց ծակ տրեխ – ներով, եկաւ դուրս...

Ձորի Միրօն նոր ծխախոտ վառեց, ծխի դղդուած վարագոյր կախեց դէմքին եւ մատծեց հազար անգամ մատածածը. ախր ի՞նչ էին արել օսմանի կառավարութեանը: Հէ՛չ: Օր էն օրերի եղածը ի՞նչ էր. Թուրքի ու Հայի կռի՞ւ: Չէ: Հայի կոտորում էր: Ինչո՞ւ կոտորեցին: Մի սուլթան, սուլթան Համիդին արնակից մի նոր սուլթան Հայի արմատը արեւերես հանելու հրաման տուեց ու մի աշխարհ համաձայն եղաւ: Ինչո՞ւ... Մի ժողովուրդ մերժուեց մի սուլթանի կողմից ու աշխարհի կողմից մերժուեց: Մերժուեց, տնանկ եղաւ, մնաց սար ու քարի հետ: Հա, մերժուած ժողովրդին տէր կանգնողը սար ու ձորն եղաւ, անտառ ու քարանձաւն եղաւ... Էդպէս էր: Մարդու ու աշխարհի կողմից մերժուած մարդու միակ բարեկամը բնութիւնն է մնում: Հա, գաղթական էին, ուսելիք ու խմելիք իրենց սար ու ձորից էին ուզում ապաստան ու ապահովութիւն սար ու ձորից էին ուզում, բնութիւնից: Ու տալիս էր: Տուեց, տուեց ու քաշեց – տարաւ, քաշեց աւելի մօտ տարաւ իրեն, տարաւ, տարաւ դարձրեց վայրենի, մօտեցրեց սարի պատաններին: Ցետոյ գաղթականները եկան իրար դէմ, յետոյ գաղթականները սկսեցին իրար մերժել ու կամաց – կամաց ամէն գաղթական հայ դարձաւ մենակ գաղթական, մնաց մենակ՝ սար ու քարի հետ: Խութեցի հարսը, աշխարհից խռով, թողեց, իր համար գնաց, հիթնցի աղեհեր Սանոն՝ իր համար: Ինքը երկու տարի մենակ մնաց երկրի սարերի, ան – տառների, ձորերի ու ջրերի հետ, երկու տարի վայրենացած չների պէս, վայրենացած չների հետ զղջոտուեց գայլերի հետ...:

— Ցարութ, թէ մարդ չընդունուի մարդու կողմէն՝ կը մնայ մէն – մենակ, — փիլիսոփայեց Ձորի Միրօն, — մենակ մնաց՝ գլուխ կ'առնի – կ'ընկնի սար ու ձոր: Հա, մարդկանցից փախ՝ սարերի հետ ընկերութիւն կ'անէ ու սարեր կ'ընդունին...:

Լռեց– Լուռ մնաց նաեւ Ցարութ որդին. հայրը ինչո՞ւ է այդպիսի բաներ ասում... Ի՞նչ մենակութեան մասին է խօսքը:

— Ցարութ, պատերազմել – կռուել, ասել է թէ՝ չընդունել իրար: Էսօր գերմանացին քեզ չի ընդունում, դու՝ գերմանացուն... Կը պատահի, դառ, կռիւ է՝ կը պատահի, կեանք է՝ կը պատահի մենակութիւն զգաս էս խառնակ աշխարքի մէջ. մտաբերէ քու հօր՝ Ձորի Միրոյին, յիշէ, որ աշխարքի մէջ մի ընչաւոր կայ քեզ իր հոգուց բարձր ընդունող: Ցիշէ ու խռով չես մնայ աշխարքի հետ:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(34 – Շար.)

ԵՐԲ ԿԸ ՍԿՍԻ "ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻՔ"Ը

— o —

Վերջերս գործակալութիւն մը կը հաղորդէր աշխարհի ամէնէն ծեր կնոջ մահուան լուրը: Տիկին Հֆաֆ Լազուրիա կովկասի գեղջկուհի մըն է, որ հոգին աւանդեց 140 տարեկանին: Լազուրիա իր երկրին մէջ գործած էր առասպելական էակ մը: Ան իր եաին կը թողու հարիւրէ աւելի թոռներ եւ թոռնուհիները, որոնք բոլորն ալ կ'ապրին Ասխազիայի Ռուիթոլ գիւղին մէջ:

Պէտք է ըսել սակայն, որ գիտնականները մեծ հետաքրքրութիւն չեն ընծայեր այդ ղազուկոյ լուրերուն, որուան ըլլալով, որ ոչ մէկ վաւերաթուղթ գոյութիւն ունի փաստելու համար այդ հարիւրամեանոց ծնդեան թուականը:

Երկարակեցութեան մարզին մէջ, մարդ արարածը կը գլուխ միջակ տեղ մը: Կան միքսաներ ինչպէս ոչիլը, որոնց կեանքը կը տեւէ մէկ ամիս, կոկորդիլոսը եւ ծառի ձուկը կ'ապրին 300 տարի, իսկ մարդ արարածը՝ 80էն 100 տարի:

Այդ տարիքին հասնող երջանիկներուն քիչը չատ քիչ է: Եթէ նկատի առնենք ընդհանուր միջինը, պիտի տեսնենք, որ 40 տարիքը ունեցողները ծեր կը նկատուին ժէ. դարուն, իսկ 50ը անցնողները՝ ժԹ. դարուն: Մեր օրերուն բարգաւած երկիրներու մէջ կեանքի տեւողութեան միջինը 65 է: Միացեալ Ազգերու կատարած վիճակագրութիւններուն համաձայն, 1965ին ծերերուն թիւը 176 միլիոն էր, 1973ին՝ 200 միլիոն: Նախատեսութիւններու համաձայն, 1985ին, պիտի ըլլայ 270 միլիոն:

Սակայն եթէ այս թիւերը որոշ լաւատեսութիւն մը կը ցուցաբերեն, պէտք չէ մոռնալ մեսալին միւս երեսը: Հոլիեն – հակի մէջ տեղի ունեցող ծերաբանութեան համագումարին, փրոֆեսէօր Պուրլիէր յայտարարած է, որ վերջին 150 տարիներու ընթացքին չիսուննոց մարդու մը դայատեւելու յոյսերը աւելցած են չորս տարիով միայն, մինչդեռ ժԹ. դարուն 80 տարեկան մարդ մը կրնար ապրիլ մինչեւ հարիւր տարի: Ճիշդ է որ բժշկութեան նուաճումները չնչին են կարդ մը հիւանդութիւններու անդարմանելիութիւնը, բայց այդ նուաճումները չեզո – քացուած էին այսպէս կոչուած fաղաfակրթական վնասներով, որոնք կը ցնցեն մարդ արարածին ֆիզիքական կազմը:

Արդի ծերաբանութիւնը հնարած է նոր բառ մը որակելու համար ծերութիւնը՝ երրորդ տարիք: Ե՞րբ կը սկսի երրորդ տարիքը: Այդ մասին կարելի չէ եղած ճշդել որոշ թիւ մը, որովհետեւ անիկա կախում ունի կարգ մը ազդակներէ, որոնք բժշկականէ աւելի հոգեբանական եւ ընկերային բնոյթ ունին: Ընդհանուր առմամբ երրորդ տարիքը կը սկսի երբ կը հնչէ հանգստեան կոչուելու չրջանը, այսինքն 60էն 65 տարեկանին: Կարդ մը մարդիկ այդ թուականը կը նկատեն ճակատագրական, կը մտնեն ծերութեան սեմէն ներս եւ կը համբերն իրենց ապրելիք օրերը: Ուրիշներ սակայն կը սկսին նոր ասպարէզ մը եւ նորոգուած նոր եռանդով կը չարունակեն իրենց երրորդ տարիքը:

Ծերութիւնը անչուշտ նախ տարիքի հարց է: Բայց ասիկա չի նշանակեր, որ նոյն թուականին ծնած երկու անձեր կը ծերանան նոյն ատեն: Պէտք է նկատի առնել ալեւոյթը, այսինքն մարմնի օրգաններուն եւ հիւսկէններուն վատթարացումը, որ կենսաբանական երեւոյթ է եւ որուն առաջքը առնելու համար արդի բժշկութիւնը կը թափէ մեծ ճիգերը: Իսկ կայ ֆիզիքական եւ հոգեբանական տկարացում մը, որ չատ կուգայ ենթակային ժառանգականութենէն եւ ապրելակերպէն:

Եթէ ծերանալը մարդկային ճակատագրի անխուսափելի մէկ հանգրուանն է, դիմութեան պարտականութիւնն է են – թական հոն հասցնել առողջ ու եռանդուն վիճակի մէջ:

«Մարդ արարածը, — կ'ըսէ Հիփոլիթ Թէն, — շատ գէշ կը ծերանայ. ան կը կարծրանայ, կը փտի»: Բժիշկին կը մնայ բարելաւել այդ վիճակը եւ ուղղել փիլիսոփային չոռեռես մատնանշումը:

«Ս. Փ.»

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Վիէննա տարածուն քաղաք, ուր հանդիպիլ, զբօսանքի կարելիութիւններն այնքան չատ են, մեր գաղութը փոքրաթիւ, ցանուցիր եւ սակայն հայատրոփ գործունէութիւն, խանդավառութիւն կայ մանաւանդ մեր երիտասարդական չարքերուն մէջ: Մեր փոքրիկ ակումբը գրեթէ ամէն չաբաթ նորութիւն մը կ'ընծայէ մեզի համակրելի ու ժպտուն երիտասարդներ նոր յղացումներ կ'ունենան, պիտի ըսէի մրցումի մէջ են. վառ պահելու ազգային ղգացումը եւ չեն ձգեր, չեն հանդուրժեր որ ուչանայ, պաղի մեր հայեցի արիւնը: Խանդավառ ազգասիրութիւն — այս է մեր նոր սերունդը բնորոշող յատկութիւնը:

Ատոր գեղեցիկ վկասը տուաւ տեղւոյս Ուսանողական եւ Երիտասարդական Միութիւնը, 1976 Մայիս 7–8ի գիչերը: Կազմուած է Ալեք – Աւետ թատերախումբը, առաջնորդութեամբ պրոֆեսոր Ալեքսան Աւետիքեանի, որ հանդէս եկաւ բեմադրութեամբ Հրանդ Հրահանի «Կոտրած հայելիին»:

Մեր երիտասարդները օրեր չարունակ գործի էին լծուած, պատչաճ բեմ մը պատրաստելու համար եւ վոլվին յաջողած. ամէն ինչ կոկիկ, մաքուր:

Որպէսզի բոլորին հնարաւորութիւն ընծայուի ներկայ գտնուելու, սոյն թատերդութիւնը բեմադրուեցաւ երկու անգամ, նախ Մայիս 7ին ապա յաջորդ գիչեր ժամը 8ին:

Նախ ըսեմ թէ թատերախումբին բոլոր դերակատարներն ալ նախ չատ լաւ սորված էին իրենց բաժինը, կատարելապէս իւրացուցած իրենց ընտրած կերպարը, որով ձեռք բերուած յաջողութիւնը. ամբողջական էր եւ կատարեալ, չնորհաւոր – ըսելի են բոլորն ալ առանց բացառութեան: Այն ինչ որ մեր աչքերը բեմի վրայ տեսան, սկսնակներ չէին այլ չատաղացածներ: Գրեթէ ժամ մը ամբողջ լարուած հետաքրքրութեամբ հետեւեցանք խաղարկութեան, ծիծաղելով կուռ ու կուչտ:

Ամփոփ փիէս մը ըլլալով սեղմ էր անչուչտ թիւը դերասաններուն, որոնք էին՝ Տիկին Ցամիկ Տաքէսեան, Պ. Պ. Արամ Պալեան, Ալեքսան Աւետիքեան, Գրիգոր Հալաճեան, Համբարձում Գարասու, Վարդգէս Ազամանուկեան:

Մեր անվերապահ գնահատանքը եւ չնորհաւորութիւնները բոլոր դերակատարներուն, միակ խղճով, որ չվհատին, չընկրկին, չմնան կէս ճամբան. յառաջիկային կ'ակնկալենք աւելի ծանր մէկ խաղ, որքան որ բեմը եւ ուժերը արտօնեն:

Երեկոյթը համեմատեցաւ Տիկին Սեզա Դանիէլի եւ Րաֆֆի Քէչիչեանի նուագով — պար, յուչեր, կաքաւիկ — առաջին եւ անկէ ալ գեղեցիկ էր իր չնորհովը:

Պիանքա գրել – կարդալ սորված էր եւ տասիլ ածել ալ գիտէր: Մայրը զայն ամբողջ տարիներ իրմէ հեռու պահած էր:

Երբ Պիանքա տասներկու տարեկան եղած էր, էմիլերիա զայն Վենետիկ բերած էր, ուր այժմ, երբեմն իրիկուններըը սեւեր հագած եւ երեսն ալ թանձր սեւ քօղով մը ծածկած, զայն դուրս հանելով պատոյտի կը տանէր:

Բայց ցերեկները Պիանքա բնաւ դուրս չէր ելլեր: Էմիլերիա նախանձոտ ամուսինի մը պէս կը հսկէր աղջկան վրայ. կը դողար, երբ միտքը կ'իյնար որ մարդու երես կը տեսնէ ան եւ կամ այր մը անոր երեսը կը նայի: Չէր ուզեր միանգամայն որ իր բարեկամները գիտնային թէ ինք աղջիկ մը ունի:

Պիանքայի գրաւած սենեակը այդ ապականած ու աղտեղի տան մէջ տեսակ մը խորան էր որուն գողդողալով ու խոնարհելով կը մօտենար էմիլերիա:

Բաւական երկար առեն Պիանքա Ռոլանի դէմքը քննեց:

— Այո, դէմքերնդ յայտնի է որ դուք ճշմարիտ բարեկամ մըն էք, ըսաւ ան վերջապէս: Դուք մօրս այցելող միւս մարդոց բնաւ չէք նմանիր, ձեր նայուածքին մէջ ամբարտաւանութիւն չկայ, եւ ոչ ալ խայտառակութիւն: Ոհ, ահա իմ տառապելուս պատճառըատ է, մեր հիւրերը գիշատիչ գազաններու պէս կը նային ինծի եւ տունին մէջ գտնուող բոլոր կիներուն…: Մայրս ալ բնաւ մինակը մնացած չունի, միչտ քովը մարդեր կան…: Որքան ուրախ պիտի ըլլայի եթէ մենք երկուքս մայրս եւ ես պարտէզով չրջապատուած պզտիկ տան մը մէջ բնակած ըլլայինք…: Դժոխքի նմանող պալատի մը մէջ բանտարկուած ենք ուր մարդ կը խեղդուի…:

— Ըսել է այս պալատին մէջ սարքուած խնջոյքները քեզի որեւէ հաճոյք չե՞ն պատճառեր…

— Ընդհակառակն, ես կը խորշիմ անոնցմէ… Երբէք ըսի մօրս որ հրաժարի սա խնջոյքներէն: Զուզից: Չէ՛ք պիտեր, պարոն, չէք պիտեր թէ որքա՜ն դժբախտ եմ:

Եւ սկսաւ հեծկլտալ:

ՄԻՇԵԼ ԶԻՎԱԻՕ

(Շար.)

ԼՐԱՏՈՒ ՍՐՏԱՓԱՔ

Գրականութեան, Արուեստի եւ Գիտութեան Կաճառի 60ամեակը տօնուած է Ապրիլ 14ին Փարիզի Թաղապետարանը ի ներկայութեան Ֆրանսացի եւ օտար բազմաթիւ անձնաւորութեանց: Նոյն կաճառը իր վերջին նիստին ծանօթ նկարիչ Զարեհ Մուլթաֆեանը ընտրած է իբրեւ պատուիրակ Իտալիոյ:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԸ

— o —

Կիրակի առաւօտ, Մայիս 16, Վատիկանի ռատիօկայանէն սփռուած հայածէս ձայնաւոր պատարագի ընթացքին յուզմամբ լսուեցաւ լինչ որ Կարդինալ Աղաճանեան ըսած էր Աստուծոյ ծառայ՝ Մխիթարի մասին, 1950ին, երբ Մխիթարեան զոյգ միաբանութիւնները մեծ չուքով կը կատարէին իրենց հիմնադրին մահուան 200րդ տարեդարձը:

Ցետ միջօրէին, ժամը 5ին, կարապետ եպիսկոպոս Ամատունի, Լեւոնեան վարժարանի եկեղեցիին մէջ, ուր թաղուած էր երջանկայիչատակ Կարդինալը, մատոյց հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պատարագը: Եկեղեցին լեցուն էր ազգայիններով եւ օտարներով: Դասին մէջ ներկայ էին նախկին կաթողիկոս Իգնատիոս Պաթմանեան, ասորի Պատրիարքութեան գործակալ՝ Իգնատիոս Մանասուրեան, Հռոմի Մխիթարեան հայրերը, ներկայ էին նաեւ Անարատ Ցղութեան քոյրերը:

Պատարագի աւարտին, հանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի խորանը՝ ուր կը գտնուի չքեղ չիրիմը Կարդինալ Աղաճանեանի, որ իր մահկանացուն կնքած էր հինգ տարի առաջ, ճիշդ նոյն թուականին՝ 1971 Մայիս 16ին:

Նոյն եկեղեցիին մէջ, ժամը 11ին, պատարագի ընթացքին, Ներսէս Ծ. Վրդ. Սէթեան, ոգեկոչումը կատարած էր հանդուցեալ մեծ Հայուն եւ մեծ հոգեւորականին:

LIVRES REÇUS

LES FILS DU GOULAG

par Armand Maloumian

Presses de La Cité, Paris 1976

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիրայիճ, ընտանեկան կեանքէ

Ա. ՄԱՍ

ԱՐԱԹԻՄՈՍԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ

— Ոչ, պարոն, ձենէ ուրիչ մարդու վրայ վստահութիւն չունիմ, պատասխանեց էմիլերիա:

Եւ նշան մը ըրաւ: Սենեակին մէջ գըտնուող երեք սպասուհիները դուրս ելան: Ապա, երթալով մայրական սիրով մը աղջիկը կուրծքին սեղմելէ յետոյ լինքն ալ դուրս ելաւ, բայց հազիւ թէ ոտքը դրան սեմին վրայ դրած, բժիշկը զայն կեցնելով ըսաւ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (105)

— Հաճեցէք պարոն Ալաթիմոսի սենեկապանին պատուիրել որ քովի սենեակէն դուրս չելլէ որպէսզի եթէ դործիք մը կամ դեղ մը բերել տալու պէտք ունենամ, քովս մարդ գտնուի:

— Ամենայն սիրով, պարոն բժիշկ, վերջացուց էմիլերիա:

Եւ դուրս ելաւ:

Երբ փաւլօ առանձին մնաց, պահ մը պիանքան դիտեցէ յետոյ լսեց որ խեղճ աղջիկը մօրը եաեւէն նայելով կը մռըմտար.

— Գնա, գնա, քու հիւրերդ ընդունէ… գնա քու մարդիկդ մեծարէ եւ աղջիկդ առանձին ձգէ…:

Փաւլօ ժպտեցաւ… այլեւս ան պիտէր թէ պիանքայի հիւանդութիւնը ուրկէ առաջ կուգար…:

Կամաց մը անոր մօտեցաւ, քովը նըստաւ եւ մանկամարդ աղջկան ձեռքը իր ձեռքերուն մէջ առնելով անոյշ ձայնով մը ըսաւ.

— Աղջիկս, կ'ուզե՞ս որ քանի մը վայրկեան իրարու հետ խօսինք:

— Ես հիւանդ չեմ, առանձին մնալ կ'ուզեմ, պատասխանեց պիանքա ջղայնարար:

— Հիւանդ չըլլալդ պիտէի, աղջիկս: Գիտեմ, խեղճ անմեղ աղջիկ, գիտեմ որ մարմինդ հիւանդ չէ, բայց սիրտդ հիւանդ է…: Այնպէս չէ՞…: Ինծի ապաւինէ, խեղճ աղջիկ, ես գիտեմ թէ դուն մեծ վիշտ մը ունիս: Ես բարեկամ մըն եմ քեզի եւ թերեւս քու ամէնէն անկեղծ բարեկամդ: Անգամ մը երեսս նայէ որ կարենաս դատել ու կարդալ իմ հոգիս:

Երբ պիանքա դէմքը բարձերուն տակէն դուրս հանելով բժիշկին երեսը նայեցաւ, այս վերջինը յանկարծակիի եկաւ անոր հրեչտակային դեղեցկութիւնը նչմարելով:

Պիանքա այն տարեն տասներեքուկէս տարեկան էր: Ճիշդ իր մօրը կը նմանէր ան եւ անկէ ալ գեղեցիկ էր իր չնորհովը:

Պիանքա գրել – կարդալ սորված էր եւ տասիլ ածել ալ գիտէր: Մայրը զայն ամբողջ տարիներ իրմէ հեռու պահած էր:

Երբ Պիանքա տասներկու տարեկան եղած էր, էմիլերիա զայն Վենետիկ բերած էր, ուր այժմ, երբեմն իրիկուններըը սեւեր հագած եւ երեսն ալ թանձր սեւ քօղով մը ծածկած, զայն դուրս հանելով պատոյտի կը տանէր:

Բայց ցերեկները Պիանքա բնաւ դուրս չէր ելլեր: Էմիլերիա նախանձոտ ամուսինի մը պէս կը հսկէր աղջկան վրայ. կը դողար, երբ միտքը կ'իյնար որ մարդու երես կը տեսնէ ան եւ կամ այր մը անոր երեսը կը նայի: Չէր ուզեր միանգամայն որ իր բարեկամները գիտնային թէ ինք աղջիկ մը ունի:

Պիանքայի գրաւած սենեակը այդ ապականած ու աղտեղի տան մէջ տեսակ մը խորան էր որուն գողդողալով ու խոնարհելով կը մօտենար էմիլերիա:

Բաւական երկար առեն Պիանքա Ռոլանի դէմքը քննեց:

— Այո, դէմքերնդ յայտնի է որ դուք ճշմարիտ բարեկամ մըն էք, ըսաւ ան վերջապէս: Դուք մօրս այցելող միւս մարդոց բնաւ չէք նմանիր, ձեր նայուածքին մէջ ամբարտաւանութիւն չկայ, եւ ոչ ալ խայտառակութիւն: Ոհ, ահա իմ տառապելուս պատճառըատ է, մեր հիւրերը գիշատիչ գազաններու պէս կը նային ինծի եւ տունին մէջ գտնուող բոլոր կիներուն…: Մայրս ալ բնաւ մինակը մնացած չունի, միչտ քովը մարդեր կան…: Որքան ուրախ պիտի ըլլայի եթէ մենք երկուքս մայրս եւ ես պարտէզով չրջապատուած պզտիկ տան մը մէջ բնակած ըլլայինք…: Դժոխքի նմանող պալատի մը մէջ բանտարկուած ենք ուր մարդ կը խեղդուի…:

— Ըսել է այս պալատին մէջ սարքուած խնջոյքները քեզի որեւէ հաճոյք չե՞ն պատճառեր…

— Ընդհակառակն, ես կը խորշիմ անոնցմէ… Երբէք ըսի մօրս որ հրաժարի սա խնջոյքներէն: Զուզից: Չէ՛ք պիտեր, պարոն, չէք պիտեր թէ որքա՜ն դժբախտ եմ:

Եւ սկսաւ հեծկլտալ:

ՄԻՇԵԼ ԶԻՎԱԻՕ

(Շար.)

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Ճէնաղեան իրենց քրոջ՝ Հռիփսիմէ Ճէնաղեանի յիշատակին 50 ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ՄԱՁի Պօմոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները Յունիս 14, երկուշաբթի ժամը 14·30ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Իոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՆԻՍ

Ընդառաջելով Վէրթէօնի ճակատամարտի նահանջային յանձնախումբի խնդրանքին, պատարագ եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 13, ժամը 10ին, Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, Վէրթէօնի վաթսունամեակի առթիւ։

Այս առթիւ թաղապետական խորհրդատու Լուի Պարելլի կը ներկայացնէ Ֆրանսական պետական իշխանութիւնները։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ՏԱՐՕՆ ՎՐԴ ՃԷՐԻՃԵԱՆ։

Հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի իր ներկայութեամբ յարգել Վէրթէօնի նահատակները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՃԱՇ

Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոնի բացման Ս. տարեդարձին առթիւ երեքշաբթի 15 Յունիս, ժամը 20·45ին Ա. Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ

118, Ռուբսէլ փողոց — Փարիզ 17րդ

Գեղարուեստական բաժին –
Ընտանեկան խրախճանք

Ճաշի մասնակցութիւն 100 ֆր.

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել Հ.Բ.Ը.Մ.ի կեդրոնը՝ հեռ. 924 86 71 կամ 227 12 26

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Ստեփանեան (Արժանթէօյէն) 50 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին, Մինաս Ապուամարագեանի մահուան առթիւ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՀԱՆՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դպրաց դասի եւ Հայ Մարզական Միութեան կողմէ, Կիրակի Յունիս 13, ամբողջ օրը Շաթօ տը Մոնտիի ծառաստան պուրակին մէջ։

Ջերմ մթնոլորտ, մասնակցութեամբ հայկ. ժողովրդական կռունկ նուագախումբին։

Տեղւոյն վրայ, աւանդական չամփուրով խորոված եւ արեւելեան ուտելիքներ։

Երթեւեկը ապահովուած ժամը 11ին եւ 14ին Պարսամեանի մօտէն։ Վերադարձը՝ նմանապէս ապահովուած։

Անձրեւի պարագային դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Փալէ տը Ֆուարի մէջ, Վալանս։

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Շաբաթ, Յունիս 12, ժամը 18էն սկսեալ Ազգ. Տան սրահը, 295 Ռիւ Պուալօ, մասնակցութեամբ Սայաք Նովա Նուագախումբին։

Հայկական ժողովրդական երգեր Տիկին Ալիս Գալուստեան։ — Հայկ. պարեր Լիոնի Հազկազեան վարժարանի պարախումբին կողմէ։

Առատ կերուխում — ճոխ պիւֆէ — Հայկական մթնոլորտ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԷՆ - ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ – ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Ա՛նտոք – Վարուժան կոմիտէներու, Կիրակի Յունիս 13, ամբողջ օրը ժամը 11էն սկսեալ մինչեւ 24, Ռանք տը Քուէն, Փարճ տէ Լալաբինք, Փոզ մարզադաշտէն ետք։ Մասնակցութեամբ Լիւտովիճ հայկ. նուագախումբին

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Կը խօսի ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Առատ կերուխում — չամփուրով խորոված — Թոմպոլա։

PRIX EXCEPTIONNEL
2650 F

VOYAGES en ARMENIE

Au départ de Marseille 14 jours
JUILLET AOUT SEPTEMBRE

Comprenant

Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1ere classe — Visites et excursions — Service accompagnateur, guide.

DEPART DU 2 JUILLET ENCORE QUELQUES PLACES DISPONIBLES

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière
13001 - MARSEILLE
tél. (91) 50. 89. 12

Madeleine BENNEYAN
HAVAS - VOYAGES
12, bd. Général De-Gaulle
26000 - VALENCE
tél. (75) 43. 06. 06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 12, Շաբաթ օր, ժամը 16ին, ԵԱՆ'Ց Գլխաւոր մէջ

5, Avenue Reille, 75014 Paris

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցիները։

Գլխաւոր օրակարգ.— Վարչական ընտրութիւն։

Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի։

ԶԲՕՍԱՊՏՈՑՏ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 13 Կիրակի ամբողջ օրը դէպի

DREUX ET ANET SUR EURE

Visite château de Diane de Poitiers et Chapelle Royale

ինչպէս նաեւ շրջակայ պատկառելի վայրեր։

Մրճանագրութեան համար հեռախօսել Տիկիններ Թադէոսեանի 878–27–35, Հրաչեանի 878–67–38, Արսլանկիւլեանի 734–70–19, Սանոսեանի 645–13–52

Հաւաքատեղի

Square Montholon — Métro Cadet

առաւօտեան ժամը 7ին

Ծախքերու մասնակցութիւն, այցելութիւններով միասին՝ 50 ֆր.։

×

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղին կողմէ, Մայիս 29, իր վերթերան ընկերուհիներու համար դէպի Թուարի։

Օթոքարը կը մեկնի Մայիս 29, կէսօրէ վերջ ժամը 14ին, Փլաս Լէոն Պլում, Իսի։ Վերադարձ ժամը 19ի առեններըն։

Ճշդապահ ըլլալ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանէն կը փնտռուի Տիկին Անահա Տոնոյեան, որ Մարսէյլ պէտք է բնակի, բնիկ Գարահալլը (Պօղազլեանի ձորջան)։

Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի դրել՝

H. Katcherian
21, Route de Garros
32000 AUCH

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունիս 13, ժամը 12–23

ԿԷՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇ՝ վարժարանի Տիկնանց Յանձնախումբին կողմէ պատրաստուած ճոխ ճաշացուցակով

ԶԱՆԱԶԱՆ ԽԱՂԵՐ՝ մեծերու եւ փոքրերու համար

ՎԱՃԱՌՔ՝ ինքնատիպ իրեր, ձեռակերտներ եւայլն

ժամը 17էն սկսեալ՝

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նուագախումբ ՍԵԻԱՆ

ԵՐԵԿՈՑԵԱՆ ՃԱՇ՝ ճոխ պիւֆէ — խորոված

Սիրով կը հրաւիրուին բոլորը միասին անցընելու համար հայկական հաճելի օր մը։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻԱՒԹԻՒ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Ը ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻԱՒԹԻՒ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Ը ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն
ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարսէյլէն 100 քիլոմեթր

SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES
(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)
Alt. 700 mètres

« LE RELAIS DES GOURMETS »

Հանգստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն

Parc-calme

Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքոյթի, սեմինէրի եւն.

Հարաւի արեւը, Ալպեսներու շունչը, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ

ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

INVITATION

LES VENDREDIS DE LA QUATRA

LE VENDREDI 11 JUIN A 21 H.

CINÉMA - POÉSIE

HUGO NIEBELING
« Symphonie Pastorale » avec Karajan
ARBY OVANESSIAN
« Parvana » » musique de Komitas
ROUBEN MELIK
« Ce corps vivant de Moi »

MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16
PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
10
JEUDI
10 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·609

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51ª ANNÉE — N° 13.609

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ ՓՈՍՏԱՅԻՒ ՄԸ ԱԿՆՈՑՈՎ

— o —

Գ.

Զախակողմեան կազմակերպութիւնները վեց – եօթը տարի առաջ ահռելագոյն մեքենայութիւններ կը սարքէին Թուրքիոյ մէջ, իրենց վրայ հրաւիրելով ոստիկանական հետապնդումներն ու ժողովուրդին զժգոհութիւնը: Անոնց չտեսը ձերբակալուեցան: Պաշարման վիճակն ալ բոլորովին կաթեց անոնց գործունէութիւնը: Ուստի անցեալի փորձառութեան վրայ հիմնուած անոնք ներկայիս զաղափարական քարոզչութեան լծուած են: Բռնի միջոց – ներու կը դիմեն ահաբեկողմեաններու յարձակումներուն դէմ պաշտպանուելու կամ իրենց առջեւ փակուած ղպրոցները մտնելու համար:

Ուրիշ երկու ազդակներ նկատելի են Թուրքիոյ մէջ: Առաջինն այն է, որ Մերձաւոր Արեւելքի իսլամական երկիրներուն, — ինչպէս Թուրքիոյ, — մէջ թափանցելու համար համայնավարները կրօնական հագուստով՝ փաթթոցով եւ վարդիուով կը ծպտուին, ինչպէս 1951 Յունուարին Մորհրդարանին մէջ յայտարարած էր Շէրիա Մէլէն, ներկայիս Ազգ· Պաշտպանութեան նախարար:

Համայնավարութեան թափանցումի այս վտանգէն զատ կայ նաեւ ուրիշ մը: Այն է Քրտական հարցը, որ հետզհետէ նոր կը զրաւէ դրեթէ ամբողջ երկրին մէջ, ինչպէս աջերուն, նոյնպէս ձախերուն մօտ: Ֆրանսա ժոսթ դիտել կուգայ, որ Անդարայի վարիչները ջայլամի քաղաքականութիւն կը վարեն. Քիւրտերը իսկական Թուրքեր անուանելով կը կարծեն թէ զանոնք ձուլած են Թուրքերուն մէջ եւ քրտական հարցը լուծած են՝ զայն ոչնչանալով:

Ֆրանսացի Թղթակիցին այս քանի մը տողերը ցոյց կուտան, որ քրտական խընդիրը վառ ու կենդանի է մինչ Թուրքիոյ մէջ, հակառակ խիստ հալածանքներու:

Յատկանշական է անշուշտ, որ Ֆրանսուա ժոսթ իր ա՛յնքան առարկայական վերլուծումներու շարքին ո՛չ մէկ ակնարկութիւն կ'ընէ Թուրքիոյ Հայոց կացութեան մասին:

Խօսելով քաղաքական կուսակցութեանց եւ բանակի մասին, Թղթակիցը կը չեշտէ, որ սովորաբար զանազան ձգտումներ իրար խառնուած են Թուրքիոյ մէջ, ուր նորապէս չիոթ է կացութիւնը: Իւրաքանչիւր զաղափարախօսական խմբակ յարձակողական կը յայտարարէ թէ ինք է, որ ազատութիւն եւ վերկութիւն կ'ուզէ պարգեւել Թուրքիոյ, ու միւսները կ'ամբաստանէ իբրեւ հայրենիքի դաւաճան: Ձախը կ'ամբաստանէ աջը թէ Արաբներու եւ Ամերիկայի ենթակայ է· աջը կ'ամբաստանէ միւսները թէ Մոսկուայի եւ փէքինի հրամաններուն կ'ենթարկուին: Այս ձեւով է, որ ամէն մէկը ինքզինքը կ'արդարացնէ բռնի միջոցներու դիմելուն համար, որովհետեւ կը կարծէ թէ այդ – պիսով կը ընծայէ հայրենիքի թշնամի – ները:

Ո՛չ մէկ քաղաքական կուսակցութիւն կ'ուզէ ամբողջովին եւ պաշտօնապէս իբրեւ իրենը ճանչնալ ծայրայեղեան խըմբակցութիւններէն մէկն ու միւսը: Կարգ մը կուսակցութիւններ կը քաջալերեն ո– րոշ խմբակներ եւ ուղղութիւն ալ կուտան անոնց, սակայն կը զգուշանան իրենց մասնաճիւղը դարձնելէ զանոնք, այլապէս անոնց գործունէութեան պատասխանա –

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԱՐԻԻՆԱԼԻ ԿՈՒԻՆԵՐ ԶԱՆԱԶԱՆ ՁԱԿԱՏՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

ԲՈՒՌՆ ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐՈՒՆ ԴԷՄ — ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԼԻԿԱՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՆՈՐ ՀՐԱԴԱԴԱՐ ՍՈՒՐԻԱ–ՑԻՆԵՐՈՒ ՄԵԿՆՈՒՄԸ ԼԻԲԱՆԱՆԷ

Վերջին հրաժարումն ալ, որ հասաւատ – ուած էր մէկ կողմէ Սուրիացիներու եւ, միւս կողմէ, պաղեստինեան – մահմետական – յառաջդիմական ուժերու մի – ջեւ, երկար չտեւեց, չըսելու համար, թէ երբեք չդործադրուեցաւ:

Արդարեւ, Սուրիացիներու զինուորա – կան միջամտութեան ընդդիմացող միաց– եալ ուժերը առջի օրուընէ սկսեալ շատ բուռն դիմադրութիւն ցոյց կուտան: Այ– պէս արիւնալի կռիւներ տեղի կ'ունենան Պհամտունի, Ալէյի եւ այլ շրջաններու մէջ: Սուրիական 250 հրաթռիչներէն քա– նիսն աւելին քանդուած են արդէն, համա– ձայն պաղեստինեան աղբիւրներու: Այս վերջինները, ինչպէս նաեւ մահմետական– յառաջդիմական ուժերը ճամբաներու վը– րայ մեծ քանակութեամբ ականներ զե– տեղելով կը յաջողին կեցնել, առնուազն դանդաղեցնել Սուրիացիներու յառաջխա– դացքը: Այս վերջինները, այսուհան – դերձ, զրաւած են Սիտոնը, որ նաեւ – հանգիստ մըն է, ինչպէս նաեւ իրենց հա– կակշռին տակ առած են, ըստ կարգ մը աղբիւրներու, Պէյրութի օդակայանը: Գրաւած են նոյնպէս Տրիպոլիսը, երկրին հիւսիսը:

Պէյրութ, յատկապէս մահմետական տուութիւնը ստանձնած պիտի ըլլայ:

Այս կացութեան առջեւ վարանում դիրք բռնած են իշխանութիւնները: Զինեալ յարձակումներու հեղինակները յաճախ պետական նախարար Ալիսալան Թիւք – քէչի մարդիկն են: Այդ պատճառաւ ոս– տիկանները ընդհանրապէս չեն կրնար դանել մարդասպանները...:

Միւս կողմէ, դիտել կուտայ Ֆրանսուա ժոսթ, բանակի վարիչներն ալ շատ հա– կամէտ չեն միջամտելու: Կը յիշեն թէ ի՛նչ բացառական արդիւնք էր տուած 1971 Մարտ 12ի իրենց միջամտութիւնը:

Ուստի կառավարութիւնը, մասնաւո – րապէս վարչապետ Տէմիրէլ դիւրութեամբ կ'ապաստանին ժողովրդավարութեան եւ արտայայտուելու ազատութեան նշանա – խօսքին ետեւ, երկուքն ալ երաշխաւոր– ուած Սահմանադրութեան 20րդ յօդ – ուածով:

Եզրակացնելով, Լա Ֆրուայի Թղթակի– ցը կը չեշտէ, որ այս երկու ծայրայեղ թեւերուն մէջտեղ, ժողովուրդի լռիկ մեծամասնութիւնը որոշ անճկութեամբ կը դիտէ անոնց խռովարարական գոր– ծունէութիւնը:

Ֆրանսացի Թղթակցին այս առարկա – յական վերլուծումները անդամ մը եւս կուգան հաստատելու թէ ամէն ինչ փայ– լուն չէ Թուրքիոյ մէջ եւ անատոյգ է ա– պագան:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

չրջաններըը եւ պաղեստինեան գաղթակա– յանները օդակի մէջ առնուած են եւ սու– րիական օդանաւերն ու թնդանօթները կը ռմբակոծեն: Մեռելներու եւ վիրա– տորներու թիւը հարիւրներով կը հաշ – ուէն: Պէյրութի մէջ ելեկտրականութիւնը կտրուած է եւ պարենաւորման դժուա – րութիւն կայ:

Համաձայն որոշ աղբիւրներու, Սու – րիացիք անակնկալի գալով իրենց դէմ ցոյց տրուած բուռն ընդդիմութենէն, նոր ռազմավարութիւն մը կը կիրարկեն, այն է՝ փոխանակ ճակատէն ընդհանուր յար– ձակման անցնելու եւ դրաւելու Պէյրութն ու կարգ մը այլ քաղաքները, ինչպէս Ալէյը, կը նախընտրեն պաշարման օդակի մէջ առնել զանոնք եւ այս ձեւով խզել այդ վայրերու կապը այլ շրջաններու հետ:

Գահիրէի մէջ Արաբական Լիկայի ար– տակարգ նիստը դումարուեցաւ դռնփակ: Լիկայի անդամ քսան երկիրներէն 12ը մասնակցեցան, որոնց չարքին նաեւ Սու– րիա· անշուշտ նաեւ Պաղեստինեան Ազա– տագրութեան Կազմակերպութիւնը: Արա– ֆաթ Լիկայի նիստին յայտարարեց, թէ «Դամասկոս պատասխանատու է պատ – մութեան ամէնէն արիւնոտ սպանդին»:

Արաբ· Լիկան պահանջեց, որ դոր – ձադրութեան դրուի հրադադարը եւ սու– րիական ուժերը հեռանան Լիբանանէն: Գահիրէէն հասած կարգ մը լուրերու հա– մաձայն, Արաֆաթ պահանջած է, որ արաբական ապահովութեան ուժերը հաս– տատուին Լիբանանի մէջ: Այս ուղղու – թեամբ խօսք կար լիպիական, իրաքեան եւ նոյնիսկ ալժիրական ուժերու միջա– մտութեան մը մասին:

Ինչպէս կը տեսնուի, դեռ ոչ մէկ դրա– կան լուծում կարելի եղած է գտնել լի– բանանեան տագնապին վերջ տալու հա – մար: Յամենայն դէպս արաբ· աշխարհը կը փորձէ Լիբանանի ներքին հարցը դուռ արաբական խնդրի մը սահմաններուն մէջ դնել, ու զայն լուծել իր միջոցներով:

× Էլիզէ հաստատեց Սուրիոյ նախա– գահին Փարիզ այցելութիւնը Յունիս 17– ին: Առաջ Մարտ 15ին էր, որ երկու օրով պիտի այցելէր Փարիզ: Լիբանանեան լր– բատուարձութեանց հետեւանքով յետաձգ – ուած էր:

Քաւիւ մը տողով

ՃԵՆՈՎԱՑԻ մէջ Հանրապետութեան դատախազը Ֆրանչեսքօ Ֆօքօ ձախա – կողմեան ահաբեկիչներու կողմէ սպան – նուեցաւ իր տան առջեւ: Ահաբեկիչները միաժամանակ սպաննեցին Հանրապետու– թեան դատախազին վարորդը եւ թիկնա– պահը: Երկու ձախակողմեան դաղտնի կազմակերպութիւններ ստանձնեցին ա– հաբեկչութեան պատասխանատուութիւ – նը:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Համայնավար կուսակցու– թեան Ա· քարտուղարը՝ Կիերիկ Համ – պուրկ ժամանեց: Համաշխարհային Բ· պատերազմէն ի վեր առաջին անգամ է, որ լեհ առաջնորդ մը Արեւմտեան Գեր – մանիա կ'այցելէ:

ՄԱՒՐԻՏԱՆԻՈՅ մայրաքաղաքին մէջ յանկարծական յարձակում մը գործած եւ նախագահին պալատը դնդացիրի կրակի տակ առած են Փոլիսարիոյ արձակա – դէններ: Փոլիսարիօ ձակատը կը պայ – քարի Սահրաուի (նախկին սպանական Սահարա) անկախութեան համար:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Արտաքին նախարարը մին– չեւ Ուրբաթ պաշտօնական այցելութեամբ Ռումանիա կը գտնուի: Նախարարապետը՝ Շիրաք, մինչեւ տարեվերջ Չինաստան պիտի այցելէ:

ՈՒՐՈՒԿՈՒԻՑԻ Հանրապետութեան նա– խագահը Խուան Մարիա Պոնտապերրի, արժանահաւատ աղբիւրներու համաձայն,

ԱՐԱՐԱՏ 3-2 ՅԱՂԹԵՑ ԴՆԻԵՊՐՈՊԵԹՐՈՎՍԿԻ

Նորհ· Մխիթեան ախոյենական մըբ – գումներու չարքին, Երեքշաբթի օր, Դնիեպրի դաշտին վրայ, Արարատ 2ի դէմ 3 կէտով յաղթեց Դնիեպրոպեդ – րովսկի: Կոլերը նշանակեցին Անդրէաս– եան (2 անդամ) եւ Ղազարեան:

Այս ձեւով Արարատ ինը մրցումներէ ետք 13 կէտով Ա· դիրքի վրայ կը մնայ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 2–3)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱՆՈՒՄԲԻՆ ԵԼՈՅԹԸ

Հայաստանի Գրողներու տան մէջ տե– ղի ունեցած է «փուխ» երաժշտութեան նուիրուած երեկոյ մը: Ներկաները զե – կուցում մը ունկնդրած են այդ երաժըշ– տութեան ծագման եւ զարգացման մա– սին: Ելոյթ ունեցած է «Մելոմաններ» նուագախումբը, որուն անդամները թէ՛ երգիչ են եւ թէ երգահան: Նուագա – խումբի երիտասարդ արուեստագէտները հնչեցուցած են Պարոյր Սեւակի բառերով իրենց յօրինած «Մարդ էլ կայ, մարդ էլ», «Բաժանում», «Ինութիւնն արթնա– նում է», «Մի երազ տեսայ» եւ այլ եր– գերը: «Մելոմաններ» համոյթը կազ – մուած է 1969ին, Մովսէս Մուրադեանի կողմէ: Խումբը բաղկացած է եօթը երի– տասարդներէ, որոնք ճարտարագէտ եւ չինարարներ են եւ իրենց ազատ ժամե– րուն կը զբաղին երաժշտութեամբ: Նուա– դախումբը ելոյթ ունեցած է Հայաստանի շատ մը քաղաքներու եւ դիւղերու մէջ, մասնակցած՝ Մոսկուայի, Լենինգրադի, Տարտուի երիտասարդական փառատօնե– րուն: 1974ին տեղի ունեցած «Երիտա – սարդ ձայներ» համամիութենական մըր– ցումին խումբը գրաւած է առաջին տեղը:

հրաժարած է իր պաշտօնէն, տեղը տա– լով փոխ–նախագահ Ալպերթօ Տեմիչել– լիի: Նախագահի եւ զինուորականներու միջեւ խոր տարաձայնութիւններ կային:

ԱԿՏԻ հրատարակած՝ նաեւ մը, որ 40 ճամբորդներ պատրաստ կը վերադարձնէր, ափին չորս հարիւր մեթր հեռաւորու – թեան վրայ ընկղմեցաւ: Երեք հոգի մե– ռաւ:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ ՄԱԿի ուժերու ներկա – յութեան պայմանաժամը կը լրանայ Յու– նիս 15ին: ՄԱԿի ընդհ· քարտուղարը յայտարարեց որ կողմերու չահը կը պա– հանջէ վեց ամիսով եւս երկարաձգել յիշեալ ուժերու ներկայութիւնը:

ՋԻՆԱՍՏԱՆի Եունան գաւառին մէջ երկրաշարժ պատահեցաւ: Երկու ցըն– ցումներու հետեւանքով բազմաթիւ վի– րաւորներ կան, բայց մահուլը ոչ մէկ խօսք կ'ընէ մեռելներու մասին:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ Հանրապետութեան նախագահը Թիթօ Թուրքիա մեկնեցաւ չորս օրուան պաշտօնական այցելու – թեամբ:

ՊՈՒԻՔՐԻՇԻ մէջ վերջ դատ ընկերվա– րական մշակոյթի եւ քաղաքական դաս– տիարակութեան առաջին համագումարը: Իր փակման ճառին մէջ, Ջաուշեսքու չեչտը դրաւ «նոր մարդ»ու կազմութեան ճիգերուն վրայ:

«ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՓՈՒԼԵՑԻՒ ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ» ԵՒ ԱՆՈՐ ՀԵՂԻՆԱԿԸ

Երեւանի Մաշտոց մատենադարանի վերջերս ստացած ձեռագրերու երկու հատորնոց համառօտ ցուցակէն կը տեղեկանանք, որ թիւ 784 ձեռագրին մէջ (էջ 383ա – 384բ) պահուած է Անդրէաս Ափուլեցիի հանայի վկայաբանութիւնը՝ Դաւիթ եպիսկոպոսի հեղինակութեամբ: Վկայաբանութեան մէջ կը խօսուի Անդրէաս քահանայ Ափուլեցիի նահատակութեան եւ անոր կենսագրութեան վերաբերող դէպքերուն մասին:

Անդրէաս քահանայ ծնած է Նախիջեւան: Երբ, Շահ Աբաս Ա.ի 1604ի արշաւանքի ժամանակ աւերուած էր այդ քաղաքը, իր ծնողքները փախած էին Ափուլիս: Այնուհետեւ Անդրէաս ուսումը առած է Սիւնեաց Մեծ անապատին մէջ, Մովսէս Տաթեւացիէն: Ուսանելէ ետք դասաւանդած է Ափուլիսի մէջ: –

Օսմանցիներու Օքուզ Ահմեթ փաշայի դէմ արշաւելու ժամանակ Շահ Աբաս մտած է Ափուլիս. ամբողջ ժողովուրդը, ինչպէս նաեւ Անդրէաս քահանայ իր աշակերտներով մեծ ընդունելութիւն ցոյց տուած են Շահին: Աշակերտներուն մաղերը, սակայն, խուզած – տգեղցուցած են: Շահը կռահած է որ ատիկա դիտմամբ ըրած են, որպէսզի աշակերտները տգեղնան եւ ինք չկարենայ անոնցմէ գեղեցիկները ընտրել: Ուստի հրամայած է պատժել անոնց, որոնք պատճառ եղած են աշակերտներու մազերը խուզելուն: Անդրէաս երէց մտածելով որ բազմաթիւ ծնողքներ պիտի սպաննուին, յանցանքը իր վրայ առած է: Շահը հրամայած է բանտարկել եւ չարաչար տանջել զինք՝ մղելով հաւատափոխութեան: Անդրէաս երէց, մնալով իր համոզումին վրայ, սարսափելի տանջանքներով նահատակուած է 1617 Նոյեմբեր 18ին: Այս բովանդակութիւնը հիմնական դիծերով կրկնուած է Առաքել Դաւրիժեցիի «Պատմութեան» Իէ. գլուխին մէջ, որ խորագրուած է՝ «Վասն նահատակութեան տէր Անդրէաս քահանային»: Դաւրիժեցի «պատմութիւն»ը սկսած եւ աւարտած է 1651–1662ին, իր կեանքի վերջին շրջանին:

Հ. Ա.ճառեան եւ Ց. Մանանդեան «Հայոց նոր վկաները» դիտական հրատարակութեան էջերուն մէջ ընդգրկած են Անդրէաս քահանայի վկայութիւնը՝ հիմք ունենալով Առաքել Դաւրիժեցիի «Պատմութեան» Իէ. գլուխը: Անոնց ծանօթ եղած են նաեւ Մատենադարանի թիւ 1501 (էջ 165ա – 167ա) եւ թիւ 1534 (էջ 173բ–175ա) «Ցայսմաւուրքներ»ու ընդօրի – նակութիւնները, որոնք կը ծագին Առաքել Դաւրիժեցիի «Պատմութեան» նըշ – ուած գլուխէն:

Անդրէաս Ափուլեցիի կամ Նախիջեւանցիի նահատակութեան, տարբեր աւիթ – ներով, անդրադարձած են Հայր Մ. Զամչեան, Հայր Ղ. Ալիշան, Լէօ, Հ. Ա.ճառեան, Ց. Մանանդեան, Մ. Օրմանեան, Մ. Աբեղեան, Հայր Ն. Ակինեան եւ ուրիշներ: Նոյն Անդրէաս երէցին նուիրուած պատմական վիպակը: Նշուած բանասէրներուն, ինչպէս նաեւ Մուրացանին ծանօթ չէ եղած թիւ 784 ձեռագրի վկայաբանութիւնը:

Արդ, հարց կը ծագի՝ ե՞րբ գրուած է խնդրոյ առարկայ վկայաբանութիւնը եւ ո՞վ է անոր հեղինակը՝ Դաւիթ եպիսկոպոս:

Նոր յայտնուած վկայաբանութեան մէջ թէեւ կը պատմուի Մովսէս Տաթեւացիի եւ Պօղոս Մոկացիի մասին, բայց ո՛չ մէկ խօսք կայ Մովսէս Տաթեւացիի գործունէութեան՝ արարատեան եւ ընդհանրապէս կաթողիկոսական շրջանին վերաբերեալ, եւ ո՛չ ալ անոր գործի ընկերով՝ Պօղոս Մոկացիի ասպարէզէն հեռանալու մասին. իրողութիւններ, որոնք տեղի ունեցած են 1619–1620 թուականներէն ետք: Հետեւաբար, գործը գրուած է այդ թուականներէն առաջ, այսինքն Անդրէասի նահատակութենէն անմիջապէս յետոյ կամ մինչեւ 1620: Այս կարծիքին ի նպաստ է նաեւ հետեւեալը: Վկայաբանութեան հեղինակը, ժամանակակից եւ ականատես ըլլալով ներկայացուցած դէպքերուն եւ անձերուն, խուսափած է Մովսէս Տաթեւացին եւ Պօղոս Մոկացին հալածողներու մասին յականէ – յանուանէ խօսելէ: Այդ մասին հեղինակը կը գրէ «Զարախաւանքն ասացին, թէ ոչ է դմա մեզ, այլ ուսուցիչ գոյ դմա: Եւ հարցեալ թագաւորին, թէ ո՞վ է կամ ուստի՞: Ասացին, թէ վարդապետ է, բնակութիւնն Տաթեւ է: Ցառաջադոյ չարախաւսութիւն մի այլ լուեալ էր թագաւորն ի վարդապետէն ի սուտ եղբարց, ի սուտ ընկերաց»:

Առաքել Դաւրիժեցի Մովսէս Տաթեւացին եւ Պօղոս Մոկացին չարախօսողնե – րուն անունները կուտայ՝ Մելքիսեդէկ կաթողիկոս եւ իր եղբօրորդին՝ Սահակ եպիսկոպոս Գառնեցի:

Գիտնալու համար թէ ո՛վ է նոր յայտնուած վկայաբանութեան հեղինակ Դաւիթ եպիսկոպոսը, դիմենք հետեւեալ փաստերու քննութեան: Դաւիթ եպիսկոպոս՝ Մովսէս Տաթեւացին իր հոգեւոր հայրն եւ ուսուցիչը համարելով, անոր մասին կը յայտնէ. «Եւ ես՝ եղկելի, նուաստ Դօիտ եպիսկոպոս՝ հոգոյ ա – կամբս կուբացեալ եւ խաւարեալ մարմ – նոյ ակամբս, ականատես եղեալ, վասն իմ ապահովութեան եւ փառասիրութեան եւ ոչ ըստ Աստուծոյ, եւ ընդ նոսա (իմա՛ Մովսէս Տաթեւացիի եւ Պօղոս Մոկացիի) շրջելով, զպարտսն վճարելով, գրեցի զՊատմութիւնս ոչ թէ կատարելապէս, այլ մի ի հազարաց առեալ: Մի՛ զարմանայք հայրք եւ եղբարք եւ հոգեւոր որդիք մեր, կամ եւ մեղադրէք, թէ ասացի, թէ բազումք ցանկային տեսութեանց սոցա»:

Առաքել Դաւրիժեցի, անդրադառնալով ժէ. դարու սկիզբի մշակոյթի ռահվիրաներու գործունէութեան, կը նշէ ա – նուններըն այն անձերուն, որոնք Սիւնեաց Մեծ անապատին մէջ Սարգիսէն, Կիրակոսէն եւ Մովսէս Տաթեւացիէն ուսում առանալով, իւրաքանչիւրը իր կարգին, Հայաստանի տարբեր անկիւններ ունեցած են լուսաւորական գործունէութիւն. «Ի վերայ բարի համբաւոյ նոցա եկին բազումք եւ յարեցան ի նոսա եւ եղէն նոցա միաբանք եւ բնակիչք տեղւոյն. ոչ միայն աշխարհականք եւ աննշանք, այլեւ եկեղեցականք եւ անուանի արք, վարդապետք, եպիսկոպոսք եւ քահանայք»:

Եւ ահա, անոնց չարքին ալ յիշատակուած է Դաւիթ եպիսկոպոս մը, որ կոչուած է Շամխորեցի: Տարօրինակ պէտք չէ թուի որ նոր յայտնուած վկայաբանութեան մէջ Դաւիթ Շամխորեցի ինքզինք կը կոչէ միայն «Դաւիթ եպիսկոպոս»: Տարբեր տեղեր կը հանդիպինք իր անուան յիշատակութեան այդ նոյն ձեւով, երբեմն ուրիշներու կողմէ, երբեմն ալ՝ իր:

Հ. Ներսէս Ակինեան Մովսէս Տաթեւացիի կեանքին եւ գործունէութեան նուիրուած մանրակրկիտ ու ծաւալուն ուսումնասիրութեան մէջ կը գրէ. «Մովսէս վերադարձաւ Սիսական աշխարհը 1613ին: Հոն Տաթեւի չրջակայքը՝ Եղինդեան գիւղի մէջգտաւ իր Երուսաղէմէն ծանօթ հգնաւորները՝ Սարգիս եւ Կիրակոս... ըստ նախկին ուխտադրութեան իւրեանց, զոր պայմանեալք էին յերուսաղէմ, եւ անդէն յԱնապատի կալաւ իւր դադար բնակութեան»: Անդրէաս քահանայի նահատակութեան առիթով, Մովսէս Տաթեւացի եւ իր գործի ընկերը՝ Պօղոս Մոկացի, հալածուեցան Շահ Աբաս Ա.ի կողմէ մինչեւ որ 1619–1620ին վերջնապէս հեռացան Սիւնեաց Մեծ անապատէն: Հետեւաբար, Դաւիթ Ղարամանենց Շամխորեցի Սիւնեաց Մեծ անապատին մէջ 1613–1617 թուականներուն ալ ունկնդրած է Մովսէս Տաթեւացիին:

Առաքել Դաւրիժեցիի «Պատմութեան» Իէ. գլուխի հետ համեմատելով՝ նկատելի տարբերութիւններ կան նոր յայտնուած վկայաբանութեան մէջ: Այդ տարբերութիւնները կարելի է բաժնել երկու խումբի. առաջին՝ փաստական կարգի տարբերութիւններ եւ երկրորդ՝ երկի մէջ ներկայացուած իրողութիւններէն բղխող հեղինակային խոհեր եւ եզրակացութիւններ:

Առաջին կարգի տարբերութիւններէն են հետեւեալները. Անդրէաս Ափուլեցիի աշակերտներու թիւի մասին Դաւրիժեցի կը գրէ. «Ժողովեցան մանկունք չիսան կամ վաթսուն», իսկ Դաւիթ եպիսկոպոսը յստակ կերպով կը նշէ. «երկու վարդապետք աստուածակուռս կողմանէ ետ մեզ Աստուած՝ Մովսէս եւ Պօղոս, որ խոստ յաւժար եւ փափաքելին յեկեղեցի չինելն, զպրատուն հաստատելն եւ ուսուցանելին ըստ նմանութեան առաջնոցն... Եւ հոգեւոր հայրն իմ՝ տէր Մովսէս վարդապետն, ի յԱփուլիս զպրատուն հաստատեաց Ծ եւ Ե այլ աւելի մանկունք կուգային, եւ նոցա ուսուցանողն տէր Անդրէաս պատուական քահանայն տղայ հասակաւ, որ զնոսա կու դաստիարակէր խնամօք եւ փափաքանօք»:

Առաքել Դաւրիժեցի Անդրէասի նահատակութեան օրը չի նշեր, իսկ մեր հեղինակը ականատեսի վկայութեամբ կը գրէ. «Եւ ծակեալ զպճեղնս ոտից երանելոյն եւ կախեցին զղվխվայր. մինչեւ մուտս արեւու կենդանի կայր ի կախաղանին եւ խաչակնքելոյ զդէմ ոչ դադարէր: կատարեցաւ սուրբ քահանայն Անդրէաս Թուին ՌԿԶ (1617) արէ ծ եւ Նոյեմբեր ԻԸ, պատերազմն կիրակի, յինանկամսի բարեկենդանին»: Հոս պէտք է հասկնալ Շաբաթ օրուան երեկոյեան, երբ կը սկսի յաջորդ օրը, ըստ հինէն եկած տոմարական հաշիւներու:

Նոր յայտնուած վկայաբանութեան մէջ մանրամասնութիւններ կան Մովսէս Տաթեւացիի եւ Պօղոս Մոկացիին վերաբերող: Այսպէս, Շահ Աբաս Ա. Մովսէս Տաթեւացին եւ Պօղոս Մոկացին կը կալանաւորէ եւ երեսունըվեց օր չզթայակապ կը պահէ բանտը, ուրկէ անոնք կ'ազատին վերկապինով:

Դաւիթ եպիսկոպոս վկայաբանութեան վերջաւորութեան կը նշէ «տասը պատճառներ», որոնք փաստօրէն կ'ամփոփին պատմուած դէպքերու շուրջ հեղինակին մտորումները եւ խոհերը:

Գոյութիւն ունեցող փաստերու քննութենէն կը պարզուի, որ Անդրէաս Ափուլեցիի նահատակութենէն (1617) չատ չանցած ստեղծուած է իր վկայաբանութիւնը, որու հեղինակն է Դաւիթ Ղարամանենց Շամխորեցի: Ղարամանենցը, Սիւնեաց Մեծ անապատին մէջ, Մովսէս Տաթեւացիի եւ ուրիշներու չնքերով 1613–1617 թուականներուն նախապատրաստուած է լուսաւորական – հանրային գործունէութեան, այնուհետեւ մասնակցած է իր ժամանակի պատմական անցուդարձերուն (1617–1619), հիմնած է Շամխորի Զարեհաւակեան անապատը: Իր հեղինակած վկայաբանութիւնը, դէպքերուն ականատես անձի չարադրանք ըլլալով, աւելի կարեւորութիւն ունի: Անիկա իրրեւ ալբիւր ծառայած է Դաւրիժեցիի «Պատմութեան»:

Կ. ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

— Է՛հ, է՛հ, աշխարք... Միրօ քու խօսք ճշմարիտ է: Էս մեր Քարագլուխ գեղի մէջ կայ մարդ՝ իմ սիրտ հետ խօսալ չի ուզէ, կ'ուզէ խռով մնայ, բայց չէղնի, — սայլապան Աբօն իր խմացածով արձագանգեց Միրոյի խօսքին, — չէղնի, Միրօ, անտէր մնայ, գեղ է, ամէն օր հանդիպել կայ, տալ ու առնել կայ:

«Էս աշխարքի մէջ դո՞ւ ում կողմէն կ'ընդունուիս, Զորի Միրօ», — ինքն իրեն հարց տուեց եւ տուեց պատասխան:

«Ցարուխի»:

«Ցարուխ՝ որպէս հէր կ'ընդունէ... Ցարուխի մաքի աշխարք ուրի՛շ, քու մաքի աշխարք՝ ուրիշ... Ցարուխի կոմսոմոլ ընկեր Եգորի Վոլոդ քեզնէ մօտ է Ցարուխին...»:

«Էղնի Թող... Ցարուխ կը դառնայ եւ կը գայ: Հայկուհին հարս կը բերիս, թոռներ կ'ունենաս, անուն կը կնքիս Միրօ ու էդ մատ – միս Միրօն Զորի Միրոյին կ'ընդունէ... Էրեխեքն ու ծերերը իրար լաւ կը հասկանան: Ու աշխարքի կողմէն ընդունուած կ'երթաս աշխար – քէն...»:

Տաք – տաք քլթքլթաց Զորի Միրոյի հոգին:

— Ցարուխ:

— Ի՞նչ, հայրիկ:

— Հէ՛չ, գառ...

«Դառնաս եա գաս, Զորի Միրոյին աշխարքի հետ չէթողնիս մենակ»:

— Միրօ, կ'իմանա՞ս խօսք ում մասին է:

Միրօն բան չհասկացաւ Արոյի ասածից:

— Օրինակ, բրիգադիր Գեւօն կը քելէ Թիք – Թիք, անկանկալէն, գլուխ բարձր, մարդու դէմք ու էրեսին չի նայէ, ոտած բարեւ հա ընդունած, հա՝ չէ: Բարեւ չտալու միտք կ'ունենամ, կը գառնամ կը բարեւիմ, անտէր մնայ, բրիգադիր է՝ լուծ ու լծկան ուղել կայ, տնամերձին ջուր ուղել կայ, ձեռք աշխոր կայ, ու ես՝ աշխորով ապրող մարդ: Կը գառնամ կը բարեւիմ:

— Ուղես – չուղես, — մտածկոտ ասաց Միրօն եւ աւելացրեց, — քու գեղացին է:

— Բրիգադիր Գեւօն գարձէ գեղի տէ՛ր, — Արօն չարունակեց դանգատը, — բայց էս գեղի տէր, Թէ ճիշդ լմանան, Զորի Միրօն է, — ասաց բարձրաձայն եւ չուռեկաւ Միրոյի կողմ, — գեղի տէր գո՛ւ ես:

Ցարուխը ծիծաղեց:

— Հա՛, գեղի հիմք քու հէր գրեց, Ցարուխ, իմ միտք սուր է:

Զորի Միրօն յօնքերը բերեց իրար:

— Կը յիշի՞ս, Միրօ:

— Կը յիշիմ, — ասաց մռայլ եւ մտքում աւելացրեց.

«Օր էսպէս ամառ օր էր...»:

— Քեզնէ յետոյ ճախրկանցի Նհօն ու հովեցի Մեսրոպ հիմք փորեցին, յետոյ՝ Օհան ու Սարգիս, իմ միտք սուր է, ես լաւ կը յիշիմ, Գեւօն մեր Միխիկի տարիքին էր (Միխիկից մեծ, Միխիկ փո՛քր է), Գեւոյի ու իր հօր գալ ուշ էր: Կը յիշի՞ս, Միրօ:

«Օր ամառուայ էր ու աշխարքի մէջ նորէն կռիւ կար...»:

— Էսօր Գեւօն գարձէ տէ՛ր ու Միրօն էրթայ ջուր խնդրէ՝ մերժուի... Տնամերձի գարին քանի՞ անգամ ես ջրէ, Միրօ:

— Սելավի ժամանակ:

— Դէ տե՛ս, Գեւօն՝ տաս անգամ: Է՛հ, է, աշխարք... Տնամերձից լինչքա՞ն գարի կը հաւաքիս:

— Կ'եղնի, — անորոշ պատասխանեց Միրօն:

— Միրօ, հասատա, գեղի մէջ ցորեն գարու հետ փոխող չի՞ էղնի: Փութ ցորենին՝ փութ ու կէս գարի:

— Կը պատահի:

— Թէ գեղի տէր Գեւօն է, խելքամօտ չէ Թէ էղնի: Բայց, — սայլապան Աբօն գարձաւ Ցարուխին, — բայց իմ հոգու մէջ, Ցարուխ, գեղի տէր քու հէրն է: Հա՛, էս գադրած օր վկայ: Տաս ու քսան տեղ իմ խօսք էղ է էղէ ու էդ կ'եղնի:

«Թէ քանի էր, ամառ օր էր ու աշխարքի մէջ նորէն կռիւ...»:

— Միրօ, էս տարուայ իմ ցորենի պէս խոշորհատ ցորեն չի էղէ, գարուց խոշոր է:

«Դաշտեցու գռնից անիրաւունք բահ ու քլունգ առայ, գաշտի գեղից էլայ, ուղղութիւն բռնեցի Արագած...»:

Սայլանիւները նորից փաթաթեցին Զորի Միրոյի յուշերը...

7.

Քայլ – քայլ հեռացաւ գաշտի գիւղից եւ գաշտի գիւղ ու Արագիից այն կողմ մնացած իր լեռներից: Քայլ – քայլ սար բարձրացաւ եւ թռաց, Թէ ոտքերը իրեն իր լեռներն են տանում: Քայլեց մի օր, երկու օր, կիսածուխ գիւղեր մտաւ-դուրս եկաւ: Կարող էր բահն ու քլունգը դնել անկեղու մի գրան մօտ (կայլե՞ն), ճռռացնել դուռը, ներս մտնել ու յոգնած հենվել կենդանութիւն տալ լքուած տանը:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(35 – Շար.)

ՀՈՒՇԱՏԵՏՐԻ ԿԱՐԱՊԱՆԸ

Ա.

«ՊԱՏՕ» ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Ա. ՊԱՍ

ՆԱՀԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՄԷՋ

— Մր, աղջիկս, դեռատի ես եւ ոյժ ունիս ընելու... մարդ պէտք է ունենայ ինչ մի գործ, որ զայն զբաղեցնէ... Ես ալ ունէի զայն, երբ ես ալ քու տարիքդ ունէի... Ես ալ կը սիրէի, կը սիրուէի, կ՚ուրախանայի, կը տառապէի, կ՚ուրախանայի նոյնպէս եւ կը տառապէի... Բայց հիմա ամէն բան վերջացած է ինծի համար, ամէն բան... Ես ալ ունէի ինչ որ դուն կ՚ունենաս, ունէի ինչ որ դուն պիտի ունենաս, ունէի ինչ որ ամէն աղջիկ կ՚ունենայ, ունէի ինչ որ ամէն կին կ՚ունենայ, ունէի ինչ որ ամէն մարդ կ՚ունենայ, ունէի ինչ որ ամէն ոք կ՚ունենայ, ունէի ինչ որ ամէն ոք կ՚ունենայ, ունէի ինչ որ ամէն ոք

Այրի Տիկին Գարեգին Նորսիկեան եւ իր զաւակներն ու թոռները կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ԳԱՐԵԳԻՆ ՆՈՐՍԻԿԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 6ին, 74 տարեկանին, Վերսայլի մէջ։

Յուղարկաւորութիւնն ու թաղումը կը կատարուին Հինգշաբթի, Յունիս 10, ժամը 16·30ին Պաղէնվիլի գերեզմանատունը։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Յար· Տէմիրճեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Եարիմքէսիս եւ ընտանեկան պարագաները չնորհակալու–թիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, ծաղկեպսակով եւ փոխան ծաղկեպսակի բարենպաստ նուի–րատուութեամբ ցաւակից եղան իրենց սի–րելի հօր՝

ՄԻՆԱՍ ԱՊՈՒՄԱՐԱՔԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

Այս տխուր առթիւ, փոխան ծաղկե–պսակի փարիզի Մշակոյթի Տան կը նուի–րեն.— Տիկ· Մազմանեան եւ Տէր եւ Տի–կին Մարտիրոս Օհանեան 100ական ֆր·, Պ· Մովսէս Տէմիրճեան, Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Փափազեան եւ Տէր եւ Տիկին Յովհ· Պատաքճեան 50ական ֆր·։

(տառնալ «Ծառաջ»էն)։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ· Խաչի Սէն ժեռոմի մասնաճիւղը կ'ողբայ իր վեթերան ընկերուհի՝ Տիկին Լուսընթաց Պանտիկեանի մահը։ Այս տխուր առթիւ չնորհակալութեամբ ստա–ցած է 30 ֆր· Տիկին Գնաճեանէ եւ 50 Տիկին Վերժին Դաւիթեանէ։

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

ՄԱՐՍԷՅ.— Կապոյտ Խաչի կայանին Յուլիսին արձանագրութիւնը վերջացած ըլլալով, կը չարունակուի Օգոստոսի ար–ձանագրութիւնը։

Mme Frangulian
32, Rue de la République
Tél. : 91-24-98

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս կիրակի, Յունիս 13ին, առաւօտեան ժամը 9·30ին, հեռատեսիլի Ա· կա–յանէն իսկ լէ Մուլինոյի երեւան փողոցի բացման հանդիսութիւնները (Ա· մաս)։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՃԱՇ

Ալեք Մանուկեան Մշակ· կեդրոնի բաց–ման Ա· տարեդարձին առթիւ երեքշաբթի 15 Յունիս, ժամը 20·45ին Ա· Մանուկ–եան Մշակ· կեդրոնին մէջ

118, Քուրսէլ փողոց — Փարիզ 17րդ

Գեղարուեստական բաժին –

Ընտանեկան խրախճանք

Ճաշի մասնակցութիւն 100 ֆր·

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայ–նել Հ·Բ·Ը·Մ·ի կեդրոնը՝ հեռ· 924 86 71 կամ 227 12 26

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՑՔ

Շաբաթ, Յունիս 12, ժամը 18էն սկսեալ Ազգ· Տան սրահը, 295 Ռիւ Պուալօ, մասնակցութեամբ Սայաթ Նովա Նուագախումբին։

Հայկական ժողովրդական երգեր Տիկին Ալիս Գալուստեան։ — Հայկ· պարեր Լիոնի Հազկազեան վարժարանի պարախումբին կողմէ։

Առատ կերուխում — ճոխ պուֆէ — Հայկական մթնոլորտ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԷՆ - ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Սէնթ Էթիէն – Սէն Շամոնի Անտաք – Վարուժան կոմի–տէներու, Կիրակի Յունիս 13, ամբողջ օրը ժամը 11էն սկսեալ մինչեւ 24, Ռուք տը Քուէն, փարճ տէ Լալարիւք, Փոզ մարզադաշտէն հեռք։ Մասնակցութեամբ Լիւտովիճ հայկ· նուագախումբին

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Կը խօսի ընկ· ՅԱԿՈԲ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Առատ կերուխում — չամփուրով խորոված — Թոմպոլա։

ԻՍԻԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Օծման տարեդարձի պատարագ եւ մատաղօրհնութիւն

Յունիս 13 Կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐԲ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(Կաթող· Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի)

Յատուկ պատարագի հոգեհանդստեան պաշտօն կը կատարուի եկեղեցւոյ հան–դուցեալ բարերարներու հոգիներուն համար։

Երգեցողութիւնները կը կատարուին Ա.Ն.Ի երգչախումբին կողմէ, ղեկավարու–թեամբ Հրանդ Ա.ճէմեանի։

Սիրով կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը մասնակցելու հոգեպարար այս արարո–ղութեանց։

ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆԶՆԱԽՈՒՄԲ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամու–հիները Յունիս 14, երկուշաբթի ժամը 14·30ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երեւանէն Ազատի Կանչոյեան կը փըն–տռէ իր եղբայրը՝ Յակոբ Կանչոյեան, ծնած՝ Նոր Բայազէտ (այժմ Կամօ) 1909–ին։ Ծնողքներուն անունները՝ Մանուկ եւ Անոյշ, քոյրերը՝ Աբաքսի, Ֆնարիկ եւ մէկ եղբայրը՝ Գէորգ։ Ազատի 1948ին Մարսէյլէն ստացած է հեռագիր մը, իր Յակոբ եղբօր կենդանութեան մասին։

Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրը–ուի գրել հետեւեալ հասցէին՝

M. HAIG MERJANIAN
chez Louis Ingratta
17, Rue de Terre-Neuve
75020 PARIS

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս· Գրիգոր Լուսա–ւորիչ եկեղեցւոյ դպրաց դասի եւ Հայ Մարզական Միութեան կողմէ, Կիրակի Յունիս 13, ամբողջ օրը Շաթօ տը Մոնտի ծառաստան պուրակին մէջ։

Ջերմ մթնոլորտ, մասնակցութեամբ հայկ· ժողովրդական կռունկ նուագա–խումբին։

Տեղւոյն վրայ, աւանդական չամփուրով խորոված եւ արեւելեան ուտելիքներ։

Երթեւեկը ապահովուած ժամը 11ին եւ 14ին Պարսամեանի մօտէն։ Վերադարձը՝ նմանապէս ապահովուած։

Անձրեւի պարագային դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Փալէ տը Ֆուարի մէջ, Վալանս։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ· Խաչի միօրեայ վարժարանին ա–մավերջի հանդէսը Յունիս 20ին կիրակի ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Երգ, պար, արտասանութիւններ աչ–կերա – աշակերտուհիներու կողմէ, ղե–կավարութեամբ երէցկին Սոնա Նաճար–եանի եւ պարուսոյց է· Պօլիկեանի։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

կիրակի, Յունիս 13, ժամը 12–23

ԿԷՍՕՐՈՒՆ ՃԱՇ՝ վարժարանի Տիկնանց Յանձնախումբին կողմէ պատրաստուած ճոխ ճաշացուցակով

ՋԱՆԱՋԱՆ ԽԱՂԵՐ՝ մեծերու եւ փոքրերու համար

ՎԱՃԱՌՔ՝ ինքնատիպ իրեր, ձեռակերտներ եւայլն

ժամը 17էն սկսեալ՝

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նուագախումբ ՍԵՒԱՆ

ԵՐԵԿՈՑԵԱՆ ՃԱՇ՝ ճոխ պուֆէ — խորոված

Սիրով կը հրաւիրուին բոլորը միասին անցընելու համար հայկական հաճելի օր մը։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարսէյլէն 100 քիլոմեթր

SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES
(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)
Alt. 700 mètres

« LE RELAIS DES GOURMETS »

Հանգստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն

Parc-calme

Տրամադրելի նաեւ հարմնիքի, հաւաքոյթի, սէմինէրի եւն·

Հարաւի արեւը, Ալպեանները շուրջը, հասնելի մթնոլորտի մը մէջ

ՄԱՏՋԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

OPTIMA Tours

Sonia Coumryantz

6, Rue des Halles (2ème étage) — 75001 Paris — Métro Châtelet
Tél. : 236-03-65 — 236-03-66 — 236-03-67
Lic. Corresp. No A. 300

Vous annonce son prochain départ pour

L'ARMENIE

du 26 Juillet au 8 Août
Prix Paris/Paris 2780 F.

COMPRENANT

— Logement à l'hôtel Ani ou Armenia en première classe.
— la Pension complète
— Toutes les excursions y compris GARNI — KEGHART, — SEVAN et SARDARABAD

VOYAGE SPECIAL JEUNES
de 16 à 35 ans
Hôtel première classe — Excursions quotidiennes
du 18 Août au 1er Septembre
Tout compris 2650 F.

N'hésitez pas à nous consulter
pour vos vacances d'été

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
11
VENDREDI
11 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·610

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.610

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՆՈՒՅՆ ՅԱՆԿԵՒԳԸ

— o —

Մեսրոպեան Նահանգներու մեր հայրենակիցները համերաշխական ոգիով միացած՝ ձեռնարկներ կը կատարեն Հայ Դատը տեսանելիօրէն առընչութեամբ։ Մեծ ենթափոր մը յիշատակին ու վաթսունամեակը կարեւոր հանդրուաններ եղան միջազգային հանրային կարծիքին ճանչցնելու համար հայկական քաղաքական ու հողային պահանջներն ու անկորնչելի իրաւունքները։

Այդ ձեռնարկներէն մէկն էր ամերիկեան Քոնկրէսի Միջազգային Յարաբերու – թեանց ենթայանձնախումբին կողմէ « Հայասպանութեան » քննութիւնը՝ իբրեւ պատմական կարեւոր եղելութիւն, Մայիս 11ին։

Յառաջի Մայիս 23ի թիւին մէջ հրապարակեցինք մանրամասնութիւնները այն խօսակցութեանց, որ կատարուած էին հանրապետական ու դեմոկրատ կարգ մը քոնկրէսմէններու եւ եօթը հայ պատմագիտներու միջեւ։ Ունկնդրութեան նախապատրաստական աշխատանքները կատարեր էին Հայ Ազգային Մարմինն ու Ամինին էխէմպլին, որոնց մէջ ներկայացուցիչներ ունէին հայկական բոլոր կազմակերպութիւնները։

Թուրք քարոզչական մեքենան այստեղ ալ չարժման մէջ դրուած էր։ Ունկնդրութեան ներկայ եղած են Պոլսոյ թուրք թերթերու թղթակիցները։ Ուշադրաւ կերպով թուրք դեսպանատունը նախապէս սիրացուցած էր ենթայանձնախումբի անդամներէն հանրապետական Պրըքն ու դեմոկրատ Ոլայն Հէյզը։ Առաջինը բարեկըրթութեան տարրական օրէնքներն անտեսելով առաջարկեր էր «յայտնի անդամներ ու փիլիսոփաներ հրաւիրել վկայութեան»։ Իսկ Հէյզ ամերիկեան շահերուն հակառակ նկատելով հայասպանութեան քննութիւնը Քոնկրէսին կողմէ, անմեղ հրեշտակած է Անգարայի կառավարութիւնը։ Ցեղոյ, ոտնակոխ ընելով ամերիկեան հանմանադրութեան հիմնական սկզբունքները, ամբարտաւան ոճով եզրափակեր է. « Հայե՞ր էք թէ Ամերիկացիներ։ Եթէ երջանիկ չէք հոս, այլ տեղեր կան, ուր դիմաք ապրիլ »։

Աչքէն հոսանքի պատկանող հայ պատգամաւորները արժանի պատասխանը տուեր են Քրքասէր երկու քոնկրէսմէններուն, որոնցմէ Պրըք սրահէն մեկներ է եւ ա՛լ չ՚ վերադարձեր։

Այսուհանդերձ եօթնի վրայ հինգ քոնկրէսմէններ համակրանքով արտայայտուեր են Հայկական Դատին մասին եւ խոստացեր են իրենց անվերապահ աջակցութիւնը։

Հայ պատմագէտները դրաւոր ներկայացուցեր են Թուրքերու ցեղասպանութեան մասին պատմական անհերքելի փաստեր։

×

Այս Ունկնդրութեան ակնարկելով, քոնկրէսական ծանօթ հայատեաց Ահմէտ Քապաքը Թերեւուանի Մայիս 20ի թիւին մէջ հրատարակած է թունալից դրուագ մը՝ անդամ մը եւս վերիվայր չընդունելով պատմութիւնը, Հայը ներկայացնելով իբրեւ զոհ, իսկ Թուրքը՝ անմեղ յանցանուկ։

Ամէն մարդ դիտէ եղեր, որ Հայերը « ահաբեկիչներ » կատարեր են Թուրքերուն դէմ եւ անկէ վերջ է, որ Թուրքերը « պայքար բացեր են Հայերուն դէմ ...»։ Թուրքերը, Ֆրանսացիները, նոյնիսկ Ամերիկացիները կատարեալ Նահանգներու մեր հայրենակիցներուն հետ միասին ցոյցեր կազմակերպեր են Թուրքիոյ ներկայ ահաբեկչական քաղաքականութեան դէմ։ Ինչո՞ւ Հայերը չեն կրնար ցոյցեր կազմակերպել Թուրքիոյ դէմ։ Ինչո՞ւ Հայերը չեն կրնար ահաբեկչական գործողութիւններ կատար

ՄԱՍՆԱԿԻՑ ԱՅԼ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԻՖՈՆԻՆԵՐ

ՖԻՈՆԿԱ

(1873 – 1928 ՄԱՅԻՍԻ 24)

— o —

Ա.

Հետո ես ինձ ասացի. «Ինչո՞ւ ես ուզում գրել այդ մասին, ինչո՞ւ ես ուզում հիշել այդ ամենը, որ ոչ ոքի հետաքրքրություն չի առաջացնում, որ ոչ ոքի համար հետաքրքրական չէ, որ ոչ ոքի համար նշանակություն չունի, որ ոչ ոքի համար հասկանալի չէ, որ ոչ ոքի համար ոչ մի արժեք չունի»։ Եվ ինձ թվաց, թե ես ինքս էլ չեմ հասկանում, թե ինչ է ինձ պետք այդ ամենը, ինչ ես ուզում ասել, ինչ ես ուզում գրել։ Ես ինքս էլ չգիտեի

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱԾ ՀԱՐՍԸ

ՊԻՊԱՅԻՆ, ԲԱՐԵՍԻՐԱԿԱՆ ԿԱՏԱԿԵՐԳ

Ա. ՊԱՍՏ

ՆՄԱՆՈՎՍԿԱՅԻ ՎՈՍՓՈՎԱՆՔԻ

— Ինչո՞ւ այդ ծանօթները նախօրօք չէիր զգուշացրել։
— Տպա՛ւորություն էի ուզում ստեղծել, որ ինձ համար էլ այդ օրը ճիշտ նոյնքան անակնկալ էր, որքան նրանց համար։ Ես ուզում էի տեսնել, թէ ինչպիսի տպաւորութիւն կ՚անէ վրաս։
Ժպտաց։
— Ես, իհարկէ, ոչ մի կասկած չունէի, որ ինձ համար էլ այդ օրը անակնկալ կ՚լինի։ Ես գիտէի, որ դու ես։
— Ինչպէ՞ս գիտէիր։
— Ես ամէն օր սպասում էի, որ դու կ՚գաս։ Ես գիտէի, որ դու ես։ Ես գիտէի, որ դու ես։ Ես գիտէի, որ դու ես

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Զարեհ Գարիպեան եւ Տիկին Արփինէ Ալեքսեան հոգեհանդստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց կնոջ եւ քրոջ՝

ԱՐՏԵՄԻՍ ԳԱՐԻՊԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ, այս կիրակի, Փարիզի Հայոց Ս. Ծովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

×

Այս առթիւ Տիկին Արփինէ Ալեքս – եան 100 ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին եւ Պ. Զարեհ Գարիպեան 100 ֆ. կապոյտ Նաչի կայանին (ստանալ «Ծառայ»էն) եւ 100 ֆր. «Ծառայ»ին:

Բարձրագոյն Մեծաւորաց հրա– հանգով եւ պատկան իշխանութեանց հաւանութեամբ՝ Հռոմի Լեւոնեան հայ վարժարանի կողմէ հիմնուած Լիոնի

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սեպտեմբեր ամսոյն իր դռները պի– տի բանայ այն հայ պատանիներուն որոնք կ'ուզեն օր մը օգտակար հան– դիսանալ հայ ազգին եւ հայ եկեղեց– ւոյ:

Նարեկեան հիմնարկութեան նպա– տակն է՝ Ֆրանսայի դպրոցական յայտագրին առընթեր՝ ջամբել աշա– կերտներուն քրիստոնէական եւ հա– յեցի կրթութիւն մը:

Մանրամասնութեանց համար դի– մել՝ Նարեկեան Հայ Կաթողիկէ վարժարանի տեսուչ

ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ. ԶԱՊՊԱՐԵԱՆ

Père Georges Zabbarian
Collège St. Grégoire de Narek
38 route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Lyon — Tél. : 47-28-65

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս կիրակի, Ծունիս 13ին, առաւօտեան ժամը 9·30ին, հեռատեսիլի Ա. կա– յանէն Իսի լէ Մուլինոյի երեւան փողոցի բացման հանդիսութիւնները (Ա. մաս):

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ս. Գրիգոր Լուսա– ւորիչ եկեղեցւոյ ղպրաց դասի եւ Հայ Մարզական Միութեան կողմէ, կիրակի Ծունիս 13, ամբողջ օրը Շաթօ տը Մոնտիի ծառաստան պուրակին մէջ:

Ջերմ մթնոլորտ, մասնակցութեամբ հայկ. ժողովրդական կռունկ նուագա– խումբին:

Տեղւոյն վրայ, աւանդական չամփուրով խորոված եւ արեւելեան ուտելիքներ:

Երթեւեկը ապահովուած ժամը 11ին եւ 14ին Պարսամեանի մօտէն: Վերադարձը՝ նմանապէս ապահովուած:

Անձրեւի պարագային դաշտահանդէսը տեղի կ'ունենայ Փալէ տը Ֆուարի մէջ, Վալանս:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամու– հիները Ծունիս 14, երկուշաբթի ժամը 14·30ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԶՈՑՔ

Շաբաթ, Ծունիս 12, ժամը 18էն սկսեալ Ազգ. Տան սրահը, 295 Ռիւ Պուալօ, մասնակցութեամբ Սայաք Նովա նուագախումբին:

Հայկական ժողովրդական երգեր Տիկին Ալիս Գալուստեան: — Հայկ. պարեր Լիոնի Հազկազեան վարժարանի պարախումբին կողմէ:

Առատ կերուխում — ճոխ պուֆէ — Հայկական մթնոլորտ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԷՆ - ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ – ՍԷՆ Շամոնի Ակումբ – Վարուժան կոմի– տէներու, Կիրակի Ծունիս 13, ամբողջ օրը ժամը 11էն սկսեալ մինչեւ 24, Ռուք տը Քուէն, Փարք տէ Լալարիւք, Փոզ մարզադաշտէն եւք: Մասնակցութեամբ Լիւտովիք հայկ. նուագախումբին

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը խօսի ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Առատ կերուխում — չամփուրով խորոված — Թոմպոլա:

ԻՍԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Օծման տարեդարձի պատարագ եւ մատաղօրհնութիւն

Յունիս 13 Կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
(կաթող. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց
եւ Առաջնորդ Փարիզի)

Ցաւարտ պատարագի հոգեհանդստեան պաշտօն կը կատարուի եկեղեցւոյ հան– գուցեալ բարերարներու հոգիներուն համար:

Երգեցողութիւնները կը կատարուին Անի երգչախումբին կողմէ, ղեկավարու– թեամբ Հրանդ Աճէմեանի:

Սիրով կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը մասնակցելու հոգեպարար այս արար– ողութեանց:

ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS
du 11 au 16 novembre
NEW YORK - WASHINGTON
2250 F
comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les excursions commémoratives.
Renseignements et inscriptions :
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻ ԲԱՅՄԱՆ Ա. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Շաբաթ Ծունիս 12էն մինչեւ Հինգշաբթի Ծունիս 17

— du samedi 12 Juin au jeudi 17 Juin
EXPOSITION DE JEUNES ARTISTES ARMENIENS
chaque jour de 14 à 22 heures

— Samedi 12 Juin à 21 heures
SOIREE - CABARET
Organisée par le Comité des Jeunes

— Lundi 14 Juin à 20 h. 45
SOIREE CINEMA
— Film KARINÉ en version française.

— Mardi 15 Juin à 20 h. 45
DINER ANNIVERSAIRE, ORGANISE PAR LE COMITE DES DAMES

— Mercredi 16 Juin à 20 45
SOIREE « MUSIQUE ET POESIE »
avec la particiaption de la Chorale NAIRI

— Dimanche 20 Juin
RALLYE ORGANISE PAR LE COMITE DES JEUNES

Բոլոր ձեռնարկները տեղի կ'ունենան Ա. Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ, 118, Ֆոբուրէլ փողոց, Փարիզ 17

Տեղեկութեանց եւ տեղերու ապահովման համար դիմել Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդրոնը եւ կամ հեռաձայնել 924–86–71 եւ 227–12–26 թիւերուն:

PRIX EXCEPTIONNEL
2650 F
VOYAGES en ARMENIE
Au départ de Marseille 14 jours
JUILLET AOUT SEPTEMBRE

Comprenant

Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1ere classe — Visites et excursions — Service accompagnateur, guide.

DEPART DU 2 JUILLET ENCORE QUELQUES PLACES DISPONIBLES

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière
13001 - MARSEILLE
tél. (91) 50. 89. 12

Madeleine BENNEYAN
HAVAS - VOYAGES
12, bd. Général De-Gaulle
26000 - VALENCE
tél. (75) 43. 06. 06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

կիրակի, Ցունիս 13, ժամը 12–23

ԿԷՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇ՝ վարժարանի Տիկնանց Ծանճնախումբին կողմէ պատրաստուած ճոխ ճաշացուցակով

ՋԱՆԱՋԱՆ ԽԱՂԵՐ՝ մեծերու եւ փոքրերու համար

ՎԱՃԱՌՔ՝ ինքնատիպ իրեր, ձեռակերտներ եւայլն

ժամը 17էն սկսեալ՝

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նուագախումբ ՍԵՒԱՆ

ԵՐԵԿՈՑԵԱՆ ՃԱՇ՝ ճոխ պուֆէ — խորոված

Սիրով կը հրաւիրուին բոլորը միասին անցընելու համար հայկական հաճելի օր մը:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՇԱԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
12
SAMEDI
12 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՐԱՉԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ԴՐ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.611

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.611

ԱՅՍ ԱԼ ՄԻՐԻՍ ԵՐԵՍՔ...

Սփիւռքեան գրականութեան մը գոյութիւնը եւ սփիւռքեան արձակուկիր թէ քերթող արժէքներու ներկայութիւնը կասկածի չ՚ժխտեր:

Ուրացման կամ ստորագնահատումի ամէն փորձ՝ որ հիմ ունի իբրեւ թէ գրականութեան մեր օրերու չափանիշներն ու մինչդային իրագործումներու որակը, անհամատեղելի է տարաստիւռ հայ ժողովուրդի պայմաններուն, ստեղծագործական կարելիութիւններուն եւ կեանքի ընդհանուր ընթացքին հետ:

Պոլսոյ, Լիբանանի, Ֆրանսայի եւ հայկական այլ գաղութներու մէջ մենք գրական արժէքներ ունինք այսօր ալ եւ «սփիւռքեան գրականութիւն» տարազը կը պահէ գոյութեան իր իրաւունքը՝ ըստ քանակի թէ որակի:

Եթէ կարգ մը գօտիներու մէջ անցեալի ամրոցութիւնները մեզ կրկնութեան եւ հետեւականութեան կը մղեն, չեն պակսիր սակայն արժէքները՝ որոնք մտածման, զգացումի ու ձեւի տեսակէտով կը քալեն կեանքին ու ժամանակին հետ:

Մեր այս հաստատումը, սակայն, ժլատումը չէ տարբեր իրողութեան մը՝ որ պատճառ է հոգ դառնել հայ իրականութեան ճաքի եւ ստեղծագործութեան մարզերուն վրայ:

Ասիկա՝ «գրականութիւն», «գրագէտ», «գրաստեղծութիւն» եւ «բանաստեղծ» բառերու ստուգաբանական արժեզրկումն է, իրր հետեւանք մէկ կողմէ դիւրահաւատութեան ու միւս կողմէ գրական անդամի անտիրութեան:

Գիրահաւանութիւնը նախ ճանաչումի պատասխանատուութեան պահ մը կ՚ենթադրէ: Գրականութեան սէրը ունենալ սակայն գրականութեան «ինչ»-ութիւնը չճանչնալ, գրական ընդունակութիւն ունենալ բայց պատասխանատուութիւնը չունենալ՝ ենթահող կը ստեղծէ սգճատումի, «գրականութեան» անունով բառերու աչառակաչինութեան եւ ապրումի ու արուեստի տարբերական ըմբռնումէ զուրկ յօրինումներու:

Վերջին երեսնամեակին նկատելի դարձաւ, արդարեւ, քիչ մը ամէն տեղ, երեսոմը անուններու եւ գործերու՝ որոնք գիրք են, գիրք են, բայց գրականութիւն չեն: Բաւ են, նախադասութիւն են՝ բայց պատում չեն: Զափ են, տուն են՝ բայց քերթուած չեն: Հատորի ձեւ ու ծաւալ ունին, երբեմն աստուածաչնչական ըստուարութեամբ կը փայլին՝ սակայն արձակ չեն, վէպ չեն. անկենդան զանգուած են:

Հինէ՛ն ի վեր գոյութիւն ունեցած է գրելու վարասիրութիւնը, — մարմաջը կամ յաւակնութիւնը: Ու զարմանալի չէ երեւոյթը՝ մանուկին, պատանիին թէ իր երկրորդ պարմանութիւնը ապրող ալեւորին մօտ:

Սակայն հին օրերու եւ նոր ժամանակներու տարբերութիւնը ա՛յն է՝ որ անցեալի մէջ այդ մարմաջը կը բախէր ընդդիմութեան կամ արգելքի, ու որոշ մասնագիտութենէ մը եւեք տեղի կուտար: Բծախնդրութիւն, ժխտողականութիւն, քննադատութիւն ու դատում ըսուած բան մը կար. գրականութեան եւ գրողին հանդէպ յարգանք, դուրգուրանք եւ հոգածութիւն կար. ճանաչում եւ պատասխանատուութիւն կար: Գրիչն ու մատիտը, դիմն ու գիրքը որքացած չէին: «Ընթերցող հասարակութիւն»ը մարդկային թիւ ու համրանք չէր միայն՝ որպէսզի տըրուածը ընդունէր ու մարսէր առանց տրտունջի...

Բայց մանաւանդ կար Մամո՛ւլը, որ կան հարցը չի լուծեր: Արդարեւ, հարց է դիտնալ, թէ կողմերը ի՛նչքան մտադիր են գործադրելու տրուած որոշումները, մնաց որ դեռ յստակ չէ, թէ ո՞ր են այս ձեւի կարզադրութենէն: Այսպէս Փա – լանժներու ձայնասփիւռի կայանը զար – մանալի կը գտնէ այն իրողութիւնը, որ Արաբ. Լիկան քաղաքացիական պատե – րազմի ամբողջ տեւողութեան ձեռնածալ մնալէ ետք, այժմ փութով կը միջամտէ: Յամենայն դէպս ալջակողմեան ճակատին մէջ կը տիրէ այն համոզումը, թէ Լի – կայի միջամտութիւնը օգտակար կրնայ հանդիսանալ միայն պաղեստինցիներուն՝ անտեսելով լիբանանեան չահերը: Համաձայն Ռ. Խուրէի, Ազգային ճակատի ղեկավարը (չափաւոր քրիստոնեայ) դաւ մը կը հիւսուի երկրին դէմ՝ Ամերի – կացիներու, Սուրիացիներու եւ Իսրայելացիներու կողմէ. «Կոլանի փոխարէն, որ Իսրայէլ կ՚ուզէ պահպանել, Դամասկոս ձեռք պիտի ձգէ Լիբանանի մէկ մասը՝ Պեքայի հովիտը»: Դարձեալ նախագահ Ֆրանժիէ, իր կարգին, յայտարարեց, թէ Լիբանան «ոչ մէկ ձեւով նկատի պիտի առնէ որոշումներ, որոնք տրուած են խորհրդաժողովի մը մէջ, որուն ո՛չ հրաւիրուած եւ ո՛չ ալ մաս – նակցած է ան»: Պաղեստինցիներն ալ վերապահութիւններ ունենալու պատճառներ ունին: «Ապահովութեան» ուժերը պէտք է փոխարինեն Սուրիացի – ները. արդ այս վերջինները ընդունելով հանդերձ, որ « ապահովութեան » ուժեր հաստատուին Լիբանանի մէջ, սուրիական բանակը քաշելու տրամադրութիւն ցոյց չեն տար, մինչ որ Արաբական Լիկան ալ այդ ուղղութեամբ լուռ կը մնայ առայժմ: Համաձայն պաղեստինեան շրջանակներուն՝ Դամասկոսի մտադրութիւնն է Արաբ. Լիկայի «կանաչ դրօշակաւոր» – ները ծառայեցնել իբրեւ «հողմարգել», առանց հեռանալու Լիբանանէ:

Զինուորական դեսնի վրայ Դամասկոս մտահոգութեամբ նոր պատճառ մը ունի այժմ: Իրաքեան ուժեր ուղղուած են սուրիական սահմանը եւ Իրաքի նախագահը՝ Ալ Պաքր յայտարարած է, թէ ասոնք իրենց ազգային պարտականութիւնը պիտի կատարեն արաբական ճակատի վրայ: Դամասկոս կը վախնայ, որ Պաղտատ զինուորական գործողութիւն մը

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

«ԿԱՆԱՉ ԴՐՕՇԱԿԱՒՈՐՆԵՐ» ԿԸ ԺԱՄԱՆԵՆ ՊԷՅՐՈՒԹ

— o —

ԿՈՒԻՆԵՐԸ ԳՐԵԹԷ ԴԱԴՐԱԾ — ՎԵՐԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՈՒՍՏԵՔ — ԻՐԱՔԵԱՆ ՈՒԺԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ

— o —

Արաբական Լիկայի միջամտութեան հետեւանքով ընդհանուր ձեւով հրադադար մը հաստատուած է Լիբանանի մէջ: Կռիւները դադրած են հիւսիսը՝ Տրի – պոլիսի մօտերը, հարաւը՝ Սիտոնի եւ Պէյրութի արեւելքը՝ Սոֆարի ճամբուն վրայ: Այսուհանդերձ, համաձայն Պա – ղեստինցիներուն, Սուրիացիք կը շարու – նակեն պարբերաբար ռմբակոծել մահ – մետական չրջանները եւ պաղեստինեան դաղթականները Պէյրութի չրջագիծին մէջ:

Գլխաւոր նորութիւնը այն էր Ուրբաթ օր, որ Պէյրութի օդակայանը կը ժամանէին արաբ « ապահովութեան » ուժերու առաջին ջոկատները: Առնց ինքնութիւնը դեռ չէր ճշդուած, կ՚ըսուէր, թէ Սուդանցիներ են, թիւով հարիւր հոգի: Այլ աղբիւրներու համաձայն ալ լիբիացի եւ ալժիրացի զինուորներ Սուրիոյ ճամբով Լիբանան անցած են՝ Պէյրութ ուղղուելու մտադրութեամբ:

Համարաբ « ապահովութեան » ուժեր Լիբանան ղրկելու որոշումը դեռ հիմնական հարցը չի լուծեր: Արդարեւ, հարց է դիտնալ, թէ կողմերը ի՛նչքան մտադիր են գործադրելու տրուած որոշումները, մնաց որ դեռ յստակ չէ, թէ ո՞ր են այս ձեւի կարզադրութենէն: Այսպէս Փա – լանժներու ձայնասփիւռի կայանը զար – մանալի կը գտնէ այն իրողութիւնը, որ Արաբ. Լիկան քաղաքացիական պատե – րազմի ամբողջ տեւողութեան ձեռնածալ մնալէ ետք, այժմ փութով կը միջամտէ: Յամենայն դէպս ալջակողմեան ճակատին մէջ կը տիրէ այն համոզումը, թէ Լի – կայի միջամտութիւնը օգտակար կրնայ հանդիսանալ միայն պաղեստինցիներուն՝ անտեսելով լիբանանեան չահերը: Համաձայն Ռ. Խուրէի, Ազգային ճակատի ղեկավարը (չափաւոր քրիստոնեայ) դաւ մը կը հիւսուի երկրին դէմ՝ Ամերիկացիներու, Սուրիացիներու եւ Իսրայելացիներու կողմէ. «Կոլանի փոխարէն, որ Իսրայէլ կ՚ուզէ պահպանել, Դամասկոս ձեռք պիտի ձգէ Լիբանանի մէկ մասը՝ Պեքայի հովիտը»: Դարձեալ նախագահ Ֆրանժիէ, իր կարգին, յայտարարեց, թէ Լիբանան «ոչ մէկ ձեւով նկատի պիտի առնէ որոշումներ, որոնք տրուած են խորհրդաժողովի մը մէջ, որուն ո՛չ հրաւիրուած եւ ո՛չ ալ մասնակցած է ան»: Պաղեստինցիներն ալ վերապահութիւններ ունենալու պատճառներ ունին: «Ապահովութեան» ուժերը պէտք է փոխարինեն Սուրիացի – ները. արդ այս վերջինները ընդունելով հանդերձ, որ « ապահովութեան » ուժեր հաստատուին Լիբանանի մէջ, սուրիական բանակը քաշելու տրամադրութիւն ցոյց չեն տար, մինչ որ Արաբական Լիկան ալ այդ ուղղութեամբ լուռ կը մնայ առայժմ: Համաձայն պաղեստինեան չրջանակներուն՝ Դամասկոսի մտադրութիւնն է Արաբ. Լիկայի «կանաչ դրօշակաւոր» – ները ծառայեցնել իբրեւ «հողմարգել», առանց հեռանալու Լիբանանէ:

Զինուորական դեսնի վրայ Դամասկոս մտահոգութեամբ նոր պատճառ մը ունի այժմ: Իրաքեան ուժեր ուղղուած են սուրիական սահմանը եւ Իրաքի նախագահը՝ Ալ Պաքր յայտարարած է, թէ ասոնք իրենց ազգային պարտականութիւնը պիտի կատարեն արաբական ճակատի վրայ: Դամասկոս կը վախնայ, որ Պաղտատ զինուորական գործողութիւն մը պիտէր դուրգուրալ արժէքին վրայ՝ բայց մերժել ապարժէքը:

Հո՛ս, այս երկրորդ կէտին մէջ է որ անտիրութեան ընդհանուր պատկեր մը կը պարզուի այսօր:

Զենք անգիտանար պատճառները այն անսահման հանդուրժողութեան, որ ցոյց կը տրուի մեր օրերուն հայ կեանքի բոլոր ճակատներուն վրայ:

Անտիրութիւնը հիւանդկան կեանքի ուղի հարթող վիճակ է եւ ընկերային կազմակերպութեան մը մէջ ստեղծուած ցնցումներ՝ կը յանգին ընկրկումներու եւ խոտորումներու: Մենք, մեր խոցերէն չատերը ժառանգած ենք մեզի վերապահուած պայմաններէ:

Զենք անգիտանար նաեւ այն, որ իսկական ու մեծ արժէքներու անճկուն թեամբ տառապող հաւաքականութիւն – ներու մէջ կէս ու քառորդ արժէքները հոգածութիւն, ուշադրութիւն ու յարգանք դանեն...

Սակայն մեր մատնանշած դիւրահաւատութիւնն ու անտիրութիւնը հիմնովին տարբեր ախտեր են՝ որոնք կրնան սահմանափակուիլ եւ դարմանուիլ, եթէ հոս ու հոն ապրող մեր մտաւորականութիւնը, մամուլը, հանրային մարմիններ եւ գիտակից հասարակութիւն փոյթը ցոյց տան չեշտուած փառասիրութիւններ յղկելու, մեծ յաւակնութիւնները քանդելու, քիչ մը աւելի պատասխանատուութիւն ու բծախնդրութիւն ցոյց տալու՝ գրական մարզին մէջ:

Եթէ ուրացումներն ու ստորագնահատումները անտեղի են առհասարակ եւ Սփիւռքը գրական արժէքներ ունի խտակպես, նոյնքան ու աւելի անտեղի է այն գիւրահաւատութիւնը՝ որուն վկայ եւ ականատես կը գտնան հանդուրժո – ղութեան մարզին մէջ:

Հասած ենք օրերու, երբ քանի մը էջ ստորագրողը «գրագէտ»ի պատմուճանով կը չրջի մամուլի մէջ: Կ՚ապրինք ժամանակներու մէջ, երբ սահմանները չքացած են արուեստի եւ արհեստի հասկացողութիւններուն միջեւ, «գրող»ի եւ «գրագէտ»ի միջեւ, «արուեստասէր»ի եւ «արուեստագէտ»ի միջեւ, «կատուչաբանութեան» եւ «երգիծանք»ի միջեւ, «նուագածութեան» եւ «նուագահանդէսներու» միջեւ...

Ո՛վ, ի վերջոյ, ճիգ պիտի ընէ ազգատումի եւ ճապաղումի գահավէժ ընթացքը զսպելու, եթէ Մամուլը լռէ:

Ի՞նչպէս կարելի պիտի ըլլայ սանձել դիւրահաւատութեան ընդհանուր տրամադրութիւնը, եթէ «դէչ մարդ չըլլալու» սիրոյն անպէտ բաներու վերածուին բծախնդրութիւնն ու լուրջ հակակշիռը՝ կեանքի մեր ճակատներուն վրայ:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ծաւալէ իր դէմ, որպէսզի ինք ստիպուի Լիբանանէն քաշուիլ:

× Հայֆայի մէջ Ջօր. Տայան մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին դիտել տուաւ թէ Իսրայէլ պէտք չէ միջամտէ Լիբանանի մէջ, նոյնիսկ եթէ Սուրիացիք զրաւեն ամբողջ երկիրը:

× Միջերկրականի խորհրդային նաւատորմը զգալի կերպով զօրացած է վերջերս: Այժմ կը բաղկանայ 76 ռազմանաւէ: Ամերիկեան 6րդ նաւատորմը ներկայիս իր տրամադրութեան տակ ունի 36 ռազմանաւ, երկուքը՝ օդանաւակիր:

Քանի մը տողով

ԼԻՈՆԻ «Փալէ տէ Սփոռ»ի մէջ, ուր աւելի քան տասը հազար հոգի տեղ գտած էր պատասխանելով Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութեան հրաւէրին, Ժ. Մառչէ յայտարարեց, թէ իրենք «երբեք պատերազմ պիտի չյայտարարեն կրօնքի դէմ»: «Մենք կ՚ըսենք քրիստոնեաներուն՝ ունիք ձեր հաւատքը, մենք կը յարգենք եւ պիտի յարգենք: Ընկերվարական Ֆրանսայի մէջ, որուն համար կը պայքարինք, կ՚ուզենք, որ բոլորին իրաւունքներն ու ազատութիւնները — քրիստոնեայ եւ անհաւատ — յարգուին»:

ՏԻԱՐՊԵՔԻՐի մէջ տեղի ունեցած բախումին՝ ռասիկանական ուժերու եւ ծայրայեղ ձախ տարրերու միջեւ («Յառաջ», Յունիս 11) սպաննուածներու թիւը վեց եղած է՝ երեքը ռասիկան, երեքը՝ ծայրայեղներու չարքէն: Տասը ռասիկան վիրաւորուած է եւ ծայրայեղներէն երկուքը ձերբակալուած:

ՓՈԼԻՍԱՐԻՈՅ ճակատի ընդհ. քարտուղարը Սայէտ Էլ Ուէլի եւ իր տեղակալը սպաննուած են Նուաքշոթի հիւսիսը տեղի ունեցած բախումներու ընթացքին: Միւս կողմէ, Մարոքի թագաւորը Մաւրիտանիա ղրկած է իր ներկայացուցիչը տեղեկութիւն ստանալու համար Փոլիսարիոյ ճակատին կողմէ առջի օր նախագահական պալատին վրայ կատարուած յարձակումէն եռք տիրող կացութեան մասին: Մարոքի Տեղեկատուութեան նախարարն ալ յայտարարած է՝ «եթէ Մաւրիտանիա յարձակման ենթարկուի Ալժերիոյ կողմէ, Մարոք ձեռքերը պիտի չծալէ»:

ԻՐԱՆի Շահը, Փահլեւի Հարստութեան 50ամեակին առթիւ, որոշած է ներում շնորհել 307 բանտարկեալներու, որոնք դատապարտուած էին զինուորական տեսանողներու կողմէ՝ ահաբեկչութեան, գէնքի եւ թմրեցուցիչի առեւտուրով զբաղած ըլլալու յանցանքով:

ԼԵՀԱՍՏԱՆի Համայնավար կուսակցութեան Ա. քարտուղարը՝ Կիերիք, Ամերեամեան Գերմանիոյ մէջ կը չարունակէ իր հանդիպումներն ու խօսակցութիւնները Պոնի ղեկավարներուն հետ: Ճարտարուեստական երկու մեծ ծրագիրներ, մշակութային համաձայնագրեր դլխաւոր նիւթը կը կազմեն խօսակցութեանց:

ՄԱՌՇԷ ԵՒ ՄԻԹԵՐԱՆ Օդուստոսին Ֆինլանտա պիտի այցելեն, առաջինը Փին Համայնավար, իսկ երկրորդը Ընկերվարական – Դեմոկրատ կուսակցութեան հրաւէրով:

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ նախագահական ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Յունիս 27ին: Համաձայն հանրային կարծիքի քննութեան մը, կատարուած Լիզպոնի թերթերէն մէկուն կողմէ, թեկնածուներուն մէջ լաւագոյն դիրքի վրայ կը գտնուի Զօր. Անթոնիօ Ինէս, բանակի սպայակոյտի ընդհանուր պետը:

ՄԱՀՈՒԱՆ 48ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԹԷՈԴԻԿ

(1873 – 1928 ՄԱՅԻՍ 24)

Ը.

Իր չրջանի գրական եւ նոյնիսկ բովանդակ համայնական կեանքին վրայ լոյս սփռող այս կատրները առանձին հատորի մը մէջ ամփոփելու գործին ձեռնարկող համբուրելի ձեռքերու դոյութեան հաւատալ լոկ երա՞զ մը պէտք է համարիլ արդեօք:

Նոյն վիճակին մէջ կը սպասեն նաեւ Հր. Ասատուրի «Դիմաստուերներ»ուն Բ. չարքը եւ Գր. Զօհրապի «Մանօթ դէմքեր»ը հատով 17:

Այս մարդին մէջ երկիցս չնորհաւորելի է մեր մեծայարդ ղեկավուն բանաստեղծ ու արձակագիր Եղուարդ Սիմքէչեան որ «Մարմարա»յի մէջ լոյս տեսած իր տասնըվեց «Զահակիրները»ն կարողացաւ առանձին հատորի մը մէջ ամփոփելու բախտին արժանանալ:

Բայց մեզք որ Բ. հատորը դեռ իր երեսն իսկ չէ ցուցուցած մեզ: Քիչ մը եւս չանք:

×

Հոս հարկ է այլեւս մօտենալ իր «Տարեցոյց»ներուն: Այսինքն «Հայուն Պզտիկ Համայնագիտարանը»ին, ինչպէս ինք կը սիրէ եղեր զանոնք կոչել այսպէս:

Ինչպէս նախապէս ալ ըսեր էինք Թէոդիկ սկսաւ զանոնք հրատարակել 1907ին՝ իր կնոջ Արշակուհի Թէոդիկի թելադրանքով, որուն 1907 – 1923ի 13 հատորները տպագրուած են Խաթանպուլ, իսկ վեցը Վիէննա, Վենետիկ ու Փարիզ: Ընդամէնը 16 տուեալ հատորներ:

Մահը պատահեցաւ Փարիզի «Մասիս» տպագրատան մէջ, ուր ան գացած հատաւտուած էր: Հոն կատարեալ մենաւորի մը կեանքը կ'ապրէր ան, իր առօրեայ աննդեղէնն իսկ պատրաստելով իր ձեռամբ: 1929ի տարեդիրքին փորձերը ձեռքին մէջ ինկաւ ու ուղեղային արիւնահոսումի մը հետեւանքով աչքերը փակեց օտար հորիզոնի տակ: Քիչ վերը պիտի տեսնենք անկէ թուղթի պատառիկ մը՝ ուր ան կ'ողբայ հայրենաբաղձութիւնը:

Ան իր ամէնէն բեղնաւոր մէկ չրջանին՝ դեռ գործը չատարտած բաժնուեցաւ մեզմէ: Մեծագոյն կորուստ մը մեզ համար: Մենք դեռ չատ պէտքն ունէինք անոր պրպտող, դատաւորող մտքին:

Եթէ փորձուինք Թէոդիկի «Տարեցոյց»ներու աշխարհէն ներս մտնել, պիտի դիմաւորուինք քառասային երեւոյթով մը:

Մեծայարդ Յակոբ Մարթայեան ապեցուցիչ ու համբուրելի համբերութեամբ մը մեծաւ մասամբ ըրած է այդ բանը:

Մշակոյթի գրեթէ մեր բոլոր մարդիկը համախմբուած են հոն: Դուրեաններէ, Ռ. Պէրպէրեաններէ սկսեալ մինչեւ Վահան Փափազեանը (Լիլա) կը տողանցեն անխտիր:

Վաղուան ու նոյնիսկ այսօրուան պատմագիրը, բանասէրը, լմաստասէրը, գրականագէտը, թատերագիրը, լեզուաբանը եւ դեռ ինչ որ կրնաք մտաբերել այս «Ցարեցոյց»ներէն պիտի օգտուին կատարեալ:

Հապա ի՛նչ ըսել պատմական այն նկարներուն, որոնք այլեւս լոկ լուսանկար մնացած են: Անգին մէյ – մէկ զոհարներ համբուրելի: Եղած են օրեր, որ լոկ նկարները դիտելու համար ժամեր զոհած եմ ես անոնց առջեւ:

Օր մը թերեւս մոռցուի անունը, բայց ո՛չ իր այս գործը վիթխարի ու կոթողային:

Մեղուաձան ստորոգելին չատ տկար դանելուս համար ժամեր ամբողջ բառարանները պրպտեցի Թէոդիկի աչխատանքը ընորոշող ածական մը գտնելու համար: Զկրցի գտնել...:

Իմ հայերէնի բառամթերքս այնքան տկա՞ր է արդեօք, թէ ոչ Մեծասքանչը զուրկ է Թէոդիկի անզնահատելի վաստակը յարմարագոյն բառով մը որակելու:

Խառնուածքով բարեմոյն ու նոյնիսկ մանկունակ սրտի տէր Թէոդիկ իր տարեցոյցներուն մէջ ունի քնքոյշ ու խաուտիկ Պոլսոյ Հայեվարով դրուագներ:

Անոնք միեւնոյն ատեն իր լաւորակ դեղագրի մը յատկութիւնները բացայայտօրէն կը ցուցնեն մեզ: Որով ան հերքած կ'ըլլայ պինդը հայ դրական չրջանակներէն դուրս ձգելու անիմաստ մը տայնութիւնը:

Ահա իր «Ցկուրչի»ն:

«Ամառուան հանդարտ միջօրէ մըն է: Տերեւ չի չարժիր, ոչ ալ կատուց մը կը չաղակրատէ չուրջի թաւուտներէն:

«Պարտէզին մէջ, լայնդի կանաչորակ աւազանը յափրանքով կ'ըմպէ դեղին ջերմութիւնը ցորեկուան ու չուրջը չարուած թաղարներէն փափկասուն ծաղիկներու — արեւին չլթիկ լոյսէն աչքերնին ածած — կը մրափեն ձանձրոյթով: Քովտանքը, կարմիր ամանիներուն ձգած ափ մը չուքին մէջ, գորտեր նստած են կկուզ՝ որոնք ապուշ նայուածքով մը կարծես կը մտախոհեն իրենց երկակենցաղի կեանքը տափակ:

«Կնիւններու նկարչային խուրձ մը կ'արտացոլայի աւազանին պորտէն, իր նրբաթել չիւղերուն տատերովը ճեղքըրտելով ջրակոյտին զմրխտայեա մակերեսը, որ կծու պսպղացումներ ունի: Ջուրի օձ մը ազամող կ'ոլորուի տատնոց մէջ, բերանը դոզոչ մը խածած: Ու սէգերը կը սարսռին...:

«Քանի մը քայլ վերօթ, դալար դարատափը կը կոթողէ իր վրայ գարատոր հսկայ թմբի մը, ճիւղճղանքը խօլարձակ փռած կապոյտին մէջ: Անոր տակ, հոլովնաձեւ չալթ ոստ մը կախուած են դոյդ պարաններ՝ վարը տախտակի բեկոր մը, որուն վրայ աղջիկ մը նստած՝ կ'օրօրուի մխնակը:

«Կախօրրանին մէն մի երթեւեկին, սըրտնքները իրար միացուցած, դեղին կիսակօշիկին ներբանովը պինդ թափ մը կուտայ դետնին եւ կը նետուի ալ ձախ՝ օդին անդորը մարդերուն, լքուն ու երջանիկ:

«Անոյշ խարտեաշ մըն է ան: Արեւը թմրիին սաղարթներէն թորուելով մազուելով՝ կուգայ ճաճանչել ոսկի քիստերու դոյն իր վարսերուն վրայ, որոնք ծոծրակին ի վար կը ջրվժին եւ որոնց մէջ խիղը նետած է բոլորակ սանար մը արծաթէ, մանրանկար մահիկի մը տեսքով: Ու պարանոցն՝ ալաբաստրի պէս ողորկ՝ պիսակուած դեղին սաթէ համբուրով մը, վարդի վրայ նարդէս ցանուած տեսնելու պատրանքը տալով աչքին:

«Տղայ է դեռ: Ատիկա կը հասկցուի իր զգոնոցէն, որուն տակ լանջքին զոյդ կոհակը թեթեւ մը կ'ուռի, ինք՝ անոր թարմ աճումին անպիտակ: Ատիկա կը հասկցուի նաեւ իր աչքերուն երկինքէն՝ ուր աչխարհի անդէպ քնքոյշ կուսութիւնը կը փողփղի, եւ այն լոյս երեսէն, ուր կը ծփայ անմեղութեան հնորհը»:

ՊԵՏՐՈՍ ՀՈԿՏԱՆԵԱՆ

(Շար. – 2)

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԸՆԴԵՐՔԻ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Հայկական լեռնաչխարհը չատ հին ժամանակաչրջանէն ուչադրութեան առարկայ դարձած է եւրոպացի դիտնականներու, զինուորական եւ կրօնական առաքելութիւններով ճամբայ ելած հետաքննողներու, ճամբորդներու եւ արուեստագէտներու կողմէ: Առասպելներով հարուստ Մասիսը, յոյն եւ հռոմէացի պատմաբաններու տեղեկութիւնները, հայ մատենագիրներու վկայութիւնները Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդին մասին, արուեստի երեւելի կոթողները, երբեմնի հայկական քաղաքներու, ամրոցներու, վանհանիստ վանքերու աւերակները մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծած են: Այսպէս Շարտէն, Դեր–Փորթէր, Մորբէն, Տիսպուա տը Մոնփերէն Հայաստան այցելած են եւ իրենց յուչերուն մէջ որոչ չափով նկարագրած են երկրին չրջանները, մասնաւորապէս Երեւանն ու Գառնին: Այսուհանդերձ, ասոնց նկարագրութիւնները առաւելապար ճամբորդական ակնարկներու նկարագիրը ունեցած են:

Վերոյիչեալ հատուածով սկսած է իր չահեկան յօդուածը Ակադ. Յովհ. Մաղաքեան, «Սով. Հայաստան» ամսաթերթի Մայիսի թիւին մէջ. «Երկրաբանական նոր որոնումներ, նոր նուաճումներ ու հետանկարներ» խորագիրին տակ:

Համաձայն ակադեմականին՝ Հայաստանի գիտական ուսումնասիրութեան համար մը գրած են ռուս գիտնականները: Արդարեւ, Եւրոպայի գիտական աչխարհը զարմանքով լմացած է, որ գիտնականներ Պարրոտ, որուն ընկերացած էր Ֆ. Աբովեան, այնուհետեւ Աբիխ Մասիսի գագաթը բարձրացած են: Առանց չոչորդած է գիտնական գիտնական Հայաստան այցելելով պատրաստած են աչխատութիւններ, որոնք գոյօր դեռ իրենց արժէքը չեն կորսնցուցած: Ակադ. Աբիխ ուսումնասիրած է Հայաստանի եւ Կովկասի առանձին չրջաններու երկրաբանական կառոյցը, ճչդած է ապի, մանգանի, պղինձի, քարիւղի հանքերու վայրերը: Ինդկոյի աչխատութիւնները հիմք ծառայած են Կովկասի առաջին գայտաքարտէսները կազմելու համար:

Սակայն մեր երկրին մանրամասն, հետեւողական ուսումնասիրութիւնը սկսած է ասկէ աւելի քան չիսուն տարիներ առաջ: Հայ հնէաբանները եւ երկրաբանները, հնագէտները եւ պատմաբանները չայտնագործած են նոր տուեալներ երկրին երկրաբանական կառոյցին եւ ընդերքի հարստութիւններու մասին: Հնագէտները չայտնաբերած են քարէ դարու սկզբնական չրջանի մչակոյթի եւ քարանձաւները բնակած նեանդերտալեան մարդու հետքեր: Այդ տուեալներով հաստատուած է, որ հնագարեան մարդը մեր լեռներուն վրայ բնակած է 600–800 հազար տարի առաջ, մասնաւորապէս Երեւանի մօտերը՝ Հրազդան գետի հովիտը: Հաստատուած են քանի մը մչակութային չերտեր՝ սկսեալ հին քարէ դարէն մինչեւ անապատինճի եւ երկաթի դարերը:

Երեւանի պատմական թանգարանին մէջ այցելուն կրնայ դիտել օպսիտէ («տատանի եղունգ») պատրաստուած զանազան գործիքներ եւ զէնքեր:

— Ինչո՞ւ մարդ էակը հնագոյն ժամանակներէն ձգտած է բնակութիւն հաստատել Մասիսի հովանիին տակ, չրջապատի լեռներուն եւ հովիտներուն մէջ:

Այս հարցումին պատասխանը տալու մտադրութեամբ ակադեմականը մէջբերած է հնագէտ Ա. Մարտիրոսեանի «Հայաստանը պրոնզի եւ վաղ երկաթի դարաչրջանում» աչխատութենէն հետեւեալ հատուածը.— «Հողի բացառիկ արգասաւորութիւնը, որը առաջ էր եկել ջրաբուխի կամ լճային նստուածքների խառնուրդից, զովացուցիչ լեռնային օդը, հարաւային արեւը, խոշոր գետերը, հացատու հողերի ահագին տարածութիւնը դարձրել էին հին Հայաստանը հաղուագիւտ այն չրջաններից մէկը, ուր պիտի սկսուէր նախնադարեան հասարակութեան կազմաւորումը եւ նրա զարգացման բոլոր յետագայ փուլերը տասնեակ եւ

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

7.

Ինքը նայեց տալուորիկցի Զաքարի ծռուած – ճմրթուած չընքին, աչքերին՝ տենդով վառուող, նայեց բացուածաց բազուկներին՝ երակները կապոյտ էին, հալիւ էին տրոփում ու հասկացաւ, որ այդ երակների պուտ արիւնը էլ ժառանգուող չէ: Ուշ է... Եւ սրտի խորքում հոնքուր-հոնքուր լաց եղաւ տալուորիկցի Զաքարի համար:

— Չէ, սխալ է· տալուորիկցին ան-տուն իրաւունք չէ մնայ, — առարկեց Նհօն, — քեզնէ յետոյ Թող գոցուի քու դուռ, մարդիկ նային, միտք բերին, օղորմի տան քեզ, քու տոհմին... հիմք փորէ, Զաքար:

Նհօն քլունդը մօտեցրեց: Զաքարը կանգնեց, ոտքով հրեց քլունդը, թի-կունք արեց, դնաց սարն ի վեր՝ ամէն օր ծունկ զարկող, չուող ամպերի կողմ: Գնաց, որ մեռնի ամպերի մէջ, գառնայ ամպ, թափառի սարէ-սար, երկրէ երկիր, հասնի Ծովասար, Մարաթուկ... Էրկիր: Նայեցին Զաքարի ետեւից ու ոչ մէկը բերան չբացեց, չկանչեց· Զաքարը ետ չէր գայ: Միտք ու աչքով ճամբայ դրեցին մինչեւ ամպերը, ետ գարձան եւ հայեացք կախեցին ոտատակի հիմք ու պատերին:

«Տալուորիկցի Զաքար էօօրուայ իմ տարիքն ունէր, — մտածեց Զորի Միրօն, — հա, էօօրուայ իմ տարիքից չորս-հինգ տարի մեծ էղներ- չեղնէր»: Յետոյ ղոյդ ափով սղալեց կնճռոտուած դէմքը ու մտերի արանքով նայեց որդուն, նայեց մի քիչ Թաքուն (թէ ինչու չիմացաւ), մի քիչ՝ ահով ու նայելու այդ պահ ու ձեւի մէջ չարագուշակ բան տեսաւ· ձեռքերը չտակ հեռացրեց դէմքից:

— Յարութ... էս ամպչողերկնքի տակ ինչքան քու աչք կը կարէ, ինչքա՞ն ու ինչքան քու աչք կը կարէ, քեզնէ զատ, քեզնէ զատ, զատ, բա՞ն չունիմ: Զաւերիս իմ տուն, չդոցիս իմ դուռ: Էս ճամբէն երկակիս, զառնաս...

— Ատատած մեծ է, Միրօ, — յարեց տալատան Աբօն, — քու սիրտ հանդիստ պահէ ու քու առողջութիւն լաւ պահէ, որ տղէն զառնայ զայ ու քեզ առողջ տեսնի, ուրախանայ:

— Ամէն ինչ լաւ կը լինի, հայրիկ, — Յարութը զգացուեց ու զայրացաւ, — ես էդ ֆաչխաների... Ես կը զառնամ ետ կը գամ, անպայման կը գամ, հայրիկ, անպայման:

— Ապրիս դու, Յարութ, ապրիս, լաօ, — դնահատեց Աբօն, — դու քու հօրից ամուր ես: Քու հօր խրատ տուր՝ Թող իր առողջութեան լաւ նայէ, առողջութեան: Ինձնէ բեթար մեծ մարդ, մենակ մարդ, ունեցածը զարի: Գարէ հայ, Յարութ, հարկ է մատաչ բերնին... Միրօ, քեզ յորենհայ է պէտք:

Կիրճում առաջինը ինքը ծուխ հանեց: Տան կենտրոնում կրակ վառեց, դուրս եկաւ: Եւ երդիքից ելաւ ծուխ, եւ անծեփուն պատերից: Գողտիկը ծուխ չընչեց, ծուխ զարձաւ: Մարդիկ Թողեցին բան ու գործ, հայեացքները խառնեցին կիրճը լցուող, առ երկինք բարձրացող ծխին, ծխացող գողտիկին: Մարդիկ նըստած կիսատ պատերի վրայ, հիմքերի մէջ կանգնած ծուխ չնչեցին, գարնան օդի պէս ծուխ չնչեցին, յիչեցին չէն ու օջախ, յիչեցին ու էլի յիչեցին, ծխի հետ, ծխի պէս կարեցին – անցան ժամանակ ու աչխարհներ, ծանր ու թեթեւ արին ճակատագրեր, եւ Նհօն ասաց·

— Զաքար մեղք էր...

Միտ բերեցին տալուորիկցի Զաքարին ու խոնարհեցին գլուխները:

Իրիկնապահ էր, կիրճի վրայ կախուած լիալուսին կար, ինքը, թիկունքը մի քարի տուած, հայեացքը չաղել էր ծխի հետ, հասցրել երկինք: Ծուխը մէկ պըտտուած աղբիւրի տեսքով էր երեւում աչքին, մէկ՝ չարդուած սեան եւ ճիւղ-ճիւղ ակոտոր ծառի էր նման, եւ ծուխ սրի, մէկ՝ ակօս էր, մէկ՝ հեղեղուած արտ... Ծուխը առել – տարել էր իր հայեացքը, ու աչքերը չաղուել էին: Եւ լուսինը լուսին չէր՝ երկնքի պատուհանը էր ու գողտիկից բարձրացողը ծուխ չէր՝ Խութեցի հարսի բզքտուած չորն էր՝ ծարծրուած կարկատան երկնքի պատրուածքին:

Ծուխը լցուել էր իր աչքերը, երակների մէջ էր ու հոսում էր արեան հետ: Եւ երբ աչքերը նորից դարձրեց իր տունը· մթնչաղով ու ծխով պարուրուած տունը թուաց կիսաւեր, ծխացող բերդ ու յիչեց Սասնոյ ճախրկան Թաղը, երդ ձորը, կամուրջը... Ինքն ու Միհն անցնում, գնում էին Դաւթի աւերակ բերդը, նստում Դաւթի ձիերի մսուրքներին:

Եւ այդ իրիկուն կարիքի համար կիր-ճից աչխարհ գնացած փանդրցի Առաքելը գարձաւ ետ եկաւ, աչխարհից բերեց լուր:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՅԵԱՆ

(37 – Շար.)

հարիւրաւոր հազարամեակների ընթացքում...»:

Յօդուածագիրը այնուհետեւ դիտել տւած է, թէ հայկական լեռնաշխարհը դեռ հին անցեալին հանդիսացած է քարի եւ չորք մը մեռաղներու լայն մշակումի վերարմատականներէն (Ք. Ա.), երկաթա – քարի հոկայ սիներն ու ազիւանները լայն չափով զործածուած են քաղաքներու, ամրոցներու եւ տաճարներու շինութեան համանակ: Օրինակ կրնան բերուիլ Գառնիի ամրոցը եւ անոր բակին մէջ կանգնուած տաճարը, որուն վերաշինու – թիւնը վերջ դտած է վերջերս: Քար տաշելը եւ քարին վրայ փորագրելը զարգացած են իրրեւ առանձնայատուկ ապրանքին արուեստ հնագոյն դարաշրջաննե – րէն սկսեալ: Հայ քարտաշները աստիճան – նաբար կատարելագործած են այդ արուեստը եւ մեզի հասցուցած են բազմաթիւ խաչքարեր՝ նուրբ ճաշակով եւ վարպետութեամբ կերտուած:

Համաձայն հնագիտական տուեալներու եւ լեռնահանքային հետքերու, Ք. Ա. 4-րդ հազարամեակներուն վերագրուած է պղինձի եւ անագապղինձի, ինչպէս նաեւ արոյրի ձուլումին սկիզբը, իսկ երկրորդ հազարամեակէն սկսեալ Հայաստանի լեռներուն վրայ կազմակեր – պուած է երկաթի ձուլումը:

Հայկական լեռնաշխարհի հիւսիս – ա – րեւմուտքը՝ Փոքր Հայքի մէջ չատ բարձր որակ ունեցող երկաթ ձուլած են: Արիս – տոտէլ այդ երկաթին մասին գրած է, թէ «միայն այդ երկաթն է, որ չի ժանգո – ծիր»:

Վերջին տասնամեակներու ընթացքին հնագէտները պեղումներու ընթացքին յայտնաբերած են չորք մը իրեր՝ պատրաստուած արծաթէ եւ ոսկիէ:

Ակադ. Ցուվ. Մաղաքեան իր յօդուածին մէջ անդրադարձած է նաեւ Հայաստանի ընդերքի հարստութիւններու չահագործման ներկայ վիճակին եւ ապագայի աշխատանքներուն եւ կարեւորութիւններուն մասին: Ալավերդիի եւ Զանգեզուրի պղինձի հանքերուն կանոնաւոր չահագործումով, Զանգեզուրի, Ագարակի եւ այլ վայրերու պղինձի եւ մոլիբդէնի հանքերու հետախուզումով Հայաստան պղինձի եւ մոլիբդէնի պաշարներով դարձած է ամէնէն հարուստ չրջաններէն մէկը ամբողջ Միր. Մերձերիայի մէջ:

Հայաստան այժմ օժտուած է քանի մը մեծ հիմնարկութիւններով, որոնց առաքելութիւնն է ուսումնասիրել երկրին ընդերքը: Մօտաւորապէս հազար երկրաբաններ կ'աշխատին երկրաբանական վարչութեան, Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի երկրաբանական հիմնարկութեան, գիւղատնտեսութեան վարչութեան, պետական համալսարանի երկրաբանական ճիւղին, երկրաբանագիտութեան եւ ճարտարապետական երկրաչարժի հիմնարկութեան (Երեւան) մէջ: Վերջին տարիներուն Հայաստանի երկրաբանները լոյս ընծայած են արժէքաւոր աշխատութիւններ՝ «Հայաստանի երկրաբանութիւն»ը (տասը հատոր), «Հայաստանի բրածոյ փառնայի տոլասը», «Մետաղածնութիւն», «Հազուագիւտ եւ ազնիւ մետաղները Հայկական ՍՍՀ հանքերում» եւն.:

Հայաստանի եւ Փոքր Կովկասի տարածքին վրայ կատարուած երկրաբանական բնոյթի ուսումնասիրութիւնները ցոյց տուած են, որ զարգացման տեսակէտով չրջանի հանքավայրերը չատ նման են մէկ կողմէ Կարպատ – Պալքաններու, միւս կողմէ՝ Ուրալին, որոնք հարուստ են Հայաստանի հանքերուն պէս. Ուրալը՝ պղինձով, իսկ Կարպատ – Պալքան – ները՝ նաեւ մոլիբդէնով: Բայց հնէն ծանօթ եղած է, որ բացի պղինձէն եւ մոլիբդէնէն այդ վայրերը հարուստ են նաեւ երկաթով եւ ազնիւ մետաղներով: Այդ նմանութիւնը հիմք ընդունելով նախատեսութիւններ կատարուած են երկաթի եւ ազնիւ մետաղներու հանքավայրերու մասին Հայաստանի մէջ: Եւ իրօք, վերջին 20–25 տարիներու նպատակասլաց աշխատանքներու հիմնական արդիւնքը հանդիսացած է այդ նախատեսութիւն – ներուն իրականացումը: Համաձայն ձեռք ձգուած տուեալներուն, պղինձէն եւ մոլիբդէնէն զատ Հայաստանի մէջ կարելի պիտի ըլլայ հաստատել սեւ մետաղագործութեան (պողպատի եւ ազնիւ մետաղներու) հարուստ արդիւնաբերութիւն մը:

Պողպատի ձուլումին համար անհրաժեշտ է ունենալ մեծ քանակութեամբ քրոմածուխ, իսկ մեր Հանրապետութիւնը, ամբողջ Անդրկովկասի նման, քարածուխով աղքատ է: Վերջերս, սակայն, Կուրբիշեւի չրջանին մէջ յայտնաբերուած է քարածուխի հանք մը, որ ներկայիս ուսումնասիրութեան վրայ է: Այս հանքավայրը մէկ կողմէ կ'երկարի դէպի Շամչաղին՝ Ախում գետի աւազանը, միւս կողմէ դէպի Գետիկ գետի աւազանը: Երկրաբաններու կարծիքով քարածուխի պաշարները բաւական մեծ են եւ ի վիճակի պիտի ըլլան ապահովելու Հայաստանի մետաղագործութեան պահանջները:

Անպատ են Հայաստանի ընդերքի հարստութիւնները: Արդէն յայտնաբերուած հանքավայրերուն չնորհիւ կ'աչխատին Շամլուղի եւ Ղափանի պղնձահանքերը, ինչպէս նաեւ քանի մը պղինձմոլիբդէնի հանքավայրեր Քաջարանի, Ագարակի, Դաստակերտի մէջ: Մօտ ապագային չահագործման կը յանձնուին Հրազդանի, իսկ քիչ մը աւելի ուչ՝ Ախթալայի երկաթի, ինչպէս նաեւ ազնիւ մետաղներու քանի մը հանքեր:

Ակադ. Ցուվ. Մաղաքեան անհրաժեշտ նկատած է, իրրեւ յառաջիկայ տարիներու դլխաւոր առաջադրութիւն, պարզել ծանօթ հանքերու թիւն ու տարողութիւնը, որպէսզի այդ ձեւով ընդլայնուին օգտակար հանածոներու պաչարները:

Նախատեսած է նոյնպէս կապարի, պղնձի արտադրութիւնը:

ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

— o —

Աղքատահնամի դաչտահանդէսը տեղի ունեցաւ, ինչպէս յայտարարուած էր, Կիրակի Յունիս 6ին, Մոնմորանսիի հանդստեան տան դարաստանին մէջ: Ընդարձակ պարտէզին բազմաթիւ սեղան – ներուն չուրջ բոլորուած էին մօտ 4–5 հարիւր հանդիսականներ: Ներկայ էին Գիւտ Եպս. Նազդաչեան, Մխիթարեան հայրերէն Վարդան Քէչիչեան եւ Յովհ. Տիլիզեան, ինչպէս նաեւ Հայր Աթանաս Քեսկէեան:

Մասնաւոր ընդարձակ սեղան մը պատրաստուած էր պաչտօնական հիւրերու համար: Ներկայ էին Մոնմորանսիի քաղաքապետը՝ Մօսսովիչ, Իսիի քաղաքապետի օդնական Ժան Կարտէօր, Շաթօ Սալէնի փոխ – նահանգապետ Արիսաթ Դամէլ, Շաւիլի քաղաքապետարանի կողմէ Տէր–Յակոբեան, Փոնթուազի քաղաքապետարանի կողմէ Օր. Պիսօ, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական հանդստեան տուներու տնօրէնուհին:

Ներկաները հիւրասիրուեցան Աղքատահնամի նախագահ Պ. Մարտիրոսեանի կողմէ:

Հաստատութիւնը, հարիւրէ աւելի սեղաններու չուրջ բոլորուած, ուրախ – դուարթ ճաչակեց համադամ կերակուր – ները, արեւոտ երկինքի եւ ծառերու չուքին տակ, հետեւելով խօսնակ Օննիկ Ալթունեանի բարձրախօսով տուած ծանուցումներուն, ինչպէս նաեւ ձայնասփռուած նուագներուն:

Օրիորդներ սեղանէ սեղան վազելով ապահովեցին կանոնաւոր սպասարկութիւնը:

Կէսօրէ ետք տեղի ունեցաւ դեղարուեստական յայտագիրը, յատուկ պատրաստուած բեմէն:

Օր. Անահիտ Սիմճեան ձեռնադաչնակով, պատչգամէն, դեղեցիկ ձայնով մեներդեց բազմաթիւ կտորներ:

Պր. Նորայր Ազլեան, կիթառով երգեց հայկական երգեր:

Առնուիլի Կապոյտ Խաչի երկսեռ պարախումբը բեմ բարձրանալով, պարեց հայկական պարեր, խանդավառելով ներկաները, Տիկին Դանիէլեան եւս յուզումով մեներդեց:

Տպաւորիչ էր մթնոլորտը, երբ պատուհաններէն եւ պատչգամէն երկսեռ պատսպարեալներ կ'ըմբոչխնէին տիրող համայիչ տեսարանը:

Գնահատանքի արժանի են Աղքատահնամի վարչութեան բոլոր անդամները իրենց ժրաչան նախագահ Մարտիրոս – եանով, քանի անոնք չանք չէին խնայած հաճելի դարձնելու համար դաչտահանդէսը:

Տեղի ունեցաւ վիճակահանութիւն մը արժէքաւոր նուէրներով, որոնց բաչխումը կատարեց, հարիւրաւոր առարկաներու տուփերուն մէջ կրսուած՝ Տիկին Կիմիւչեան, եռանդուն ոգեւորութեամբ:

Հանգստեան տան պարտէզին մէջ կառուցուելիք մատուռին ճշդրիտ վայրը ներկայացուեցաւ պաչտօնական հիւրերուն: Այս առիթիւ ճարտարապետ Պր. Գութան պատրաստած էր մատուռի նկարը ներկայացնող քարտէզ, որոնք բաչխուեցան ներկաներուն, որոնցմով կոչ եղաւ հանրութեան իր հնարաւոր միջոցներով մասնակցելու չինութեան ծախքերուն:

Նպաստաւոր օդին եւ զոհարերութեամբ տարուած աչխատանքին չնորհիւ ժողովուրդը ապրեցաւ հաճելի օր մը:

Պ. ՋՈՒԽՔՃԵԱՆ

ԹՈՐՈՆԹՈՑԻ

ԹՈՐՈՆԹՈՑԻ մէջ Մայիս 29ին տեղի ունեցած է Հայաստանի Անկախութեան Օրուան տօնակատարութիւնը: Հոլիուէյ Ինն պաղոգկին մէջ համախմբուած է 350 հոգի: Օրուան առթիւ բանախօսած է ընկեր Աստուր Կիրակոսեան, պատճառելով Մայիս 28ի խորհուրդը: Նախագահը՝ ընկեր Անդրանիկ Արթինեան, խօսք տուած է Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի առաջնորդ Գարեգին Արք. Սարգիսեանին, որ իր խօսքին մէջ չեշտը դրած է Մայիս 28ի յաղթանակին եւ նման դրուագներու ունեցած դերին վրայ իրրեւ ոգեւորութիւն եւ նոր գործարութիւններ դիմագրաւելու աղբիւր: Օրուան առթիւ ստեղծուած խանդավառ մթնոլորտին մէջ կատարուած է հանդանակութիւն մը ի նպաստ Թորոնթոյի նոր Հայ Կեդրոնի եւ ամէնօրեայ վարժարանի չինութեան: Հանդանակուած է 185·715 տոլար:

ՀԵՄԻԼԹՐՆԻ մէջ Մայիս 11ին հիմը դրուած է ««Համազգային Հայ Մշակութային Միութեան» նոր մասնաճիւղին: Հիմնադիր ժողովին մասնակցած են 31 հոգի: Գաղութին երդչախումբը դարձած է կորիզը այս նորակազմ միութեան:

ԿԱՐԴԱՑԵՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ
ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ
Սիբայիճ, ընտանեկան կեանքէ

Ա. ՄԱՍ

ԱՐԱԹԻՄՈՍԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ

Մայրը տանջելու համար աղջիկէն վրէժ առնել կը մտադրեմ եւ երբ սա ցած կինը պատժելու համար ծրագիր մը պատրաստելու կ'ելլեմ, ահա կը թուենամ եւ սիրտս կարեկցութեան զգացումով մը կը լեցնայ: Այդ պոռնիկին աղջիկը կը տեսնեմ զայն ծօրը ճիշդ հակապատկերը կը դտնեմ, հրեչտակի մը առջեւ կը դտնեմ ինքզինքս եւ դէթս կը չարժի: Զարնե – լու, պատժելու կուգամ եւ դատապար – տեալը ազատել կ'որոշեմ: Քանի որ յանցաւորը պատժելու, պատուհասելու, անկէ վրէժ առնելու որոշումը տուած էի, ինչո՞ւ, ինչո՞ւ հոս գալէ առաջ սա տկար սիրտը չէրցուցի կուրծքէս:

Էմփերիա դուրս ելլելով ուրախութեամբ Թոլանի ձեռքերը բռնեց եւ դոչեց.

— Ոհ, պարոն Փավլօ, դուք իրաւ վարպետ բժիչկ էք եղեր: Մինչեւ այսօր աղջիկս այսքան դոհ ու այսքան ուրախ չէի տեսած:

Ապա խօսքը բանաստեղծ Արաթիմոսի ուղղելով աւելցուց.

— Պարոն Արաթիմոս, դուք ոչ թէ քարտուղար մը ունիք ձեր քով, այլ դանձ մը, անգին դանձ մը:

— Ատանկ ըլլալը ձեզի առաջուընէ չէի՞ ըսած տիկին:

— Հիմա այլեւս հանգստացա՞ք, տիկին, հարցուց Թոլան:

— Այո, պարոն:

— Իսկ եթէ ըսելու ըլլամ թէ աղջիկ – նիդ իրաւ հիւանդ է, եթէ ըսելու ըլլամ թէ պէտք չէ կարեւորութիւն տաք արտասքին երեւոյթին:

— Ոհ, սարսափ կ'ազդէք ինծի, պարոն, դոչեց պերճաղիճը դեմ-դիմի կորելով:

— Այդ մասին ազատօրէն խօսելու համար կը հաճի՞ք ունկնդրութիւն մը չնորհել ինծի, տիկին:

— Անմիջապէս, պարոն, անմիջապէս:

— Ոչ, տիկին այսօրուան խնջոյքին ազմուկները դլխուս ցաւ տուին, հիմա պիտի չկրնամ: Կարելի չէ՞ր որ վաղը...

— Ոհ, վաղը չատ ուչ է: Մահացու մահհոդութեան մը մասնակից դիս: Կէ – ցէք, չէ՞ք կրնար կէս դիչերին դալ: Մինչեւ կէս դիչեր առարկութիւն մը դտնելով հիւրերս կը ճամբեմ...:

— Շատ լաւ, տիկին: Կէս դիչերին...:

Թոլան մեկնեցաւ, իսկ Էմփերիա սա մտածումը ունեցաւ.

— Ո՞ւր լսած եմ այս ձայնը, ինչո՞ւ այսպէս կը սարսռամ: Ինչո՞ւ այս մարդը տեսնելուս պէս տխուր ու սարսափելի յիչատակներ կ'ելլեն միտքս...:

Էմփերիա, Փեթրոս Արաթիմոսի առջեւն անցնելով տօնախմբութեան սրահը մտաւ, ուր սկսաւ ինքնայատուկ արուեստով մը իր հրաւիրեալները ժամանակէն առաջ ճամբելու համար միտքերը պատրաստել:

Կէս դիչերին պալատին մէջ մարդ չէր մնացած: Հրաւիրեալները մեկնած, սպասաւորները իրենց սենեակները քաչուած եւ լոյսերը մարած էին:

Երբ Էմփերիա առանձին մնաց, դուռը անձամբ բանալու համար դնաց փողոցին դրան առջեւ կեցաւ:

Շատ չանցած, քարտուղար Փավլօ եբեւցաւ:

Էմփերիա անոր ձեռքէն բռնելով մեկուսացած սենեակ մը առաջնորդեց եւ աթոռի մը վրայ նստելով, աթոռ մը դոյց տուաւ Արաթիմոսի քարտուղար-բժիչկին:

Թոլան մեքենաբար հնազանդեցաւ:

Բանտէն փախչելէն ի վեր առաջին անդամն էր որ այդպիսի անձկալից վայրկեան մը կ'ապրէր:

Գտնուած սենեակը ճանչցաւ ան: Էմփերիա առաջին անգամ զինքը իր պալատը առաջնորդած օրը այդ սենեակը տարած էր եւ հոն էր որ յայտնած էր իր սէրը... այն սէրը որ այնքան աղէտալի վախճան մը ունեցած էր իրեն համար...

Սարսռաց, եւ չճանչցուելու համար երեսին քաած ներկին տակէն դեղնեցաւ:

Երեւակայութեան առջեւ սարսափելի տեսարան մը պարզուեցաւ:

Վեց տարի ետ դացած էր: Էմփերիան իր ձեռքէն բռնած, զինք իր վրայ կը քաչէր:

ՄԻՇԵԼ ԶԻՎԱՔՕ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Զարեհ Գարիպեան եւ Տիկին Արփի-նէ Ա.եփիսեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց կնոջ եւ քրոջ՝

ԱՐՏԵՄԻՍ ԳԱՐԻՊԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ, այս կիրակի, Փարիզի Հայոց Ս.Ծովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՕԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Այս կիրակի, Ցունիս 13ին, առաւօտեան ժամը 9·30ին, հեռատեսիլի Ա. կայանէն Իսի լէ Մուլինոյի երեւան փոդոցի բացման հանդիսութիւնները (Ա. մաս):

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՄԵԾ ԿԱԼԱՆ

Շաբաթ Ցունիս 19, ժամը 21ին
Ալֆորվիլի մէջ
PALAIS DE SPORTS, Rue de Rome
ՆԱԻԱՍԱՐԴ պարախումբը իր նոր յայտագրով

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները Ցունիս 14, երկուշաբթի ժամը 14·30ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌ

Վատիկանի ձայնասփիւռը ամէն օր հայերէն հաղորդումներ կը կատարէ ի-տալիոյ ամառնային ժամով 20·15ին:

կարճ ալիք՝ 25,61 մեթր — 31,17 մեթր — 41,93 մեթր:

Միջակ ալիք՝ Հռոմի համար 238 մեթր:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Ցունիս 12, Շաբաթ օր, ժամը 16ին, ԵՄՆ'Յ Գլուպի մէջ

5, Avenue Reille, 75014 Paris

Կը հրաւիրուին բոլոր կեդրոնականցի-ները:

Գլխաւոր օրակարգ.— Վարչական ընտրութիւն:

Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ցունիս 27, կիրակի, ժամը 13–22

Ժամը 10ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ — 11ին պարզեւաբաշխութիւն սրահին մէջ — 13ին սկիզբ դաշտահանդէս – հայկերոյթին:

Կը մասնակցին՝

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի՝ ԼԻԻՍԻ ՔՈՇԵԱՆ, ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երգչախումբը, ՆԱԻԱՍԱՐԴ պարախումբը ազգ. Նորագոյն պարերով

ՆՈՐԱՁՐ ԱՔԲԼԵԱՆ (Հայաստանէն) ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՒՐԿԻՆՕ — ՖԵՐՏԻ, ՊԵՌՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ իր նուագախումբով

Ընտրութիւն ամէնէն գեղեցիկ մանուկին 4 – 5 տարեկան
Վիճակահանութիւն Պիւֆէ Անակնկալներ
ՄՈՒՏՔ 10 Ֆ.

ԶՐՕՍԱՊՏՈՑՏ

կազմակերպուած կապոյտ Խաչի փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, Ցունիս 13 կիրակի ամբողջ օրը դէպի

DREUX ET ANET SUR EURE
Visite château de Diane de Poitiers et Chapelle Royale

ինչպէս նաեւ չրջակայ պտոյտներ:

Աւթանաւրդութեան համար հեռախօսել Տիկիններ Թադէոսեանի 878–27–35, Հրաչեանի 878–67–38, Արսլանկիւլեանի 734–70–19, Սանոսեանի 645–13–52

Հաւաքատեղի

Square Montholon — Métro Cadet

առաւօտեան ժամը 7ին

Ծախքերու մասնակցութիւն, այցելութիւններով միասին՝ 50 Ֆր.:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ ՕԴԱՓՈՒՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Պօմոնի մէջ արձանագրութիւնները սկսած են 6–14 տարեկան երկսեռ մանուկներու համար: Կը խնդրուի դիմել տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը, Շորեքշաբթի ցերեկէ վերջ եւ կիրակի առաւօտները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պ. Հայկազ Տողրամաճեան, որ բնակած է Շաւիլ, յետոյ Մարսէյլ, իրեն համար չատ կարեւոր խնդրի մը համար: Գրել իր մեծ եղբօր՝ Հմայեակ Տողրամաճեանի՝

1, Rue des 3 Chantier
92370 CHAVILLE
Tél. : 926-45-20

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի միօրեայ վարժարանին ամավերջի հանդէսը Ցունիս 20ին կիրակի ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

Երգ, պար, արտասանութիւններ աչակերտ – աշակերտուհիներու կողմէ, զեկավարութեամբ երէցկին Սոնա Նաճար – եանի եւ պարուսոյց Է. Պօլիկեանի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՃԱՇԸ

Ցունիս 13ին, կիրակի ժամը 13ին, ի նպաստ լիբանահայ աղէտեալներու

HOTEL SEVAN
Ave. de Verdun — 84120 PERTUIS
(Piscine chauffée)

Օթոբառը կը մեկնի առաւօտեան ժամը 10ին, Ռիւ Քոլպէրի փոստի առջեւէն:

Տոմսերու համար հեռաձայնել.— 50–27–39 կամ 91–24–98

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՃԱՇ

Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոնի բացման Ա. տարեդարձին առթիւ երեքշաբթի 15 Ցունիս, ժամը 20·45ին Ա. Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ

118, Քուրսէլ փողոց — Փարիզ 17րդ

Գեղարուեստական բաժին –
Ընտանեկան խրախճանք

Ճաշի մասնակցութիւն 100 փր.

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել Հ.Բ.Ը.Մ.ի կեդրոնը՝ հեռ. 924 86 71 կամ 227 12 26

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Սէն ժեռմի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութեան եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած դպրոցի չքեղ հանդէսը տեղի կ'ունենայ դպրոցի սրահին մէջ, Ցունիս 18ին ժամը 21ին:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին՝ արտասանութիւններ, երգ, պար, խմբերգ, թատերգութիւն եւ անակնկալներ: Ուսուց – չուհի Տիկին Պատուականեան – Թորոսեանի ղեկավարութեամբ կը ներկայացուին երկու բարոյալից թատերգութիւններ:

Մեծերու կողմէ հայկական պարեր, ղեկավարութեամբ Տիկին Անահիտ Գաբակէօզեանի:

Բարձրագոյն Մեծաւորաց հրահանգով եւ պատկան իշխանութեանց հաւանութեամբ՝ Հռոմի Լեւոնեան Հայ վարժարանի կողմէ հիմնուած Լիոնի

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սեպտեմբեր ամսոյն իր դռները պիտի բանայ այն հայ պատանիներուն որոնք կ'ուզեն օր մը օգտակար հանդիսանալ հայ ազգին եւ հայ եկեղեցւոյ:

Նարեկեան հիմնարկութեան նպատակն է՝ Ֆրանսայի դպրոցական յայտագրին առընթեր՝ չամբել աչակերտներուն քրիստոնէական եւ հայեցի կրթութիւն մը:

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Նարեկեան Հայ կաթողիկէ վարժարանի տեսուչ
ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ. ԶԱՊՊԱՐԵԱՆ
Père Georges Zabbarian
Collège St. Grégoire de Narek
38 route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Lyon — Tél. : 47-28-65

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Un premier disque de chansons

aram

« A LA TERRASSE DU CAFE »

Un disque SARAVAH
Distribué par RCA

Chez tous les disquaires

ARMÉNIE 1976

Départs chaque mois :

du 10 Juillet au 24 Juillet
du 6 Août au 21 Août
du 22 Septembre au 6 Octobre
du 23 Octobre au 6 Novembre
du 22 Décembre au 3 Janvier 1977

à partir de 2680 fr.

Réduction Spéciale :
Aux personnes agées de 60 ans et plus, et aux familles de 4 personnes au moins, s'incrivant ensemble.

Pour les jeunes de 16 à 35 ans (2 voyages)
du 24 Juillet au 7 Août
du 16 Août au 30 Août

Renseignements et Inscriptions

A PARIS

mondotours

2, rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

A LYON Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Licence Voyages : A. 721.

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

tous les soirs

NORAYR

1er chanteur de l'Orchestre d'Etat d'Arménie

et tous les samedis soir

FERDI

Il est nécessaire de réserver sa table pour le dîner.

Fermé le Lundi

ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
13
DIMANCHE
13 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Համարը	1 Ֆ· 20

ՏԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·612

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.612

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔՈՒՐԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐԱՆ

— o —

Ա·

Քուրան կը նշանակէ համախմբութիւն։ Թուրան՝ համաթրքութիւն։

Օսմանեան սուլթանները՝ իբրեւ խա – լիֆա համայն մահմետական աշխարհի, մանաւորաբար Ապտիւլ Համիտի ատենաւորաբար Ապտիւլ Համիտի ատենաւորաբար Ապտիւլ Համիտի ատեն

ԹՂԹԱԿ

(1873 – 1928 ՍՊՏԵՄԲԵՐ 24)

— o —

(Տե՛ս վերջին էջը)

«Ինչպե՞ս կարելի է ապրել առանց թղթակից ունենալու, առանց ամեն օր ստանալու նամակներ, առանց ամեն օր կարդալու նամակներ, առանց ամեն օր պատասխանելու նամակներ...»:

Այդ խոհերի մեջ էր ընկղմված Ալեքսանդր Ֆրանսուա, երբ նրա աչքերը պատահաբար ընկան սեղանին դրված մի նամակի վրա: Նամակը ուղարկված էր Ֆրանսուայի ծանոթ լրագրողներից մեկի կողմից: Ֆրանսուան ուզում էր նամակը ձեռքը վերցնել, երբ նկատեց, որ նամակի ծրարի վրա ոչ թե ինքն էր գրված իր հասցեն, այլ ուրիշ մեկի անունը: Ֆրանսուան ուզում էր ծրարը ետ դարձնել, երբ նկատեց, որ ծրարը արդեն բացված է եղել: Ֆրանսուան հանեց նամակը ծրարից և սկսեց կարդալ:

«Սիրելի ընկեր,

Ես ուզում եմ ձեզ հետ խոսել մի շատ կարևոր գործի մասին:

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑԻ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐԸ

ՊՐՈՖ. Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱՀԱՐԵԿԱՆ ՎՈՍՓՈՒԹՅՈՒՆԸ

Երբ այդ առավոտ Հերմինե Վեհրեյդ, Հեռախոսի վրայ խոսելով ընկերուհիին հետ, ծանր հառաչեց, Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչ Ֆոն Ռաբենհայմ, որ կարդում էր իր կնոջ ուսերի վրայով, ասաց.

— Ինչ ես հառաչում, սիրելի՛ս, ի՞նչ է պատահել:

Հերմինե Վեհրեյդ, որ ոչ մի բան չէր ուզում թաքցնել ամուսնուց, պատասխանեց.

— Ես հառաչեցի, որովհետև ինձ ասացին, որ Ռուդոլֆ Ռաբենհայմը, որ ինձ համար ամենամեծ ընկերն է եղել, ամենամեծ ընկերը, որ ես երբևէ ունեցել եմ, ամենամեծ ընկերը, որ ես երբևէ կունենամ, ինձ ասացին, որ նա ծանր հիվանդ է:

— Ռուդոլֆ Ռաբենհայմը, որ ինձ համար ամենամեծ ընկերն է եղել, ամենամեծ ընկերը, որ ես երբևէ ունեցել եմ, ամենամեծ ընկերը, որ ես երբևէ կունենամ, ծանր հիվանդ է, ասում եք, տիկին:

— Այո, պարոն Ֆոն Ռաբենհայմ, ինձ ասացին, որ Ռուդոլֆ Ռաբենհայմը, որ ինձ համար ամենամեծ ընկերն է եղել, ամենամեծ ընկերը, որ ես երբևէ ունեցել եմ, ամենամեծ ընկերը, որ ես երբևէ կունենամ, ծանր հիվանդ է:

— Ինչպե՞ս, տիկին, ասում եք, որ Ռուդոլֆ Ռաբենհայմը, որ ձեզ համար ամենամեծ ընկերն է եղել, ամենամեծ ընկերը, որ դուք երբևէ ունեցել եք, ամենամեծ ընկերը, որ դուք երբևէ կունենաք, ծանր հիվանդ է:

— Ես ասում եմ, որ Ռուդոլֆ Ռաբենհայմը, որ ինձ համար ամենամեծ ընկերն է եղել, ամենամեծ ընկերը, որ ես երբևէ ունեցել եմ, ամենամեծ ընկերը, որ ես երբևէ կունենամ, ծանր հիվանդ է:

— Իրո՞ք, տիկին, ասում եք, որ Ռուդոլֆ Ռաբենհայմը, որ ձեզ համար ամենամեծ ընկերն է եղել, ամենամեծ ընկերը, որ դուք երբևէ ունեցել եք, ամենամեծ ընկերը, որ դուք երբևէ կունենաք, ծանր հիվանդ է:

— Ես ասում եմ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Սէն ժեռոմի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութեան եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած դպրոցի շքեղ հանդէսը տեղի կ'ունենայ դպրոցի սրահին մէջ, Ցունիս 18ին ժամը 21ին:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին՝ արտասանութիւններ, երգ, պար, խմբերգ, թատերգութիւն եւ անակնկալներ: Ուսուց – չուհի Տիկին Պատուականեան – Թորոսեանի ղեկավարութեամբ կը ներկայացուին երկու բարոյալից թատերգութիւններ:

Մեծերու կողմէ հայկական պարեր, ղեկավարութեամբ Տիկին Անահիտ Գա – բակէօզեանի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՃԱՇ

Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոնի բացման Ա. տարեդարձին առթիւ Երեքշաբթի 15 Ցունիս, ժամը 20.45ին Ա. Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ

118, Ֆոպուրկ փողոց — Փարիզ 17րդ
Գեղարուեստական բաժին –
Ընտանեկան խրախճանք
Ճաշի մասնակցութիւն 100 ֆր.

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել Հ.Բ.Ը.Մ.ի կեդրոնը՝ հեռ. 924 86 71 կամ 227 12 26

« ՅԱՌԱՋ »Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պ. Արմենակ Գույումճեան 80 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ
ՄԵԾ ԿԱՎԱՆ

Շաբաթ Ցունիս 19, ժամը 21ին
Ալֆորվիլի մէջ
PALAIS DE SPORTS, Rue de Rome
ՆԱԻԱՍԱՐԴ պարախումբը իր նոր յայտագրով

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները Ցունիս 14, Երկուշաբթի ժամը 14.30ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ նահանգի Մուրատ Ու – սումնասիրացի ժողովը Ցունիս 18 ժամը 20.30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը: Օրա – կարգ.— Մխիթար աբբահօր 300ամեակ: Շարունակութիւն նախորդ ժողովին:

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS
du 11 au 16 novembre
NEW YORK - WASHINGTON
2250 F
comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les excursions commémoratives.
Renseignements et inscriptions :
mondotours
2, Rue de Sèze -- 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի միօրեայ վարժարանին ամավերջի հանդէսը Ցունիս 20ին կիրակի ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

Երգ, պար, արտասանութիւններ աչակերտուհիներու կողմէ, ղեկավարութեամբ երէցկին Սոնա Նաճար – եանի եւ պարուսոյց Ի. Պօլիկեանի:

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌ

Վատիկանի ձայնասփիւռը ամէն օր հայերէն հաղորդումներ կը կատարէ ի-տալիոյ ամառնային ժամով 20.15ին:

Կարճ ալիք՝ 25,61 մեթր — 31,17 մեթր — 41,93 մեթր:

Միջակ ալիք՝ Հռոմի համար 238 մեթր:

OPTIMA Tours
Sonia Coumryantz
6, Rue des Halles (2ème étage) — 75001 Paris — Métro Châtelet
Tél. : 236-03-65 — 236-03-66 — 236-03-67
Lic. Corresp. No A. 300

Vous annonce son prochain départ pour

L'ARMENIE

du 26 Juillet au 8 Août
Prix Paris/Paris 2780 F.

COMPRENANT
— Logement à l'hôtel Ani ou Armenia en première classe.
— la Pension complète
— Toutes les excursions y compris GARNI — KEGHART, — SEVAN et SARDARABAD

VOYAGE SPECIAL JEUNES
de 16 à 35 ans
Hôtel première classe — Excursions quotidiennes
du 18 Août au 1er Septembre
Tout compris 2650 F.

N'hésitez pas à nous consulter
pour vos vacances d'été

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ցունիս 27, կիրակի, ժամը 13–22

Ժամը 10ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ — 11ին պարզեւաբաշխութիւն սրահին մէջ — 13ին սկիզբ դաշտահանդէս – հացկերոյթին:

Կը մասնակցին՝

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի՝ ԼԻԻՍԻ ՔՈՇԵԱՆ, ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երգչախումբը, ՆԱԻԱՍԱՐԴ պարախումբը ազգ. նորագոյն պարերով

ՆՈՐԱՑՐ ԱՔԼԼԵԱՆ (Հայաստանէն) ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՒՐԿԻՆՍ — ՖԵՐՏԻ, ՊԵՌՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ իր նուագախումբով

Ընտրութիւն ամէնէն գեղեցիկ մանուկին 4 – 5 տարեկան
Վիճակահանութիւն Պիւֆէ Անակնկալներ
ՄՈՒՏՔ 10 Ֆ.

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԸ կը կազմակերպէ ճամբորդութիւն մը դէպի ՀԱՅԱՍՏԱՆ, Օգոստ. 18էն մինչեւ Սեպտ. 1, 1976:

Այցելութիւն Հայաստանի տեսարժան վայրերը՝ Երեւան, Ս. Էջմիածին, Սեւան, Գառնի, Գեղարդ, Մեծամոռնակաբերդ, Սարդարապատ, եւն.

Hôtel de première classe -- pension complète
Prix tout compris : 2.550 Frs
Renseignements : U. G. A. B.
Tél. 924-86-71 et 227-12-26

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը Հինգշաբթի Ցունիս 17, ժամը 20.30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը: կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Sous le patronage
de L'AMITIE FRANCE - ARMENIE
L'UNION NATIONALE ARMENIENNE DE VIENNE
organise aux profits des sinistrés Arménien du LIBAN
Projection de films :
— Histoire d'Erévan
— Rencontre de S. S. VAZKEN Ier et PAUL VI
— Inauguration du mémorial aux victimes du génocide
CINEMA LE MANDRIN
à Vienne
Samedi 19 Juin à 15 h. 30

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE
AGENCE DES INVALIDES
2, Rue Esnault-Pelterie — 75007 Paris — Métro : Invalides
Téléphone : 551-96-20 — Poste 6-46-55

le meilleur accueil auprès de :
ANAHID BOYADJIAN
pour vos voyages d'affaires
et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր ճամբորդութիւններուն համար, գործի, զբօսաշրջիկութեան, անհատական թէ հաւաքական,

մի՛ վարանիք

դիմեցէք վերոյիշեալ հասցէին, ուր
ԱՆԱՀԻՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
ԳԱՐՆԱՆ, ԱՄՐԱՆ ՈՒ ԱՇՈՒՆԻՆ

TRANSTOURS organise
Բ. ճամբորդութիւն՝ ՑՈՒԼԻՍ 10ԷՆ 25 ԼԵՆԻՆԿՐԱՏ – ՄՈՍԿՈՒԱ – ԵՐԵՒԱՆ
գին՝ 2900 ֆրանք

1976 ՕԳՈՍՏՈՍ 6ԷՆ 21, ՄՈՍԿՈՒԱ – ԵՐԵՒԱՆ — Գին՝ 2900 ֆրանք
1976 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 10ԷՆ 25 — ՄՈՍԿՈՒԱ–ԵՐԵՒԱՆ — Գին՝ 2850 ֆ.
1976 ՀՈԿՏ. 8ԷՆ 23 — ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ — Գին՝ 2450 ֆրանք

ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ և ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ԽՈՒՄԲԵՐ՝ ՄԱՐՍԻԳԼԷՆ ՄԱՐՍԻԳԼ

Երթուդարձ օդանաւով: «Արմենիա»յի կամ «Անի»ի մէջ, առաջին կարգի սպասարկութեամբ:

Կը գործադրուի հայրենի տեսարժան վայրերու այցելութեան լրիւ յայտագիրը

Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 22 rue du 4Septembre — 75002 PARIS — Tél. 742-77-40
ուր կարելի է ներկայանալ Կ. ՕՒՆՃԵԱՆԻ, ամէն Երեքշաբթի եւ Ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18:
ՄԱՐՍԻԳԼ՝ դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ՝
11, rue du Bassin — SAINT-JULIEN — Tél. 93-04-90 et 08-31-55
ՎԱԼԱՆՍ՝ դիմել Ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ —ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ դիմել Ց. ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
15
MARDI
15 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·613

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.613

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔՈՒՐԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐԱՆ

— o —

Բ.

Աթաթիւրքի յանդուգն բարենորոգումներուն դէմ հակառակութիւնը հետզհետէ զօրանալ սկսաւ 1950էն սկսեալ՝ երբ խարտեաշ իր հիմնած Հալք կուսակցութեան ասպարէզ իջան դիմակազերծ դիւղացիները, որոնց քուէները կարեւոր էին՝ իշխանութեան գլուխ յաւերժացնելու համար: Սակայն տարի հարիւրաւոր նոր մզկիթներ կառուցուեցան երկրին մէկ ծայրէն միւսը: Ցեռաչրջութիւնը հետզհետէ տեղ զրաւեց: 1960 Մայիս 27ի զինուորական յեղափոխութիւնը վերջ տուաւ դեմոկրատներու միանձնատիրութեան:

Զինուորականները՝ միացած Հալք կուսակցութեան, որուն մենատէրն էր դարձած Իսմէթ Ինէօնիւ՝ Աթաթիւրքի մահէն ի վեր, փորձեցին պայքարիլ ամէն կողմ նայր տուած յետադիմական չարժումներուն դէմ: Ջանացին երիտասարդութիւնը դաստիարակել Աթաթիւրքի արմատական, բարենորոգչական սկզբունքներով, միաժամանակ հրահրելով ազգայնական ոգին: 1961ի ազատական Սահմանադրութենէն օգտուելով, ձախակողմեան — համայնավար ու անիշխանական — տարրեր հրապարակ իջան՝ խռովայոյզ կացութիւն ստեղծելով երկրին մէջ: Ատոնք հակառակ էին Քուրանին ու Թուրանին:

Հետզհետէ զօրացող այս չարժումին հակազդելու համար կեանքի կոչուեցան երկու ակոմեան երիտասարդական կազմակերպութիւններ: Մայիս 27ի յեղափոխութեան հերոսներէն Ալփասլան Թիւրքէշի Միլլի Հարէքէթը (ազգայնական չարժում), որ կը ներկայանայ իբրեւ բարեպաշտական, վերակենդանացնելով Զիա Կէօքալբի, Ենիս Ակնեի (Ազգ կիւնտուզ), Ազիզ Ազայեւի, Եուսուֆ Աքչուրայի եւ ընկերներուն մեծ երազը:

Թուրքիոյ պետական նախարար է Սիւլէյման Տէմիրէլի ներկայ ազգային ճակատի գահլիճին մէջ: Իր յեղափոխական «Ջոմանոս»ները տենդոտ գործունէութեան մէջ են: Ներկայ են, իրենց զէնքերով, ամէն տեղ՝ խանգարելու համար ձախակողմեաններու հաւաքոյթները:

Վերջերս հրապարակով կը ծափահարէին զինքը պաշպուղ, առաջնորդ, ղեկավար տիտղոսով:

Ազգային ճակատի գահլիճին մէջ թուրանականներէն զատ ներկայացուցիչ ունին նաեւ քուրանականները: Փոխ-վարչապետ է Նէճմէտտին Էրպաքան, նախագահ Իսլամական կուսակցութեան, որ 1973 Հոկտ.ի խորհրդարանական ընտրութիւններուն 49 աթոռ շահեցաւ:

Անցեալ տարի էրպաքան կառավարութեան կողմէ Սէուտի Արաբիա ղրկուեցաւ՝ ղրամական աջակցութիւն ապահովելու համար իսլամական եղբայր պետութիւնէն, սակայն ձեռնունայն վերադարձաւ:

Տէմիրէլի կառավարութիւնը այս տարի ամէն տեսակցութիւն իր յարաբերութիւնները իսլամական աշխարհին հետ:

Հանրապետական Թուրքիա աշխարհիկ վարչաձեւ ունի եւ կրօնքը զատած է պետութենէն: Իսլամութիւնը պետական կրօնք չէ: Շէյխ իւլ իսլամ չկայ գահլիճին մէջ:

Վերջին անգամ Կիպրոսի հարցին առթիւ ՄԱԿի մէջ Թուրքիա մինակը մնաց: Բոլոր պատգամաւորները — որոնց չարքին մեծ թիւ մը կը կազմեն իսլամները — հակառակ քուէ տուին Թուրքիոյ:

Իրեն դաշնակիցներ ճարելու ճարպիկ լարախաղացութեամբ, Տէմիրէլ յիշեց յանկարծ, որ թէեւ աշխարհիկ Հանրապետութիւն, Թուրքիա ամէն բանէ առաջ իսլամ է: Ու յաջողեցաւ Պոլսոյ մէջ գումարել տաղ Իսլամական 7րդ խորհրդաժողովը, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 12–15–ին, մասնակցութեամբ 42 երկիրներու պատուիրակներուն:

Խորհրդաժողովը բացուեցաւ Քուրանի ընթերցումով: Պատգամաւորները Մայիս 14ին Ուրքաթի նամազը (աղօթք) կատարեցին Սուլթան Ահմէտի մզկիթին մէջ: Վարչապետն ու նախարարներն ալ մասնակցեցան, ոմանք զլխարաց, ուրիշներ դղակով...:

Հարիւր յիսուն երիտասարդներ աղօթեցին Այա Սոֆիայի մէջ, որ Աթաթեւքին Այա Սոֆիայի մէջ, որ Աթաթիւրքի կողմէ թանգարանի վերածուած էր: Խորհրդաժողովին առթիւ առաջարկներ եղան Այա Սոֆիան կրկին մզկիթ դարձնելու համար...:

Թուրքերը ե՞ս կ'երթան թէ առաջ:

Իսլամական խորհրդաժողովը առիթ ընծայեց Թուրքերուն արծարծելու կիպրոսի, նոյնիսկ արեւմտեան Թրակիոյ հարցերը, պատգամաւորներէն չատեր հաւանութիւն յայտնեցին Թրքական տեսակէտին, որ Պաղեստինի Ազատագրութեան Ճակատը զրասենեակ մը բանայ Թուրքիոյ մէջ:

Այսպէս, Քուրանն ու Թուրանը զարթօնքի նոր շրջան մը կ'ապրին հանրապետական՞ Թուրքիոյ մէջ:

Ո՞ւր մնացին Աթաթիւրքի սկզբունքները:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

ՎԵՐՏԷՕՆԻ ՃՕԱՄԵԱԿԸ

— o —

Վերտէօնի յաղթական ճակատամարտի 60ամեակի հանդիսութեանց նախագահեց Ժիսքար տ'Էսթէն: Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը երկու ճառեր արտասանեց մէկը քաղաքապետարանի, միւսը՝ Տուօմոնի Ոսկրատունը: Նախագահը հիմնական երեք միտքեր յայտնեց երկրին ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ: Առաջին կէտն այն է, որ Ֆրանսա պէտք է երաշխաւորէ իր ապահովութիւնը անկախ ձեւով: Երկրորդ միտքն այն է, որ պէտք է պահպանել եւ զարգացնել Եւրոպան միացնելու ուղղութեամբ կատարուած ճիգը: Ապա անհրաժեշտ է ընթանալ բարենորոգումներու ճամբով, որովհետեւ «Ֆրանսա պէտք չէ պահպանողականութեան եւ անչարժութեան երկիրը ըլլայ»:

Սակայն Տուօմոնի մէջ խօսած ճառն է, որ ամէնէն աւելի ուշադրութեան առարկայ դարձաւ, քանի Նախագահը արտասանեց փեթէնի անունը: Արդարեւ, ժիսքար իր ճառի ընթացքին ընդգծեց այն կարեւոր դերը, որ Վերտէօնի ճակատամարտին մէջ խաղացած է փեթէն, նախ պաշտպանողական դիծը կազմակերպելով եւ ապա զերման յառաջխաղացումը կեցնելով: Նկարագրելէ ետք փեթէնի բախտորոշ դերը ճակատամարտին մէջ, Նախագահը այնուհետեւ ակնարկ մը նետեց մառեչալ փեթէնի 1940–44ի կեանքին վրայ դիտել տալով, որ «եթէ, յետագային, տկարացած տարիքի բերումով, մասնակից դարձաւ մեր երկրին վիճակուած դժբախտութեանց, թող ժամանակը այնպէս ընէ, որ իր յիշատակը նոյնա–նայ իր հրամաններուն տակ ծառայած եւ իրեն հետ յաղթանակը բաժնած ռազմիկներուն պահպանած յիշատակին հետ»:

Դէպերու ուշադրութիւնը զրաւեցին ճառին քանի մը միտքերը: Այսպէս՝ Նախագահը փոխանակ դատապարտելու փեթէնի վիչիի ժամանակաշրջանի գործունէութիւնը, ինչպէս ըրած էր ոմը կօլ վերտէօնի յիսնամեակի տարեդարձին առթիւ, Ֆրանսայի վիճակուած դժբախտութեանց «մասնակից» կը նկատէ զինքը եւ այն ալ «տարիքի բերումով տկարացած» ըլլալով: Ասիկա կը նշանակէ, թէ փեթէն «սխալ» մը եւ ոչ թէ «դաւաճանութիւն» մը գործած է:

Ժիսքարի ճառը, անշուշտ, դժգոհութիւն ստեղծեց որոշ շրջանակներու մէջ: «Իւմանիթէ» իր խմբագրականին մէջ (երկուշաբթի) գրեց, թէ «Ֆրանսացի զինուորներու մղած կռիւներուն պատմականը ընելու պատրուակով՝ Նախագահը բաւական անվայել բնոյթով ջատագովեց փեթէնը»:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄԻՇՏ ԿՌԻԻՆԵՐ

— o —

Մինչ չաթաթավերջին կը խօսուէր հրադարի մը մասին և Արաբական Լիկայի տուած որոշումը խորհրդանշական ուժեր ղրկելու՝ որոշ յոյսեր կը ներշնչէր ժողովուրդին, երեւան կուգար որ կողմերը բուռն թափով կը շարունակեն կռիւը եւ հետզհետէ աւելի մեծ տարողութիւն կը ստանան ռազմական զէնքերը: Այսպէս, սուրիական ուժերը օդանաւերով կը ռմբակոծեն պաղեստինեան – յառաջդիմական ուժերուն կողմէ գրաւուած Համմանայի, Այնթուրայի եւ Ֆարայայի շրջանները: Ըստ պաղեստինեան ձայնասփիւռին, սուրիական ծովուժը Լիբանանի ափերուն կը մօտենայ:

Գալով քրիստոնեայ ճակատին, դիմումներ կը կատարէ ՄԱԿի Ընդհ. Քարտուղարին եւ նստաշրջանի ներկայ նախագահին, տագնապը միջազգայնացնելու մտադրութեամբ. այս նպատակով քայլեր կ'առնուին նաեւ Ֆրանսայի եւ այլ երկիրներու ուղղութեամբ: Տագնապին լուծման եւ սուրիական ուժերը հեռացնելու մասին կողմերը ունին տարբեր տեսակէտներ: Պաղեստինեան – յառաջդիմական ճակատը կ'ուզէ դարձեալ Արաբական Արտաքին նախարարներու ժողովի մը դումարումը եւ իրաքեան – լիբիական ուժերական միացեալ ուժերու միջամտութիւնը: Կ'ուզէ դիմել նաեւ Մոսկուայի եւ իր դաշնակիցներուն՝ վերջ տալու համար սուրիական զինուորական միջամտութեան: Կ'ըսուի նաեւ Սուրիոյ նախագահը որ ամէնէն աւելի ուշադրութեան առարկայ դարձաւ, քանի Նախագահը արտասանեց փեթէնի անունը: Արդարեւ, ժիսքար իր ճառի ընթացքին ընդգծեց այն կարեւոր դերը, որ Վերտէօնի ճակատամարտին մէջ խաղացած է փեթէն, նախ պաշտպանողական դիծը կազմակերպելով եւ ապա զերման յառաջխաղացումը կեցնելով: Նկարագրելէ ետք փեթէնի բախտորոշ դերը ճակատամարտին մէջ, Նախագահը այնուհետեւ ակնարկ մը նետեց մառեչալ փեթէնի 1940–44ի կեանքին վրայ դիտել տալով, որ «եթէ, յետագային, տկարացած տարիքի բերումով, մասնակից դարձաւ մեր երկրին վիճակուած դժբախտութեանց, թող ժամանակը այնպէս ընէ, որ իր յիշատակը նոյնանայ իր հրամաններուն տակ ծառայած եւ իրեն հետ յաղթանակը բաժնած ռազմիկներուն պահպանած յիշատակին հետ»:

Դէպերու ուշադրութիւնը գրաւեցին ճառին քանի մը միտքերը: Այսպէս՝ Նախագահը փոխանակ դատապարտելու փեթէնի Վիչիի ժամանակաշրջանի գործունէութիւնը, ինչպէս ըրած էր ոմը կօլ վերտէօնի յիսնամեակի տարեդարձին առթիւ, Ֆրանսայի վիճակուած դժբախտութեանց «մասնակից» կը նկատէ զինքը եւ այն ալ «տարիքի բերումով տկարացած» ըլլալով: Ասիկա կը նշանակէ, թէ փեթէն «սխալ» մը եւ ոչ թէ «դաւաճանութիւն» մը գործած է:

Ժիսքարի ճառը, անշուշտ, դժգոհութիւն ստեղծեց որոշ շրջանակներու մէջ: «Իւմանիթէ» իր խմբագրականին մէջ (երկուշաբթի) գրեց, թէ «Ֆրանսացի զինուորներու մղած կռիւներուն պատմականը ընելու պատրուակով՝ Նախագահը բաւական անվայել բնոյթով ջատագովեց փեթէնը»:

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Կազիանթէպի մէջ արեւելապահ քախտումներ

— o —

Պոլսոյ թերթերը (Յունիս 9–10) կը հաղորդեն թէ Կազիանթէպի մէջ արեւելապահ քախտումներ պատահած են: Ստորեւ՝ մանրամասնութիւնները:

Կազի Անթէփ — Երէկ, (Յունիս 9) կէսօրէ յետոյ, երկաթաուղի եւ արեւելապահ կռիւ մը եղաւ վերջ գտաւ Ժողովրդապատգրութեան բանակին քախտմը, ապահովութեան ուժերուն հետ, որոնք ստիպուեցան ծանր զէնքերով, հրասայլերով եւ քանդիչ մեքենաներով փոխադարձել անիշխանականներու բացած կրակին, որ քանըչորս ժամ տեւեց: Անոնց ընդդիմութիւնը չատ բուռն եղաւ, անդադար ռումբ կը տեղացնէին, ինքնագործ մրցակոյններով կրակ կը բանային ապահովութեան ուժերու վրայ եւ դիրք բռնած էին երեք նրբանցքներով իրարու կապուած չէնքերուն մէջ: Անոնց դէմ նայարկը կատարեալ բանակատեղի մըն էր, ամէն տեսակ զէնքեր մթերուած էին եւ Ժողովրդային Ապատագրութեան բանակի անդամները պատերազմական դաշտի մը վերածեցին ամբողջ այդ թաղամասը, որ շրջայի տակ առնուեցաւ: Զինուորական դործողութիւնները վարեց յատուկ ուժերու հրամանատար Զօր· Նամըք Քէմալ Էրսուն, եւ տեսնուեցաւ որ շրջակայ տուներէն ալ կրակ կը բանան ապահովութեան ուժերուն վրայ: Մէկ օր տեւող այս աննկարագրելի կռիւը ընթացքին, մեռեալներու թիւն է երկու ոստիկան զինուոր, ոստիկան մը եւ երկու կրակի մէջ մնացած չինուհեան բանուոր մը, նաեւ երկու անիշխանականներ, որոնց կը փորձէին պաշարման օղակը ճեղքել եւ փախչիլ: Առայժմ 11 վիրաւորներ կը հաշուուին, չատեր ծանր պէս: Տասը հոգի հսկողութեան տակ առնուեցան, եւ քաղաքը չղթայի տակ է, մուտքն ու ելքը արգիլուած: Կ'ենթադրուի թէ զինուորական ընդարձակ դործողութիւն մը պիտի կատարուի հարաւարեւելեան գաւառներու մէջ: Կասկածելիներու տուները կը խուզարկուին եւ Անթէփի մէջ խիստ հակակչիռ մը հաստատուած է:

Անիշխանականները, որոնցմէ երեքը ողջ ձերբակալուեցան, նախապէս ամրացուցած էին իրենց բնակած չէնքը, այնպէս որ երբ հրասայլերով չէնքին վերնամասը քարուքանդ եղաւ, անոնք իջան եւ պաշտպանուեցան գետնայարկը եւ նկուղը, եւ հոնկէ եւս ռումբ եւ կրակ տեղացուցին ապահովութեան ուժերուն վրայ, որոնք կը փորձէին ներս մտնել եւ ձերբակալել զիրենք:

Իրարու մէջ անցած այդ երեք տուները անցեալին մէջ կը պատկանէին Հայու մը, ինչպէս տեղեկացուցած է Ապահովութեան տնօրէն Մէթին Տիրիմթէքին:

Անիշխանականները այնքան լաւ պաշպանուած էին որ երբ առաջին տունը կը քանդուէր, երկրորդ տունը կ'անցնէին եւ հոնկէ կը շարունակէին կրակել, մինչեւ որ անցան երրորդ չէնքը եւ հոնկէ ալ գետնայարկը, ուրկէ չարունակեցին կրակել եւ ռումբ նետել: Անիշխանականները բռնուելէ առաջ այդ երրորդ չէնքին մէջ այրած եւ փճացուցած են իրենց բոլոր գաղտնի փաստաթուղթերը:

Ամառ իր ուժերը Լիբանանէն քաշելու համար պայման դրած է՝ կա՛մ Լիբանանցիներու մէջեւ համաձայնութեան մը գոյացումը եւ կամ ընտրուած նախագահ Էլիաս Սարգիսի պաշտօնի գլուխ անցնիլը:

ՀԱՅ ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ ԹՈՒՐՔ ՓՐՈՖԷՍԷՕՐԸ

Ա.

ԼՄԲ.— «Սով. Գրականութիւն» ամսագրի Մարտի թիւին մէջ, Խաչիկ Ամիրեան ստորագրած է վերի խորագրով ընդարձակ յօդուած մը, որուն մէջ անդրադարձած է թրքերէն արտայայտուող հայ աշուղներու մասին, այդ առթիւ պատասխանելով նաեւ թուրք փրոֆեսէօր Մ. Ֆուաթ Քէօփրիւլիւի այն տեսակէտին՝ իբրեւ թէ թուրք գրականութիւնը ազդած է հայ գրականութեան վրայ: Կուտանք Խաչիկ Ամիրեանի յօդուածին գլխաւոր մասերը, արեւմտահայերէն:

1922ին, *թուրք փրոֆեսէօր Մ. Ֆուաթ Քէօփրիւլիւ, «Թուրք գրականութեան ազդեցութիւնը հայ գրականութեան վրայ» խորագիրով ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը պատրաստած էր, որ յետագային կցուեցաւ «Գրական հետազոտութիւններ» գիրքին մէջ (լոյս տեսած՝ Անգարա): Իր ուսումնասիրութիւնը պատրաստած է կարդալէ եռք Արշակ Չօպանեանի «Հայ աշուղներ» Ֆրանսերէն գիրքը (լոյս տեսած՝ Փարիզ), զոր քննադատած է դիտել տալով որ իբր թէ գիրքը զուրկ է գիտական բարեխղճութենէ եւ հրատարակած է միայն «քաղաքական փրոփականտի նպատակներով»:*

Անդրադառնալով Չօպանեանի գիրքին մէջ հայ աշուղներու, անոնց կեանքի, առհասարակ արուեստին վերաբերող բազմազան յատկանիշներու նկարագրութեան, պանծանք բաղդատելով թուրք աշուղներու նոյնանման գիծերուն հետ, Քէօփրիւլիւ կ'ըսէ. «Իրօք, նկատի առնելով կեանքի, սովորութիւններու եւ այլ տեսանկիւններէ դիտուած այն մեծ նմանութիւնները, որոնք գոյութիւն ունին մեր թուրք աշըքներու եւ հայ աշուղներու միջեւ, անհրաժեշտ է եզրակացնել, թէ կամ հայ աշուղներն են ընդօրինակած թուրք աշուղները, կամ թուրք աշուղներն են ազդուած հայ աշուղներէն»:

Ըստ թուրք գրողի, անշուշտ առաջինն է ընդունելին եւ երկրորդը՝ մերժելին: Իր եզրակացութիւնները ան կ'ամփոփէ հետեւեալ կէտերու մէջ. «Աշուղական գրականութիւնը... սկիզբ առած է նախիսլամական շրջաններէն, որեւէ հայկական կամ քրիստոնէական ազդեցութիւն չէ կրած, իսկ թրքերէն արտայայտուող հայ աշուղներու գործերը ամբողջապէս գրուած են թրքական ճաշակով եւ թրքական ոգիով: Հայ աշուղները իրենց անուններն, նոյնիսկ իրենց օգտագործած երաժշտական գործիքները, նոյնութեամբ առած են թուրքերէն»:

Քէօփրիւլիւ իր ուսումնասիրութեան մէջ չփոթութիւններ կը ստեղծէ: Ան, կարդ մը թուրք պատմաբաններու պէս, կը ձգտի նենգափոխել պատմական բոլոր այն իրողութիւնները, որոնք կը վերաբերին Հայաստանին եւ հայ ժողովուրդին: Անոնք կը նենգափոխեն հայ մշակոյթի պատմութիւնը՝ իւրացնելով եւ թրքացնելով հայկական երաժշտութիւնը, գրականութիւնը եւ հայ մշակոյթը ընդհանրապէս:

Հայկականութեան դրոշմը կրող ամէն բան թրքացնելու մոլուցքով տարուած որոշ թուրք մտաւորականներ, ծիծաղելի չափազանցութեան մէջ կ'իյնան, երբ կը փորձեն «փաստել» թէ հայերէն «գուսան» բառը թուրքերէն «օզան» բառին ազաւաղումն է: Ակադ. Վ. Գորդլեւսկի դէմ արտայայտուելով այդ տեսակէտին կը գրէ. «Օզաններու հիմնարկութիւնը Սելճուքները փոխ առած են Հայերէն»: Իսկ ուրիշ տեղ մը, ռուս ակադեմականը անդրադառնալով թուրք բանասէրին այն տեսակէտին, թէ՝ օղուզական «ուզան» բառը կը յանգի եակուտական «ույուն», աւելի ճիշդը՝ «օյուն» բառին, կը գրէ, թէ այդ կարծիքը «կասկածելի է. բնական է ենթադրել, որ ատիկա արտացոլումն է հին հայկական «գուսան» դասի, որու մասին տեղեկութիւն կուտայ Մովսէս Խորենացի»:

«Գուսան» բառին մասին հայ լեզուաբանութեան մէջ կան ըլլար լրացնող երկու ստուգաբանութիւններ. ըստ Աճառեանի, այդ բառը պահլաւերէնէ կատարուած փոխառութիւն է: Էդ. Ալայեան աւելի կը մանրամասնէ. «... առնելով իրանական գով՝ «գովասանք» բառը, հայերէնը կազմել է գովասան եւ առել է իրանականին, որ պահլաւերէնում դառնալով գոսան, կրկին վերադարձել է մեզ՝ գուսան ձեւով»:

Աշուղները կամ աշըքները ժողովրդականն այն երգիչ - նուագածուներն են, որոնք իրենց յօրինած երգերը կամ արեւելեան ժողովուրդներու մէջ տարածուած հէքեաթները կ'երգէին, կը պատմէին ու կը տարածէին ժողովուրդին մէջ՝ թափառելով երկրէ երկիր, քաղաքէ քաղաք, դիւղէ դիւղ: Անոնք իրենց երգերուն մէջ կ'արտայայտէին մարդոց վիշտն ու ուրախութիւնը, անոնց հանրային կեանքին այլազան կողմերը, անոնց քնարական զեղումները:

Փոխառութեան ճամբով ինչպէս թրքերէնի, այնպէս ալ հայերէնի մէջ մուտք գործած «աշուղ» բառը անզօր է փաստելու, թէ Հայերու աշուղական եւ, մանաւանդ, գուսանական արուեստը «թրքական փոխառութիւն» է, ինչպէս կ'ուզէ հաւատացնել Մ. Քէօփրիւլիւ:

Թրքերէն արտայայտուող հայ աշուղներու թրքերէն յօրինելու եւ ստեղծագործելու հիմնական պատճառը օսմանեան ռազմական - աւատապետական տիրապետութիւնն էր: Զուլման քաղաքականութեան հետեւանքով եւ ոչ թէ «տրամաբանական չահերէ մեկնելով», հայ ժողովուրդին մէկ մասը, կորսնցնելով իր մայրենի լեզուն, կը խօսէր թրքերէն: Այս պայմաններուն մէջ փոխադարձ ազդեցութիւնը ոչ միայն կարեւոր է, այլեւ բնական երեւոյթ: Թուրքերը, բացի ձեռագրուեստի բազմատեսակ ճիւղերէ եւ արհեստներէ, Հայերէն սորվեցան նաեւ դիւզատնտեսութիւն, հողամշակութիւն: Այս մարզին մէջ Թուրքերը իւրացուցին քանի մը տասնեակ հայերէն բառեր, որոնք մինչեւ այսօր ալ կը գործածուին Արեւմտեան Հայաստանի տարբեր շրջաններուն եւ Անատոլուի գաւառներուն մէջ: Այդ բառերը նոյնիսկ արդի թուրք սահպիրներու եւ գեղարուեստական արձակի մէջ կը գործածուին, ինչպէս՝ գուրան – գոթան, ակօս – հակօս, հօտաղ – հօտախ, հորովել – հոռավել, հորիկ – խորիկ, խոփ – խոփ, հերկ – հերկ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՀԱՐԱՒ - ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՍԻՈՑ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

1975ի գարունէն եռք, երբ միջազգային ասպարէզէն կը հեռանան Հնդկաչինի այն վարչակարգերը, որոնք Ուաշինկթընի հակակշռին տակ կը գտնուէին, հարաւ – արեւելեան Ասիոյ մէջ նոր գոյավիճակ մը կը ստեղծուի: Ասկէ առաւելաբար կ'օգտուի Փեքին, որ չրջանի երկիրներու ղեկավարներու երթուդարձի կեդրոնը կը դառնայ: Միւս կողմէ, ասկայն, համապատասխան ձեւով կ'աւելնայ խորհրդային ազդեցութեան տարողութիւնը: Կրեմլինի ուշադրութեան առարկայ կը դառնան ոչ միայն Վիէթնամն ու Լաոսը, այլեւ ամերիկեան քաղաքական ազդեցութեան ծիրին մէջ գտնուող երկիրները, ինչպէս Ինտոնեզիա, Մալեզիա, Փիլիպպեան կղզիները, Թայլանտ եւ Սինկափուր: Տարիէ մը ի վեր Մոսկուա ամէն առիթ կ'օգտագործէ ամրապնդելու համար իր դիրքը չրջանի մէջ:

Իրականութեան մէջ Խորհ. Միութիւն անտեսական գետնի վրայ քիչ շահ ունի Ասիոյ հարաւ – արեւելքէն, եթէ չհաշուենք ձգտումէժի պարենաւորումը: 150 միլիոն տոլարի արժողութեամբ առեւտրական համաձայնագիրը, որ կնքեց Ապրիլին Փիլիպպեան կղզիներու հետ, չաքար գնելու համար, հիմնականին մէջ քաղաքական բնոյթի քայլ մըն էր: Արդարեւ Փիլիպպեան կղզիներու նախագահը՝ Մարքոս, կը պատրաստուէր Մոսկուա այցելել:

Մոսկուայի համար Ասիոյ հարաւ – արեւելքը առաւելաբար ռազմավարական արժէք կը ներկայացնէ: Աւրպարեւ, Մոսկուա կը ձգտի «սանձել» «չին ծուլալումը» եւ, միեւնոյն ատեն, ներկայութիւն մը գառնալ ընդհանուր Ասիոյ մէջ: Ասիոյ հարաւ – արեւելքը անվիճելի քար մը կը կազմէ Մոսկուայի համար մեծ չահեկանութիւն ներկայացնող երկու գօտիներու միջեւ: Ասոնք են՝ Ծայրագոյն Արեւելքն ու Հնդկական Ովկիանոսը: Առաջինին մէջ Մոսկուա պէտք է դէմ դնէ եռակի դաշնակցութեան մը, որ փաստօրէն հաստատուած է Մ. Նահանգներու, Ձինաստանի եւ Ճափոնի միջեւ: Ձինաստան եւ Ճափոն բարեկամութեան դաշնագիրի կնքումով այս դաշնակցութիւնը կը զօրանայ աստիճան մը եւս: Այս է պատճառը, որ Մոսկուա ցայսօր ճնշում կը բանեցնէ ամէնէն տկար ճակատին վրայ, այսինքն՝ Ճափոնի: Արդիւնքը զրական չէ: Հնդկական ովկիանոսին մէջ, ուր յարաբերական հաւասարակշռութիւն մը ստեղծուած էր ամերիկեան եւ խորհրդային ուժերուն միջեւ՝ քաղաքական կացութիւնը նուազ նպաստաւոր դարձած է Մոսկուայի համար: Հնդկաստան դիւանագիտական յարաբերութիւններ վերահաստատեց Ձինաստանի հետ Մայիսի սկիզբները: Մոսկուայի համար ասիկա մտահոգիչ երեւոյթ մըն է: Այս զոյգ կացութիւնները պատճառներ են, որ Մոսկուա ձգտի ամրապնդել իր ներկայութիւնը միջանկեալ գօտիին մէջ, այսինքն՝ Ասիոյ հարաւ – արեւելքը:

Վերջին երկու տասնամեակներուն Մոսկուա այս չրջանին նիւթական օժանդակութիւն մը ընծայեց, որ չատ աւելի է բազդատմամբ Ափրիկէի եւ Մերձաւոր Արեւելքի իր ընծայած օժանդակութեանց: Սկիզբները Խորհ. Միութեան ճիգը սահմանափակ էր (եթէ հաշուի չառնենք Հնդկաչինը) եւ ուղղուած էր միայն ընկերվարական կամ յառաջդիմական ճղտումներ ունեցող երկիրներու, ինչպէս Պիրմանիա եւ Ինտոնեզիա: Երկու պարագաներուն ալ Մոսկուայի յոյսերը ի դերեւ ելան: Ինտոնեզիա, հակառակ իր ստացած անտեսական եւ զինուորական լայն օժանդակութեան 1956ին եւ 1965ին (367 միլիոն տոլար առաջին եւ 1·200·000·000 տոլար երկրորդ անգամ) ստոհմանապար մօտեցաւ Փեքինի: Նման ձախողութիւն մը արձանագրեց Մոսկուա Պիրմանիոյ մէջ: Հակառակ խորհրդային օժանդակութեան եւ Բեժնեւի դրուատանքին՝ «դէպի ընկերվարութիւն տանող պիրմանական ճամբուն», Ներ Ուինի կառավարութիւնը մերժեց խորհրդային առդմավարութեան հետեւիլ նոյնիսկ 1967ին, երբ Ռանկունի եւ Փեքինի միջեւ լարուած կացութիւն մը ստեղծուեցաւ (Մոսկուա այդ ժամանակ զինուորական օժանդակութիւն մը առաջարկեց Պիրմանիոյ): Մոսկուա այն տեսին ըմբռնեց, թէ դժուար է

ԶՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

7.

— Ես Վանոյի լեզուն չեմ սիրի, — ասա Նարէն, — կը պահվիմ իմ Թիկունք Վանոյին, կ'երթիմ՝ իմ Թիկունք Վանոյին, — ասաց անկաշկանդ, չկարմրեց, անկաշկանդ նայեց, — էս դուքան իմ աչքին փուշ ու փոշի է... Իմ սիրտ սար կ'ուզէ...

... երեւանից դուրս եկան, ճամբից էլ դուրս ու տրորեցին կիրճի ուղղութիւնը: Քայլեցին՝ ինքը առջեւից, Նարէն՝ իր հետքով: Ծակ տրեխներով տրորեց կիրճի ուղղութիւնը, իսկ մտքում խճողուեցին ու բացուեցին, տեղ հասան ու մոլորուած մնացին քառասուն – քառասուն հինգ տարում անցուդարձ իր բոլոր, բոլոր ճանապարհներն ու կածանները: Միւս արեւմտեան հասան կիրճ, ձորին նայող դեռ անդուռ ու անծխնի իր մութ դրանը, մտքում եղած բոլոր ճամբաները դարձան հանդոյց, մի առած աչք, մի քար ու կպան մնացին ձորի ճաքած չըրթին:

— Ես է մեր քողտիկ, Նարէ, — ասաց:

— Ցժար եմ, — տխուր ու ամաչկոտ ժպտաց Նարէն:

Զորի Միրօն կարօտ ունեցաւ Թիկունքում մնացած դիւղի, իր տուն ձորի համար: Դարձաւ ետ նայեց: Քարափլուխ դիւղը չէր երեւում: Այդ պահին մտքում եղած դիւղը օր է՛ն աչուն օրուանն էր. միայն իր քողտիկը ծածկ ունէր ու երդիք, միւանները դեռ քար էին դնում քարի վրայ, քողտիկը դեռ դուռ չունէր ու թոնիր չկար... Նարէն պատրաստեց... Նարէ՛, Նարէ...

— Ցարութ, աշխարք ամենամեծ կրուստ մարդու կորուստն է: Մարդու կորուստ անդարձ կորուստ է:

Լռեց ու պահ լռութեան մէջ բոլոր կրուստները անցուդարձ արին, բոլորը ծա՛նր ու մեծ էին:

— Երկիր ու հողի կորուստ ծանր կրուստ է, — չարունակեց Զորի Միրօն, — բայց հող անհատ է, — լռեց, — հող ուրիշ տէր չի ընդունէ, — լռեց, — հող իր տիրոջ հետ արնակից է ու իր արնակցին կը սպասէ՛, կը սպասէ՛, ու օրերից մի օր կը հանդիպին: Հողի կարուստ անդարձ կորուստ չէ:

— Էն խեղճ Կոպէն թէ ու թիկունք չարդեց, քար դարձրեց հող՝ անամերձի նորմայից չատ համարեցին՝ առան, — յիշեց Արօն:

«Հողի կորուստ անդարձ կորուստ չէ, — Զորի Միրօն հաւատաց իր ասածին եւ մտքում նորից տարաւ – բերեց, — Գերմանացին կը պարտուի. անարդար գործ միշտ է տապալուել, էս կռուի յաղթող Սովետն է: Սովետն է ու բարով-խերով մեր էրկրի ճամբէն կը բացուի»:

— Ցեռոյ Կոպէն զնաց էն քարուքանդ ճամբի քարեր հաւաքեց, քարեր կարեց, գետնի տակի քարեր նմանապէս կըտրեց, Կոպէն էն քարուքանդ ճամբէն դարձուց հող, մի տարի թուխուն ցանեց (ինչ թուխուն է՛ր, Միրօ, ինչ թուխուն, տարուայ հաց բերեց), միւս տարի կոլխոզ Կոպէի հողի մէջ դոմի հիմք փորեց:

«Հա, Ռուս առիւծ կռուող է, յաղթանակ Ռուսին է... Ռուս եկաւ – հասաւ Մուշ ու Տիգրանակերտ, ու Դիարբեքիր առնելու միտք ունէր, Նիկոլէն չթողեց»:

— Մենակ Կոպէ՞ն: Ցարութ, քու միտք չի պայ. դու ծնուած չէր, դու փոքր էր, Ցարութ, ինչքան հող էս մեր քարպլուխ դեղին կայ, թէ կոլխոզին, թէ անդամներին ,բոլոր արուն – քրտինքով էղաւ: Քար էր, Ցարութ, քար ու կրայ է, հկանք, թեւ ու թիկունք չարդեցինք, քար դարձրինք հող: Իմ խօսք ճի՞շդ է, Միրօ:

— Ճշմարիտ է:

— Հա, ես լաւ կը յիշեմ, իմ միտք սուր է:

«Ճշմարիտ է... Թիզ հողի կարօտ ենք ու...»:

— Միրօ, էսօր էլ Գեւօն, էրէկուայ էրեխէն, դեղ ու հողին տէր է: Տէր դո՛ւ ես, Միրօ: Դու ու Կոպէն ու ես... Իրկուն դեղ հասայ, Ցարութ, իմ խօսք կը կրկնիմ, հա՛, Գեւօյից ահ չունիմ, դեղի հիմնադիր քու հէրն է: Զորի Միրօն է:

«Ու տանքի վրայ ցանք արի, եռնքա ցանեցի... Երանի՛ էն օրուան... Նարէն կար... Ցարութով ծոցուր էր... էն օրուան երանի»:

Ողջ դիւղեր անձրեւ եկաւ՝ կիրճի վրայ ու անանուն դիւղի: Իմ հիմք դրած դիւղը դեռ անուն չունէր: Մեզօն միաք ունէր դնել անուն՝ Հով, Մեսրոպ՝ Հաւարք, Առաքել՝ Փառնք, Օհանը միաք ունէր դնել՝ անուն Գարմաւ, Սարգիսը ,Սրուս, Նշոն՝ Գարմաւ, Սարգիսը, Սրուս, Նշոն՝ Ճախրկան... Ամէն մէկն իր կորած դիւղի անունին էր ուզում չունէ տալ, բայց դէտէր, որ գիւղի անուանակոչման պատիւն ու իրաւունքը իրենն է՝ Միրոյին ու... լռում էին եւ լռում էր ինքը:

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱԼԱՇՑԵԱՆ

(39 – Շար.)

ՀՈՒՍԱՀԱՏՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԸ

ՊԵՏՐՎԱՐԻ, ԲՈՍՏԱՆԻ ԿԱՄՔԻ Ա. ՊԱՍ ՄԱՐՏԻՆՈՎՄԱՆ ՎՈՒԺԻՆ

Դուռը ինչ-որ մեկը թակեց։ Ես ինձ ասացի, որ ինչ-որ մեկը պիտի գար, որովհետև ես ինքս ինձ հրավիրել էի։ Ես ինքս

Հանրի Ճոնսըն (Մ. Նահանգներ), Գամբարեան, Լանկլէ եւ ընտանեկան պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, կնքահօր եւ ազգականին՝

ՕՆՆԻԿ ՆԱՇԱԼԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ Ցունիս 12ին, 84 տարեկանին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Չորեքշաբթի, Ցունիս 16, ժամը 14·30ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Մարմինը կ'ամփոփուի Փանթէոնի գերեզմանատունը, ընտանեկան դամբարանին մէջ։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ ընկատել։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տիրուհի Մուսէեան եւ զաւակները իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Մկրտիչ Մուսէեանի մահուան 10րդ տարելիցին առթիւ 200 ֆր. կը նուիրեն Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցիին (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 100 ֆր. «Ցառաջ»ին։

×

Այրի Տիկին Մարտիրոսեան իր ամուսնոյն մահուան առթիւ կը նուիրէ 100 ֆ. Լիբանանի հայ աղէտեալներուն, 50 ֆր. Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան, 50 ֆր. Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 50 ֆր. «Ցառաջ»ի։

TRÈS URGENT
RECHERCHONS

Pavillon ou local, à Paris ou à Issy pour fabrication de tricot.
Tél. : 636-21-97

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Խոտիկեան, Ղեւոնդ Տէր-Պետրոսեանի մահուան առթիւ, 50ական Ֆրանք կը նուիրեն Կապոյտ Խաչին եւ Կարմիր Խաչին։

Նոյն առթիւ եւ նոյն նպատակին Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան 50ական Ֆր. կը նուիրեն (ստանալ «Ցառաջ»էն)։

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ

ԴԷՊԻ ԻՏԱԼԻԱ

Վենետիկի մօտ Ատրիականի ափերուն դեղեցիկ պանդոկի մը մէջ ամառնային օգափոխութիւն, եւ այցելութիւն Ս. Ղազար Օգոստոս 15ին, խաղողօրհնէքի արիթով։

Մեկնում՝ Օգոստ. 1ին վերադարձ՝ 28ին

Մանրամասնութեան եւ տեղեկութեան համար դիմել՝

Յ. Պաամաճեանի

128, Ռիւ տը Ֆլանտրը, մուտքին դիմացի դուռը։

Հեռաձայն՝ 607-01-57

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Սպ. Մուրեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ կիրակի, Ցունիս 20, առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ Տէսինի Սանթրը Ասէրէ դաշտին վրայ տարեկան դաշտահանդէսը, ի նպաստ Լիոնի Հայկազեան միօրեայ վարժարանին։

Գեղարուեստական բաժին, աշակերտներու կողմէ, ճոխ պուֆէ եւ հայկական խորոված եւ վիճակահանութիւն։

Վիճակահանութեան հինգ բախտաւորները կը շահին.— 1. Ճանապարհատոմս մը 2.400 ֆր. արժողութեամբ։ 2. Ճափոնական «Հոնտա» մոթոսիքլէթ մը։ 3. Միջազգային մրցումներու յարմար հեծանիւ մը։ 4. Փոքր երախայի համար հեծանիւ մը։ 5. Գունաւոր լուսանկար – չական գործիք մը Փոլարոյիթ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները հինգշաբթի Ցունիս 14, երկուշաբթի ժամը 14·30ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգի Մուրատ Ու-սումնասիրացի ժողովը Ցունիս 18 ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Օրա-կարգ.— Մխիթար Աբբահօր 300ամեակ։ Շարունակութիւն նախորդ ժողովին։

Հ. Ց. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը Հինգշաբթի Ցունիս 17, ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթահամիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (Ցունիս 18) ժամը 21ին, Ծանօթ Հասանքավայրը։ Կարեւոր օրակարգ։

PRIX EXCEPTIONNEL
2650 F

VOYAGES en ARMENIE

Au départ de Marseille 14 jours
JUILLET AOUT SEPTEMBRE

Comprenant

Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1ere classe — Visites et excursions — Service accompagnateur, guide.

DEPART DU 2 JUILLET ENCORE QUELQUES PLACES DISPONIBLES

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière
13001 - MARSEILLE
tél. (91) 50. 89. 12

Madeleine BENNEYAN
HAVAS - VOYAGES
12, bd. Général De-Gaulle
26000 - VALENCE
tél. (75) 43. 06. 06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Ցուիցերական իրաւավիճակ

ԼՕԶԱՆ

Համեւրոպահայ բացառիկ օրեր Լօզանի եւ Ժընեւի մէջ՝ հայրենի հիւրերով

ՑՈՒՆԻՍ 18 ԵՒ 19

Միութեան Եւրոպայի Շրջանակին Պատգամաւորական Ժողովին առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ իր երկրորդ օրբանին՝ Լօզանի մէջ՝

Հովանաւորութեամբ Եւրոպայի կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Փարիզէն

Նախագահութեամբ Միութեան նախագահ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Տիթրօյթէն

Պատուոյ ներկայութեամբ Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի նախագահ ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆԻ՝ Երեւանէն

Ա.- ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԻՆ՝ 1906–1976

Ուրբաթ երեկոյ, Ցունիս 18 ժամը 20·30ին Ժընեւի համալսարանին մեծ հանդիսասրահը

(UNIVERSITE II, 24 Rue du Général Dufour — GENEVE auditoire JEAN PIAGET)

Գեղարուեստական բաժնին պիտի մասնակցին անուանի արուեստագէտներ՝

Երեւանէն երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Միւնիխէն երգիչ ԶԱՒԻՆ ԹԱՇՃԵԱՆ

Փարիզէն դաշնակահար ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

Կ'արտասանէ՝ Փարիզէն, Մատլէն Քարփանթիէ

Բ.- ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Լօզան – Փալաս պանդոկի շքեղ սրահներուն մէջ

(LAUSANNE-PALACE HOTEL, 9, Grand Chêne)

Շաբաթ, Ցունիս 19, ժամը 19·30էն մինչեւ առաւօտ

Մասնակցութեամբ Փարիզի հայ անուանի ժողովրդ. երգչուհի ԼԻԶ ՍԱՐԵԱՆԻ

Պարահանդէսը պիտի ոգեւորէ Փարիզէն ժամանող

« THE ARMENIAN'S SUNSHINE »

Ժիբայր ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ եւ Ռոպէր ՓԱՓԱԶԵԱՆ խանդավառ նուագախումբը՝ եւրոպական թէ հայկական կտորներով

Ճաշագիւն՝ 50 Զ. Ֆ. առանց խմիչքի)

40 Զ. Ֆ. 20էն վար երկսեռ երիտասարդութեան համար

Այս հանդիսութիւններուն ներկայ պիտի ըլլան, պատգամաւորներէն գատ, հիւրեր Եւրոպայի բոլոր երկիրներէն, Միջին Արեւելքէն եւ Մ. Նահանգներէն։ Փափաքողներ եւ սենեակ ապահովելու համար կը խնդրուի դիմել ուղղակի Միութեան Եւրոպայի կեդր. Գրասենեակը՝ հեռաձայն (21) 28–20–86, ժամը 9–12 եւ 14–18, հեռագրի հասցէ՝

UGAB, Chemin Cap 3, LAUSANNE (SUISSE)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ցունիս 27, Կիրակի, ժամը 13–22

Ժամը 10ին ամաւերջի հանդիսաւոր պատարագ — 11ին պարզեւաբաշխութիւն սրահին մէջ — 13ին սկիզբ դաշտահանդէս – հացկերոյթին։

Կը մասնակցին՝

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի՝ ԼԻՒՍԻ ՔՈՇԵԱՆ, ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երգչախումբը, ՆԱԻԱՍԱՐԴ պարախումբը ազգ. Նորագոյն պարերով

ՆՈՐԱՑՐ ԱՔԼԼԵԱՆ (Հայաստանէն) ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՒՐԿԻՆՍ — ՖԵՐՏԻ,

ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր նուագախումբով

Ընտրութիւն ամէնէն գեղեցիկ մանուկին 4 – 5 տարեկան

Վիճակահանութիւն Պուֆէ Անակնկալներ

ՄՈՒՏՔ 10 Ֆ.

ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑԻ ՁՐՕՍԱՊՏՈՑՏԸ

Դէպի ՄՈՐՎԱՆի լեռնաշղթաները իր լիճերով եւ վէՁՐԼԷ պատմական բաղաքը կիրակի, Ցունիս 20, *ամբողջ օրը ծթօքառով։ Մեկնում՝ կառ. ութ. Նոռ, Քաֆէ Բիւրվէօրի առջեւէն, առաւօտեան ժամը 7ին, վերադարձ՝ 22ի առեններէն։*

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 50 ֆր.

Ուսանողներու՝ 30 ֆր.

Արձանագրութեան համար հեռախօսել Պր. Ասլանեանի՝ 842–08–57

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վիէնի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, Ցունիս 20, կիրակի ամբողջ օրը Ժեմանի դաշտին մէջ։

Երգ, պար, արտասանութիւն դպրոցի աշակերտներուն կողմէ։

Նուագախումբ Սայաթ–Նովա։

Առատ կերուխում։

Կը հրաւիրուի Վիէնի հայ գաղութը անցընելու լաւ օր մը։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Sous le patronage
de L'AMITIE FRANCE - ARMENIE
L'UNION NATIONALE ARMENIENNE
DE VIENNE

organise aux profits des sinistrés Arménien du LIBAN

Projection de films :

— Histoire d'Erévan
— Rencontre de S. S. VAZKEN Ier et PAUL VI
— Inauguration du mémorial aux victimes du génocide

CINEMA LE MANDRIN
à Vienne

Samedi 19 Juin à 15 h. 30

ԾՈՎԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ

ԴԷՊԻ ՔԱՊՈՒՐ ԵՒ ՏՕՎԻԼ

Կազմակերպուած Իզմիրի եւ շրջանակայ Հայրենակցական Միութեան կողմէ։

Ցունիս 27 Կիրակի օր։

Շրջադայութիւն եւ ճաշ 60 ֆրանք։

Տեղերը սահմանափակ ըլլալուն, կրնաք հեռաձայնել Ա. Թորոսեան 793–53–71

Ռ. Նաւասարդեան 985–36–53

Է. Փափազեան 206–14–39

Հ. Սարեան 735–17–48

Օթոքառը կը մեկնի Աքսար Մոնթոլոնէն (Մեթրօ Քատէէ) ժամը 8ին։

ՀԱՅՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՅՐԱՏ

Le Seul Quotidien Arménien en Europe Occidentale

Directrice : Arpik Missakian

83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —

C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925

571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·

Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

ՀԱՅՐԱՏ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·614

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.614

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՅՈՒՆԻՍ

16

MERCREDI

16 JUIN

1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՍՈՒՐԻԱ. ՏԵՂԻ ՉԻ ՏԱՐ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Սուրիա պայմաններ կը դնէ իր զօրքը քաշել համար Լիբանանէն։ Այս ուղղութեամբ շատ վճռական է Տեղեկատուու – թեան նախարարին յայտարարութիւնը.— Սուրիա միտք ունի չարունակելու իր ներկայութիւնը Լիբանան, մինչեւ որ նպաստաւորութիւնը վերահաստատուի եւ ընտրած նախագահը՝ Էլիաս Սարգիս, իր պաշտօնը ստանձնէ։ Սուրիական զօրքերուն պաշտօնն է նպաստաւոր մթնոլորտ մը ստեղծել Լիբանանցիներու միջեւ զրոյցին։ Երբ այս ամէնը իրագործուի, այլեւս սուրիացի մէկ զինուոր չի մնար Լիբանան»։ Եւ որովհետեւ այդ «նպաստաւոր մթնոլորտին» նշոյլը չի տեսնուիր, սուրիական զօրքը կը չարունակէ յառաջանալ եւ ամրապնդել իր դիրքերը։ Մէկ կողմէ սուրիական ուժերը արդէն խորտակեցին սահմանէն միայն քանի քիլոմեթր հեռու են բայց Իսրայէլի Արտաքին Նախարարը Իսրայէլի չահերուն դէմ «ուղղակի սպառնալիք» չի տեսներ եւ ապահովութիւն կուտայ թէ եթէ կացութիւնը յառաջանայ՝ «լիբանանցի քրիստոնեաները կրնան մեր վրայ հաշուել»։

Միւս կողմէ Դամասկոսի եւ Լիբանանի Ձախին եւ Պաղեստինեան Կազմակերպութեան հակամարտութիւնը միշտ նոյն սուր բնոյթն ունի։ Սուրիոյ Տեղեկատուութեան նախարարը՝ Ահմէտ Իսքէնտէր, մամուլի երեք ժամուան իր աուլիսին ընթացքին, այդ մասին ալ խօսած է եւ դատապարտած է լիբանանեան Ձախի պարագլուխը՝ Ճօմպլաթ եւ Պաղեստինեան Ազատագրական Կազմակերպութեան կարգ մը տարրերը որոնք «դաշտրութիւն» կ'ընեն. պատերազմական վիճակ մը պահպանելու համար Լիբանանի մէջ, հակառակ սուրիական ճիգերուն, հրադադարը պահպանելու։ Քանի մը քննադատական խօսք ալ ուղղած է Լիբանանի քրիստոնեաներուն, որոնք զգուշացած են լիբանանեան տագնապին «արաբականացումը»։

Այս պայմաններուն մէջ Պէյրութ «համաժամատական խաղաղ օր» մը անցուցած է երկուշաբթի, այսինքն 80 մեռեալ կայ եւ ուելի քան 100 վիրաւոր։

× Փարիզէն, Լիբանանցի երեք անձնաւորութիւններ կոչ մը ըրած են, որպէսզի «զրոյցը վերսկսի»։ Առնչ են նախկին նախագահ Շառլ Հելու, Խորհրդարանի նախկին նախագահ՝ Ասէլ Օսէյրան եւ նախկին վարչապետ՝ Ամին Էլ-Հաֆէզ։

× Կրկին կը խօսուի իրաքեան ուժերու զանազան շարժումներու մասին։

ՖՐԱՆՍԱ

ՑԱՒԵԼՈՒՄՆԵՐ

Ցուլիս մէկէն սկսեալ, ընթացիկ ապրանքներու վրայ զգալի յաւելումներ պիտի կատարուին։ Այս յաւելումին ենթակայ են շաքարեղէնները, մածունը, ծխելիքը (Ծգոստոսին), հանքային ջուրը (5 սանթիմ աւելի), կաթով պատրաստուած բոլոր ապրանքները, թարմ պանիրները, լուսանկարչական աշխատանքները։

ՎԵՐՍԱՅԻ ԺՈՂՈՎԸ

Ֆրանսայի Խորհրդարանը (Ազգ· ժողով + Մերակոյտ) Վերսայլ նիստ գումարած էր բարեփոխելու համար Սահմանադրութիւնը։ 258ի դէմ 490 ձայնով է (եւ մէկ ձեռնպահութիւն) որ քուէարկուած է օրէնք մը որ կը նախատեսէ թէ ի՞նչ պիտի պատահի եթէ նախագահական ընտրութեան մը պարագային, թեկնածու մը մեռնի առաջին եւ երկրորդ շրջանին միջեւ կամ արդէք մը ունենայ։ Բարեփոխման դէմ էր ընդդիմութիւնը եւ կասթոն Տէֆէռ բաւական ծաղրական չեշտով արտայայտուած է։

× Երեքշաբթի առաւու, Ռոքֆիտիէն տը փարի հանրային կարծիքի քննութիւն մը կը հրատարակէր, ուրկէ կը պարզուէր որ Ֆրանսացիներու 79 առ հարիւրը գոհ է իր աշխատանքէն, 49ը կը նախընտրէ նուազ չահիլ եւ աւելի ազատ ժամանակ ունենալ։

× Մառէշալ Փեթէնի մասին Նախագահին արտասանած քանի մը խօսքերը Վերէօնի 60ամեակին առթիւ, կը չարունակեն մեկնաբանուիլ։ Ոմանք կը յիշեն թէ 1966ին, պատմական ճակատամարտի 50ամեակին առթիւ, որ կօլ ըսած էր.— եթէ, ասաղ, ուրիշ ժամանակներ, իր կեանքին խոր ձմրան մէջ եւ ծայրայեղ դէպքերու ընթացքին, տարիքի մաշումը մառէշալ Փեթէնը մղեց գատապարտելի թերացումներու, փառքը զոր 25 տարի առաջ վաստկած էր Վերէօնի, ապա պահպանած Ֆրանսական բանակը առաջնորդելով յաղթանակին, չի կրնար ոչ ալ անտեսուիլ հայրենիքին կողմէ»։

Քաւի մը տուով

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ վարչապետը կիսրկի Լազար, որ Փարիզ կը գտնուի քանի մը օր է Արտաքին Առեւտուրի նախարարին եւ Արտաքին Ենթանախարարին հետ, հանդիպում ունեցած է վարչապետ Շի – րաքի հետ։ Հունգարիոյ վարչապետը կ'ուզէ ընդլայնել երկու երկիրներու առեւտրական եւ ճարտարարուեստական կապերը։ Բանակցութիւններ կը տարուին միանաբար չինելու բեռնակառքերը, կամ կեդրոններ եւ երկրագործական մեքենաներ։ Հաւանաբար այս խմաստով ալ պայմանագրութիւններ ստորագրուին։

ՋՈԻՅՅԵՐԻՈՅ բնակչութիւնը հանրաքուէով մը մերժեց 200 միլիոն զուիցերական ֆրանքի վարկ յատկացնել Զարգման Միջազգային Ընկերակցութեան, որ համաշխարհային դրամատան մէկ ճիւղն է։ Այս ձեւով Զուիցերիա կը մերժէ օգնել «երրորդ Աշխարհին»։

ՔԻՍԻՆՆԿԷՐ Ցունիս 21ին Փարիզի մէջ հանդիպում մը կ'ունենայ Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի հետ։

ՈՒԿԱՆՏԱՅԻ Հանրապետութեան Նախագահ Իտի Ամին Տատայի դէմ կատարած մահափորձէն ետք, կ'ըսուի թէ Նախագահը հարիւրաւոր անձեր սպաննել տուած եւ բազմաթիւ ուրիշներ ալ ձերբակալած է։ Այս վերջիններուն մէջ կը գտնուի նաեւ իր նախարարներէն մին։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ «Հիւլէական ծրագիրներու խումբ»ը, որ նախարարաց խորհրդակցական մարմին մըն է, Պրիւսէլի մէջ սկսած է իր աշխատանքները։ Ժողովին կը մասնակցին՝ Միացեալ Նահանգները, Անգլիա, Իտալիա, Արեւմտեան Գերմանիա, Քանատա, Նորվեկիա, Հոլանտա եւ Թուրքիա։

«ՄԱՕ ՑԷ ԹՈՒՆԿ» խորագիրը կրող դիրքի մը մէջ, խորհրդային գրագէտը՝ Բուլարցքի կ'ըսէ թէ 27 միլիոն Ջինացի մեռած է, զոհ մաոյական վարչակարգի հալածանքներուն։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ պատմաբան Անտրէյ Սմալրիք արտօնութիւն ստացած է վերջնապէս ձգելու երկիրը եւ Իսրայէլ գաղթելու։ Ամալրիք նախ Հոլանտա կ'երթայ դասախօսութիւն տալու։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ բանակի ընդհ. հրամանատարը՝ Զօր· Մէրի, Ջինաստան կատարած իր ճամբորդութենէն վերադարձաւ Փարիզ։ Զօրավարը յայտարարեց, թէ փեքինի ղեկավարներուն հետ իր ունեցած խօսակցութեանց ընթացքին նիւթ չէ դարձած Ֆրանքֆուրին համագործակցութեան չրջափակին մէջ Ֆրանսական զէնք ծախելու հարցը Ջինաստանի։ Միւս կողմէ զօրավարը չեշտեց, թէ իր տեսակցութիւնները բարեկամական մթնոլորտի մը մէջ տեղի ունեցած են եւ չին վարչապետը «նպաստաւոր կարծիք» ունի Ֆրանսայի պաշտպանութեան քաղաքականութեան մասին։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԾՕԾՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Ցունիս 6–8)

ՀԱՅ ՄԱՄՆԱԳԻՏԻՆ ԳԻՐՔԸ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Լենինգրադի պետական համալսարանի հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Գուրգէն Իվանեանի «Երկրատիեզերական դիտական փորձերուն տիեզերագնաց – հետազօտողներու մասնակցութեան ա – ռանձնայատկութիւնները» խորագրով դիրքը, որ կը խօսի մեր մոլորակի ուսումնասիրութեան հիմնական եղանակ – ներու եւ սարքաւորումներու մասին։ Գիրքը արժանացած է խորհրդային գիտնական – ներու դնահատանքին, ինչպէս նաեւ Մ. Նահանգներու տիեզերական հետազոտութիւններու կեդրոնին, որ այժմ անգլերէնի կը թարգմանէ գայն։ Գուրգէն Իվանեան, Երեւանի պետական համալսարանի աշխարհագրութեան բաժինը աւարտելէ ետք, ուսումը չարունակած է Մոսկուայի պետական համալսարանի բնագիտութեան բաժնին մէջ եւ ապա Լենինգրադի համալսարանի մթնոլորտի բնագիտութեան ճիւղէն վկայուած է։ Այժմ կ'աշխատի Լենինգրադի համալսարանը։

×

ՍԱՑԱԹ – ՆՈՎԱՑԻ ՇԻՐԻՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

Թիֆլիսի մէջ, Սայաթ – Նովայի դերեզմանին չուրջ հաւաքուած է սուսուր բազմութիւն մը, բաղկացած՝ մտաւորականներէ, աշակերտներէ եւ տարբեր տեղերէ ժամանած երաժշտասէր եւ

ուած մտաւորներէն ետք, կ'ըսուի թէ նախագահը հարիւրաւոր անձեր սպաննել տուած եւ բազմաթիւ ուրիշներ ալ ձերբակալած է։ Այս վերջիններուն մէջ կը գտնուի նաեւ իր նախարարներէն մին։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ «Հիւլէական ծրագիրներու խումբ»ը, որ նախարարաց խորհրդակցական մարմին մըն է, Պրիւսէլի մէջ սկսած է իր աշխատանքները։ Ժողովին կը մասնակցին՝ Միացեալ Նահանգները, Անգլիա, Իտալիա, Արեւմտեան Գերմանիա, Քանատա, Նորվեկիա, Հոլանտա եւ Թուրքիա։

«ՄԱՕ ՑԷ ԹՈՒՆԿ» խորագիրը կրող դիրքի մը մէջ, խորհրդային գրագէտը՝ Բուլարցքի կ'ըսէ թէ 27 միլիոն Ջինացի մեռած է, զոհ մաոյական վարչակարգի հալածանքներուն։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ պատմաբան Անտրէյ Սմալրիք արտօնութիւն ստացած է վերջնապէս ձգելու երկիրը եւ Իսրայէլ գաղթելու։ Ամալրիք նախ Հոլանտա կ'երթայ դասախօսութիւն տալու։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ բանակի ընդհ. հրամանատարը՝ Զօր· Մէրի, Ջինաստան կատարած իր ճամբորդութենէն վերադարձաւ Փարիզ։ Զօրավարը յայտարարեց, թէ փեքինի ղեկավարներուն հետ իր ունեցած խօսակցութեանց ընթացքին նիւթ չէ դարձած Ֆրանքֆուրին համագործակցութեան չրջափակին մէջ Ֆրանսական զէնք ծախելու հարցը Ջինաստանի։ Միւս կողմէ զօրավարը չեշտեց, թէ իր տեսակցութիւնները բարեկամական մթնոլորտի մը մէջ տեղի ունեցած են եւ չին վարչապետը «նպաստաւոր կարծիք» ունի Ֆրանսայի պաշտպանութեան քաղաքականութեան մասին։

Սայաթ – Նովայի բանաստեղծութիւնը սիրող մարդոցմէ։ Հաւաքոյթին բացումը կատարելով բանաստեղծ Կ. Կալաճեան ըսած է. «Մենք՝ Վրացի, Հայ, Ազրբէջանցի, Իւրաքանչիւրս կը խոնարհինք բանաստեղծական խօսքի մեծ վարպետ, փիլիսոփայ – բանաստեղծ, մեծ երգահանին չիրիմին առջեւ, որ իր խմաստալից կեանքը նուիրեց գեղեցիկ արուեստին»։ Հաւաքոյթի ընթացքին խօսք առած են նաեւ արձակագիր Բենիկ Սեյրանեան, Մկրտիչ Ալանեան, Հայաստանի գրող – ներու պատուիրակութեան ղեկավար՝ բանաստեղծ Վահագն Կարինց, Սայաթ – Նովայի թարգմանիչ Գ. Շահնազար եան։ Տեղի ունեցած է գրական – երաժշտական յայտագրի մը գործադրութիւնը։ Ելոյթ ունեցած են Սայաթ – Նովայի երգերու ծանօթ մեկնաբաններ Գ. Զաքարեան, Ա. Սահակեան։ Մեծ տպաւորութիւն ձգած են «Սայաթ – Նովա» ժողովրդական համոյթի, «Ալավերդի» երգի ու պարի խումբի, Թիֆլիսի հայկական դպրոցներու աշակերտներու ելոյթները։

×

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԱՄՆԱԳԻՏՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Խորհ. Միութեան եւ Միացեալ Նահանգներու գիտութեան եւ արուեստի մարզին մէջ համագործակցութեան ծրագրին մէջ՝ Խորհ. Միութիւն ժամանած Միացեալ Նահանգներու գիտնականներու պատուիրակութիւնը այցելած է Հայաստան։ Ամերիկացի մասնագէտները այցելած են ջրային հարցերու գիտական հետազօտական հիմնարկութիւնը, հողագիտութեան եւ երկրագործական հիմնարկութեան մէջ ծանօթացած են բարելաւուած հողերու գիւղատնտեսական հագործման աշխատանքներուն։

×

ԱԲՈՎԵԱՆ ՔԱՂԱՔԸ

Աբովեան քաղաքը Հայաստանի մէջ ծանօթ է իբրեւ հայրենադարձներու քաղաք։ Քառասուն հազար հաշուող այս քաղաքի բնակչութեան մէկ երրորդը եկած է Ամերիկայէ, Ֆրանսայէ, Մերձաւոր Արեւելքի երկիրներէ, Իրանէ։ Խորհրդային իշխանութեան տարիներուն Հայաստան ներգաղթած են 200 հազար Հայեր։ Քաղաքին մէջ կան տասը միջնակարգ դպրոցներ, եօթը ուսումնարան, որոնց մէջ կ'ուսանին եօթը հազար աշակերտներ եւ ժողովրդական համալսարան մը։ Քաղաքի բոլոր ձեռնարկութիւններուն մէջ կան յատուկ դասընթացքներ, ուր արտասահմանէն եկած բանուորները կը բարձրացնեն իրենց գիտութեան ուրակը։ Ծրագրուած է Աբովեանի մէջ կառուցանել 40 բարձր յարկանի չէնքեր, 3 միջնակարգ դպրոց, երկու ուսումնարան եւ երեք մանկապարտէզ։

×

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ ԱՐԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԸ

«Հայաստան» հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Վահան Ցարուխիւնեանի «Արա Սարգսեան» խորագիրը կրող դիրքը, զոր հեղինակը սկսած է հետեւեալ տողերով. «Բացառիկ է Արա Սարգսեանի տղերով. «Բացառիկ է Արա Սարգսեանի տեղը եւ դերը հայկ. կերպարուեստում։ Լինելով սովետահայ պրոֆեսիոնալ քանդակագործութեան հիմնադիրը, նա չմըտածեց սոսկ այդ պատմական առաքելութիւնն իրականացնող գործիչ, այլ եւ դրեթէ կէս դար եղաւ մեր քանդակագործական արուեստի առօրեայի մասնակիցն ու նուաճումների առաջատարը»։ Գիրքին մէջ զետեղուած են Արա Սարգսեանի ուրիշ քանդակները, որոնք կը գտնուին Երեւանի եւ Հայաստանի միւս քաղաքներուն մէջ, ինչպէս նաեւ կը գտնուին Մոսկուայի եւ Երեւանի թանգարանները։

ՀԱՅ ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ ԹՈՒՐՔ ՓՐՈՖԷՍԷՕՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բոլոր ուսումնասիրողներու համար անառարկելի ճշմարտութիւն է, որ թուրք նուաճողները ինկան նուաճուած ժողո – վուրդներու մշակութային հարուստ ժա – ռանգութեան աղետեցութեան տակ:

Թուրք ազգայնական պատմաբան Ֆո – ճաշ, նշելով մօտ 2 տասնեակ հայ երա – ժիշտ–երգահաններու անուններ, կը վկա – յէ, թէ «այսօր ալ թուրքական երաժշտու – թեան ամէնէն շատ սիրուած գործերը այդ արուեստագէտներուն կը պարտի»:

Թուրք երաժիշտներ Ճ. Ռէշիտ Ռէյ եւ Մ. Սաատք 1933ին ունկնդրեցին հայ երաժիշտ է. Մանասի՝ Կոմիտասի հայ ժողովրդական երգերու հետեւողութեամբ բազմաճաշակ դաշնաւորած թրքական չորք մը ժողովրդական երգերը («Օղլան Ահ – մէտ», «Քարշըտան քարշըյա», «Խվլե – րինին օնյու չիֆթլիք» եւայլն): Այդ երգերը 1933 Հոկտեմբերին Պոլսոյ քաղա – քապետական թատրոնին մէջ տեղի ունե – ցած համերգի մը յայտագրին մաս կազ – մեցին: Համերգէն եաք անոնք ոչ միայն իրենց հիացումը յայտնեցին ու չնորհա – ւորեցին հայ երաժիշտը, իր տաղանդին եւ թուրք երաժշտութեան մատուցած ծա – ռայութեան համար, այլեւ իրենք ալ խա – կոյն սկսան բազմաճաշակ դաշնաւորել թրքական կարգ մը ժողովրդական երգեր, առաջին առթիւ՝ է. Մանասի, անշուշտ, Կոմիտասի հետեւողութեամբ:

Հետաքրքրական են նաեւ ուրիշ թուրք մտաւորականներու յայտնած կարծիքնե – րը հայ եւ թուրք երաժշտութիւններու մասին: Անոնցմէ է Համտուլլահ Սուպհի, որ Կոմիտասի մասին ըսաւ. «... Նետուե – ցաւ ղէպի հայ գիւղերը եւ հայ գեղջու – կին հոգեկան ներշնչումներուն իրական արտայայտութիւնը եղող հայ երգը մէ – կիկ–մէկիկ դասաւորեց եւ անոնց այն – պիսի կենդանի չունչ ու ներդաշնակու – թիւն տուաւ, որ այսօր հայ երգը հայ մշակոյթի ներկայանալի գանձերէն մին կը հանդիսանայ»: Ուրիշ մը՝ Անգարայի համալսարանի դասախօսներէն, Փրոֆ. Ս. Նէմէթ Քուրթ ըսաւ. «Այն, որ մենք թրքական երաժշտութիւն կը կոչենք, ա – նիկա հայկական երաժշտութիւնն է. Թըր – քական երաժշտութիւն դոյութիւն չու – նի (Տե՛ս «Վաթան» օրաթերթ, Փետր. 17, 1955): Թերեւի նոյն թիւին համաձայն, Փրոֆեսէօրը իր այդ յայտարարութեան համար ենթարկուեցաւ դատական հետա – պնդումի:

Հայ աշուղներու թրքերէն ստեղծագոր – ծելը բաւարար հիմք չէ պնդելու, թէ Հայերը աշուղական արուեստը իւրացու – ցած են Թուրքերէն, մանաւանդ որ աշու – ղութեան օրրանը եղած է այն տարա – ծութիւնը (պատմական Հայաստան եւ իր շրջակայ երկիրները), ուր մեծ գոր – ծունէութիւն ունեցած են հայ գուսան – ները, սկսած սարկաւագական եւ ապա աստուածաբանական ժամանակաշրջաններ – էն, երբ օզան – ուզաններու հետքն իսկ չկար:

Ի՞նչ բովանդակութիւն ունէր թրքերէն արտայայտուող հայ աշուղներու երգա – ցանկը: Գրեթէ նոյն բովանդակութիւնը, ինչ որ ընդհանուր է աշուղական ար – ուեստին ու գրականութեան համար: Հայ աշուղներէն շատերը իրենց երգե – րուն մէջ չօշափած են կրօնական նիւ – թեր՝ հայ քրիստոնէական ոգիով, մեր – ժած են խլամանալու առաջարկները եւ գոված են քրիստոնէական կրօնքը, Երու – սաղէմն ու Խչմիածինը:

Հայ աշուղներէն ոմանք թրքերէն յօ – րինած կամ հայերէնէ թուրքերէնի թարգ – մանած են՝ ոտնական կամ տաղաւարնե – րու ծէսերու, հանդիսութիւններու, վար – դավառի, Համբարձման եւ վիճակի եր – գեր, արտայայտած են հայ անհատներու կեանքին եւ ապրելակերպին վերաբերող դէպքեր, եղելութիւններ:

Կամարակի (Սեբաստիա) եւ Ֆնտըճադի (Մարաշ) շրջաններու, յատկապէս թըր – քերէն արտայայտուող զէյթունցի հայ աշուղներու երգերուն մէջ արտացոլած են ազատագրական մարտերու եւ հերո – սական դրուագներու խանդավառ նկա – րագրութիւններ: Օրուան ընթացքին զէն – քը ձեռքին կռուող զէյթունցի հայ աշու – ղը՝ Սէֆիլ (Բամպակեան), գիշերները սազը կ'առնէր եւ կ'երգէր դիւցազնական կռիւներու դրուագները՝ ոգեւորելով զէյ – թունցի իր ռամիկ ընկերները:

Թրքերէն արտայայտուող հայ աշուղը Հայաստանի, Կովկասի, Իրանի եւ Փոքր Ասիոյ մէջ եթէ կը շրջէր իսլամական կեղծանունով՝ յարմարելու համար ժա – մանակին եւ տիրող քաղաքական պայ – մաններուն, չի նշանակեր, որ ան կը մոռնար իր պապերէն սուացած հայկական անունը եւ կ'ուրանար՝ իր ազգային դի – մագիծը:

Եթէ Թրքերէն արտայայտուող հայ ա – շուղները Թուրք աշուղներ ըլլային, անոնց մշակած աշուղական դրականու – թիւնը պիտի արտայայտէր միայն Թուրք – իսլամական իրականութիւնը, ինչ որ պա – րագան է Թուրք աշուղներու երգերու բովանդակութեան: Թրքերէն արտայայ – տուող հայ աշուղներու դրական ժառան – գութիւնը լեզուի օգտագործումով միայն Թրքական է, իսկ ձեւով եւ բովանդակու – թեամբ՝ արդէն արեւելեան, որու մշակ – ման ու զարգացման գործին մէջ մեծ եղած է դերը հայ աշուղներուն, իսկ վերոյիշեալ ազգային յատկանիշներով ան կը կրէ նաեւ հայերէն դրոշմ մը:

ԽԱՉԻԿ ԱՄԻՐԵԱՆ

ԼՈՒՐՏԻ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

Աւելի քան հարիւր տարուան պատ – մութիւն ունի Լուրտի հրաշքը: 1958 Փետրուար 11ին, երբ պարմանուհի Պեռ – նատէթ վայտ կը հաւաքէր Մասապիէլ պիւղին մէջ, տարօրինակ քամի մը կը վչէ, ապա ժայռորմին վրայ երեւցող լուսապակ մը կ'ուրուագծէ ժպտուն կնոջ մը պատկերը: Պեռնատէթ յաճախ պի – տի տեսնէր «Կինը», որ շատ գեղեցիկ էր, ճերմակազգեստ, սպիտակ շղարշով, կա – պոյտ գօտիով եւ իւրաքանչիւր ոտքին վրայ՝ ոսկէ վարդ մը: «Կինը» շատ ան – դամներ պիտի խօսէր Պեռնատէթի հետ եւ իրեն պաղատիքներ պիտի վստահէր, ղրկս բնաւ պիտի չհրապարակէր պարմա – նուհին: Փետրուար 25ին «Կինը» ցոյց պիտի տար Պեռնատէթին այն աղբիւրն ու քարայրը, ուրկէ պիտի յառաջանային հրաշքները: Մարտ 25ին «Կինը» պիտի յայտնէր իր ինքնութիւնը՝ հետեւեալ խորհրդաւոր բառերով. «Ես Անարատ Յղութիւնն եմ»:

×

Լուրտի բնակչութեան թիւն է՝ 18096: Սակայն, ամէն տարի հոն ուխտի գա – ղտղներուն թիւը տարուէ տարի աճելով հասած է մեծ չափերու: Այսպէս, 1975ին Լուրտ այցելած են 3·593·000 հոգի: Հա – կառակ արեւմտեան երկիրներու մէջ քը – րիստոնէական հաւատքի հետզհետէ նուա – զումին, 1948էն ի վեր կրկնապատկուած է ուխտաւորներուն թիւը: 1949ին՝ 2 միլիոն 400·000, 1954ին՝ 2·600·000, իսկ 1958ին՝ հարիւրամեակին առթիւ, 4·800·000 ուխ – տաւորներ այցելած են Լուրտ:

Անշուշտ բոլորն ալ հրաշքի համար չէ, որ կը մեկնին Լուրտ: Հիւանդներուն թիւ – ը անցեալ տարի 67·466 էր, որոնց մե – ծամասնութիւնը Ֆրանսացիներ էին, յե – տոյ կուգային Իտալացիները (35,5 տո – կոս), Պելժիացիները (6,5 տոկոս), Սպա – նացիները (6 տոկոս), Հոլանտացիները (4 տոկոս), Անգլիացիները (3,2 տոկոս) եւ Իրլանտացիները (2,5 տոկոս):

Հոս հարց կը ծագի: Բոլոր անոնք ո – րոնք պատգարակներով կը փութան Լուրտ, կը հաւատա՞ն իսկապէս հրաշքին:

1963 Մայիս 24ին, Վիթթորիօ Մի քա – յէլի Լուրտի հրաշագործ աղբիւրին մէջ կը մտնէր բժշկուելու համար: Կը տա – ռապէր ոսկրեղէն ուռուցքէ: Քանի մը օր եաք ցաւերը կ'անհետանային: Տարի մը եաք կը քալէր: Ութ տարի եաք Միջազ – գային Բժշկական Կոմիտէին կը հաստա – տէր անբացատրելի բժշկութիւնը: Սա – կայն 13 տարի եաք է միայն որ քաղաքին եպիսկոպոսը կը յայտարարէր հրաշագործ բուժումը:

1858էն մինչեւ Վիթթորիօ Մի քայէլի պարագան, Եկեղեցին միայն 62 հրաշա – գործ բուժում ճանչցած է այն 6·000 բուժումներէն, որոնք նկատուած են մէկ միլիոն ութ հարիւր հազար հիւանդներու մէջ, որոնք գացած են աղօթելու Լուրտի քարայրին առջեւ: Ուրեմն՝ երեսուն հա – զարէն մէկը: Եկեղեցին հետզհետէ աւելի վերապահ կը դառնայ երեւոյթներու նը – կատմամբ, ղրկս բժշկութիւնը ի վիճակի չէ բացատրելու:

Բուժումը պէտք է նախ հաստատուի Լուրտի բժշկական մարմնին կողմէ, որ բաղկացած է քաղաքը դառնուղ բժիշկ – ներէ, հաւատացեալ կամ ոչ: Բուժա – լին թղթածրարը կը փոխանցուի Միջազ – գային Բժշկական Կոմիտէին, որ, իր կար – ղին, քննութիւն կը բանայ այդ առթիւ: Վերջին խօսքը կ'իյնայ բուժուած հի – ւանդին բնակավայրի եպիսկոպոսին՝ ըն – դունելու կամ ոչ, հրաշագործ բուժումը: Բժշկական մասնագէտները բազմաթիւ պայմաններ կը դնեն հրաշքով բուժումի մը յայտարարութեան համար, այսպէս՝ բուժումը պէտք է յանկարծ պատահի, չնախատեսուած, ամբողջական եւ տեւա – կան ըլլայ անիկա:

Բժիշկներ կը հերքեն Լուրին ունեցած բուժիչ դերը յիշեալ բուժումներու մէջ, պէտք է ըսել, որ ուխտաւորները բուժ – ուածէ առանց Լուրը մտնելու: Ուխտա – պնացութեան կազմակերպիչներ դիտել կուտան, թէ հաւատքն է որ կը բժշկէ, բայց բոլոր անոնք որ բժշկուած են՝ հա – ւատացե՞լ էին:

Ուրեմն, այս տարի ալ Լուրտի մէջ կը սպասուին երեքուկէս միլիոնէ աւելի ուխ – տաւորներ, որոնք ընդհանրապէս երկա – թուղիով կը մեկնին: Ամէնէն շատ Օգոս – տոս 15ի տաեններն է, որ բազմութիւնը կը հասնի ուխտավայրը:

Թ. Ա. Թ.

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ
ԱԻՍՏՐԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Հայ Ուսանողաց Միութեան երեկոյթը

Քանի մը տարուան կեանք բոլորած այս միութիւնը օրինակելի գաղափարն ունե – ցաւ ձեռնարկով մը հայ արուեստը ծա – նօթացնելու Աւստրալիացիներուն: Սիա – նէյի Օփերա Հաուզը Ապրիլ 3ին ծայրէ ծայր լեցուած էր եւ, ինչպէս որ կ'ակնա – կալուէր, ներկայ գտնուեցան մեծ թիւով օտարներ՝ համալսարանի դասախօսներ, ուսանողներ, պետական անձնաւորու – թիւններ: Երեկոյթին տրուած էր՝ «Աւ – ուեստի երեկոյթ մը Հայերու հետ» տա – րաղը: Գեղարուեստական յայտագիրով ներկայացուեցան հայկական երգեր, հայ երգահաններու ստեղծագործութիւնները՝ դաշնակի, ջութակի: Ուսանողացի նա – խագահը՝ Ստ. Գրիգեաշարեան անդլերէն

դործ բուժում ճանչցած է այն 6·000 բուժումներէն, որոնք նկատուած են մէկ միլիոն ութ հարիւր հազար հիւանդներու մէջ, որոնք գացած են աղօթելու Լուրտի քարայրին առջեւ: Ուրեմն՝ երեսուն հա – զարէն մէկը: Եկեղեցին հետզհետէ աւելի վերապահ կը դառնայ երեւոյթներու նը – կատմամբ, ղրկս բժշկութիւնը ի վիճակի չէ բացատրելու:

Բուժումը պէտք է նախ հաստատուի Լուրտի բժշկական մարմնին կողմէ, որ բաղկացած է քաղաքը դառնուղ բժիշկ – ներէ, հաւատացեալ կամ ոչ: Բուժա – լին թղթածրարը կը փոխանցուի Միջազ – գային Բժշկական Կոմիտէին, որ, իր կար – ղին, քննութիւն կը բանայ այդ առթիւ: Վերջին խօսքը կ'իյնայ բուժուած հի – ւանդին բնակավայրի եպիսկոպոսին՝ ըն – դունելու կամ ոչ, հրաշագործ բուժումը: Բժշկական մասնագէտները բազմաթիւ պայմաններ կը դնեն հրաշքով բուժումի մը յայտարարութեան համար, այսպէս՝ բուժումը պէտք է յանկարծ պատահի, չնախատեսուած, ամբողջական եւ տեւա – կան ըլլայ անիկա:

Բժիշկներ կը հերքեն Լուրին ունեցած բուժիչ դերը յիշեալ բուժումներու մէջ, պէտք է ըսել, որ ուխտաւորները բուժ – ուածէ առանց Լուրը մտնելու: Ուխտա – պնացութեան կազմակերպիչներ դիտել կուտան, թէ հաւատքն է որ կը բժշկէ, բայց բոլոր անոնք որ բժշկուած են՝ հա – ւատացե՞լ էին:

Ուրեմն, այս տարի ալ Լուրտի մէջ կը սպասուին երեքուկէս միլիոնէ աւելի ուխ – տաւորներ, որոնք ընդհանրապէս երկա – թուղիով կը մեկնին: Ամէնէն շատ Օգոս – տոս 15ի տաեններն է, որ բազմութիւնը կը հասնի ուխտավայրը:

Թ. Ա. Թ.

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

7.

Ողջ դիշեր անձրեւ եկաւ՝ կիրճի վրայ, անանուն գիւղի եւ իր հինգ – վեց ամսա – կան կտուրի վրայ, եւ կոպերը չեկան իրար:

— *Միրօ... Միրօ, քնի, — ասում էր Նարէն, — տարի օր քարերի հետ կռիւ ես տուէ, մարդ, թեւ ու թիկունք ես ջարդէ, քնի:*

Արեւբացից արեւապատոց քողտիկի չուրջբոլորը քանդել էր, չարժել էր քար, գլորել ձորը: Ատամները սեղմուել էր, սեղմել – ծամել ու կտրել՝ իրեն ու երկի – ւայ իր Աստծուն իրար կապող թելը, քար էր տեղաշարժել, գլորել ձորը, ա – րարել հող: Արեւբացից – արեւապատոց եղել էր լծկան արարիչ:

— *Միրօ, չե՞ս դադրէ, քնի...*

Մի տարիպիշեր անձրեւ եկաւ, մի տա – րիպիշեր աչք չկպցրեց ինքը, ախր անձրեւը սար ու քարի վրայ էր գալիս, կորչում գնում էր, ախր, արտի վրայ պիտի գար, արտի, ցել ու ցանքի: Չկար:

Եւ ափը ճաքճքուած արտի պէս պա – հեց բայց երդիքի տակ, թրջեց, քսեց աչք ու ճակատին: Ելաւ կանդնեց չեմին, ունկ դրեց, սիրտ ու հոգին լցրեց անձրեւի խշշոցով, ետ եկաւ նորից՝ անձրեւացանք արեց իր կարպետին, Նարէի կողքին: Դրան մօտ խաչ դարձաւ գարնան ան – ձրեւի համար, երդիքի տակ՝ արտ, դրան մօտ՝ խաչ, երդիքի տակ՝ արտ, էլի ու էլի եւ չքնեց:

Առաւօտը բացուեց թաց խաղաղու – թեամբ: Սրեւը սրբեց իր խրճիթի թաց աչքերը, չեչոտ քարերի մէջից կաթ – կաթ արցունք հաւաքեց: Նայեց դոլոր – չացող սար ու ձորին, նայեց անանուն գիւղի մարդկանց աչքերի մէջ ու հաս – կացաւ, որ բոլորն են անքուն մնացել. Թիզ ցանքի երազն են փռել անձրեւի տակ:

Մինչեւ արեւապատոց էլի քար չարժեց, քարի տակից ելաւ քար, էլի ելաւ, մին – չեւ արեւապատոց հող չոկեց քարերի մէջից:

Ցետոյ բարձրացաւ կտուրը, կտուրի հողից վերցրեց մի բուռ ու լռեց: Հողը սրսուռ էր ու խոնաւ, գոլշունչ էր: Այդ – պիսի հողով մի արտ ունենար, ունենար սերմացու, ունենար արօր ու լծկան՝ ցանք անէր...:

Բուռ հողը տրորում, գունդ էր դառ – նում, սրտի պէս երկփեղկւում էր իր ափերի մէջ: Մատով ակօս բացեց տա – նիքի վրայ, ինչքան ձեռքը երկարում էր՝ տարաւ, յետոյ մատի ծայրից աչքերը ակօսն առան, քարչ տուին, տարան, ելան հօթ սար, կտրեցին հօթ ձոր, մի թաց քարափի գլխից լճան վար, պտոյտ ե – կան սիզապատ, կիսատակոս կորեկի արտի մէջ, դարձան ետ ու թոն արին կտուրին բացուած մատ–ակօսի վրայ... Մատը կպել էր պղտունց հողին ու չէր պոկւում: Եղունգի տակից տաքութիւն էր հասնում ոսկորներին, թոքերին չունչ էր հասնում, մտերմիկ գրոյց էր հասնում ականջներին, ու եւի էր գալիս արիւնը: Չէ՛, գլխմանալ չի լինի, ցանք պէտք է անի, ցանք. գիշերը անձրեւ է գալու...

Վար իջաւ, տան պուճախից առաւ առւոյտի սերմի հանպոյդը, ելաւ դուրս: Տասը բուռ հող խառնեց բուռ սերմին, որ չատանայ, գոգնոց կապեց, բնազդով աչք ածեց երկինք եւ հող ու սերմով լցուած բռով երկիր մոլորակի պտոյտը գծեց իր խրճիթի տանիքին:

Կիրճի վրայ ծուխ էին զարկել ծոցուր ամպերը, օդի մէջ կայծակի համբ կար, ինք ցանք էր անում անձրեւից առաջ:

Ողջ գիշեր անձրեւ եկաւ: Ահով ականջ դրեց ու որոշեց անձրեւի թափը, կանգ – նեց չեմի վրայ՝ աչք ու ափով որոշեց անձրեւի թափը, վախեցաւ տեղատարափ լինի, «արտը» քշի – տանի:

Յաջորդ օր գիւղը դրնդում էր.

— Միրօն տանքի վրայ եռնկա է ցանել:

— Միրօն խելացել է:

— Ձորի Միրօն...

— Միրօն... Ձորի Միրօն...

Յաջորդ գաւառից հողաչափ եկաւ նո – րայայտ գիւղը: Եկաւ, իջաւ ձիուց, պա – հանջհայեացք դրեց չորսբոլորը, թէ՝ ձիուս սանձը բռնող ուղարկէք: Սանձը բռնող չեղաւ: Սպասեց գիւղատիրոջ ու պիսրի, ծխատէրերին կանչող զրնգին՝ չեկան, զայրացած ձգձգեց սանձը, ձին վրնջաց, ու հաւաքուեցին... եկուորի գլխին թափեցին բարեկարգուած – հայ – եացք. էս գիւղի ճամբէն քեղ ո՞վ ցոյց տուեց... ինչո՞ւ ես եկել... ի՞նչ է ու – զածդ: Ցետոյ բռնեցին թեւից, կանգ – նեցրին իր խրճիթի մօտ, չէր ուզում, քաշ տուին կտուրը:

— Ջահ արա, — ասին, — մեր գիղի հող ու ցանք էս է:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՅԵԱՆ

(40 – Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՏԱՌԸ

ՊՐԱԾ ՎԻՊ

Նիքոլայ, բնության կերպարվեստ

Ն. ՍՍՍՌ

ՀԱՄՈՆՎԱԾՔՆԵՐԸ

— Ես ալ կիսեմ որ ձեր աշխատությունները, պարոն, աչքաշոյիկ չեն տարբերվիր ուրիշ տաղանդավոր նկարիչներու գործերէն, սակայն ես ալ կարծեմ որ ինչ-որ բան կայ ձեր նկարներուն մեջ, որ ինձ կը հետաքրքրէ։ Ես կուզեի ձեզի հարցնել թէ ինչո՞ւ ձեր նկարները այդքան տխուր են։

— Ի՞նչ, տխուր են ձեր նկարները։ Ես չեմ նկատած։

— Իրավ, պատրաստուհի Մոլլը ճիշդ է։ Ձեր նկարները տխուր են։

— Ինչո՞ւ ես չեմ նկատած։ Ես կարծեմ որ ես ալ կրնամ ուրիշներու պէս տխուր նկարներ ընել։

— Մոլլ, ինչո՞ւ ես պարտքերս չեմ վճարած։ Ես կարծեմ որ ես ալ կրնամ ուրիշներու պէս վճարել։

— Ի՞նչ տարբեր։

— Ինչո՞ւ ես պարտքերս չեմ վճարած։

— Ես,

Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Գարանֆիլ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Վարդան եւ զաւակները, Պ. Պ. Մանուկ եւ Սարգիս Համբարեան, այրի Տիկին Խաչիկ Համբարեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Համբար – եան եւ զաւակները (Պոլիս), այրի Տիկին Աննա Ֆինկ եւ զաւակը (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Պօղոսեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Հեր–ման Համբարեան (Գերմանիա), Տիկին Արշալոյս Գարագաշ եւ զաւակները (Գեր– մանիա), Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Բար– բոթ եւ զաւակը (Պոլիս), այրի Տիկին Սրբուհի Դարբինեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Թանրըվերտի եւ զաւա – կը (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Թան– րըվերտի (Պոլիս) եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցա – նեն իրենց հօր, մեծ–հօր, եղբօր, հօր – եղբօր, զարմիկին եւ ազգականին՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԱՄԲԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 13, 78 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Յունիս 16, ժամը 15·30ին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղե – ցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղ– ւոյն գերեզմանատունը։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՔԱՀԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Փա– րիզի եւ շրջանի մարմինը հոգեհանգստ– եան պաշտօն կատարել կուտայ Կիրակի առաւօտ Յունիս 20, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցիին մէջ, 1915 Յու– նիս 15ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հը– րապարակին վրայ կախաղան հանուած Քոան Հերոսներուն համար։ Նոյնպէս հայ ազատագրութեան համար կեսարիոյ կա– խաղաններուն վրայ եւ Վանի բանտին մէջ նահատակուած հերոսներու յիշատակին։

Հերոսներու յիշատակը յարգող բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ արարողութեան։

×

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Կիրակի Յունիս 20, ժամը 13ին, Ո Ժառտէն տը Թէոֆիլ ճաշարանին մէջ, 139 Ռիւ Սէնթ Օնորէ։

Ծախքերու մասնակցութիւն։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻԼ

Այս կիրակի, Յունիս 20, պատարագ կը մատուցուի։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի, Յունիս 20, Տօն է Կաթուղիկէ Ս. Էջմիածնի։

Ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հան– դիսաւոր եպիսկոպոսական պատարագ եւ կը տրուի աւուր պաշտօնի քարոզ։ Պատարագի ընթացքին կը կա – տարուի մանաւանդ մաղթանք Ս. Էջմիած– նի։

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակից– լու պատարագին եւ աղօթելու Հայաս – տանեայց Առաք. եկեղեցւոյ անսասանու– թեան համար։

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԱՐՋԱԿՈՒՐԴ

ԴԷՊԻ ԻՏԱԼԻԱ

Վենետիկի մօտ Ազրիականի ափերուն դեղեցիկ պանդոկի մը մէջ ամառնային օդափոխութիւն, եւ այցելութիւն Ս. Ղա– զար Օգոստոս 15ին, խաղողօրհնէքի ա– րարողութիւն։

Մեկնում՝ Օգոստ. 1ին վերադարձ՝ 28ին

Մանրամասնութեան եւ տեղեկութեան համար դիմել՝

Յ. Պատմաճեանի

128, Ռիւ տը Փլանտրը, Փարիզ 20րդ, մուտքին դիմացի դուռը։

Հեռաձայն՝ 607–01–57

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Մի– ութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Կիրակի, Յունիս 20, առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ Տէսինի Սաթրը Ալէբ դաշտին վրայ տարեկան դաշտա – հանդէսը, ի նպաստ Լիոնի Հայկազեան միօրեայ վարժարանին։

Գեղարուեստական բաժին աշակերտնե – րու կողմէ, ճոխ պիւֆէ եւ հայկական խորոված եւ վիճակահանութիւն։

Վիճակահանութեան հինգ բախտաւոր – ները կը շահին.— 1· Ճանապարհատոմս մը 2·400 ֆր. արժողութեամբ։ 2· Ճափո– նական «Հոնտա» մոթոսիքլէթ մը։ 3· Միջազգային մրցումներու յարմար հեծանիւ մը։ 4· Փոքր երախայի համար հեծանիւ մը։ 5· Գունաւոր լուսանկար – չական զործիք մը Փոլարոյիք։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

TRÈS URGENT
RECHERCHONS

Pavillon ou local, à Paris ou à Issy pour fabrication de tricot.

Tél. : 636-21-97

THEATRE MUNICIPAL
VALENCE

Vendredi, 18 Juin à 20 h. 45

Représentation de danses de caractère arménien

Direction artistique de

— EVA ARZOUIAN —

Location sur place les 16, 17, 18 Juin de 13 h. à 16 h. au guichet, Tél. 43-09-62

Sous le patronage
de L'AMITIE FRANCE - ARMENIE
L'UNION NATIONALE ARMENIENNE
DE VIENNE

organise aux profits des sinistrés Armé– nien du LIBAN

Projection de films :

— Histoire d'Erévan
— Rencontre de S. S. VAZKEN Ier et PAUL VI
— Inauguration du mémorial aux victimes du génocide

CINEMA LE MANDRIN
à Vienne

Samedi 19 Juin à 15 h. 30

ԷՍԱՅԱՆ ՍԱՆՈՒՅԻ ԶԲՕՍԱՊՏՈՒՅՏԸ

Դէպի ՄՈՐՎԱՆի լեռնաշղթաները իր լիճերով եւ վէշԶԼէ պատմական բաղաքը Կիրակի, Յունիս 20, ամբողջ օրը օթո– քառով։ Մեկնում՝ կառ տիւ Նոռ, Քաֆէ Ֆիւրվէօրի առջեւէն, առաւօտեան ժամը 7ին, վերադարձ՝ 22ի առեներըը։

Նախերու մասնակցութիւն՝ 50 ֆր.

Ուսանողներու՝ 30 ֆր.

Ապահանագրութեան համար հեռախօսել Պր. Ասլանեանի՝ 842–08–57

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը Հինգշաբթի Յունիս 17, ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայու – թիւն։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինաս– եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (Յունիս 18) ժամը 21ին, Ծանօթ հաւա – քավայրը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՅՏ ՄԱՀի Փարիզի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ մասնաճիւղի ընկերուհիները ընդհ. ժողովի Շաբաթ Յունիս 19, ժամը ճիշդ 15·30ին, Լը Քատէ սրճարանին վերնայարկը, Մեթրօ Քատէ։ Օրակարգ՝ շրջաբերականի ընթերցում։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Նահանգի Մուրատ Ռա – սումնասիրաց ժողովը Յունիս 18 ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Օրա – կարգ·— Մխիթար աբբահօր 300ամեակ։ Շարունակութիւն նախորդ ժողովին։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՆԱՀԱՆԳԻ
ՀԱՅԳՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Խնջոյք – ճաշը Կիրակի, Յունիս 27, ժամը ճիշդ 13·30ին, Օփերա – Լաֆայէթ ճաշարանին մէջ, 80 Ռիւ Լաֆայէթ, Փա– րիզ, Մեթրօ Քատէ։

Հաճելի անակնկալներ եւ հայրենակցա– կան ջերմ մթնոլորտ։

Ճաշադին 40 ֆրանք։

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարսէյլէն 100 քիլոմեթր

SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES

(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)

Alt. 700 mètres

« LE RELAIS DES GOURMETS »

Հանգստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն

Parc-calme

Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքոյթի, սէմինէրի եւն.

Հարաւի արեւը, Ալպեռանիներու շուրջը, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ

ՄԱՍՁԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վիէնի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 20, Կիրա– կի ամբողջ օրը Ժեռանի դաշտին մէջ։

Երգ, պար, արտասանութիւն դպրոցի աշակերտներուն կողմէ։

Նուագախումբ Սայաթ–Նովա։

Առատ կերուխում։

Կը հրաւիրուի Վիէնի հայ գաղութը անցընելու լաւ օր մը։

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի կողմէ, Շաբաթ Յունիս 26, ժամը 15ին, մասնաճիւղի Ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ

6, Rue Faventine — Valence

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հայ մայ– րերը։

ՄՈՒՏՔ– ԱԶԱՏ Է

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 19ին Շաբաթ, երեկոյեան ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան «Վասպու – րական» սրահին մէջ՝ 12–14 Ռիւ Սէն Պազիլ, Մարսէյլ։

Կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։ Հաճելի անակնկալներ եւ հայկական տո– միկ պարեր հայ Արենոյշներու «Գայեա– նէ», «Մարալ» եւ «Մասիս» պարախում – բերու կողմէ։

ՅՈՎԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ
ԴԷՊԻ ՔԱՊՈՒՐ ԵՒ ՏՕՎԻԼ

Կազմակերպուած Իզմիրի եւ շրջանին– րու Հայրենակցական Միութեան կողմէ։

Յունիս 27 Կիրակի օր։

Շրջագայութիւն եւ ճաշ 60 ֆրանք։

Տեղերը սահմանափակ ըլլալուն, կան – խաւ հեռաձայնել Ա. Թորոսեան 793–53–71

Ռ. Նաւասարդեան 985–36–53

Խ. Փափազեան 206–14–39

Հ. Սարեան 735–17–48

Օթոքարը կը մեկնի Սքուար Մոնթո – լոնէն (Մեթրօ Քատէէ) ժամը 8ին։

ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ը ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ը ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ

INVITATION

LES VENDREDIS DE LA QUATRA

LE VENDREDI 18 JUIN A 21 H.

L'ENSEMBLE INSTRUMENTAL QUATRA

sous la direction de Cyril Diederich

Solistes

EUGENIE ALECIAN
PHILIPPE MULLER
AMY FLAMMER

ASLAMAZIAN — BACH — HAYDN — VIVALDI

MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16

PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
17
JEUDI
17 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

ՏԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·615

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51ᵉ ANNÉE — N° 13.615

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՖՐԷՆՃԻԷ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՐ Է ԱՐԱԲ ՄԻԱՑԵԱԼ ՈՒԺԻ ՄԸ

— o —

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՈՒԺԸ ԱԼ ԿԸ ՄՆԱՑ

Արաբական Լիկայի ընդհ· քարտուղարը՝ Մահմուտ Ռիատ Պէյրութի մէջ զանազան հանդիպումներ ունեցած է համապլու համար լիբանանցի ղեկավարները, որ ընդունին խաղաղութեան արաբ միացեալ ուժի մը ներկայութիւնը: Ըստ Շահունի Ռիատ չէ յաջողած իր այս առաքելութեան մէջ, այսինքն չէ համոզած Ֆրէնճիէին, մինչ այլ աղբիւրներու համաձայն, նախագահը իր հաւանութիւնը տուած է, ուշադրելով թէ սուրիական միջամտութիւնն ալ պէտք է չարունակուի: Ռիատ ինք է որ հաղորդած է Ֆրէնճիէի հաւանութիւնը, ըսելով.— «Ֆրէնճիէ ընդունեցաւ երբ իրեն բացատրեցի արաբ Արաքին նախարարներու որոշումը եւ հաստատեցի թէ Արաբական Լիկան պիտի յարգէ Լիբանանի դերիչխանութիւնը եւ անկախութիւնը»: –Այս լուրը կը հաղորդէր Միջին Արեւելքի Մամուլի Դրծակալութիւնը, յիշելով թէ Ռիատ տեսնուած է Ֆրէնճիէի հետ երկու ժամ ի ներկայութեան Շամունի եւ Ճէմայէլի, մինչ Լիբիոյ վարչապետը՝ Ճալուտ կը տեսնուէր միւս նախագահին, Իլիաս Սարքիսի ինչպէս նաեւ ձախ պարագլուխներուն հետ: Ճալուտ ալ կը հաստատէր թէ աղբը ընդունած են արաբ զօրքերու ներկայութիւնը միայն իբրեւ «խորհրդանշական» ուժ:

X Արեւմտեան եւ արաբ դէտերու համաձայն այլեւս յստակ է թէ Սուրիա ի՞նչ կուզէ կամ աւելի ճիշդ ի՛նչ չուզեր Լիբանանի համար: Նախագահ Ասատ կարգադրանն ճանչցող մարդ է եւ ոչ արկածախնդիր մը կ'ըսէ սուրիացի դիւանագէտ մը: Եւ այն իրողութիւնը որ նախագահը Քրանամ կուզայ, փաստ կը նկատուի որ մտահոգ չէ իր աթոռէն. «Ծանօթ է որ, կ'ըսէ միշտ նոյն դիւանագէտը, խա – նութիւ չես ձգեր երթալ եթէ դուերէդն կը վախնաս» (Ինքէրնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն, Յունիս 16): Ասատ վերջերս փոքրիկ առաւելութիւններ ձեռք ձգած է Լիբանանի մէջ: Պարզ է սակայն թէ Սուրիա չուզեր յարաբնուանական բաժանումներով Լիբանան մը, չուզեր նաեւ ձախ կառավարութիւն մը, որ ազդեցութեան տակ ըլլայ Պաղեստինեան կազմակերպութեան: Ներկայիս կը թուի թէ Դամասկոս կը նախընտրէ նոր Լիբանան մը Սարքիսի իշխանութեան ներքեւ եւ միտք չունի իր զօրքերը քաշելու յորչափ Սարքիս դրծի պլուխ չէ: Ներկայիս 12 հազար զինուոր եւ 350–400 հրասայլ կայ Լիբանան բայց սուրիական զօրքը դիմադրութեան բախած է դէպի Պէյրութ իր ճամբուն վրայ:

Սուրիական մամուլը չատ խիստ է Իրաքի նկատմամբ եւ բառերը չի ծամեր: Իրաքի ղեկավարները «Սիոնականութեան եւ աշխարհակալութեան ծառայող դահանիններ են»:

× Մարդասիրական դետնի վրայ կարմիր Խաչը ժընեւէն կոչ կ'ընէ որպէսզի յարգուին պայմանագրութիւնները եւ ճամբան բաց պահուի դեղօրայքի եւ ուտեստեղէնի առաքման համար: Արդարեւ, կ'ըսուի թէ սուրիական պլոքիւսը արգելք է որ ուտելիք եւ դեղ հասնի բնակչութեան: Միւս կողմէ կը հաստատուի որ լիբանանցի քրիստոնեաները սահմանը կ'անցնին ու կը խնամուին Իսրայէլի մէջ: Առնք սակայն չեն ուզեր իրենց անունը տալ, որպէսզի վերադարձին իրենց «հաչիւը չմաքրուի»:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏ 2–0 ՅԱՂԹՈՒԵՑ ՇԱԽՏԻՈՐԻ

Երեւանի Հրազդան մարզադաշտին վրայ երեքշաբթի օր, Յունիս 15, Արարատ յաղթեց 0ի դէմ 2 կէտով Շախտիորի (Տոնեցկի):

Կէտերը նշանակուեցան երկրորդ կիսախաղին: Առաջինը նշանակեց 57րդ վայրկեանին՝ Ղազարեան, եւ ութ վայրկեան ետք Անդրէասեան նշանակեց երկրորդ կէտը:

Այս մրցումը տեղի կ'ունենար փութպոլի խորհրդային ախոյենութեան շարքին որուն դլուխն էր արդէն Արարատ, այս յաղթանակէն առաջ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 9–14)

«ԱՐԱՐԱՏ» – «ԴՆԵՊՐ» ԽԱՂԸ (*)

Խորհ· Միութեան ախոյենական մբը – դումներու չաքրին, «Արարատ» Յունիս 8ին յաղթեց «Դնեպր» ակումբին՝ 2ի դէմ 3 կէտով: Դնիեպրի դաշտին վրայ խաղը տեղի ունեցած է լարուած պայքարի մէջ: Երկու կողմերն ալ խաղի ամբողջ տեւողութեան դրոհներով վտանգաւոր պահեր ստեղծած են հակառակորդի բերդին առջեւ: Խաղի 11րդ վայրկեանին Նիկոլա Ղազարեանի սուր հարուածէն ետք Անդրէասեան գնդակը դետեղած է Դնիեպրի բերդէն ներս: 34րդ վայրկեանին Դնիեպր նշանակած է կէտ մը: 42րդ վայրկեանին Արարատցիները ալ կողմէն յարձակումի անցած են եւ Ղազարեան գլուխի հար – ուածով մը նշանակած է երկրորդ կէտը: Խաղի երկրորդ կէսին Արարատցիները չարունակած են դրոհները եւ Արկադի Անդրէասեան 50րդ վայրկեանին գնդակը դետեղած է Դնիեպրի բերդին մէջ: Այնուհետեւ Արարատցիներ խաղը չարունակած են հանդարտ, մինչ որ պատճառ դարձած է որ Դնիեպր նշանակէ իր երկրորդ կէտը 84րդ վայրկեանին: Այսպէսով Արարատ ցայժմ 13 միաւորով առաջին տեղը կը դրաւէ Խորհ· Միութեան ախոյենութեան ցանկին վրայ:

(*) Խաղին արդիւնքը տուած էինք «Յառաջ»ի Յունիս 10ի թիւով:

×

ՀԱՑ ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐԸ

Ուկրանիոյ Դոնեցկ քաղաքին մէջ տեղի ունեցող Խորհ· Միութեան կոփամարտի երիտասարդական ախոյենական մրցում – ները վերջ գտած են: Մրցումներուն մասնակցած են տասը մարզական ընկերութիւններու 197 մարզիկներ: Հայաստանէն մասնակցած են 15 մարզիկներ, որոնցմէ հինդը չհասած է մեծալներ: Խորհ· Միութեան ախոյեան հանդիսացած եւ ոսկէ մեծալ չհասած է Խորէն Ինջոյեան (ծանր կշիռ), մինչեւ աւարտական հանդրուան հասած են Ցակոբ Պօղոսեան եւ Լեւոն Գէորգեան, արժանանալով արձաթէ մետալներու, իսկ պրոնզէ մեծալ ստացած են Հրաչիկ Բուչախչեան եւ Գագիկ Գէորգեան:

×

ԱՆԱՀԻՏ ՍԱՀԻՆԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

« Հայաստան » հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է արձակագիր Անահիտ Սահինեանի նոր հատորածոն՝ «Կեռմաններ» խորագրով: Հատորին մէջ ամփոփուած են հեղինակին վիպակները, ուղեդրութիւնները եւ «Տիկնիկներ» թատերախաղը: Ա· Սահինեան դրական ասպարէզ մտած է քառասուն տարի առաջ: Իր առաջին պատմուածքը տպագրուած է «Երիտասարդ դրող» տարեգիրքին մէջ: Տարի մը ետք, իր «Դաւիթը եկաւ» պատմուածքը դետեղուած է «Հայրենի վտակներ» տարեգիրքին մէջ:

1942ին լոյս տեսած է Ա· Սահինեանի «Վայելք» վէպը, որմէ ետք՝ մէկը միւսին ետեւէն հրապարակ ելած են «Բարեկամներ» վիպակը, «Խաչուհիներ», «Մարաւ», «Կարօտկ վէպերը: Ներկայիս հեղինակը կ'աշխատի «Արծաթէ թամբը» վէպին վրայ: Անահիտ Սահինեան մօտ տասը տարի է որ խմբագիրն է Հայաստանի մանկական «Պիոներ» ամսագրին: o

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ՆՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԸ

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ՝ ԷՐԶՐՈՒՄ ...

— o —

ԹՈՒՐՔ ԱՆԻՇԽԱՆԱԿԱՆՆԵՐԸ 10 ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՀԻՄՆԵՆ ԵՂԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԻՋ...

Թուրք անիշխանականներու եւ արտասահմանի անոնց գաղտնի կազմակերպութեան մասին լայն տեղեկութիւններ կուտայ թրքական մամուլը, վերջերս: Անգարայի իշխանութիւնները ալ մօտէն կը հետեւին անոնց գործունէութեան: Հետեւեալ տեսութիւնները կ'առնենք Պոլսոյ թերթերէն (Յունիս 11–12):

Յունիս 11ի «Թէրճիման»ի մէջ կը կարդանք.— Փաստերով հաստատուեցաւ թէ արտասահմանի մէջ հաստատուած գաղտնի կազմակերպութիւն մը, որ կը դործակցէր Թուրքիոյ մաոյական անիշխանականներուն հետ, որոշած էր Թուրքիոյ մէջ հիմնել Անատոլուի տասը Դաշնակցային ժողովրդային Հանրապետութիւնները, եւ երկիրը բաժան բաժան ընել այս կերպով: Ապահովութեան ուժերը խորացուցին իրենց ինքնութիւնները եւ չատ կարեւոր փաստաթուղթեր երեւան հանեցին: Այդ վաւերաթուղթերուն մէջ կան Թուրքիոյ կարդ մը կրթական եւ ճարտարուեստական հաստատութիւններ – րուն վերապահուած դերը, քարտէսներ եւ անիշխանականներու դործունէութեան ծրագիրները:

Այդ գաղտնի փաստաթուղթերուն համաձայն, մաոյական համայնավարները խորհրդանշական կերպով կազմած են Թուրքիոյ տասը ժողովրդային Հանրապետութիւնները, որոնց մայրաքաղաքը պիտի ըլլար Սվազ: Ակէ զատ, նոյն նպատակով պատրաստուած էր քարտէս մըն ալ: Թրակիոյ չրջանը պիտի կոչուէր Թաթարիստան, մայրաքաղաքը՝ Թէքիրտաղ, Եդեսականը՝ Զինկիէնիստան, մայրաքաղաք՝ Իզմիր, Միջերկրականեան գօտին՝ Պէրպէրիս – թան, մայրաքաղաք՝ Մերսին, Սեւ ծովեան գօտին՝ Լազիսթան, մայրաքաղաք՝ Տրապիզոն, Անատոլուի ներքին մասը՝ Զէրքէզիսթան, մայրաքաղաք՝ Պոլու, ուրիշ մաս մը՝ Թիւրքիստան, մայրաքաղաք՝ Անգարա, Ասիոնի գօտին Եէօրիւքիստան, մայրաքաղաք՝ Ասիոն, Արդուինի գօտին՝ Կիւրճիստան, մայրաքաղաք՝ Արդուին՝ Էրզրումի չրջանակը՝ Հայաստան, մայրաքաղաք Էրզրում, Արեւելեան Անատոլու Քիւրտիստան, մայրաքաղաք՝ Էլազըզ:

Հանրապետութիւնը ներկայացնող կառավարութիւն մը գործունէութեան սկսած էր 1973 Օգոստոս մէկին եւ կառավարական ներկայացուցիչ ընտրուած էր Ֆէյզուլլահ Գարաչարլը անուն անձ մը: Գտնուեցաւ քարտէս մը, ուր ճշդուած էր իւրաքանչիւր ժողովրդային Հանրապետութեան մայրաքաղաքները՝ Մերսին, Պօլու, Իզմիր, Էրզրում, Արդուին, Էլազըզ, Տրապիզոն, Թէքիրտաղ, Եոզկատ եւ Ասիոն: Իւրաքանչիւր Հանրապետութեան ժողովուրդը իր լեզուով պիտի կրթուէր, հաւատարիմ մնալով սակայն իր պատկանած նահանգային Հանրապետութեան օրէնքներուն:

Գտնուած փաստաթուղթերուն համաձայն, այսօրուան Թուրք Հանրապետութիւնը կորսնցուցած է իր օրինաւորու – թիւնը, եւ անոր պէտք է յաջորդեն ժո – ղովրդային իշխանութիւններ եւ Պետու – թիւններ որոնցմէ պիտի կազմուի ժողովրդային Խորհրդարան մը: Դաշնակցային Պետութիւնները ներքին քաղաքականութեան մէջ անկախ պիտի ըլլան, իսկ արտաքին քաղաքականութեան մէջ ենթակայ պիտի ըլլան ժողովրդային Միացեալ Խորհրդարանի որոշումներուն:

Գտնուած փաստաթուղթերը կը յայտնեն թէ արտասահմանի այդ գաղտնի կազմակերպութիւնը արդէն իսկ պատրաստած էր ապագայ ժողովրդային Հանրապետութեան Սահմանադրութիւնը, դործակցելով Թուրքիոյ մէջ իրենց ունեցած ուժերուն հետ: Կազմուած էր նաեւ Թուրքիոյ ժողովրդային Ազատագրական Բանակը, որ հրամանի կը սպասէր ժողովրդային Խորհրդարանէն, երկրին մէջ չարժման անցնելու համար: Մալաթիոյ, Սվազի, Կազի Անթէպի մէջ պատահած դէպքերը եւ Իզմիրի դրամատան կողոպուտները տեղի ունեցած են այդ բանակին հրամանով, եւ այս իրողութիւնը վճռաբար հաստատուած է: Տարբեր փաստաթուղթի մը համաձայն, արտասահմանի մէջ Թուրքիոյ դէմ կը դործեն հարիւրի չափ կազմակերպութիւններ, որոնք իրարու մէջեւ համերաչխութիւն եւ համադործակցութիւն հաստատելու համար միացեալ կոմիտէ մը կազմած են, «Միացեալ կոմիտէ» անունին տակ: Այս փաստաթուղթերը թղթատարական միջոցաւ Թուրքիա ղրկուած են, Արեւելեան Պերլինէն, եւ իսկոյն յանձնուած Անգարայի պետական Ապահովութեան Ատեանին:

Ճշդուած է որ Թուրքիոյ մաոյական անիշխանականները կը մարզուէին եւ կը դործակցէին Պաղեստինի Ազատագրական կազմակերպութեան «էլ Ֆաթթահ»ի հետ:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՏԱՍԸ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՅԱՋՏՆԻ ԵՂԱՆ

Անգարա.— Պետական Ապահովութեան Ատեանի ընդհ· դատախազութիւնը նոր մանրամասնութիւններ տուաւ այն տասը համայնավար Հանրապետութեանց չուրջ, զորս արտասահմանի գաղտնի կազմակերպութիւնները պիտի հիմնէին Թուրքիոյ մէջ: Այս նպատակով պատրաստուած էր քարտէս մըն ալ: Թրակիոյ չրջանը պիտի կոչուէր Թաթարիստան, մայրաքաղաքը՝ Թէքիրտաղ, Եդեսականը՝ Զինկիէնիստան, մայրաքաղաք՝ Իզմիր, Միջերկրականեան գօտին՝ Պէրպէրիս – թան, մայրաքաղաք՝ Մերսին, Սեւ ծովեան գօտին՝ Լազիսթան, մայրաքաղաք՝ Տրապիզոն, Անատոլուի ներքին մասը՝ Զէրքէզիսթան, մայրաքաղաք՝ Պոլու, ուրիշ մաս մը՝ Թիւրքիստան, մայրաքաղաք՝ Անգարա, Ասիոնի գօտին Եէօրիւքիստան, մայրաքաղաք՝ Ասիոն, Արդուինի գօտին՝ Կիւրճիստան, մայրաքաղաք՝ Արդուին՝ Էրզրումի չրջանակը՝ Հայաստան, մայրաքաղաք Էրզրում, Արեւելեան Անատոլու Քիւրտիստան, մայրաքաղաք՝ Էլազըզ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԳԻՆ ՏԱՐԻՔԸ

ԽՄԲ.— Բանասէր Ցարութիւն Կայայեան ամիս մը շրջած է Պոլսոյ թանգարանները եւ «Թուրք եւ իսլամ արուեստի ստեղծագործութիւններու թանգարան»ին մէջ իր ուշադրութիւնը գրաւած է Սել – ճուխեան կոչուած գորգերու բաժինը։ Տարիներ շարունակ ուսումնասիրած ըլլալով հայ եւ թուրք ժողովուրդներու պատմամշակութային յարաբերութիւնները, Ց. Գայայեան շահեկան խորհրդածութիւններ ըրած է «Գարուն» ամսագրի Ապրիլի թիւին մէջ։ Կը տանք հատուածներ՝ ադեւմտահայերէն։

Ա.

Գորգագործութիւնը հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ ունի պատմական հին անցեալ։ Այդ մասին հարուստ վկայութիւններ կան, որոնք պահուած են հայ հին մատենագրութեան, ինչպէս նաեւ արաբական եւ բիւզանդական աղբիւրներու մէջ։

Մանագիտական գրականութեան մէջ Սելճուքեան կոչուած գորգեր կան, որոնք կը վերագրուին ԺԳ–ԺԴ. դարերուն։ Փաստօրէն անոնք Կապադովկիոյ հայկ. հնագարեան գորգեր են, որոնք անտեսուած են մեր հեղինակներուն կողմէ։ Առանց ամէնէն ուշագրաւն է 1905ին Քոնիայի Ալաէտտին մզկիթին մէջ յայտնաբերուած գորգը։ Հին ժամանակ, աշխարհագրական այդ շրջանը, իր լայն սահմաններով, մաս կազմած է երբեմնի հայաշատ Փոքր Հայ – Կապադովկիոյ, որ յետագային, բիւզանդական տիրապետութեան շրջանին ալ, հայկական մեծ գանգուածի մը գոյութեան պատճառով կոչուած է «Հայկական բանակաթեմ»։ Իսկ ԺԱ. դարուն Վասպուրականէն Արծրունիներու եւ այլ շրջաններէն Հայերու զանգուածային գաղթով զարձած էր զուտ հայկական հողամաս՝ նախքան Սելճուքներու ներխուժումը։ Այդ գորգը այժմ կը գտնուի Պոլսոյ «Թուրք եւ իսլամ արուեստի ստեղծագործութիւններու թանգարան»ը։

Ցիշեալ գորգին երկարութիւնն է 2,30 մեթր, լայնութիւնը՝ 1,14 մեթր։ Գորգին միջնաթելը եւ խաւը բուրդէ են։ Բուրդը ձեռքով վերամշակուած է՝ անական պայմաններու մէջ։ Ըստ գոյներու եւ զարդերու մոթիվներուն՝ կապադովկիոյ այս հայկական գորգը ունի հետեւեալ յատկանիշները. կեդրոնական մասի խորքը բոց – բալի գոյն ունի, իսկ հիմնական զարդերու մոթիվը՝ արծուի գծապատկերը, բայց – կարմիր։ Կովկասեան կերազարդով հարստացած հայկական զարդարուեստին մէջ չատ տարածուած է թեւատարած արծիւին մոտազտակերը յիշեցնող զարդի ձեւը։ Երկգլխանի արծիւն բայ – կապոյտ կուրծքին վրայ դրոշմուած են դոյ – կարմրաւուն դոյնով հայկական Ղն տառերը, որոնք հատանաբար զործող կամ գծագրող հայ վարպետին անունին սկզբնատառերն են, որոնք երբեմն յարագիր խաչերէ զոյացած խեթական կեռխաչի տպաւորութիւն կը թողուն։

Զարդի այս ձեւը չատ ընդհանրացած է հայկական հնագոյն ճարտարապետական քանդակներու, ինչպէս նաեւ խաչքարերու եւ մանրանկարչութեան մէջ։ Գորգին կեդրոնը շրջափակուած է բայ–կապոյտ գօտիով, որու չորս անկիւնները երկրաչափական գիծերով վիշապներ զետեղուած են՝ բայ – դեղին գոյնով։ Գորգին լայն եզերքը ներսէն եւ դուրսէն, շրջապատուած է կարմիր խորքի նեղ գոտիներով, որոնց մէջ ոճաւորուած է դեղինով՝ հայկական Տ տառաձեւի չարքը, որ կը խորհրդանշէ հայկական վիշապը, որու պաշտամունքը հնագոյն ժամանակներէն տարածուած էր հայկական լեռնաշխարհի տարբեր շրջաններուն մէջ։ Զարխափան վիշապին վերապահուած է պաշտպանել գորգը՝ Հայու տունը, շար աչքերէ եւ դժբախտ դէպքերէ։

Յետագայ դարերուն նոյն մոթիվը օգտագործուած է Ուշակեան կոչուած անատոլեան մեռալիոն գորգերուն մէջ (Պերլինի պետական թանգարան, ԺԵ. դար)։ Նման ուրիշ օրինակ մը կայ զարձեալ նոյն թանգարանին մէջ՝ ԺԶ. դարէն։ Հոս՝ հայատառ նոյն զարդաձեւը գոյացած է երկու յարագիր խաչերու կարատամէն։ Նոյն ոճի գորգեր օգտագործած են Վերածնունդի շրջանի եւրոպացի նկարիչներու գործերուն մէջ։

Հետաքրքրական է Ֆուստաթի մէջ (հին Գահիրէ) 1935–1936 թուականներուն չուէտացի գիտնական Ս. Ժ. Լամմի յայտնաբերած գորգի կտորներէն մէկը։ Անիկա սերտ նմանութիւններ ունի Քոնիայի մէջ յայտնաբերուած՝ Սելճուքեան կոչուած, Կապադովկիոյ հայկական գորգերու մոթիվներուն հետ։ Այդ գորգի կտորն ալ կը վերագրեն Սելճուքներուն եւ կ'ընդունին իբրեւ ԺԵ. դարու գործ։ Ներկայիս այդ գորգը կը գտնուի Սթոքհոլմի ազգային թանգարանը։ Ինչ որ յատկանշական է, այդ գորգի կտորին վրայ ալ յատակ կերպով դրոշմուած են հայկական Ղն տառերը, ինչ որ կը նշանակէ անվիճելի կերպով, թէ տոնք գորգը պատրաստած հայ վարպետին անունին սկզբնատառերն են։ Կեդրոնը շրջապատուած է նոյնպէս Տ վիշապազարդի չարքով, որ հայկական գորգերու էական յատկանիշներէն մէկն է։

Ռոմին – Սելճուք սուլթանութեան մէջ բազմաճիւղ արհեստներու եւ արուեստներու մարզէն ներս Հայերը աչքի զարնող տեղ զրաւած են։ Ըստ ԺԳ. դարու վենետիկցի ճամբորդ Մարքօ Փոլոյի, Հայրերը Սվազի, Կեսարիոյ, Քոնիայի եւ ուրիշ վայրերու մէկ կը զրաղէին գործագործութեամբ եւ անոնց գործած գորգերը «աշխարհի ամէնէն դիզեկիլ գորգերն են»։ Հայ առեւտրականները, իբրեւ ձեռներէցութեան, բազմակողմանի շրջումներու եւ լեզուներու ծանօթութեան շնորհիւ, առեւտրական լայն կապեր ունեցած են դրացի ու հեռաւոր երկիրներու, յատկապէս Որմի հայկական գաղութի՝ «Ծովային Հայաստանի» եւ Թրանսիլվանիոյ, Իտալիոյ եւ Եգիպտոսի մէջ հիներէն ի վեր հաստատուած հայկական գաղութներու հետ։ Կիլիկեան հայկական թագաւորութիւնը իր պետական նաւատորմով, առեւտրական փոխադարձ ընդարձակ կապերով մեծ դեր կատարած է միջին դարերուն, միջազգային առեւտուրի մարզին մէջ։

(Մնացեալը յաջորդով)

ԶԸՐԶԻԼ

ԵՒ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

1943 Հոկտեմբերէն մինչեւ Ապրիլ 1944 Թուրքիոյ մայրաքաղաքը՝ Անգարա, դարուս ամէնէն զգայացունց լրտեսական ոստայնը, թաւալթաւալեմը զարձաւ։

Մեծն Բրիտանիոյ կայսրութեան հիւպատոսին սենեկապանը տակնուվրայ ը – րաւ, յեղաշրջեց համաշխարհային երկրորդ պատերազմին հոլովոյթը։

1943 Փետրուարէն սկսեալ համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ճակատագիրը Գերմանիոյ վիճակ ստացած էր։ Գերմանական բանակի, մասնաւոր Փաւլոսի բանակի քան հազարնոց զօրաբաժինը բնաջնջուած էր Սթալինկրատի առջեւ։

Կարմիր բանակը կը յառաջանար դէպի Պերլին, զրաւած էր Քուրսքը, Պելկորաօը եւ Խարքովը։ Երեք ամսուան ընթացքին չանթահարիչ արագութեամբ 650 քիլոմեթր ճամբայ կտրած էր, բացական հեռացած ըլլալով իր կեդրոնական դիրքէն, պահ մը սոխուելու, պարենաւորուելու համար։ Գերմանացիները առիթէն օգտուելով, Մարտ 14ին զրաւեցին Խարքովը, սակայն Ռուսերը քանի մը օր ետքը երկրորդ անգամ յարձակելով՝ կրկին վերագրաւեցին։

1943 Յունիսին, Զըրչիլ, իրատես ու հեռատես մարդ, ապաշան դուշակելով, որ նեղած, մտատանջ, անտրամադիր ու մտահոգ, տեղի ունեցած վերիվայրումներէն տղտուած, աշխարհագրական քարտէսը սեղանին վրայ պարզած, խորասուզած էր իր խոհերուն մէջ, ակնապիշ կը քննէր Եւրոպայի քարտէսը։ Կը մտածէր հիմա ի՞նչ պիտի ըլլայ Գերմանիոյ վիճակը։ Անտահման Եւրոպայի զաւտախիները բայ զուռ պիտի գտնեն խորհրդային բանակներուն առջեւ։ Զըրչիլ կ'ըմբռնէր թէ այլեւս ժամանակը եկած է գործելու, զինուորական թէ քաղաքական դեռնի վրայ։

Անգլիացիները կը կասկածէին, որ Ռուսերը զաղտնի կը բանակցին Գերմանացիներուն հետ, իսկ Ռուսերն ալ իրենց կարգին կը կասկածէին, որ Անգլիացիները բանակցութիւններ կը վարեն Գերմանացիներուն հետ։ Հիթլէր կ'ըսէր— Անգլիոյ ճամբան Մոսկուայէն կ'անցնի իսկ Սթալինն ալ կ'ըսէր՝ Անգլիոյ ճամբան Պերլինէն կ'անցնի։

Զըրչիլ Սթալինի մէջ կը տեսնէր կարմիր պատմուճանով ծպտուած նոր ցար մը, որ կը փորձէ Եւրոպան զարձնել ամբոց մը Մոսկ. Միութեան համար։

Հելսինքիէն Սոֆիա, Պալքեան երկիրներէ Պալքանները, ի մասոյ Եւրոպան ալ պիտի վտանգուէր, կրեմլինի ձեռքը պիտի անցնէր։ Զըրչիլ չատ լաւ դիտէր, թէ Սթալին զիրենք կատարուած իրողութեան առջեւ պիտի դնէր։ Մտավախութիւնն ունէր, որ կարմիր բանակը, կեդրոնական Եւրոպան նուաճելէ ետք, տուն – տեղ պիտի գառնար հոն։

Զըրչիլ բոլոր այս անպատեհութիւնները նկատի առնելով, փորձեց Ռուզվելթը համոզել, սակայն այս վերջինը անդրդուելի մնաց։ Ամերիկացիներու դիւրահաւանութիւնը չատ աւելի բացայայտ էր, քան Անգլիացիներու յստակատեսութիւնը եւ հեռատեսութիւնը։ Մ. Նահանգներու նախագահը համոզուած ու հաւատացած էր, որ Սթալին համայնավար ըլլալէ առաջ իրատես Ռուս մըն էր, խոր վստահութիւն ունէր անոր անկեղծութեան վրայ։

Հակամարտութիւնը Ռուզվելթի եւ Զըրչիլի միջեւ կատարեալ էր։ 1943 Յունուար 24ին Քազապլանքայի խորհրդակցական ժողովին մէջ, Ռուզվելթ եւ Սթալին, հակառակ Զըրչիլի ընդդիմութեան, որոշած էին Գերմանիոյ անճնաոուելութիւնը՝ առանց պայմանի։ Իրենց համար բոլոր Գերմանացիները հիթլերականներ, նացիներ էին։

Զըրչիլ նախ եւ առաջ Անգլիացի էր, կը պաշտպանէր Անգլիոյ չահերը, կ'ուզէր պահպանել ամէն գնով Մեծն Բրիտանիոյ կայսրութիւնը, Հնդկաստանի ճամբան, տղեգութիւն պահել Միջերկրականի վրայ։ Զըրչիլ հմուտ, փորձառու եւ քաջ քաղաքագէտ, կ'ըսէր— Ով որ կեդրոնական Եւրոպան կը նուաճէ՝ Եւրոպայի տէրը կը գառնայ։ Ի՞նչպէս կարելի պիտի ըլլար խոտը հնձել Ռուսերու ոտքին տակէն։

Երկու լուծում կար։

Առաջինն այն է, որ կարելի եղածին կարկատանուած, ճաք ու ծակերով, մնար՝ զարբին Եդոլի մուրճի տակից նոր էր դուրս եկել. մի քիչ քուրայի գոյն ունէր եւ մուրճի չմաշուած հետքեր։

Հին ու նոր երկաթօղերը ճռճռալով ղլորուեցին՝ կողք – կողքի, ոլոր – մոլոր ղլորուեցին, դիւղ Ֆարագլխից պոկուած ճամբով ղլորուեցին, ղլորուեցին, փաթթեցին Զորի Մերոյի յուշերը ու հասան Ղաղթաբուռնուն երկաթուղային կայանը։

Սայլապան Աբօն համբուրեց Ցարութի ճակատը։

— Էրթաս բարի, դառնաս բարի, Ցարութ, — ասաց։ Կամեցաւ աւելացնել, «քու հօր մասին չմտածիս, ես կ'օգնիմ», բայց կրկնեց, — դառնաս բարի, լաւ, դառնաս բարի։

Ու սայլն առած բռնեց գիւղի ճամբան։

Իսկ հայր ու որդի սպասեցին երեւանի գնացքին։

— Խօր գնացք կ'ուշանայ, — իր սրտին ասաց Զորի Մերոն։

— Չի ուշանայ, — համոզուած արտասանեց Ցարութը։

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱԼՇՈՑԵԱՆ

(41 – Շար.)

ԶՈՐԻ ՄԵՐՕՆ

7.

Հողաչափը փողպատը պոկեց, ձի նըստեց, դարձաւ ետ գնաց, գիւղին Թողնելով մի անուն՝ Ֆարագլուխ, ծոցատեղի մէջ՝ մի թիւ ու մի գծիկ։ Ծխի դիմաց՝ երեսուն, հողի դիմաց՝ գիծ։ Իսկ լեզուի տակ ծընդաց մի պատմութիւն, խելքը Թոցրած խուճ... խուճ... որտեղացի՞, հա, էլի, խուճեցի մի մարդ կտուրի վըրայ առուցո է ցանել։

Ցետոյ քողարկի կտուրին հունճ էլ արեց։

... Մանգաղն առաւ, սրաքարն առաւ, մի կուլայ Ջուր, է՛, էն Թաց քարափա – տակի կորեկարտի կածանը մտքից գցեց ոտքերի տակ, բարձրացաւ կտուրը։ Մանգաղը սուր էր՝ էլի սրեց, արձակեց կրծքի կոճակները, Թաշկինակը գօտկատեղից հանեց, կապեց գլուխը, որ չզարկուի ա–

լեւից, երկնքից խեր ու բարին առաւ ու սկսեց... Ափի մէջ անոյշ խուտուտ զգաց, արիւնը խենթացաւ՝ հասաւ, աչքերի ճերմակը ծռեց, ետ դառաւ եկաւ՝ մանգաղի չեղրի հետ տակ – տականց քսուեց «արտի» հոգին... Սշշ՛... Արտէն էն ծայրից լո՞ր Թռաւ, զգոյշ, Միրօ, մայր կը լինի, բնի մէջ պուտ – պուտ ձու կը լինի, բնի կողքերը չհնձես, հա՞, լորը յանկարծ կը կորցնի բոյնը, զգոյշ։ Սշշ՛ ...Չէ՛, խաման ընկել է Թեւ ու Թիկունքդ, Միրօ, կամաց հնձիր, հիմա կը տաքա – նաս, կը բացուես, զաղրաշունչ առ, կուլայից Ջուր խմիր, սուր պահիր ման – գաղդ։

Մինչեւ ծունկը մի քիչ հողոտուեց, Թիկունքը տաքացաւ մի քիչ, մինչեւ մի պինչը լցուեց խոտ ու հողի բոյրով... «խոտհարքը» պրծաւ։

Մանգաղը սվսված ու... Արձնացաւ անոյշ երազից, ճմռթացրեց աչքերը։

... Երեք գարուն յետոյ գիւղը նորէն զրնգաց։

— Երկինք ամպեց. Զորի Մերոյի տուն մրկաթ է։

Առուոյը արմատ էր գցել – հասել գերաններին, օդակ – օդակ վաթթաթուել, կախուել օճորքից։

— Տանիք չուռ տալ է պէտք, Միրօ, ուրիշ ճար չկայ, — խորհուրդ էր տալիս Նարէն։

Ձեռքը չէր բռնում... Բայց հնար ու ճար չկար։ Մի գիշեր էլ, երբ գիւղը քնած էր, բահն ու քլունգն առած բարձրացաւ կտուրը...

«Լէզ գարուն ճմռուս գարուն էր, անթանգ գարուն էր...։ Տան ծածկ քանդելուց յետոյ Նարէնն հեւանդացաւ։ Նարէնին սելով տարայ բժշկի... տարայ բժշկի... տարայ ու... Ցարութ մնաց մօրէորը... էդ գարնան Ցարութ չորս տարեկան էր։

Զորի Միրօն էլի պինդ – պինդ նայեց որդուն ու գտաւ Նարէի աչքերը եւ ճակատը ճերմակ, եւ անհնազանդ մազերը։ Միրօն մրսած երեխայի պէս սեղմուեց որդուն եւ ասաց.

— Իմ աչաց միջէն աշխարքն է կը պոկուի, կ'երթայ, Ցարութ,

Ուրիշ ոչի՛նչ, ոչինչ չունէր Զորի Միրօն՝ մի Ցարութ։ Պատերազմ էր, ու Ցարութ որդուն ճանապարհում էր կռիւ։ Սայլով պիտի հասնէին կայարան, Աբօն սայլն առած պիտի գառնար գիւղ, հայր ու որդի նստէին գնացք ու երեւանում, տղերքին կռիւ տանող գնացքի գոյժ սուլոցի տակ Զորի Միրօն մէկ էլ պիտի համբուրէր Ցարութ որդուն։

Ու ճռճռալով գնաց սայլը, քարուքրայ ճամբով քարշ տուեց Միրոյի յուշերը, գնաց։

Սայլատիւների օղերից մէկը հին էր՝ կարկատանուած, ճաք ու ծակերով, միսը՝ զարբին Եդոլի մուրճի տակից նոր էր դուրս եկել. մի քիչ քուրայի գոյն ունէր եւ մուրճի չմաշուած հետքեր։

Հին ու նոր երկաթօղերը ճռճռալով ղլորուեցին՝ կողք – կողքի, ոլոր – մոլոր ղլորուեցին, գիւղ Ֆարագլխից պոկուած ճամբով ղլորուեցին, ղլորուեցին, փաթթեցին Զորի Միրոյի յուշերը ու հասան Ղաղթաբուռնուն երկաթուղային կայանը։

Սայլապան Աբօն համբուրեց Ցարութի ճակատը։

— Էրթաս բարի, դառնաս բարի, Ցարութ, — ասաց։ Կամեցաւ աւելացնել, «քու հօր մասին չմտածիս, ես կ'օգնիմ», բայց կրկնեց, — դառնաս բարի, լաւ, դառնաս բարի։

Ու սայլն առած բռնեց գիւղի ճամբան։

Իսկ հայր ու որդի սպասեցին երեւանի գնացքին։

— Խօր գնացք կ'ուշանայ, — իր սրտին ասաց Զորի Միրօն։

— Չի ուշանայ, — համոզուած արտասանեց Ցարութը։

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱԼՇՈՑԵԱՆ

(41 – Շար.)

ՅԱՎԱՏՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱԿԱԾ ԱՆՁԻՆ ՎԺԱՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏՄԵՑ, ԸՆԹԱՑՔԻՑ ԿԱՑԱՒԻՆ

Ն. ՊՈՍՈ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՎԵՐԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆ

— Այո, պատո՛ւ, իմ ուսուցիչներուս է ամբողջ իրաւունքը տալու հարցին մէջ, որովհետեւ ես ալ ուսանող եղած եմ ատենօք։ Ես ալ ուզած եմ ուսումս ընել Գերմանիոյ մէջ։ Բայց չեմ կրնար, քանի որ ինծի համար անհնարին է ամսական հինգ հարիւր ֆրանքի գումարը գտնել։ Ուրեմն ստիպուած եմ ինծի համար ուրիշ ճամբայ մը գտնել։

— Ո՛չ, պատո՛ւ, ես ձեզի կրնամ ապահովել, որ ձեր ուսումնական ծախքերը ես պիտի հոգամ։ Ես ձեզ կրնամ ամսական հարիւր ֆրանք տալ, ու ձեր ուսումը կրնաք ընել առանց հոգսի մը։

— Ես ալ կրնամ ձեզ ապահովել, որ ես ալ ձեր ուսումնական ծախքերը հոգալու եմ։ Ես ալ ամսական հարիւր ֆրանք կրնամ տալ, ու ձեր ուսումը կրնաք ընել առանց հոգսի մը։

— Ո՛չ, պատո՛ւ, ես ձեզի կրնամ ապահովել, որ ես ալ ձեր ուսումնական ծախքերը հոգալու եմ։ Ես ձեզ կրնամ ամսական հարիւր ֆրանք տալ, ու ձեր ուսումը կրնաք ընել առանց հոգսի մը։

— Ես ալ կրնամ ձեզի ապահովել, որ ձեր ուսումնական ծախքերը ես պիտի հոգամ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սիւզան Զիլինկիրեան (Սէն Ռաֆայէլ) հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ իր ողբացեալ ամուսնոյն՝

ՏՈՔԹ. ՎԱԿՐԱՄ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

(Աղեխտախնամի նախկին նախագահ)

մահուան տարելիցին առթիւ, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, Կիրակի Ցունիս 20, Առաւօտեան ժամը 11ին։

Ողբացեալին յիշատակը յարգող բարեկամներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

×

Տէր եւ Տիկին Բարգէն Պահկեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Աւետիս Տէօվլէթեան, Տէր եւ Տիկին Հմայեակ Ցովնանեան, Տիկին Սմպենուհի Խաչիկեան, Տէր եւ Տիկին Հանչերեան եւ զաւակը եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց մօր, մեծ–մօր, հարսին եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐԻԿ ՊՍԱԿԵԱՆԻ

(ծնեալ Լուսպարոնեան)

մահուան տարելիցին առթիւ, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին Կիրակի, Ցունիս 20ին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

ՏԷՍԻՆ.— Այրի Տիկին Մարիամ Մանուկեան, զաւակները եւ թոռները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, նորոգ հանգուցեալ՝

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, իրենց մօր եւ մեծ–մօր հանգուցեալ

ԱՐԵԳՆԱԶ ԹԻՖԷՆԿՃԵԱՆԻ

ինչպէս նաեւ Մանուկեան եւ Թիւփէնճեան – ճեան զերդաստաններու համայն ննջեցեալներուն յիշատակին, Կիրակի Ցունիս 20, յետ պատարագի, Տէսինի եկեղեցին։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ Տիկին Հրանդ Ցովնանեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին իր եղբօրը՝ կարպիս Ալլահվերտիի մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ։

Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի, Ցունիս 20, Տօն է Կաթուղիկէ Ս. Էջմիածնի։

Ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր եպիսկոպոսական բազմաձայն պատարագ եւ կը տրուի աւուր պատշաճի քարոզ։ Պատարագի ընթացքին կը կատարուի մասնաւոր մաղթանք Ս. Էջմիածնի։

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցելու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաք. եկեղեցւոյ անսասանութեան համար։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ԸՆԴՀ. ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պուլվ. Օտտոյի Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը կը յայտնէ թէ Կիրակի Ցունիս 20, հանդիսաւոր պատարագ եւ ընդհ. հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի՝ առ ի երախտագիտութիւն բոլոր այն կրօնական հայրերուն եւ թաղին ազգայիններուն, որոնք նիւթապէս եւ բարոյապէս ծառայած, գործած ու անցած են։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻՒ

Այս Կիրակի, Ցունիս 20, պատարագ կը մատուցուի։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ փարիզի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ մասնաճիւղի ընկերուհիները ընդհ. ժողովի Շաբաթ Ցունիս 19, ժամը ճիշդ 15·30ին, Լը Քատէ արճտրանին վերնայարկը, Մէթրօ Քատէ։ Օրակարգ՝ շրջաբերականի ընթերցում։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ նահանգի Մուրատ Ու – սումնասիրացի ժողովը Ցունիս 18 ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Օրակարգ.— Մխիթար աբբահօր 300ամեակ։ Շարունակութիւն նախորդ ժողովին։

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը Հինգշաբթի Ցունիս 17, ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (Ցունիս 18) ժամը 21ին, Ցանօթ հատքավայրը։ Կարեւոր օրակարգ։

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS

du 11 au 16 novembre

NEW YORK - WASHINGTON

2250 F

comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les excursions commémoratives.

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze -- 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑԻ ԶԲՕՍԱՊՏՈՒՇՏԸ

Դէպի ՄՈՐՎԱՆի լեռնաշղթաները իր լիճերով եւ վէՋԸԼԷ պատմական քաղաքը Կիրակի, Ցունիս 20, ամբողջ օրը օթոքառով։ Մեկնումը՝ կառ ափ Նոռ, Քաֆէ Ֆիւրվէօրի առջեւէն, առաւօտեան ժամը 7ին, վերադարձ՝ 22ի առեներեը։

Ծախերու մասնակցութիւն՝ 50 ֆր.

Ուսանողներու՝ 30 ֆր.

Աբձանագրութեան համար հեռախօսել Պր. Ասլանեանի՝ 842–08–57

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Իսիի միօրեայ վարժարանի ամավերջի հանդէսը Ցունիս 20ին, Կիրակի ժամը 14·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տէֆանս։

Ներկայութիւն, երգ եւ պար ազգակերտ – աշակերտուհիներու կողմէ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Ջուիցերական իրաւավիճակ

ԼՕԶԱՆ

Համաեւրոպահայ բացառիկ օրեր Լօզանի եւ Ժընեւի մէջ՝ հայրենի հիւրերով

ՅՈՒՆԻՍ 18 ԵՒ 19

Միութեան Եւրոպայի Շրջանակին Պատգամաւորական Ժողովին առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ իր երկրորդ օրրանին՝ Լօզանի մէջ՝

Հովանաւորութեամբ Եւրոպայի կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի՝ Փարիզէն

Նախագահութեամբ Միութեան նախագահ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի՝ Տէթրօյթէն

Պատուոյ ներկայութեամբ Ս.րատասհմանի հետ Մշակութային Կապի նախագահ ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱՋԱՍՊԵԱՆի՝ Երեւանէն

Ա.- ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԻՆ՝ 1906–1976

Ուրբաթ երեկոյ, Ցունիս 18 ժամը 20·30ին Ժընեւի համալսարանին մեծ հանդիսասրահը

(UNIVERSITE II, 24 Rue du Général Dufour — GENEVE auditoire JEAN PIAGET)

Գեղարուեստական բաժնին պիտի մասնակցին անուանի արուեստագէտներ՝

Երեւանէն երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ՉԱՔԱՐԵԱՆ

Մխիթիխէն երգիչ ՉԱՒԻՆ ԹԱՇՃԵԱՆ

Փարիզէն դաշնակահար ՍԵՒՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

Կ'արտասանէ՝ Փարիզէն, Մատլէն Քարփանթիէ

Բ.- ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Լօզան – Փալաս պալեդոկի շքեղ սրահներուն մէջ

(LAUSANNE-PALACE HOTEL, 9, Grand Chêne)

Շաբաթ, Ցունիս 19, ժամը 19·30էն մինչեւ առաւօտ

մասնակցութեամբ Փարիզի հայ անուանի ժողովրդ. երգչուհի ԼԻԶ ՍԱՐԵԱՆի

Պարահանդէսը պիտի ոգեւորէ Փարիզէն ժամանող

« THE ARMENIAN'S SUNSHINE »

Ժիբայր ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ եւ Ռոպէր ՔԱՓԱՋԵԱՆ խանդավառ նուագախումբը՝ եւրոպական թէ հայկական կտորներով

Ճաշագիր՝ 50 Զ. Ֆ. առանց խմիչքի)

40 Զ. Ֆ. 20էն վար երկսեռ երիտասարդութեան համար

Այս հանդիսութիւններուն ներկայ պիտի ըլլան, պատգամաւորներէն գատ, հիւրեր Եւրոպայի բոլոր երկիրներէն, Մէջին Արեւելքէն եւ Մ. Նահանգներէն։

Փափաքողները եւ սեղեակ ապահովելու համար կը խնդրուի դիմել ուղղակի Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Գրասենեակը՝ հեռաձայն (21) 28–20–86, ժամը 9–12 եւ 14–18, հեռագրի հասցէ՝

UGAB, Chemin Cap 3, LAUSANNE (SUISSE)

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի միօրեայ վարժարանին ամավերջի հանդէսը Ցունիս 20ին կիրակի ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Երգ, պար, արտասանութիւններ աշակերտ – աշակերտուհիներու կողմէ, ղեկավարութեամբ երէցկին Սոնա Նաճար – եանի եւ պարուսոյց է. Պօլիկեանի։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՑՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ցունիս 19ին Շաբաթ, երեկոյեան ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ՝ 12–14 Ռիւ Սէն Պազիլ, Մարսէյլ։

ԿԸ ԽԱՂ՝ ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։ Հաճելի անակնկալներ եւ հայկական տոհմիկ պարեր հայ Արենոյշներու «Գայեանէ», «Մարալ» եւ «Մասիս» պարախումբերու կողմէ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Իսիի միօրեայ վարժարանի ամավերջի հանդէսը Ցունիս 20ին, Կիրակի ժամը 14·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տէֆանս։

Ներկայութիւն, երգ եւ պար աշակերտուհիներու կողմէ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Կիրակի, Ցունիս 20, առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ Տէսինի Սաղքրը Ա.Էրէ դաշտին վրայ տարեկան դաշտահանդէսը, ի նպաստ Լիոնի Հայկազեան միօրեայ վարժարանին։

Գեղարուեստական բաժին աշակերտներու կողմէ, ճոխ պիւֆէ եւ հայկական խորոված եւ վիճակահանութիւն։

Վիճակահանութեան հինգ բախտաւորները կը շահին.— 1· Ճանապարհատոմս մը 2·400 ֆր· արժողութեամբ։ 2· Ճափոնական «Ֆոնտա» մոթոսիքլէթ մը։ 3· Միջազգային մրցումներու յարմար հեծանիւ մը։ 4· Փոքր երախայի համար հեծանիւ մը։ 5· Գունաւոր լուսանկարչական գործիք մը Փոլարոյիք։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի միօրեայ վարժարանին ամավերջի հանդէսը Ցունիս 20ին կիրակի ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Երգ, պար, արտասանութիւններ աշակերտ – աշակերտուհիներու կողմէ, ղեկավարութեամբ երէցկին Սոնա Նաճար – եանի եւ պարուսոյց է. Պօլիկեանի։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՑՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ցունիս 19ին Շաբաթ, երեկոյեան ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ՝ 12–14 Ռիւ Սէն Պազիլ, Մարսէյլ։

ԿԸ ԽԱՂ՝ ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։ Հաճելի անակնկալներ եւ հայկական տոհմիկ պարեր հայ Արենոյշներու «Գայեանէ», «Մարալ» եւ «Մասիս» պարախումբերու կողմէ։

THEATRE MUNICIPAL VALENCE

Vendredi, 18 Juin à 20 h. 45

Représentation de danses de caractère arménien

Direction artistique de

— EVA ARZOUIAN —

Location sur place les 16. 17, 18 Juin de 13 h. à 16 h. au guichet, Tél. 43-09-62

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վիէնի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, Ցունիս 20, Կիրակի ամբողջ օրը Ծեմանի դաշտին մէջ։

Երգ, պար, արտասանութիւն դպրոցի աշակերտներուն կողմէ։

Նուագախումբ Սայաթ–Նովա։

Առատ կերուխում։

Կը հրաւիրուի Վիէնի հայ ղաղութը անցընելու լաւ օր մը։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
18
VENDREDI
18 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՆԴԱՐ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ԴՊ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·616

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.616

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀՐԱՉԵԱՅ ԱՃԱՌԵԱՆ

(Ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ)

— o —

Ծնած էր 1876 Մարտ 8/20ին Պոլսոյ Սամաթիա թաղամասին մէջ, ծագումով ռոտոսթոցի ծնողքէ: Մեռաւ Երեւան՝ 1953 Ապրիլ 16ին, 77 տարեկանին:

Իր ծնունդին մասին Հրաչեայ Աճառեան կը գրէ հետեւեալը.— «... Ծնունդս եղել է չատ նչանաւոր մի տարի: Մայրս պատմած էր, որ ես ծնուել եմ այն տարին, երբ սպաննեցին սուլթան Ազիզին, գժուեց սուլթան Մուրադը եւ գահ բարձրացաւ սուլթան Համիդը»: (Կեանքիս յուշերից, Երեւան, 1967, էջ 20):

Աւելցնենք, որ այդ նոյն 1876ին Թուրքերը կազմակերպեցին Պուլկարիոյ զանգուածային ջարդերը, պատճառ դառնալով 1877–78ի ռուսեւթուրք մեծ պատերազմին: Նոյնպէս այդ տարին հռչակուեցաւ Միհրհաթեան առաջին Սահմանադրութիւնը:

Ծաղկած բնածին արտակարգ ուշիմութեամբ, ուսանելու եւ գարգանալու բացառիկ փափաքով, կեանքի դժնդակ պայմաններուն յաղթահարելու աննկուն կամքով, Հրաչեայ Աճառեան չուրջ վեթասուն տարուան յամառ աշխատանքով, անխոնջ աքսութեամբ եւ անձանձիր պրպտումներով հայագիտութեան զանազան մարզերուն մէջ մինակը ձեռք բերած է ա՛յնքան հարուստ արդիւնք, որուն առջեւ կը խոնարհին մեր գլուխները անվերապահ հիացումով:

Դժուար է հաւատալ, որ մէկ հոգի, առանձին, վեց տասնեակ տարիներու ընթացքին կարենայ Հայոց լեզուն ուսումնասիրել իր բոլոր բարբառներով, յաճախ անձամբ այցելելով զանազան գաւառները, ու իր պրպտումները հրատարակել առանձին հատորներով, դրքոյկներով եւ մասնագիտական պարբերականներու մէջ լոյս տեսած գրութիւններով:

Երկու հարիւրէ աւելի կը հաշուուին իր գիտական աշխատութիւնները, որոնց մէկ մասը լոյս տեսած է Ֆրանսերէն, գերմաներէն, իտալերէն եւ ռուսերէն լեզուներով:

Հայրը արհեստաւոր էր եւ մեծ զոհողութեամբ կը հոգար իր զաւկին դպրոցական ծախքերը: Նախակրթութիւնը կը ստանայ Սամաթիոյ մէջ՝ նախ վարպետուտուի մօտ, յետոյ 1885ին «Ազամեան» վարժարանը: 1889ին կը մտնէ Կեդրոնական վարժարանը: Երկու տարի ուսուցչական պաշտօն վարելէ ետք 1895ին կուգայ Փարիզ՝ բարձրագոյն ուսում ստանալու համար:

Փարիզի իր ուսանողական թշուառ կեանքը մանրամասնօրէն նկարագրած է վերեւ յիշուած իր ինքնակենսագրականին մէջ: Սէն–Միշէլ պողոտային վրայ պիտակ եւ «լոքում» ծախելով ճարած է իր ապրուստը:

Փարիզի մէջ երեք տարի կ'աշակերտի Հնդեւրոպական լեզուներու մեծ մասնագէտ Անթուան Մէյեէի, 1898ին կ'երթայ Սքրպոնուկ եւ կը հետեւի յայտնի հայագէտ Հայնրիխ Հիւբշմանի դասախոսութիւններուն: Նոյն տարին կը մեկնի Էջմիածին՝ իբրեւ ուսուցիչ Գէորգեան ճեմարանի, յետոյ ուսուցչական պաշտօն կը վարէ Շուշիի, Նոր Բայազէտի, Նոր Նախիջեւանի, Թիֆլիսի եւ Թաւրիզի հայկական վարժարաններուն մէջ: 1923ին կը հրաւիրուի Երեւան՝ իբրեւ հայկաբանութեան եւ արեւելագիտութեան դասախօս պետական համալսարանի, ուր կը պաշտօնավարէ երեսուն տարի, մինչեւ մահը:

Կոթողական գործ է իր Արմատական Բառարանը, որուն վրայ աշխատած է քառասուն տարի եւ որ իր իսկ ձեռագրով ապակեհիլ հրատարակուած է 1926–1935, եօթը հատորով, 7րդը իբրեւ յաւելուած եւ տպագիր: Հինգ հարիւր օրինակով լոյս տեսած այս հոյակապ երկը չատոնց սպառած ըլլալով, 1971ին ձեռնարկուեցաւ նոր տպագրութեան: 1973ին լոյս տեսաւ Բ. հատորը: Ամբողջութիւնը պիտի կազմէ չորս հատոր, մեծադիր, տպագիր, յաւելուածի մասն ալ ամփոփելով:

1951ին Գիտութիւններու Ակադեմիայի կողմէ սկսաւ հրատարակուիլ իր ուրիշ կոթողական մէկ աշխատութիւնը՝ Լիակատար Քերականութիւն Հայոց լեզուի, համեմատութեամբ 562 լեզուներէ, որուն Զ. հատորը լոյս տեսաւ 1971ին, 846 էջ:

Լեզուաբանութեան մարզին մէջ յիշատակութեան արժանի են իր Հայերէն գաւառական բառարանը (1913), որ կը պարունակէ չուրջ 30·000 բառ, ինչպէս նաեւ առանձին հատորներով լոյս տեսած մենագրութիւնները Վանի, Առտիալի, Համշէնի, Մարաղայի, Ագուլիսի, Նոր Նախիջեւանի (Խրիմի), Կիլիկիոյ, Սէուտիոյ եւ այլ բարբառներու մասին:

Հայոց պատմութեան մասին իր խոր հմտութիւնը կը տեսնուի ուրիշ պատկառելի երկասիրութեան մը մէջ, որ կը կոչուի Հայոց անձնանունների Բառարան, 5 հատոր, 1942–1962: Աճառեան հաւաքած եւ մանրամասնօրէն ուսումնասիրած է հինգերորդէն մինչեւ ԺԹ. դար հայ մատենագրութեան մէջ յիշատակուած յատուկ անունները, իւրաքանչիւր անձի մասին տալով տուեալաբանական եւ պատմական կարեւի տեղեկութիւններ:

Հեղինակաւոր գործեր են Հայոց գրերը (1928–1968), Հայոց լեզուի պատմութիւնը, 2 հատոր (1940–1951): Ճիչե'նք նաեւ Պետրոս Դուրեան եւ Տիկին Սրբուհի Տիւսապի մասին հրատարակած հատորները:

Իր լեզուաբանական, բանասիրական, պատմագիտական, մատենագրական ուսումնասիրութեանց կողքին քննած է նաեւ զանազան վայրեր գտնուող հայերէն ձեռագրերու ցուցակները, ինչպէս՝ Թաւրիզի (1910), Նոր Բայազէտի (1924), Թեհրանի (1936), եւայլն:

Ունի նաեւ անտիպ ուսումնասիրութիւններ:

Իր ամբողջական գործերը կրնան մտենադարան մը լեցնել:

Եւ ըսե՛լ թէ այսքան հսկայ աշխատանքներ դլուխ հանած է մէկ աչքով, որովհետեւ փոքր տարիքին կորսնցուցած էր իր ձախ աչքը, երբ Պոլսոյ մէջ դպրոցական աշակերտ էր, ինչպէս կը պատմէ իր Ցուշերուն մէջ:

Լսե՛նք դինքը.—

«Այսպէս ես իմ ամբողջ կեանքում միականի մնացի: Փորձով կարող եմ ասել, որ մի ոտով կամ մի ձեռով լինելը շատ վատ բան է, բայց մի աչքով լինելը ո՛չ մի նշանակութիւն չունի: Ահագին Արմատական Բառարանս, հինգ հատոր Անձնանունների Բառարանս, տասը հատորանի Լիակատար Քերականութիւնս եւայլն մի աչքի արդիւնք են» *Կեանքիս Ցուշերից*, էջ 22):

Երախտագէտ Հայութիւնը խոր յարգանքով կը խոնարհի բազմավաստակ մը տաւտրականի անմոռնալի յիշատակին առջեւ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄԻԱՑԵԱԼ–ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԴԵՍՊԱՆԸ՝ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵԻ ԻՐ ԿՅՈՐԴԸ ԵԻ ՎԱՐՈՐԴԸ

— o —

Օրէ օր կը պարզուի որ ոչինչ կը կարգադրուի Պէյրութի մէջ եւ ամէն անգամ որ յոյսեր կը ծնին, դէպք մը կուգայ ամէն ինչ տակնուվրայ ընել: Այսպէս Զորեքշաբթի օր, նախ կը յայտնուէր թէ ամերիկացի դեսպանը «անհետացած» է, մինչ քանի մը ժամ եաք պիտի պարզուէր որ սպաննուած է, անտեսական խորհրդադատուին հետ որ իրեն կ'ընկերանար եւ չարժավարին:

Դեսպանը՝ Ֆրէնսիս Մըլօյ նորընտիր նախագահ Սարգիսի հետ ժամադրութիւն ունէր առաւօտեան 11ին, ու 10·40ին կը մեկնէր դեսպանատունէն, որ կը գտնուի մահմետական թաղամասի մէջ: Իրեն կը հետեւէր «ապահովութեան» կառքը պահակներով, որ եաք կը պառնար այլեւս երբ դեսպանին կառքը կը հասնէր Թանդարանին առջեւ, որ սահմանագլուխի կը ծառայէ: Այն ատեն ժամը 11ին 10 կայ ու 11·30ին Իլհաս Սարգիս կը հեռաձայնէր դեսպանատունը ըսելու համար թէ դեսպանը չէ եկած: Սարգիս կը գտնուի քրիստոնեայ թաղամասը: Իրիկուան մօտ է որ կը գտնուէին երեք դիակները, մահմետական գօտիին մէջ: Ֆալանժները անմիջապէս կ'ամբաստանէին այսպէս կոչուած «Պաղեստինեան Ընկերային Ճակատ» մը, բայց Պաղեստինցիները բոլորովին կ'ուրանան որեւէ պատասխանատուութիւն այս ոճիրին մէջ:

Ապահովութեան Ազգ. Խորհուրդի բացառիկ նիստ ընթացքին է որ Ֆորտ կը հասնէր սպանութեան լուրը: Նիստը գումարած էր Ֆորտ, Սպիտակ Տուն հրաւիրելով երկրին Ապահովութեան Խորհուրդի անդամները քննելու համար այն միջոցները, որոնց կարելի էր դիմել գըտնելու համար դեսպանը: Ֆորտ յայտարած է թէ բոլոր միջոցները ի գործ պիտի դրուին սպանողներու կամ պատասխանատու խմբակին ինքնութիւնը երեւան հանելու համար:

Դեսպանը, 59 տարեկան, Պէյրութ հասած էր ամիս մը առաջ միայն եւ ցարդ չէր ներկայացուցած իր վկայագիրը նախագահին: Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարութեան բանբերը յայտարած է թէ այս ոճիրը վճռական դեր չի խաղար Լիբանանի ամերիկացի քաղաքացիներուն մեկնումի հարցին մէջ: Տակաւին չուրջ 1400 Ամերիկացի կայ Լիբանան, 14 ամիսներու ընթացքին 6400 հոգի մեկնած են: Սպանութեան մասին մանրամասնութիւններ չկան, կ'ըսուի միայն թէ երեք մարմինները ծակ – ծակ եղած էին:

Ասիկա չէ անշուշտ որ պիտի հանգարտեցնէ մտքերը թէեւ առաջին անգամ ըլլալով վերջին չարաթներու ընթացքին, մահմետական թէ քրիստոնեայ ձայնափոխիւնները ոչ մէկ խօսք ըրած են օրուան բախումներու մասին: 62 վիրաւոր եւ 45 մեռեալ կար սակայն եւ պաշտօնական աղբիւրները կը հաղորդէին որ 10 Պաղեստինցի սպաննուած են 11 ուրիշներ վիրաւորուած երբ սուրիական հրթռայլեր կրակ բացած են պաղեստինեան երկու դաղթակայաններու վրայ:

ՏԻԿՒՆ ԿԱԼՈՒՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԱԾ

Հնդկաստանի վարչապետը, որ Մոսկուա գացած էր, նաեւ Հայաստան այցելած է, ուր հասած է Ցունիս 11ին: Տիկին Կանտի Հայաստան մնացած է երկու օր: Իրեն կ'ընկերանային Հնդկաստանի կառավարական անձնաւորութիւններ, ներ ինչպէս նաեւ խորհրդային պաշտօնական անձնաւորութիւններ: Օդակայանը Տիկին Կանտին եւ ընկերակիցները դիմաւորած են պետական եւ կուսակցական դէկավարները:

Այս այցելութեան մանրամասնութիւնները կուտանք յաջորդով:

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԶՐՈՅՑԸ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ԶԿԱՑ ՅՈՒԼԻՍԻՆ

Ժաք Շանսէլ երբորդ զրոյցը կ'ունենար Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի հետ, Զորեքշաբթի հեռատեսիլի Անթէն 2 կայանէն:

Այս առթիւ Նախագահին կարեւոր յայտարարութիւնները կը նկատուին.— Նախարարական փոփոխութիւն պիտի չըլլայ Ցուլիսին, — Ցաւելեալ – արժէքներու օրինագիծը պիտի քուէարկուի, կասկած չունի այդ մասին: — Ազգուած չէ մեծամասնութեան ներքին տարակարծութիւններէն: — Երեսփոխանական ընտրութիւնները կանխահաս կերպով կատարելու պատճառ չկայ, անոնք կ'ըլլան, ինչպէս նախատեսուած է 1978ին:

Ժիսքար վստահ է որ «կուսակցութեանց վարչակարգին վերագարձ» մը պիտի չկատարուի: Ներկայ վարչակարգը կը նկատէ ոչ «նախագահական» այլ «նախագահապաշտ» վարչակարգ մը, որ յարմար է երկրին: Ոչ տը Կոլլ, ոչ ալ Փոնփիտուի ժառանգորդը կը նկատէ ինքզինքը:

Մտահոգ չէր թուեր ամբողջ զրոյցին ընթացքին, կը փորձէր ընդհակառակն ինքնավստահ եւ հանդարտ թուիլ, բայց չի յաջողիր համոզել թէ ի վիճակի է ապրելու թէկուզ զգալու ժողովուրդին հոգերն ու ցաւերը:

Քանի մը տողով

ՄԱԿ–ի ուժերու Կիպրոս մնալու պայմանաժամը, որ կը լրանար Ցունիս 15ին, երկարաձգուեցաւ վեց ամիսով, պայմանաժամին լրանալէն հազիւ 17 վայրկեան առաջ: Ապահովութեան Խորհուրդը 0ի դէմ 13 ձայնով քուէարկեց համապատասխան բանաձեւը: Նախապէս յոյն–կիպրացի ներկայացուցիչը ութ ժամ չանգ թափած էր որ բանաձեւին մէջ տեղ գտնէ նաեւ այն իրողութիւնը որ Թուրքերը կը գրաւեն կղզիին 40 առ հարիւրը, բայց չէր յաջողած: Զինադադար չէր մտնած քուէարկութեան, քանի սկզբունքով դէմ է «խաղաղութեան ուժերու» գործածութեան: Թուրքերը սպառնացած են որ չեն թողուր որ ՄԱԿի ուժերը իրենց հակակշռին տակ եղող գօտիին մէջ գործեն եթէ բանաձեւը արձագանգ հանդիսանայ յոյն–կիպրական պահանջին: Ի վերջոյ, վերջնական բանաձեւը անդրադարձաւ թէ ՄԱԿի ուժերը չեն կրնար ապագային գործել թրքական չրջանը բայց մեղմացնելու համար այս դիտողութիւնը, արձանագրեց նաեւ թէ յառաջդիմութիւն արձանագրուած է:

ՔՆՆԱԴԱՏԻ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա.

ԽՄԲ.— Ստորեւ կը սկսինք հրատարակել Գր. Պըլտեանի յօդուածը, գրի առնուած առաւելաբար Խաչիկ Թէօլէօլեանի «Ինչո՞ւ բանաստեղծ չեմ» յօդուածին առթիւ, որ լոյս տեսաւ «Ցառաջ»ի Ապրիլ 9ի թիւին մէջ: Պատշաճ նկատած էինք այս գրութիւնը հաղորդել Խաչիկ Թէօլէօլեանի, որպէսզի ինք ալ տայ իր պատասխանը: Մամուլի աւանդական օրէնքներու հանդէպ մեր այս բծախնդրութիւնը պատճառ եղաւ, պարզ է, որոշ յապաղումի, ինչ որ սակայն չի վնասեր նիւթին, բանի ան կը շօշափէ հիմնական հարց մը: Այլապէս շահեկան է այս «բանավէճը» երբ նկատի ունենք թէ ան տեղի կ'ունենայ Սփիւռքի երկու հայ երիտասարդ համալսարանականներու միջեւ, մին՝ Պըլտեան, փիլիսոփայութեան տոքթոր, միւսը՝ Խաչիկ Թէօլէօլեան, բաղդատական գրականութեան տոքթոր եւ ներկայիս՝ օգնական փրոֆեսէօր անգլերէնի եւ բաղդատական գրականութեան Ուէզլէյըն (Ռընեթիքաթ) համալսարանը:

Հարցեր կան որոնց մասին, վերջին տասնամեակին, մեր մամուլը կը պրպըտէ մեքենայական կանոնաւորութեամբ: Լրագրող, հրապարակագիրը, ուսուցիչ թէ « քննադատ » կը վերլուծեն, կը սահմանեն, կ'որոշաբերեն « բանաստեղծութեան » էութիւնը, խնդրոյ առարկայ կը դարձընեն «նորագոյն» կոչուած արտադրութիւններու բնոյթն ու որակը, ըստ այս կամ այն, ներկայ թէ բացակայ, զեղագիտական ու բարոյական սկզբունք – ներու: « Բանաստեղծութիւնը » կը դառնայ հայկական հարց: Ամիսներ ամբողջ ամսագիրը ու շաբաթաթերթ « բանաստեղծութեան » դաղափարին մասին ընդհանրութիւններ կը տպեն, առանց որ վերացական նման վազքերու եւ հրատարակ – ուող հատորներուն մէջեւ անմիջական կապ մը նկատուի: Հետաքրքրական է դիտնալ թէ ի՞նչ կը պահուրտի նման դրութիւններու եռին, ի՞նչ է այն անգիտակից – դիտակից ցանկութիւնը՝ աչ – խատող անոնց մէջ:

Դժուար չէ յայտնաբերել ընդհանուր այն կաղապարը, որուն վրայ կը ճեւուին այդ «յօդուածները», իրարու այնքան նման ու զիրար կրկնող: Առհասարակ կը սկսին ընդհանուր սահմանումով մը, որ «բանաստեղծութեան» սահմանումին դժուարութիւնն է: Ընդհանուրին տակ կը մտնէ չուտով « բանաստեղծութեան » արդէն ծանօթ տեսակ մը· « հիներու » արտադրութիւնները, այսինքն՝ անխուսափելի բայց չկարզացուած Նարեկացին, Ս· Նովան, աւելի մօտիկ՝ Վարուժանն ու Սիամանթօն, «մեծեր», որոնց արտադրութեան ընթերցումէն աւելի յիշատակում մըն է եղածը: Ապա կ'անցնին ներկային, «նորերուն» եւ ասոնց ժխտական ախտաճանաչումին: Այստեղէն կը սկսի գրականութեան ու բանաստեղծութեան ընդհանուր սկզբունքներուն ու չափանիշներուն վերահաստատումը, որոնց խախտումը կը բացատրէ «նորերու» ձախողութիւնը: Եւ վերջապէս վարժապետական եզրակացութիւն՝ մաղթանքով մը աւարտող:

Բարեացակամ մարդիկ կրնան այս երեւոյթը նկատել « դեղագիտական մտքի » յարատեւութիւն, բայց ան չի դադրիր խախտուղ, աւանդական ըմբռնումի ծածկուած պաշտպանութիւնը ըլլալէ: Ամէն յօդուած « հիները » օրինակ կը բերէ իբրեւ օրէնք ու օրինաչափութիւն, ինչ որ կը մատնէ արդէն – եղածին պահպանումը՝ երկարաձգումով: Ինչպէս դադաիարաբանութեան այլ կալուածներուն մէջ, այստեղ ալ, փովփոխուղ, այլա – նուող երեւոյթները կը ծածկուին կամ կը չէզոքացուին: Կարեւորը պարտադրել է անշարժ, անժամանակ, անաչխարհա – դրութիւն աչխարհ մը, նման անոր որ Սփիւռքի արտադրութիւնները եղան ու են մինչեւ այսօր: Ոչ մէկ դէպք, որ ըլլար նշանը անսպասելիին: « Դրական – նութիւնը » ինչպէս դաղափարաբանու – թիւնը կ'ապրի, կը կրկնէ ինքզինք փակ մթնոլորտի մը մէջ, որ այնքան նման է մտահերձման տանող կացութիւններու:

Այսօր Սփիւռքի մէջ գոյութիւն ունի՞ն արտադրութիւններ, որոնք իսկապէս, խորապէս կը վտանգեն «աւանդութիւնը» իր մոռցուած արտադրութիւններու կաղմածով, որուն պաշտպանութիւնը կը ստանձնեն մարդիկ այնքան «անճնուէ – րաբար»: Հարցումին պատասխանը կը ձգեմ «մեր» անպաչտօն «քննադատնե – րուն» վկայել կամ ոչ (անոնց մեծագոյն մասը «սիրող» ընթերցողի դիրքին մէջ կը դտնուի· չի բաւեր կացութիւնը «պայմաններով» բացատրել – արդարացնել, գրեթէ « հայկական » եղած պայմանապաչտութեամբ մը, երբ այդ պայմանները նոյնքան անծանօթ են որքան աչխարհը եւ դիրքերը, որոնց մէջ կ'ապրին Սփիւռքի հատաքանութիւնները): Իսկան կը նկատեմ յօդուածային դրօհին տակ պահուրտող ցանկութիւնը, որ մարդիկ ազատ են չփոթելու «կենդանի դրականութեան» հետ, ցանկութիւն՝ որուն առարկան յաճախ «տուեր» մըն է: Գրող՝ որուն կը մատնակցի, ուրիշներու կարդին, Ինչո՞ւ բանաստեղծ չեմ էջը՝ տըպուած Ցառաջի Ապրիլ 9ի թիւին մէջ:

Մօտէն ընթերցում մը եւ դրութեան մէջ յայտնուող չէչտին նկատառումը կ'ընդգծեն անոր երկդիմի եզրը· հոն կան դրական, ուշադրութեան արժանի կէտեր, կորսուած տափակութիւններու կամ « հասարակ տեղիքներու » տակ, որոնք կը վերյիչուին իբրեւ « Արուեստին » ճչմարտութիւնները, հակառակ հեղնանքին: Ի վերջոյ « հասարակ տեղիքները » ընկալեալ « ճչմարտութիւններն » են, որոնց կրկնութիւնը կ'ապահովէ «ճչմարտութիւնն ու արուեստը»: Ինչ որ պահպանումի աչխատանքին զոպանակներէն մէկն է: Մարդ չի կրնար չզարմանալ երեւոյթին վրայ, երբ այս մէկը կը յայտնուի «հայ թէ օտար հոսանքներու չուքին տակ մեծցած՝ յօդուածագրի դրչին տակ» «Ընդհանրական» արուեստին, ինչպէս կ'ըսեն, «ընդհանրական» անհրաժեչտութեանց վերահաստատումը դրուչեան փուլէ մը պարտաւոր է անցնիլ, այլապէս մեծերու «չուքը» կը դառնայ իսկական խաւար մը:

Անտեղի չէ այստեղ անդրադառնալ այն ենթակայական չէչտին, որ կը յայտնուի խորագրէն: Կարելի է ամբողջ նախադասութիւն մը կազմել, որ կը բռնէ յօդուածը վերէն վար· բանաստեղծ չեմ, որովհետեւ դիտեմ թէ ամէն դար հազիւ երեք կամ չորս մեծ բանաստեղծ կ'արտադրէ· բայց կը սիրեմ դրականութիւնը եւ ասոր համար եղած եմ «դրականութիւնը սիրող մակաբոյծ մը», այսինքն՝ քննադատ մը: Եթէ անկեղծութիւնը առաքինութիւն մըն է, ապա այս տրամաբանութեամբ դրուած յօդուած մը նչանն է այդ անկեղծութեան: Բայց անկեղծութիւնը ի՞նչպէս կը դառնայ պարզամտութիւն, երբ « բանաստեղծ » ըլլալը կամ չըլլալը կը վերագրուի որոշումի մը վերացական կամայականութեան: Մարդիկ մը՝ որ իր մէկ ճախողութիւնը պատճառաբանէը··· իր կապոյտ աչքե – րով: Բանաստեղծ չըլլալը թերութիւն մը չէ· թերեւս « առաքինութիւն » մըն է: Ամէն պարագայի դիտակցութիւնը չէ որ պիտի որոչէ դրելն ու չդրելը, ինչպէս ըլլալն ու չըլլալը: Շատ աւելի հետաքրքրական է դիտնալ թէ ինչպէս երբեմն դիտակցութիւնը կը վաւերականացնէ, կ'արդարացնէ» կատարուած իրողութիւն մը: «Բանաստեղծ» չըլլալու իրողութիւնը բացատրել դիտակցութեամբ որ երեք կամ չորս բանաստեղծներէն մէկը « չեմ » կրնար ըլլալ, կը նչանակէ զոհը դառնալ «ընդհանուր ճչմարտութեան» մը:

«Բանաստեղծութենէն» անցքը քննադատի «մակաբուծութեան» ծանօթ թեման է, արդարացումի եղանակ մը նորէն, անոնց համար որոնք « դրական գործեր » կը վերլուծեն, այսինքն՝ հոն եղածը կը վերարտադրեն, կը պարզացնեն, կ'ապահովեն ծանօթացման ու պատուաստման, ինչպէս կը թելադրէ յօդուածագիրը, պաչտօն մը: Սրդ՝ ի՞նչպէս կարելի է այս արագ անցումը « քննադատութեան » նըման սահմանումի մը: Զկա՞յ արդեօք դայթակղեցուցիչ բան մը սա ընդունումին մէջ, որով ամբողջ աւանդութիւն մը կը մտնէ ընդունողին մէջ: Կարելի չէ՞ արդեօք մտածել « դրական գործերու » այլ մօտեցումի մը մասին, որ դադրի կրկնաբանելէ ու դառնայ խնդրականացման եղանակաւորում մը: Ի՞նչն է որ կ'արգիլէ յօդուածագիրը խորհելու բոլորովին այլ կեցուածքի մը մասին: Բայց եթէ քննադատութիւնը « մակաբուծութիւն » մըն է, ի՞նչպէս յամենալ տակաւին անոր տուած հաճոյութիւններուն ձանձրոյթին մէջ: Քննադատութեան մակաբուծումը կապ մը ունի անչուչտ պաչտօնին հետ ու պաչտօնէութեան:

Դիրքը ուրկէ կը դրուի յօդուածը ուսուցիչ – քննադատ – ընթերցողի դիրքն է: Պէտք է խոստովանիլ որ յօդուածի մասնայատուկ եզերքէն մէկն է բացայայտումն ու աստրածումը Խօսողի - գրողի վայրկին, որ ինքզինքը կը սահմանէ իբրեւ «փրոֆեսիոնել քննադատ», «ուսուցիչ»: Այս դիրքը, սկիզբէն, կը պայմանաւորէ դրութիւնը ամբողջ:

Գ. ՊԸԼՏԵԱՆ

(Շար· – 1)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԳԻՆ ՏԱՐԻՔԸ

(Բ· եւ վերջին մաս)

Հայ – եգիպտական կապերը դարաւոր պատմութիւն ունին: Եգիպտոսի մէջ, Արաբներէն ալ առաջ, Հայերը բարձր դիրքեր դրաւած են: Անոնք քաջալերած են Հայերուն դաղթը դէպի Եգիպտոս՝ արհեստներն ու առեւտուրը զարգացնելու նպատակով: Եգիպտոսի մէջ կար հայկական հեծելազօր, եւ հայ վէգիրները, իրենց դիրքը ամրապնդելու նպատակով, բանակը յաճախ ամբողջացուցած են Սուրիայէ եւ Կովկասէ բերուած Հայերով: Ըստ արաբ ժամանակագիրը Ալ Ֆաուալի, անոնք մահմետական չէն եղած եւ չարունակած են պահել իրենց հայկական հաւատքն ու սովորութիւնները: Ծանօթ եգիպտագէտ Կաթրմն, գնահատելով Հայերու դերը, Եգիպտոսի պատմութեան տուեալ չրջանը « Հայկական ժամանակաշրջան » կոչած է: Բազմաճիւղ առեւտուրի եւ արհեստներու հետ Հայերը զարգացուցած են նաեւ հայկական զրոյարուեստը: Այդ մասին հետաքրքրական է վկայութիւնը արար աչխարհագիր Ես-

---

ինչպէս կը թելադրէ յօդուածագիրը, պաչտօն մը: Սրդ՝ ի՞նչպէս կարելի է այս արագ անցումը « քննադատութեան » նըման սահմանումի մը: Զկա՞յ արդեօք դայթակղեցուցիչ բան մը սա ընդունումին մէջ, որով ամբողջ աւանդութիւն մը կը մտնէ ընդունողին մէջ: Կարելի չէ՞ արդեօք մտածել « դրական գործերու » այլ մօտեցումի մը մասին, որ դադրի կրկնաբանելէ ու դառնայ խնդրականացման եղանակաւորում մը: Ի՞նչն է որ կ'արգիլէ յօդուածագիրը խորհելու բոլորովին այլ կեցուածքի մը մասին: Բայց եթէ քննադատութիւնը « մակաբուծութիւն » մըն է, ի՞նչպէս յամենալ տակաւին անոր տուած հաճոյութիւններուն ձանձրոյթին մէջ: Քննադատութեան մակաբուծումը կապ մը ունի անչուչտ պաչտօնին հետ ու պաչտօնէութեան:

Դիրքը ուրկէ կը դրուի յօդուածը ուսուցիչ – քննադատ – ընթերցողի դիրքն է: Պէտք է խոստովանիլ որ յօդուածի մասնայատուկ եզերքէն մէկն է բացայայտումն ու աստրածումը Խօսողի - գրողի վայրկին, որ ինքզինքը կը սահմանէ իբրեւ «փրոֆեսիոնել քննադատ», «ուսուցիչ»: Այս դիրքը, սկիզբէն, կը պայմանաւորէ դրութիւնը ամբողջ:

Գ. ՊԸԼՏԵԱՆ

(Շար· – 1)

ԶՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

7·

— Էսօր գնացք չեղնէ՛ր, էգուց՝ չեղնէ՛ր, էլօր՝ չեղնէ՛ր··· — իր համար մրմնջաց Զորի Միրօն:

— Ինչո՞ւ ես այդպէս ասում, հայրիկ, գնացքի ուչանալը ոչ քեզ համար է լաւ, ոչ՝ ինձ, մէկ է, պիտի գնամ:

— Կ'իմանամ, դառ:

— Բայց դու ի զուր չվերադարձար քեռի Արոյի հետ, հայրիկ: Դու···

— Ցարութ, — կտրեց հայրը, — Ցարութ, դառ···

Ու լռեց, սեղմուեց որդուն ու լռեց՝ սպասեց որդուն էլ լռի, եւ գնացքը սուլեց – սղոցեց Զորի Միրոյի ու Ցարութ որդու արանքում ծուարած տաք լռութիւնը:

8·

Ամիսը մէկ–երկու անգամ փոստատարը նամակ բերեց Ցարութից:

— Հայկուչ, մեռնիմ էն նախշուն աչքերուն, մէկ էլ կարդա:

Զորի Միրօն էլի ու էլի էր լսում Ցարութի տողն ու բառը, յետոյ նամակ էր թելադրում.

«Ցարութ, դառ, էն օրուանից, որ քու ոտք դուրս եկաւ անից՝ արեւ չի կաթացէ տան մէջ, իմ արեւ, Ցարութ:

Էն օրուանից որ հեռացար դռնից հով չի դիպչէ դրան, էն օրուանից բոց չի ընկէ թունդրի մէջ, երգիքից ծուխ չի էլէ··· Իմ տաք թունդիր, Ցարութ, իմ ծուխ, Ցարութ:

Նամակը թելադրում, կարդալ էր տալիս, համբուրում աղջկայ ճակատն ու դնում ձորապռնկի իր տունը՝ բռի մէջ Ցարութի կռռուհատ նամակը, մտքում ու աչքերի դէմ՝ ձորաբերանին հաւաքուած ժողովուրդ ու զուռնայ, կարմիր – կանաչ կապած փեսայ Ցարութ ու ճերմակ քօղի տակ աչքերը խոնարհած Հայկանոյչ հարս:

Աչխարհը եռանկիւնացալ նամակ էր դարձել: Ու Զորի Միրոյի աչխարհն էր այդպէս՝ եռանկիւնացալ նամակ՝ մի գագաթը ձորի պռնկի քար չէմին, մէկը՝ երկնքում, երրորդը՝ է՛, եօթը սարից այն կողմ, թուի ու թվանքի տակ:

Ոմբարկուեց երրորդ գաղաթը, եւ Միրոյի աչխարհը գարձաւ աւեր: Քար կտրեց դրան մօտ դրած իր քարի վրայ եւ ձորի մէջ թափեց աչքերի մշուչն ու սեւը: Դարձաւ տան պատին ծեփուած, արատաղուած սառեր:

Գիւղացիները խղճացին նրան:

— Իմ սիրտ կը վկայէր, որ Զորի Միրոյի տղին բան կը պատահի, — ասաց Արօն, հէյ վախ, Միրօ:

— Գոցուաւ մարդու դուռ, խեղճ Միրօ:

— Կտրաւ մարդու ծուխ, տնաւեր Միրօ:

— Հըմ՞, անասուաած մարդ, քարհոդի է՝ կը դիմանայ···

Յետոյ ամէն մէկը երազեց եռանկիւնացալ նամակ իր աչխարհը, բռնեց դաչտ ու կալի ճամբայ, աչք ածեց պահեստի դըրանն, ու մոռացան նրան:

Իսկ մի օր Մայրօն անիծեց իր Սառէ հարսին ու Միրոյի անունը նրա չուրթերից ընկաւ որպէս անէծք·

— Բայդուչ դառնաս Զորի Միրոյի պէս, — անիծեց Մայրօն, եւ Սառէի անունը ծամոն դարձաւ գիւղի բերանում:

Զկորցրին խիղճ ու հոգի եւ յիչեցին, որ Սառէն գոց բերան էր, մեծ ու փոքրի յարգանք – պատիւ պահող:

— Մայրօն հարսի արեւով երդում կ'անէր:

Աղբիւրը ջրի էր դալիս, ամաչելով էր նայում մարդու աչք ու երեսի, օրօր – չորոր փէչերի հետ տանում էր հարիւր ջահէլի հայեացք, հարիւր անգամ կարմրում ջրի ճամբին:

— Ամէն տղատէր փափաք ունէր Մայրոյի հարսի պէս հարս ունենար:

Եւ ապա յիչեցին·

— Դաչտ ու կալ գնաց, կորցուց ճակատի մեռոն···

— Բրիգադիր Սեւօն ամէնքի ծոց ու դոպից ցորեն կը խլէ, Սառէից՝ չէ···

Եւ բազմխմաստ ժպտաց, չչնչաց լակաւոր ու ջարդուած կոզիբեոկով գիւղը: Իսկ հարսատէր Մայրօն զարկեց ծնկներին, Սառէի գլխին անէծք թափեց:

— Բայդուչ մնաս Զորի Միրոյի պէս, — եւ դուրս արաւ:

Սառէն կծկուեց մարագի պատի տակ, միտք արեց, միտք արեց, յետոյ կեսրոջ անէծքների մէջից ջոկեց Միրոյի անունն ու գնաց:

··· Մի պարկ մուխ էր թափուել դրան քարին, փչրուած մի պարկ գիչեր: Զորի Միրօն էր: Տարտա՞մ բարձրացուց գլուխը եւ սուս մնաց: Դող անցաւ Սառէի կռնակ եւ սուս մնաց: Դող անցաւ Սառէի մարմնով· երբեք Միրոյի հետ լեզու թըրջած չէր (լսել էր՝ գիւղում կայ Զորի Միրօ, հեռուից տեսել էր): Իսկ նա լուռ էր եւ լուռ էր տան բաց ու մթամած դուռը եւ լռութիւնը ահ էր ու կրթկթում էր ձորի մէջ: Կամ ձայն ու բառ էր պէտք, կամ թողնել, փախչել:

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱԼՇՈՑԵԱՆ

(42 – Շար·)

— Ողջույն ձեզ տանել բերդին: Տալիս եմ ձեզ մի ամիս ժամանակ, այդ ընթացքում դուք պիտի ամուսնանաք: Ես ձեզ կտամ մի գիշերվա ժամանակ, որպեսզի դուք ձեզ ծանոթացնեք: Բայց այդ գիշերը դուք պիտի ամուսնանաք: Ես ձեզ կտամ մի ձի, որպեսզի դուք ձեզ ծանոթացնե

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Նշան Դարբինեան, զաւակներն ու թոռները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Ցունիս 20, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ-հօր՝

ՆՇԱՆ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆԻ

մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Այս տխուր առթիւ Տիկին Նշան Դարբինեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

×

Տէր եւ Տիկին Բարգէն Պահկեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Աւետիս Տէօվլէթեան, Տէր եւ Տիկին Համայեակ Ցովնանեան, Տիկին Արմենուհի Խաչիկեան, Տէր եւ Տիկին Հանչերեան եւ զաւակը եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց մօր, մեծ-մօր, հարսին եւ աղգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐԻԿ ՊՍԱԿԵԱՆԻ

(ծնեալ Լուսպարոնեան)

մահուան տարելիցին առթիւ, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին կիրակի, Ցունիս 20ին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Իրենց եղբօր եւ հօրեղբօր՝ Խաչիկ Մկրտիչեանի մահուան քառասունքին առթիւ, Պ. Տիգրան Մկրտիչեան եւ զաւակները կը նուիրեն Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան 800 ֆր. (ստանալ «Ցառաջ»էն)։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Սէն Ժեռոմի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած դպրոցի չքեղ հանդէսը տեղի կ'ունենայ դպրոցի սրահին մէջ, Ցունիս 18ին ժամը 21ին։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին՝ արտասանութիւնները, երգ, պար, խմբերգ, թատերգութիւն եւ անակնկալները։ Ուսուց – չուհի Տիկին Պատուականեան – Թորոսեանի ղեկավարութեամբ կը ներկայացուին երկու բարոյալից թատերգութիւնները։

Մեծերու կողմէ հայկական պարեր, ղեկավարութեամբ Տիկին Անահիտ Գաբրիէլեանի։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի միօրեայ վարժարանին ամավերջի հանդէսը Ցունիս 20ին կիրակի ժամը 15ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Երգ, պար, արտասանութիւններ աշակերտ – աշակերտուհիներու կողմէ, ղեկավարութեամբ երէցկին Սոնա Նաճար – եանի եւ պարուսոյց Է. Պօլիկեանի։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՑՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Ցունիս 19ին Շաբաթ, երեկոյեան ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ՝ 12–14 Ռիւ Սէն Պազիլ, Մարսէյլ։

Կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։ Հաճելի անակնկալներ եւ հայկական տոհմիկ պարեր հայ Արենոյշներու «Գայեանէ», «Մարալ» եւ «Մասիս» պարախումբերու կողմէ։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻԼ

Այս կիրակի, Ցունիս 20, պատարագ կը մատուցուի։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի, Ցունիս 20, Տօն է Կաթուղիկէ Ս. Էջմիածնի։

Ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր եպիսկոպոսական բազմաձայն պատարագ եւ կը տրուի աւուր պաշտաճի քարոզ։ Պատարագի ընթացքին կը կատարուի մանուկ մաղթանք Ս. Էջմիածնի։

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մանակցելու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաք. եկեղեցւոյ անսասանութեան համար։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ԸՆԴՀ. ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պուլվ. Օտտոյի Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը կը յայտնէ թէ կիրակի Ցունիս 20, հանդիսաւոր պատարագ եւ ընդհ. հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի՝ առ ի երախտագիտութիւն բոլոր այն կրօնական հայրերուն եւ թաղին ազգայիններուն, որոնք նիւթապէս եւ բարոյապէս ծառայած, գործած ու անցած են։

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Փարիզի եւ շրջանի մարմինը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ կիրակի առաւօտ Ցունիս 20, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցիին մէջ, 1915 Ցունիս 15ին Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղան հանուած Քսան Հերոսներուն համար։ Նոյնպէս հայ ազատագրութեան համար կեսարիոյ կախաղաններուն վրայ եւ Վանի բանտին մէջ նահատակուած հերոսներու յիշատակին։

Հերոսներու յիշատակը յարգող բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ արարողութեան։

×

ՀՈԳԵՃԱՇ

Կիրակի Ցունիս 20, ժամը 13ին, Ո Ժառտէն տը Թէոփիլ ճաշարանին մէջ, 139 Ռիւ Սէնթ Օնորէ։

Ծախքերու մասնակցութիւն։

CAEL

Rue Villa des Prés — Sevran

RAPHY

Exposition du 15 au 26 Juin

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ մասնաճիւղի ընկերուհիները ընդհ. ժողովի Շաբաթ Ցունիս 19, ժամը ճիշդ 15·30ին, Լը Քատէ սրճարանին վերնայարկը, Մեթրօ Քատէ։ Օրակարգ՝ շրջաբերականի ընթերցում։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ նահանգի Մուրատ Ու – սումնասիրացի ժողովը Ցունիս 18 ժամը 20·30ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Օրակարգ·— Մխիթար աբբահօր 300ամեակ։ Շարունակութիւն նախորդ ժողովին։

Հ. Յ. Դ.

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (Ցունիս 18) ժամը 21ին, Ծանօթ հատապավայրը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Իսիի միօրեայ վարժարանի ամավերջի հանդէսը Ցունիս 20ին, կիրակի ժամը 14·30ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տէֆանս։

Արտասանութիւն, երգ եւ պար աշակերտ – աշակերտուհիներու կողմէ։

PRIX EXCEPTIONNEL

2650 F

VOYAGES en ARMENIE

Au départ de Marseille 14 jours

JUILLET AOUT SEPTEMBRE

Comprenant

Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1ere classe — Visites et excursions — Service accompagnateur, guide.

DEPART DU 2 JUILLET ENCORE QUELQUES PLACES DISPONIBLES

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière
13001 - MARSEILLE
tél. (91) 50. 89. 12

Madeleine BENNEYAN
HAVAS - VOYAGES
12, bd. Général De-Gaulle
26000 - VALENCE
tél. (75) 43. 06. 06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

Un premier disque de chansons

aram

« A LA TERRASSE DU CAFE »

Un disque SARAVAH
Distribué par RCA

Chez tous les disquaires

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Սզդ. Մութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ կիրակի, Ցունիս 20, առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ երեկոյ Տէսինի Սանթրը Ա.Էրէ դաշտին վրայ տարեկան դաշտահանդէսը, ի նպաստ Լիոնի Հայկազեան միօրեայ վարժարանին։

Գեղարուեստական բաժին աշակերտներու կողմէ, ճոխ պիւֆէ եւ հայկական խորոված եւ վիճակահանութիւն։

Վիճակահանութեան հինգ բախտաւորները կը շահին·— 1· Ճանապարհատոմս մը 2·400 ֆր. արժողութեամբ։ 2· Ճոխնական «Հոնտա» մոթոսիքլէթ մը։ 3· Միջազգային մրցումներու յարմար հեծանիւ մը։ 4· Փոքր երախայի համար հեծանիւ մը։ 5· Գունաւոր լուսանկարչական գործիք մը փոլարոյիք։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Վիէնի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, Ցունիս 20, կիրակի ամբողջ օրը Ժեմանի դաշտին մէջ։

Երգ, պար, արտասանութիւն դպրոցի աշակերտներուն կողմէ։

Նուագախումբ Սայաք–Նովա։

Առատ կերուխում։

Կը հրաւիրուի Վիէնի հայ գաղութը անցընելու լաւ օր մը։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Ը ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Ը ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

INVITATION

LES VENDREDIS DE LA QUATRA

LE VENDREDI 18 JUIN A 21 H.

L'ENSEMBLE INSTRUMENTAL QUATRA

sous la direction de Cyril Diederich

Solistes

EUGENIE ALECIAN
PHILIPPE MULLER
AMY FLAMMER

ASLAMAZIAN — BACH — HAYDN — VIVALDI

MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16

PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Ը ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ Ը ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՉԱՐԳ

ՇԱԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
19
SAMEDI
19 JUIN
1976

LE NUMERO 1.20 F.

ՀԱՅԿԱԶ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·617

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.617

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻՆԵՐՈՒ ՁԵՌՔՆ ԵՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԴԵՍՊԱՆԸ ՍՊԱՆՆՈՂ ԵՐԵՔ ԼԻԲԱՆԱՆՑԻՆԵՐԸ

— o —

ՖՈՐՏ ՈՐՈՇԵՑ ԼԻԲԱՆԱՆԻ 1400 ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՊԱՐՊԵԼ

— o —

Նախագահ Ֆորտ յայտարարեց թէ Լիբանանի բոլոր Ամերիկացիները (1400 հոգի մնացած է) պիտի մեկնին Լիբանանէն: Միւս կողմէ երկուշաբթի օր, Միացեալ Նահանգներու բոլոր դրօշակները կէս պիտի պարզուին, ի նշան սուգի: Ամերիկացի դեսպանին սպանութեան առընչութեամբ, Պաղեստինեան Ազատագրական կազմակերպութիւնը յայտարարած է Հինգշաբթի օր թէ բռնած է երեք լիբանանցի արձակագէտներ, որոնց մասին կասկած կայ թէ ամերիկացի դեսպանին ոճրագործներն են: Պաղեստինցիք կ'ըսեն թէ տրամադիր են այդ երեք կասկածելիները յանձնել խաղաղութեան ատեանի մը միայն, որ պէտք է Լիբանան գայ, ըստ Արաբական Լիկայի որոշումին: Մինչ նոյն աղբիւրներու համաձայն, այս երեք Լիբանանցիները ձերբակալուած են առնչի պիչեր եւ խոստովանած են թէ Ֆրէնսիս Մըլոյը սպաննած են, ինչպէս նաեւ տնտեսական խորհրդատուն եւ չարժաւորը: Պարզուած է նաեւ թէ այս արարքը առանձին ձեռնարկ մը չէ այլ մաս կը կազմէ դաւի մը եւ այս երեքը խմբակի մը մաս կը կազմեն ու Պաղեստինցիք կ'աւելցնեն թէ կը ջանան հասկնալ թէ ո՞վ կայ ասոնց ետին:

Այս յանգուցրները «երկինքէն ինկած» են Պաղեստինցիներուն համար կը նկատէ Ֆինկաօի Թղթակիցը, որ կը նկարագրէ թէ ինչ խուճապի մատնուած էին Արաֆաթ եւ իր մարդիկը այս սպանութեան առթիւ, զոր աղէտ մը կը նկատէին իրենց համար, շրջանի մը, ուր Արաֆաթ Սաուտի Արաբիա պիտի երթայ դրամ գտնելու (տոլար) եւ եգիպտասուրիական վեհաժողովի նախօրեակին, որ նաեւ Սաուտի Արաբիա պիտի գումարուի: Այս պատճառներով է որ ոմանց համար այս յանցաւորները քիչ մը «չատ չուտ» գտնուած են:

Ամէն պարագայի այս սպանութիւնը խուճապ ստեղծած է ոչ միայն Ամերիկացիներուն այլեւ բոլոր օտարներու մօտ:

Ամերիկացիներու մեկնումէն զատ, միւսներն ալ որոշած են նուազագոյնի իջեցնել դեսպանատուներու իրենց պաշտօնէութիւնը:

Այս պայմաններու մէջ քիչ ուշադրութիւն դրաւած է նախարարական փոփոխութիւն մը զոր Ֆրէնճիէ կատարած է առջի օր, Արտաքին նախարարութիւնն ալ տալով Շամունի (Ներքին նախարար): Ցարդ այդ պաշտօնին դլուխն էր Թաքլա Ֆէտ որ ամիսներէ ի վեր արտասահման կը մնայ: Թէեւ այս ալ չի կրնար շատ կարեւորութիւն ներկայացնել եթէ չանտեսուի որ 14 ամիսէ, Լիբանան ոչ Պետութիւն ունի, ոչ կառավարութիւն, ոչ ալ տէր (թէեւ տէրի դեռնի վրայ, ընդհանրապէս օդակայանին մէջ ողջունած են Երեւանի ժողովուրդին ներկայացուցիչները: Ազգային տարազներ հագած աղջիկներն ու պատանիները, պիոներները Ինտիրա Կանտիին ծաղկեփունջեր նուիրած են:

Հիւրերը օդակայանէն քաղաք առաջնորդուած են պատուոյ շքախումբով: Ճամբուն վրայ, Երեւանի փողոցներն ու հրապարակները զարդարուած էին Հնդկաստանի, Ս. Միութեան եւ Հայաստանի պետական դրօշակներով եւ պաստառներով: Տասնեակ հազարաւոր Երեւանցիներ ճամբու եզերքին ողջունած են հիւրերը:

×

Նոյն օրը, Հնդկաստանի վարչապետն ու իրեն ընկերացողները այցելած են Մաշտոց մատենադարանը, ուր դիտած են ցուցասրահին մէջ ներկայացուած հրատարակութիւններ: Հիւրերուն բացատրութիւններ տուած է մատենադարանի տնօրէնը Ակադ· Լ· Խաչիկեան: Հիւրերը դիտած են Հայ – Հնդկական կապերուն նուիրուած ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած է Անահիտ Շիրակացիի «Աչխարհացոյց» (Է· դար), որ տեղեկութիւններ կը պարունակէ Հնդկաստանի արեւելեան եւ արեւմտեան շրջաններու մասին, երկրին մէջ ապրող ժողովուրդներու կենցաղի մասին: Ցուցահանդէսին մէջ ներկայացուած է նաեւ «Անուանք քաղաքաց Հնդկաց» ԺԲ· դարու աշխատութիւնը, որուն անծանօթ հեղինակը կը թուէ Հնդկաստանի առեւտրական կեդրոնները՝ Լահոր, Կաշմոր, Բանկլաշ, Մոլտան, Մլենար, Բանգալուր եւ ուրիշներ, կուտայ տնտեսական եւ աշխարհագրական հետաքրքրական տեղեկութիւններ: Հնդկաստանի կարգ մը քաղաքներուն մէջ, ԺԶ·–ԺԸ· դարերուն, կազմուած են հայկական դաղութներ: Մատենադարանին մէջ կը գտնուին այն տպագիր հրատարակութիւնները, որոնք կը ներկայացնեն Պոմպէի, Մատրասի, Կալկաթայի եւ ուրիշ քաղաքներու Հայերու կեանքը: Հիւրերը դիտած են նաեւ Հնդկաստան արտադրուած հայկ· ձեռագիրները, հրատարակուած հին դիրքերը: Վարչապետ Կանտիի նուիրած են 1794ին Մատրաս լոյս տեսած «Աղդարար» հայերէն առաջին թերթի լուսանկարուած պատճէնը, ինչպէս նաեւ հին հայկ· մանրանկարչութեան գունաւոր albomը:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՏԻԿԻՆ ԿԱՆՏԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

Երէկուան մեր թիւով հաղորդած էինք թէ Հնդկաստանի վարչապետը՝ Տիկին Ինտիրա Կանտի երկու օրուան այցելութիւն մը կատարած է Հայաստան: Այս այցելութեան առթիւ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը քաղենք Ամէնփրէսէն, ինչպէս նաեւ «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի Ցունիս 12ի թիւէն

Վարչապետին ընկերացած են Խորհ· Միութեան փոխ–վարչապետ Ի· Աբիսովը, Խորհ· Միութեան Հնդկաստանի լիազօր դեսպան Վ· Մալցեւ, Խորհ· Միութեան Արտաքին նախարարութեան կազմի անդամ Ն· Սուդարիկով: Ինտիրա Կանտիի հետ Երեւան այցելած են Հնդկաստանի Արտաքին նախարար Եա· Զավան, Ծրագրի նախարար Շանկար Գհոշ, Հնդկաստանի Խորհ· Միութեան դեսպան Ի· Գուջրալ, եւ պաշտօնական ուրիշ անձնաւորութիւններ: Ցունիս 11ին ժամը 8·30ին օդանաւը վայրէջք կատարած է Երեւանի օդակայանը: Հնդկաստանի, Խորհ· Միութեան եւ Հայաստանի պետական դրօշակներով զարդարուած «Արեւմտեան» օդակայանը, օդանաւի սանդուխներուն քով վարչապետ Կանտին դիմաւորած են Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան Ա· քարտուղար Կարէն Դեմիրճեան, վարչապետ Գ· Արզումանեան, Արտաքին նախարար Ջոն Կիրակոսեան, փոխ վարչապետներ Գ· Մարտիրոսեան, Ա· Կիրակոսեան, Կ· Ղամբարեան, Գ· Պետրոսեան, Ռ· Սվետլովա, Ս· Թումանեան, Երեւանի քաղաքապետ Մ· Մուրադեան, Հայաստանի նախարարներ Ս· Առաքելեան, Է· Գաբրիէլեան, Մ· Զուրաբեան, Ն· Թուխիկեան, Ս· Հախումեան, Հայրապետեան, Թ· Մինասեանց, Ե· Պատալով, Ռ· Պարսամեան, Ապահովութեան Կոմիտէի նախագահ Հ· Միքայէլեան, կոմիտէներու նախագահներ Գ· Աղաբաբեան, Վ· Համազասպեան, Ս· Բաղդասարեան, երեսփոխաններ Կ· Դալլաքեան, Լ· Ներսիսեան, Մ· Դաւթեան, Լ· Մանասէրեան, Ա· Մկրտչեան, Կարապետեան, Ա· Խաչիկեան, Վարդանեան, արտասահմանեան երկիրներու հետ Բարեկամութեան եւ Մշակութային Կապի Ընկերութեան նախագահ Ռ· Սամսոնեան: Հնդկաստանի վարչապետին օդակայանին մէջ ողջունած են Երեւանի ժողովուրդին ներկայացուցիչները: Ազգային տարազներ հագած աղջիկներն ու պատանիները, պիոներները Ինտիրա Կանտիին ծաղկեփունջեր նուիրած են:

Հիւրերը օդակայանէն քաղաք առաջնորդուած են պատուոյ շքախումբով: Ճամբուն վրայ, Երեւանի փողոցներն ու հրապարակները զարդարուած էին Հնդկաստանի, Ս· Միութեան եւ Հայաստանի պետական դրօշակներով եւ պաստառներով: Տասնեակ հազարաւոր Երեւանցիներ ճամբու եզերքին ողջունած են հիւրերը:

×

Նոյն օրը, Հնդկաստանի վարչապետն ու իրեն ընկերացողները այցելած են Մաշտոց մատենադարանը, ուր դիտած են ցուցասրահին մէջ ներկայացուած հրատարակութիւններ: Հիւրերուն բացատրութիւններ տուած է մատենադարանի տնօրէնը Ակադ· Լ· Խաչիկեան: Հիւրերը դիտած են Հայ – Հնդկական կապերուն նուիրուած ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած է Անահիտ Շիրակացիի «Աչխարհացոյց» (Է· դար), որ տեղեկութիւններ կը պարունակէ Հնդկաստանի արեւելեան եւ արեւմտեան շրջաններու մասին, երկրին մէջ ապրող ժողովուրդներու կենցաղի մասին: Ցուցահանդէսին մէջ ներկայացուած է նաեւ «Անուանք քաղաքաց Հնդկաց» ԺԲ· դարու աշխատութիւնը, որուն անծանօթ հեղինակը կը թուէ Հնդկաստանի առեւտրական կեդրոնները՝ Լահոր, Կաշմոր, Բանկլաշ, Մոլտան, Մլենար, Բանգալուր եւ ուրիշներ, կուտայ տնտեսական եւ աշխարհագրական հետաքրքրական տեղեկութիւններ: Հնդկաստանի կարգ մը քաղաքներուն մէջ, ԺԶ·–ԺԸ· դարերուն, կազմուած են հայկական դաղութներ: Մատենադարանին մէջ կը գտնուին այն տպագիր հրատարակութիւնները, որոնք կը ներկայացնեն Պոմպէի, Մատրասի, Կալկաթայի եւ ուրիշ քաղաքներու Հայերու կեանքը: Հիւրերը դիտած են նաեւ Հնդկաստան արտադրուած հայկ· ձեռագիրները, հրատարակուած հին դիրքերը: Վարչապետ Կանտիի նուիրած են 1794ին Մատրաս լոյս տեսած «Աղդարար» հայերէն առաջին թերթի լուսանկարուած պատճէնը, ինչպէս նաեւ հին հայկ· մանրանկարչութեան գունաւոր albomը:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՏԵՐՈՒՆԻ· ԱՐՓԻԿ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ

— o —

Ցաւով կ'իմանանք թէ յետ երկարատեւ եւ անողոք հիւանդութեան, Ցունիս 15ին իր մահկանացուն կնքած է Տիկին Արփիկ Արղութեան, զաւակը՝ Իշխան եւ Իշխանուհի Յովսէփ եւ Սաթենիկ Արղութեանի: Ողբացեալը երիտասարդ տարիքէն փարիզ հաստատուած, արուեստագէտի խառնուածքի տէր, յաճախած է Ռուսական երաժշտանոցը եւ երգի վարպետ դասատուներ ունեցած, Ֆրանսացի, ռուս թէ դերմանացի: Քանիցս երգահանդէս – ներ տուած է ու նաեւ իր մասնակցութիւնը բերած հայկ· հանդէսներու զեղարուեստական բաժիններուն:

Վերջին տարիներուն, առաւելաբար զբաղած է հանգստեան տուներով, հայկ· եւ ռուսական, ուր պաշտօնավարած է մինչեւ իր անողոք հիւանդութիւնը: Շուրջ 73 տարեկան, ողբացեալը բարի յիշատակ մը կը թողու իր բարեկամներուն եւ հարազատներուն սրտին մէջ:

ՀԱՒԱԻ ՄԸ ՏԱՊՈՒ

ԵՈՀԱՆՆԷՍՊՈՒՐԿԻ արուարձաններէն՝ Սովեթոյի մէջ բախումները երթալով սաստկացած են եւ ցեղապաշտական ծանր բնոյթ առած: Ամէն ինչ սկսած էր սեւ աչակերտներու եւ սեւ ոստիկաններու միջեւ, որոնք կրակ բացած էին այդ թաղուղոց վրայ, որոնք չէին ուզեր ափրիֆաանս սորվիլ (Պոէրներու լեզուն): Այս առաջին բախումները ծանր հետեւանքներ ունեցան եւ նոր կռիւներ սկսան այս անգամ Եոհաննէսպուրկի կեդրոնը, սպիտակ համալսարանի ուսանողներու (գօրավիգ սեւ աչակերտներուն) եւ սպիտակ հակացուցարարներու միջեւ, կողմնակից Ափարթհիտի (խտրականութեան) քաղաքականութեան: 50 մեռեալ կայ եւ 250 վիրաւոր: Հաւանական է որ բանակը միջամտէ:

ՑՈՐԴԱՆԱՆԻ Հիւսէյն թագաւորի Մոսկուա երթալէն առաջ, Միացեալ Նահանգները պաշտօնապէս տեղեկացուցած են իրեն որ զէնք չունի, այլապէս «մի – լիոնաւոր տոլարներու վնաս կը կրէ զըրկուելով ամերիկեան տնտեսական եւ զինուորական օժանդակութենէն»: Ինչպէս ծանօթ է, անցեալ տարի թագաւորը սկզբունքով համաձայնած էր Միացեալ Նահանգներէն 14 «Հավք» հրթիռներ գնել՝ 850 միլիոն տոլար արժէքով, որուն մէկ մասը Սաուտի Արաբիան պիտի վճարէր· սակայն թագաւորը սուղ գտնելով հրաժարած էր եւ յետագային որոշած՝ Մոսկուայէ գնել: Զորեքշաբթի Վիէննայի մէջ Հիւսէյն յայտարարած է· «Ուրկէ որ յարմար նկատեմ, այնտեղէն կը գնեմ զէնքերը»: Հիւսէյն առջի գիշեր հասաւ Մոսկուա, ուր ընդունուեցաւ խորհրդային զեկավարներուն կողմէ: Խորհ· Միութիւն պիտի մնայ 11 օր եւ կը թուի թէ վճռած է գլխաւորաբար օդային պաշտպանութեան զէնքեր գնել:

ՁՈՀՎՈՒ ՎԻՊԱՇ

— Ֆեռմ Միրզո, — շուրթերը ոտքերի։
— Ի՞նչ Հ՛ուզիս... Ո՞վ ես, — ձայնը ոտքի բոպեում եկավ։
— Ես Մայրմի հարսն եմ։
— Ի՞նչ Հ՛ուզիս։
Ոտքն հուշ եկավ փլուզած սառնարանը ջիզ հեռու։
— Իմ հոգու ծնունդ, — ձորի մեջ, չէի՞ սեր ուրախացնող Ալոյի եւ ձայնը մի ակնթարթ, եթե ձայնի չէ, իր ձայնի նմանը էր։
— Իմ հնոցի մոտ ես։ Ինչո՞ւ ես եկել ինձ մոտ։ Ձայնը մեղմ էր։
— Ինչո՞ւ ես եկել ինձ մոտ... Ինչո՞ւ ես եկել ինձ մոտ։ Ինչո՞ւ ես եկել ինձ մոտ։ Ինչո՞ւ ես եկել ինձ մոտ։

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ ՎԺԱՐԱՆԸ

ՊԱՐՈՒՅՆԻՆ, ԲԱՍՏԱԹԱԿ ԿԱՏԱՐԵԼ Ա. ՍԱՍՈՒՆԻ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ

— Ո՛չ, պատճառ ճշմարտությունը չէ որ ես կսեմ ինչպես մտածել ձեզ համար, Ալլա, ընթերցողը պետք է ինքնուրույն դատողություն ունենա։ Ինչպես որ ես ունեցա ինքնուրույն դատողություն, երբ ինձ ասացին, թե ձեր հայրը՝ Ալլա Ալլահվերդյանը, ձեր մայրը՝ Հայկազունի Վարանը, ձեր քեռին՝ Ալլա Ալլահվերդյանի եղբայրը, ձեր մորաքույրը՝ Ալլա Ալլահվերդյանի քույրը, ձեր հորեղբայրը՝ Ալլա Ալլահվերդյանի եղբայրը, ձեր հորաքույրը՝ Ալլա Ալլահվերդյանի քույրը, ձեր հորեղբոր կինը՝ Ալլա Ալլահվերդյանի կինը, ձեր հորեղբոր աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի աղջիկները, ձեր հորեղբոր տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի տղաները, ձեր հորաքրոջ ամուսինը՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ամուսինը, ձեր հորաքրոջ աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի աղջիկները, ձեր հորաքրոջ տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի տղաները, ձեր հորաքրոջ թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի թոռները, ձեր հորաքրոջ թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների աղջիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների տղաները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների թոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների աղջիկները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների տղաները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների թոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնուհիները, ձեր հորաքրոջ ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկների ծոռնիկները՝ Ալլա Ալլահվերդյանի ծոռնիկների

Տէր եւ Տիկին Վասիկ – Լեւոն Տէր–Դաւթեան, բժիշկ եւ Տիկին Ռուբէն Տէր–Դաւթեան եւ իրենց զաւակները, Տիկին Մարգրիտ Վաթէլ խոր ցաւով կը ծանուցանեն

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԱՐՓԻՆԷ
ԱՐՂՈՒԹԻՆԱԿԻ – ՏՈՂԿՈՐՈՒԿՈՖԻ
(Արղուբեան)

մահը, որ պատահեցաւ, Ցունիս 15ին յետ անողոք հիւանդութեան:

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երեքշաբթի Ցունիս 22, ժամը 10·30–ին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Շաւիլի գերեզմանատունը, ի մօտոյ ամփոփուելու համար Արղութեան–Տէր–Դաւթեան դամբարանը:

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ այդ:

ՅԱՌԱՋ.— Մեր ցաւակցութիւնները Տէր–Դաւթեան եղբայրներուն:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Սիրանոյշ Կարապետեան 50 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին իր սիրեցեալ ամուսնոյն եւ եղբօր՝ Սիրական Կարապետեանի (Թուլոն) եւ խաչեր Ցակոբեանի (Պէյրութ) մահուան Բ. տարելիցին առթիւ:

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Օնպաշեան հետեւեալ նուէրները կ'ընէ Փարիզի Մշակոյթի Տան Նոր Սեղանոցի «Օնպաշեան» սրահին 500 ֆր. Մշակոյթի Տան պատուոյ անդամակցութիւն 100 ֆր. (ստանալ «Ցառաջ»էն):

ԿԱԶԴՈՒՐՄԱՆ ԿԱՅԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄԱՆԶԵՐՈՒՆ

Ցուլիս 2–24 կազդուրման կայան կը բացուի Հռոմի Լեւոնեան հայ վարժարանի ամարանոցը

ԳԱԴԻՆՕ

որ կը դանուի Իտալիոյ մայրաքաղաքին հիւսիսակողմը, 60 հազարամեթրի հեռաւորութեան վրայ:

Արձանագրութեան համար դիմել Մարսէյլի Անարատ Ցղութեան հայ Քոյրերուն: Հասցէ՝

Ecole Notre-Dame du Sacré Cœur
167, Avenue des Caillols
13012 Marseille — Tél. 93-50-91

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ողբացեալ Հնազանդ Տէր–Ղազարեանի մահուան առթիւ Սէն Ժեռմի Ս. Սահակ–Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր թոռներուն, քրոջ եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն եւ այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները ստացած է.— Տէր եւ Տիկ. Անարէտ Տէր–Ղազարեան, Տէր եւ Տիկ. Նշան Կիւրիւլեան եկեղեցւոյ պայծառութեան 100ական ֆր., Ցակոբ Ղուրուչեան, Տէր եւ Տիկ. Ալպէռ Մէլքմէնճեան, Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Զէյթունցեան, Տէր եւ Տիկ. Սարաֆեան 50–ական, Մօրիս Միքայէլեան, Ցարութիւն Նէվչէհիրեան 20ական, Տէր եւ Տիկ. Պարսամիկեան, Ցովհ. Ժամկոչեան 10ական, Տէր եւ Տիկ. Ծերոն Մէլքմէնճեան դպրոցին 50, Տէր եւ Տիկ. Ցակոբ Մէլքմէնճեան 25 եկեղեցւոյ 25 դպրոցին, Տէր եւ Տիկ. Գէորգ Մանկիեան, Տէր եւ Տիկ. Մինաս Աճէմեան 20ական դպրոցին:

×

Առնուվիլի Ս. Խաչ երգչախումբի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, իր յարգելի բարեբար եւ համակիրներէն.— Տիկ. Ոսկեր–իչեան, Տիկ. Ժամկոչեան, Տիկ. Շիֆարճեան, Տիկ. Մարտիկեան 100ական ֆր.,, Ամասիայի Հայրնկ. Միութիւն 200 եւ ամն 150 ֆր.:

×

Սէնթ Էթիէնի Հայ Ազգ. Միութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները, ի նպաստ հայերէնի միօրեայ դպրոցին.—

Տիկնանց Միութիւն 1500 ֆր., Սարգիս Մօզեան 300, Ցովհ Փիլիկեան, Րաֆֆի Պոտիկեան, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ 200ական, Ստեփան Ստեփանեան, Սիմոն Հայթայեան, Նշան Այտապիրեան, Ցակոբ Տէտէեան, Մամբրէ Խաչատուրեան, Արամ Զուքիմեան 100ական, Երուանդ Համալեան, Վահան Ղազարեան 50ական:

×

Հայ Ուսանողաց Օգն. Մարմինը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Ֆրէնկեան 1000 ֆր., Տիկին Ֆ. Քէհեաեան 100 ֆր.:

Օր. Հռիփսիմէ Ձէնազեանի մահուան առթիւ Ձէնազեան ընտանիք 1000, Պր. Սուրէն եւ Ժիրայր Ձէնազեան (Ցունաստան) 200, Տիկ. Է. Այվազեան, Պր. Ա. Տէյիրմէնճեան, Տէր եւ Տիկին Վ. Գրմըճեան 100ական եւ Պր. Պասմաճեանի մահուան առթիւ Պր. Տէյիրմէնճեան 100 ֆր.:

×

Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Կ. Քէլէկեանէ 100 ֆ. իր կնոջ՝ Ազատուհի Քէլէկեանի մահուան տարելիցին առթիւ:

Pélerinage Exceptionnel

SAINTE ETCHMIADZINE

Bénédiction "Sourp Muron"

Festivités pour le 20ème Anniversaire de l'intronisation de Sa Sainteté le Catholicos de tous les Arméniens

DU 22 SEPTEMBRE AU 6 OCTOBRE

Renseignements et inscriptions dès maintenant auprès de :

A PARIS

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

AU SECRETARIAT DE L'EGLISE ARMENIENNE, 15 Rue Jean-Goujon, 75008 PARIS — Tél. : 359-67-03

A LYON Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

A MARSEILLE

CONCORDE VOYAGES
11, Ave. de Mazargues
13008 Marseille
Tél. : 53-53-61

PRADO VOYAGES
353, Ave. du Prado
13008 Marseille
Tél. : 76-21-80

Licence Voyages : A. 721.

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՄԵԾ ԿԱԼԱՆ

Շաբաթ Ցունիս 19, ժամը 21ին

Ալֆորվիլի մէջ

PALAIS DE SPORTS, Rue de Rome

ՆԱՒԱՍԱՐԴ պարախումբը իր նոր յայտագրով

"ՑԱՌԱՋ" կը նուիրեմ

Ինչպէս ամէն տարի, մայրերու տօնին առթիւ, այրի Տիկին Գիւզիւեան (Ալֆորվիլ) մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Գալուստեանի (Մարսէյլ – Սէն–Լու):

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
1976 – 1977

Կ'ընդունուին աշակերտներ որոնք իրենց տարիքին համաձայն ունին նաեւ ուսումնական ատեիճան: Պետական ծրագրին հետ կ'աւանդուի հայ մշակոյթը եօթներորդ դասարանէն մինչեւ աւարտական դասարան (Classe Terminale).

Արձանագրութիւնները կը փակուին Ցունիս 30ին:

Դիմել՝
Direction du Collège Arménien
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Tél. 027-68-28

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Արձակուրդի առթիւ կամ վերջնական կերպով կատարուելիք հասցէի փոփոխութիւններուն համար, մեր բաժանորդնեբէն կը խնդրուի իրենց դիմումը կատարել փոփոխութեան Թուականէն առնուազն ՀԻՆԳ օր առաջ, անպայման կցելով նոր հասցէին նաեւ հինը: «Ցառաջ»ի առքումը կը կատարուի Ֆրանսական մասնաշէտ ընկերութեան մը կողմէ (մեսաժըռի) եւ այս պայմանաժամը անհրաժեշտ է, որպէսզի յարգուի մեր բաժանորդներուն տուած Թուականները (արձակուրդի պարագային՝ մեկնումի եւ վերադարձի համար):

Այս փոփոխութեանց ծախքն է 5 ֆր. (դրոշմաթուղթ):

Արձակուրդի համար հասցէի փոփոխութիւն չենք ընդունիր Իտալիոյ համար, որուան ըլլալով որ Թղթատարական անկանոնութիւնները Թոյլ չեն տար որ բաժանորդները կանոնաւորապէս թերթը ստանան Իտալիա:

Կանխայայտ չնորհակալութեամբ՝
«ՑԱՌԱՋ»ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Միջին տարիքի հայ կին մը, տնական գործերու համար: Բնակութիւն, ուտելիք եւ աշխատավարձ:

Հեռաձայնել՝ 989–12–43

×

Հանգստեան կոչուած կամ կանխահասառեան կոչուելու վիճակի մէջ եղող հաշուապահ մը (կին թէ այր) որ տունը աշխատի: Անուն եւ հասցէ ղրկել գրաւոր «Ցառաջ»ի հասցէին:

CAEL

Rue Villa des Prés — Sevran

RAPHY

Exposition du 15 au 26 Juin

CAMP D'ÉTÉ à SALONIQUE (Grèce)

Organisé par l'Union des Etudiants Arméniens de Grèce, en collaboration avec l'Union des Etudiants Arméniens d'Europe

du 1er au 15 Août — Prix fixe (Voyage A.R. Train-Bateau + séjour) 800 F.

DEPART DE PARIS, 1er Août. Arrivée le 3 Août

RETOUR AU CHOIX le 15 Août, 22 Août, 29 Août

Toute personne désirant participer aucamp, est priée de s'inscrire dans les plus brefs délais avant le 25 Juin

LE NOMBRE DE PLACES EST LIMITE

Pour tout renseignement s'adresser à
Mr. HAIG TOUFANIAN 657-29-07
— du Lundi au Vendredi après 19 h. 30
— Le Samedi de 10 à 16 heures

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՍՏՈՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e

Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *Կարսի տէօնէր*
Երեքշաբթի՝ *Ձիթապուր – մանքը*
Հինգշաբթի՝ *Էջմիածնի էէօփթէ եւ պատուէրի վրայ՝ լահմաճուն ու չի–էէօփթէ*
Ուրբաթ՝ *Սու–պէօրէկ*
Եւ ամէն կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաչ:

ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
20
DIMANCHE
20 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՍԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·618

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.618

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

«ԿԼՈՐ ՍԵՂԱՆ» ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

ԿԱՌԱՋԱՐԿԵՆ ԺԻՍՔԱՐ ԵՒ ԱՄԱՍ

— o —

ՄԻՆՉ ՕՏԱՐՆԵՐՈՒ ՄԵԿՆՈՒՄԸ ԵՐԿՐԻՆ, ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

— o —

Լիբանանէն մեկնող օտարներու թիւը ժամէ ժամ կը մեծնայ բայց երկրին անապահով վիճակը այնքան մեծ է որ կազմուած խումբի մը մեկնումը ընդհատած է վերջին պահուն, մինչ նախապէս կը հաղորդուէր թէ քանի կառքերէ բաղկացած առաջին խումբ մը հասած է Դամասկոս, մեծն Բրիտանիոյ նախաձեռնութեամբ նաւիերն ձէէլի և պաղեստինեան, լիբիական և սուրիական պաշտպանութեան ներքեւ: Նախագահ Ֆորտ ծանրակչիռ նկատելով արդէն Լիբանանի վիճակը ընդած է ընտրապայքարի ծիրին մէջ կատարելիք իր այցելութիւնը Այոս: Պէյրութի Ֆրանսական դեսպանատունը ծրագրուած պարպումի մասին չի խօսիր բայց կը թելադրէ 6300 Ֆրանսացիներուն երկրէն հեռանալ: Ընդհանուր ձեւով բոլոր թղթակիցները կը հաստատեն թէ այս անգամ խուճապը մեծ է: Երբ Ֆորտ հրահանգած է Պէյրութի իր դեսպանատան որ կազմակերպէ 1400 Ամերիկացիներուն մեկնումը, ամէն ոք Պէյրութի մէջ ըսած է «եղա՛ւ, Սայկոն է, փնոմ-փէն է»:

Դամասկոս հասած առաջին խումբը կը փոխադրէր նաեւ սպաննուած երկու ամերիկացի դիւանագէտներու դիակները:

X Փարիզի մէջ, Ասատ եւ ժիսքար կը խորհին որ «անհրաժեշտ է կայունութեան եւ ապահովութեան մթնոլորտ մը ստեղծել Լիբանանի մէջ, որ թոյլ տայ կլոր սեղանի մը կազմակերպութիւնը լիբանանեան բոլոր կողմերու միջեւ»: Այս յայտարարութիւնը կատարած է Սուրիոյ Տեղեկատուութեան նախարարը երկու պատուիրակութեանց տեսակցութենէն ետք: Վայրը կարեւոր չէ այլ՝ նման ժողովի մը դումարումը:

Ամէն պարագայի մէջ, Շաբաթ առաւօտ կացութիւնը շատ ծանր կը նկատուէր, քանի մը պատճառներով: Նախ դէպի Դամասկոս օտարներու խումբին մեկնումին ընդումը, ապա նաեւ Ասատի ուղղակի վերաբերմը Դամասկոս, մինչ նախատեսուած էր որ Եուկոսլաւիա եւ Ռումանիա հանդիպի:

Քանի մը տողով

ՄԵԹՐՈՅԻ տոմսը մէկ Ֆրանքի կը բարձրանայ Յուլիս մէկին, իսկ չաբաթական քարթը 7 Ֆր· 20ի: Նարնջագոյն քարթն ալ յաւելումները պիտի կրէ նոյն համեմատութեամբ եւ ընդհատումներու համար ձայն՝ 40էն 45ի, 60էն 68ի եւ 80էն 90ի պիտի բարձրանայ:

ԺԱՆ ՓՐՈՒՎՕ «մեծ տանտէրը» Ֆրանսական մամուլի մէկ թղթաթին, յայտարարած է թէ իր ընկերակից Հաչէթի կը փոխանցէ Փարի-Մաչ, Փառան եւ՝ թելէ-7 ծուռի 50 առ հարիւրը: Իր թոռնուհին ալ կուտայ իզական իր պարբերականները լինչպէս՝ Մադի-Ֆլէռ, Լա Մէզոն տը Մադի – Ֆլէռ, Սանթ'իտէ, Քոսմոփոլիթան եւ Մատամ Ֆուլիճէօզ:

ՀԱՐԱՒԻ ԱՓՐԻԿԷի մէջ ցեղապաշտական խմբակները շատ մեծ ծաւալ առած են, աւելի քան հարիւր մեռեալ կայ եւ հազար վիրաւոր: Իրաց այս կացութեան մէջ, կը թուի թէ Պոյէրներու լեզուին պարտադիր դասաւանդութիւնը միայն պատրուակ մը կը մնայ եւ արմատախիլ ու քաղաք փոխադրուած սեւերու վիճակն է բուն պատճառը եղածին:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԵՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ, Յունիս 14 – 16)

ՎԱՉԳԷՆ Ա· ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՅԱՋՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա·, ստորագրելով Խաղաղութեան Հա – մաշխարհային Խորհուրդի Սթոքհոլմի նոր կոչը, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է· «Խաղաղութեան Համաշխարհային Խորհուրդի Սթոքհոլմի նոր կոչը կարեւոր հանդրուան մըն է աշխարհի խաղաղութեան պայքարի ճամբուն վրայ: Մենք լաւ կը յիշենք Սթոքհոլմի առաջին կոչը, որ մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ աշխարհի ճակատագրի, խաղաղութեան, զինաթափումի վրայ, հարցեր, որոնց լուծումով շահագրգռուած են աշխարհի բոլոր ժողովուրդները: Խաղաղութեան համաշխարհային շարժումը, որու դրօշակիրներէն է Խորհ· Միութիւնը, օր ըստ օրէ կը զարգանայ, մեծ ծաւալ կը առնայ: Աշխարհի մէջ կան տակաւին շատ մը վայրեր, ուր գոյութիւն ունին վատառողջ ձգտումներ, որոնք կ'ուզեն ոչ թէ պատերազմի, այլ խաղաղութեան ճամբաները գոցել, ստեղծել պատերազմական վիճակներ: Խաղաղութեան համար պէտք է պայքարիլ ամբողջ հոգիով: Կոչ կ'ընեմ նաեւ հայ ժողովուրդի բոլոր զաւակներուն: Ճիշդ է որ անունք քիչ են թիւով, բայց սիրուած ըլլալով աշխարհի չորս ծագերուն, անոնք կրնան եւ պէտք է պայքարին խաղաղութեան համար: Թող աշխարհ ընդմիշտ հեռու մնայ պատերազմի արհաւիրքներէն եւ ողբերգութիւններէն»:

X

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ԹՈՒՅՔԵՐԸ

Յունիս 15էն սկսեալ Հայաստանի օդանաւերը սկսած են թռիչքներ կատարել Լենինականէն դէպի Սոչի, Սուխում եւ Բաթում: Եակ-40 օդանաւերը չաբաթական երեք թռիչք կ'ունենան: Անոնք կը գործեն նաեւ Ղափան – Սոչի եւ Երեւան–Ստեփանակերտ դիծերուն վրայ: Օդանաւային ճամբորդներու հոսանքը կը մեծնայ ամառը: Ներքին եւ արտաքին դիծերու վրայ օրական 140 թռիչք կը կատարուի: Ներկայիս Հայաստանի գրեթէ բոլոր քաղաքները ունին օդանաւային դիծեր: Ընթացիկ հնգամեակին օդակայանի նոր շէնքեր կը կառուցուին Երեւանի եւ Լենինականի մէջ:

X

Ա.Լ· ԱՐԱՔՄՄԱՆԵԱՆԻ ՆՈՐ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԸ

Երեւանի տառամթիք թատրոնին մէջ բեմադրուած է Ալեքսանդր Արաքմանեանի «Զենիթում» թատերախաղը, որուն

ՖՈՒՊՈՒԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԲԱԺԱԿ

Քառորդ աւարտական հանդիպումները յետաձգուած ըլլալով, Արարատ քառորդ աւարտական մրցումներուն կը մասնակցի Յուլիս 12ին:

նիւթը առնուած է ժամանակակիցներու կեանքէն: Հեղինակը իր հերոսներու միջոցով կը բացայայտէ մարդոց իմացական հարստութիւնը, կը խօսի հայրերու եւ զաւակներու փոխյարաբերութիւններու մասին:

X

«ԱՐԱՐԱՏ» – «ՇԱԽՏԻՈՐ» ԽԱՂԸ (*)

Խորհրդային ախոյենութեան մրցումներու չարքին, Արարատ Օի դէմ 2 կէտով յաղթեց Դոնեցկի «Շախտիոր»ի, Երեւանի «Հրազդան» մարզադաշտին վրայ: Խաղի սկիզբէն իսկ Շախտորցիները չըջապատած եւ հսկողութեան տակ առած են խմբապետ Անդրէասեանը, որ խաղի գլխաւորն կազմակերպիչն է, այս երեւոյթը պատճառ դարձած է որ խաղի առաջին կէսը առանց արդիւնքի մնայ: Խաղի երկրորդ կէսին Արարատցիները վճռական դաշտ իջած են: 53րդ վայրկեանին Անդրէասեանն սքանչելի փոխանցում մը ըրած է դէպի Քերոբեանը, որ անյապաղ գնդակը ղրկած է Ղազարեանին, որ զայն զետեղած է «Շախտիոր»ի բերդէն ներս: 81րդ վայրկեանին ձախ կողմէն Նազար Պետրոսեանի յարձակումը կասեցնելու ընթացքին Շախտորցիներ փենալթի մը ըրած են, զոր Անդրէասեան վերածած է կէտի, խաղին արդիւնքը զարձնելով 2–0: Այսպէսով, «Արարատ» ներկայիս 15 միաւորով առաջին տեղը կը գրաւէ Խորհ· Միութեան ախոյենութեան ցանկին վրայ: «Արարատ»ի յաջորդ խաղը տեղի կ'ունենայ Յունիս 22ին, «Հրազդան» մարզադաշտին վրայ, Թիֆլիսի «Տինամօ»ի դէմ:

(*) Այս խաղին արդիւնքը տուած էինք «Յառաջ»ի Յունիս 17ի թիւով:

ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՅՈՒՆԻՍ 23ԻՆ

«ՅԱՌԱՋ» 50

Մաղկաքաղ յիսնամեայ հաւաքածոներէն եւ յիսնամեակին նուիրուած անտիպ գրութիւններ (Հրանտ – Սամուէլ, Հ· Վահան Յովհաննէսեան, Բաբգէն Գավէզ, Հ· Ներսէս Տէր-Ներսէսեան, Միհաս Թէօլէօլեան, Ուիլեըմ Սարոյեան, Ալեքսանդր Սարուխան, Փրոֆ· Ֆ· Ֆէյտի, Եովճ Լաչինեան, Միսաք Միրզէ, Կարօ Յովսէփեան)

ԿՈՂՔ՝

ԳԱՌԱՋՈՒ

420 էջ, ճոխ հատոր մը որ կը պարզէ «Յառաջ»ի յիսնամեայ կեանքը:

ՇՒՏԵՂ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գինն՝ 100 Ֆր· (Թղթատարի ծախքով 110 Ֆր·)

Միակ կեդրոնատեղի՝ «ՅԱՌԱՋ»

ՏԻԿԻՆ ԿԱՆՏԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

(Բ· եւ վերջին մաս)

Յունիս 12ին վարչապետ Տիկին Կանտի հանդիպում մը ունեցած է Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան Ա· քարտուղար Կարէն Դեմիրճեանի, Հանրապետութեան նախագահ Բաբկէն Սարկիսեանի եւ վարչապետ Գրիգոր Արզումանեանի հետ: Զրոյցի ընթացքին, Կարէն Դեմիրճեան խօսած է Խորհ· Հայաստանի տնտեսական եւ հանրային – քաղաքական կեանքի մարզերէն ներս արձանագրած նուաճումներու մասին: Գրիգոր Արզումանեան Տիկին Կանտիի ներկայացուցած է տասներորդ հնգամեակին Հայաստանի ժողովրդական տնտեսութեան, գիտութեան եւ մշակոյթի զարգացման հեռանկարները: Վարչապետ Կանտի չնորհակալութիւն յայտնած է Հայաստանի մէջ իրեն հանդէպ ցոյց տրուած սիրալիր ընդունելութեան համար:

X

Նոյն օրը, Հնդկաստանի վարչապետը պարտած է Երեւան, դիտած է քաղաքին ճարտարապետական համոյթները, նորակառոյց թաղամասերը, ուսուցչանոցային մեքենաներու գիտական հետազօտական հիմնարկութիւնը, ուր Տիկին Կանտիի նուիրած են հիմնարկութեան մեքենաներէն մէկուն նախագիծը: Հնդկաստանի վարչապետը պատուոյ այցելուներու մատեանին մէջ հետեւեալը գրած է· «Ես հիացած եմ հայ ճարտարագէտներու, շինարարներու եւ գիտնականներու աշխատանքներով: Ասոնք Հանրապետութեան արդիւնաբերութեան եւ գիտութեան զարգացման փայլուն վկայութիւններն են»:

Կէսօրէ ետք Տիկին Կանտի եւ իր ուղեկիցները այցելած են Հայաստանի ժողովրդական տնտեսութեան նուաճումներու ցուցահանդէսը, ապա Էջմիածին, Մայր Տաճարը եւ Հռիփսիմէն:

Երեկոյեան Հնդկաստանի վարչապետը ներկայ եղած է Ալ· Սպենդիարեան օփերայի մէջ տրուած համերգին, Հայաստանի արուեստի վարպետներու կողմէ:

Նոյն օրը Հայաստանի կառավարութիւնը ընդունելութիւն մը կազմակերպած է ի պատիւ Հնդկաստանի վարչապետին եւ իրեն ընկերացող կառավարական անձնաւորութիւններու: Ընդունելութեան ընթացքին, որ անցած է բարեկամական մթնոլորտի մը մէջ, Հայաստանի եւ Հնդկաստանի վարչապետները ճառեր փոխանակած են:

ԵՐԵՒԱՆԷՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Յունիս 13ին Երեւանի փողոցներու երկու կողմերը խռնուած են տասնեակ հազարաւոր Հայեր բարի ճանապարհ մաղթելու Հնդկաստանի վարչապետ Ինտիրա Կանտիի եւ իրեն ընկերացող պաշտօնական անձնաւորութիւններուն: « Արեւմտեան » օդակայանին մէջ, վարչապետ Կանտի յայտարարած է· «Մենք խորապէս զոհ ենք, որ մեզի հնարաւորութիւն տրուեցաւ այցելելու Խորհ· Հայաստան, ծանօթանալու անոր կեանքին եւ նուաճումներուն»: Այնուհետեւ Հնդկաստանի կառավարութեան անունով Տիկին Կանտի չնորհակալութիւն յայտնած է Հայաստանի կուսակցական եւ պետական ղեկավարութեան, իրեն հանդէպ ցոյց տրուած սիրալիր ընդունելութեան համար եւ հայ ժողովուրդին մաղթած է բարօրութիւն եւ յառաջդիմութիւն:

ՔՆՆԱԴԱՏԻ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Յօդուածագիրը ամբողջ բանաստեղծական լեզուի հոլովոյթը կը մօտնէ ածականներու եւ բարդ բառերու հունին մէջ. իսկ յօդուածի վերջաւորութեան երեք կէտերով կը բացայայտէ նախադասութեան անդամներու կարեւորութեան մէկ աւանդական տեսութիւնը: Հասկնալի է թէ ինչու ածականներու եւ բարդ բառերու ներկայութիւնը կը նկատուի ազէտ մը կամ ըսենք « դժբախտութիւն » մը: Դիտողութիւն մըն է ասիկա որ բնաւ նոր չէ, մանաւանդ երբ անհմօրէն կը կցուի ... Արեւելքին. « Լեզուական այս դիծը ճոխութեան այս սէրը, որ չատ արեւելեան է... »: Անհարկին է այստեղ կենալ աշխարհագրական այդ անունով չատ – կանչուած « ոճին » վրայ, զոր մարդիկ անդադար կը սահմանեն բառային « ճոխութեամբ » եւ որ կը մօտեցնեն պարզաքանդակներու առատութեան, մինչ անվրին բոլորովին կը մոռնան « պարզ » կոչուած « բանաստեղծութիւնը », քանդակագործութիւնն ու ճարտարապետութիւնը: Լեզուական ճոխութիւնը չատուկ նկատել Արեւելքին, « արաբ արդի բանաստեղծներէն չատերուն » նաեւ, ահասիկ բոլորովին չմտածուած վարկած մը, որ կը հիմնուի դիւրին ընդհանրացման մը վրայ ինքնին խնդրական:

Ոչ ածականները, ոչ ալ բարդ բառերը իրենք իրենց մէջ ժխտական կամ դրական տարրեր են: Ասելին՝ լեզուին մէջ ոչ մէկ տարր կարելի է պետեղել այդ երկուութեան մէջ: Հարցը այն է անշուշտ որ չատ դիւրին է « դէշ բանաստեղծութիւն » մը իր կրած ածականներով բացատրել, քանի որ անոնք տեսանելի են, հաշուելի: Ասոր համար է որ աննկատ կ'անցնինք ըսելակերպերու կրկնութիւնները, կշռոյթներու եւ տաղաչափական ձեւերու պայմանաւորած « խորքի » հարցերը, հոմորական ձեւերու յարատեւ գործածութիւնները: Խնդրական պէտք էր դարձնել նաեւ պրութեան « յղացման » ըմբռնումը, լեզուի ըմբռնումը: Այսօր անկարելի է երեւակայել աւանդութենէն հեռացում մը, առանց հիմնական յեղաշրջումի մը ենթարկելու լեզուի ըմբռնումը. իսկ լեզուի ըմբռնումը այն « վերացական տեսութիւնը » չէ որ մարդ կը գտնէ գիրքերու մէջ. « տեսութեան » հարց չէ, այլ կիրառման: Անհրաժեշ – տութիւն մըն է այլեւս հարցադրել « լեզուական միջոցներու » հարցադրումը եւ չղանդաղիլ անոր տարրերուն գուտ նկարագրական վերլուծումին վրայ: Արդեօք աւելի էական չէ՞ր, օրինակ, նկատառում մը քերականական պաշտօններուն՝ բանաստեղծական ձեւերուն հետ եւ այս ձեւերուն բացայայտումը « պարունակու – թեան » հետ կապուած: Թերեւս այլեւս ժամանակն է որ դադրինք լեզուին ու « բանաստեղծութեան » հանդէպ պարզամիտ կեցուածքներ որդեգրելէ եւ չվերթենք զանոնք աւանդականօրէն աւան – դուածին հետ:

Զափազանց դիւրին արարք է ցաւքել անմիջապէս « բանաստեղծութեան » լեզուէն քերականութեան, նախադասութեան երեք կամ չորս « դէմսաւոր » կոչուած անդամներու տեսութեան (բարեբախտաբար արդի քերականական ձեռնարկները չեն գոհանար այն տեսութեամբ որով բաւարարուած կը թուի յօդուածագիրը), նկատի չառնել այն միջոցը որ լեզուի ըմբռնումն է, կը նշանակէ պարզացնել գրողական կիրառումին բարդութիւնը: Ածականներու առատութիւնը կամ սակաւութիւնը ոչ արժանիք է ոչ թերութիւն, այլ միայն նշան, ուրիշներու կարդին, ընթեռնլի նշան: Օրինակ, երբ Մեծարենց ամբողջ տողեր կը կազմէ « ածականներով » կը ձգտի որակներու, մակերեսի աշխարհ մը ստեղծել, այլ խօսքով՝ բառային – առարկայական դաշտ մը աչքին դէմ: Քերականօրէն «ածական» կոչուած բառերը, հոն, գրութենականօրէն «ածական» չեն, եւ այդ այլափոխումն է իսկական զանցումը քերականական պաշտօնին:

Կրնայ ըլլալ որ « ածականը յաղթուած բանաստեղծին վերջին ապաւէնն է » ինչպէս կը գրէ յօդուածագիրը, բայց յաղթուելու համար պէտք չկայ անպայման ածական գործածելու, ոչ ալ յաղողելու համար պէտք է նախադասութեան բայերուն թիւը աւելցնել: Պարտութիւնը կը սկսի, երբ գրողը «գրականութիւն» կ'ընէ, առանց դիտնալու խաղին օրէնքները, առանց ճանչնալու լեզուին սահմանները եւ լեզուն, առանց փակագծելու տուեալի, տրվրուածի կայսրութիւնը: Ամէն մարդ դիտէ որ տրվելը երբեմն նոյնքան անհրաժեշտ է որքան մոռնալը եւ միայն անմեղ անգիտութիւնն է վտանգաւորը: Անհատ է թուել վերջին տարիներու ընթացքին լոյս տեսած, մրցանակ չահած, ծափահարուած ալ գիրքեր, որոնք միայն մակերեսային կերպով կը չեղին աւանդութենէն. բոլորն ալ ըսելիք ունին եւ կը գրեն զայն առանց ածականի ու բարդ բառի, բայց անկարող են իրենք զիրենք պարտադրելու ժամանակին՝ երբ մարդիկ տաղաչափութիւնը կը նկատէին բանաստեղծութիւն (որ չատ ալ հեռու չէր իրականութենէն) առ նուազն դոյութիւն ունէր հասարակաց դեմին մը. տաղաչափները դիտէին ու կը կիրարկէին տրուած օրէնքները անթերի կերպով: Այսօր « գրականութիւն » ընող գրողները, « նոր » կամ հին, չունին անդամ զանցուած օրէնքներուն գիտակցութիւնը այլեւս. ասիկա առանց ափսոսանքի ըսուած: կարելի է հասկնալ ու յարգել անոնք որոնք կ'ընտրեն գրել աւանդական կերպով, բայց որեւէ չեղում պարտադրութեան տակ կը գտնուի ծրագրուած, որոշադրուած ըլլալու, այլապէս ար – տադրուած տողերը կ'ըլլան վերջերս Պոլիս լոյս տեսած գրքի մը սա արտադրութեան նման.

«Որբան լաւ է հասկնալի չըլլալ մերթ եւ տիպարը հազարումէկ մարդերու
փրթիլ յանկարծ մրջիւններու խումբերէն
չապրիլ միայն բնագդներու անձնատուր
մագլցիլ մեր անծանօթին լանջքերէն
զատուիլ մէկ մէկ ջազացքներէն
մաղուելով:

Թող քննադատը հաշուէ գոյականներուն, բայերուն եւ ածականներուն թիւն ու հաճախականութիւնը, ընթերցողը կը նկատէ անմիջապէս որ հարցը հոս քերականական պաշտօններու հարց մը չէ, այլ, ըսենք, « յղացման »: Բառեր են չարուած իրարու քով, իրարու հանդէպ չէզոք, կապուած իրարու ըսելիքի մը տարաժամութեամբ: Փորձուած է անկապակից գրելու եղանակ մը, իրարու հետ առնչութիւն չունեցող պատկերի փշրանքներ միաւորելով, բայց արդիւնքը անհամոզիչ կը մնայ « նորութիւնը » այստեղ այնքան քիչ է որքան մեծ կը թուի աւանդութենէն չեղումը:

Ահա ուրիշ տող մը.

«Թաւչկինակ մը կը վէմավէմի երկվեցեակ մը զեփիւռով». ի՞նչպէս չժպտիլ Թուարանական այս « բացառիկ » հաշիւին դէմ եւ լրջութեան որ չի նկատեր բառակցութեան անհեթեթութիւնը: Երկվեցեակ մը զեփիւռ ըլլայ ան, թէ « հարիւր ժխոր » կամ « արեգակներ անմահական կուրծքերու մէջ ծնրադիր » աւանդութենէն հեռացումը կը մատնէ միայն ծրագրի պակաս: Դժուար է որ մարդիկ հաւկնան թէ գրելու « ազատ », ըսենք « անտրամաբանական » եղանակը (որուն արմատները կ'երթան չատ աւելի հեռու քան « Գերիրապաշտութիւնը ») տուեալ մը չէ, սկզբնակէտ մը չի կրնար ըլլալ, այլ արդիւնքը երկար աշխատանքի մը, մա'նաւանդ « մեր » մօտ: Այլապէս « գրականութիւնը » կը վերադառնայ հոն ուր չէր սպասուեր:

Վերջին օրինակ մը.

«Ով գիտէ որ չար դիպուածին արդիւնքով
մկրատի մը հարուածը
գիտակցութեան խորերէն
դուրս կը թափէ աճողոմ
ապրումներդ տարիներու սէօղած
դուն շփոթած նոր կը սկսիս խարխափել
օտարի մը նայուածքով բոլոր դէմքերը
դրացի»:

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԱՔԵՂԵԱՆ

— o —

ԽՄԲ.— Ստորեւ թարգմանաբար կուտանք (կարելի հարազատութեամբ) այն յառաջաբանը որով Գառզու կը ներկայացնէ Հայաստանի ցկարիչ՝ Միհր Աբեղեանը.—

×

Ուրախ եմ այսօր հոս ընդունելով բարեկամս՝ Մհեր Աբեղեան «Հայաստանի ժողովրդային արթիսթ». ահասասիկ իրականացած բաղձանք մը.— Միացման կապը Փարիզի եւ Երեւանի միջեւ, արուեստի համաշխարհային մայրաքաղաքին եւ մայրաքաղաքին հին երկրի մը, մեծ մշակոյթի տէր, մրափած դարերէ՛ի վեր, Անիէն ի վեր եւ յարութիւն առած ու ճառագայթող այսօր, Արարատի ոտքին:

Մհեր Աբեղեան մեզ կը բերէ իր գրչեան գործերը.— Նրբաոլաքներ (փուէնթ-

---

Ընթերցողը պէտք է երեւակայէ պիտակցութեան տոպրակը, պիտակցութիւնը վերածէ նախ ուռեցիկ մը, որուն մէջէն մըլրատաի հարուած մը, այսինքն՝ դիպուածը, ապրումներ կը թափէ դուրս: Ջեմ դիտեր կրկնակ այս փոխաբերութիւնները ի՞նչ կ'ըսեն մեզի դիտակցութեան մասին, ամէն պարագայի դարձդարձիկ նախադասութիւնը չի լուծեր ըսուածին ու բառերուն հակադրութիւնը: Վերացական բառերը բնականաբար չեն խօսացներ պատկերը նոյնիսկ այդ պատռուող տոպրակին, որպէսզի կարենայինք գրելու տրամաբանութիւն մը պարտադրել: Նկատեցիք անշուշտ « խարխափել » բային անսովոր գործածութիւնը, որ մարդ կրնայ տպագրական սխալի մը վերածել, այնքան փորձը անկարող է ընդունելիութեան մը պայմանները ստեղծել:

Օրինակ մը ուրիշներու կարդին:

Լեզուի հարցը ընդհանուր ու ամբողջական հարց մըն է, որ կարելի չէ վերածել քերականական վէճի մը: Անկասկած որ քերականութիւնը լեզուի դրոշ դիտութիւն մըն է, աւելի ճիշդ՝ դիտելիքներու կազմած մը, բայց անկարելի է « բանաստեղծութեան » ձախողութիւնը բացատրել միայն ածականներով: Զարմանալի է անշուշտ որ լեզուով զբաղող մարդիկ այնքան անծանօթ ըլլան իրողութեան բարդութեան: Հաւանաբար «քննադատութիւնը» աւելի վերացական ու օդատպաչա դիտութիւն մըն է:

ԳՐ. ՊՐԼՏԵԱՆ

ԶՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

8.

«Չէ՛, դուրս չելնայ...», Զորի Միրօն առարկեց ինքն իրեն եւ յանկարծ մի կասկած ընկաւ սիրտը. «Չթողնի՞, էրթա...» — ձեռքերը դողացին, մանգաղի ծայրը խրուեց հողի մէջ, կրակ ու փոշի ելաւ: Հնձած ամէն փունջ ցորենի հետ այդ միտքը աւելի հաւանական թուաց: «Չերթա՛յ...»: Ու բանթողին չմնաց՝ հնձուորների կարեկցական հայեացքի տակ քայլերն ուղղեց դէպի դիւղ:

... Ջեմ չունէ ունէր տունը. թոնրի չուրթը տաք էր, օճորքից կախուած սարդոստայնները չքացել էին, մուր ու փոշի չկար ճեղք – պատուհանի ապակու վրայ եւ չէմ ու երդիքին վերջին չող արեւն էր թրթռում: Հանդարտ սրբեց դէմքի քրտինքը, ու կնճիռների միջից ժպտաց Սառէին:

Ապա նստեց հացի ու ամէն պատառի հետ կրկնեց.

— Կը հաւատամ, անօթի ես...

Ցեղոյ երկար լուռ մնաց, չեզ նայեց Սառէի ձեռքի ասեղ ու կարկատանին, մի չերմութիւն ալիքուեց հոդում՝ հայեացքը թեքած կնոջ ծնկներին իր տարատն էր: Ու հա՛ մտքում տարուբերեց նոյն հարցը: Վերջը սիրտ արաւ.

— Ազգական – բարեկամ ի՞նչ ունիս, հարսէ:

Աստղիկի կէսը քաշուեց, կէսը քար – հանգոյց գարձաւ կարկատանի վրայ: Սառէի կոպերը չբարձրացան, խոնաւ ձայնով ասաց.

— Մինչեւ մէկէկ օր երիկ ու տուն ունենք, էսօր բա՛ն չունիմ... կը պատահի ունիմ. թէ երկրի ո՞ր ծէը, Աստուած կ'իմանայ... ինձ էլու դռնից հարս բերին:

Դեռ հնձի արտում Միրոյի սիրտն ընկած ահ ու դողը՝ «չթողնի՞ էրթայ», — հալուեց, պատառ – պատառ հայեացքի հետ թափուեց Սառէի դողը: Ցեղոյ աչքերը դիպան նրա ասեղնածեծ ձեռքերին ու զայրացաւ.

«Զորի Միրօ, դո՞ւ կը խնդմնդաս՝ չունէ ու չնչաւոր քու նման անտէր մնալուն...»:

— Մտածիմ, ճար կը գտնիմ իմ չոր դլխին, — մեղաւոր ու ընկճուած չարունակեց Սառէն, եւ Միրօն նրա ձայն ու տոնից գլխի ընկաւ, որ ճար անելու ճամբէն չա՛տ է հեռու: Նաեւ զղաց, որ հոգու խորքում, ինչ որ տեղ, էլի մի դաւաղիր խնդմնդոց կայ...

Թո՛ւ, նալաթ քեզ... Պրծում չկար, ականջները զոյում էր, վերմակը քաշում գլխին, աչքերը փակում, չէ՛, հնար չկար. Սառէի չունչը տաք չչնջոց էր, եւ Միրօն ականջը որքան ուզում էր փախցնել – պահել, այնքան գրաւում – ձգում էր չչնջոցը: Քուն չկար: Եւ ամէն յուշ ու միտք էր մնում կիսատ. տան անկիւնից հառնող կրակ – չունչը խանձում, կորում էր մոքի թեւը: Հէնց իրեն՝ Զորի Միրոյի կամքով էին յուշերը պատառ – պատառ դառնում, կամօք էր ականջ բացում Սառէի չնչին: Այդ պահին նրա մտա – ծումների վերջը ահ ու դողն էր՝ մարմին ու հոգու:

Մինչեւ ե՞րբ Սառէն պիտի ապրի իր տանը, չնչի իր սեւացած օճորքի տակ, մինչեւ ե՞րբ... «Կ'երթայ, Սառէն չահէ՛լ, սիրուն հարս՝ մէկին կին կ'երթայ...»: Ինքը կը մնայ մենակ, էլի ու էլի մենակ: Բայղուշ կը դառնայ ձորի պռունկին, աշխարհում իր բաժինը կը մնայ մէկ ձորի մութը, մէկ էլ՝ տան չարք լռութիւնը...

Եւ Զորի Միրօն արդէն ահ ու դող էր առնում, խեղճացած կուչ էր դալիս, ա – ւելի ամուր կապում Սառէի չնչին: Ապա եւ երազում էր, որ Սառէն լինէր օրերը ապրած, մաղերով ոեւմակ եւ այտերով ծալ – ծալ ու չունենար պատճառ իր մօտիկից հեռանալու, գնալու: Ցեղոյ, մըթան մէջ, աչքերի առջեւ կանգնում էր Սառէն՝ այտերով կարմիր ու լի, բոց աչքերով, որոնց մէջ թախիծն էր թաքում եւ անկնճիռ ճակատին կախուած մազափունջը, եւ քաց սրունքների վրայ տատրուքերուող փէչերը, եւ... Ակամայ աչքերը զարձնում էր Սառէի վրայ: Ու ծխլտում էր հաշմ ու առողջ ուսերով, ափով չփում կնճռոտուած այտ ու ճակատ, արեւն լալիս գնացած չահէլութեան համար:

Լինէր չահէ՛լ... լինէր չահէ՛լ, օջա՛խ կազմէր... օջախ կազմէ՛ր... օջախ կազմէր Սառէի հետ... երեխաներ ունենային, եւ մոքում եղած անունները մէկ-մէկ բաշխէր:

Երկու անգամ ճժաճիչ ընկաւ ականջը, երկու անգամ չունչ տուեց պապի Ցարութ անուան: Ջմռացին. անունն առան, գարձան նահատակ...:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՅԵԱՆ

(44 – Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԱՅՍ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՏԻԿ

ՀԱՐԻՒՐ ՄԱՐՏԻ 1-ԻՆ ԱՌԱՒՕՏԵՆ

ՄԱՐՏԻ ՄԷՋ ՄԵԾ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՏԻԿ

ՀԱՐԻՒՐ ՄԱՐՏԻ 1-ԻՆ ԱՌԱՒՕՏԵՆ

ՄԱՐՏԻ ՄԷՋ ՄԵԾ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ

ՊԱՐՈՆ ՀԱՅԿ

Ա. ՊԱՍՏ

ՊԱՀԱՆՋԸ

Ա

Ալեքսանդրը որ այս տեսակ խօսակցութիւնը ունեցաւ Ռոզայի հետ, չէր կրնար գիտնալ թէ ինչպիսի ցաւագին տպաւորութիւն պիտի թողուր անոր հոգիին մէջ։ Ան կը կարծէր թէ ինքը միայն իր սէրը յայտնած է աղջկան, եւ ոչ թէ ամբողջ ընտանիքին։ Ան չէր գիտեր թէ Ռոզան ինքզինքը ստիպած էր ամէն բան ընել, որպէսզի Ալեքսանդրը չկասկածի իրենց ընտանիքին ծանր վիճակին մասին։

— Ես կ՚ուզեմ, որ դուք ինծի ամուսնանաք, ըսաւ Ռոզան։ Ես ձեզ կը սիրեմ, եւ ձեզմէ ուրիշ ոչ մէկուն հետ պիտի չամուսնանամ։

— Ես ալ ձեզ կը սիրեմ, պատասխանեց Ալեքսանդրը։ Ես ալ ձեզմէ ուրիշ ոչ մէկուն հետ պիտի չամուսնանամ։

— Ուրեմն ամէն բան լաւ է, ըսաւ Ռոզան։ Ես ձեզ կը սիրեմ, դուք ալ զիս կը սիրէք, ուրեմն ամէն բան լաւ է։

— Ես ալ այդպէս կը կարծեմ, ըսաւ Ալեքսանդրը։

— Ուրեմն ինչո՞ւ ձեր դէմքը այդքան տխուր է, հարցուց Ռոզան։

— Ես ալ չեմ գիտեր, պատասխանեց Ալեքսանդրը։

— Ես գիտեմ, ըսաւ Ռոզան։ Ձեր հայրը ձեզ չի սիրեր, ան կ՚ուզէ, որ դուք ուրիշ աղջկան հետ ամուսնանաք։

— Ես ալ այդպէս կը կարծեմ, ըսաւ Ալեքսանդրը։

— Ուրեմն ինչո՞ւ ձեր հայրը ձեզ չի սիրեր, հարցուց Ռոզան։

— Ես ալ չեմ գիտեր, պատասխանեց Ալեքսանդրը։

— Ես գիտեմ, ըսաւ Ռոզան։ Ձեր հայրը կ՚ուզէ, որ դուք ուրիշ աղջկան հետ ամուսնանաք։

— Ես ալ այդպէս կը կարծեմ, ըսաւ Ալեքսանդրը։

— Ուրեմն ինչո՞ւ ձեր դէմքը այդքան տխուր է, հարցուց Ռոզան։

— Ես ալ չեմ գիտեր, պատասխանեց Ալեքսանդրը։

— Ես գիտեմ, ըսաւ Ռոզան։ Ձեր հայրը ձեզ չի սիրեր, ան

Տէր եւ Տիկին Վասիկ – Լեւոն Տէր–Դաւթեան, բժիշկ եւ Տիկին Ռուբէն Տէր–Դաւթեան եւ իրենց զաւակները, Տիկին Մարգրիտ Վաթէլ Քորմէյ ան փարիզիսի ռուսական հանգստեան տան վարչուհիւ – նը, պաշտօնէութիւնը եւ պատսպարեալ – ները խոր ցաւով կը ծանուցանեն

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԱՐՓԻՆԷ
ԱՐԿՈՒԹԻՆՍԿԻ – ԴՈԼԿՈՐՈՒԿՈՖԻ
(Արդուբեան երկայնաքազուկ)

մահը, որ պատահեցաւ, Յունիս 15ին յետ անողոք հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երեքշաբթի Յունիս 22, ժամը 10·30–ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Շաւիլի գերեզմանատունը, ի մօտոյ ամփոփուելու համար Արդուբեան–Տէր–Դաւթեան դամբարանը:

Որեւէ մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ այդ:

ՅԱՌԱՋ·— Մեր ցաւակցութիւնները Տէր–Դաւթեան եղբայրներուն:

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

Խմբ·— Ստոքհոլմի Ֆրանճիսքոյի մէջ հաճգանակուած գումարին ցանկը: Ընդհ·գումարը՝ 2196 Ֆր· լոյս տեսած է «Յառաջ»ի Ապրիլ 8ի թիւին մէջ (Ա· էջ) ընդհ· 9րդ ցանկին մէջ: Ի դէպ, աւելցնենք թէ դեռ տասնեակներ ունինք այս ենթացանկերէն: կը հրատարակենք բարեացամակամու – թեամբ քայց, պարզ է, մեր հնարաւորու – թեանց սահմաններուն մէջ: կը խնդրենք որ ոչ ոք անհամբերի ու կը կրկնենք՝ կարեւորը տալն է, ոչ թէ երբ–որ–ին մէջ աւուրը տեսնել·—

Ֆրանքֆորթի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւն՝ 200 գերմանական մարք, Տոքթ· Եաղճի 100, Տոքթ· Յովսափեան 100, Շենոչաք, Գասպարեան, Շեւքի Թալճիք, Շենոչաք, Ոմն 50ական, Վարուժան Եղճեան, Նազարէթ Գասպարեան, Աւետիս Կիւլ 30ական, Գուշակ Հանի, Պետրոս Շագըր, Նազար Սիւրմէլի – օղլու, Ոմն, Մինքայէլ Աբալեանօղլու, Ստեփանեան, Ֆիլիբի Եաղճի 20ական, Մուրատ Վարօլ 10, Կարօ Կոսթանեան 20, Կիւլերի 10, Ոմն 10, զանազաններէ եկեղեցւոյ զանձանակը ձգուած 290 գերմանական մարք:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Recherchons mécaniciennes qualifiées pour confection — robes.
BOYADJIAN
47, Allée La Fontaine
93190 LIVRY GARGAN
Tél. : 927-33-38

Հ. Յ. Դ.

ԿՐԸՆՈՂ ..— Հ·Յ·Դ· Եօթնեղբայր – եան Ենթակոմիտէն, ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Եօթնեղբայրեանի բոլոր ընկերները, Ուրբաթ 25 Յունիս երեկոյեան ժամը 9ին դպրոցին սրահը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հանգստեան կոչուած կամ կանխահանգստեան կոչուելու վիճակի մէջ եղող հաշուապահ մը (կին թէ այր) որ տունը աշխատի: Անուն եւ հասցէ ղրկել գրաւոր «Յառաջ»ի հասցէին:

MAYIS 28Ը

MARSEILLE'İ MEJ

Kazmakerpumuz Hay Yegeghetsi Kolmhayk Kolmé, Kiraki 27 Yunis Zham 21é Marseille'i San mé, 12 – 14 rue Sée Bazil:

Gé khosé Yegh· Hovig Yeghiazarian

Mosq k'anunen nuer e· Saraféan ew S· Torkomian:

Kedroneutiun:
Parisé Vigen (tuz)

Mutqé aghu e

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS

du 11 au 16 novembre

NEW YORK - WASHINGTON

2250 F

comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les excursions commémoratives.

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze -- 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յունիս 27, Կիրակի, ժամը 13–22

Ժամը 10ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ — 11ին պարզեւաբաշխութիւն սրահին մէջ — 13ին սկիզբ դաշտահանդէս – հացկերոյթին:

Կը մասնակցին՝

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի՝ ԼԻԻՍԻ ՔՈՇԵԱՆ, ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երգչախումբը, ՆԱԻԱՍԱՐԴ պարախումբը ազգ· Նորագոյն պարերով ՆՈՐԱՑՐ ԱՓԼԼԵԱՆ (Հայաստանէն) ՄԱՐԹԻՆ ԵՒՐԿԻՆՍ — ՖԵՐՏԻ, ՊԵՌՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ իր նուագախումբով

Ընտրութիւն ամէնէն գեղեցիկ մանուկին 4 – 5 տարեկան

Վիճակահանութիւն Պիւֆէ Ազակնկալներ

ՄՈՒՏՔ 10 Ֆ·

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները· Տէր եւ Տիկ· Մահակեան 50 Ֆր· Հռիփսիմէ Իփէկեանի յիշատակին, Այրի Տիկին Ազատ Թադէոսեան 200 Ֆր· իր ամուսնոյն Աւետիս Թադէոսեանի մահուան առթիւ:

Հ· Բ· Ը· ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԸ կը կազմակերպէ ճամբորդութիւն մը դէպի ՀԱՅԱՍՏԱՆ, Օգոստ· 18էն մինչեւ Սեպտ· 1, 1976:

Այցելութիւն Հայաստանի տեսարժան վայրերը՝ Երեւան, Ս· Էջմիածին, Սեւան, Գառնի, Գեղարդ, Մեծամոր, Սարդարապատ, եւն.

Hôtel de première classe -- pension complète
Prix tout compris : 2.550 Frs
Renseignements : U. G. A. B.
Tél. 924-86-71 et 227-12-26

CAMP D'ÉTÉ à SALONIQUE (Grèce)

Organisé par l'Union des Etudiants Arméniens de Grèce, en collaboration avec l'Union des Etudiants Arméniens d'Europe

du 1er au 15 Août — Prix fixe (Voyage A.R. Train-Bateau + séjour) 800 F.

DEPART DE PARIS, 1er Août. Arrivée le 3 Août
RETOUR AU CHOIX le 15 Août, 22 Août, 29 Août

Toute personne désirant participer aucamp, est priée de s'inscrire dans les plus brefs délais avant le 25 Juin

LE NOMBRE DE PLACES EST LIMITE

Pour tout renseignement s'adresser à
Mr. HAIG TOUFANIAN 657-29-07
— du Lundi au Vendredi après 19 h. 30
— Le Samedi de 10 à 16 heures

OPTIMA Tours

Sonia Coumryantz

6, Rue des Halles (2ème étage) — 75001 Paris — Métro Châtelet
Tél. : 236-03-65 — 236-03-66 — 236-03-67
Lic. Corresp. No A. 300

Vous annonce son prochain départ pour

L'ARMENIE

du 26 Juillet au 8 Août
Prix Paris/Paris 2780 F.

COMPRENANT
— Logement à l'hôtel Ani ou Armenia en première classe.
— la Pension complète
— Toutes les excursions y compris GARNI — KEGHART, — SEVAN et SARDARABAD

VOYAGE SPECIAL JEUNES
de 16 à 35 ans
Hôtel première classe — Excursions quotidiennes
du 18 Août au 1er Septembre
Tout compris 2650 F.

N'hésitez pas à nous consulter pour vos vacances d'été

Բարձրագոյն Մեծաւորաց հրահանգով եւ պատկան իշխանութեանց հաւանութեամբ՝ Հռոմի Լեւոնեան հայ վարժարանի կողմէ հիմնուած Լիոնի

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սեպտեմբեր ամսոյն իր դռները պիտի բանայ այն հայ պատանիներուն որոնք կ'ուզեն օր մը օգտակար հանդիսանալ հայ ազգին եւ հայ եկեղեցւոյ:

Նարեկեան հիմնարկութեան նպատակն է՝ Ֆրանսայի դպրոցական յայտագրին առընթեր՝ ջամբել աշակերտներուն քրիստոնէական եւ հայկական կրթութիւն մը:

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Նարեկեան Հայ Կաթողիկէ վարժարանի տեսուչ
ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ· ԶԱՊՊԱՐԵԱՆ
Père Georges Zabbarian
Collège St. Grégoire de Narek
38 route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Lyon — Tél. : 47-28-65

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
1976 – 1977

Կ'ընդունուին աշակերտներ որոնք իրենց տարիքին համաձայն ունին նաեւ ուսումնական աստիճան: Ըստ տական ծրագրին հետ կ'աւանդուի հայ մշակոյթը եօթներորդ դասարանէն մինչեւ աւարտական դասարան (Classe Terminale).

Արձանագրութիւնները կը փակուին Յունիս 30ին:

Դիմել՝
Direction du Collège Arménien
26, rue Troyon — 92310 Sèvres
Tél. 027-68-28

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
22-23
MARDI
MERCREDI
22-23 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·619

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.619

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՕՏԱՐՆԵՐԸ ԽՈՒՄԲ ԽՈՒՄԲ ԿԸ ՄԵԿՆԻՆ

o

ԿԻՒՒՆԵՐԸ ՉԵՆ ԴԱԴՐԻՐ՝
54 ՄԵՌԵԱԼ, 84 ՎԻՐԱՒՈՐ

o

Շաբաթ օր յամաքի ճամբով (դէպի Դամասկոս) օտարներու խումբերու մեկնումներէն մէկուն ընդմէջն եաք, որոշուած էր մեկնումը կազմակերպել ծովու ճամբով: Նախաձեռնողն էր ամերիկեան Ցրդ նաւատորմը Ֆորաի հրահանգներուն վրայ եւ առաջին առթիւ կարելի կ'ըլլար ապահովել 270 հոգիի, մեծ մասով Ամերիկացի, մեկնումը դէպի Աթէնք:

Կուխները սակայն կը չարունակուին եւ առջի դիչերուան զոհերու թիւն էր՝ 54 մեռեալ, 84 վիրաւոր: Կ'ըսուի թէ մեռելներէն 24ը եւ վիրաւորներէն 64ը պատկանեան եւ սուրիական ուժերու մի-ջեւ կուիներու արդիւնք է:

Ֆորաի որոշումը ամերիկացի քաղաքացիներու պարպումի մասին զանազան մեկնաբանութեանց դուռ բացած է եւ չատերու համար այս որոշումը ընտրական դրդապատճառներու հետեւանք է եւ Լիբանանի Ամերիկացիներ՝ «Ֆորա մեր վանքին հետ կը խաղայ» ըսած են:

× Շատ կը խօսուի Փարիզի առաջարկած «կլոր սեղանի» մասին, որու մասին սակայն արտակարգ խանդավառութիւն չի տիրեր, արաբականացումէն եաք, Լիբանանցիք չեն ուզեր որ միջազգայնացում ըլլայ: Ցեռոյ կայ Պաղեստինցիներու դարձը: Պիտի մասնակցի՞ն թէ ոչ: Երկու պարագաներն ալ նոր բարդութիւններ միայն կրնան ստեղծել:

×

Այս ամբողջին կողքին երկիր մը կը մեռնի, ամէն օր քիչ մը աւելի խրելով աւազի ու ցեխին մէջ: Ֆիկառօի թղթակիցը կը պարզէ Պէյրութի տխուր պատկերը, ուր սատկած առնէտներու դիակներ կան եւ քաղաքը կը խրի աղբերու եւ կղզանքներու մէջ: Մարդիկ կը վախնան համաճարակէ եւ դեղարանները պաուսաստ չէ մնացած: Միակ բաց մնացող հաչարանն ալ (Լը Ռըլէ տը Նորմանի) փակած է դռները, այլեւս չկարենալով դէմ դնել աւազակներու արշաւանքին: Թողութիւն եւ Թալան կը չարունակուին:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Կերակի պիչեր նոր հրադադարի մը համաձայնագիրը ստորագրուած է, այս անգամ Սուրիացիներու եւ պաղեստինեան ուժերու միջեւ: Միւս կողմէ, երկուչաբթի առտու ժխոքարի նախաճաչի հիւրն էր Քիսինկէր, որ տեսակցութենէն եաք յայտարարեց թէ Ամերիկա համաձայն է Ժընեւի մեթոտի, որ նպաստէ Լիբանանի մէջ, խաղաղութիւնը վերահաստատելու:

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԱՌԹԻԻ

ՄՈՆԹՐԷԱԼԻ

Յոյներն ու Հայերը կրնան եղեր մահափորձ սարքել թրք. խումբին դէմ

o

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն Ցունիս 16 Թուականով:

«Անգարա, (Թ· Ա·)— Լուր տրուած է թէ մահափորձ պիտի սարքուի այն թրքական մարզական խումբին, որ պիտի մասնակցի Մոնթրէալի ողիմպիականներուն: Մոնթրէալ գտնուղ Թուրքերը այս լուրը հաղորդած են պատկանեալ իշխանութիւններուն եւ պահանջած են որ ապահովուի ըլլան:

Մոնթրէալի մէջ Յոյները եւ Հայերը

Քաւի մը տոպրակ

ՏԱՇԿԵՆՏԻ մէջ (Ուզբեկիստան) տեղի ունեցաւ Ասիոյ, Ափրիկէի եւ Լատին Ամերիկայի չարժանկարներու փառատօնը: Այս առթիւ Մոսկուի թղթակիցը կը յիչէ ֆիլմեր, որոնց ներկայութիւնը «անտեղի» կը նկատէ եւ կը թուէ «երազի ճամբան» ֆիլմը, զոր «իրագործեր են Պէյրութի Հայեր եւ որ չատ միջակ « ով Սթորի» մըն է միայն, ճերմակհեռաձայներով եւ լիւքս կառքերով, բոլորովին անվայել ներկայացնելու համար երկիր մը որ մեռնելու վրայ է»:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ, Թրքական յարձակումէն երկու տարի եաք, Կիրակի օր Թրքական զօրքին մէջ ընտրութիւններ կատարուեցան որոնց նպատակն էր Հանրապետու-Թեան նախագահ մը եւ Ազգ· ժողովի 40 երեսփոխաններ նչանակել: Այս ձեւով կը նուիրագործուի Կիպրոսի երկու Պետու-Թեանց բաժանումը: Նպաստաւոր դիրք վայելող Թեկնածուն՝ Տէնքթաչ ըսած է Թէ այս ընտրութիւնները քաղաքական գործունէութիւն մըն է, որ կը վաւերացնէ դաչնակցային Պետութեան հաստատումը: Միւս երեք Թեկնածուներն էին՝ Պէրպէրօղլու, Լուսինեան մը, որ ինքզինքը կը նկատէ Կիպրոսի վրայ իշխող Լուսինեաններու չառաւիղէն եւ կին մը:

ՖՈՐՏ երեք էջնոց նամակով մը եւ անվտանգութեան Քոնկրէսին յանձնած է վաւերացման համար Թուրքեամերիկեան այն համաձայնագիրը, զոր Ֆիսինկէր եւ Զաղլայանկիլ ստորագրած էին Մարտ 26ին, որպէսզի կրկին զէնք տրուի Թուրքիոյ եւ ան ալ բանայ ամերիկ· կայանները: Արդէն Թուրքիա կը սպառնայ Ուաչինկթընի եւ Տէմիրէլ իսկ ըսած է «եթէ չվաւերացուի լուրջ բարդութիւններ պիտի ծագին»: Անգարա «վերջին պայմանաժամն» է որ կուտայ Ուաչինկթընի: Ցունական ազդեցութիւնը սակայն զօրաւոր կը նը-կատուի ամերիկեան Քոնկրէսին վրայ եւ մեծամասնութիւն գտնելու հաւանակա-նութիւն ալ չկայ, կ'ըսուի:

ՀԱՐԱԻԻ ԱՓՐԻԿԵԻ վարչապետը, որ 6 օրուան այցելութիւն մը կը կատարէ Ա-րեւմտ· Գերմանիա, Զորեքշաբթի և Հինգշաբթի պիտի տեսնուի Քիսինկէրի հետ, Պավարիոյ հարաւը, կորսուած անկիւն մը: Բախտներու վերջին հաշուեկշիռն է 109 մեռեալ, 1100 վիրաւոր, միլիոնաւոր տոլարի ալ նիւթական վնաս:

աչխարհի ամէնէն ստուարաթիւ հաւատքականութիւնը կը կազմեն, եւ որպէսզի ցաւալի դէպքերը չպատահին, այժմէն քանատական կառավարութեան ուչադրութիւնը հրաւիրուած է: Եղած լրատուու-Թիւնը հետեւեալն է·

— Կիպրոսի Թրքական զօրահանումէն յետոյ, յոյն գաղթականներու մեծ բազմութիւն մը եկաւ հաստատուիլ Մոն-Թրէալի մէջ: Ամէն զատ, Թրքութեան Թչնամի Հայեր 1973ին ստացուած հրահանգի մը համաձայն որոշած են կազմակերպուիլ Մոնթրէալի մէջ: Պէյրութի վերջին դէպքերուն պատճառաւ, բազմաթիւ խումբերով Հայեր ալ Մոնթրէալ եկած են. Կիպրոսի Թրքական զօրահանումի ընթացքին Մոնթրէալ գտնուղ Յոյները յոյցեր ըրին, գլխաւորութեամբ իրենց եկեղեցականներուն եւ ուղեցին երկու Թուրքեր լինչ ընել: Այդ Թուրքերը ապաստանեցան չրջակայ տուները եւ փրկեցին իրենց հոգին: Քանատացիք քարկոծեցին այն Յոյները, որոնք լինչ ընել կ'ուզէին:

«Մոնթրէալ մէկն է աչխարհի այն քաղաքներէն ուր Յոյները եւ Հայերը հոծ բազմութիւն մը կը կազմեն եւ կրնան յարձակում գործել Թուրք մարզական խումբերուն դէմ: Այս հաւանականութեան առջեւ, քանատական իշխանութենէն պահանջուած է աչալուրջ գտնուիլ»:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

« ԹԻՐՃԻՄԱՆ »Ի ՄԻԿ ՔՐՈՆԻԿԸ

Հայկ. հարցի մասին

Ցունիս 19ի «ժամանակ»էն կ'արտա-տպենք այս յօդուածը, որու մէջ թուրք լրագրողը քանի՞ր, քանի՞ր կ'ըսէ Հայկ· Հարցի մասին:

« Աշխարհի քաղաքականութիւն » խորա-գրին տակ « Թէրճիման »ի քրոնիկա-գիրը Բաուճ Թամէր կը գրէ·—

« Աչխարհը կրակի տուող Հիթլէրի հա-մար, հսկայ Գերմանիա «ան յիմար էր» ըսելով ելաւ գործին մէջէն: Դրօչակն ան-դամ փոխեց: Այսօր ոչ ոք կը մեղադրէ Գերմանիան, ըսելով որ «դուն վատ փա-փաքներ սնուցած էիր, բարբարոսին մէկն ես»:

« Աղէտի կողմէն Մաօ, ազգայնական Զինաստանի ըրածները կրցաւ պարտկել, չատ աղուոր ռազմավարութեամբ մը, դժուար հասկնալի վարդապետութեամբ մըն ալ ինքզինքին կարգուսարքը ապահովեց, կարծես Թէ այս կարմիր Զինաստանը ոչ մէկ աղերս ունէր այդ արիւնալի դէպքերուն հետ, կարծես 800 միլիոն հոգին երկինքէն ջամբուղավ իջաւ:

ՍԱԿԱՅՆ ՄԵՆՔ

Օմանցիութիւնը միչտ ուրացող, անկա միչտ պզտիկ տեսնող մենք, չես գիտեր ինչո՞ւ երբ Հայերու հետ բախտ ունենալ խնդրոյ առարկայ ըլլայ, չենք ըսեր որ

— Անկա ընդդը Օմանցին էր: Հանրապետութեան չրջանին նման բան մը չպատահեցաւ: Տես, հիմա մեր դրօչը տարբեր է, մեր կանոնները տարբեր են, Պետութիւնը տարբեր, մեզի հետ ի՞նչ առընչութիւն ունի»:

«Եթէ կարենանք ըսել, մի կասկածիք որ չատ անյարմար ռազմավարութիւն մը ըրած չենք ըլլար: Աչխարհի Հայերուն, ասկէ աւելի աղուոր զիջում մը կարելի չէ տալ: Տուող մեր Պետութիւնն ալ, «էհ, առենօք խալիֆայութիւնն ու արքայադունները վաստրելով հպարտանալու համար, ոչ մէկ լուսամիտի կողմէ, այս

«ՅԱՌԱՋ»

վաղը լոյս չի տեսնիր

o

Ելեկտրական հոսանքի փոփոխութիւն (պիֆազէէն թրիֆազէ) կը կատարուի « Յառաջ »ի թաղամասը, Երեքշաբթի, Ցունիս 22ին եւ այդ պատճառով, է· Տէ· Էփ·ը կը դադրեցնէ հոսանքի բաշխումը ամբողջ օրը, ինչ որ անկարելի կը դարձնէ «Յառաջ»ի տպագրութիւնը:

Կը յուսանք, որ այս կապակցութեամբ կատարուելիք բոլոր աշխատանքները եւ տպագրական մեքենաներու շարժիչներու փոփոխութիւնը կը կատարուին նախատեսուած կանոնաւորութեամբ ու արագութեամբ ինչպէս նաեւ « Յառաջ »ի տնօրէնութեան տրուած ապահովութեան համաձայն, որպէսզի կարելի ըլլայ թերթին կանոնաւոր հրատարակութիւնը վերսկսիլ Զորեքշաբթի օր (Հինգշաբթի Ցունիս 24ի թիւ):

Կը խնդրենք մեր ընթերցողներէն որ ներողամիտ ըլլան մեր կամքէն անկախ այս ընդհատումին համար:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի

հարցի մասին քննադատութիւն կը կատարուի:

«Իրականին մէջ, աչխարհի Հայութիւնն ալ ասոր կը սպասէ:

«Մի միայն ասոր:

«Ձիշդ Գերմանիոյ «Հիթլէրի հետ ես ազերս չունիմ» ըսելուն պէս, Թուրքիա ալ «ով Հայեր, Օսմանեան Պետութեան չրջանին պատահած անհամութեան մը համար, հիմա ինչո՞ւ կ'ամբաստանէք Թուրք Պետութիւնը»ի նման քաղաքական ռազմավարութիւն մը, մթնոլորտը պիտի կակուղցնէ եւ դեռ մեր ինչ ինչ հիւպատոսներուն սպանութիւնը կանխելու՝ մօտայի ընթացք մը պիտի ըլլայ:

ԳՈՐԾԻՆ ՏԽՈՒՐ ԿՈՂՄԸ

Ֆաթիհը նսեմացուր,
Եավուզ Սէլիմին մի հաւներ,
Քանունիին ծաւալապաչտ ըսէ:
Չէ, էֆէնտիմ, Սպտիւլ Համիտի վատ ըսէ,
Սուլթաններըը վռնտէ,
Խալիֆայութիւնը ջնջէ,
Կարճ խօսքով՝ Օսմանցին ի հիմանէ մերժէ,
Սակայն աչխարհի աչքին առջեւ, երբ Հայկական Հարցին համար ամբաստանէ-ուիս, լեզուդ Թող բռնուի: Բանականութիւնդ Թող կասի: Ուչիմութիւնդ Թող Թմրի: Ի վերջոյ «ես չըրի» մի կարեկար ըսել··· ոտից գլուխ Օսմանցի գործիր:

Այս ընդդները Օսմանցիին միակ ոճրութեան, կանոնին նոյնիսկ յիչատակին յարգանք ունեցողները եթէ ըլլան, ներսս չայրիր:

Սպասէ եւ տեսիր···

Դիւանագիտութիւնը լաւ չկարենալ վարելնուս համար, մեր հիւպատոսարաններու հանդէպ սպառնութիւններն ու մահափորձերը վերջ պիտի չդտնեն, ընդհակառակն պիտի աւելնան:

Պիտի ըսէք որ, նման դիւանագիտութիւն մը համազօր է Հայոց ամբաստանութիւնները կերպով մը ընդունելու:

Վկայ Աստուած, եթէ ընդունիք կամ չընդունիք, Հայերը ասոր հաւատացեր են··· փոխանակ անօգուտ կերպով վիճելու, այս գործը պէտք է ի հիմանէ լուծել:

Ցեռոյ··· Ֆրանսայի մէջ 1973ին ծագած դէպքի մը առթիւ, մեր դեսպանը չէ՞ր որ, մեծապէս ազդուած՝ իր վալիզը հաւաքեց եւ Փարիզը լքեց:

Սակէ աւելի լաւ ընդունի՞լ կ'ըլլայ միթէ»:

«ԱՄԵՆԱՀԱՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ՝ ՀԱԿԱՅԱՐՋԱԿՈՒՄՆ Է» (*)

(ԻՒՐԵԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ Գ. ՊԸԼՏԵԱՆԻ)

Ա.

Ուրախութեամբ բայց նաեւ վարանում կ'ընդունիմ Ցառաջի խմբագրութեան հրաւէրը, եւ կը փորձեմ պատասխանել Գրիգոր Պըլտեանի «Քննադատի Իբար - կանութիւն» յօդուածին, որ՝ իր կարգին, գրի առնուած է իմ «Ինչո՞ւ Բանաստեղծ չեմ» դրութեանս առթիւ: (Տե՛ս «Ցառաջ» Ապրիլ 9):

«Ուրախութեամբ» կ'ըսեմ, նախ որովհետեւ հայ Մամուլը յաճախ չարձագանգած նման վէճերու երբ, նոյնիսկ, զուտ անձնական չհամներկրութիւններէ չեն մղուիր վիճողները, այլ կը թելադրուին հանրային մտահոգութիններէ. յետոյ՝ որովհետեւ կռուասէր եմ, եւ բոլոր այդպիսի մարզոց պէս կը նախընտրեմ ունկնդիր հասարակութեան մը առջեւ մղել պայքարս:

«Վարանոտով» կ'ըսեմ, որովհետեւ դրութիւնս մշակուած, ակադեմական հասկացողութեամբ քննադատական գործ մը չէր, այլ՝ պոլեմիկում մը, որուն ընթացք տուի երեկոյ մը, երբ սովորականէն չատ աւելի էին անարժէք ոտանաւորները, աչքէ անցուցած թերթերուս եւ երկու նորատիպ գիրքերու մէջ: Պարոն Պըլտեան արդի Ֆրանսական քննադատութեան ծանր հրեանէն փոխ առած է ու պաշտպանողական դիրքի վրայ կ'ուզէ դնել զիս, մանաւանդ այն պատճառով, որ 1969 - 1970 թուականներուն ինք, իբրեւ բանաստեղծ, Պէյրութի «Ահեկան» դրական պարբերաթերթին ամէնէն տպաւորիչ (կարելի է ըսել՝ հայ աւանդապաշտներուն համար ամէնէն մտահոգիչ) դէմքն էր: Ուրեմն, ես որ արդէն խոտովանած եւ ընդունած եմ քննադատ - մակաբոյծի դիրքս, պաշտպանողականի վրայ եմ երկու յարձակումներու դէմ, — առաջինը՝ հայ բանաստեղծէ մը՝ որ թէ՛ կը ստեղծագործէ, թէ՛ ծանօթ է մեր դրականութեան, իսկ երկրորդը՝ Ֆրանսական քննադատութեան հմուտ անձէ մը:

Կը հաւատամ այն անգլիական ասացուածքին, որ կարելի է թարգմանել «ամենալաւ պաշտպանողականը՝ հակայարձակումն է»:

Կ'ուզեմ վերլուծել Պըլտեանի յօդուածէն որոշ մասեր. նպատակս է ցոյց տալ որ յարդելի հեղինակը իմ աչքիս չիւղին վրայ յարձակած ատեն կ'անտեսէ իր աչքին գերանը: Վերլուծումը կը գրեմ իբր անձ մը, որ կը խօսի գրիչով, եւ ոչ իբր հեղինակութիւն մը՝ որ կը փորձէ պահպանել ուրիշներու միտքերուն, ոճին եւ քերականական երթորդ դէմքին տեսչ: Գր. Պըլտեան կը մատնանշէ (դրական չեշտով՝ եթէ չեմ սխալիր) որ իմ յօդուածիս «մատնայատուկ եզերքէն մէկն է բացայայտումն ու ստորագծումը խօսողի - գրողի վայրին», եւ միւս կողմէ բացայայտաբնօրէն կ'անդրադառնայ այն «ենթակայական չեշտին», որ կը յայտնուի խորագրէն»: Ճիշդ է որ իմ «Ինչո՞ւ բանաստեղծ չեմ»ը չատ աւելի ենթակայական է քան իր աւելի «առարկայական» (օպժէէքթիֆ) վերնագիրը, «Քննադատի Քերականութիւն»: Բայց արդէն հո՛ս իսկ կը վերսկսի ածականներու դաւադիր պայքար մը, որ չի կրնար լուծուիլ հաստատումներու հիմք ընդալ, — քանի՛ դրական ու քաղաքական ցնորանքներ հիմնուած են իբր թէ առարկայական, տրամաբանական եւ ուրիշ նման խախուտ հիմքերու վրայ: Գրական եւ քննադատական վէճերու մէջ դիտական ճշմարտութիւն - ներ չկան, եւ «առարկայական»ը ածական մըն է՝ որ չատ փոքր տեղ ունի հոն, թէեւ չատ են գործածողները, որոնք կ'ուզեն բաւին վարկը եւ դիտական «հով»ը օգտագործել, վարկաբեկելու համար ենթակայականօրէն խօսողները: Առաջին դէմքը գործածելու տեղ երրորդ դէմք գործածելով կարելի չէ հաշուեյարդարի ենթարկել հակառակորդ մը, մանաւանդ դրական - քննադատական վէճի մը մէջ:

Կ'ուզեմ սեւեռիլ գերադասութեան այն դիպուածին վրայ, զոր ես կը դանեմ Գր. Պըլտեանի յօդուածին մէջ, — դիպո՛ւած մը, որ չեմ ուզեր դատապարտել իբր անձնական կէտ, այլ անոր համար որ ան կը խորհրդանշէ համալսարանաւարտ նոր սերունդի մէկ մասին օտարամոլութիւնը: Գր. Պըլտեան զինուած է բառամթերքով մը, որ փոխ առնուած է Ֆրանսական համալսարանական շրջանակներու մէջ ծանօթ քննադատներէ եւ լեզուաբաններէ (Ռոլան Պարթ, Ցվեթան Թոտորոֆ, Ժաք Տէրրիտա, Ժաք Լաքան, Միշէլ Ֆուքօ, Ֆիլիփ Սոլլէր եւ հինգերէն Անտրէ Մարթինէ ու Էմիլ Պէնվընիսթ): Այսպէս զինուած, ան հրապարակ կուգայ իբրեւ դատախազ ու դատաւոր, կ'առաջարկէ դատել յետ-եղեռնեան հայ դրականութիւնը ա՛յնպէս, ինչպէս Ֆրանսացի քննադատներու փոքր փաղանգ մը կ'ուզէ վերլուծել արեւմտեան դրականութիւնները: Աւելցնեմ անմիջապէս որ մօտեցումի այս ձեւը թէեւ ընդհանրացած է Փարիզի համալսարանական թաղերուն մէջ, տակաւին ընդունուած չէ սակայն Ֆրանսայի բոլոր համալսարաններուն մէջ, եւ բուռն վէճի նիւթ է Արեւմտեան աշխարհի միւս ակադեմական կեդրոններուն մէջ: Հակառակ, Գր. Պըլտեան կը զարծածէ այս խմբակի դաղափարներն ու բառամթերքը: Հայ ընթերցող մը, որ ծանօթ չէ Պարթի, Թոտորոֆի ու Տէրրիտայի «քերականութիւն» (կրամմէր) բառը դարձնելու բոլորովին նոր եւ երբեմն քմահաճ ձեւերուն, կրնայ հարցնել որ արդեօք ինչո՞ւ «քննադատի Տրամաբանութիւն» կամ «քննադատական Հռետորութիւն» չէ յօդուածին խորագիրը: Զէ՛, որովհետեւ «մօտս» չէ այն Ֆրանսական շրջանակներուն մէջ, ուր թրծուած են Պըլտեանի դաղափարները: Եթէ անոր յօդուածը սեւեռած մնար ածականներու մասին ըսած խօսքերուս վրայ, քիչ մը աւելի հասկնալի կ'ըլլար վերնագիրը: Բայց ըսել, որ «ո՛չ ածականները, ո՛չ ալ բարդ բառերը իրենք իրենց մէջ ժխտական կամ դրական տարրեր են», ո՛չ քերականութեան հետ կապ ունին, ո՛չ ալ իմ յօդուածիս հետ: Քերականութիւնը չի՛ կրնար ըսել, եւ ես չեմ համարձակիր թելադրել, որ բայը դրական է, ածականը՝ ժխտական: Ըսած էի պարզապէս, որ մեր նոր բանաստեղծութեան մէջ չեշտուած է ածականներու եւ բարդ բառերու խճողումը այնպիսի ձեւերով՝ որ կը վնասեն արտադրուած բանաստեղծութեան: Նարեկացի մը եւ Մեծարենց մը կրնան ածականներով ու բարդ բառերով «որակներու մակերեսի աշխարհ մը ստեղծել», ինչպէս կ'ըսէ յօդուածագիրը: Բայց բառերու այս ցանցը — ըսենք, Ֆրանսացի քննադատներուն պէս՝ սիներ փիաններու այս հիւսուածքը — անպայման բանաստեղծութիւն չարտադրեր: Անցեալին, նման պատճառներով, յաճախ կը ձախողէր Սիամանթօն, իսկ այսօր՝ ձախողանք չէ, աւազախրո՛մ մըն է, որմէ կը տառապին մեր բանաստեղծներէն չատեր, նոյն պատճառներով: Եթէ անուններ չեմ յիշեր եւ տողեր չեմ մէջբերեր, պատճառը միայն ա՛յն է որ անձի մը դէմ չէ պայքարս, դոնէ հոս:

*Բայց ձգենք խորագրի քերականութիւնը եւ սկսինք սկիզբէն: Իր առաջին էջերուն մէջ, Գր. Պըլտեան կ'ըսէ որ դրական հարցերու մասին դրուած կաղապարատիպ յօդուածներ չատ են մեր մամուլին մէջ, եւ կ'աւելցնէ որ «հետաքրքրական է դիտնալ թէ ի՞նչ կը պահուըտի նման դրութիւններու ետին, ի՞նչ է այն անգիտակից - դիտակից ցանկութիւնը», որ կը մղէ զանազան յօդուածագիրներ, — անոնց մէջ, անշուշտ, նաե՛ւ զիս: Կը խոստանայ քօղազերծել եւ «յօդուածային գրոհին տակ պահուըտող ցանկութիւնը», որուն արդիւնքն է հինին «երկդիմի» պաշտպանումը եւ նոր դրականութեան «ժխտական ախտաճանաչումը»: Իմ յօդուածս ո՛չ հինին փառաբանումին նուիրուած է, ո՛չ ալ ամէն յետ-եղեռնեան նորի վարկաբեկումին: Եթէ ես միշտ դուրս չեմ եկած ժխտական տեսակէտներէ, ասիկա պայմանաւորուած է ներքին պահանջով մը, որ կը զգամ ինքզինքիս հանդէպ: Ես ինքզինքս կը տեսնեմ ներկայ պահուն իբրեւ ընթերցող մը, որ կը կարդայ նոր գրականութիւն մը, որ կը փնտռէ, որ կը սիրէ, որ կը ատէ, որ կը հաւնի, որ կը չհաւնի, որ կը զարմանայ, որ կը ծիծաղի, որ կը տխրի, որ կը ցասնայ, որ կը հրճուի, որ կը հիանայ, որ կը ձանձրանայ, որ կը հասկնայ, որ կը չհասկնայ, որ կը սիրահարի, որ կը հրաժարի, որ կը վերադառնայ, որ կը մոռնայ, որ կը յիշէ, որ կը ներէ, որ կը չներէ, որ կը մեղադրէ, որ կը գովէ, որ կը ծաղրէ, որ կը ծաղրուի, որ կը ծանրանայ, որ կը թեթեւնայ, որ կը ծիծաղի, որ կը լայ, որ կը ծիծաղի եւ կը լայ միեւնոյն ատեն, որ կը ծիծաղի եւ կը լայ միեւնոյն ատեն եւ

ԱՇԽԱՏՈՂԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

ՊԻՏԻ ԼԻ

Նիկոլայ, բանաստեղծ Կիտանէ
Ա. ՊԱՍՈ

ՓՈՍՏՈՍ ՎՃ ՄԻՆ

Ելի՛ր տեսնես ցաւագար դիմաքարը, Ողբագին կերպարանքը վշտագին, Ելի՛ր տեսնես մեր մեծ ժողովուրդ, Ինչպէս կ՚ապրի ան մեր մայրենի Ցաւագին ցաւ ցաւագին իմացիր, Ելի՛ր տեսնես ինչպէս կ՚ապրի ան։ Ոտքերուն տակ ոճիրի ծանր լուծ, Ոճիրի լուծ մը ծանր ու դաժան, Ոճիրի լուծ մը ծանր ու դաժան, Ելի՛ր տեսնես ինչպէս կ՚ապրի ան։ Ելի՛ր տեսնես ինչպէս կ՚ապրի ան, Ելի՛ր տեսնես ինչպէս կ՚ապրի ան։

Տէր եւ Տիկին Պերճ Ցուխնանեան, այրի Տիկին Մաթիլդա Գասպարեան (Պուքրէշ), Տէր եւ Տիկին Սփոյճաքօ եւ զաւակները (Պուքրէշ), Տէր եւ Տիկին Տէօքմէճեան եւ զաւակները (Պոլիս), այրի Տիկին Գալփաքճեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկ. Խաչիկեան եւ զաւակները (Միւնիխ), Տէր եւ Տիկին Ավրամ եւ զաւակները (Նիւ Եորք) եւ բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ
(ծնեալ Պալեան)

մահը, որ պատահեցաւ Ցունիս 17ին։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երեքշաբթի Ցունիս 22 ժամը 14·30ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Ի պատիւ Գ. ճ. Պաշտօնէութեան

Հինգշաբթի օր, Ցունիս 24, ժամը 18ին, Լիոնի Ազգ. Տան մէջ, 295 Ռիւ Պուալօ, Լիոնի քաղաքապետ՝

ԼՈՒԻ ՓՐԱՏԷԼ

Գաբրիէլ ճ. Պահատուրեանը (պատուոյ նախագահ Ազգ. Մխիթեան) կը պարզեւատրէ արժանիքի Ազգ. կարգի խրճեւ ասպետ, պատիւ մը որուն արժանացած էր վերջերս։

ՊԱՆԷԷՕ – ՔԱՇԱՆԻ

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, կիրակի Ցունիս 27 ժամը 15·30ին, Պանեէոյի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ, Ռիւ Շառլ Միչէլ։

Բացման խօսք՝ Լեւոն Տօնիկեան

Գեղարուեստական բաժին.— Երգ, արտասանութիւն, կենդանի պատկեր, կատակերգութիւն եւ հաճելի անակնկալներ։

Կը ղեկավարէ

ուսուցչուհի Տիկին Հռիփսիմէ Պալըգճեան

Հայկական պարեր աչակերտութեան կողմէ, կը ղեկավարէ Տիկ. Լիլի Փեհմէգեան

Եռապար.— Ֆ. Գասպարեան, Ի. Խանդամուրեան եւ Ա. Ֆերման։

Մեներգ՝ Տիկ. Սիւզան Լօտ, ընկերակցութեամբ դաշնակի՝ Օր. Տաֆէսեանի

Դաշնակի վրայ կը նուագեն նաեւ Ֆաթրին Թերտաճեան, Ժաննէթ Գաբրիէլեան եւ Վահէ Թորոսեան։

Աքորաէոն՝ Նիֆոլա Թերտաճեան։

Մուտք 10 ֆր.

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Փորթ ո'Օռլէանէն առնել 188 թիւը եւ իջնել Ալպէր Փըթի եւ կամ 197 թիւը եւ իջնել՝ Մարսէլ Պոննէ։

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Բաֆֆի խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Ցունիս 25, ժամը 20·30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օարկարգ։

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ

Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն փարիզեան խումբերը ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս Հինգշաբթի, Ցունիս 24, երեկոյեան ժամը 8·30ին Փարիզի Մշակոյթի Տունը։

ԿՐԸՆՈՂ.— Հ.Ց.Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն, ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Եօթնեղբայրեանի բոլոր ընկերները, Ուրբաթ 25 Ցունիս երեկոյեան ժամը 9ին դպրոցին սրահը։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ.

Հանգստեան կոչուած կամ կանխահանգստեան կոչուելու վիճակի մէջ եղող հաշուապահ մը (կին թէ այր) որ տունը աշխատի։ Անուն եւ հասցէ ղրկել գրաւոր «Ցառաջ»ի հասցէին։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, ՎԻԼՆ.— Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէ։ Ձեր ղրկած ազդին մէջ թուական չկայ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Սկիզբ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը Ցունիս 26, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին Նաճարեանի ազարակը։ Անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

CAEL

Rue Villa des Prés — Sevran

RAPHY

Exposition du 15 au 26 Juin

Expose aussi au Salon International d'Aquitaine à Mauléon (Pays basque, Pyr. Atlantiques), du 27 Juin au 30 Septembre.

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ, Ցունիս 26ին, ժամը 16·30ին վարժարանի սրահը

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

(Կաթող. Պատուիրակ Ադեւմոտ. Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի

Ներկայութեամբ Ռէնէի քաղաքապետ Լ. ՏՈՒՏԻի

Գեղարուեստական յայտագիր: Երգ, պար, արտասանութիւն — Վարժարանի երգչախումբը, դեկավարութեամբ Գ. Եանպէկեանի եւ պարախումբը Ա. Ալանեանի

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ցունիս 27, Կիրակի, ժամը 13–22

ժամը 10ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ — 11ին պարզեւաբաշխութիւն սրահին մէջ — 13ին սկիզբ դաշտահանդէս – հացկերոյթին։

Կը մասնակցին՝

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի՝ ԼԻԻՍԻ ՔՈՇԵԱՆ, ՎԱՐԺԱՐԱՆի երգչախումբը, ՆԱԻԱՍԱՐԴ պարախումբը ազգ. Նորադոյն պարերով ՆՈՐԱՑՐ ԱՔԸԼԵԱՆ (Հայաստանէն) ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՒՐԿԻՆՍ — ՖԵՐՏԻ, ՊԵՌՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ իր նուագախումբով

Ընտրութիւն ամէնէն գեղեցիկ մանուկին 4 – 5 տարեկան

Վիճակահանութիւն Պիւֆէ Անակնկալներ

ՄՈՒՏՔ 10 Ֆ.

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ.Ց.Դ. Շրջ. Կոմիտէի կողմէ, Կիրակի Ցունիս 27 ժամը 21ին Մշակոյթի Տան մէջ, 12 – 14 ռիւ Սէն Պազիլ։

Կը խօսի ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Ժողք կ'առնեն նաեւ Է. Սարաճեան եւ Տ. Թորթոճեան։

Գեղարուեստական բաժին։

Փարիզէ Վիգէն (տուօ)

Մուտքը ազատ է

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Ցունիս 26, ժամը 20·30ին

Salle Chaillot-Galliera, 28, Ave. George V

Կը նախագահէ Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսին.— ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆ եւ ընկ. ՎԱՀԱԳՆ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն.— Նայիրի պարախումբը, Վիգէն եւ Ցարութիւն (գուդերդ), Սերոբ Մանուկեան (արտասանութիւն)

Croix de Bois, croix de Guerre

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայրենակցական Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները. Պ. Տիգրան Մարգարեան իր կնոջ Մարիննէի հոգեհանգստեան առթիւ 50 Ֆր, Տէր եւ Տիկին Յօնիկ Մկրտիչեան իրենց հօր Աղասի Աբստակէսեանի հոգեհանգստեան առթիւ 50 Ֆր, Տէր եւ Տիկին Վազգէն Մկրտիչեան, Կարապետ Փիրանեանի մահուան առթիւ 25 Ֆր.։

PRIX EXCEPTIONNEL
2650 F

VOYAGES en ARMENIE

Au départ de Marseille 14 jours
JUILLET AOUT SEPTEMBRE

Comprenant

Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1ere classe — Visites et excursions — Service accompagnateur, guide.

DEPART DU 2 JUILLET ENCORE QUELQUES PLACES DISPONIBLES

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière
13001 - MARSEILLE
tél. (91) 50. 89. 12

Madeleine BENNEYAN
HAVAS - VOYAGES
12, bd. Général De-Gaulle
26000 - VALENCE
tél. (75) 43. 06. 06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

tous les soirs

NORAYR

1er chanteur de l'Orchestre d'Etat d'Arménie

et tous les samedis soir

FERDI

Il est nécessaire de réserver sa table pour le dîner.

Fermé le Lundi

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
24
JEUDI
24 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.620

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.620

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՏԱԼԻԱ ԻՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

ԵՐԿՈՒ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՈՉ ՄԷԿ ՅԱՂԹԱՆԱԿ

Ամէն ոք կը սիրպուի յիշել Մուսոլինիի խօսքը՝ «Իտալացիները անկառավարելի են»: Արդարեւ, այս կանխահաս ընտրութիւնները որ պէտք է Իտալիան հանէին անելին, ոչինչ լուծեցին եւ ստեղծեցին կացութիւն մը որ միայն նոր բարդութիւններու դուռ կրնայ բանալ: Արդարեւ ի՞նչ պատահեցաւ: Քրիստոնեայ – Դեմոկրատները 263 աթոռով (1972ին՝ 266) կը պահեն իրենց դիրքը եւ կը մնան իտալիոյ առաջին կուսակցութիւնը: Այս անգամ սակայն մեծ յառաջդիմութիւն կ'արձանագրեն համայնավարները ձայներու 34,4ը տանելով եւ 179 աթոռէն անցնելով 227ի: Եւ որովհետեւ քրիստոնեայ Դեմոկրատները չեն ուզեր կառավարել – թիւն կազմել համայնավար մասնակցութեամբ, կը պարզուի որ Իտալիա երկիրը մըն է զոր կարելի չէ կառավարել: Կիրակի օր, Իտալացիներու ընտրութիւնը, որ մկրտուեցաւ «լ'ավվենթուռա», չատ պարզ կը թուէր բայց նաեւ բարդ էր: Տնօ – Քրիստիաններու ձեռքը տարի – ներէ ի վեր, Իտալիան կը մխրճուի աւազին մէջ, կողոպուտ, առեւանգում, պիներու ահաւոր աղութիւն, անապահով վիճակ, կաշառակերութիւն, ասոր դէմ՝ համայնավարները, ազատական Պերլինկուէրի դէմաւորութեամբ: Բայց Պերլինկուէրով չի վերջնաւոր ամէն բան: Մարդը, թրծուած Թուլիաթթիի դասականը, միշտ պահած է իտալական համայնավարութեան դիմագիծը, որ միշտ իր անհատականութիւնը ունեցած է Մոսկուայի նկատմամբ եւ այդ ուղղութեամբ մարդը մտահոգութիւն չի պատճառեր: Կը մնայ այն վարկածը, որ իշխանութեան դլուխ գալէն ետք, դժուար չըլլար Մոսկուայի համար զինքը չեզոքացնել եւ աւելի հլու հնազանդ մէկը դնել մանաւանդ որ շարքերը որոշ չափով սթալինական մնացած են:

Ուրիմն Իտալացին պիտի ընտրէր ցեխին եւ անդունդին միջեւ ինչպէս կը գրէր Իտալիոյ ներքին հարցերուն ծանօթ լրագրող մը, աւելի պատկերաւոր ոճով, ու ընտրեց՝ երկուքն ալ: Գալով Ընկերվարականներուն որոնք 57 աթոռ կը չահին (նախապէս 61) մեծ պատասխանատուութիւն ունին անչուշտ երկրին հոս հասնելուն մէջ եւ քարտուղարներու հրաժարականները իրարու կը յաջորդեն: Ուրիմն ընտրութեանց վերջին արդիւնքները հետեւեալ պատկերը կը պարզէ.—

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Քրիստոնեայ – Դեմոկրատ 263 (266), Համայնավար 227 (179), Ընկերվարական 57 (61). ասոնց կը յաջորդէ Ընկերային Շարժումը (նոր Ֆաշական) 35 (56) եւ զանազան կուսակցութիւններ որոնք մեծ պարտեալները կը մնան:

ԾԵՐԱԿՈՑ

Քրիստոնեայ – Դեմոկրատ 135 (135), Համայնավար 117 (1972ին համայնավար եւ Ընկերվարական Պրոլետար Միութիւն կուսակցութիւնը միացեալ ցանկով կը ներկայանային եւ 95 աթոռ կը չահէին), Ընկերվարական 29 (33), Ընկերային Շարժում 15 (26):

ՀՌՈՄ ԿԸ ԿԱՐՄՐԻ

Այս ընտրութեանց կողքին կար նաեւ թաղապետական ընտրութիւնը, եւ Հռոմի մեծ յաղթականն է՝ Համայնավար կուսակցութիւնը ինչ որ կը նշանակէ թէ յաւիտենական քաղաքը, կաթողիկէութեան սիրտը, համայնավար քաղաքապետ մը պիտի ունենայ եւ այն առեն գուցէ Հռոմն ալ դառնայ նման այն գիւղին ուր Տոն Քամիլօ եւ Փեփոնէ անոյշ–անոյշ կը պայքարէին: Բայց այս անգամ սինեմա չէ եւ մեր դիմացը չեն Ֆերնանտել եւ ձինօ Զերվի:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԱՑՍ ՀՐԱԴԱԱՐՆ ԱԼ ՕԳՈՒՏ ՉՈՒՆԵՑԱՒ

— o —

Այս նոր (39րդ) հրադադարն ալ ոչ մէկ օգուտ ունեցաւ եւ կռիւները կը շարունակուին Լիբանանի մէջ: Զախ եւ աջ իրարու վրայ կը ձգեն կռիւներու նախաձեռնութիւնը: Ինչ մը յոյս ծագած էր առջի օր երբ 500 Սուրիացի եւ 500 Լիբիացի զինուոր հասած էր իբրեւ «խաղաղութեան ուժ», ասոնց պէտք է միանային նաեւ Սուտանէն, Սաուտի Արաբիայէն եւ Սոմալիէն ուժեր, ըստ Արաբական Լիկայի ընդհ. քարտուղարին յայտարարութեան: Ամէն պարագայի մէջ ոչինչ լուծուած է եւ օդակայանն ալ դեռ չէ բացուած:

Լիբիոյ վարչապետը ձալուտ, յայտարարած է թէ որեւէ «կլոր սեղան» չի կրնար կազմակերպուիլ Փարիզի մէջ:

× Մեկնող օտարները, մանաւանդ ամերիկացի սկսած են Պունտտան հասնիլ:

Քանի մը տողով

ԺԻՍՔԱՐ եւ կինը չաս հանդիսաւոր ընդունելութեան արժանացան Լոնտոն, ուր Զորեքշաբթի իրիկուն հիւրերն էին Թագուհիին: Այս առթիւ բաժակաճառեր փոխանակուած են, ուր հիմնատով էլզապէթ թէ ժիսքար չեն քօղարկած թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա բոլորովին չեն ըմբռնած հին մրցակցութիւնը եւ հատնատար չկան ուրիշ ժողովուրդներ որոնք իրենց յարաբերութիւններուն մէջ յուցաբերեն այսքան հիացում եւ զայրոյթ միաժամանակ:

ԿԻՊՐՈՍի Թրքական գօտիին մէջ տեղի ունեցան առջի օր նախագահական եւ երեսփոխանական ընտրութիւններ: Գլխաւոր թեկնածուն՝ Տէնքթաշ ստացաւ ձայներու 77 առ հարիւրը եւ իր կուսակցութիւնն ալ (Ազգ. Միութիւն) չահած է երեսփոխանական ընտրութիւնները գոնէ ձայներու կէսը ապահովելով (40 երես – փոխան պիտի ընտրուէին) բայց վերջնական արդիւնք չկար տակաւին:

ԻՄԱՔի հիւսիսը կռիւները վերսկսած են Քիւրտերու եւ իրաքեան ուժերու միջեւ ըստ քիւրտ բանբերի մը: Բախտամ – ները տեղի կ'ունենան մանաւանդ Թուրք, սուրիական եւ պարսկական սահմաններու չրջանը: Ըստ նոյն աղբիւրին այս կռիւները վերսկսած են անցեալ ամիս եւ չուրջ 60 իրաքցի զինուոր մեռած է: Շերիֆ Վանլը յայտարարած է թէ պարզնիէն ետք, նոր զեկավարութիւնը կը ներկայացնէ Քիւրտիստանի Դեմոկրատ կուսակցութեան:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ, Յունիս 14 – 16)

ԶԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւան կը դանուի Զեխոսլովաքիոյ ազգային թատերախումբը, ներկայացումներ տալու համար: Արդէն ներկայացուած է Էրնեստ Բրիլի եւ Եկատերինա Գերասիմովայի գրած «Նկարուած է ապակիի վրայ» թատերախաղը: Գ. Սունդուկեան թատրոնին մէջ Երեւանցիներ առիթ կ'ունենան նաեւ դիտելու Օսվալդ Զագրադնիկի «Սոնատինա սիրամարդի համար» թատերախաղը:

×

ԳԱՐԵԳԻՆ ԲԷՍԻ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ ՎՐԱՑԵՐԷՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

Թիֆլիսի մէջ լոյս տեսած է Գարեգին Բէսի պատմուածքներու հատորը՝ «Նկարիչի նուէրը» խորագրով վրացերէն: Հատորին մէջ զետեղուած են հեղինակին «Նկարիչի նուէրը», «Արծաթէ գդալները», «Այրուած վէրեր», «Զեռքը» եւ «Երգը կանչում է» պատմուածքները: Թարգմանութիւնը կատարած է Մարինէ Մամացաշուիլի:

×

ՀՐ. ԱՃԱՌԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՆԻՍՏԸ

Յունիս 10ին Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի գահլիճին մէջ տեղի ունեցած է հանդիսաւոր նիստ մը, նուիրուած՝ Հրաչեայ Աճառեանի ծննդեան 100ամեակին: Բացումը կատարած է Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահը՝ Վիկտոր Համբարձումեան: Հրաչեայ Աճառեանի կեանքի եւ գիտական գործունէութեան մասին զեկուցում կարդացած է Ակադ. Գէորգ Զահուկեան, չեշտելով հայագէտին վաստակը հայերէն լեզուի պատմութեան, հայ բարբառագիտութեան, հայերէնի փորձառական հնչիւնաբանութեան գիտական ճիւղերու հիմնադրութեան, բառարանագրութեան, հայերէնի ստուգաբանութեան, հայ անձնանուններու ուսումնասիրութեան, հայերէնի համեմատական եւ պատմական քերականութեան եւ այլ մարզերէն ներս: Ապա, Հրաչեայ Աճառեանի կեանքէն յուշեր պատմած են ակադեմականներ Սարգիս Ղարիբեան եւ Եդուարդ Աղայեան:

×

ՄԻՔԱՅԷԼ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երեւանի ժամանակակից արուեստի թանգարանին մէջ բացուած է Միքայէլ Ցարութիւնեանի գեղանկարներու առաջին անհատական ցուցահանդէսը: Այցելուները հետաքրքրութեամբ կը դիտեն «Ընթրիքանք», «Տիեզերք», «Հեռաւոր ձայներ», «Արեւոտ օր», «Համբոյր» գործերը: Միքայէլ Ցարութիւնեան 1965ին ուսուցած է Երեւանի գեղարուեստա–թատերական հիմնարկութիւնը, ուր այժմ կը դասաւանդէ գեղանկարչութիւն:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՆՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

ՄՐՄՐՈՑ ԵՒ ԹԻՓԼԻՍԻ ԴԻՆԱՄՕՆ

ՀԱՒԱՍԱՐ ՄՆԱՑԻՆ (1–1)

— o —

Երեքշաբթի օր, Երեւանի Հրազդան մարզադաշտին վրայ, Թիֆլիզի Դինամօն եւ Արարատ հաւասար մնացին մէկական կէտ նշանակելով, Փութպոլի ախոյեանական մրցումներու չարքին: Արարատ միշտ դլուխն է դասաւորման:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՅԱՌԱՋ 50

ԾԱՂԿԱԴԱՂ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՀԱՒԱՔԱԾՈՆԵՐԷՆ
Հրատարակութիւն «Յառաջ» Մատենաշարի
420 էջ, ճոխ հատոր մը

Յիսնամեայ հաւաքածոյէն դրուագներ ընտրուած են հետեւեալ հեղինակներէ.—

Շաւարշ Միսաքեան, Վազգէն Շուշանեան, Նշան Պէշիկթաշլեան, Թէոդիկ, Յ. Ճ. Սիրունի, Արաքսի Թորոսեան, Ե. Տարօնեան, Շահան Շահնուր, Փայլակ Միքայէլեան, Արամայիս Սրապեան, Պերճուհի Բարսեղեան, Ետան, Գ. Մ. Ալէմշահ, Մարգրիտ Բաբայեան, Տիրուհի Միսաքեան, Սէզա, Շ. Նարդունի, Յ. Աղայեան, Հրաչ Սարգիսեան, Հր. Քաջարենց, Արսէն Աճէմեան, Հ. Սիմոն Երէմեան, Անրի Թրուայա, Հրաչ Զարդարեան, Աշոտ Մալաքեան, Տոքթ. Յ. Կիլիկեցի, Վարդան Սարգսեան, Ցակոբ Տէր–Ցակոբեան, Նիկողոս Սարաֆեան, Կ. Պետուշ, Արսէն Երկաք, Օհան Տուրեան, Մանուկ Պէրպէրեան, Անտրէ Մօրուա, Հաւրի Իփէկեան, Արշամ Խոնդկարեան, Արտաշէս Գմբէթեան, Կարպիս Մ. Ալէմշահ, Կ. Մեհեան, Վահան Փորթուգալեան, Գոհարիկ Ղազարոսեան, Սիմոն Վրացեան, Եւրոպացի, Արփիկ Միսաքեան, Զարեհ Մ. Որբունի, Առլէն Փափազեան, Ժոզէֆ Քէսէլ, Քլեման Լեփիտիւս:

Նաեւ վկայարան մը՝ ուր յիսնամեակին նուիրուած անտիպ դրուագներ ունին
Հրանտ – Սամուէլ, Հ. Վահան Յովհաննէսեան, Բարգէն Գավէզ, Հ. Ներսէս Տէր–Ներսէսեան, Մինաս Թէօլէօլեան, Ուիլեըմ Սարոյեան, Ալեքսանդր Սարուխան, Փրոֆ. Ֆ. Ֆէյտի, Եռվէ Լաչինեան, Միսաք Միրզէ, Կարօ Յովսէփեան

Կողք՝

ԴԱՌԶՈՒ

Գին 100 Ֆր. (Թղթատարի ծախքով 110 Ֆր.)

Միակ կեդրոնատեղի՝ «ՅԱՌԱՋ»

«ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ՝ ՀԱԿԱՅԱՐՋԱԿՈՒՄՆ Է» (*)

(ԻԲՐԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆ Գ. ՊԸԼՏԵԱՆԻ)

Բ.

Մեր վէճի հիմնական առանցքը անհամաձայնութիւն մըն է նախկին յօդուածիս մէջ մատնանշուած եռախօսութեան բազկացուցիչ միաւորներու դերերուն մասին: Ի՞նչ պէտք է ըլլան բանաստեղծին, լեզուի եւ գրականութեան անցեալին, ու ժամանակակից ունկնդիրը հասարակութեան դերերը, — քննենք իւրաքանչիւրը առանձին:

«Բանաստեղծ ըլլալը կամ չըլլալը», կը հաստատէ Պարոն Պըլտեան, կարելի չէ վերագրել «որոշումի մը վերացական կամայականութեան»: Ընդհակառակն, «պիտակցութիւնը չէ որ պիտի որոշէ գրելն ու չգրելը, ինչպէս ըլլալն ու չըլլալը»: Գրելը բանաստեղծին համար «նոյնքան անհրաժեշտ է՝ որքան խօսիլը, մտածելը, շնչելը կամ ցանկալը»: Երանի՛ թէ այդպէս ըլլար մեր հայ իրականութիւնը, ուր խանութպանէն մինչեւ բժիշկ, տանտիկինէն մինչեւ խմբագիրը, պաշտօնեայէն մինչեւ ճարտարապետ, ճեմարանաւարտներուն տասը առ հարիւրը գոնէ կը գրէ, բանաստեղծ ըլլալու յատկութեամբ, ո՛չ թէ գրելու (եւ կարդալուն) անհրաժեշտութիւնը զգալով, այլ որովհետեւ մեր իրականութեան մէջ բանաստեղծութիւն գրելն ալ, զայն տպուած տեսնելն ալ այլեւս իրաւունք կը կարծուին: Այս նրբիթիթ բանաստեղծները՝ վիրաւորական նամակներ կը գրեն մեր թերթերու խմբագրութեան, գիտել տալու համար որ հայ ժողովուրդը գիրենք չի՛ ճանչեր իբրեւ իրենց գործերը գնելով, եւ թէ հայ քննադատներ վիրենք չեն քաջալերեր այդ նո՛յն գիրքերը գովելով: Այս կատակերգութիւն – ողբերգութի՛ւնն է մեր իրականութիւնը, թէեւ ես ալ կատակած չուներ որ մենք ունինք բանաստեղծներ որոնք մղուած են գրելու «մոլուցքէն», այն «սրբազան խենթութենէն», զոր մատնանշած է արդէն Պլատոն: Ուրիշ ի՞նչպէս կարելի է բացատրել հայ գրողներու յամառութիւնը, երբ անոնց բժիշկը՝ ըլլան բանաստեղծ թէ արձակագիր, ըլլան Նիկողոս Սարաֆեան կամ Յակոբ Պարոնեան՝ քրտինք, արցունք եւ անօթութիւն եղած է միայն: Սակայն հասատաել հազուագիւտ մեծերու մօտ գրելու պահանջը չի նշանակեր ընդունիլ ոտանաւոր գրողներու մեծամասնութեան մօտ նոյն պահանջին գոյութիւնը, եւ իրաւունք չի տար Պարոն Պըլտեանին որ իմ «պարզամտութեան» վերագրէ այն հաստատումս թէ բանաստեղծութիւն գրող չեմ՝ որովհետեւ որոշած եմ չըլլալ:

Ինդիրը անձնական չէ՛: Գրելը եւ հրատարակելը բոլորովին տարբեր բաներ են: Գրելը կ'ենթադրէ երկաճյն մենամարտ մը, գրողին եւ լեզուին միջեւ, սիրահանութիւն մը՝ որ պէտք չունի սահմաններ ճանչնալու: Այսպէս հասկցուած՝ գրելը լեզուին վրայ անձնական գրոհ մը կենալու փորձ մըն է: Ինչո՞ւ համար են այն, ինչ որ ըսած է աւստրիացի բանաստեղծը, Հոֆմանսթալ.— «Լեզուն հանրութեան բոզն է, զոր կ'ուզեմ իմ կոյսիս վերածել»: Զկայ անձ մը որ կը սիրէ իր լեզուն եւ չի զգար որոշ նողկանք մը՝ երբ զայն կը տեսնէ ամէն օր եւ ամէնուն կողմէ գործածուած, ինչպէս հանրային պոռնիկը գործածուած է, բերնէ բերան, հեռատեսիլէն՝ թերթ, վաճառականական յայտարարութենէն՝ քաղաքական դէմքերու նոյնքան սահմոս բերան: Մանաւանդ ամբողջատիրական երկիրներու մէջ, ուր լեզուն ալ կը պատկանի Պետութեան եւ անոր խամաճիկ գրողներուն, որոնց միջոցաւ կ'որովայնախօսէ սիրապետող դասակարգը· ամէն գրող գաղտնօրէն, իր սենեակին ու տետրակին մէջ Սամուէլ Պէքքէթ մըն է, փասթեռնաք մը, Սոլժենիցին մը, Մանըլլեմամ մը՝ լեզուն խրացնող, անձնականացնող, պզծուածը մաքրող բանաստեղծ մը:

Սակայն ամէն անձնագրոհ լեզուական կառոյց հրատարակելի չէ, որովհետեւ ասիկա ունկնդիր հասարակութիւն մը կ'ենթադրէ, — եռախօսութեան այն երրորդ միաւորը՝ որուն մասին պիտի խօսիմ քիչ մը անդին: Հոս կ'ուզեմ նախ չեշտել որ ո՛չ միայն լեզուն, այլ եւ բանաստեղծը որոշ կապեր ունին գրական անցեալին հետ, կապեր՝ որոնք անտեսուած կը մնան Պըլտեանի յօդուածին մէջ, եւ որոնց մասին ես չատ հպանցիկ ձեւով միայն խօսած էի: Կ'ուզեմ ընդլայնել հիմա:

Իւրաքանչիւր նոր բանաստեղծ իր գրականութեան անցեալի մեծ դէմքերուն հետ ունի այն կապը՝ զոր ունի զաւակ մը իր հօր հետ, ինչպէս կը բացատրէ հոգեվերլուծման հայրը՝ Ֆրոյտ: Զաւակ մը թէ՛ սէր եւ յարգանք կը զգայ իր հօր հանդէպ, թէ՛ որոշ վախ մը եւ մրցակցութեան ոգի մը: Նո՛յնն է նորափթիթ բանաստեղծին վիճակը: Կը յարգէ ան – եթէ լաւ մեծերը եւ կ'ուզէ ընդօրինակել զանոնք, կ'ուզէ կրկնել անոնց ոճն ու նաեւ անոնց յաջողութիւնն ու ժողովրդականութիւնը: Միաժամանակ կը զգայ յաղթելու, տարբեր ըլլալու, նոր ըլլալու մղումը: Այս հակասութիւնները լուծելու համար՝ կը ներկայացնէ ու կ'իւրացնէ աւանդական գրականութենէն ա՛յն, ինչ որ յարմար է իր կազմուող ոճին ու անհատականութեան, եւ կը մերժէ այն, որ խորթ է իրեն, իր լեզուին եւ իր ժամանակին: Կը չեշտեմ զաւակի մը եւ բանաստեղծի մը միջեւ զոյութիւն ունեցող բաղդատական եղերը, որովհետեւ երկուքն ալ կ'ենթադրեն անցեալի հետ կապ մը, աւանդական հեղինակութիւններու ընդունումն ու նաեւ մերժումը, եւ ոչ թէ այս կապին բացարձակ ժխտումը: Կրկնեմ որ բանաստեղծը կ'որոշէ անցեալի ոճին յարմար ըլլալը կամ չըլլալը, ներկային մասին եւ ժամանակակից հասարակութեան մասին մտածելով եւ ո՛չ թէ վաճուռւմի մը մէջ, զերծ նկատումներէ եւ հետաքրքրութիւններէ:

Պըլտեան բանաստեղծի անհատական նուիրումը եւ լեզուի կարեւորութիւնը ընդունելով հանդերձ՝ կը մերժէ մտածել ժամանակակից ունկնդիր եւ ընթերցող հասարակութեան մասին: Կրնամ հասկնալ թէ ինչո՛ւ: Թէ՛ բանաստեղծին համար, թէ՛ քննադատին, վտանգաւոր է պնդել թէ կարեւոր են ընթերցողները, — գոնէ վտանգաւոր է ըսել թէ առաջնահերթ պէտք է նկատուին անոնք: Այս պնդումը կարելի է մեկնաբանել կա՛մ իբր հրաւէր հանրութեան մեծամասնութեան համար հաճելի գործեր արտադրելու, եւ կամ իբր սահմանում ու նաեւ սահմանափակում՝ որ կ'արգիլէ որոշ նոր գործերու արտադրութիւնը:

Այն ժողովուրդները, որոնք երկար տարիներ ի վեր հաստատ պետութիւն եւ շարունակականութիւն ունեցող մշակոյթի տէր են, ունին նաեւ գրական «խաւերում» մը,— այսինքն՝ ընթերցող հասարակութեան իւրաքանչիւր խաւի համար գրուած գործեր: Դասական գրականութիւն կը կարդայ, պատանին՝ արկածախնդրական վէպ, ուրիշը՝ սիրային արկածախնդրութիւն, եւ ամանք (միշտ փոքրամասնութիւն մը)՝ այն գործերը, որոնք գրականութիւն կը կոչուին ընտրանիի մը կողմէ: Արդի հայ գրականութիւնը հիմնուած չէ այսպիսի խաւերման մը վրայ, եւ ուրեմն իրմէ չատ աւելի բան կը պահանջուի քան ամերիկեան կամ ֆրանսական գրականութենէն: Հոն՝ լուրջ ընթերցողներ այլեւս չեն ակնկալեր որ լուրջ գրագէտները թէ՛ դուրս ճայտնեն (հեռատեսիլի պէս), թէ՛ տեղեկութիւն հայթայթեն (լրագրողի պէս), թէ՛ աղգային գաղ պաշտպանեն (չարքային կուսակցականի պէս) թէ՛ անցեալի սրբութիւնները ոդեկոչեն (քահանայի պէս): Հայ գրագէտէն չատ կ'ակնկալուի այս բոլորը, և ակնկալութիւններու խուժանին մէջ կը կորսուի լեզուաբանը, որ գրականութեան մէջ նիւթն ու հիմն է միւս բոլորին: Գրողին համար լեզուն ա՛յն է, ինչ որ գոյնն ու գիծն են նկարիչին համար, — իր առաղձը, հոմ նիւթը, միաժամանակ բուն սէրը:

Այսպէս ուրեմն: Հայ բանաստեղծին վիճակը անկարելիին մօտ է, մէկ կողմէ որովհետեւ գիրք գնող ընթերցող չունի, միւս կողմէ՝ որովհետեւ իր բուռ մը ընթերցողները իրմէ ամէն ինչ կրնան պահանջել: Եթէ պատրաստ եմ հաստատելու այս բոլորը, ուրեմն ինչո՞ւ համաձայն չեմ Պարոն Պըլտեանին ու չեմ բաժներ անոր անտեսումը՝ ընթերցող հասարակութեան:

Որովհետեւ կը հաւատամ թէ գրագէտը, իր գործը հրատարակելով (ոչ թէ միայն գրելով) հրաւէր եւ առաքելութիւն կը կարդայ իր ընթերցողին: Կ'ուզէ «նոր» բան մը տալ իր ընթերցողին «անպատեհ» մը (ինչպէս կ'ըսէ Պըլտեան): Այդ անպատեհին նոր եւ անճոռնի ըլլալու պէտք չունի: Հինցածը նորոգելը բանաստեղծին գործն է: Ան ո՛չ միայն կը փրկէ լեզուի ոսկրացած ու կարծրացած կաղապարները, այլ նաեւ կը փարատէ այն մշուշը՝ որ կ'ծլնէ մեր միտքերուն եւ զգացումներուն վրայ, երբ լեզուն չարունակ նոյն ձեւով կը գործածուի, նոյն գաղափարները կրկնելու համար ամէն օր: Առաւել՝ բանաստեղծը հինը կը վերաստեղծէ ու կը նուիրէ մեղի, վերանորոգուած: «Այնքան կը կուրնանք սովորութեան եւ առօրեայի պատճառաւ», կ'ըսէ Վիքթոր Շէլովսքի՝ ռուս քննադատը, որ «քարին ծանրն ու խիճին մակերեսն իսկ չենք տեսներ այլեւս. պարզապէս քարի կտոր մը ըլլալը կը նշենք ու կ'անցնինք. բանաստեղծը քարին քարութիւնը կը վերադարձնէ մեզի»: Նոյն զգացումները, — օրինակ՝ «ես քեզ կը սիրեմ» կամ «հայրենիքս կը սիրեմ» հազար անգամ կրկնուած խօսքեր են, յանկերգի վերածուած ու անտեսուած ընդհանրապէս: Եթէ կարելի է զանոնք յիշել եւ կրկնել, կարելի է այն պատճառաւ որ Սայաթ Նովան «Մի խօսք ունեմ» երգած է, Զարենցը «Ես իմ անոյշ Հայաստանի» գրած է, զգացումը վերանորոգելով, լեզուի կարելիութիւնները բազմապատկելով: Ամէն արուեստ իւրայատուկ ձեւով հինի վերյիշումէն եւ վերանորոգումէն զատ անձանօթը մեղի մօտեցնելու եւ ծանօթացնելու դերը ունի: Այդ «անձանօթը» աշխարհի արտաքինն ու մարդոց ներքինը չէ միայն, այլ նաեւ լեզուի մակերեսն ու կառոյցը, այն՝ որ կը մոռնանք առօրեայ խօսակցութեան ընթացքին:

ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

(Շար. – 2)

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

8.

Միրոյի տաք շնչից ծխախոտի հոտ պոկուեց ու մնաց Սառէի ոռնգերում: Սառէն աչքերը գոցեց. ամուսնու բերանից էլ ամէն գիշեր ծխախոտի հոտ էր առնում: Եւ նրա ճօթ աչքերից դուրս արցունքներ կախուեցին:

— Շուն չեմ, իմ միտք չնանաչ չէ, Սառէ, գերդաստանի մեղք իմ չեփ չընքին չտանիմ գերեզման...

Ցանկարծ Սառէն յիշեց Զորի Միրոյի կախ ընկած ուսն ու թեքուած պարանոցը եւ ապա՝ մազերի ճերմակն ու ճակատի խորընկայ կնճիռները: Եւ Միրօ մի քիչ նման երեւաց իրեն ու մի քիչ տարբեր: Միթան մէջ աւելի առնական թուաց նա ճակատը աւելի լայն ու քար կնճիռնե-

րով, յօնքերը խիտ էին ու թաւ, իսկ փայլատ աչքերից կրակ – խուրձ էր թափում իր աչքերի մէջ, եւ Սառէն էլի կորցրեց նրա իրական դէմքն ու դիմագծերը: Իսկ երբ Զորի Միրօն նորից դողդողացրեց շուրթերը՝

— Սառէ՛...

Նորից Սառէի ոռնգերում մնաց ծխախոտի բոյը, եւ նա ահ ու խորչանք չունեցաւ այդ չնչից:

Մի կոշտ ու կոպիտ ծնօտ սղալեց Սառէի ուսն ու լանջը: Սառէն թեւ ու ափով թոյլ հրեց Միրոյի դէմքը եւ այս անգամ թեւ ու ափի վրայ սարսուռ զգաց...:

Առաւօտեան, երբ աչք բացեց Սառէն, Միրօն նստած էր անկողնու մէջ, մօտ իրեն եւ ղլուխը կախ ծխում էր: Թախծով էին լցուած նրա դէմքի կնճիռները, իսկ հայեացքից ժպիտի պէս մի բան էր կախուած: Վերմակի ծերպից երկար նայեց, նայեց ու զարմացաւ, որ գիշերը կէս ու պռատ յիշում ու կորցնում էր այդ դէմքն ու դիմագծերը եւ խուլ տնքոցով չուռ եկաւ, դէմքն արեց պատի կողմ:

Գարագլուխ գիւղը թշնամացաւ Զորի Միրոյի հետ:

— Ժողովուրդ, իմ խօսք միշտ էս չի՛ էղէ. Զորի Միրօն վատնդաւոր է, — ասաց Աբօն:

— Գեւոյին կը մեղադրեն... Զահէլ էր՝ սխալմունք ունեցաւ: Էս քաֆթառ չան արարմունք աշխարք չի տեսնէ:

— Ղաճմատանք ունեցանք, թէ՝ դուռ գոցուաւ, ծուխ կտրուաւ, խմացանք մարդ էր: Ինչպէս աւերուի իր տուն, որ մենք իմանանք:

— Աստուած հեռու պահի սուս ու փուս մարդուց: Դուռ ու երդիք արէ ձորի կողմ, թիկունք՝ մեղ, գեղի պատուի հետ կը խաղայ:

— Գիւղից վտարել է պէտք:

— Կ'երթայ ուրիշ գեղ կը կեղտոտէ, տուն քշել – ձոր լցնել է պէտք...

Զրաբաժինը հոգ – տնամերձին ջուր չտուեց.

— Դու էս գեղի անդամ չես... Գնա քու Սառէից ջուր ուզէ:

Եւ Միրօն պիչերով ջուր գողացաւ:

Տնամերձը կալսելու համար բրիզադիրը կամ ու լծկան չտուեց.

— Դու իմ բրիզադի անդամ չես: Գնա Գեւոյի մօտ, — հեգնոտ ժպտաց: Եւ Միրօն հարեւան գիւղը գնաց:

Փորձ արեցին վերցնել տնամերձ–հողը, եւ Միրօն չրջկենտրոն գնաց.

— Ինձ հող ո՞վ է տուէ, թեւ ու թի – կունք չարդեցի, քար զարձրի հող, ի՞նչ իրաւունքով կ'առնին... Թէ իմ մեղքն ինչ է:

Գիւղի կանայք չանչ արեցին դէմք ու թիկունքին եւ չար ու խանդոտ չղջացին.

— Բոպակ չուն, քեավթառ...

Քարկոծեցին, տունը հրդեհելու սպառնալիք տուեցին, հալածեցին Զորի Միրոյին:

Ամէն մէկն իր ցան ու կառաղութիւնը Միրոյի թեքուած դէմքին էր թափում: Իսկ Զորի Միրօն լսում, տանում էր ամէն ինչ ու խաղա՛ղ մնում:

Սառէն ծոցուր էր...

Ցետոյ գիւղը բաց թողեց Զորի Միրոյին ու բռնեց չորան Աւղիի աղջկայ փէչը, Հեթումի աղջկայ, «ծակ գլուխ» Արտոյի կնոջ...

Պանիր, պահեստապետ ու կոլխոզ – չուվայ բերեց հասցրեց իրար ու Զորի Միրոյին յիշեց մէկ էլ, երբ... երեխայ ունեցաւ:

— Էդ քեաֆթառից՝ երեխա՞յ... Տըղա՞յ...

— Բիճ է:

— Բրիզադիր Գեւոյից է:

Զորի Միրօն երեխայ ունեցաւ: Տղայ էր:

Ականջերում երեխայի ճիչ – պոռը, կանգնեց ձորի պռնկին, սիրտն ուզեց մկկանգնեց ձորի պռնկին, սիրտն ուզեց մկկը լինէր ու երկա՛ր, կանգնեցրեց կողքը:

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱՒԻՃԵԱՆ

(46 – Շար.)

ՀԱՅ ԿԵՐՊԱՐՈՒԵՍՏԸ

ԺԷ.–ԺԸ. ԴԱՐԵՐՈՒՆ

Վերջին տասնամեակներուն հայկական արուեստի պատմութեան ուսումնասիրութիւնը նոր թափ առաւ: Ուսումնասիրողները ուշադրութեան առանցքը դարձուցին միջնադարեան արուեստը, յատկապէս մանրանկարչութիւնն ու ճարտարապետութիւնը: Եթէ նկատի ունենանք որ յիշեալ մարզին ներս կատարուած ուսումնասիրութիւններն ու հրատարակութիւնները կարելիութիւն կուտան ուրուագծելու հայկական միջնադարեան արուեստի ու ճարտարապետութեան պատկերը, զոր – թախտաբար քիչ բան գիտենք ԺԳ. դարէն առաջ լինող ժամանակաշրջանի մասին, անշուշտ պէտք չէ մոռնալ Գարեգին Կոթողիկոս Յովսէփեանի, Գարեգին Լեւոնեանի, Ռ. Դրամբեանի եւ ուրիշներու հատուած ուսումնասիրութիւնները այս առթիւ: Մինչդեռ, հակառակ հայ ժողովուրդի ողբերգական վիճակին եւ մշակոյթի անկումին, ԺԷ.–ԺԸ. դարերուն, քաղաքական – տնտեսական բարենպաստ պայմաններուն չնորհիւ, ինչպէս Թիֆլիս եւ Նոր Զուղայ, այնպէս ալ զաղութներու մէջ զարգացաւ ինքնատիպ արուեստ մը, որ հայ ժողովուրդի մշակոյթի պատմութեան անբաժանելի մասը կը կազմէ:

Ցանօթ է որ ԺԶ.–ԺԹ. դարերը հայ ժողովուրդի պատմութեան ամէնէն բարդ եւ մութ ժամանակաշրջանը կը հանդիսանան, ուստի այդ շրջանի արուեստը ուսումնասիրողը արտակարգ դժուարութիւններու կը հանդիպի: Հարցը հոն է որ պատմական դէպքերէն մղուած հայ ժողովուրդի զանգուածային արտագաղթի, ինչպէս նաեւ առեւտրական լայն կապերու հետեւանքով ստեղծուած մշակութային սերտ շփումները բազմաթիւ ժողովուրդներու եւ մշակոյթներու հետ, իրենց կնիքը դրած են ժամանակի հայ մշակոյթին վրայ ընդհանրապէս, եւ կերպարուեստին վրայ մասնաւորապէս: Այսպիսի պարագաներուն, ուսումնասիրողներէն կը պահանջուի հայկական, ինչպէս նաեւ Արեւմուտքի եւ Արեւելքի ժողովուրդներու արուեստին վերաբերեալ ծանօթութիւններ ունենալ: Միւս կողմէ, անհրաժեշտ է լուծել նաեւ այն դժուարութիւնները, որոնք կը յառաջանան զուգութիւններու մէջ արուեստաբանական նիւթերու ցրուածութեան պատճառով: Այս դժուարութիւնները պատճառ դարձած են որ մենք ամբողջական պատկերացում մը չունենանք հայկ. արուեստի պատմութեան վերաբերեալ: Ահա այս պակասն է որ կը լրացնէ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակած դիրքը՝ «Հայ կերպարուեստը ԺԷ.–ԺԸ. դարերում» խորագրով, որ կը բովանդակէ հայկական կերպարուեստի (գեղանկարչութեան) պատմութեան ԺԷ.–ԺԸ. դարերու միջեւ ընկած ժամանակաշրջանը:

Դիրքին հեղինակը՝ Մանիա Ղազարեան, օգտագործելով իր նախորդներու հրատարակութիւնները ու ուսումնասիրութիւնները, որոնք առաւելաբար փաստագրական – բանասիրական նշանակութիւն ունին, զանոնք քննած է բնագիրներու վայրերուն մէջ, զաղութներուն մէջ, ինչ որ աւելի հաւաստի կը դարձնէ հեղինակին միտքերը եւ վերլուծումները: Եթէ այս բոլորին վրայ աւելցնենք դիւանային նիւթերու բծախնդիր ուսումնասիրութիւններն ու նկարիչներու կարգ մը անծանօթ գործերու յայտնաբերումները, ներկայացուած նիւթը ամբողջական կը դառնայ:

Մանիա Ղազարեան դիրքը բաժնած է երկու մասի՝ Նոր Զուղայ եւ Թիֆլիս: Առաջին մասին մէջ, կը քննուի Նոր Զուղայի վարպետներու՝ Մինասի, Յովհաննէս Մրքուզի եւ Բոգդան Սալթանովի գործունէութիւնը: Ընդհանրապէս բնութագրելով Նոր Զուղայի արուեստը՝ հեղինակը երկու ուղղութիւն կը նշէ: Համքար – արհեստաւորներու սրբապատկերները, որոնք կը ստեղծուէին արհեստավարժ նկարիչներու գործերու հիման վրայ եւ որոնց «բնորոշ պարզութեան մէջ կայ զեղարուեստական կերպարաւորման ժողովրդական մտածելակերպը»: Ապա նաեւ «արհեստավարժ նկարչութիւնն էր որ կը ձգտէր դէպի եւրոպական նկարչութիւնը»:

Առանձին գլուխներով ներկայացուած են զաղութներու (Լվով, Հռոմ, Վենետիկ, Եգիպտոս, Հալէպ) վարպետներուն գործերը: Յատուկ տեղ յատկացուած է Բոգդան Սալթանովի եւ Բոգուչներու ընտանիքին, քանի որ այս վարպետներու գործունէութիւնը (Սալթանով՝ Մոսկուայի մէջ, Բոգուչները՝ Լվով) մեծ նշանակութիւն ունեցած է ռուսական եւ լեհական արուեստի պատմութեան համար: Հոս հարց մը կը ծագի, թէ ո՛ր – քանով անոնց ստեղծագործութիւնը կապ ունի հայ մշակոյթի հետ: Հեղինակը յաջողած է ցոյց տալ որ Բոգդան Սալթանով, իրրեւ նկարիչ, իր հիմնական գիծերով ձեւաւորուած է Նոր Զուղայի մէջ եւ կրցած է իր գործունէութիւնը կապել ռուսական իրականութեան, բայց նոյն բանը կարելի չէ ըսել Բոգուչներու վերաբերեալ: Փաստօրէն, անլոյծ կը մնայ այն հարցը, թէ ո՛րն է Բոգուչներու արուեստի հայկական ատաղձը:

«Հայ կերպարուեստը ԺԷ.–ԺԸ. դարերուն» գիրքի երկրորդ մասը գրեթէ նուիրուած է Յովնաթանեաններու գերդաստանի պատմութեան: Հեղինակը կը նշէ, թէ «ԺԷ.–ԺԸ. դարերու քուն Հայաստանի արուեստը հիմնականին մէջ կապուած է նկարիչ Յովնաթանեաններու ստեղծագործունէութիւններուն: Անոնց գործունէութեան մէջ վառ կերպով արտայայտուած են այն յատկանիշները, որոնք բնորոշ են ժամանակի գեղանկարչութեան: Հիմնուելով գիրքի գեղանկարչութեան աւանդներուն վրայ, ընդունելով հին եւ Նոր Զուղայի արուեստներու հետաքրքրութիւնները, անոնք (Յովնաթանեանները) կրցան նոր մակարդակի բարձրացնել իրենց նախորդներու եւ ժամանակակից նկարիչներու արուեստը»:

Այսպէսով, Նաղաշ Յովնաթանեանէն սկսեալ մինչեւ Յակոբ Յովնաթանեան, չուրջ 200 տարուան Յովնաթանեան գերդաստանի ներկայացուցիչներու գործունէութեան մէջ, փաստացի տուեալներով արտացոլուած են ժամանակաշրջանի հիմնական խնդիրները եւ զարգացման ամբողջ ընթացքը: Այդ իմաստով ալ հեղինակը իրաւունք ունէր խախտելու ժամանակագրական սահմանները, գիրքին մէջ ընդգրկելով նաեւ Յակոբ Յովնաթանեանի գործունէութիւնը (1806–81), որու դիմանկարչական արուեստը, կատարելապէս արտայայտեց այն բոլոր խնդիրները, որոնք պատմական դէպքերու հետեւանքով ցցուած են հայ ժողովուրդին առջեւ: Այս առումով ալ, կը կարծենք, որ Յակոբ Յովնաթանեանի արուեստը, Զուղայի խաչքարերու եւ Սալթ Նովայի բանաստեղծութեան հետ մէկտեղ, ցոյց կուտայ տուեալ ժամանակաշրջանի հայ մշակոյթի բարձր մակարդակը:

Գիրքին մէջ կան նաեւ որոշ թերացումներ, որոնք թերեւս անխուսափելի են, եթէ նկատի ունենանք նիւթի ուսումնասիրութեան արդի վիճակը: Օրինակ, հեղինակը յաճախ ոչ շատ կարեւոր փաստերով կը ծանրաբեռնէ գիրքին էջերը, աղբիւրներու հարցին մէջ շատ յստակ չէ, թէեւ բազմաթիւ անգամներ կը նշէ Աբեմաուտքի երկիրներու (Հոլանտա, Իտալիա եւայլն) ազդեցութիւնը, սակայն անհրաժեշտ էր աւելի հանգամանօրէն ներկայացնել Արեւելքի, յատկապէս Պարսկաստանի ազդեցութիւնը, որ յաճախ դերակշիռ նշանակութիւն ստացած է (Նոր Զուղայի Ս. Ամենափրկիչ եկեղեցւոյ, էջմիածնի տաճարի նկարապարզումներ, կարգ մը զազգահային պատկերներ եւն.):

Այս դիտողութիւնները, անշուշտ, չեն նսեմացներ գիրքին արժէքը: Գիրքը ունի նաեւ պատկերներու եւ յուշարձաններու ցուցակ մը որ համառօտ տեղեկութիւններով (տեղը, ժամանակը եւայլն) մեծապէս կ'օգնէ յետագայ ուսումնասիրողներուն:

Վերջացնելէ առաջ նշենք, որ անհրաժեշտ է նաեւ նոյն ձեւով գրչական, քանդակագործական եւ կիրառական արուեստը ներկայացնող գիրքեր պատրաստել:

ԼԵՒՈՆ ԱԶԱՐԵԱՆ

ԱՆՓՈԽԱՐԻՆԵԼԻ ՍՆՈՒՆԴ ՄԸ՝

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ԿԱԹԸ

Դիեցումը ամէնէն լաւ եղանակն է սընուցանելու համար ծծկեր երախան, ուենալով դիտական արժէքաւոր հիմք մը, հաստատելով, մխանգամայն, մարդկու – թեան հաղարամեայ փորձառութիւնը: Բացառիկ կարեւորութիւն ունի այն իրողութիւնը, որ կաթը ծծելու գործողութեան մէջոցին, արգանդի մկանները ուժեղ կը կծկուին, ինչ որ կը նպաստէ վերադառնալու բնականոն դիրքին: Կարգ մը կիներ կը հրաժարին կաթ տալէ երախային, որպէսզի չձեւափոխեն մարմնին նրբութիւնը: Դիեցնող մայրը, ինչպէս եւ յղի կինը, պէտք չէ չափէն աւելի ուտեն կամ դիրնան, աւելի շատ կաթ ունենալու համար: Խելամիտ սննդառութիւն մը, հարուստ փրոթէիններով, բանջարեղէններով, պտուղներով եւ բաւարար քանակութեամբ հեղուկներով. ասոր կարիքը ունի ան: Գոյութիւն չունին կաթ հայթայթող մասնաւոր սննդեղէններ կամ ըմպելիներ: Այս իմաստով սխալ է զարեջուրին համբաւը: Դիեցումը չի ձեւափոխեր սոխերը, որովհետեւ դիեցումի ժամանակաշրջանէն յետոյ, անոնք կը տանան յղութենէ առաջուան չափերը, եթէ մայրը խնամք տարած է չգիրնալու համար:

Շատ մը կիներ կը կարծեն թէ դիեցումը կը յոգնեցնէ իրենց օրգանիզմը, ինչ որ բոլորովին սխալ է: Ծծամանով սնուցուած երախայ մը — եղանակ մը, որ սուղ կ'արժէ — շատ աւելի ժամանակ կը խլէ մօրմէն: Կաթին պատրաստութիւնը, ծծամանին մաքրութիւնը, սննդեղէնին ջերմացումը իւրաքանչիւր ճաշէ առաջ, յոգնեցուցիչ է եւ շատ ժամանակ կը խլէ: Երախան եւ զայն արուեստականօրէն սընուցանող մայր մը աւելի շատ տան կապուած կը մնայ քան մայրական կաթով սնուցանող կինը: Սակայն, ամէն բանէ առաջ, պէտք չէ մոռնալ մայրական կաթին բացառիկ յատկութիւնները: Բացի իր մասնաւոր բաղկացումէն, ան միքրոպ – ներէ զերծ սնունդ մը ըլլալու առաւելութիւնը ունի:

Մայրական կաթը կենսական սնունդ մըն է, որ երախայի օրկանիզմին կ'օգնէ պաշտպանուելու վարակումներու դէմ: Սոխնքային սնուցումը ամէնէն ապահով եղանակն է, որով երախան կը առանայ այնքան սնունդ օրքան անհրաժեշտ է իրեն: Զմոռնանք որ շատ լաւ եւ նուազ լաւ մայրական կաթ գոյութիւն չունի, թէեւ կաթին բաղադրութիւնը փոփոխական է օրուան ընթացքին, դիեցումի պահերուն: Ծծկեր երախայի մը ծանրութեան անբաւարար աճը կախում չունի մայրական կաթի որակէն, այլ անոր տրուած կաթի քանակէն, հետեւաբար, բնական է որ մայրերը իրենց երախաները դիեցնեն այնքան ժամանակ որքան կրնան:

Սոխնքային դիեցումի հակայանձնութիւնները բոլորովին բացառիկ են: Գործնականին մէջ, որեւէ երիտասարդ եւ առողջ կին կրնայ դիեցնել իր երախան նուազագոյն երեք ամիս, ժամանակաշրջան մը, որու ընթացքին, ուրիշ ոչ մէկ սննդեղէն չի կրնար միատեղել մայրական կաթին յատկութիւնները:

«Նոր Կեանք» Ա. Վ.

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (117)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիրայիճ, ընտանեկան կեանքէ

Ա. ՄԱՍ

ՍԷՐ ԵՒ ՍԱՐՍԱՓ

Այս միջոցին, բանտին կողմէն ոտքի ձայները լսուեցան:

Ձայնը կամուրջին կը մօտենար: Աղօտ լոյս մը նշմարուեցաւ:

Ռոլան անմիջապէս փայտերու չեղջի մը առին պահուըտեցաւ եւ շունչը բռնելով, եղած տեղը արձանացած, ձեռքը սուրին կոթին տանելով սպասեց...:

Մարդկային երկու չուքեր տեսնուեցան կամուրջին վրայ:

Ռոլան զանոնք անմիջապէս ճանչցաւ:

Մին Ֆոսքարին էր, իսկ միւսը՝ Պեմպօն:

Դուքսը եւ ծիրանաւոր պատրիարքը քով քովի կը քալէին, Պեմպօ ձեռքը լապտեր մը բռնած էր:

Ռոլան այնքան կատղեցաւ, այնքան ինքնիրմէն ելաւ որ, պահ մը մտածեց երկուքն ալ տեղւոյն վրայ դաշունահարել:

— Ո՛չ, ո՛չ, մտածեց ան ախուր ու աւելավառ ժպիտով մը: Դաշունահար մեռնիլը պզտիկ մահ է ասոնց համար. մեծ ու անվախճան մահով մը պէտք է սպաննեմ զանոնք:

Ֆոսքարի դուքսը քարէ նստարանին առջեւ կանգ առնելով ըսաւ.

— Ինչո՞ւ զայն ալ այս քարին չկապեցինք: Ինչո՞ւ անոր աչքերն ալ հօրը աչքերուն պէս չխորեցինք: Ինչո՞ւ գահիճը չկրցաւ անոր գլուխը կտրել: Ա՛խ, Պեմպօ, մեծ սխալ էր գործածնիս. մե՛ծ:

Ռոլան հասկցաւ որ իր վրայ կը խօսէին եւ սարսռաց:

— Վսեմաշուք տէր, պարապ տեղը այդքան կը մտահոգուիք: Ռոլան Քան – տիանօն մեռած է:

Ֆոսքարի ուղղակի Պեմպոյի աչքերուն մէջ նայելով խեղդուկ ձայնով մը ըսաւ.

— Ջրանցքին յատակը սուզակներ իջեցնել տալով փնտռել տուի, բայց բացի ոստիկանի մը մարմինէն, ուրիշ ոեւէ դիակ չգտնուեցաւ: Տասնըհինգ օր դիւղերները պարապ տեղի լուսցուցի, մէկ վայրկեանէն միւսը սպասելով որ պիտի գային եւ դիակը գտած ըլլալնին պիտի իմացնէին ինծի...:

— Վսեմափայլ տէր, ջրանցք ինկող մարմինները դէպի Լիտոյի նեղուցը կը քշուին ջուրերէն, իսկ հոն, դիշակերը ձուկերը ամէն բան կը մաքրեն...:

— Իսկ ես այնպէս հաւատած եմ որ անոր պէս մարդ մը խեղդամահ չըլլար, Պեմպօ: Փախչելէն յետոյ բանտ գացի եւ աչքովս տեսայ անոր փորած դետնուղին: Վեց տարուան մէջ սուր քարի կտորներով առանիկ հսկայ դետնուղի մը փորող կորովի ու պաղարիւն մարդ մը եթէ ուզկիանոսն ալ իյնայ, դարձեալ չի խեղդուիր...: Աշխարհի մէջ դեռ գլուխ հանելիք գործեր ունեցող մարդը դիւրաւ չի մեռնիր:

— Վսեմափայլ տէր, ինչ ըսել ուզելնիդ լաւ մը չկրցայ հասկնալ... Թոթովեց Պեմպօ:

— Ի՞նչպէս թէ չհասկցար, Պեմպօ, կարծեմ թէ ինչ ալ ուզէկ հասկցար: Եթէ այդ մարդը ողջ է, վա՛յ քեզ եւ վա՛յ ինծի:

— Բայց եթէ ողջ ըլլայ, ինչէ՞ն պիտի դիտնայ որ մենք էինք գինքը...

Այլեւս միայն կրցաւ կակազել Վենետիկի պատրիարքը, իսկ Ֆոսքարի ուսերը ցնցեց:

Յետոյ, ուզելով խօսակցութեան նիւթը փոխել, ըսաւ.

— Ժան Մէտիչիի բարեկամը Վենետիկ բերել պիտի տայիր, այդ գործը ի՞նչ ըրիր:

— Փեթրոս Արթիմո՞ն: Եկաւ, տէր իմ, եկաւ եւ հետը բերած դեղեցիկ կիներովը քաղաքը գրաւեց:

— Այո, իմացայ: Ի՞նչ է քու կարծիքդ, պիտի կրնա՞յ իրեն յանձնելիք դեսպանական պաշտօնս հաւատարմօրէն գլուխ հանել:

— Շատ ուշիմ ու խելացի մարդ մըն է, տէր իմ: Գալով իր հաւատարմութեան, ատիկա վարձատրութենէն կախում ունի: Եթէ կլորիկ դումար մը վճարելու ըլլաք, վստահ եմ որ ամէն բան կրնանք ընել տալ անոր:

— Առաջին առթիւ զայն ինծի բեր:

Ֆոսքարի դուքսը քարէ նստարանին վրայ նայուածք մը նետելէ յետոյ, գլուխը խոնարհեցուց եւ խոր մտածումներու մէջ, Ռոլանի առջեւէն անցնելով դքսութեան պալատին դուռը բացաւ: Պալատին դուռը իրենց վրայէն գոցուեցաւ:

ՄԻՇԵԼ ԶԻՎԱՔՕ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Զաքմաքճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Զաքմաքճեան եւ զաւակը, Դանիէլեան ընտանիքը (Դամասկոս), Սերոբեան եղբայրները (Հալէպ), Դաւիթեան եւ Ակակէոզեան ընտանիքները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր, քրոջ, խնամիին եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԷՐԻՆ ԶԱՔՄԱՔՃԵԱՆԻ

(ծնեալ Սերոբեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 21ին, 56 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ, Յունիս 25, ժամը 9ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Իր անմոռանալի հօր՝ Սահակեան Քոչարեանի յիշատակին Միքայէլ Քոչարեան 100ական ֆր. կը նուիրէ հետեւեալ նպատակներուն.— Կապոյտ Խաչ, Կարմիր Խաչ, Որբերու Օգն. Մարմին, Աղքատախնամ, ԵՀՈՄ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցի (սահնակ «Ծառայ»էն) եւ «Ծառայ»:

Ի ՊԱՏԻՒ Գ. Ճ. ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

Հինգշաբթի օր, Յունիս 24, ժամը 18ին, Լիոնի Ազգ. Տան մէջ, 295 Ռիւ Պուալօ, Ռիոնի քաղաքապետ՝

ԼՈՒԻ ՓՐԱՏԷԼ

Դաբրիէլ Ճ. Պահատուրեանը (պատուոյ նախագահ Ազգ. Մխիթեան) կը պարգեւատրէ արժանիքի Ազգ. կարգի իրեւ ասպետ, պատիւ մը որուն արժանացած էր վերջերս:

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի կողմէ, Շաբաթ Յունիս 26, ժամը 15ին, մասնաճիւղի Ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ

6, Rue Faventine — Valence

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հայ մայրերը:

ՄՈՒՏՔ- ԱԶԱՏ Է

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Ի ՆՊԱՍՏ Ս. ՂԱԶԱՐԻ

Հ. Բ. Ը. Մ.ի երիտասարդաց Ակումբը կը հաղորդէ որ Մարտ 12ին իր կազմակերպած հաւաքոյթին ընթացքին հետեւեալ նուէրները ստացած է ի նպաստ Ս. Ղազարի.— Պ. Էրէնկեան Նուրհան 2.000 ֆր., Օր. Անոյշ Նշանեան, Պ. Պ. Լորիս եւ Կրէկորի Տէրտէրեան 600ական, Պր. Ամենակ Գուլումճեան 500, Տէր եւ Տիկին Ժերար Ճերահեան 300, Օր. Լիլիան Գուլումճեան 250, Պր. Արա Տէյիրմէնճեան, Պր. Արիս Ադամեան, Պր. Կարապետ Սարեան 200ական, ոմն 70, ոմն 50, ոմն 20, Տիկ. Ասղիկ Ճանիկեան 10 ֆր.:

CARZOU

Présente le peintre

Meher ABEGHIAN

Artiste du peuple d'Arménie Soviétique

EXPOSITION

œuvres graphiques

du Mardi 22 Juin
au Samedi 3 Juillet
de 10 h. à 12 h. et de 14 h. 30 à 19 h.
Centre A. Manoogian
118, Rue de Courcelles

ՊԱՆԵԼՕ - ՔԱՇԱՆԻ

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, Կիրակի Յունիս 27 ժամը 15·30ին, Պանեէոյի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ, Ռիւ Շառլ Միչէլ:

Բացման խօսք՝ Լեւոն Տօնիկեան

Գեղարուեստական բաժին.— Երգ, արտասանութիւն, կենդանի պատկեր, կատակերգութիւն եւ հաճելի անակնկալներ:

Կը ղեկավարէ

ուսուցչուհի Տիկին Հռիփսիմէ Պալըգճեան

Հայկական պարեր աշակերտութեան կողմէ, կը ղեկավարէ Տիկ. Լիլի Փեթմէզեան

Եռապար.— Ք. Գասպարեան, Ի. Խաչդամուրեան եւ Ա. Ֆերման:

Մեներգ՝ Տիկ. Սիւզան Լօտ, ընկերակցութեամբ դաշնակի՝ Օր. Տաֆէսեանի

Դաշնակի վրայ կը նուագեն նաեւ Քաթրին Ժերտանեան, Ժանէթ Գաբրիէլեան եւ Վահէ Թորոսեան:

Աքորտէոն՝ Նիճոլա Ժերտանեան:

Մուտք 10 ֆր.

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ *Փորթ տ'Օռլէանէն առնել 188 թիւը եւ իջնել Ալպէր Քըքի եւ կամ 197 թիւը եւ իջնել Մարսէլ Պոնճէ:*

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ.Ց.Դ. Շրջ. Կոմիտէի կողմէ, Կիրակի Յունիս 27 ժամը 21ին Մշակոյթի Տան մէջ, 12 – 14 ռիւ Սէն Պափիլ:

Կը խօսի ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Ասոնք կ'առնեն նաեւ է. Սարաճեան եւ Տ. Թորթռեան:

Գեղարուեստական բաժին:

Փարիզէ վիգէն (տուօ)

Մուտքը ազատ է

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 26, ժամը 20·30ին

Salle Chaillot-Galliera, 28, Ave. George V

Կը նախագահէ Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսին.— Տիկին ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆ եւ ընկ. ՎԱՀԱԳՆ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն.— Նայիրի պարախումբը, Վիգէն եւ Յարութիւն (զուգերգ), Սերոբ Մանուկեան (արտասանութիւն)

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Իսիէն օթոբասը կը մեկնի ժամը 20·15ին Մշակոյթի Տան առջեւէն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽՄԱՅի Պանեէօ - Քաչանի մասնաճիւղը ընդհ: ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Երկուշաբթի (Յունիս 28) ժամը 20·30ին Տիկին Հանէչեանի բնակարանը՝ 9 Ռիւ տէ Փռէ, Պանեէօ: Կարեւոր օրակարգ՝ չրջաբերականի ընթերցումը:

×

ՀԱՄԱԽՄԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Սէնթ Ալթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը Յունիս 26, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին Նաճարեանի ազարակը: Անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Croix de Bois,

croix de Guerre

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Բաֆֆի խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Յունիս 25, ժամը 20·30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ

Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն փարիզեան խումբերը ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս Հինգշաբթի, Յունիս 24, երեկոյեան ժամը 8·30ին Փարիզի Մշակոյթի Տունը:

ԿՐԸՆՈՊ. ..— Հ.Ց.Դ. Եօթնեղբայրեան ենթահամիւթէն, ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Եօթնեղբայրեանի բոլոր ընկերները, Ուրբաթ 25 Յունիս երեկոյեան ժամը 9ին դպրոցին սրահը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Քրիստոփոր կոմիտէի եւ Կապ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս Կիրակի ամբողջ օրը՝ Շաթօ Մոնտի:

Նուագախումբ՝ ժամ Քոճեան:

CAMP D'ÉTÉ à SALONIQUE (Grèce)

Organisé par l'Union des Etudiants Arméniens de Grèce, en collaboration avec l'Union des Etudiants Arméniens d'Europe

du 1er au 15 Août — Prix fixe (Voyage A.R. Train-Bateau + séjour) 800 F.

DEPART DE PARIS, 1er Août. Arrivée le 3 Août
RETOUR AU CHOIX le 15 Août, 22 Août, 29 Août

Toute personne désirant participer aucamp, est priée de s'inscrire dans les plus brefs délais avant le 25 Juin

LE NOMBRE DE PLACES EST LIMITE

Pour tout renseignement s'adresser à
Mr. HAIG TOUFANIAN 657-29-07
— du Lundi au Vendredi après 19 h. 30
— Le Samedi de 10 à 16 heures

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ, Յունիս 26ին, ժամը 16·30ին վարժարանի սրահը

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

(կաթող. Պատուիրակ Արեւմտ. Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի

Ներկայութեամբ Ռէնսիի քաղաքապետ Լ. ՏՈՒՏԷի

Գեղարուեստական յայտագիր: Երգ, պար, արտասանութիւն — վարժարանի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Գ. Եանպէկեանի եւ պարախումբը Ա. Ասլանեանի

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յունիս 27, Կիրակի, ժամը 13–22

ժամը 10ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ — 11ին պարգեւաբաշխութիւն սրահին մէջ — 13ին սկիզբ դաշտահանդէս - հացկերոյթին:

Կը մասնակցին՝

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի՝ ԼԻԻՍԻ ՔՈՉԵԱՆ, ՎԱՐԺԱՐԱՆի երգչախումբը, ՆԱԻԱՍԱՐԴ պարախումբը ազգ. Նորագոյն պարերով

ՆՈՐԱՑՐ ԱՓԼԼԵԱՆ (Հայաստանէն) ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՒՐԿԻՆՍ — ՖԵՐՏԻ, ՊԵՌՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ իր նուագախումբով

Ընտրութիւն ամէնէն գեղեցիկ մանուկին 4 – 5 տարեկան

Վիճակահանութիւն Պիւֆէ Անակնկալներ

ՄՈՒՏՔ 10 Ֆ.

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարսէյլէն 100 քիլոմեթր

SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES

(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)

Alt. 700 mètres

« LE RELAIS DES GOURMETS »

Հանգստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն

Parc-calme

Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքոյթի, սէմինէրի եւն.

Հարաւի արեւը, Ալպեան ներու շունչը, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ

ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
25
VENDREDI
25 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋԱԳԻՄ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.621

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.621

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՍԱՍՏԻԿ ԿՌԻԻՆԵՐ

— o —

Օրերը կը յաջորդեն իրարու ու ոչինչ կը կարդադրուի Լիբանանի համար, ուր մահը ամէնէն սովորական բանը դար – ձած է:

Այս անգամ Ֆրէնճիէի չուրջ համա – խմբուած քրիստոնեայ մէկ պինակցու - թիւնն է՝ «Ֆֆուրլի ճակատ»ը որ յար – ձակում գործած է պաղեստինեան կա – միններու վրայ: Պէյրութի ճայնասփիւ – ռը, որ ձախերու հակակշռին տակ է, կը մեղադրէ քրիստոնեաները որոնք մեծա – քանակ մարդ եւ զէնք եւ զինեալ կառքեր համախմբած են յարձակելու համար ձիսր–ալ–Փաշա եւ Թել Զաաթար պա – ղեստինեան զաղթականականներուն վրայ: Քրիստոնեաներու այս յարձակումը, որ սկսած է երեքշաբթի օր, զուգադիպած է այն հանդիպումին որ ունէին եգիպտա – ցի եւ սուրիացի վարչապետները Ռիատի մէջ: «Արաբ Լիբանան»ի բանակը հակա – յարձակման անցած է քրիստոնեայ թա – ղերուն վրայ եւ Շորեքշաբթի օր մեռեալ – ներու թիւը՝ հարիւր էր եւ Պէյրութ զրկուած մնացած է ելեկտրականութենէ:

×

Կ'ըսուի թէ խաղաղութեան արաբական նոր ուժեր պիտի զրկուին, կ'ըսուի թէ Պէյրութի միջազգային օդակայանը պիտի վերաբացուի, կ'ըսուի թէ Սաուտի Արա – բիա եւ Քուէյթ չանք կը թափեն որ Սու – րիա եւ եգիպտոս հաշտուին եւ թէ այդ հաշտութիւնը կրնայ նպաստել Լիբանանի խաղաղութեան վերահաստատման, կ'ըսուի... Բայց այնքան բան կ'ըսուի եւ ըսուեցաւ Լիբանանի համար, որ այլեւս ոչ ոք կը լսէ կայ, ոչ ալ հաւատացող: Ինչ որ ստոյգ է 15 ամիսէ ի վեր, այն է որ ամէն անգամ երբ կը կարծուի որ լուծում մը գտնուած է ու մարդիկ խելքի կուգան, տեղ մը կրկին կրակը կը սկսի, այն տպա – տութիւնը թողլով թէ կայ ուժ մը, որ չուզեր որ Լիբանան հանդարտի, խաղա – ղի ու չունչ առնէ, ու ամէն անգամ որ կը թուի թէ կրակը կը մարի, անմիջա – պէս մէկը կ'ելլէ քիչ մը իւղ լեցնելու...:

Քանի մը տողով

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ Հանրապետութեան նա – խագահական թեկնածու՝ ծովակալ Աան – վեաս Էնֆարքիւս ունեցաւ եւ մահա – ցունի մէջ հիւանդանոց փոխադրուած էր, ուր վիճակը բարելաւում չէր արձանա – գրած Չինգշաբթի առաւու: Կը թուի թէ այս անակնկալ հիւանդութիւնը պիտի չխանգարէ ընտրապայքարը եւ գուցէ ոչ ալ ընտրութիւնը, որ նախատեսուած է կիբակիի համար: Մահը, սակայն, ամէն ինչ խնդրոյ առարկայ կրնայ ընել եւ ըն – տրութիւնը կը յետաձգուի երկու ամիսով:

ԻՒՈՒՔԱՐ վերահաստատեց «սերտալիր հակազդեցութիւնը» Անգլիոյ եւ Ֆրան – սայի մէջ: Որոշուեցաւ որ երկու եր –

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Ամէնփրէս, Յունիս 18–22)

Ռ. ԽԱԼԱՓՋԵԱՆ՝
ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՅԱՐՁԱԿՈՂԸ

«Արարատ» ոտնագնդակի խումբի երի – տասարդ անդամներէն՝ 18ամեայ Ռոբերթ Խալայճեան, որ Խորհ. Միութեան հա – ւաքական խումբին կը խաղար Նիսի մէջ տեղի ունեցած 20 տարեկաններու միջազգային մրցումներուն, արժանացած է լաւագոյն յարձակողի հա – մար սահմանուած յատուկ մրցանակին:

×

Ա. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՊԱՇՏՊԱՆԸ

« Արարատ » ոտնագնդակի խումբի պաշտպաններէն Աչոտ Խաչատրեան, որ Խորհ. Միութեան հաւաքական խումբին մաս կը կազմէր Քաննի մէջ տեղի ունե – ցած 17 տարեկան Ֆուլթպոլիստներու մի – ջազգային մրցումներուն, արժանացած է կազմակերպիչներու յատուկ մրցանակին, իբրեւ մրցումներու չարքի լաւագոյն խա – ղացող:

×

Ա. ՓԱՐՍԱԴԱՆԵԱՆ՝ ՄԱՐԶԱՆՔԻ
ՎԱՐՊԵՏԻ ԿՈՉՈՒՄ ՍՏԱՑԱԻ

Խորհ. Միութեան Նախարարաց Խոր – հուրդին առընթեր մարմնամարզութեան եւ մարզանքի կոմիտէն խորհրդային պա – տանեկան հաւաքականի բոլոր խաղացող – ներուն չնորհած է մարզանքի վարպետի կոչում: Խումբին մաս կը կազմէր նաեւ «Արարատ»ի պաշտպանը՝ Արամ Փարսա – դանեան:

×

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԱԽՈՑԵՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵ –
ՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՀԱՅ ԸՄԲԻՇՆԵՐ

Ցունիսի վերջերը Լեհաստանի Պոզնան քաղաքին մէջ տեղի կ'ունենան ազատ եւ դասական ոճի ըմբշամարտի Եւրոպայի

կիրները տարեկան վեհաժողով մը ունե – նան: Փիսքար պետական առաջին ղեկա - վարն էր նաեւ որ ընդունուեցաւ բրիտա – նական Խորհրդարանին կողմէ, ուր խօ – սեցաւ անդրերէն: Կնոջը հետ յարգանքի այցելութիւն մը տուաւ նաեւ Զըրչիլի ննջուստնամեայ այրիին:

ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ ՇԻՐԱՔ Շորեքշաբթի իրիկուն պատասխանեց չորս լրագրողնե – րու հարցումներուն, հեռատեսիլի Անթէն 2 կայանէն, զոր կը ներկայացնէր Ժորժ Լըռուա (Քլօտ Թօշաքեան): Շիրաք ընդհանրապէս խուսափողական պատաս – խաններ տուաւ եւ մատակարարման հար – ցերէն դուրս, պատասխանատուութիւն չստանձնեց:

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ի վերջոյ քուէարկեց յաւելեալ – արժէքի օրէնքը, որու չուրջ կը վիճէր երեք շաբաթ, 15 կօլիստ մի – այն ղէմ քուէարկեցին, ինչ որ փրկեց Ջուրքաոը, կառավարութիւնը եւ նաեւ նախագահը:

ՊԵԼԺԻՈՑ մէջ մամուլի ամէնէն մեծ խումբը՝ Տէ Սթանտարտ, որ հինգ օրա – թերթ ունի Ֆլամաներէն, 300 հազար տպաքանակով, սնանկացած հռչակուած է:

երկոտասարդական ախոյենութեան մըր – գումները: Խորհ. Միութեան հաւաքա – կաններու կազմին մէջ են չորս երեւանցի մարզիկները՝ Աբշակ Սանոյեան, Աչոտ Ասլանեան, Արսէն Կոթիկեան եւ Հայրա – պետ Մինոսեան: 19ամեայ Աբշակ Սա - նոյեան, ազատ ոճի ըմբշամարտի մէջ, այս տարուան Խորհ. Միութեան ախոյ – եանն է, Աչոտ Ասլանեան, դասական ոճի ըմբշամարտի մէջ՝ 1975ի աշխարհի եւ Խորհ. Միութեան ախոյենութեան ոսկէ մետալակիրը, Արսէն Կոթիկեան՝ նոյն ոճի մէջ, աշխարհի (1974) եւ Խորհ. Միութեան (1975) ախոյեանը, իսկ Հայ – բապետ Մինոսեան՝ Խորհ. Միութեան եւ Եւրոպայի ախոյեան (1975):

×

Խ. ՄԻՒԹԵԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՒԹԵԱՆ
ԳՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Ցունիս 21ին Մոսկուայի մէջ, Կրեմլինի պալատին մէջ բացուած է Խորհ. Միու – թեան Գրողներու Միութեան 6րդ համա – գումարը, որուն կը մասնակցին 550 պատ – գամաւորներ: Համամումարին ներկայ գտնուած են խորհրդային երկիրներու Գրողներու Միութեանց պատուիրակու – թիւնները, Եւրոպայի, Ասիոյ, Ափրիկէի եւ Ամերիկայի երկիրներու գրողներ, մի – ջազգային գրական կազմակերպութիւննե – րու ներկայացուցիչներ: Ներկայ գըտ – նուած են նաեւ Խորհ. Միութեան կու – սակցական եւ կառավարութեան ղեկա – վարները: Համագումարին բացումը ըրած է գրող Նիկոլա Տիխոնով: Անցեալ ըրջա – նի տեղեկագիրը կարդացած է Խորհ. Միութեան Գրողներու Միութեան վար - չութեան Ա. քարտուղարը՝ Գէորգի Մար – կով:

×

«ԱՐԱՔՍ» ՀԱՄԱԿԱՌՈՑՑԸ ԽՈՐՀՐԴԱ –
ՅԻՆ – ԻՐԱՆԵԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ

Հինգ տարի անցաւ խորհրդային – ի – րանեան սահմանագլխին՝ Արաքս գետին վրայ համակառոյցի չինութենէն, որ ունի 38,5 մեթր բարձրութեամբ ամբարտակ մը 1,35 միլիառ խորանարդ մեթր ջրամ – բար մը, 22 հազարական քիլովաթ ուժով երկու ջրելեկտրակայաններ (խորհրդա – յին եւ իրանեան ափերուն), ինչպէս նաեւ Միլի – Մուղանի ամբարտակը 6,5 մեթր բարձրութեամբ: «Արաքս» համակառոյցի չնորհիւ 30 հազար հեկտար խորհրդային եւ 70 հազար հեկտար իրանական հողա – մասեր կ'ոռոգուին: Կառուցումէն ի վեր մեծապէս բարելաւուած է երկու երկիր – ներու սահմանամերձ շրջաններու ջրային արդիւնքը, բարձրացած է հացահատիկի եւ միւս գիւղատնտեսական մշակութիւն – ներու բերքը: «Արաքս» համակառոյցի երկու ջրելեկտրակայանները կարելիու – թիւն տուած են ելեկտրականացնելու սահմանամերձ շրջաններու քաղաքներն ու գիւղերը:

×

ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
50ԱՄԵԱԿԸ

Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութա – յին Կապի Կոմիտէի գահլիճին մէջ նըշ – ուած է Կիպրոսի Մելքոնեան կրթական հաստատութեան 50ամեակը: Հանդիսու – թեան մասնակցած են նաեւ Հայաստանի մէջ ապրող մելքոնեանցիներու տարբեր սերունդներու ներկայացուցիչներ: Սրա – հին մէջ հնչած են վարժարանի քառա – ձայն երգչախումբի մեկնաբանած երգե – րուն ճնայնադրութիւնները, զորս ղըր – կած են Կիպրոսէն: Հանդիսութեան բա – ցումը ըրած է Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի նախագահ Վարդգէս Համազասպեան, չեչտելով Մել – քոնեան կրթական հաստատութեան ունե – ցած դերը սփիւռքի հայ կրթական եւ հանրային կեանքին մէջ: Վարժարանի 50– ամեայ կեանքը ներկայացուցած է լրա – գրող Շաքէ Վարսեան, որ Մելքոնեան հաստատութեան նախկին աշակերտուհի – ներէն է: Վարժարանի շրջանաւարտներէն Աբշակ Աբրահամեան, Սուրէն Նալչա – ջեան եւ ուրիշներ յուշեր պատմած են իրենց աշակերտական կեանքէն: Կարդաց – ուած է վարժարանի տնօրէն Աստուր Պետեանի ողջոյնի նամակը: Հանդիսու – թիւնը վերջ գտած է համերգով՝ Հայաս – տանի արուեստագէտներու եւ նախկին մելքոնեանցիներու մասնակցութեամբ:

×

Կիպրոսի Մելքոնեան կրթական դիչերօ – թիկ հաստատութիւնը հիմնադրուած է 1923ին: 1926էն սկսեալ է որ գործած է իբրեւ նախակրթարան, ունենալով 250 աշակերտ եւ աշակերտուհի: Վարժարանի աշակերտները մեծ մասամբ եկած են Յու – նաստանէ, Երուսաղէմէ եւ Լիբանանէ: 1936ին հաստատութեան մէջ հիմնադրը – ուած է Վարժապետանոցը, որու առաջին տնօրէնը եղած է բանաստեղծ Վահան Թէ – քէեան: Ուսուցչական պաշտօն վարած են երաժիշտ Բարսեղ Կանաչեան, քննա – դատ Յակոբ Օշական եւ այլ ծանօթ մտա – ւորականներ: Իր հիմնադրութենէն մին – չեւ այսօր Մելքոնեան կրթական հաստա – տութիւնը տուած է աւելի քան հազար շրջանաւարտներ, որոնց մեծ մասը բար – ձրագոյն ուսում ստացած է Հայաստանի մէջ եւ դարձած՝ անուանի մասնագէտա – ներ: Անոնցմէ յիշենք՝ քիմիական գիտու – թիւններու թեկնածու Սուրէն Նալչա – ճեանը, օտար լեզուներու հմուտ մասնա – գէտ Պերճ Մեսրոպեանը, Արուեստագի – տութեան թեկնածու Նիկողոս Թահմիզ – եանը, բանասիրական գիտութիւններու թեկնածու Արուսեակ Մուրատեանը եւ շատ ուրիշներ: Մելքոնեան կրթական հաստատութեան շրջանաւարտները ըս – փիւռքի տարբեր գաղութներու մէջ նուիր – ուած են մանկավարժական, հանրային, լրագրական եւ արուեստի գործունէու – թեան:

×

Մ. ԱՆԴՐԻԿԵԱՆԻ
ԻՐԱՑԱՏՈՒԿ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Դիլիջանի անտառին մէջ Մարսէլ Անդ – րիկեան հիմնած է հետաքրքրական թան – գարան մը, իր տան նկուղին մէջ: Ան ծառերու արմատներով եւ ճիւղերով ըս – տեղծած է ծանօթ հերոսներու կերպար – ները, ինչպէս՝ «Զարի վերջը», «Տոն Քի – չոտ», «Պատերազմի հոգը», «Բանուորը», «Ֆութպոլիստը», «Գեղեցկուհի Աւիլիա» եւ այսպիսի մօտ հազար ստեղծագոր – ծութիւններ: Մարսէլ Անդրիկեան, պատ – մելով այս իւրայատուկ արուեստանոց – թանգարանի հիմնադրութեան մասին, ըսած է թէ մտածումը ունեցած է զայն կահաւորելու անտառէն վերցուած նիւ – թերով: Ու այսպէս, կոճղերով չինած է բազկաթոռներ, բուխերիկ, մուտքերուն վրայ կախած է եղէգնեայ վարագոյրներ, անկիւնները զետեղած է անտառի այլա – զան բնակիչները, որոնց աչքերու խոռոչ – ներուն մէջ տեղաւորած է լապտերներ:

×

ՆՈՐ ՋԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻԻՆ ՄԸ

Կալիլինի չրջանին մէջ բացուած է Սո – վետաչէնի հիւանդի ձեռնարկութեան մաս – նաճիւղը, որ օժտուած է արդիական սար – քաւորումներով եւ օրական 300 մանկա – կան հագուստ կրնայ արտադրել:

«ԱՄԵՆԱՎԱՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ՝ ՀԱԿԱՅԱՐՋԱԿՈՒԻՄՆ Է» (*)

(ԻՒՐԵԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ Գ. ՊԸԼՏԵԱՆԻ)

(Գ. եւ վերջին մաս)

Արուեստագէտը չանսեաեր մեզ, իր ժամանակակից ունկնդիրը եւ ընթերցող հասարակութիւնը: Ան առաջնորդն է մեր մտքին, զգացումներուն, նաեւ զգայարանքներուն, — երգահանը՝ ականջին, նկարիչն ու արձանագործը՝ աչքին, բանաստեղծը՝ բոլորին: Առաջնորդ մը, ըլլա՛յ քաղաքական մարզին մէջ, ըլլա՛յ խիտ անտառի մը մէջ, ըլլա՛յ արուեստի մարզին մէջ, չի կրնար յետսապահ ըլլալ, բազմութեան եաեւ կենալ. չի՛ կրնար «յառա՛ջ» ըսել, կրնայ միայն «հետեւեցէ՛ք ինծի» ըսել: Ծածկանդիը ըլլալու համար աւելցնեմ, որ թէ՛ մեր մէջ, թէ՛ ուրիշ հաւաքականութիւններու մէջ չատ են այդպիսի յետսապահ «առաջնորդները»՝ որոնք պատճառ կ'ըլլան ձախողանքնե – րուս: Առաջնորդի մը դերքը իր հետեւորդներուն առջեւ է. թէ որքա՞ն առջեւ, կախում ունի երկու գոյապայմաններէ, ու կարելի է որոշել երկու իրականութիւններ նկատի առնելով: Նախ՝ թէ ո՛րքան վարժ են հետեւորդները, եւ յետո՛յ՝ թէ ո՛րքան դժուար է ճանապարհն ու անհասանելի՝ նշանակէտը: Եթէ ժամանակակից օտար արուեստագէտներէն չատեր անճոռնի կը թուին մեզի, երեք պատճառ կայ սովորաբար: Կամ իրապէ՛ս կորսուած մարդիկ են այդ «նոր» դպրոցները, — լեզուական դիմնութեամբ զրաղողները են, սակայն կը միտին մեզ առաջնորդել, կամ այնքան հեռու եւ յառաջ են մեզմէ, եւ կամ՝ մենք այնքան անվարժ եւ անպատրաստ ենք, որ տակաւին պատրաստ չենք իրենց հետեւելու: Երբ ա՛յս է վիճակը, ժամանակակից ընթերցող հասարակութիւնը կրնայ մեր ժողովուրդի ազգային դիրքը բռնել յառաջապահին հանդէպ, մինչ ապագայի քննադատը կրնայ նոյն զրազէտը մատնանշել իբրեւ առհասարակ նոր արուեստի: Օրինակ՝ Սթէնտալ, 1820ական եւ 1830ական թուականներուն զրած է, իր դառն քմծիծաղով, թէ Ֆրանսայի ընթերցող հասարակութիւնը իր գործը հասկնալ պիտի սկսի յիսուն տարի եաք: Թէեւ ան ճիշդ էր, սակայն մեր ներկայ իրականութեան մէջ նախընտրելի է որ լաւատես չըլլան մեր «արդիական» զրողները: Պարոն Պըլտեանի բանաստեղծական զրութիւնները հիմա ունին որոշ հիացողներ, եւ եթէ 15 տարիէն արեւմտահայերէն կարգացող մնայ, հաւանաբար աւելի՛ն պիտի ունենան: Իմ խօսքս (մանաւանդ առաջին յօդուածիս մէջ) ուղղուած չէր իր ածականներով հարուստ բառային կառոյցներուն, այլ մեր առանաւոր զրողներուն ճնշիչ մեծամասնութեան, որոնք ո՛չ մեր լեզուն կը վերանորոգեն, ո՛չ հինը (Մասիսն ու հայրենիքը՝ օրինակ) կը յաջողին առուգացնել, ո՛չ ալ նոր եզրներ ու մղձաւանջներ մեր իրականութեան կը մօտեցնեն, մեղի կը ծանօթա – ցնեն: Կրկնուքիւն է այսօր հայ բանաստեղծութեան մեծ մասը, կրկնութիւն մը՝ որ չատ յաճախ խրթինին կը դիմէ, բառարանաշունչին եւ կաղապարատիպին կ'ապաւինի: Անչուշտ Պարոն Պըլտեան ճիշդ է, երբ կ'ըսէ թէ Մեծարենց մը մեծութիւն կը ստեղծէ ածականներու իր դանճով, եւ թէ պարզ լեզուով ճախող բանաստեղծութիւնները չատ կան: Իմ խօսքս մեր Մեծարենցներուն չէր ուղղուած, այլ այն յաւիտենական նորեկներուն, որոնք իրենց գործած սխալներէն չեն սորվիր, — այսինքն՝ մեր ոտանաւոր զրողներու իննուսրինը առ հասիրիրն:

Մտանանշեցի ոչ միայն բանաստեղծ - առաջնորդի եւ իր հետեւորդ – ունկնդիրներու միջեւ գոնուղ հեռաւորութիւնը, այլ նաեւ այս հաւաքականութեան պատրաստութիւնը: Ա՛ն՝ որ նորով զրաղած չէ միայն, այլեւ նոր հայ զրականութեամբ, չի՛ կրնար ակնկալել որ հայ սփիւռքը ընդունի այն, ինչ որ պիտի ընդունէր փարիզի ակադեմականներու խմբակ մը: Պարոն Պըլտեանի դիրքը ցոյց կուտայ իր (անդիտակից) պաշտամունքը՝ օտար զրական ընտրանիի մը հանդէպ: Ան թէ՛ կը զրէ հայերէնով մը, զոր մեր զպրոց աւարտող ժողովուրդի մէկ չատ փոքր մասը միայն կրնայ լիովին հասկնալ, թէ կը ներկայացնէ զաղափարներ՝ որոնք նոյնիսկ չատ մը օտար ակադեմականներու խորթ եւ զարտուղի կը թուին եւ թէ կը մեղադրէ պիտ... իբրեւ ուսուցչական – քննադատական ընտրանիի մը չհետեւիլ պաշտպան:

Սփիւռքի Հայութեան մէկ միլիոնին մէջ գոնուղ ընթերցող հասարակութիւնը — երկո՞ւ հազար, հի՞նգ հազար, եւ ո՛չ աւելի — կարծեմ պատրաստ է հետեւելու զրողներու՝ որոնք Դուբեաններ, Տէր – եաններ կամ Վարուժաններ չեն փորձեր ըլլալ, այլ պարզապէս կ'ուզեն ըլլալ նորեր՝ որոնք նորը, արդիականն ու անճոռնին իրարու հոմանիշ չեն նկատեր: Պէտք ունինք նոր բանաստեղծութեան մը, մանաւանդ պէտք ունինք նոր արձակի մը, ըլլա՛յ վիպագրութեան, ըլլա՛յ զրագրութեան, ըլլա՛յ քննադատութեան մէջ: Պէտք չունինք Պարոն Պըլտեանի խօսքերուն մէկ մասին, — անոնց՝ որոնք կ'ըսեն թէ «պարզը եւ արուեստի զործին հաղորդակցութեան միջոց ըլլալը... զրական ծանօթ, չատ ծանօթ չափանիշներ են, կէս զարէ ի վեր կրկնուող սփիւռքի մէջ: Ոչ ոք կը զարմանայ անոնց վրայ, ոչ ոք ուշադրութիւն կը զարձնէ»: Իմ անձնական կարծիքով, կրկնեմ, արուեստը յառաջապահ արուեստագէտին ու հետեւող ժողովուրդին միջեւ հաղորդակցութիւն – հրաւէր է: Կրնայ ըլլալ որ ուշադրութիւն զարձնող չըլլայ. գուցէ այդ է պատճառը մեր յիսնամեայ զրական աւազախրամին: Կրնայ ըլլալ որ զարմացող չկայ, եւ Պարոն Պըլտեան՝ երբեմն, ուրիշներ՝ միշտ, զարմացնելու վախտով տոգորուած, պատրաստ են չատ բան ընել, փուռ էփաթէ լա պուրժուազի: Հայ ժողովուրդը անկասկած չափազանց պահպանողական է. զայն զարմացնել, զայթակղեցնել եւ խրոչեցնել, մանաւանդ արուեստի մարզին մէջ, չատ դիւրին է: Բայց զարմացնելը նպատակ չէ, թէեւ կրնայ միջոց ըլլալ՝ արուեստագէտի մը համար:

Վիճելի է նաեւ յօդուածագրին այն պնդումը, թէ անոնք՝ որոնք իր պաշտօնէ ուսուցիչ – քննադատ են («վարժապետ», երբ յարդելի քննադատը իսկապէս բարկացած է), զրական ամբողջատիրու – թեան (թոթալիթարիզմ) մը գործակատարներն են: Ընտրանիներու պաշտպան եւ ընտրանիներու լեզուով խօսող Պարոն Պըլտեան կ'որակէ յօդուածս «զրելու ա – բարբքին ընդհանրացման դէմ ընդվզում մը»: Կը զրէ «զրաքննիչ» եւ «համասեռող անտեսութեան» մասին, որուն ներկայացուցիչները իբր թէ մենք ենք, — ուսուցիչ – քննադատները: Կասկած չկայ որ հո՛ս ալ ճշմարտութեան նշոյլ մը գոնէ կայ, սակայն չափազանցուած է նորէն, վերածուած՝ ճնշիչ ու խաւար իրականութեան մը: Ամէն զրականութեան ուսուցիչ մասամբ զրաղած է անցեալ մը (կամ տարբեր անցեալներ), աւանդութիւն մը (կամ զանազան աւանդութիւններ) սահմանելու դործով: Կարելի չէ հետեւցնել ասկէ՝ որ զրականութեան ուսուցիչը մեզ կ'ուզէ դատապարտել անցեալի կրկնութեան: Ուսուցիչ – քննադատը իր կարծիքի ճնշումը կը բանեցնէ աշակերտի մը կամ նորեկ զրողի մը վրայ, երբ կը հաստատէ թէ որոշ հին զրող մը աւելի լաւ «օրինակ» կրնայ ըլլալ նորեկին համար, քան ուրիշ հին մը: Օրինակ՝ եթէ ես ձեմարաններէն մէկուն մէջ, կամ սփիւռքեան անդոյ հայ համալսարանի մը մէջ ուսուցիչ ըլլայի, պիտի թելադրէի որ Թէքէեանն ու Սարաֆեանը ապագայ հայ բանաստեղծին աւելի՛ սորվեցնելիք ունին, քան մեծն Վարուժանը: Երբ «օրինակ» կ'ըսէ խղճամիտ ուսուցիչը, չուզեր թելադրել հինի կապկումը, այլ կ'ըսէ թէ հինին ըրածը կամ փորձածը այժմէական է, կը կարօտի վերամշակման ու վերանորոգման, նոր լեզուով ու նոր պայմաններու տակ, փոխուած ընթերցող հասարակութեան մը համար: Թէքէեանի «իմ մէկ հաւիկս»ը ընդունուէր իբր ուղեցոյց, Զարեհյի կամ Վահրուժանի տեղ, աւելի մեծ յոյսեր պիտի ունենայի թէ՛ արեւելահայ, թէ՛ արեւմտահայ բանաստեղծութեան ապագային համար:

Ուսուցիչ – քննադատի գործը մասամբ զատելու պարտականութիւն է: Ան պէտք է զատէ բիւրեղացած եւ անկրկնելի անցեալը՝ չվերջացած փորձէն, որ ամբողջացման եւ վերանորոգման կը կարօտի: Այս մտահոգութեամբ է որ ան կը մղուի զրական սեռերու դասաւորման, որ նոր բանաստեղծութեան հանդէպ թշնամիա – կան արարք մը չէ, ինչպէս կը մտածէ Պարոն Պըլտեան: Երբ Ֆրանսական զրականութիւն կը դասաւանդեմ ամերիկացի աշակերտներուս, կը փորձեմ անոնց ծանօթացնել ոչ միայն աշխարհածանօթ Սարթրը, Քամիւն եւ Մալրօն, այլ նաեւ Սէլին, Վիան, Պլեթոր եւ Քլօտ Սիմոն, — այսինքն՝ կը փորձեմ ժամանակակից բազմակողմանի զրական իրականութիւնը սահմանափակել մի քանի խմբագրութիւններով (բաթէկորիններով ըսել կ'ուզեմ): Ասիկա մերժում չէ, ընտրանիի քայլերում չէ, ամբողջատիրական հակումներու հետ կապ չունի, այլ մղուած է բարեմիտ մտահոգութիւններէ, — ի՞նչպէս պատրաստել հայ թէ օտար բազմակողմանի զրականութեան ծանօթ ընթերցող հասարակութիւն մը, որ իրմէ չատ աւելի մեծութիւններու ծանօթանալով, պիտի պատրաստուի ընդունելու աւելի զազափարներու եւ ոճերու ծառայող ապագայ զրիչներ: Այն հայը, որ եզնիկին ծանօթ է, աւելի դիւրաւ կ'ընդունի Ռիտրան, քան թէ ան՝ որ միայն Եղիշէ կամ Խորենացի կարդացած է: Մեծարենց սերունդը քիչ մը աւելի պատրաստ է Պըլտեանին համար, քան թէ ան՝ որ միայն Սիամանթօ լսած է հանդէսներու բեմերէն:

Երանի՛ թէ մեր մամուլը իր զրական (ըսենք՝ կիրակնօրեայ կամ ամսօրեայ) թիւերուն մէջ տեղ տար քով – քովի զըրուած հինի մը եւ նորի մը, — հինի մը, որ մոռցուած է՝ բացի մասնագէտներէն, եւ նորի մը՝ որ ծանօթ չէ: Եւ արդէն քանի՞ հոգի ծանօթ է յետ–եղեռնեան վաթսունամեակի մեծերուն խոկ, օրինակ՝ Նիկողոս Սարաֆեանին: Սակայն այդ զործը ընելու համար պէտք է ընդունիլ որ զրականութե՛ան ալ, ընթերցող հասարակութե՛ան ալ անցեալն ու ներկան կարելի չէ զատել իրարմէ, եւ թէ զրականութիւնն ալ, քննադատութիւնն ալ, հաղորդակցութեան խնդիրը են վերջապէս: Այս իրականութիւններն են, զորս ի վերջոյ չուզեր ընդունիլ Գրիգոր Պըլտեան:

ՄԱՍԻՒԿ ԹԻՕԼԵԱՆ

ԶՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

8.

«Միրօ, քու աչք լուս էղնի», — ասաց Յարութ պապը, եւ ինքը ժպտաց, պատասխան տուեց.

«Աչք ու լուսով կենաս, կեանք ունենաս, Յարութ պապ»:

«Միրօ, դու իմ զերդաստանի չունչ վերկեցիր: Գեղ ինչ կը խօսան, թող խօսան, քու սիրտ հանգիստ պահէ», — ասաց Յարութ պապը:

«Սառէն վերկեց, չէ՞ ես, — պատասխանեց, — մեր տոհմի արուն աչխարքի մէջ թողնելու համար Սառէին ենք պարտական»:

Զորի Միրօն նեբս մանելու, Սառէի ճակատը համբուրելու ցանկութիւն ունեցաւ, քայլ արեց, հասաւ չէմին, բայց ամաչ – կոտ ժպտաց, մօտեցաւ, նստեց զրան մօտ, իր քարին: Հանդա՛րտ, հանդարտ նստեց, կեռ քթից կախուած ժպիտը զըպեց բեխերի տակ, նստեց՝ ականջ կախեց երեխայի ձայնին ու հաչա նայեց ձորին: Զորը լայն – լայն բացեց բերանը, ծիծաղեց, չէչոտ ատամները ցոյց տուեց Զորի Միրոյին:

«Ա՛նո՛յշ ձէն ունի», — մտածեց Միրօն ու չհամացաւ՝ մտածե՞ց, թէ բառ – բառ ասաւ եւ զրա համար չուրթ չարժեց.

— Ա՛նո՛յշ ձէն ունի:

«Միրօ, ո՞վ», — ասաց Յարութ պապը:

Եւ Զորի Միրօն ականջ կախեց երեխայի ձայնին՝ լսեց քչփչոց՝ երեխայի ձայնի մասին էր, ականջ կախեց ձորին՝ լո՛ւռ ու խաղաղ էր, աչքը դիպաւ երկընքին՝ մաքո՛ւր ու խաղաղ էր, աշխարհին ականջ դրեց՝ յա՛մբ ու խաղաղ էր եւ պատասխան տուեց.

«Աչխա՛րք անոյշ ձէն ունի, Յարութ պապ»:

«Միրօ, իմ անուն բաչխէ քու տղին»:

Զորի Միրօն ցնցուեց:

— Զէ՛, — ասաց բարձրաձայն:

«Միրօ, իմ ասլան թոռ, քու պապի անունից ինչո՞ւ ես փախ», — Յարութ պապը վիրաւորուեց:

«Ինանդութ տղայ բերեց՝ անուն կնքի Յարութ... Նարէն տղայ բերեց՝ անուն կնքի Յարութ... Ո՞ւր են», — պատասխան տուեց:

«Թէ էղպէս է, թէ դրա համար ես մեղք ունիմ, Աստուած թող կնքէ քու տղի անուն: Ես դնացի», — Յարութ պապը թողեց, հեռացաւ:

Զորի Միրօն չփեց ճակատը:

— Ի՞նչ դնիմ տղի անուն, — մտածեց բարձրաձայն:

Հոգու խորքում Յարութ անունն էր էլի եւ հոգու խորքում՝ Յարութ կնքելու ահը: Մտածեց, ծխեց, ծխեց, յետոյ մէկէն ուրքի ելաւ, ծա՛նր ու մէկ անցաւ գիւղամիջով, բարեւ տուող չեղաւ ու ինքը՝ չտուեց, հասաւ գիւղխորհուրդի գրասենեակ, դէմ ու դէմ կանգնեց նախագահին, բարձր – բարձր ասաց.

— Երեխայ է ծնուէ: Տղայ է: Տղին ծննդական է պէտք: Գրէ՝ Յարութիւնեան Յարութ Միրոյի:

9.

Վերջին անգամ վեց տարի առաջ էր, որ Զորի Միրօն երեւան գնաց:

Կանգնեց ճամբին, ձեռնափայտը ուղեփակոցի պէս դէմ արաւ «Վոլգայի» ճակատին, կանգնեցրեց, ոչխարը տեղա – տուեց աւտոյի ետնամասում, ինքը նստեց վարորդի կողքին, Յարութիւնը՝ իր ետեւը:

Մի չարաթ գոր ու գիշեր միտք էր արել. «Տղին կ'ընդունուի՞»:

Ծանօթ, միջամտող չկար, չունէր թիւ ու թիկունք:

«Տղին կ'ընդունի՞ն»:

Եւ միտք էր արել եւ օգնութեան կանչել Սառէին.

— Ի՞նչ անինք, Սառէ:

(Զորի Միրօն այդպէս էլ Սառէին երբեք երբեք «կնիկ» չասեց):

Ապա յիշեց, որ Երեւանում մի երկրացի ունի: Քսան տարի առաջ, Յարութին կռիւ ճամբելուց, պատահականօրէն, հանդիպեցին: Տուն տարաւ իրեն ու Յարութին, յարդանք – պատիւ տուեց, ողջ դիշեր խօսեցին երկրից: «Հիմա գասպար կա՞յ, չկա՞յ»: Այն ժամանակ ազան «բարձր տեղ» կարդալու էր դնում, մեծ մարդ դարձած կը լինի: Գասպարը կա՞յ, չկա՞յ... Թէ Գասպարն էլ չլինի, որդին կայ՝ ծանօթութիւն կը տայ, Յարութին օգնել – միջամտելու խնդիրք կ'անի:

Ցոյսն ու ճարը յայտնեց Սառէին ու որդուն: Սառէն ուրախացաւ, որդին ձեռքը թափ տուեց.

— Այ, հայրիկ, մի Երեւան, մի խութեցի Գասպար, որտեղի՞ց կը գտնես:

— Տուն կ'իմանամ:

— Հայ–հա՛յ, ոչ ոք լմացած Երեւանը կամ, ոչ խութեցի Գասպարի տունը:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(47 – Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՊԱՏՄԱԾ Ա. ՊԱՍՊ

Նիկոլիճ, բեստաճիկ կեսճէն

ՓՈՍՈՒՄ ՎՈ ՍԱՐՍԱՐ

Մուսա սահմանամերձ գոտու դպրոցները տեղ առան իրենց հոգածության կոմսոմոլական կազմակերպությունների ուշադրության կենտրոնում։ Ուսումնական տարվա ընթացքում կոմսոմոլական կազմակերպությունները ամրապնդեցին իրենց կապերը սահմանամերձ գյուղերի դպրոցների հետ, ակտիվ մասնակցություն ունեցան դպրոցների կոմունիստական դաստիարակության աշխատանքներին։ Կոմսոմոլական կազմակերպությունները ամեն կերպ աջակցեցին դպրոցներին՝ ուսումնական նյութերի ապահովման գործում։

Ամառային արձակուրդների ընթացքում կոմսոմոլական կազմակերպությունները կազմակերպեցին ճամբարներ, որոնցում ամառային արձակուրդները անցկացրին հարյուրավոր երեխաներ։ Ճամբարներում կազմակերպվեցին զանազան խմբակներ, մարզական խաղեր, ճամփորդություններ։ Ճամբարներում երեխաները ստացան ոչ միայն ամառային հանգիստ, այլև կոմունիստական դաստիարակություն։

Ուսումնական տարվա սկզբին կոմսոմոլական կազմակերպությունները ամեն կերպ օգնեցին դպրոցներին՝ ուսումնական գործիքների, գրենական պիտույքների ապահովման գործում։ Կոմսոմոլական կազմակերպությունները ամեն կերպ աջակցեցին դպրոցներին՝ ուսումնական նյութերի ապահովման գործում։

Ուսումնական տարվա սկզբին կոմսոմոլական կազմակերպությունները ամեն կերպ աջակցեցին դպրոցներին՝ ուսումնական գործիքների, գրենական պիտույքների ապահովման գործում։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ.Ց.Դ. Շրջ. Կոմիտէի կողմէ, Կիրակի Յունիս 27 ժամը 21ին Մշակոյթի Տան մէջ, 12 – 14 rue Sœur Pascal:

Կը խօսի ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն նաեւ է. Սարաճեան եւ Տ. Թորթեան:

Գեղարուեստական բաժին:
Փարիզէ Վիգէն (տուօ)

Մուտքը ազատ է

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 26, ժամը 20·30ին

Salle Chaillot-Galliera, 28, Ave. George V

Կը նախագահէ Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Կը խօսին.— ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ–ՄԻՆԱՍԵԱՆ եւ ընկ. ՎԱՀԱԳՆ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն.— Նայիրի պարախումբը, Վիգէն եւ Յարութիւն (գուգերգ), Սերոբ Մաճուկեան (արտասանութիւն)

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Իսկէն օթոբասը կը մեկնի ժամը 20·15ին Մշակոյթի Տան առջեւէն:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

14, Սէնթ–Օնորիճ–տէ-Փէրք

Մանուկներու խումբը կը մեկնի Յունիս 2, Ուրբաթ օր, ժամը 15ին:

Ժամադրավայրը՝ Պարոյր Սեւակ դպրոցական, 32, Rue de Bry-sur-Marne, Փարիզ 9:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր կոմիտէի եւ Կապ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս Կիրակի ամբողջ օրը՝ Շաթօ Մոնտի:

Նուագախումբը՝ Ժամ Քոճեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Շաբաթ Յունիս 30, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, ընկերուհի Բարիզ Ամատունեանի բնակարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Երկուշաբթի (Յունիս 28) ժամը 20·30ին Տիկին Հանչէր – եանի բնակարանը՝ 9 Rue de Pré, Պանեէօ: Կարեւոր օրակարգ՝ Հրջ. ընթերցումը:

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԱԿԱՆ Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը Յունիս 26, Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին Նաճարեանի ադարակը: Անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆԻ

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, Կիրակի Յունիս 27 ժամը 15·30ին, Պանեէոյի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ, Rue Général Michel:

Բացման խօսք՝ Լեւոն Տօնիկեան

Գեղարուեստական բաժին.— Երգ, արտասանութիւն, կենդանի պատկեր, կատակերգութիւն եւ հաճելի անակնկալներ:

Կը ղեկավարէ
ուսուցչուհի Տիկին Հռիփսիմէ Պալըգճեան
Հայկական պարեր աշակերտութեան կողմէ, կը ղեկավարէ Տիկ. Լիլի Փեթմէզեան
Եռապար.— Ք. Գասպարեան, Ի. Խանդամուրեան եւ Ա. Ֆերման:

Մեներգ՝ Տիկ. Սիւզան Լօտ, ընկերակցութեամբ դաշնակի՝ Օր. Տաֆէսեանի
Դաշնակի վրայ կը նուագեն նաեւ Քաթրին Թերտաեան, Ժանէթ Գաբրիէլեան եւ Վահէ Թորոսեան:

Աքորտէոն՝ Նիֆոլա Թերտաեան:

Մուտք 10 ֆր.

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Փորթ տ'Օռլէանէն առնել 188 թիւը եւ իջնել Ալպէր Քըթի եւ կամ 197 թիւը եւ իջնել՝ Մարսէլ Պոնիէ:

ՆՈՒԷՐ

Պ. Ստեփան Թօփսաքալեան իր Թոռնիկին մկրտութեան առթիւ 100 ֆր. նուիրած է Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան, 50 Իսիի Կապ. Խաչին, 50 արմիր Խաչին եւ 50 «Յառաջ»ին (կարմիր Խաչը առնալ «Յառաջ»էն):

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄԾԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

Պատուոյ անդամակցութիւն 1976ի

Պ.Պ. Աչոտ Մալաքեան 200 ֆր., Լեւոն Տօնիկեան, Տիկիններ Եոխզարտաչեան, Աղնիւ Տէրոյեան, Պ.Պ. Պարգեւ Սայրիմ, Կարօ Մեհեան, Սուրէն Փափազեան, Հ. Թօփաքեան, Յովհ. Քիւլէկեան, Արա Պիպէրեան, Ազատ Խաչիկեան 100ական:

Փարիզի Մշակոյթի Տան
նորոգութեան համար

Հ. Ց. Դ. Սարգիս Մինասեան (Ալֆորվիլ) 1000, Պ. Ալեքս Մանուկեան (Տէսին) 500, Պ. Սուրէն Մուրատեան (Փարիզ) 500 ֆր.:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Վահրամ Մոսոիէեան կը նուիրեն 100 ֆր. Հայ կարմիր Խաչի օգնութեան կայանը արդիականացնելու նպատակին, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Տիշլեանի մահուան տխուր առթիւ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Առաջին խումբի մեկնում Ուրբաթ Յունիս 2, առաւօտեան ժամը 7ին, Փորթ դ'Օռլէանէն — 10–12 Avenue Philippe Auguste, Սթրատին առջեւ:

Օդոստոսի արձանագրութիւնները բացուած են: Դիմել մասնաճիւղերուն, կամ գրաւոր՝

Croix Bleue Arménienne
17, Rue Bleue — 75009 Paris

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի կողմէ, Շաբաթ Յունիս 26, ժամը 15ին, մասնաճիւղի ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ

6, Rue Faventine — Valence

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հայ մայրերը:

ՄՈՒՏՔ– ԱԶԱՏ Է

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՆԱՀԱՆԳԻ

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Խնջոյք – ճաշը կիրակի, Յունիս 27, ժամը ճիշդ 13·30ին, Օվերա – Լաֆայէթ ճաշարանին մէջ, 80 Rue Lafayette, Փարիզ, Մեթրօ Քատէ:

Հաճելի անակնկալները եւ հայրենակցական ջերմ մթնոլորտ:

Ճաշատին 40 ֆրանք:

ԴԱՐՁԱԾ ՀԱՆԴԷՍ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, Կիրակի Յունիս 27 ժամը 15·30ին, Պանեէոյի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ, Rue Général Michel:

Բացման խօսք՝ Լեւոն Տօնիկեան

Գեղարուեստական բաժին.— Երգ, արտասանութիւն, կենդանի պատկեր, կատակերգութիւն եւ հաճելի անակնկալներ:

Կը ղեկավարէ
ուսուցչուհի Տիկին Հռիփսիմէ Պալըգճեան
Հայկական պարեր աշակերտութեան կողմէ, կը ղեկավարէ Տիկ. Լիլի Փեթմէզեան
Եռապար.— Ք. Գասպարեան, Ի. Խանդամուրեան եւ Ա. Ֆերման:

Մեներգ՝ Տիկ. Սիւզան Լօտ, ընկերակցութեամբ դաշնակի՝ Օր. Տաֆէսեանի
Դաշնակի վրայ կը նուագեն նաեւ Քաթրին Թերտաեան, Ժանէթ Գաբրիէլեան եւ Վահէ Թորոսեան:

Աքորտէոն՝ Նիֆոլա Թերտաեան:

Մուտք 10 ֆր.

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Փորթ տ'Օռլէանէն առնել 188 թիւը եւ իջնել Ալպէր Քըթի եւ կամ 197 թիւը եւ իջնել՝ Մարսէլ Պոնիէ:

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking: 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

Croix de Bois,
croix de Guerre

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Un premier disque de chansons

aram

« A LA TERRASSE DU CAFE »

Un disque SARAVAH
Distribué par RCA

Chez tous les disquaires

CAMP D'ÉTÉ à SALONIQUE (Grèce)

Organisé par l'Union des Etudiants Arméniens de Grèce, en collaboration avec l'Union des Etudiants Arméniens d'Europe

du 1er au 15 Août — Prix fixe (Voyage A.R. Train-Bateau + séjour) 800 F.

DEPART DE PARIS, 1er Août. Arrivée le 3 Août
RETOUR AU CHOIX le 15 Août, 22 Août, 29 Août

Toute personne désirant participer aucamp, est priée de s'inscrire dans les plus brefs délais avant le 25 Juin

LE NOMBRE DE PLACES EST LIMITE

Pour tout renseignement s'adresser à
Mr. HAIG TOUFANIAN 657-29-07
— du Lundi au Vendredi après 19 h. 30
— Le Samedi de 10 à 16 heures

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ, Յունիս 26ին, ժամը 16·30ին վարժարանի սրահը

Բարձր Հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

(կաթող. Պատուիրակ Արեւմտ. Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի

Ներկայութեամբ Ռէնսիի քաղաքապետ Լ. ՏՈՒՏԷի

Գեղարուեստական յայտագիր: Երգ, պար, արտասանութիւն — վարժարանի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Գ. Եանպէկեանի և պարախումբը Ա. Ասլանեանի

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՇԱԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
26
SAMEDI
26 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·622

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.622

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

ՖՐԱՆՔԵՒԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՀԱՇՒԵԿՇԻՒԸ

— o —

ԴՐԱԿԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔ

— o —

Կը թուի թէ ժխաքար տ'Էսթէնի Լոնտոն այցելութիւնը ծառայեց սերտացնելու երկու երկիրներու յարաբերութիւնները եւ ըստ Ֆրանսայի Նախագահին, կարելի է ըսել թէ այս ճամբորդութիւնը սպասուածէն աւելին տուած է: Այս այցելութեան վերջին օրը (Ուրբաթ) սովորական էր, ինչ որ սովորութիւն չէ, բայց կը կար – նուի թէ այս ձեւով բրիտանական կառավարութիւնը կ'ուզէ աւելի մխացնել Սկովտիան Մեծն Բրիտանիոյ քաղաքական դեկանքին:

Նախքան այս վերջին այցելութիւնը եւ վերադարձն է, որ ժխաքար մամուլի ասուլիս մը տուաւ, Ֆրանսացի եւ անգլիացի լրագրողներուն բացատրելու համար որ նոր ճամբայ մը բացուած է այլեւս Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ առջեւ: . .

Մամուլի ասուլիսի ընթացքին ժխաքար նաեւ ծանրացած է Եւրոպայի վրայ, չեզոքելու համար թէ «Եւրոպան լուռ ցամաքամաս մըն է եւ սակայն կրնայ բազմաթիւ առիթներով գործի անցնիլ ինչպէս եղաւ կիպրական վերջին տագնապին ընթացքին»: Ու Նախագահը ոգեկոչած է այն առանձնաշնորհեալ կապերը զորս Մեծն Բրիտանիա ունի Կիպրոսի հետ, առանձնական լաւ կապերը, որ կան Դաշնակցային Գերմանիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ եւ անոնք զորս Ֆրանսա կը պահէ Յունաստանի հետ: Նոյնն է պարագան Մերձաւոր Արեւելքի համար եւ մանաւանդ Աֆրիկէի: Նախագահը սակայն կը գտնէ որ պէտք է խուսափիլ այս առընչութեամբ տեսակ մը «մխապետու – թիւն» ստեղծելէ եւ ոչինչ աւելի լաւ է քան ուղղակի չփումները եւրոպացի ղեկավարներու միջեւ: Ասոր հակառակ, պէտք է ոչքան կարելի է հեռու երթալ ինչ կը վերաբերի Եւրոպայի տնտեսական միաձուլման: Ժխաքար տ'Էսթէնի գովքը հիւսած է Մեծն Բրիտանիոյ եւրոպական ոգեւորմին եւ նոյնիսկ չէ վարանած ըսելէ թէ Անգլիա ամբողջական ձեւով անդամ է եւրոպական Հասարակապետութեան: Արձագանգելով Ֆրանսայի Նախագահին այս գոհունակութեան, ճէյմս Քալլական, երեսփոխանական ժողովին առջեւ յայտարարած է որ այս այցելութիւնը «նոր գլուխ մըն էր, լի յոյսով, Ֆրանքեւրբրիտանական յարաբերութեանց երկար պատմութեան մէջ»:

Նախապէս Անգլիա եւ Ֆրանսա միացեալ յայտարարութիւն մը ըրած էին, ուր կը չեշտէին թէ երկու երկիրները հիմնական նոյն տեսակէտներն ունին, հասարակաց նոյն հեռանկարները կը հետապնդեն:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՕԴԱԿԱՅԱՆԸ ԲԱՑՕՒԵՑԱՒ

ԲԱՑՁ ԿՈՒԻՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ՍԱՍՏԻԿ ԵՆ

— o —

Այլեւս մարդ չի գիտեր ի՞նչ ըսել Լիբանանի մասին, ուր մահը սովորական է, թալանը, կողոպուտը, բռնաբարու – թիւնները ամէն օրուան կեանք եւ գնդակներու ձայնն ալ այնքան վարժութիւն դարձած է, որ ան որ չէ խելագարուած ցարդ, հաւանաբար խելագարի եթէ յանկարծ այդ ձայնը դադրի…:

Օդակայանը վերաբացուած է Հինգշաբթի օր (վաղ էր Յունիս 5էն ի վեր) եւ կը մնայ սուրիական ուժերու ձեռքը, որոնք կը պատկանին Արաբական Լիկայի խաղաղութեան ուժին, որ սկզբունքով պէտք է տարածուի Լիբանանի մէջ, սակայն իրականի մէջ ամբողջ Լիբանանի վրայ կան օդակայանին դուրսը:

× Պաղեստինեան Ազատագրական կազմակերպութիւնը յայտարարած է թէ ցարդ ութ կասկածելիներ ձերբակալած է, ամերիկացի դեսպանին սպանութեան համար, աւելցնելով թէ չեն կրցած բռնել բոլոր անոնք որ մաս ունէին այդ դաւին մէջ եւ կը շարունակեն իրենց հետապնդումները:

Միւս կողմէ Իսրայէլ բողոք ներկայացուցած է Միացեալ Նահանգներուն, որովհետեւ Ֆորտ պայմանագիրը յայտարարած է թէ պաղեստինեան ուժերը զօրակցած են ամերիկացի քաղաքագիտնե – րու մեկնումին համար: Իսրայէլ պաղեստինեան այդ կազմակերպութիւնն է զոր պատասխանատու կը նկատէ Լիբանանի կացութեան եւ կը չեշտէ թէ իր բողոքը առաւելաբար Պաղեստինցիներու դէմ է:

Գալով կռիւներուն, չեն զադրած եւ նոյն յաստակութեամբ չարունակուած են յառաջդիմականներու եւ քրիստոնեանե – րու միջեւ: Կատաղի բնոյթ առած են այս կռիւները Պէյրութի հինգ թաղամասե – րու մէջ: Դեռ կայ Ֆրէնճիէի հաւատարիմ Գնդ. Պարաքաթի սպանութիւնը: Կ'ըսէ թէ պիտի չթողու որ օդանաւային երթեւեկը վերսկսի, եթէ օդակայան տանող բոլոր ճամբաները ապահով չըլլան եւ թէ հեռաձայնի եւ հեռատիպի բոլոր գիծերը չվերահաստատուին:

× Գահիրէ եւ Դամասկոս հաշտուեցան:

Քաւի մը տողով

ՏԱՒՐ կը չարունակէ բոլոր մրցանիշները կոտրել եւ Ֆրանսա 103 տարի առաջ է միայն որ այսքան բարձր ջերմութիւն տեսած է (33էն 35 աստիճան), Յունիս 24ի մը: Այս չորութիւնը օրէ օր աւելի աղէտալի կը դարձնէ երկրին կացութիւնը, հողագործներու վիճակը եւ կը սպառնայ նաեւ ջուրին, որ արդէն կը պակսի կարգ մը շրջաններու մէջ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 15րդ անդամ ըլլալով գործադրեցին վէթոյի իրենց իրաւունքը, Անկոլայի անդամակցութիւնը մերժելու համար ՄԱԿի մէջ: Կ'առարկեն որ Քուպայի ուժերը չեն քաշուած Հոնկէ, խորհրդային պատուիրակը, որ ցարդ 115 անգամ գործածած է վէթոյի իր իրաւունքը, կը գտնէ սակայն թէ ամերիկեան այս դիրքը վէթոյի իրաւունքի զէշ գործածութիւն մըն է, եւ թէ Քուպա եւ Սովետ. Միութիւն չեն միջամտած Անկոլայի մէջ այլ նեցուկ եղած են արդար պայքարի մը:

ԼՍ. ՍԻՈՒԹԻի մէջ հաւաքական բռնաբարութեան արարքի մը իբրեւ մասնակից եւ դրդիչ ձերբակալուած է 20ամեայ Ժան – Մառք Կարապետեան, ինչպէս նաեւ ինը երիտասարդներ եւ երիտասարդ աղջիկ մը որ հաւաքաբար բռնաբարումի ձեռնարկած են առջի գիշեր 23 տարեկան կնոջ մը վրայ: Կարապետեան վերջերս ամբաստանած է ոստիկանները որ ծեծած են զինքը եւ ընկերները եւ բողոք ալ ներկայացուցած դատարանին: Այս անգամ սակայն չէ հերքած եղածը: Տեղական մամուլը գէշ պատկեր մը կը գծէ տղուն անցեալին ալ անդրադառնալով:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ Պետութեան եւ կուսակցութեան պետը՝ Չաուչեսկու չորս օրուան պաշտօնական այցելութիւն մը կը կատարէ Թուրքիա: Կ'ուզեն աւելի զարկ տալ երկու երկիրներու գործակցութեան եւ Պուքրէշ առաջարկած է նոյնիսկ քարիւղային հասարակաց հետազօտութիւններ:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 18–22)

ՆՈՐ ԳՏՆՈՒԱԾ ՎԱՆՔ ՄԸ

Թէոդոսիայէ քանի քիլոմէթը դէպի արեւմուտք, Կոկտեբէլ գիւղին մէջ կատարուած պեղումներու ընթացքին յայտնաբերուած են հին հայկական վանքի մը նացորդներ: Հնագէտներու կարծիքով վանքը կառուցուած է ԺԴ. դարու առաջին կէսին՝ Ղրիմի Հայերու կողմէ: Յայտնաբերուած են նաեւ Ս. Սահականոս եկեղեցւոյ լաւ պահուած խորանը, հայերէնով քանի մը արձանագրութիւնները, որոնցմէ մէկը կը հաստատէ թէ եկեղեցին կառուցուած է 1400ին: Ղրիմի մէջ կան հայկական ճարտարապետութեան աւելի քան 30 յուշարձաններ, որոնցմէ ծանօթ են Գրիգոր Լուսաւորիչի տաճարը, Եալթայի Ս. Խաչ վանքը եւ եկեղեցին:

×

ՏԻԳՐԱՆ ՄԱՆՍՈՒՐԵԱՆԻ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Երաժիշտ Տիգրան Մանսուրեանի երգի եւ սենֆոնիք նուագախումբի համար գրած «Նայիրեան երեք երգ» ստեղծագործութիւնը առաջին անգամ ըլլալով մեկնաբանուած է Երեւանի մէջ, Հայաստանի հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի նուագախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Ռաֆայէլ Մանպասեանի: Մեներգը կատարած է Օլգա Գաբայեան (մեցո–սոփրանօ): Համերգին ներկայ եղած են ոչ միայն Երեւանի, այլեւ Մոսկուայէ, Լենինգրադէ, Կիեւէ, Մինսկէ, Տաշքենդէ եկած քննադատներ ու երաժիշտներ: Տիգրան Մանսուրեանի այս գործը որ գրուած է Վահան Տէրեանի բանաստեղծութիւններու հիման վրայ, մեծապէս գնահատուած է ներկաներուն կողմէ: Մոսկուացի երաժիշտ եւ քննադատ Գրիգորի Շանտէր ըսած է. «Ժողովուրդի անցեալն ու ներկան պատկերուած են մեծ ուժով, բարձր ճաշակով եւ իսկական բանաստեղծութեամբ»: «Սովետսկայա Մուզիկա» (Սովետական երաժշտութիւն) հանդէսի խմբագիրը Եուրի Կորեւ անդրադարձնալով հայ երաժիշտի գործին՝ գրած է. «Մօրպակէս կը զերծ այս խստաշունչ, զուսպ, իր պարզութեան եւ վեհացնող կեդրոնացման մէջ անսահման գեղեցիկ երաժշտութիւնը»: Տիգրան Մանսուրեան ծնած է Պէյրութ եւ երաժշտական ուսումը աւարտած՝ Երեւանի Երաժշտանոցին մէջ: Ներկայիս կը դասաւանդէ Հայաստանի Բարձրագոյն Երաժշտական Ուսումնասիրական – կան Հաստատութեան մէջ: 37ամեայ հայ երաժիշտը կ'աշխատի նաեւ թատրոնի եւ չարժանկարի համար: Ան գրած է շուրջ 40 չարժանկարներու եւ ներկայացումներու երաժշտութիւնը, չարժանկարներէն յիշենք Նռան գոյնը, Մեծիմ եմ մեր սարերը: Այժմ Տիգրան Մանսուրեան կը գրէ երաժշտութիւնը երկու չարժանկարներու, որոնք կը պատրաստուին երի – տասարդ արձակագիրներ Հրանտ Մաթեւոսեանի եւ Մուշեղ Գալշոյեանի ըստեղծագործութիւններու հիման վրայ:

×

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ԵՐԿԱՐԱԿԵԱՑՆԵՐԸ՝ ՂԱՐԱԲԱՂՑԻՆԵՐԸ

Երկարատեւ կեանքի գաղտնիքը գրա – ղեցուցած է գիտնականները: Ոմանք կը վերագրեն լաւ սնունդի, ուրիշներ՝ չափաւորութեան, կը խօսուի նաեւ ֆիզիքական աշխատանքի կամ մարզանքի մասին: Սակայն պէտք է ըսել որ հանրային եւ բնական միջավայրի առանձնայատկութիւններու զուգահեռ ամբողջութեան մէջ է գաղտնիքը: Վիճակագրական տուեալներու համաձայն, Ճափոնի բնակչութեան մէկ առ միլիոնը 100 տարեկանէն վեր է, Միացեալ Նահանգներու մէջ՝ 15 առ միլիոնը, իսկ Սորհ. Միութեան մէջ՝ 80 առ միլիոնը: Մոսկուա լոյս տեսնող «Սովետական Միութիւն» ամսագրին մէջ տպագրուած Անոխինի յօդուածին մէջ կը կարդանք. «Այս թիւերու կողքին կը զարմանան մեզի լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար մարզին վերաբերող տուեալները: Հոս 10 հազար բնակիչէն հարիւրը երկարակեաց է, այսինքն՝ հազար անգամ աւելի քան՝ Ճափոնի մէջ: Ասիկա աշխարհի ամէնէն բարձր ցուցանիշն է: Գուցէ պատճառը այն է, որ հոն չատոնց ի վեր գիտեն թէ ինչպէս կարելի է չծերանալ հարիւր տարին բոլորելէն ետքն ալ: Շատերուն հարցուցած եմ եւ անոնք իրենց ուսերը թօթուելով ըսած են՝ այդ մասին չենք մտածեր: Թերեւս գաղտնիքը Ղարաբաղցիներու այնքան սիրելի լեռներն են: Անոնց գիւղերը կը գտնուին ծովու մակերեսէն 900–1000 մեթր բարձրութեան վրայ: Աշխարհի վրայ այդպիսի միջին բարձրութեամբ վայրեր շատ կան, բայց հոն մարդոց երկարակեցութիւնը միջին վիճակագրութեան չընդհանուրէն դուրս չի պար: Աշխարհի վրայ երկարակեցութեան գիծով նոյնիսկ երկրորդ տեղը գրաւող Աբխազիոյ մէջ (Վրաստանի արեւմուտքը) հարիւր հազարէն 86,2ը երկարակեաց է: Ինչպէս երկրագունդի բոլոր միջին բարձրութիւններուն վրայ, լեռնային Ղարաբաղի բնակչութեան ալ հիմնական զբաղումը ոչխարաբուծութիւնն է եւ երկրագործութիւնը: Հոս նկատելի տեղ կը գրաւէ նաեւ թթենիի մշակութիւնը: Թութը ոչ միայն իբրեւ պտուղ կ'օգտագործուին, այլեւ անկէ օղի կը պատրաստեն եւ որմէ չափաւոր քանակութեամբ կ'օգտուին բոլոր երկարակեացները»: Ուրիշ առանձնայատկութիւն մըն ալ ունին Ղարաբաղցիները, անոնք միայն աղբիւրի ջուր կը խմեն: Ղարաբաղցի քանդակագործ մը Սարգիս Բաղդասարեան, ի պատիւ երկարակեացներու, յուշարձան մը կանգնեցուցած է լեռնային Ղարաբաղի կեդրոն Սահակաձորի մօտ, ճամբուն եզերքը: Հեռուէն բլուրին վրայ կ'երեւին աղջային զլխակապ Հայուհի եւ հայ ծերունիի կարմիր տուֆէ կերտուած գլուխները:

ՁՈՎՎԻ ՎԱՅՐ

Ցոլքը հետևում էր նրանց։ Սենյակը դատարկ էր։ Միայն մի ծերունի էր նստած սեղանի մոտ։

— Տանիկ Գասպարյան... հետ գնաց...

Վարպետը ձեռքերով ծածկեց դեմքը, ասես չուզենար, որ նրան տեսնեն։ Ինչ-որ բան էր մրմնջում։ Ցոլքը մոտեցավ նրան։

— Ինչ ասաց, մորս։

Վարպետը չպատասխանեց։ Ցոլքը նորից հարցրեց։

— Ինչո՞ւ եք լռում։ Ասեք, ի՞նչ ասաց մայրիկս։

Ծերունին ոտքի կանգնեց, ուզեց մի բան ասել, բայց ձայնը չկտրեց։ Ցոլքը նայեց նրա դեմքին։ Վարպետի աչքերը լցված էին արցունքով։

— Ի՞նչ է պատահել։

— Ոչ ոք չգիտի, — Մկրտիչ վարպետը ցած իջեցրեց գլուխը։ — Ոչ ոք չգիտի, թե ինչ է պատահել։ Ասում են, որ ինքնաթիռը ընկել է ծովը։ Ոչ ոք չի ողջ մնացել։

Ցոլքը ոտքի թռավ։

— Ո՞ւր է գնում։ Ո՞ւր է գնում։

Վարպետը ձեռքերը տարածեց։

— Ոչ ոք չգիտի։ Ոչ ոք չգիտի։

Ցոլքը դուրս վազեց։ Ուզում էր գնալ ծովեզրին, տեսնել, թե ինչ է պատահել։ Ուզում էր գնալ ինքնաթիռի մոտ, տեսնել, թե ինչ է պատահել։ Ուզում էր գնալ մորը տեսնելու, ասել, որ ինքը ողջ է, ասել, որ ինքը ողջ է։ Ուզում էր գնալ մորը տեսնելու, ասել, որ ինքը ողջ է, ասել, որ ինքը ողջ է։

Ցոլքը վազում էր։ Ոտքերը ինքնաբերաբար էին շարժվում։

թիւները, ընդհակառակն, ընդհանուր ձեւով չեն փոքցած մինչեւ հիմա սահմանափակել ծնունդներու նուազումը: Այս հոլովոյթը, որ սկսած էր 1964ի ամէնբերը, իր յառաջընթացը արձանագրած է վերջին տարիներուն: Այսպէս, 1974ին եւ 1975ին ծնունդներէն ամէն մէկը 1974ին եւ 1975ին ծնունդներէն ամէն մէկը նախորդ տարուան համեմատ 37 տոկոս արձանագրած է:

Ծնունդներու թիւի նուազումը կը բացատրուի ապրելակերպի փոփոխութեան – ներով, ինչպէս քաղաքներու, մեծ ամառներու բնակչութեան յաւելում, կրթութեան եւ մշակոյթի մակարդակի բարձրացում, կիներու աշխատանք եւայլն: Զոյգերու հոգեբանութիւնը եւ մտածելակերպը հիմնական փոփոխութեան ենթարկուած են վերջին տասնամեակներուն: Ծնունդաբերութիւնը արդիլող մի-ջոցներն ալ դիւրացած են:

Ե՞րբ եւ ի՞նչ ասոլիճանի վրայ վերջ պիտի դնէ այս հոլովոյթը: Ո՛չ ոք կրնայ յստակ պատասխանել, քանի ճշդրիտ տուեալները կը պակսին: Կը կարծուի, սակայն, թէ Ֆրանսայի մէջ բացարձակ մեծամասնութիւն պիտի կազմեն այն ընտանիքները, որոնք երկու զաւակ ունին: Ասիկա մօտ ապագայի կայուն վիճակը կը նկատուի:

Ներածական բնոյթ ունեցող այս ընդհանուր մուտքէն ետք յաջորդական կարդով քննենք այն պատճառները, որ կը պարզուի Դանիոյ, Գերմանիոյ, Անգլիոյ եւ Իտալիոյ մէջ:

ԴԱՆԻԱ

Դանիա Արեւմտ. Եւրոպայի այն երկիրն է, ուր ժողովրդագրութեան հարցը աւելի բնոյթ ստանալու վտանգը կը ներկայացնէ: 1970էն ի վեր բնակչութեան աճի տոկոսը 0,4 առ հարիւր է եւ, համաձայն մասնագէտներու նախատեսութեանց, երեք տասնամեակ ետք մեռելաբերութիւնը պիտի հաւասարի ծնունդներուն վրայ տարեկան 0,3 տոկոսի համեմատութիւնը պիտի ունենայ: 1975ին 72·912 ծնունդ եւ 51·034 մահ արձանագրուեցաւ հինգ միլիոն բնակչութիւն ունեցող այս երկրին մէջ: Նոյն տարին արտագաղթը վերսկսաւ ցայտուն կերպով: Անգործութիւնը, սղրուստի սղութիւնը, ծանր տուրքերու ճնշումը պատճառներ են, որպէսզի երիտասարդներ գաղթեն դէպի Աւստրալիա, Հիւս. Ամերիկա, Հասարակաց Շուկայի միւս երկիրները, ինչպէս նաեւ՝ Շուէտ:

Ծնունդներու թիւը զգալի անկում արձանագրեց 1966էն սկսեալ, երբ իշխանութիւնները արտօնեցին ազատ վաճառքը ծննդաբերութեան առաջքն առնող դեղահատներուն: Աւելի չեշտուեցաւ 1973էն եւս, երբ վիժումը արտօնուեցաւ չորս-թեան առաջին 12 շաբաթներուն:

Այդ թուականէն սկսեալ վիժումները աւելցան լայն չափով: 1973ին՝ 16·536, 1974ին՝ 24·808, 1975ին՝ աւելի քան 28 հազար: Եւ դեռ ասոնք իրականութենէն նուազ են: Այսպէս, թէեւ պարտադրա-բար վիժումները պէտք է կատարուին հիւանդանոցները, սակայն բժիշկներ եւ մանկաբարձներ կան, որոնք յանձնառու են զգալի վիժումներ կատարելու:

Ծնունդներու նուազումը, ինչպէս նաեւ բնակչութեան ծերացումի վտանգը մին-չեւ հիմա մտահոգութեան առարկայ չեն դարձած Դանիոյ մէջ: Իրերայաջորդ բոլոր կառավարութիւնները ալ, ինչ գոյնի ըլլան անոնք, տասնամեակներէ ի վեր «հակա-ծնունդի» քաղաքականութիւն կը դործադրեն: Այս ձգտումը նոյնիսկ զօրացած է: 1200 քուրոնի (900 ֆրանք) եռամսեայ նպաստ մը զատ, որ կը տրուի 16 տարեկանէ վար իւրաքանչիւր երեխայի համար, ընտանիքները ոչ մէկ առանձնայատուկ առաւելութիւններ կամ նպաստներ ձեռք կը ձգեն (տուրքի աստիճանական նուազում՝ ընտանիքի անդամներու յաւելումի համաձայն, փոխադրութեան միջոցներու զիւներու նպաստաւոր պայմաններ, եւայլն): Մէկ կամ տասը զաւակ ունեցող ընտանիքի հայր մը նոյնքան տուրք կը վճարէ, որքան կը վճարէ համապատասխան ամսաթոշակը ունեցող իր դրացին, որ ամուսնացած է եւ զաւակ չունի: Համեմատաբար լաւ պայմաններու մէջ կը դտնուին ամուրի մայրերը, որոնք յաւելեալ նպաստներ կը ստանան իրենց զաւակները մեծցնելու համար:

Ամփոփումը, որ 1973էն ի վեր արտօնուած է 25է վեր այրերու եւ կիներու համար, կը չատագովուի ընտանեկան համակարգութեան (փլաննինկ ֆամիլիալ) մարմիններու եւ կարգ մը բժիշկներու կողմէ: Ինչ կը վերաբերի ընկերային սպասարկութեանց մարմիններուն, ծնունդը նախազգուշացնող խորհուրդներ կուտան այն ընտանիքներուն, ուր երրորդ զաւակ մը կայ արդէն:

Թ. Ա. Թ.

(Մնացեալը յաջորդիվ)

ՎԱՐԴԱՏՕՆ

ՀԱՅՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ ՄԷՋ

Բոլոր անոնք որոնք Ցունիս 5ին այցելէ՜ք եաք Լիլիէօի եւ Պայէօի հռչակաւոր մայր եկեղեցիները, մուտք կը գործէին Հայ Կարմիր Խաչի օդափոխութեան կայանի վարդենիներով շրջապատուած ճաշարանէն ներս, կը տեղաւորուէին վարդերով զարդարուած սեղաններու շուրջ եւ երեք օր կը վայելէին կարմիր խաչուհիներու հրաշալի հիւրասիրութիւնը, միաձայնութեամբ վարդատօն կը մկրտէին Համբարձման եւ Հոգեգալստեան միաձոյլ տօնակատարութիւնները:

Հոգեգալստեան օրը, 50 Ֆրանսահայեր, որոնց երեք քառորդը երկրորդ, երրորդ կամ չորրորդ անգամ ըլլալով, կը խոնարհէին համաշխարհային Բ. պատերազմի Նորմանտիի ցամաքահանման ընթացքին զոհուած ամերիկահայ զինուորներու հիւրմներուն վրայ, առանց հոգեւորականի: Օր մը առաջ, միջազգային բարմութեան մը ներկայութեան, զանազան եկեղեցիներու ներկայացուիչներ, կատարած էին արդէն այդ պարտականութիւնը:

Իսկ Համբարձումը, հոգ չէ թէ յապդոմով, խանդավառութեամբ կը տօնուէր Կիբակի, Ցունիս 6ին, երեկոյեան ընթրիքէն եաք, հիանալի կազմակերպութեամբ Տիկիններ Մարտիկեանի, Բալուեանի, Սաղաթէլեանի, Սանոսեանի, Ալիքսանեանի եւ Ճանիկեանի: Ներկանը իրենց մասնակցութիւնը կը բերէին թնդացնելով մթնոլորտը Համբարձման հայկականներով, ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս, Մանչի մանիչի բարերար ազդեցութեամբ: Թող ներուի մեզի եթէ չենք յիշեր գոնէ մեներգողներուն անունները:

Երեք օրուան խրախճանութիւնները, այցելութիւնները, ծովափներուն եւ տեսարժան վայրերուն, կայանէն մինչեւ Գալուր պուոյտները, մանաւանդ կարմիր խաչուհիներու համբաւաւոր շամփուրով խորոված, ծովէն հազիւ ելած ձուկերը կասկարած եւ պէսպիսուն համադամները ապշեցուցիչ կը ձգէին առաջին այցելուները: Ներկանները իրենց երախտագիտութիւնը կը յայտնէին ոչ միայն սքանչարուն նուիրատուութիւններով, այլեւ կարծես մրցումի ելած, կ'օժանդակէին անձնուէր խաչուհիներուն, թեթեւցնելու համար անոնց աշխատանքները: Նկարագրել եւ տալ իրական պատկերը հայրենասիրութեան այդ փեթակին, ամէն գրիչի չէ տրուած անշուշտ: Պէտք է ապրիլ եւ վայելել կարմիր Խաչի ասպնջականութիւնը:

Պիտի անցնէին նաեւ յիշատակելի այս անոյշ օրերը: Հրաժեշտ առնելէ առաջ կազմակերպիչ տիկիններէն, չատերու վերջին խօսքն էր.— Ձմռանաք մեզի տեղեկացնել Թուականը ձեր յաջորդ վարդատօնին:

Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Կեդրոնախորհուրդը ստացած է Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի նախագահ՝ Վ. Համազասպեանի հետեւեալ շնորհաւորական դիրը, ի պատասխան իր ուղղած հրաւէր – նամակին Մշակոյթի Տան բացման հանդիսութեան առթիւ (1976 Մայիս 9).—

×

13 Մայիս, 1976

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՑԱՆԶՆԱԽՈՐԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀ Վ. ՇԱԼՃԵԱՆ
ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ Զ. ՄԻԼՏՈՑԵԱՆ
Մարսէյլ

Թանկագին հայրենակիցներ,

Ամենաջերմ սրտով շնորհաւորում ենք Հայ Մշակոյթի Տան բացումը Մարսէյլում:

Մարսելահայ օջախը սփիւռքի ամենահին եւ ամենաջերմ օջախներից մէկն է, որն ունի իր պատուաւոր տեղը սփիւռքահայ կեանքում հայրենի մշակոյթի պատմութեան մէջ եւ յատկապէս օտար ափերում հայ մշակոյթը տարածելու, ճանաչել տալու սրբազան գործին:

Մեզ համար մեծ ուրախութիւն է, որ հայրենիքի հետ ջերմօրէն կապուած այս օջախը ունեցաւ իր մշակոյթի նոր, ընդարձակ տունը, որով կը հաւաքուի եւ աւելի կը կազմակերպուի մեր հայրենակիցների հոգեւոր կեանքը, ունենալով Ֆրանսիացի եղբայրների այդքան մարդասիրական ջերմ բարեկամութիւնը:

Սրտագին յարգանքներով եւ
խորին յարգանքներով՝

Կոմիտէի նախագահ՝
Վ. ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Է. ԶԱԽՈՑԵԱՆԻ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երեւանի մէջ երգահանդէս մը տուած է երգչուհի Էլլադա Զախոյեան: Ցայտնապղին մաս կազմած են Արեւմտ. Եւրոպայի, ռուսական եւ հայկական երգեր: Երեկոյին ելոյթ ունեցած են նաեւ Է. Ոսկանեան եւ արուեստաւոր Ս. Օհանեան:

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

«ԾԱՌԱՋ» ԹԵՐԹՕՆԸ (119)

ՀԱՌԱՁԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիրային, ընտանեկան կեանքէ

Ա. ՄԱՍ

ՍԷՐ ԵՒ ՍԱՐՍԱՓ

Պեմպօ ձեռքը դաշոյնին տանելով Ռոլանի երեսը նայեցաւ:

— Պարապ տեղը դաշոյնով մի խաղաք, ես վնասակար մարդ չեմ, բանաստեղծ մը ամէնուն բարիք կը կամի, չարունակեց Ռոլան ցուրտ եղանակով մը: Սա ալ ըսեմ որ, մեռնելէ առաջ, մաաներս ձեր կոկորդը խօթելով, ձայն ձուն հանել չառած, ձեզ խեղդելու փորձ մը պիտի ընեմ...:

— Դուն խենթ ես, մարդ Աստուծոյ, պիտե՞ս թէ որու հետ կը խօսիս, դի – մացինդ ոչ աւազակ է, ոչ ալ մարդասպան, Վենետիկի պատրիարքին դէմը կը պըտ – նուիք:

— Ինչքինքնիդ այդքան մի բարձրա – ցնէք, ընկեր Պեմպօ: Բանաստեղծի մը համար ամէն մարդ իրարու հաւասար է. մենք մարդոց մէջ խորութիւն դնել չենք սիրեր:

Մարդիկ հաւասար չեն ծնիր, բայց իրարմէ վար չեն մնար. պատրիարքը եւ ծիրանաւորը աւազակէն եւ մարդասպանէն վար չեն մնար...:

Ինչ որ է, բանաստեղծութիւն ընելու չենք եկած հոս: Աստուած վկայ, բնաւ չէի յուսար որ պատրիարք մը մէջքէն կախած սուրը մարդ սպաննելու կը դործածէ: Ո՞վ, դո՞ւք, դո՞ւք պիտի սպաննէք պիս: Ոհ, ամենապատիւ տէր, ուշ մնացիք, ուշ: Ինչո՞ւ երեսնիդ կախեցիք, ի՞նչ է, քէ՞ն կապեցիք ինծի դէմ: Բայց ես ի՞նչ ըրի: Ընդհակառակն պէտք էր որ պիս դրկէիք եւ համբուրէիք այս դիւերը, որովհետեւ ձեզի օգտակար ըլլալու եկած եմ:

— Բայց ի՞նչ կ'ուզէք ինէ, մռնչեց Պեմպօ կատաղութեամբ: Ձեր ըսածները մտիկ ընելով այն համոզումը կը գոյացնեմ որ գործս յիմարանոցէն փախած խելագարի մը հետ է:

— Ամենապատիւ տէր, դուք ինչ աւելի լաւ դիտէք թէ եկեղեցին արդիլած է ստէպ խօսիլը, ատոր համար, եթէ պարապ տեղը սուտեր չդլսորէք, աւելի չուտ պիտի հասկնանք իրար: Եթէ իմ ըսածներս ձեզ հետաքրքրած չըլլային, մինչեւ հի – մա չատոնց օձիքս ձգելով գործերնուդ գացած պիտի ըլլայիք: Քանի որ դէմս կեցեր պիս մտիկ կ'ընէք ըսել է յիմար չըլլալուս վրայ համոզուած էք: Սա ալ ըսեմ որ քիչ մը եաքը պիս հարցուփորձել պիտի սկսիք եւ չատ մը բաներ իմանալ պիտի ուզէք ինչ...: Ձիշդ գտա՞յ...:

— Այո, սատանայ, ճիշդ գտար: Ձեմ պիտեր թէ հոգիները կարդալու իշխանութիւնը ո՞վ ատաւ քեզի: Մխիթէս անցածը բացուած գիրքի մը պէս կարդացիր:

— Ատոր մէջ զարմանալիք ի՞նչ կայ: Դուք այնքան բացայայտ դիմագիծներ ունիք որ, երեսնիդ նայող մը ձեր միտքէն անցած դաղտնիքները անմիջապէս կը նկալ գիտնայ: Բայց պարապ խօսքերը ձգենք եւ մեր գործին դանք: Ըսէք, ի՞նչ հասկնալ կ'ուզէք, ձեր բոլոր հարցում – ներուն անկեղծօրէն պիտի պատասխանեմ:

— Նախ սա հասկնալ կ'ուզեմ որ դուք ո՞վ էք, ըսաւ Պեմպօ փայլակնացայտ աչքերը Ռոլանի ուղղելով: Քիչ մը առաջ ըսիք թէ բանաստեղծ Սրաթիմոսի քարտուղարն էիք: Իրաւ, թէպէտ ձեզ անոր տունը տեսայ, բայց եւ այնպէս կը կարծեմ թէ այդ տիտղոսը բուն մարդը ծածկող դիմակ մըն է: Ձեր մէջ ուրիշ մարդ մը կայ, ուրիշ մարդ մը, ահա այդ մարդը ճանչնալ կ'ուզեմ:

— Ամենապատիւ տէր, կը տեսնեմ որ դուք ալ խորագէտ մարդ էք... Այո, ձեր խօսակիցը Սրաթիմոսի ծառաներէն չէ:

— Հապա ի՞նչ է:

— Քիչ մը առաջ բառ մը գործածեցիք, կը յիշե՞ք: Սատանայ ըսիք: Ենթադրենք ուրեմն որ սատանան եմ...:

— Սատանա՞յ...:

— Այո: Ատոր մէջ զարմանալիք ի՞նչ կայ: Բայց կէտ մը կայ, դիտեմ որ դուք ձեր պատրիարքի եւ ծիրանաւոր կղերականի հանդամանքովը անշուշտ չէք հաւատար գերբնական հոգիներու գոյութեան, այնպէս չէ՞: Բայց թերեւս կը սխալիք...: Սատանան կայ եւ այդ սատանան ալ ես եմ...:

— Եթէ իրաւ չար ոգիին կողմէ ղրկուած պատգամաւոր մըն էք, բացէ ի բաց ըսէք:

ՄԻՇԵԼ ԶԻՎԱՔՕ

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋ» 50 Ր

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ
ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ՝—

Տէր եւ Տիկին Առլէն Փափազեան	1000 Ֆ.
Սէրբենկիւլեան ընտանիք	1000 Ֆ.
Հ. Թ.	1000 Ֆ.

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Պ. Ա. Շահպազեան հաստատել կազմակերպութիւններուն կը նուիրէ 200ական Ֆր.— Կարմիր Խաչ, Կապոյտ Խաչ, Հայ Դատի Ցանճնախումբ, Ս. Ղազար, Ժափլի նոր չէնք (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ «Ցառաջ»։

Նաեւ Աբրահամ Տօնիկեանի հօր մահուան քառասունքին առթիւ 800 Ֆր. Լիբանահայութեան (ստանալ «Ցառաջ»էն)։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

14, Սէնթ–Օնորիճ–տէ-Փէրթ

Մանուկներու խումբը կը մեկնի Ցուլիս 2, Ուրբաթ օր, ժամը 15ին։

Ժամադրավայր՝ Պարոյր Սեւակ զբօսարան, 32, Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ 9։

ISABELLE CHAUDRÉ

եւ

ԺԱՒ ԿԱՐԻՊԵԱՆ

Ամուսնացած

ՍԷՆ – Միշէլ սիւր Օռժ

1976, Յունիս 19

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Առաջին խումբի մեկնում Ուրբաթ Ցուլիս 2, առաւօտեան ժամը 7ին, փորթ դՕռլէանէն — 10–12 Աւընիւ Փոլ Ափէլ, Սթատիւմ առջեւ։

Օգոստոսի արձանագրութիւնները բացուած են։ Դիմել մասնաճիւղերուն, կամ գրաւոր՝

Croix Bleue Arménienne
17, Rue Bleue — 75009 Paris

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի Ցուլիս 4, առաւօտէն մինչեւ ուշ դիշեր դաշտահանդէս, էքուանի անտառին մէջ, Լիէօ տիւ ժէօ տը Փոմ Նախաճեռնութեամբ Առնուվիլ – Սարսէլի Հ. Ց. Դ. վարդան Եղթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ Նղի եւ Կապոյտ Խաչի։

Գեղարուեստական բաժին
Շամփուրով խորոված — Ձոխ պիւֆէ մատչելի գիներով
Զանազան խաղեր եւ անակնկալներ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Ցորեք-չաբթի Ցունիս 30, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, ընկերուհի Բարիզ Ամմաղանեանի բնակարանը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Երկուշաբթի (Ցունիս 28) ժամը 20·30ին Տիկին Հանչէքեանի բնակարանը՝ 9 Ռիւ տէ Փռէ, Պանեէօ։ Կարեւոր օրակարգ՝ չվճարեցողներու ընթերցումը։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Շաւիլի միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը Ցունիս 30 Ցորեքշաբթի օր, ժամը 15·30ին դպրոցի սրահը։

Կը խնդրուի Շաւիլի հայրենակիցներէն մանաւանդ աշակերտներու ծնողքներէն, ներկայ գտնուիլ։

Croix de Bois, croix de Guerre

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ցունիս 27, Կիրակի, ժամը 13–22

Ժամը 10ին ամավերջի հանդիսաւոր պատարագ — 11ին պարգեւաբաշխութիւն սրահին մէջ — 13ին սկիզբ դաշտահանդէս – հացկերոյթին։

Կը մասնակցին՝

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի՝ ԼԻՒՍԻ ՔՈՇԵԱՆ, ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երգչախումբը, ՆԱԻԱՍԱՐԴ պարախումբը ազգ. Նորագոյն պարերով

ՆՈՐԱՑՐ ԱՔԼԼԵԱՆ (Հայաստանէն) ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՒՐԿԷՆՍ — ՖԵՐՏԻ, ՊԵՌՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆ իր նուագախումբով

Ընտրութիւն ամէնէն գեղեցիկ մանուկին 4 – 5 տարեկան
Վիճակահանութիւն Պիւֆէ Անակնկալներ

ՄՈՒՏՔ 10 Ֆ.

ԼԻՈՆ – Ս. ՄՕՐԻՍ

ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի Ցուլիս 4 ժամը 10էն մինչեւ ուշ երեկոյ, Պէճոյի ծաւօք Մոնտրու պուրակին մէջ

կազմակերպութեամբ՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն, մասնակցութեամբ վարանէն յատկապէս հրաւիրուած հայկական ԿՌՈՒՆԿ նուագախումբին

Հայկ. ճոխ պիւֆէ, շամփուրով խորոված, ըմպելիներ։

Վիճակահանութիւն.— *Առաջին պարգեւ՝ Հայաստան ճամբորդութիւն։ Երկրորդ պարգեւ՝ երկու ճամբորդութիւն Մարոք*

եւայլն, եւայլն

ԼԻՈՆ – Ս. ՄՕՐԻՍ

ARMÉNIE 1976

Départs chaque mois :

du 10 Juillet au 24 Juillet
du 6 Août au 21 Août
du 22 Septembre au 6 Octobre
du 23 Octobre au 6 Novembre
du 22 Décembre au 3 Janvier 1977

à partir de 2680 fr.

Réduction Spéciale :
Aux personnes agées de 60 ans et plus, et aux familles de 4 personnes au moins, s'incrivant ensemble.

Pour les jeunes de 16 à 35 ans (2 voyages)
du 24 Juillet au 7 Août
du 16 Août au 30 Août

Renseignements et Inscriptions

A PARIS

mondotours

2, rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

A LYON Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Licence Voyages : A. 721.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսակի.—

Պ. Ցովհ. Գէորգեանի հոգեհանգստեան առթիւ Տիկին Մառի Գէորգեան 50 Ֆր., Պօղոս Ցովսէփեան 50, Ցարութիւն Ղազարեանի հոգեհանգստ. առթիւ Տէր եւ Տիկին Մաքս Իսկէնտէրեան 20, այրի Տիկին Վիքթորիա Մկրեան, Տիկին Պերճուհի Ցարաճեան 20ական, այրի Տիկին Ղազարեան, այրի Տիկ. Ղազարեանի թոռնիկները, Տէր եւ Տիկ. Եղուարդ Ղազարեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Գէորգ Ամլանեան, Տէր եւ Տիկ. Ռոժէ Քրեմոնիէ, Տէր եւ Տիկ. Ռուպէր Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկ. Ճօրճեան, Պր. Զէրնայեան, Տէր եւ Տիկ. Աբրահամ Պէյլէրեան 50ական։ Տիկին Թաւրիզ Թաչճեանի հոգեհանգստեան առթիւ (փ. ծ.) Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Թաչճեան, Տէր եւ Տիկ. Մէրճի – մէքեան 25ական, Համբարձում Աւետիսեան 10։ Պր. Տիգրան Թոմիկեանի հոգեհանգստեան առթիւ (փ. ծ.) Տէր եւ Տիկին Պօղոսքեան 20, Տէր եւ Տիկ. Ա.ժոէ – Հարեան եւ զաւակը 50, Տիկին Վիքթորիա Պակլօեան 20, Տէր եւ Տիկ. Ժորժ Թոմիկեան, Նշան Թոմիկեան 100ական, այրի Տիկին Թոմիկեան 50, Պր. Քիւրճեան, Պր. Պետրոս Մարզարեան 20ական, Ռոժէ Մարկոսեան (Տէր ողորմեայի առթիւ) 30, Տիկ. Մառի Ճամպօեան, Տիկ. Սանասարեան (Տէր ողորմեայի առթիւ 20ական, Տիկ. Ֆիլիկ Սալապաշեան 50, Տիկ. Նեկտար Մանասեան, Տէր եւ Տիկ. Վահրամ Մխիթիք 20ական, Թաչճեան փոքրիկները 25, Տիկ. Ովսաննա Սիլոյեան 50 Ֆր.։

ԿԱԶԴՈՒՐՄԱՆ ԱՒՅԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄԱՆԶԵՐՈՒՆ

Ցուլիս 2–24 կազդուրման կայան կը բացուի Հռոմի Լեւոնեան հայ վարժարանի ամարանոցը

ԳԱՂԻՆՕ

որ կը գտնուի Իտալիոյ մայրաքաղաքին հիւսիսակողմը, 60 հազարամեթրի հեռաւորութեան վրայ։

Արձանագրութեան համար դիմել Մարսէյլի Անարատ Ցղութեան հայ Քոյրերուն։ Հասցէ՝

Ecole Notre-Dame du Sacré Cœur
167, Avenue des Caillols
13012 Marseille — Tél. 93-50-91

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

Երեւանէն Թելման Մինասի Օքմինեան կը փնտռէ իր հօրեղբայրը՝ Սուրէն Մելիքի Օքմինեանը, ծնած 1918ին Իջեւանի շրջանի Սեւքար գիւղը։ 1941ին մեկնած է ռազմաճակատ։ 1946ին եւ 1964ին պինք տեսնողներ եղած են Ֆրանսայի մէջ։

Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի յայտնել Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դրասենեակը, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն, Փրիզ 8րդ, կամ ուղղակի Թելման Մինասի Օքմինեանի հասցէին.—

Արաբատեան 2րդ զանգուած
շէնք 15, 3րդ յարկ, 10րդ բնակարան
Երեւան 375068 — Հայաստան

ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
27
DIMANCHE
27 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՀԱՐՉ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·623

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.623

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՀԻՄԱ ԱԼ ԶՈՒՐ ՉԿԱՅ

— o —

Ինքերնէշընըլ Հերբլտ Թրիպիւնի թղթակիցը կը հեռագրէ իր թերթին Յունիս 25 թուականով՝ «Եղածը չէր բաւեր, հիմա ալ ջուր չկայ»։ Ելեկտրականութեան դրութեան ամբողջական քանդումը պատճառ եղած է որ ջուրի բաշխումը անկարելի դառնայ եւ բազմաթիւ չէնքեր ջուր չունին արդէն, մինչ ուրիշներ ալ 2-3 օրէն պիտի սպառեն տանիքը գըտնուղ պահեստի ջրամբարները։ Ելեկտրականութիւն ալ չկայ, հեռաձայնը չի բանիր եւ ընդունելի միակ հացը, Սուրիայէն բերուած, ամէն առտու քանի մը վայրկեանէն կը ծախուի։ Ամէնէն ծանրը սակայն ջուրի պակասը կը նկատուի։ Ամերիկեան համալսարանի հիւանդանոցը երկու օրուան պահեստ կը մնար, մինչ եղած պահեստն ալ կ'օգտագործեն դրացիները, որոնք թոյլերով կուգան ջուր տանելու, նոյնիսկ չիշերով։

Աւոր կողքին կան նաեւ թնդանօթա-ձգութիւնները, հրացանաձգութիւնները եւ ամէն օրուան դժոխքը։ Կռիւները նոյն աստիճանով կը շարունակուին պատերազմող Թէլ Զաաթար, դաղթակատրանին պաղեստինցի – ճախկիբանանցինեռու եւ քրիստոնեայ աշխերու միջեւ։ Ուրքաթ երիկուն կ'ըսուէր թէ մէկ օրուան մէջ 2000 մեռեալ կար։

Քաւի մը տողով

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՒՔԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ վերադարձաւ Ամերիկայէն։ Կը հաստատուի որ այս ճամբորդութիւնը նոր զարկ մը բերած է ֆրանք-ըերլիտանական յարաբերութիւններուն։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը յետքայլ ըրաւ եւ որոշեց չգործադրել գինեկրու յաւելումներու ծրագիրը, տեղի տալով ժողովրդական բողոքին։ Բանուորականները եւ գործադուլները բաւական մեծ ծաւալ առած էին եւ վարչապետը՝ Եարոսեվիչ յայտարարեց թէ գիներու յաւելումը որոշում չէր, առաջարկ էր եւ չընդունեցաւ։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ Համայնավար կուսակցութեան համագումարը կը բացուի Յունիս 29ի Արեւելեան Պերլինի մէջ եւ կը տեւէ երկու օր։ Իտալիոյ Համայնավար կուսակցութեան պատուիրակութեան կը նախագահէ Պերլինկուէր։ Համագումարին կը մասնակցի նաեւ Եուկոսլաւիոյ նախագահ Թիթօ։ 1948ին Մոսկուայի հետ խզումէն ի վեր առաջին անգամն է որ Թիթօ կը մասնակցի միջազգային համայնավար համագումարի մը։

ՎԻԷԹՆԱՄՆԵՐԸ (հիւսիս եւ հարաւ) միացան եւ այսուհետեւ նոր անունով մը կը ներկայանան՝ Վիէթնամի Ընկերվարական Հանրապետութիւն։ Նոր Հանրապետութիւնը մարտին առաւ Յունիս 24ին Հանոյի մէջ դումարուած Ազգային ժողովի նիստին, որուն մասնակցեցան զոյգ Վիէթնամները։ Հանոյ մայրաքաղաք հրատարակուեցաւ։ կարգ մը պետութիւններ արդէն ճանչցան այս նոր Վիէթնամը, որոնց կարգին՝ Վատիկան։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ նիւգունիք չաթաթթերթի Մոսկուայի թղթակիցը անուանարկութեան դատ բացաւ խորհրդային Լիտերատուրնայա Կազետայի դէմ, որ զինքը ամբաստանած էր իբրեւ գործակալ Սէ· Է· Ա·ի։ Քանի մը օր առաջ ալ նման դատի մը դիմած էր բանաստեղծ Վիկտոր Ուռին որու վրայ յարձակած էր թերթը։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 18–22)

ՏԻԿՆԻԿՆԵՐՈՒ ԹԱՏՐՈՆԻ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած թատերադէտներու միջազգային միութեան (ԻՒՆԻՄա) 12րդ համագումարը աւարտած է իր աշխատանքները։ Համագումարին մասնակցած են բազմաթիւ երկիրներու տիկնիկի թատրոններու մօտ հազար ներկայացուցիչներ։ Համագումարին առըթեր տեղի ունեցած է նաեւ տիկնիկի թատրոններու միջազգային փառատօնը, որուն մասնակցած են Խորհ· Միութեան, Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի, Ռումանիոյ, Հարաւ· Սլավիոյ, Իտալիոյ, Արեւելեան Գերմանիոյ, Գուլկարիոյ, Միացեալ Նահանգներու, Ֆրանսայի, Ճափոնի, Արեւմտեան Գերմանիոյ, Հնդկաստանի, Շուէտի, Աւստրալիոյ թատրոնները։ Խորհ· Միութեան կողմէ փառատօնին մասնակցած են տիկնիկի 7 թատրոններ, որոնց շարքին՝ Երեւանի Ցովհ· Թումանեան տիկնիկի թատրոնը, որ ներկայացուցած է Ց· Թումանեանի «Շունն ու կատուն», որուն բեմադրիչն է Մ· Աւալեան, նկարիչ-ձեւաւորողը եւ տիկնիկներու հեղինակը՝ Ա· Սարգսեան, դերերը կատարած են՝ Յարութիւնեան, Ա· Երեմեան, Ժ· Պետրոսեան։ Թատերախաղը արժանացած է միջազգային փառատօնի վկայականին։

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԿՈՑՐԵՐՈՒ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ–

Հայաստանի կոյրերուն համար կը կառուցուին յարմարաւէտ բուժարան մը, աչքի մասնագիտացած հիւանդանոց մը եւ բարձրայարկ բնակելի տուներ։ Այս կառուցումները՝ Արզնիի եւ Երեւանի մէջ, կ'արժեն չորս միլիոն ռուբլի։ Հայաստանի կոյրերու հաստատութեան տնօրէնը՝ Գրիգոր Զաքարեան, այս առթիւ ըսած է· «Այս նիւթական միջոցները յատկացուած են մեր հաստատութեան չահերէն եւ եկամուտներէն· անցած են այն ժամանակները, երբ կոյրերը ստիպուած էին իրենց դոյութիւնը պահել նուիրատուութիւններով»։ Հայաստանի կոյրերու հաստատութիւնը կ'ընդունի անոնք որոնք ամբողջովին կամ մասամբ զուրկ են տեսողութենէ։ Հաստատութիւնը երեք արտադրական ձեռնարկութիւն ունի Երեւանի մէջ, ինչպէս նաեւ մասնաճիւղեր՝ քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ։ Այդ ձեռնարկութիւնները տարեկան 12 միլիոն ռուբլիի արտադրութիւն կ'ունենան։ Տեսողութենէ զուրկ հաշմանդամներուն լայն արտօնութիւններ կը տրուին։ Աչխատավարձէն զատ անոնք կենսաթոշակ կը ստանան պետութենէն, գրեթէ զերծ են տուրքերէ, ձրի կ'օգտուին փոխադրական միջոցներէ։ Վերջերս անոնք սկսան նաեւ բնակարանի եւ էլեկտրականութեան վարձքի կէսը վճարել։ Արտադրական ձեռնարկութիւն – ներու տարեկան չահը, որ երեք միլիոն ռուբլի է, կը ծախսուի կոյրերու ընկերային – կենցաղային պայմաններու բարելաւման՝ բնակարաններու կառուցման, մշակոյթի տուներու գործունէութեան, կրթութեան վրայ։ Կոյրերու 80 առ հարիւրը գրաճանաչ է։ Ցատուկ դպրոցներ կան, ուր կոյր աչակերտները կը սորվին ուսումնական միւս հաստատութիւններու ծրագիրներու հաւասարութեամբ։ Ցատուկ դասագիրքերու չնորհիւ կը դասաւանդուին բոլոր առարկաները։ Այդ դպրոցներէն շրջանաւարտ աչակերտները կ'ընդունուին բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւնները։ Մինչեւ հիմա, կոյրերու հաստատութենէն 70 հոգի աւարտած է համալսարան եւ կարգ մը հիմնարկու – թիւններ։ Կոյրերու հաստատութիւնը ունի իր հրատարակչութիւնը, որ լոյս կ'ընծայէ հարիւրաւոր հանրային – քաղաքական եւ գեղարուեստական երկեր, դասագիրքեր։ Վերջերս լոյս տեսան Նար-Դոսի, Րաֆֆիի, Թումանեանի եւ Իսահակեանի երկերը։ «Մատներով կարդալու» գիրքերէն զատ կը պատրաստուին նաեւ «խօսող գիրքեր»՝ չատ մը վէպերու ձայնագիրները։ Հաստատութեան անդամներուն համար լոյս կը տեսնեն «Գրական Հանդէս» ամսագիրը եւ «Արձագանգ» շաբաթաթերթը, որոնք կոյրերը տեղեակ կը պահեն քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային կեանքի նորութիւններու եւ դէպքերու մասին։ Կոյրերու տրամադրութեան տակ դրուած են երկու մշակոյթի տուներ, ուր երեկոներ կը կազմակերպուին, ճաշարանի մրցումներ տեղի կ'ունենան, երաժշտական խումբեր ելոյթ կ'ունենան եւ 30 հոգիէ բաղկացած թատերախումբն ալ ներկայացումներ կուտայ։ «Ցաւերժական խաւարը, որ անդեակին բնութեան ցմահ դատավճիռն էր, չի իյնար մեր վրայ» կ'ըսէ հաստատութեան տնօրէնը։

Հայաստանի
ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ
ՓՈԽ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆՏՐՈՒԱԾ Է
ԱԿԱԴ· Է· ՄԻՐԶԱԲԷԿԵԱՆ

— o —

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիան – միայն ընդհանուր ժողովը գումարուած է Յունիս 16ին։ Օրակարգի հարցն է եղած քննութեան առնել եւ գործադրել Խորհ· Միութեան Համայնավար կուսակցութեան 25րդ համագումարի որոշումներն ու առաջադրութիւնները գիտութեան մարզին մէջ։

Ակադ· Վ· Համբարձումեան հանգամանօրէն պարզած է Ակադեմիայի գիտական հիմնարկութիւններուն աչխատանքներուն հետ կապ ունեցող դլխաւոր հարցերը։ Ընդգծած է, թէ անհրաժեչտ է հետեւողական կերպով բարձրացնել գիտական հետազօտութիւններու որակը, որպէսզի անոնք դառնան արդիւնաւէտ։ Անիկա կը նչանակէ կատարելագործել հետազօտութիւններուն ծրագրուած աչխատանքը, համակարդել Ակադեմիայի եւ գիտական հիմնարկութիւններու դործունէութիւնը։ Անհրաժեչտ է նաեւ բանաւոր ձեւով օգտագործել մասնագէտներուն եւ գիտութեան նիւթական ու թեքնիք կարելիութիւնները, արագացնել գիտական բնոյթի նուաճումներուն օգտագործումը տնտեսութեան մէջ։ Իրրեւ հիմնական առաջադրութիւն պէտք է ճըշտել ոչ թէ աւելցնել գիտական ճիւղերէ ներս աչխատողներու թիւը, այլ՝ անոնց գործունէութիւնը պէտք է դարձնել առաւել արդիւնաւէտ։

Մթքերու փոխանակութենէ ետք Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի փոխ – նախագահ ընտրուած է Ակադ· Էմիլ Միրզաբէկեան, որ Ակադեմիայի Փիզիկա – տեխնիկական գիտութիւններու եւ մեխանիկայի ճիւղի քարտուղարն է։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՅԱՌԱՋ 50

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ ՅԻՍՆԱՄԵԱՑ ՀԱՒԱՔԱԾՈՆԵՐԻՆ
Հրատարակութիւն «Յառաջ» Մատենաշարի
420 էջ, ճոխ հատոր մը

Ցիսնամեայ հաւաքածոյին գրութիւնները ընտրուած են հետեւեալ հեղինակներէ՝—

Շաւարշ Միսաքեան, Վազգէն Շուշանեան, Նշան Պէշիկթաշլեան, Թէոդիկ, Ց· Ճ· Սիրունի, Աբաքսի Թորոսեան, Ե· Տարօնեան, Շահան Շահնուր, Փայլակ Միքայէլեան, Արամայիս Սրապեան, Պերճուհի Բարսեղեան, Ետաք, Գ· Մ· Ալէմշահ, Մարգրիտ Բարայեան, Տիրուհի Միսաքեան, Սէզա, Շ· Նարդունի, Ց· Աղայեան, Հրաչ Սարգիսեան, Հր· Քաջարենց, Արսէն Աճէմեան, Հ· Սիմոն Երեմեան, Անրի Թրուայա, Հրաչ Զարդարեան, Աշոտ Մալաքեան, Տոքթ· Ց· կիլիկեցի, Վարդան Սարգսեան, Յակոբ Տէր–Յակոբեան, Նիկողոս Սարաքեան, Կ· Պետուշ, Արսէն Երկաթ, Օհան Տուրեան, Մաննիկ Պէրպէրեան, Անտրէ Մօրուա, Հուրի Իփէկեան, Արշամ Խոնդկարեան, Արտաշէս Գմբէթեան, կարպիս Մ· Ալէմշահ, Կ· Մեհեան, Վահան Փորթուգալեան, Գոհարիկ Ղազարոսեան, Սիմոն Վրացեան, Եւրոպացի, Արփիկ Միսաքեան, Զարեհ Մ· Որբունի, Առլէն Փափազեան, Ժոզէֆ Քէսէլ, Փլեման Լեփիտիւս։

Նաեւ վկայարան մը՝ ուր յիսնամեակին նուիրուած անտիպ գրութիւններ ունին
Հրանտ – Սամուէլ, Հ· Վահան Ցովհաննիսեան, Բարգէն Դավիզ, Հ· Ներսէս Տէր–Ներսէսեան, Միհաս Թէօլէօլեան, Ուիլիըմ Սարոյեան, Ալեքսանդր Սարուխան, Փրոֆ· Ֆ· Ֆէյտի, Եովճ Լաչինեան, Միսաք Միրզէ, Կարօ Ցովսէփեան

կողք՝

ԴԱՌԶՈՒ

Գինն 100 Ֆր· (*Թղթատարի ծախքով* 110 Ֆր·)

Միակ կեդրոնատեղի՝ «ՅԱՌԱՋ»

ԲԱՆԱՍԷՐ ԵՒ ՀՆԱԳԷՏ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔԻՒՐՏԵԱՆ

ԱՆԴԱՄ

Ս. ՂԱԶԱՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱՃԱՒՈՒԻՆ

— Օ —

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ս. Ղազարի Հայկական կաճառի վարչութիւնը, թարգման հանդիսանալով Միաբանութեան զգացումներուն, եւ բարձր գնահատելով բանասէր Յ. Քիւրտեանի նուիրումը հայ Մշակոյթին, յատկապէս «Բազմավէպ»ի յիսնամեայ իր անխոնջ աշխատակցութեամբ եւ Մխիթարեանց նպաստ կատարած երկարամեայ հրապարակագրական գործունէութեամբ, 1975 Թուականի Ապր.6ի նիստով՝ միաձայն հաւանութեամբ որոշեց կաճառիս անդամ անուանել զինք. որոշում՝ որ յաջորդաբար վաւերացուեցաւ կաճառական ընդհանուր դումարումի մը ընթացքին, նոյն Թուականի Ապրիլ 24ին, նախագահութեամբ Ուխտիս Գերապ. Աբրահօր, Ս. Ղազարու Հայկական կաճառի վարչական կազմին եւ վանաբնակ բոլոր բանասէր ու կաճառական հայրերու ներկայութեան:

Այս ուրախ առիթով, կուզանք յայտնել բանասէր Յ. Քիւրտեանին՝ «Բազմավէպ»ի խմբագրութիւնս ամենաջերմ խնդակցութիւնները, մաղթելով իրեն արեւշատ ու քաջառողջ տարիներ, լաւագոյնս ծառայելու հայ մշակոյթին, ուրուն անխոնջ, անվերապահ եւ անշահախնդիր մշակն եղած է ան, Ամերիկայի յիսնամեայ իր պանդխտութիւնը գնելով ամբողջապէս ի սպաս հայ գեղարուեստին ու հայ ձեռագիրներուն:

×

Բանասէր Յ. Քիւրտեան ծնած է Սիւսիսարա (այն ատեն Ռումանիոյ հողամաս) 1901 Օգոստոս 9ին: Հայրը՝ Գառնիկ, 1896ի Յարդէն մազապուրծ, Երզնկայէն Ամերիկա ապաստանած, 1900ին կ'անցնի Սիւսիսարայէն, ուր կուգայ նաեւ Յարութիւնի մայրը՝ Տիկին Ազնիւ (ծն. Գազանճեան, դուստր փաստաբան Յարութիւն Գազանճեանի, որ ծանօթ է Երուսաղէմի կառավարի պետնին դառով): Սիւսիսարայէն ընտանիքով կ'անցնին Պըռսովա, անկէ Քոնստանցա, ուր կը ծնի Յարութիւնի քոյրը՝ Նուարդ (Նիւ Եորք ամուսնացած, հանգուցեալ Աբգար Տիւսիճեանի հետ): 1908ին, կ'անցնին Իզմիր, ուր էին հօրեղբայրական պապերը եւ այլ պարագաներ: Իզմիրէն կ'երթան Երզնկա, իրենց հայրենիքը, ուր կը մնան չուրջ մինչ ամիս, հուսկ դալու համար Կ. Պոլիս: Հոս, Յարութիւն կը յաճախէ նախ Իւսկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանը, ապա՝ Պէրպէրեան վարժարանը, որուն տնօրէնն էր Շահան Պէրպէրեան, իսկ վարիչը՝ Թաչճեան. ուսուցչական պաշտօնով հոն էին Նիկողոսեան, Զարիֆեան, Փիլիպպոսեան:

Եւրոպական պատերազմի նախօրեակին՝ Ոսկան Մարտիկեան, Օսման. Պեռութեան Թղթատարական նախարար, մօտիկ ազգական Յարութիւնին՝ մօր կողմէ, խորհուրդ կուտայ հեռանալ Պոլսէն, ուր ինք կ'ապաւինի Զուիցերիա: Յարութիւնի հայրը, սակայն, չի յաջողիր վախչիլ. կը բանտարկուի, ծանր չարչարանքներու կ'ենթարկուի. դրեթէ կիսամահ՝ կը յանձնուի Ս. Փրկիչ հիւանդանոցին, ուրկէ կ'ազատի Բժ. Նաւասարդեանի խնամքով, եւ առանց դոյզերու ընտանիքով կ'ապաստանի Պուլկարիա, Փիլիպէ:

Հոն երեւան կուգայ Յարութիւնի մէջ ապագայ հնագէտը. պատանին ժամանակը կ'անցընէ հին տապանագրերը, հայկական արձանագրութիւնները ընդօրինակելով: Իր մէկ զբօսուհիին հետ (մօրաքրոջ դուստր) կը հրատարակէ ձեռագիր ամսաթերթ մը «Ապագայ», ուր յօդուածները կը տորոզդրեն Յովհ. Տէվէճեան, Վահրամ Արծրունի, Յ. Պապիկեան, Սարգիսեան, Զիթունի, Արամ Զարըդ, Գոհարիկ Ազարեան:

Պատերազմը լրանալուն՝ կը դառնան Պոլիս. կը բնակին Գրնալը կղզի: Յարութիւն զարմանքով կը նկատէ որ փոքրիկ համբաւ մը Փիլիպէէն Պոլիս անցած է՝ իրմէ առաջ: Քիչ եւթ կը սկսի վերհրատարակել «Շանթ»ը, ազգային – դրական – դիտական – գեղարուեստական չաթաթերթը, Մերուժան Պարսամեանի խմբագրութեամբ. կը հիւրընկալուին «Ապագայ»ի լաւագոյն կտորները: «Շանթ»ի մէջ լոյս կը տեսնէ Յ. Քիւրտեանի անդրանիկ գրութիւնը, գրուած Գրնալը, 1919 Մայիս 20ին, Ագգարար խորագրով, Յարութիւն Քհնյ. Շմաւոնեանի եւ անոր Չանքերով Մատթաի մէջ 1794ին լոյս տեսած անդրանիկ հայ ամսաթերթին մասին. տրուած է նաեւ Շմաւոնեանի նկարը (Շանթ, Դ. տարի, նոր շրջան, թ. 30, Շաբաթ, 24 Մայիս 1919, էջ 346-347): Տարիներ ետք, Յ. Քիւրտեան լինք համեստօրէն «խեղճուկ գրութիւն» կ'որակէ այդ յօդուածը, որ սակայն շատ յատկանշական է, մանաւանդ ուսումնասիրութեան աղբիւրներու վրայ գրիչ ցուցակով, որ կը մատնանշէ պատանի սկանակ բանասէրին հակումները, ընթերցումները:

Ութ ամիս Պոլիս մնալէ ետք, Յարութիւն կը յաջողի ամերիկեան անցագրով ընտանիքս հետանալ Վոսիորի ափերէն (հայրը՝ նախկին ամերիկահպատակ). արդէն Ամերիկա անցած էր իր մօրեղբայրը, հանրածանօթ բժիշկ Վարազդատ Գազանճեան: Քանի մը տարի Յարութիւն կը մնայ Նիւ Եորք, մինչեւ որ՝ քեմբալական չարժումէն ետք՝ ծնողքներն ալ կը յաջողին անցնիլ Միացեալ Նահանգները:

1923ին, Յ. Քիւրտեան կը հաստատուի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Քանզաս Նահանդի Ուիչիթա քաղաքը. յաջորդաբար կ'ամուսնանայ Օր. Ռեյչըլ Ճոնսի հետ. երկու զաւակներն ալ՝ Հայկ եւ Դրիտոր 1948 – 1952ի շրջանին կը ղրկէ Վենեւիկ, Մուրատ Ռափայէլեանի մէջ հայերէն ուսանելու: Հայկ կ'ամուսնանայ Թեհրանաբնակ հայ օրիորդի մը հետ եւ կ'ունենայ երկու զաւակ:

Ուիչիթայի մէջ է որ Յ. Քիւրտեան հետզհետէ խորացուցած է իր հմտութիւնը՝ հնագիտութեան եւ գեղարուեստի պատմութեան մէջ, անընդհատ ընթերցումներով եւ մշտատես պրպտումներով. աւելի սորված է ձեռագիրներէն քան դըպրոցէն. կազմած է անձնական ճոխ գրադարան մը, հայագիտութեան վերաբերող հազարաւոր հատորներով: Տեւական կապեր մշակելով հայրենիքի եւ սփիւռքի խմբագրութիւններուն, գրական կեդրոններուն եւ իր սիրելի վանքերուն հետ, հաւաքած է անթիւ գիրքեր, թերթեր ու պարբերականներ, եւ օրը օրին հրատարակած է հմտալից գրախօսականներ՝ արժէքաւոր հրատարակութիւններու մասին:

Նամակագրական մտերիմ յարաբերութիւններ ունեցած է անուանի գրագէտներու եւ վաստակաւոր հայպէտներու հետ. այս տեսակէտով՝ շատ հարուստ է Յ. Քիւրտեանի դիւանը, ուր կը գտնենք բազմաթիւ նամակներ հետեւեալատրագրութիւններով. Արշակ Զօպանեան, Շաւարշ Նարդունի, Գարեգին Սրբազան (յետոյ կաթողիկոս Անթիլիասի) Յովհաննէս, Եղիշէ Պատր. Դուրեան, Թորգոմ Պատր. Գուշակեան, Գարեգին Պատր. Խաչատուրեան, Հ. Վարդան Հայկունի, Հ. Ներսէս Ակինեան, Հ. Արսէն Ղազիկեան, եւայլն...: Արդէն իսկ նամակներու խոշոր հաւաքածոյ մը նուիրած է Երեւանի Գրականութեան Թանգարանի դիւանին, ուր կը պահուին իր անունով: Թղթակցութիւններ ունի նաեւ օտար դիտնականներու հետ:

Առաջին անգամ ծանօթացած եմ Յ. Քիւրտեանին 1948ի սկիզբները. այդ օրերուն ինծի վիճակուած էր, վանքի տպարանապետ հօր խնդրանքով, «Գողգը Հայոց մօտ» գրքին անուանացանկը պատրաստել, երիտասարդական առաջին աշխատանքս եղաւ տակաւին. այդ շրջանին էր որ վանք այցելեց հեղինակը՝ Յ. Քիւրտեան, եւ առաջին խոսակցութեան ընթացքին՝ արդիլեց որ «Պարոն» տիտղոսը տամ իրեն. պարզապէս՝ Յարութիւն, ինչպէս միւս տարեց վարդապետները սովոր էին զինք կոչել: Զարմացայ թէ ի՛նչ մեծ յարդանքով կը խօսէր ամէնէն երիտասարդ վանականին հետ անդամ. ու մտերմանալով տակաւին նոր ձեռնադրուած աբեղաներուս հետ, հետաքրքրութեամբ հարցումներ կ'ուղղէր թէ ի՛նչ մտածումներ ընտրած ենք, ի՛նչ ծրագիրներ ունինք. եղբայրօրէն կը քաջալերէր մեր առաջին քայլերը ու կուտար օգտակար խորհուրդներ: Եւ այդպէս յաջորդաբար, տակաւ երեսուն տարիէ ի վեր, կը հետաքրքրուի, ամէն անգամ գալուն, վանքին հետզհետէ հասնող երիտասարդ թարմ ուժերով, սրբազան նախանձախնդրութեամբ մը խանդավառ:

Ու տարիներն անցան միաբան դրացակցութեամբ: Յ. Քիւրտեանի ճակատը հետզհետէ լայնցաւ, առաւ սպիտակհար մարգարէի երեւոյթ, հոգիով միշտ արթուն, ձայնով միշտ հզօր, աչքերով կորովի, ժիր ու աշխատասէր: Տարիներուն հետ աճեցաւ մեր բարեկամական մտերմութիւնը եւ աշխատակցութիւնը, յատկապէս «Բազմավէպ»ի միջոցով:

Կէսօրուան դէմ է ընդհանրապէս՝ որ վանքին մէջ կը լսուի Յ. Քիւրտեանի հնչուն եւ խանդավառ ձայնը. վանականի նման եղբայրօրէն կը մասնակցի մեր ճաշին, Աստուածաշունչի ընթերցման ուշ պնդելով մտամփոփ, յիշելով մեծանուն մեկնողները անգարձ, սիրելի Հ. Յովհան Աւգեր՝ հին Աբրահայրը, Ուլուհոգեան Աբգենկիսկոպոսը, Հ. Ղեւոնդ Տայեանը, Հ. Եղիա Փէչիկեանը: Ուղեւորութեան մէջ, շատ զգոյշ ու սակաւապէտ է Յ. Քիւրտեան. թէյ մը, քիչ մը պանիր, խնձոր մը. այս է իր ճաշը. երբեմն լոկ գաւաթ մը մածուն. այսքանով միայն կրնանք հիւրասիրել զինք. ու կ'անցնինք սուրճի, «տոք տուն» կոչուած սենեակը: Ճաշարանին մեծ լուութենէն ետք, հոս է որ կեանք կ'առնէ Ամերիկահայը. ազատ, համարձակ, խանդավառ խոսակցութեամբ ու ծիծաղով, եղբայրօրէն մտերիմ: Համակ հայ մշակոյթը ոտքի կ'ելլէ հինաւուրց իր զամբանէն, կ'արթննան Իսրայէլ Օրիները, գարձեալ սուր կը ղոշգնեն Դսեղի Մամիկոնեանները, նորէն փառքի օրեր կ'ապրին մեռաքսի հայ վաճառականները կամ Ջոլայ Նազարն ու Սաֆարը. կուգան ուրուականները Մանդասարենց կամ Բոլենց դպրոցի մեծ վարպետներուն, ճշդելու համար յիշատակարաններ ու թուականներ... եւ ի՛նչ վէճեր, ի՛նչ հակաճառութիւններ, գազաթարի ի՛նչ սքանչելի փոխանակութիւններ «կապերտ» կամ «արկանելի» բառերու իմաստին մասին, Վիլպուզ գրքի մասին, Եւկլիդէսի երկրաչափութեան թարգմանութեան մասին, գոյդ երկնակայի Յովհաննէսներու մասին... այդ վարդոյն սենեակի չէնչող ու հայկական մթնոլորտին մէջ, Արարատի փառաւոր պատկերին դիմաց: Այդ պահերուն, խոկական ակադեմիա մը կը դառնայ այդ փոքրիկ սենեակը, հայ մշակոյթի լոյսով ողողուած, ամբողջապէս:

Տարի մը ամբողջ Հայու երես չտեսնողը (Ուիչիթայի մէջ հազիւ քանի մը տուն Հայ կայ ու չկայ) կուգայ հաղորդուիլ ամբողջ Հայութեան հետ, այս սենեակի ջերմութեան մէջ, որ միխթարի չունչով է համակուած, ու երանաշնորհ հիմնադրին գիտնական յաջորդներուն հոգիով կենդանացած:

Կ'անցնինք համբաւրատուն. պայուսակէն նոր յօդուածներու ծրարները դուրս կու տայ, ու կը սկսի ընթերցել, ինծի համար, ինքզինքին համար, ինչպէս որ կ'ընէ Ամերիկահայը. ազատ, համարձակ, խանդավառ խոսակցութեամբ ու ծիծաղով, եղբայրօրէն մտերիմ: Համակ հայ մշակոյթը ոտքի կ'ելլէ հինաւուրց իր զամբանէն, կ'արթննան Իսրայէլ Օրիները, գարձեալ սուր կը ղոշգնեն Դսեղի Մամիկոնեանները, նորէն փառքի օրեր կ'ապրին մեռաքսի հայ վաճառականները կամ Ջոլայ Նազարն ու Սաֆարը. կուգան ուրուականները Մանդասարենց կամ Բոլենց դպրոցի մեծ վարպետներուն, ճշդելու համար յիշատակարաններ ու թուականներ... եւ ի՛նչ վէճեր, ի՛նչ հակաճառութիւններ, գազաթարի ի՛նչ սքանչելի փոխանակութիւններ «կապերտ» կամ «արկանելի» բառերու իմաստին մասին, Վիլպուզ գրքի մասին, Եւկլիդէսի երկրաչափութեան թարգմանութեան մասին, գոյդ երկնակայի Յովհաննէսներու մասին... այդ վարդոյն սենեակի չէնչող ու հայկական մթնոլորտին մէջ, Արարատի փառաւոր պատկերին դիմաց: Այդ պահերուն, խոկական ակադեմիա մը կը դառնայ այդ փոքրիկ սենեակը, հայ մշակոյթի լոյսով ողողուած, ամբողջապէս:

Տարի մը ամբողջ Հայու երես չտեսնողը (Ուիչիթայի մէջ հազիւ քանի մը տուն Հայ կայ ու չկայ) կուգայ հաղորդուիլ ամբողջ Հայութեան հետ, այս սենեակի ջերմութեան մէջ, որ միխթարի չունչով է համակուած, ու երանաշնորհ հիմնադրին գիտնական յաջորդներուն հոգիով կենդանացած:

Կ'անցնինք համբաւրատուն. պայուսակէն նոր յօդուածներու ծրարները դուրս

ԶՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

9.

Միրօն համբուրեց որդու ճակատը, հաւ մորթեց եւ այդ օրը իրիկնապահին դիւղամէջ գնաց: Պատի տակ կողք – կողքի դրուած քարերի վերջում քար դրեց, նըստեց, լուծ ծխեց:

— Միրօ, քու տղէն ընդունուա՞ւ:

— Ընդունուաւ, փառք Աստծու:

— Փառք Աստծու խօսք է, ջանի՛մ, էսօր փառք մարդկանց կը պատկանի, էն մարդկանց, որ մենք ծանօթ չենք, չունինք՝ ծանօթ չենք ու մեր էրեխէք կը մնան առանց ընդունուելու, կը դառնան մեզ պէս չալակատար, — «ճոռթած բերան» Պետրոսը տրտնջաց, խայթեց Միրոյին:

Միրօն չնայեց, չպատասխանեց:

— Է՛, էհ, Պետրոս, — չարունակեց Աբօն, — կը մտածիմ, կը մտածիմ, աշխարհէն կ'ելնիմ. մարդ կայ սուս ու փուս վանքի հաւեր կ'ուտէ ու մա՛րդ չի խմանայ:

Միրօն չնայեց, չպատասխանեց: Նըստեց՝ ծխեց: Մնաց՝ ծխեց: Ու երբ տուն եկաւ, դիւղի եւ աշխարհի չար ու բարուց ահագի՛ն պատմութիւն արաւ Սառէին:

Ու երբ Յարութը աւարտելու վրայ էր, Զորի Միրօն խորհուրդ արեց Սառէի հետ.

— Էդուց, էլօր ազէն կ'աւարտէ. հարս էս տան մէ՞ջ բերինք:

Տուին – առան, ոչխար ու գառի հաշիւն արին, հորթը պահեցին հարսանիքի համար, կովը քաշեցին մէջ ու... Միրօն քամուեց, մնաց:

Բայց հնի կողքին կանգնեց նոր տուն՝ ճերմակ տանիքով, թիկունքը ձորն ածած, լուսամուտ ու դուռ՝ դէմ դիւղին:

Նոր տուն տեղափոխուելու առաջին եկեղեցական Միրօն նստեց պատշգամբում, նայեց դիւղի լոյսերին, միտք դրեց իր տան ճակատին էլ կպցնել լամպ ու միտք էլի ուրիշ բաների վրայ: Ցետոյ լոյսերով կամեցաւ որոշել տնատէրերին: Որոշեց, չորոշեց: Կիսամութի մէջ քիչ ու միչ ժպիտ թառեց դէմքին, իսկ աւելի չատ՝ մոայլութիւն: Ու չիմացաւ թէ ինչպէս իրեն դատաւ հին դրան քով, իր քարին նստած:

Մինչեւ լուսադաց չքնեց: Նոր տան լայն պատուհաններից փողոց ու աւտոյի լոյսերը մտնում էին ներս, խուտուտ տալիս աչքերը: Եւ թեւին տուած, գնացած օրերը դարձան, ետ եկան...:

Գործվարքում իրենց տունը պատուհան չունէր, երդիք էր: Ամբան ամիս – ներին կուրծին էր պահում, ականջ դընում Ընկուզասարի խշշոցին, Մասրա – ձորից՝ գիշերհաւքի ձայնին, լսում, լսում էր գիշերուայ զրոյցը ու սիրտը լցւում էր. բան ասել էր ուզում, մի սիրուն, լաւ բան, բայց չգիտէր թէ՝ ինչ, չէր գտնում ու երգ էր ասում.

Գեղի բոլոր մանդր փուշ է,
Գեղի միջի եարն անոյշ է...
Ա՛խ...:

Սրտից պոկուած ախը դարձնում էր երգի մի տողն ու հնչիւնը ու չարունակում.

Տնաւե՛ր,
Դու հակիր իս կարմիր սաղեր,
Գիդէ էրթաւիմ շարաթ մի, երկու մնաւիմ շնչեր...

Առաւօտեան Յանդուքը նոթոտ կանգնում էր դիմացը.

— Գիշեր ո՞ւմ կը կանչէր:

— Ես մարդո՞ւ կանչի:

— Հա՛... Էս գիդի մէջ քու աչք դրած ո՞վ է... խաղով կը կանչէր:

— Ես Յանդուքի, — ծիծաղում էր ինքը, — խաղ ամէնի համար խաղ է:

— Չէ՛, խաղի մէջ դու ա՛խ կը քաչէր:

— Խելար, ախ նմանապէս խաղ է, էդ խաղի մէջ ա՛խ կայ...

Վաղուց չէր յիշել այդ երգը: Ցիշեց, ասաց անձայն, ապա՝ չուրթի չարժումով, յետոյ աչքերը լցուեցին, սիրան ուզեց ձայնարկու երգել, բայց հայեացքը դիպաւ Սառէին ու ղրթալով կուլ տուեց երգը:

Սառէի դէմքը ճմրթուած էր...

«Ինչ չո՛ւտ ծերացաւ Սառէն», — մտածեց Միրօն:

Սառէի ճակատին քարացել էր անմարմին մրմունջ, բերանի երկկողմանի ծալքերում ծռմռուած լաց կար: Իր փակագծերում ծռմռուած լաց կար: Ու Սառէի ամուսնական կեանքն էլ վա՛ռ գո՛ւց յուշ էր դարձել: Եւ այդ գիշեր էլի ու էլի միտք բերեց ու անքաց.

«Երկու չաբաթ էրիկ էղայ Սառէի համար...»:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(49 – Շար.)

ՀԱՄԱՌՈՏ ՎԱԺԱՌՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ս. ՍԱՍՈՒՆ

ՓՈՂՈՑՆԵՐԻ ՀԱՅՐԸ

— Նապոլեոնի հուշերից որ մասն է, տեսա դիմումներ եղել, որպեսզի նրան թույլ տրվի Սուրբ Հելենա կղզի մեկնել, սակայն նա չի ցանկացել ինքնասպան լինել: Ինչո՞ւ:

— Նախ՝ Հելենա մեկնելը նշանակում էր ընդմիշտ հրաժեշտ տալ հայրենիքին, ինչը նա չէր ուզում: Երկրորդ՝ նա հավատում էր, որ ինքնասպանությունը մեծ մեղք է, որ Աստված չի ներում: Նա ասում էր, որ ինքնասպանությունը ամենամեծ հանցանքն է Աստծո առաջ: Ինչպես նաև ասում էր, որ ինքնասպանությունը ամենամեծ հանցանքն է Աստծո առաջ: Ինչպես նաև ասում էր, որ ինքնասպանությունը ամենամեծ հանցանքն է Աստծո առաջ:

— Ինչո՞ւ, որքանով հայտնի է, նրա որդին՝ Նապոլեոն Բ-ն, մահացավ ոչ թե հիվանդությունից, այլ թունավորվելով: Ինչպե՞ս կարող էր դա տեղի ունենալ:

— Ճիշտ է: Նապոլեոն Բ-ն մահացավ թունավորվելով: Նրան թունավորել էր Մետերնիխի գաղտնի ոստիկանությունը: Նապոլեոն Բ-ն մահացավ թունավորվելով: Նրան թունավորել էր Մետերնիխի գաղտնի ոստիկանությունը: Նապոլեոն Բ-ն մահացավ թունավորվելով: Նրան թունավորել էր Մետերնիխի գաղտնի ոստիկանությունը

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Կիւլէզեան եւ Լեւոնեան ընտանիքները Տիկին Մարի Զաքմաքճեանի մահուան առթիւ 200 ֆր. կը նուիրեն Լիբանահայերու ի նպաստ (առանձ «Ծառաջ»էն) եւ 50 ֆր. «Ծառաջ»ի։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

14, Սէնթ–Օնորիճ–տէ–Փէրք

Մանուկներու խումբը կը մեկնի Ծուլիս 2, Ուրբաթ օր, ժամը 15ին։

Ժամադրավայր՝ Պարոյր Սեւակ գրադարան, 32, Ռիւ տը Թրեվիզ, Փարիզ 9։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Սիրանոյշ Սարգիսեանէ իր աչքի զործողութեան յաջողութեան առթիւ 100 ֆր.։ Նոյնպէս ընկերուհի Մարի Նալպանտեանէ 35 ֆր., Տիկ. Ալիս Պարթեւեանէ 20 ֆր.։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԷՆ ԼՈՒ

Կիրակի, Ծուլիս 4 ժամը 16ին, պատրաստութեամբ չրջանի հոգեւոր հովիւ եւ ուսուցիչ՝ Շահան Քհնյ. Տէտէեանի։

Ազակերտութեան կողմէ արտասանու–թիւններ, խմբերգներ, երգեր, հայկական պարեր եւ այլ անակնկալներ։

Հանդէսէն վերջ, եկեղեցւոյ բակը՝ համփուրով խորոված եւ պիւֆէ։

Մուտքը ազատ է

ՀԱՅՏԻԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Արձակուրդի առթիւ կամ վերջնական կերպով կատարուելիք հասցէի փոփոխութիւններուն համար, մեր բաժանորդնե–րէն կը խնդրուի իրենց դիմումը կատարել փոփոխութեան թուականէն առնուազն ՀԻՆԳ օր առաջ, անպայման կցելով նոր հասցէին նաեւ հինը։ «Ծառաջ»ի առա–քումը կը կատարուի Ֆրանսական մաս–նագէտ ընկերութեան մը կողմէ (մեսա–ժրուի) եւ այս պայմանաժամը անհրաժեշտ է, որպէսզի յարգուի մեր բաժանորդնե–րուն տուած թուականները (արձակուրդի պարագային՝ մեկնումի եւ վերադարձի համար)։

Այս փոփոխութեանց ծախքն է 5 ֆր. (դրոշմաթուղթ)։

Արձակուրդի համար հասցէի փոփոխու–թիւն չենք ընդունիր Իտալիոյ համար, որուան ըլլալով որ թղթատարական ան–կանոնութիւնները թոյլ չեն տար որ բա–ժանորդները կանոնաւորապէս թերթը առանան Իտալիա։

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ՝

«ԾԱՌԱՋ»Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Առաջին խումբի մեկնում Ուրբաթ Ծուլիս 2, առաւօտեան ժամը 7ին, փոքր դՕուէյանէն — 10–12 Ավընիւ Փօլ Ափէլ, Սթատիճ առջեւ։

Օգոստոսի արձանագրութիւնները բացուած են։ Դիմել մասնաճիւղերուն, կամ դրաւոր՝

Croix Bleue Arménienne
17, Rue Bleue — 75009 Paris

ՄԱՐՍԷՅԼԻ խումբը կը մեկնի Ուրբաթ, Ծուլիս 2, առաւօտեան ժամը 5ին Ահարոնեան ակումբէն, 26 Ռիւ տէ Ֆռնվալէսան։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԳԻՆ
2650 ՖՐ.
ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ՄԵԿՆՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ 14 ՕՐ

ՅՈՒԼԻՍ – ՕԳՈՍՏՈՍ – ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԳԻՆԻՆ ՄԷՋ ԵՆ.— Օդանաւային փոխադրութիւնը — ամբողջական փանսիոն — Ա. կարգի պանդոկ — Այցելութիւններ եւ շրջապտոյտ — Ընկերացող սպասարկութիւն — Առաջնորդ

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière
13001 - MARSEILLE
tél. (91) 50. 89. 12

Madeleine BENNEYAN
HAVAS - VOYAGES
12, bd. Général De-Gaulle
26000 - VALENCE
tél. (75) 43. 06. 06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97

ԼԻՈՆ – Ս. ՄՕՐԻՍ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Շաբաթի միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը Ծունիս 30 Զորեքշաբթի օր, ժամը 15·30ին դպրոցի սրահը։

Կը խնդրուի Շաբաթի հայրենակիցներէն մանաւանդ աշակերտներու ծնողքներէն, ներկայ գտնուիլ։

ԼԻՈՆ – Ս. ՄՕՐԻՍ

ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի Ծուլիս 4 ժամը 10Էն մինչեւ ուշ երեկոյ, Պէնոյի ծաւօք Մոնտրու պուրակին մէջ

Կազմակերպութեամբ՝ Տէսթինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն, մասնակցութեամբ վարլանէն յատկապէս հրաւիրուած հայկական ԿՈՒՆԿ նուագախումբին

Հայկ. ճոխ պիւֆէ, շամփուրով խորոված, ըմպելիներ։

Վիճակահանութիւն.— *Առաջին պարգեւ՝ Հայաստան ճամբորդութիւն։ Երկրորդ պարգեւ՝ երկու ճամբորդութիւն Մարոք*

եւայլն, եւայլն

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի Ծուլիս 4, առաւօտէն մինչեւ ուշ դիշեր դաշտահանդէս, էքուանի անտառին մէջ, Լիէօ տիւ ժէօ տը Փոմ Նախաճեռնութեամբ Առնուվիլ – Սաբսէլի Հ. Ը. Դ. վարդան ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդ Նղի եւ Կապոյտ Խաչի։

Գեղարուեստական բաժին

Շամփուրով խորոված — Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով

Զանազան խաղեր եւ անակնկալներ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Զորեքշաբթի Ծունիս 30, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, ընկերուհի Բարիզ Արմաղանեանի բնակարանը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Երկուշաբթի (Ծունիս 28) ժամը 20·30ին Տիկին Հանչէրեանի բնակարանը՝ 9 Ռիւ տէ Փռէ, Պանեէօ։ Կարեւոր օրակարգ՝ չրջաբերականի ընթերցումը։

Croix de Bois,

croix de Guerre

Բարձրագոյն Մեծաւորաց հրահանգով եւ պատկան իշխանութեանց հաւանութեամբ՝ Հռոմի Լեւոնեան Հայ վարժարանի կողմէ հիմնուած Լիոնի

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սեպտեմբեր ամսոյն իր դռները պիտի բանայ այն հայ պատանիներուն որոնք կ'ուզեն օր մը օգտակար հանդիսանալ հայ ազգին եւ հայ եկեղեցւոյ։

Նարեկեան հիմնարկութեան նպատակն է՝ Ֆրանսայի դպրոցական յայտագրին առընթեր՝ չամբել աշակերտներուն քրիստոնէական եւ հայեցի կրթութիւն մը։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Նարեկեան Հայ կաթողիկէ վարժարանի տեսուչ

ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ. ՋԱՊՊԱՐԵԱՆ
Père Georges Zabbarian
Collège St. Grégoire de Narek
38 route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Lyon — Tél. : 47-28-65

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՍՏՈՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e

Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական չերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *կարսկ տէօնէր*
Երեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիթապտուր – մանքը*
Չինգշաբթի իրիկուն՝ *էչմիածնի բէօփթէ եւ պատուէրի վրայ՝ լահմաճուն ու չի–բէօփթէ*
Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու–պէօրէկ*
Եւ ամէն կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաչ։

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE

AGENCE DES INVALIDES
2, Rue Esnault-Pelterie — 75007 Paris — Métro : Invalides
Téléphone : 551-96-20 — Poste 6-46-55

le meilleur accueil auprès de :

ANAHID BOYADJIAN

pour vos voyages d'affaires
et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր ճամբորդութիւններուն համար, գործի, զբօսաշրջիկութեան, անհատական թէ հաւաքական,

մի՛ վարանիք

դիմեցէք վերոյիշեալ հասցէին, ուր

ԱՆԱՀԻՏ ՊՕՑԱՃԵԱՆ

լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
29
MARDI
29 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·624

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.624

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՕԴԱԿԱՅԱՆԸ ԿՐԿԻՆ ՓԱԿՈՒԵՑԱՒ

— o —

ՄԻՆՉ ԿՐԱԿԸ ԿԸ ՏԵՂԱՅ
ԵՒ ՄԵՌԵԱԼՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՏՆԱՆ

— o —

Կռիւները կը շարունակուին, նոյն ատակութեամբ, ծանր հրետանիով քաղաքին վրայ կը ռմբակոծէ քաղաքին բոլոր թաղամասերը իսկ օրուան մէջ կռիւները դէմ առ դէմ են, պաղեստինեան երկու դաղթականներու շուրջ։ Մօտ չաբաթ մըն է արդէն, որ Շամունի մարդիկը, Մայրիներու Պահակները եւ զինեալ Պաղեստինի զինուորները կը փորձեն տէր դառնալ այդ մասերուն եւ չեն յաջողիր։ Աւելին՝ ջուր չկայ, էլեկտրականութիւն չկայ, ոչ ալ հաց Զորեքշաբթիէն ի վեր։ Ամէնէն սարսափելին, անշուշտ ջուրի պակասն է երբ ջերմաստիճանը տիւ եւ դիշեր 30 աստիճան է եւ — կը գրեն թղթակիցները — Պէյրութի խոնաւութիւնը ահաւոր է այս միջոցին։ Հինգ օր, առանց ջուրի, անտանելի բան է։

Այս ամբողջը պատճառ չէ սակայն որ մարդիկ խելքի դան։ Քաղաքապետներն իսկ, ըլլայ մահմետական ըլլայ քրիստոնեայ, կ'ուզեն որ «միւս» կողմը ոչընչանայ։ Քրիստոնեայ դիրքերէն սաստիկ կրակ բացուած է Պէյրութի օդակայանը չէզոքացող բլուրներուն վրայ, քարուքանդ ընելով Միտլ–Իսթ–էյճ–Լայնզի ճչէթը եւ ստիպելով որ օդակայանը փակուի։ Հաւիւ հինգ օր է որ օդակայանը վերաբացուած էր, Յունիս 7ին փակուելէ ետք։

× Ամերիկացի նոր դեսպանը՝ Թալբոթ Սիլայ Պէյրութ հասած է։

էյ-Ֆրանսի օդանաւ մը "առեւանգուեցաւ"

— o —

Առաջին անգամ ըլլալով է, որ ահաբեկչական արարքի մը զոհ է էյ–Ֆրանսի մէկ օդանաւը, էյ–պիւս մը, որ կիրակի առաւ ճամբայ ելած էր Թել–Ավիվէն 223 ճամբորդով (83 Իսրայելացի)։ Թիւ 139 վիճչքը էջք կը կատարէր Աթէնք ցերեկին ուր կ'իջնէին 38 հոգի եւ 57 նոր ճամբորդներ ալ տեղ կ'առնէին։ էյ–պիւսին յաջորդ հանգրուանն էր՝ Փարիզ, ուր սակայն պիտի չհասնէր։ Կը թուի թէ Աթէնքէն օդանաւ բարձրացած են վեց ահաբեկիչներ (արաբ եւ հարաւ – ամերիկացի, կ'ըսուէր երկուշաբթի առաւու)։ Առնք անմիջապէս չեղել կուտային օդանաւը իր ճամբէն, եւ քանի մը ժամ ետք, ան կը հասներ Պենկազի (Լիբիա)։ Օդանաւին կը յայտարարէին թէ այս առթիւ կը դրծեն է «Պաղեստինեան Ազատագրական Ճակատ»ի մը, որու մասին առաջին անգամն է որ խօսք կ'ըլլայ։ Ցաւականչական է որ ամէն անգամ որ Պաղեստինցիներու դատին համար ահաբեկչական արարք մը կատարուի, նոր եւ անծանօթ «մականուն» մը կը տրուի անոր հեղինակներուն։

Երկուշաբթի առաւու ժամը 9·30ի առեներ հասած վերջին լուրերու համաձայն, Ֆրանսական էյ–պիւսը, գիշերը, Պեն – կազիէն մեկնած էր Ուկանտա եւ իր ճակատագիրն ալ կախում ունէր Ամին Տատայէ, որ 48 ժամ առաջ, «ցկեանս նախագահ» հռչակուած էր երկրին։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

— o —

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ – ՓԱՐԻԶԸ ԳԻՆԷՆ ԵԼԱՒ, 11 ՄԵՌԵԱԼ, 29 ՎԻՐԱՒՈՐ

Կը կարծուի որ տաքի հետեւանքով է որ պատահած է Ամսթերտամ – Պրիւսէլ – Փարիզ կառախումբին արկածը։ Ճեպընթացը Փարիզ կառախումբին արկածը։ Ճեպընթացը Փարիզ կառախումբին արկածը։ Ճեպընթացը

ՁՈՎՈՒ ՎԱՀԵ

Մի քանի ամսվա ընթացքում Ձորամեջի ամբողջ տղամարդկությունը հավաքվել էր Ղազարոսի տան առջև։ Ամեն մեկը մի բան էր ասում, ամեն մեկն իր կարծիքն էր հայտնում, բայց ոչ ոք չգիտեր, թե ինչ պետք է անել։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Ղազարոսի տունը հրդեհվել է ոչ թե պատահաբար, այլ դիտմամբ։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Ղազարոսի տունը հրդեհել է Ձորամեջի ամենահարուստ մարդը՝ Ավետիսը։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Ավետիսը հրդեհել է տվել Ղազարոսի տունը, որովհետև Ղազարոսը Ավետիսի կնոջ հետ սիրային կապ ուներ։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Ղազարոսի տունը հրդեհելով՝ Ավետիսը ոչ միայն Ղազարոսին է վնասել, այլև իր կնոջը։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Ավետիսի կինը Ղազարոսի տունն էր ապրում, Ղազարոսի կինը՝ Ավետիսի տունը։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Ավետիսի կինը Ղազարոսի տանը ոչ միայն իր ունեցվածքն է կորցրել, այլև իր երեխաները

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՍՏՂԱՖԵՐ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՅԱՏՆԵՐԻ ՕԳՆՈՒԹՅԱՄԲ

ՎԱՀԳՆԻՑ ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ

— Ես

Ա. ՍԱՍՆԱ

Նիկոմեդիայի եպիսկոպոսը ոտքի ելավ, ձեռքերը խաչաձև դրեց կրծքին, գլուխը խոնարհեցրեց ու սկսեց աղոթել:

Աղոթքը տևեց մոտ կես ժամ: Հետո եպիսկոպոսը ձեռքերը բարձրացրեց դեպի երկինք, ապա ուղղեց դեպի Վահգնին ու ասաց.

— Ես քեզ մկրտում եմ Հոր, Որդու և Սուրբ Հոգու անունով:

Վահգնին ծնկի իջավ, եպիսկոպոսը ձեռքը դրեց նրա գլխին ու ասաց.

— Ես քեզ մկրտում եմ Հոր, Որդու և Սուրբ Հոգու անունով:

Վահգնին ոտքի ել

Լիոնէն Միսաք Ֆըռնըզլեան խոր ցաւով կը ծանուցանէ իր քրոջ՝

ՄԱՐԻ ՖԸՌՆԸԶԼԵԱՆԻ

մահը, յետ երկարատեւ ու տառապալից հիւանդութեան:

Թաղումը տեղի ունեցած է Ուրբաթ Յունիս 11ին, սեղմ շրջանակի մէջ:

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կրեհէյն Յունաստան, Յովսէփ Ֆհնյ. Հալլաճեան կը փնտռէ իր քեռին՝ Պարգեւ Թովմասեան, բնիկ Աբմըռանցի. զաւակները՝ Վերժին եւ Յովհաննէս: Կը բնակին Փարիզի արուարձաններէն մէկուն մէջ: Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի յայտնել Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ ղբաստենեակը, 15 Ժան Կուժոն փողոց, Փարիզ 8րդ, կամ ուղղակի Յովսէփ Ֆհնյ. Հալլաճեանի հասցէին.—

Հայոց եկեղեցի
Իրաֆլիոն — ԿՐԷՏԷՅ — ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

×

Յակոբ Տօնապետեան կը փնտռէ Յակոբ Սարեան, Պէյրութէն, արհեստով դեր – ձակ, վերջերս Ֆրանսա հաստատուած: Գրել.—

HAGOP DONABEDIAN
Résidence Le Gounod A 3
Chemin du Bassin
13014 MARSEILLE

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԷՆ ԼՈՒ

Կիրակի, Յուլիս 4 ժամը 16ին, պատրաստութեամբ չըլլան հոգեւոր հովիւ եւ ուսուցիչ՝ Շահան Ֆհնյ. Տէտէեանի:

Աչակերտութեան կողմէ արտասանու – թիւններ, խմբերգներ, երգեր, հայկական պարեր եւ այլ անակնկալներ:

Հանդէսէն վերջ, եկեղեցւոյ բակը՝ համփուրով խորոված եւ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Առաջին խումբի մեկնում Ուրբաթ Յուլիս 2, առաւօտեան ժամը 7ին, փորթ Օռլէանէն — 10–12 Ավընիւ Փոլ Ափէլ, Սքատին առջեւ:

Օգոստոսի արձանագրութիւնները բացուած են: Դիմել մասնաճիւղերուն, կամ գրաւոր՝

Croix Bleue Arménienne
17, Rue Bleue — 75009 Paris

ՄԱՐՍԷՅԻ խումբը կը մեկնի Ուրբաթ, Յուլիս 2, առաւօտեան ժամը 5ին Ահարոնեան ակումբէն, 26 Ռիւ տէ Ֆոնվալէսան:

ԼԻՈՆԻ խումբը կը մեկնի Ուրբաթ Յուլիս 2, ժամը առաւօտեան 7·30ին: Հաւաքուիլ եկեղեցին, 295 Ռիւ Պուալօ:

Մնողքներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

BICENTENAIRE DES ETATS-UNIS

du 11 au 16 novembre

NEW YORK - WASHINGTON

2250 F

comprenant l'avion, l'hôtel et petits-déjeuners et les excursions commémoratives.

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze -- 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի Յուլիս 4, առաւօտէն մինչեւ ուշ դիշեր դաշտահանդէս, էքսկուրսիոն անտառին մէջ, Լիէօ տիւ ժէօ տը Փոմ Նախաճեռնութեամբ Առնուվիլ – Սաբսէլի Հ. Ը. Դ. վարդան ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի:

Գեղարուեստական բաժին

Շամփուրով խորոված — ձոխ պիւֆէ մատչելի գիներով

Զանազան խաղեր եւ անակնկալներ

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Դաշտահանդէս, ժեման դաշտը, Յուլիս 4, Կիրակի ամբողջ օրը, կազմակերպութեամբ Հ. Ը. Դ. Անի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Վիլնի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Սեւան խումբի, հայկական երգերով եւ պարերով:

Առատ կերուխում — ճոխ պիւֆէ — հայկական մթնոլորտ

Շամփուրով խորոված

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Անճրեւի պարագային դաշտին քովի սրահը ապահովուած է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պուէ. Օտտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Զորեքշաբթի Յունիս 30, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, ընկերուհի Բարիզ Արմաղանեանի բնակարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

14, Սէնթ–Օնորիճ–տէ-Փէրք

Մանուկներու խումբը կը մեկնի Յուլիս 2, Ուրբաթ օր, ժամը 15ին:

Ժամադրավայր՝ Պարոյր Սեւակ դպրոցական, 32, Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ 9:

ԼԻՈՆ – Ս· ՄՕՐԻՍ

ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի Յուլիս 4 ժամը 10էն մինչեւ ուշ երեկոյ, Պէնոյի ծաւօթ Մոնտրու պուրակին մէջ

Կազմակերպութեամբ՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն, մասնակցութեամբ վանեցի յատկապէս հրաւիրուած հայկական ԿՌՈՒՆԿ նուագախումբին

Հայկ· ճոխ պիւֆէ, շամփուրով խորոված, ըմպելիքներ:

Վիճակահանութիւն.— Առաջին պարգեւ՝ Հայաստան ճամբորդութիւն: Երկրորդ պարգեւ՝ երկու ճամբորդութիւն Մարոք

եւայլն, եւայլն

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Մոնթէ Քարլոյի հեռատեսիլէն, Շաբաթ, Յուլիս 3, ժամը 22·30էն ետք, գրական բաժնին մէջ, կը խօսուի Ռորէն Մարկոսեանի Ֆրանսերէն գրքին՝

ՀԱՅ ՏՂՈՒ ՄԸ ՈՒԻՍԱԿԱՆԸ

մասին:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Շաւիւի միջեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը Յունիս 30 Զորեքշաբթի օր, ժամը 15·30ին դպրոցի սրահը:

Կը խնդրուի Շաւիւի հայրենակիցներէն մանաւանդ աշակերտներու ծնողքներէն, ներկայ գտնուիլ:

Camp d'été du Nor Seround

à BÉZIERS

Colonie St. André route de Bessan 34500 Béziers

DU 31 JUILLET AU 29 AOUT

Les tarifs sont les suivants :

— Un mois : 900 F.
— Plus de 14 jours : 35 F. par jour
— De 7 à 14 jours : 38 F. par jour
— Moins de 7 jours : 42 F. par jour

Un départ collectif aura lieu de Paris, le 30 Juillet à 19 heures, par autocar (prix du trajet aller retour en sus). Une permanence pour les inscriptions se déroulera, tous les vendredis soir, à partir de 20 h. 30, à la Maison de la Culture Arménienne — 17, Rue Bleue, Paris.

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

OPTIMA Tours

Sonia Coumryantz

6, Rue des Halles (2ème étage) — 75001 Paris — Métro Châtelet
Tél. : 236-03-65 — 236-03-66 — 236-03-67
Lic. Corresp. No A. 300

Vous annonce son prochain départ pour

L'ARMENIE

du 26 Juillet au 8 Août
Prix Paris/Paris 2780 F.

COMPRENANT

— Logement à l'hôtel Ani ou Armenia en première classe.
— la Pension complète
— Toutes les excursions y compris GARNI — KEGHART, — SEVAN et SARDARABAD

VOYAGE SPECIAL JEUNES
de 16 à 35 ans
Hôtel première classe — Excursions quotidiennes
du 18 Août au 1er Septembre
Tout compris 2650 F.

N'hésitez pas à nous consulter
pour vos vacances d'été

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
30
MERCREDI
30 JUIN
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·625

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.625

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԴԺՈԽՔԸ

ՄԱՀ, ՍԱՐՍԱՓ, ՀՐԴԵՀ

— o —

Մահը կ'ելլակ Պէյրութի մէջ, այլեւս քիչերն ալ իմաստ չունին, մէկ օրուան մէջ (երկուշաբթի), 200–300 մեռեալի մասին խօսք կայ, բայց հաշուողը ո՞վ է: Շուր չկայ, էլեկտրականութիւն չկայ, հեռաձայնը չի բանիր, օդակայանը փակ է ու նահանջիստները բոցերու մէջ են, դիդհներ ամէն կողմ, հրացանաձգու – թիւն, զարշահոտ փողոցներ, դիակներ – րով ու աղբերով լճացուած: Ի՞նչ ըսել ուելի: Ոչինչ, Լիբանանեան դժոխքը ցոյց կուտայ թէ մարդ արարածը կատարեալ կործանի մըն է մնացած դեռ 1976ին եւ թէ իմաստութիւնը անհիմատ բառ մը կարծած է: Խելագարութեան հով մըն է որ կը փչէ ամբողջ երկրին մէջ: Իրատես մը՝ ըսէ՞ք՝ այլեւս Լիբանան միայն կեանքը պիտի մնան:

Աղբարեւ, արտադաղթը կը չարունակուի դէպի որեւէ տեղ, ուրկէ որ կարելի է: Մինչ – Իսթ – Էտ – Լայնղի գրասենեակը խճողուած է, մինչեւ 12 օր կարելի է չէ տեղ մը գտնել եւ Մռնտի թղթակիցը կը պատմէ հետեւեալ սովորական դարձած զրոյցը.— «Հոմ, Աթէնք, անկարելի է, Տիկին, բայց երկու տեղ ունիմ նախապէ համար (Սաուտի Արապիա) հինգ տիկին»: Ու Տիկինը կը պատասխանէ.— «Վա, կ'առնեմ»: Բայց քիչ եւոք, օդա – կայանը կրկին կը փակուէր:

Երեքշաբթի առաւոտ լուրերը ահաւոր անհանգստութիւններ առած էին.— Կռիւները աստիճան էին Պէյրութի բոլոր թաղերուն մէջ, ամբողջ քաղաքը ջուր չունէր եւ կեղտութիւնը 30 աստիճան էր: Դեռ կար նաեւ համաճարակի վախը, հիւանդանոցները վիրաւոր կը մերժէին ու ամեն առող ալ չկայ այլեւս: Զախերու կողմնակից «արաբ լիբանանեան բանակը» նախիճ հասած է եւ իր յարձակումներուն հետ, ազգարարութիւն մըն ալ ըրած է Քոլոլուղուին՝ «Ձուկիչէի անմեղ բնակիչ – ները պէտք է գիտնան թէ իրենց կ'ազդարարենք որ չքաջալերեն իրենց պարագլուխները... մեր յաջորդ հակազդեցութիւնը չատ աւելի կատաղի եւ քանդիչ պիտի ըլայ եթէ նման սխալները գործեն»: Բայց Շոմուն նոյնքան վճռական է եւ ըսած է թէ պղեստինեան երկու գաղթականներու վրայ յարձակումը պիտի չդադրի: Քրիստոնեաները կը յարձակին թէ Զահլեի եւ Ձիստ ալ–Փաշա կամներուն վրայ, որովհետեւ անոնք բանակներն են գլխաւոր ճամբաներուն արեւելեան – քրիստոնեայ Պէյրութէն դէպի Ձուկիչէ եւ հիւսիս – արեւելեան քրիստոնեայ զօրին: Ամէնէն ծանր կռիւը կը մղուի 14 ամսուան կռիւներուն: Ար – դին կը կարծուի որ 800 հոգի մեռած է այս կռիւներուն ընթացքին: Գաղթականները պաշտպանողներուն, քրիստոնեաները առած են հետեւեալ ազգարարութիւնը՝ «Ձանձնուեցէք եւ դէպ վերաբերութիւնը, հակառակ պարագային, պիտի բնաջնջուիք»:

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ

ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԶԱՊԵՏԸ
ՄԱՐԻՈ ՍՈԱՐԷՍ

— o —

Զօր· Խանէսի յաղթանակը (ձայներու 61,5 առ հարիւրը) չափազանց չէր անչուշտ բայց եւ այնպէս ցոյց կուտայ որ երկիրը կը յանձնուի մարզու մը որ կը սիրէ կարգն ու կանոնը, կարգապահութիւնը ու իր ընտրութիւնը զոհացում կուտայ, այդ իմաստով, աջին:

Չափը սակայն չի յուսահատիր քանի անցեալ Ապրիլին, երեսփոխանական ընտրութեանց մէջ, ընկերվարական յաղթանակը ապահովութիւն կուտայ որ կառավարութեան գլուխը նշանակուի՝ Մարիո Սոարէս: Կարելի չէ անտեսել նաեւ թէ «յեղափոխական» Քարվայլը 16,55 առ հարիւրը առած է ձայներուն, այսինքն նաեւ ձայներ «զողցած» է համայնավարներէն բայց եւ այնպէս մեծ պարտեալը կը մնայ Համայնավար կուսակցութիւնը 7,59 տոկոսով:

Երկիրը այսօր 300 հազար գործազուրկ ունի, հայրենադարձներու վիճակը տագնապալի է, տարադրամի պահեստը սպառած է եւ դրամահոսութիւնը մեծ համեմատութիւններու հասած է:

Քաւիի մը տուով

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ մէջ տեղի ունեցաւ Բրեժնեւ – Թիթօ պատմական հանդիպումը եւ որքան ալ «Պիւռոսեան յաղթանակ» մը ըլլայ, այնուամենայնիւ Բրեժնեւ յաղթական կը նկատուի քանի կը յաջողի իրարու քով եւ իր շուրջ հաւաքել Թիթօյէն զատ նաեւ անոնք որոնք առենէ մը ի վեր անկախութենէ կը ճառեն, ինչպէս Պերլինկուէր եւ Մառչէ: Բաւական վիճում ըրած է վերջնական բանաձեւին բովանդակութեան շուրջ, որ զգալիապահանջ աւելի պարզ քաղաքական համաձայնութեան մը բնոյթ ունի:

ԼԻԻՒՔԷՆՊՈՒՐԳԻ մէջ, «իննները» հաւաքուած են ձեւ մը գտնելու համար իրենց յարաբերութեանց Յունաստանի եւ Թուրքիոյ հետ: Ծանօթ է որ «իննները» կ'ուզեն ժամ առաջ սկսիլ բանակցութիւնները Յունաստանի հետ բայց նաեւ հարկ է սիրտը առնել Թուրքիոյ որ դժդոհ է Յունաստանի անդամակցութեան դիմումէն: Անդարա «հատուցում» կ'ուզէ: Հասարակաց Շուկայի վեհաժողովը կը բացուի Պրիւսէլ Յուլիս 12ին:

ՍԻՆ – ԿՐԱՆԻԷ մեռաւ առջի օր 86 տարեկանին: Տասնեակ տարիներ, ծանօթ դէմքը եղած է ֆրանսական թատրոնին եւ ձայնասփիւռին:

ՓՈՐԹՕ – ՌԻԿՈՅԻ ժողովը, որ Ֆորտի հրաւէրով համախմբած էր եօթը ճարտարուեստականացած երկիրներու մեծերը, մեծ բան չտուաւ: Նեւթը՝ տնտեսական եւ դրամական էր բայց լեռը մուկ մը ծնաւ:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ձախը (Միթերան, Մարշէ, Ֆապր) ժողով գումարած է առջի օր եւ համաձայնութեան եկած թաղապետական ընտրութեանց շուրջ: Միացեալ զեկոյցը արձագանգ կը հանդիսանայ սկզբունքի համաձայնութեան մը:

Երեւանի « Արարատ » ոտնագնդակի խումբի խաղացողներէն՝ Նիկոլա Ղազարեան, 11 տարի է իր վարպետ խաղար – կութեամբ աչքի զարկած է մարզասէր – ներու կողմէ: Խումբին մէջ Նիկոլա Ղազարեան ձախ յարձակողի դերին մէ է (թիւ 11): Իբրեւ ժողովրդականութիւն վայե – լող մարզիկ՝ Արմէնփրէսի թղթակիցը հանդիպում մը ունեցած է Ն· Ղազար – եանի հետ եւ տեղեկութիւնները քաղած իր կեանքի եւ մարզական ասպարէզ մուտքի մասին:

Նիկոլա Ղազարեան, պատասխանելով այն հարցումին թէ ե՛րբ սկսած է ոտնագնդակ խաղալ, ըսած է՝ ինչպէս ամէն երախայ, գնդակը դլորել սկսած է փոքր տարիքէն: Երբ ընտանիքը Բաքուէն փոխադրուած է Երեւան, հոն, իրենց տան բակին մէջ, աչքի զարկած է իր խաղակութեամբ· իր ընկերներէն մէկը պինք համոզած է ֆութպոլի դպրոց յաճախել: Ան ներկայացած է նախկին ծանօթ մարզիկ Արմենակ Դուրդարեանի եւ բերած – պահ Սերգէյ Զատիկեանի եւ ընդունուած՝ ֆութպոլի դպրոցը: Նոյն դպրոցէն ելած են Ալեքսանդր Կովալենկօ եւ Սերգէյ Բոնդարենկօ: Առաջինը անցեալ տարի լքած է ոտնագնդակը, իսկ երկրորդը ներկայիս կը խաղայ «Արարատ» խումբէն:

Նիկոլա Ղազարեան ի՞նչպէս մտած է «Արարատ»ի խումբը: Ան նախ խաղացած է իբրեւ փոխարինող, ապա՝ 1965ին, ընդունուած է հիմնական կազմին մէջ եւ մասնակցած՝ չորս խաղի: Առաջին խաղը, որուն մասնակցած է՝ «Դոնի Ռոստովի բանակայիններ»ու հետ եղած է: «Արարատ» չհաճած է խաղը: Վալտեր Աստանեան նշանակած է կոլ մը: Իսկ քանի՞ կոլ նշանակած է Նիկոլա Ղազարեան քոլոր խաղերու ընթացքին, որոնց մասնակցած է ան, հայ մարզիկը պատասխանած է· «Խորհրդային Միութեան առաջնութեան 273 խաղերու մասնակցած եմ եւ նշանակած՝ 65 կոլ: Իսկ նշանակած կոլերէս լաւագոյնը կարելի է ըսել որ 1972ին Կիեւի «Դինամօ»ին հետ ունեցած խաղի ընթացքին էր, երբ խումբի բարձրահասակ եւ զօրաւոր պաշտպան Սոսնիխինի հետ մենամարտը չհեցայ եւ հարուածեցի: Բերդապահ Ռուդակով անկարող եղաւ կասեցնել զայն»:

Այս տարի Նիկոլա Ղազարեան վեց կոլ նշանակած է խորհրդային ախոյեանութեան մրցումներու շարքին: Իր ունեցած վաստակներու մասին խօսելով Նիկոլա Ղազարեան ըսած է· «Շատ մը փափաքներս անկատար մնացին, բայց կ'ուզէի երկուքը նշել: Ես կոլ նշանակած եմ բոլոր ժամանակի բերդապահներուն եւ ակումբներուն, բացի Եաշինէ եւ Մոսկուայի «Բանակայիններ»է: Քանի անդամներ մինակ պտնուած եմ Եաշինի եւ « Բանակայիններ»ու բերդապահներուն դէմ, բայց վերջին վայրկեանին, երբ նոյնիսկ բերդապահներ անկարող էին եւ մղելու, գնդակը հրաշքով չէ մտած բերդին մէջ: Թէեւ այլեւս կարելի չէ Եաշինին կոլ նշանակել, որովհետեւ շատոնց արդէն ան հեռացած է դաշտէն, սակայն յոյս ունիմ փափաքս իրականացնել «Բանակայիններ»ու պարագային»:

Նիկոլա Ղազարեան, խօսելով իր ծնողքներու վերաբերումին մասին, դիտել տուած է թէ մայրը դէմ է իր խաղալուն եւ նոյնիսկ հեռատեսիլ չի նայիր խաղի առեն: Իսկ հայրը՝ ոտնագնդակ սիրող է եւ այն օրը որ Նիկոլա Ղազարեան դէշ խաղարկութիւն մը ցոյց տայ, իրիկունը տուն վերադարձին դիտողութեան կ'արժանանայ:

Նիկոլա Ղազարեան իր ազատ ժամերը կ'անցընէ ընթերցանութեամբ, կը սիրէ դրականութիւնն ու պատմութիւնը: Ան աւարտած է Խաչատուր Աբովեան մանկավարժական հիմնարկութեան պատմութեան բաժինը· մարզանքէն դուրս երկու մեծ փափաք ունեցած է՝ օտար լեզուներ սորվիլ եւ կիթառ նուագել, սակայն ա – նոնք չեն իրականացած, որովհետեւ ոտնագնդակը խլած է իր ամբողջ ժամանակը:

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԹԻՒ 11 ԽԱՂԱՑՈՂԸ ՆԻԿՈԼԱ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունիս 18–22)

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ ՎԵՐՋ ԳՏԱԻ

«Ուսանողական Գարուն–76» փառատօնը, որ սկսած էր երկու ամիս առաջ (*), վերջ գտած է: Երկու ամսուան ընթացքին բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւն – թիւններուն մէջ հնչած է երգն ու երաժշտութիւնը, կազմակերպուած են երեկոներ, հանդիպումներ՝ դրողներու, նկարիչներու, երաժիշտներու հետ, եւ չարժանկարի ցուցադրութիւններ կատարուած են: Մշակոյթի տուներու եւ ակումբներու մէջ իրենց արուեստը ցուցադրած են բազմաթիւ ուսանողական խումբեր: Ցուցահանդէսներ բացուած են պետական համալսարանի, բժշկական բազմարուեստից, գիւղատնտեսական, մանկավարժական հիմնարկութիւններու մէջ: Մեծ հետաքրքրութիւն առեղծած են երգի մրցումները եւ թատերական ներկայացումները: Փառատօնին մասնակցած են Երեւան ուսանող սփիւռքի հայ պատանիներն ու աղջիկները: Գնահատանքի արժանացած է բժշկական հիմնարկութեան « Սփիւռք » երգի – նուագի համոյթը, որուն անդամները սփիւռքի հայ ուսանողներ են: Փառատօնի հանդիսաւոր փակումը տեղի ունեցած է «Հայ–համերգ» սրահին մէջ, ուր տեղի ունեցած է նաեւ դատական կազմի չնորհած պարգեւներու բաշխումը: Առաջին կարգի վկայական տրուած է Երեւանի բազմարուեստից եւ քիմիական հիմնարկութեան վկայականներ եւ պատուոյ դիպեր տրուած են պետական համալսարանի «Նայիրի», Երեւանի բժշկական հիմնարկութեան «Սփիւռք» եւ այլ դեղարուեստական խումբերուն:

(*) Այս փառատօնի բացման լուրը տրուած էինք «Յառաջ»ի Ապրիլ 25ի թիւով:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ քուէարկողներու 98 առ հարիւր համեմատութեամբ ընդունուած – ցաւ «Ազգ· Ուխտը», զոր Պումեդիէն հանրաքուէի դրած էր: Ժողովուրդին 80 առ հարիւրը մասնակցած է քուէարկութեան ինչ որ «ժողովրդավար» բնոյթ մը կուտայ եղածին:

ԷՒ–ՖՐԱՆՍԻ էս–պլուսը 257 պատանդաճամբարդներով երեքշաբթի առաւոտ ժամը 11ին դեռ կը մնար Ուկանտա, Ամին Տատայի ձեռքը: Ծանօթ չէր թէ ահաբեկիչները ինչ կ'ուզեն բայց կը պարզուի որ Ֆրանսայի դէմ են եղեր, ոչ թէ անոր վարած այսօրուան քաղաքականութեան համար (որ արաբասէր է) այլ՝ Մեծն Կարոլոսի հակարաբ քաղաքականութեան եւ կի Մոլէի կառավարութեան իսրայելասէր դիրքին պատճառով: Կը թուի թէ բաւական յիշողութիւն ունին, զերեզմանէն Շառլմանները հանելու համար:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ճամբու արկածներու թիւը չի պակսիր եւ ամէն շաբաթավերջի զոհերու թիւը մեծ է: Վերջին շաբաթավերջին 90 մեռեալ եւ 731 վիրաւոր կար:

ՁՕՀՎԱ ՎԱՅՐ

Ու հիմա լսողաց ու հաւնողաց ուրախութիւն էր։ Ուրա՞խ էր և քոյրն Մարիամ, ցիրկի մէջինի պէս ճոխ հագած, երեսը ներկած, հիւրերուն մէջ կը պտըտէր, ու ամէն մէկուն հետ կը խօսէր։ Ի՞նչ, ուրիշ ինչի՞ պէտք էր նորէն, երբ Ձօհրապ Ալի Ղուլեանի պէս փեսայ մը ունէին, որ ամէն տարի հազար ոսկի կ՚աշխատէր, ու ամէն տարի հազար ոսկի կը խնայէր, ու ամէն տարի հազար ոսկի կը տնտղէր և կը տանէր Պարսկաստան, ուր ամէն ինչ էժան էր, ու հոն կը ծախէր, ու ամէն տարի հազար ոսկի կը շահէր։ Ու ինչպէս որ ամէն տարի հազար ոսկի կը շահէր, նոյնպէս ալ

մէջ, այլ մանաւանդ կանխաւ ապահովել մարզադաշտի մուտքի տոմսերը:

Մեր երկրորդ կարեւոր ձեռնարկը «Բաժակի պահ»ն էր: Ինչպէս յանօթի ձեզի, մեր Միութիւնը ընդգրկելով 1968ին Պոլսոյ կեդրոնականցիներուն յղացած գաղափարը, ամէն տարի, Դեկտեմբերի Բ. կիրակին, կը տօնէ, կեդրոնականցինե-րուն նուիրական դարձած այդ օրը: Այս տարի, վարչութիւնը քաջալերուած տիկիններու թանկագին գործակցութենէն, որոշեց ալ աւելի մեծ փայլ մը տալ այդ հանդիսութեան:

«Բաժակի պահ»ը տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 14ին, Բարեգործականի Ալիք Մանուկեան նորակառոյց երիտասարդական ակումբին մէջ, փոխանակ ճաշարանի մը ուր տեղի կ'ունենար սովորաբար: Նկատի առնելով հարիւրէ աւելի կեդրոնականցիները եւ համակիրները, ճաշակով զարդարուած սեղաններու չուրջ, անմոռանալի օր մը ապրեցան չնորհիւ անթերի սպասարկութեանը վարչական անդամներու տիկիններուն որոնք պատրաստած էին նաեւ ճաշերը: Միութեան համակիր քանի մը բարեկամներէ զատ, կեդրոնականցիներն էին որոնք իրենց համեստ պաշարով, յուզեցին եւ խանդավառեցին ներկաները, իրենց ելոյթներով, արտասանութիւններով, երգերով, զուարթ-խոհ մանրավէպերով եւ պարերով:

Հանդիսութեան ընթացքին, վարչութեան անդամները, կեդրոնականցիներու ուրախութենէն փոքրիկ բաժին մըն ալ Լիբանանի իրենց քոյրերուն եւ եղբայրներուն հանելու նախանձախնդրութեամբ, կարճ ժամանակի մը մէջ, հաւաքեցին 4530 ֆրանքի դրամ մը: Մեր այս ձեռնարկին ալ արժանացաւ հասարակութեան անվերապահ դնահատանքին:

Կազմակերպեցինք նաեւ քօքթէյլներ որոնց առաջինը անցեալ տարուան ընդհանուր ժողովէն վերջ Բարեգործականի ակումբին, իսկ միւսները մեր Ռիւ տը Թրեվիզի հաւաքատեղիին մէջ: Ընկերակցական այս հաւաքոյթներուն ներկայ եղան բազմաթիւ կեդրոնականցիներ եւ համակիրներ: Շատ աւելի նպատակայարմար պիտի ըլլային այդ հաւաքոյթները, եթէ հաւաքական խորհրդակցական ժողովներու ընոյթին ալ կրէին: Աւտր գլխաւոր արդելքը մեր հաւաքատեղիին փոքր ըլլալն էր:

Սիրելի կեդրոնականցիներ, տարեկան մեր այս գործունէութիւնը գոհացուցիչ է արդեօք: Պատասխանը քիչ վերջ պիտի տաք: Առաջին ոչ ըսողը ես եւ վարչական ընկերներս ենք որ տուինք մեր հաւաքական հրաժարականը, փոխանակ կէսով հրաժարելու, համաձայն մեր ծրագիրը – կանոնադրին: Մենք կը կարծենք որ կեդրոնականցիի հպարտութիւնը մեծ բաժին ունի մեր դանդաղաշարժութեան մէջ: Այդ հպարտութիւնը կը կայանայ ամէն ինչ կեդրոնականի անուան վայել ձեւով չկարենալ կատարելու մըտավախութեան մէջ: Մաղթենք որ նորընտրեալ վարչութիւնը փարատէ այդ մտավախութիւնը եւ իր չուրջը համախմբելով բոլոր կեդրոնականցիները, ինքնավստահօրէն իր ուժերը տրամադրէ այս գաղութին հայապահպանման:

Վարչական ընկերներս, իրենց հրաժարականը ներկայացնելէ առաջ, պարտականութիւն սեպեցին, ընդհանուր ժողովը եւ նորընտիր վարչութիւնը հաղորդակից դարձնել իրենց ծրագրած աշխատանքներուն: Այժմ այդ պարտականութիւնն է որ կը կատարեմ:

Այս տարի մեր սիրելի Կեդրոնականին հիմնադրութեան 90ամեակն է: Հետեւաբար յատկապէս պիտի խնդրէինք նորընտիր վարչութենէն որ Փարիզի մէջ, անպայման, արժանավայել չուքով տօնուի 90ամեակը:

Այս առթիւ ծրագրած ենք, հոգեհանգստեան պատարագ, Նոյեմբեր 7ին, Փարիզի մայր եկեղեցիին մէջ, նախագահութեամբ Կաթող. Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի եւ մասնակցութեամբ Առնուվիլի կամ Փարիզի երգչախումբերուն, որոնց ղեկավարները կեդրոնականցիներ են:

Պատարագէն վերջ, անձնական կառքերով կամ օթոքառով մը, հրաւիրել կեդրոնականցիները եւ համակիրները, այցելել կեդրոնականի Թիւ 1 շրջանաւարտ, դրագէտ, բանաստեղծ, ազգային գործիչ, համայն Հայութեան, այլ մանաւանդ Ֆրանսայի Հայութեան քաջ ծանօթ, հայ ազգը եւ դրականութիւնը Ֆրանսացիներուն ծանօթացնող մեծանուն կեդրոնականցիին՝ Արշակ Զօպանեանի դերեզմանը, խոնարհիլ իր յիշատակին առջեւ եւ արտայայտել աւուր պատշաճի քանի մը խօսք: Ցետոյ հաւաքուիլ նախապէս վարձուած մօտակայ ճաշարանի մը մէջ:

Նոյեմբեր 13ին կազմակերպել պարահանդէս մը, 90ամեակի հանդիսութիւններու կարգին, Փարիզի լաւագոյն սրահներէն մէկուն մէջ:

Դարձեալ 90ամեակի հանդիսութիւններու կարգին, Փարիզի մէջ, Դեկտ. 12ի «Բաժակի պահ»էն վերջ, Ցունուար կամ Փետրուար ամսուան ընթացքին, կազմակերպել դեղարուեստական հանդէս մը, մանկակցութեամբ տաղանդաւոր արուեստագէտներու, եւ եթէ յարմար նկատուի այդ հանդիսին կապել մեր սիրելի Տիկին Ցորելեանը: Աւելորդ է ըսել թէ այս ձեռնարկներու ընթացքին մեր գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ կեդրոնականը ծանօթացնել Ֆրանսայի Հայութեան:

Մինչ կեդրոնականի 90ամեակին առիթով, ծրագրած ենք կազմակերպել ճամբորդութիւն մը դէպի Հայաստան, յառաջիկայ գարնան, Ապրիլ 24ը եւ Մայիս մէկը Երեւանի մէջ անցընելու նպատակով: Եթէ յարմար նկատուի կոչ ուղղել մամուլի միջոցով, ուխտագնացութեան մը ընդունակ կեդրոնականցիներուն, որպէսզի իրենց հնաբաւորութեան սահմաններուն մէջ, դէպի հայրենիք այս ուխտագնացութեան, առիթը ստեղծելու համար գաղութէ գաղութ մասնակցին յարաբերութեանց կեդրոնականցիներու միջեւ:

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը որոշած է կազմակերպել դասախօսական հաւաքոյթ մը, նուիրուած Ղրիմեան Հայրիկի, Դուրեան եւ Վարժապետեան պատրիարքներուն: Նկատի ունենալով որ Վարժապետեան պատրիարքն է որ յղացած է կեդրոնականի հիմնադրութեան գաղափարը, Գրողներու Միութիւնը առայժմ անպաչտօն կերպով հրաւիրած է մեզ միասին կազմակերպել այդ դասախօսութիւնը: Կը կարծենք որ անպատեհութիւն մը չկայ մերժելու համար այս առաջարկը: Արձակուրդներէն վերջ տեղի ունենալիք այս հաւաքոյթին թուականը տակաւին անորոշ է:

Ծրագրած ենք կազմակերպել Զօպանեանի երեկոյ մը, ինչպէս նաեւ դասախօսութիւն մը նուիրուած մեծանուն կեդրոնականցի Հրաչեայ Աճառեանին, իր ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ:

Կեդրոնականցիներու մեծ ընտանիքը կազմակերպելու հեռանկարով որոշած ենք դրօսապատոյտ մը ընել, Ֆրանսայի մէկ կամ տարբեր երկիր մը, Ուիք Էնտի մը ընթացքին:

Որոշած ենք նաեւ չարունակել մեր մարմարմիկ հաւաքոյթները:

Սիրելի կեդրոնականցիներ, ինչպէս ըսաւ մեր նախագահը իր բացման խօսքին մէջ, Միութեան մը յարատեւման գլխաւոր աղբակներէն մին, հաւաքատեղիի մը սեփականատէր ըլլալն է: Հետեւաբար որոշած ենք չատ աւելի լուրջ կերպով հետապնդել այդ գործը, որուն յաջողութիւնը մեծապէս պիտի նպաստէ նաեւ Միութիւնը երիտասարդացնելու նպատակին: Վերջացնելէ առաջ, իմ եւ տարեց ընկերներուս անունով, պարտական նուիրիլ մը կը սեպեմ չնորհակալութիւն յայտնել մեր երիտասարդ գործակիցներէն Ալիքսանեանի եւ Թիւլէմէնի, որոնց թանկագին աջակցութիւնը վայելեցինք մեր երկու տարուան աշխատանքներուն ընթացքին:

Մեր ամենաջերմ փափաքն է որ անոնք կորիզը կազմեն յառաջիկայ կազմուելիք երիտասարդական յանձնախումբին:

Շնորհակալութիւն նաեւ ձեր բոլորին, որ բարեհաճեցաք այս դեղեցիկ օդին զոհել ձեր հանդիսաը եւ փակուիլ այս հիւրընկալ ակումբին մէջ:

Մեր վարչական նիստերէն մէկուն մէջ, սկզբունքով, միաձայնութեամբ համաձայն եղանք Փարիզի մէջ նախաձեռնարկ ըլլալու ցերեկոթիկ վարժարան մը հիմնելու նպատակով ստեղծելու հիմնադրամ մը: Այդ հարցը այսօր մեր օրակարգին մէջ չըլլալուն պատճառաւ, առայժմ պիտի չխօսիմ այդ մասին: Եթէ առիթը ներկայանայ, իբր ընդհանուր ժողովի մասնակցող անդամ, պիտի անդրադառնամ այդ մասին:

ԴԻՒԱՆ
Փարիզի Կեդր. Սանուց Միութեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

— o —

Հայաստանի ճաարակի կեդր. տան մէջ Ցունիս 18ին տեղի ունեցած է մարմնամարզութեան գործունէութեան նուիրուած համագումարը, որու ընթացքին զեկուցում տուած է Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդին առընթեր մարմնամարզութեան կոմիտէի նախագահ Ռ. Ասատուրեան: Զեկուցողն ու ելոյթ ունեցողները նշած են որ 9րդ հնգամեակին տարիներուն պատրաստուած են 100416 մարզիկներ: Աւելցած է խաղավայրերու եւ մարզադաշտերու թիւը: Նոյն շրջանին պատրաստուած են 7376 առաջին կարգի, 925 վարպետութեան թեկնածու, 374 մարզանքի վարպետ եւ 26 միջազգային կարգի մարզանքի վարպետներ:

Համագումարի ընթացքին չեչտուած են նաեւ թերացումները: Այսպէս, 374 մարզանքի վարպետներէն 356ը Երեւանէն, Լենինականէն, Կիրովականէն, Էջմիածինէն եւ Հրազդանէն է, իսկ մնացեալ քաղաքներն ու շրջանները միասնաբար պատրաստած են ընդամէնը 18 վարպետներ: Բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու խումբերուն մէջ մարմնամարզութեամբ զբաղողներու թիւը կը կազմէ 58 տոկոս, արուեստի դպրոցներուն մէջ՝ 34,2, դպրոցներու մէջ՝ 45,6, իսկ արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններուն եւ գիւղական խումբերուն մէջ այս ցուցանիշը աւելի ցած է: Ժողովի ընթացքին խօսուած է մարմնամարզութեան զարգացման անհրաժեշտութեան մասին եւ այդ ուղղութեամբ ալ ծրագրուած է աշխատանքներ տանիլ: Առ այդ, որոշուած է մարմնամարզութիւնն ու մարզանքը բերնակչութեան մէջ արմատաւորել, անոնց համաժողովրդական ընոյթ տալ եւ մարմնամարզութեան կազմակերպութիւններու աշխատանքը արմատապէս բարելաւել:

Համագումարին մասնակցած են Հայաստանի փոխ-վարչապետ Ռ. Սվեթլովա, Բարձրագոյն եւ Միջնակարգ մասնագիտական կրթութեան նախարար Լ. Ղարիբջանեան, Համայնավար կուսակցութեան փրոփականտի բաժնի փոխվարիչ Է. Ակոպով եւ Ա. Միութեան Նախարարաց Խորհուրդին առընթեր մարմնամարզութեան կոմիտէի փոխնախագահ Լ. Սվերկունով:

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (122)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիրայիճ, ընտանեկան կեանքէ

ՍԷՐ ԵՒ ՍԱՐՍԱՓ

— Ո՛հ, տէր իմ, արքայութեան դռները կը բանաք առջեւս:

— Մեր բոլոր ընկերներն ալ վենետիկ եկո՞ծ են:

— Այո, տէր իմ, մրմնջեց Սքալապրինօ դողդոջուն ձայնով մը: Հոս չեղողներն ալ վաղը կը հասնին:

— Աղէկ, վաղուան համար ժամադրուեցին տուր իրենց, ըսէ որ ամէնքն ալ Խփփերիայի պալատը երթան: Ես ժամը տասնին գալով պէտք եղած հրահանգը պիտի տամ իրենց:

— Գլխուս վրայ, տէր իմ: Ես ալ հոն պիտի գա՞մ:

— Ոչ:

— Ինչո՞ւ, տէր իմ: Աղջիկս ես պիտի չփախցնե՞մ:

— Ոչ, դուն առագաստանաւ մը պիտի գտնես եւ ծովուն բացերը պիտի սպասցնես, յետոյ արագընթաց տափա-նաւ մը եւ երկու ուժեղ թիավարներ պիտի գտնես: Ես աղջիկը քեզի պիտի յանձնեմ, զայն պիտի տանիս առագաստանաւը եւ նաւը ճամբայ ելլելուն պէս պիտի գաս զիս գտնես: Անկէ անդին ամէն բան ինծի ձգէ:

— Ո՛հ, տէր իմ, ինչպէս որ մանկուենէն Աստուծոյ կ'ապաւինէի, անանկ ալ հիմա ձեզի կ'ապաւինիմ, պատասխանեց Սքալապրինօ:

. . . . . .

Պեմպօ Սուրբ Մարկոս հրապարակին մօտերը դտնուող պալատը մտաւ:

Ժամը առտուան երեքն էր. երկինք առտուան աղօտ լոյսովը գոյն կը փոխէր:

Պեմպօ, վինքը հանուհեցնելու համար եկող սենեկապանը ձեռքի նշանով մը ճամբելէ յետոյ աշխատութեան սենեակը մտնելով պատուհան մը բացաւ եւ սկսաւ սենեակին մէջ զանդաղօրէն երթեւեկել:

Պեմպօ կեանքին մէջ ոչ սիրած էր եւ ոչ ալ սիրուած:

Ան քանի մը ներքին կապեր հաստատած էր միայն անպատիւ կիներու հետ որոնց հետքը յետոյ կորսնցնել տուած էր: Պիանքան տեսած օրը միայն հասկցած էր առաջին սիրոյ մը ինչ ըլլալը: Առջի օրերուն անանկ կարծած էր որ Պիանքան եւ Խփփերիան դիւրաւ պիտի կրնար համոզել, բայց վճռական ընդդիմութեան մը բախելով չափէն աւելի զայրացած եւ սէրն ալ աւելի աստակացած էր:

Պեմպօ յուսահատելով մտադրած էր հրաժարիլ այդ սէրէն: Հակառակ իր մտադրութեան, իր սէրը աւելի աստ-կացած էր սակայն: Այն օրէն սկսեալ՝ միայն անոր վրայ մտածել սկսած էր: Վերջապէս իր հոգեկան վիճակը վերլուծելով այն համոզման յանգած էր թէ՝ եթէ այդ աղջիկը ձեռք չանցընէր, պիտի չկրնար ապրիլ:

Ամբողջ դիւերներ անքուն անցուցած էր, իրարու յաջորդող երազներու մէջ սիրոյ խռովքը ապրած էր, սիրոյ վիշտերն ու հրճուանքները, պատրանքներն ու վայելքները ճանչցած էր եւ լացած: Այո, այդ մարդը որ ուրիշները լացնելու համար ստեղծուած էր, ինքն ալ լացած էր:

Օրէ օր, քանի իր սէրը աստակացած էր Պիանքայի հանդէպ, այնքան աւելի կորսնցուցած էր Խփփերիայի վրայ ունեցած իր ազդեցութիւնը:

Այն դիւերը ուր Պեմպօ Ռոլանի հանդիպած էր, յուսահատութեան ծայրաստիճանին հասած ըլլալով, Պիանքան ձեռք անցընելու վճռական յաւակնութիւն մը տիրտռելու վրայ էր:

Իսկ այժմ, սենեակին մէջ երթեւեկելով աստէն կը մտածէր.

— Զարմանալի բան: Այդ մարդը մի-քէն անցածները դիտցա՞ւ... ըսել է իրաւ դիս լրտեսած է...: Բայց ասիկա անտա-նելի է...: Ո՞վ է այդ մարդը. ո՞ւրկէ կուգայ. ի՞նչ կ'ուզէ ինձմէ. Պիանքան ինչո՞ւ ինծի յանձնել կ'ուզէ: Այո, պէտք է այս բաները դիտնամ: Աւրեօք մէ՞կը կը սիրէ: Ո՞վ է սակայն: Պիանքա՞ն: Ոչ, չի կրնար ըլլալ...: Խփփերիա՞ն աւ-դեօք... այո, թերեւս Խփփերիան կը սիրէ եւ անկէ մերժուած ըլլալուն համար այժմ վրէժ առնել կ'ուզէ...: Բայց անտարբեր եւ անզգայ մէկու մը կը նմանի այդ մարդը: Աւրճանի պէս դէմք մը ունի, ատանկ մարդիկը չեն կրնար սիրահարիլ: Աւրեօք ծպտուա՞ծ է...: Չեմ դիտեր, միայն սա յայտնի է թէ իր դիմակին տակին սարսափելի դաղտնիքներ պահուըտած են ... ի՞նչ սակայն: Չեմ դիտեր, բայց ինքը ամէն բան դիտէ, մի՛տքէս անցածն ալ կը կարդայ: Երկար ատեն ինձմով զբաղած է, ինչո՞ւ արդեօք, եւ ի՞նչ նպատակով:

ՄԻՇԷԼ ԶԻՎԱՔՕ

(Շար.)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Լիոնի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Սարի կարապետեան եւ Թուխլեան ընտանիքներուն, իրենց հօր՝ Գէորգ Թուխլեանի մահուան առթիւ։

×

Համախարբերդցիական Միութեան Ֆրանսայի շրջանի կեդր. վարչութիւնը, իր բոլոր մասնաճիւղերով, իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Մարսէյլէն Պր. Հմայեակ Հայթայեանի եւ իր զաւակներուն, Ուլուհոճեան եւ Ծովհաննէսեան ընտանիք, ինչպէս նաեւ իրենց բոլոր ընտանեկան պարագաներուն, Տիկին Խաղամ Հայթ-այեանի (Ծնեալ Ուլուհոճեան), կսկծալի մահուան առթիւ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1976 – 1977

Ցառաջիկայ ուսումնական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են։ Այն ծնողքները որոնք կը փափաքին իրենց զաւակներուն ֆրանսական զարգացումին հետ տալ նաեւ հայեցի դաստիարակութիւն, կրնան զանոնք անվարան յանձնել մեր վարժարանին։

Արտասահմանէն եկող աշակերտուհիները Ֆրանսերէն լեզուին վարժեցնելու համար վարժարանը մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայէ։

Դիմում կատարել հետեւեալ հասցէին։—

Direction de l'Ecole Tebrotzassère
1, Bd. du Nord — 93340 LE RAINCY
(FRANCE)
Tél. 927-01-72

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Շաւիղի միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը Ցունիս 30 Շորեքշաբթի օր, ժամը 15·30ին դպրոցի սրահը։

Կը խնդրուի Շաւիղի հայրենակիցներէն մանաւանդ աշակերտներու ծնողքներէն, ներկայ գտնուիլ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԷՆ ԼՈՒԻ

Կիրակի, Ցունիս 4 ժամը 16ին, պատրաստութեամբ շրջանի հոգեւոր հովիւ եւ ուսուցիչ՝ Շահան Քհնյ. Տէտէեանի։

Աշակերտութեան կողմէ արտասանութիւններ, խմբերգներ, երգեր, հայկական պարեր եւ այլ անակնկալներ։

Հանդէսէն վերջ, եկեղեցւոյ բակը՝ համփուրով խորոված եւ պիւֆէ։

Մուտքը ազատ է

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ցակոբ Տօնապետեան կը փնտռէ Ցակոբ Սարեան, Պէյրութէն, արհեստով դերձակ, վերջերս Ֆրանսա հաստատուած։

Գրել։—

HAGOP DONABEDIAN
Résidence Le Gounod A 3
Chemin du Bassin
13014 MARSEILLE

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Մոնթէ Քարլոյի հեռատեսիլէն, Շաբաթ, Ցունիս 3, ժամը 22·30էն ետք, դրական բաժնին մէջ, կը խօսուի Խորէն Մարկոսեանի Ֆրանսերէն գրքին՝

ՀԱՑ ՏՂՈՒ ՄԸ ՈԴԻՍԱԿԱՆԸ

մասին։

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի Ցունիս 4, առաւօտէն մինչեւ ուշ գիշեր դաշտահանդէս, էքսանի անտառին մէջ, Լիէօ տիւ Փէօ տը Փոմ Նախաճեռնութեամբ Առնուվիլ – Սարսէլի Հ. Ց. Դ. վարգան ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ նղփ եւ Կապոյտ Խաչի։

Գեղարուեստական բաժին
Շամփուրով խորոված — ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով
Զանազան խաղեր եւ անակնկալներ

ՎԻԼԵՆԻ ՄԷՋ

Դաշտահանդէս, ժեման դաշտը, Ցունիս 4, Կիրակի ամբողջ օրը, կազմակերպութեամբ Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Վիլենի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սեւան խումբի, հայկական երգերով եւ պարերով։

Կը խօսի.— ՅԱԿՈԲ ՍԱՋԱՃԵԱՆ
Առատ կերուխում — ճոխ պիւֆէ — հայկական մթնոլորտ
Շամփուրով խորոված
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է
Անճրեւի պարագային դաշտին քովի սրահը ապահովուած է

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

14, Սէնթ–Օնորիճ–տէ-Փէրք

Մանուկներու խումբը կը մեկնի Ցունիս 2, Ուրբաթ օր, ժամը 15ին։

Ժամադրավայր՝ Պարոյր Սեւակ դպրոցարան, 32, Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ 9։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Առաջին խումբը մեկնում Ուրբաթ Ցունիս 2, առաւօտեան ժամը 7ին, փորթ դՕռլէանէն — 10–12 Ավրնիւ Փոլ Ափէլ, Սթատիճ առջեւ։

Օգոստոսի արձանագրութիւնները բացուած են։ Դիմել մասնաճիւղերուն, կամ գրաւոր՝

Croix Bleue Arménienne
17, Rue Bleue — 75009 Paris

ՄԱՐՍԷՅԼԻ խումբը կը մեկնի Ուրբաթ, Ցունիս 2, առաւօտեան ժամը 5ին Ահարոնեան ակումբէն, 26 Ռիւ տէ Ռոնվալէսաճ։

ԼԻՈՆԻ խումբը կը մեկնի Ուրբաթ Ցունիս 2, ժամը առաւօտեան 7·30ին։ Հաւաքուիլ եկեղեցին, 295 Ռիւ Պուալո։

Ծնողքներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Croix de Bois, croix de Guerre

UNE CHANSON POUR LES ARMENIENS

créée par

la nouvelle vedette française

Joël Prévost

vient de sortir sur disques CBS 443

ԼԻՈՆ – Ս· ՄՕՐԻՍ

ՏԱՐՕՒԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի Ցունիս 4 ժամը 10էն մինչեւ ուշ երեկոյ, Պէնոյի ծանօթ Մոնտրու պուրակին մէջ

կազմակերպութեամբ՝ Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն, մասնակցութեամբ վարլանսէն յատկապէս հրաւիրուած հայկական ԿՌՈՒՆԿ նուագախումբին

Հայկ· ճոխ պիւֆէ, շամփուրով խորոված, ըմպելիներ։

Վիճակահանութիւն.— *Առաջին պարգեւ՝ Հայաստան ճամբորդութիւն։ Երկրորդ պարգեւ՝ երկու ճամբորդութիւն Մարոք*

եւայլն, եւայլն

Hôtel du Parc

Տնօրէնութիւն

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Հրաշալի բնութեան մէջ, Մարսէյլէն 100 քիլոմեթր

SAINT-ETIENNE - LES - ORGUES

(ALPES DE HAUTE-PROVENCE)

Alt. 700 mètres

« LE RELAIS DES GOURMETS »

Հանգստաւէտ սենեակներ — Ամէն յարմարութիւն

Parc-calme

Տրամադրելի նաեւ հարսնիքի, հաւաքոյթի, սէմինէրի եւն·

Հարաւի արեւը, Ալպեանիներու շուրջը, հաճելի մթնոլորտի մը մէջ

ՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

tous les soirs

NORAYR

1er chanteur de l'Orchestre d'Etat d'Arménie

et tous les samedis soir

FERDI

Il est nécessaire de réserver sa table pour le dîner.

Fermé le Lundi

PRIX EXCEPTIONNEL
2650 F

VOYAGES en ARMENIE

Au départ de Marseille 14 jours
JUILLET AOUT SEPTEMBRE

Comprenant

Transport aérien — Pension complète — Hôtel 1ere classe — Visites et excursions — Service accompagnateur, guide.

Renseignements et Inscriptions

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87, La Canebière
13001 - MARSEILLE
tél. (91) 50. 89. 12

Madeleine BENNEYAN
HAVAS - VOYAGES
12, bd. Général De-Gaulle
26000 - VALENCE
tél. (75) 43. 06. 06

Date limite d'inscription un mois et demi avant le départ.

Licence n° 97